TUNCAY ÖZKAN

Milli İstihbarat Teşkilatı

MİT'İN GİZLİ TARİHİ

Cumhuriyet Kitapları | İnceleme

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI
TUNCAY ÖZKAN

GİRİŞ

Bu kitap, Türkiye'de üzerinde en çok soru işaretlerinin bulunduğu
kuruluşlardan birisi olan MİT ve onun bilinmeyenleri üzerineyazılmıştır.
Kitabı yazarken sıradan, sokaktaki bir Türk yurttaşınınMİT hakkındaki
merakları ile, bu konuda araştırma yapacak insanlara malzeme oluşturacak
örgütlenmeleri ve eylemleri ortaya çıkarmaya özen gösterdim.
Kitabı yazma fikri öncelikle Arena için hazırlanmaya çılışılan bir MİT
belgeselinin araştırmalarının sonucunda ortaya çıktı.
Araştırmalarımız sırasında en önemli sorun MİT yetkilileriyle bir diyalog
kurabilmek ve kitaba girebilecek birgörüşler birikimini onlardan
alabilmek olmuştur. Bunun yapılmaması durumunda tek sesli, renksiz ve
yanlı gibi görülecek bir çalışmanın ortaya çıkması en büyük korkumuzu
oluşturmuştur.
Bu amaçlayapılan başvurulara, uzun süren görüşmelerin ardından olumlu
yanıtlar alınmıştır. MİT'in bugünkü kadrolarında bulunan en üst düzey
yetkililerin bir kısmıyla yüzyüze görüşme yapmak mümkün olmuştur. Bu
görüşmelerin sonucunda MİT'e iletilen yazılı soruların bir kısmına yanıt

da alınabilmiştir. MİT tarihinde ilk kez, bir kitap için iletilen sorulara
yanıt vermiştir. Bu ilk örnek, kitapta aynıyla yer almaktadır. Ayrıca bu
görüşmelerin sonucunda MİT yetkilileri şu an hayattaki en yaşlı mensupları
ile bir röpörtaj yapmamızı da sağlamışlardır.

86 yaşındaki bu en eski "Casus" MİT'in kuruluşunu izleyen yıllar ve 1960
darbesinin sonrasına kadar, Türk gizli servisinin içindeki olaylara ışık
tutmaktadır. "Neşet Usta" ile yapılan bu röpörtaj,bugüne kadar hiç
bilinmeyen pek çok olayı yeniden gündeme getirmektedir. Bu röpörtaj da
kitaptaki yerini almıştır.

Ayrıca MİT'den emekli olmuş veya ayrılmışçok sayıda kaynak ile görüşmek
mümkün olmuştur. Bunlardançok azı görüşmelerde tartışmaya ve eldeki
bilgileri karşılıklı değerlendirmeye ikna olmuşlar, diğerleri ise bizi
dinlemekle yetinip ve çalışmalarımızda başarı dileyerek kendilerini
aramamamızı istemişlerdir...

Emekli istihbaratçıların aktif halde bulunanlardan daha ürkek oldukları
hiç kuşku götürmez bir gerçektir. Araştırmalar sırasında ulaşılan insanlar
ancak arayabaşka hatırlı dostlarını koyarak görüşmelere ikna
edilebilmişlerdir. Bu görüşmelerin yapıldığı yerler ve mekanlarçoğu kez
kalabalık çarşılar, uzun yolculuklara çıkılan araçlar, Hürriyet
Gazetesi'nin Ankara Bürosundaki Arena bölümü, postane önünde başlayıp
kasaba veya köy evlerine kadar uzanan bir mekansal farklılaşma içinde

olmuştur. Bu durumlar istihbarat insanlarının ürkeklik ve açıklama yapma
korkularının açığa vurmasıdır.
Konuşurken fotoğraf, film karesi, ses kaydı gibi konulardaverilen
sözlere uyulup, uyulmadığı çoğu zaman yapılan aramalarla peşiktirilmiştir.
MİT mensuplarıyla yapılan görüşmeler, keçiboynuzu öyküsünü
anımsatmaktadır. Bir kaşık şekerin tadını alabilmek için, kilolarca
keçiboynuzu yemekgerekmektedir. MİT ile ilgili görüşmelerde de bir
kelime ala bilmek için saatlerce dil dökmek gerekmiştir. Güvensizlik bu
insanların çalışmaları boyunca basına yaklaşım, halkla ilişkiler ve bilgi
toplama konusunda eğitilmemeleri vebasından kaçmaları gerektiği
yolundaki şartlandırılmışlıklarının bir ürünü olsa gerektir.
Bunlara ek olarak MİT'den emekli edilirken ettirilen sadakat yemini bu
insanları isteseler de konuşmak konusunda bağlamaktadır.
Kitap ile ilgili araştırmalarımız sırasında ulaşabildiğimiz kadar çok
yazılı kaynak taranmaya çalışılmıştır. Bu sırada Almanya, Fransa, İtalya,
Moskova, Amerika nezninde bizzat gidilerek veya mektuplar yazılarak
araştırma ile ilgili bilgi ve belgeler toplanmaya çalışılmıştır. Bunlar
sonraki sayfalarda aktarılmaktadır.
Araştırmalarımız sırasında kimi zaman elimize geçen belgeler sonucu
kahrolmadık dersek yalan olur. Bunlardan en acı vereni de bir MİT
raporunda büyük hoca Prof. Dr. Muammer Aksoy'un katil zanlılarının
adlarını görmek olmuştur. Bu bölümü okurken sanırız sizin de Türkiye'nin

içine düştüğü aczi görerek yürekleriniz burkulacaktır. PKK konusundaki
hatalar, ASALA operasyonunun iç yüzü ve ülkücülerin MİT içindeki kullanım
alanları ilk kezbu şekliyle karşınıza çıkacaktır.
Kitap'dayanıt aramak istediğimiz bir soru da usta gazeteci Uğur
Mumcu'nun yarım kalan araştırmasındadile getirilen Apo-MİT ilişkisi
oldu. Abdullah Öcalan'a gidip bunu sormak ve araştırmak istedik. Randevu
için girişimlerde de bulunduk ama engellendik. Bu konu da sayfaları
çevirdikçe karşınıza gelecek olaylardan biridir.

Bu kitabın hazırlanmasında büyük emekleri geçen, düzeltemeler ve
yanlışların ayıklanmasında onca işlerinin arasında benim için çaba
gösteren bütün dostlarıma, bizimle görüşmeyi kabul eden, etmeyen herkese;
adlarını buraya koyamadığım aydınlık kafları ve yetenekleriyle beni
etkileyen MİT yöneticileri ve mensuplarına , öğretim üyelerine, gazeteci
arkadaşlarımave ARENA'nın Genel Yönetmeni Uğur Dündar ile Editör'ü Haluk
Şahin'e , diğer çalışma arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.
Araştırmalarım sırasında hiç bir yardımı esirgemeyen T.B.M.M Kütüphanesi
çalışanlarına ve özellikle Müdür Yardımcısı Ali Rıza Cihan'a ayrıca
teşekkürü borç biliyorum.
Çalışmama herşeyiyle katılan;el emeğini, göznurunu esirgemeyen hep
destek olan gazeteci dostum Zeki Saral ile Ankara'da gece, gündüz demeden

benimle koşturan, randevularımızın sorunsuz gerçekleşmesindebüyük emeği
olan ulaştırma sorumlumuz Muammer Tez'e ayrıca sağolsunlar diyorum.

Tuncay Özkan/
Kasım 1995 Ankara

ARZU VE NAZLICAN'A

İSTİHBARAT ÖRGÜTLERİ VE REJİM

Devletlerin kuruluş şemalarında gizli servislerin veya casusluk
örgütlerininbulunduğu yer ve onlara yüklenen görevler, demokrasileri
en temelinden etkileyenfaktörler arasında yer almaktadır. İstihbarat
servisinin yapısına ve devlet içindekiyerine yönelik tercih, ülkenin
rejiminin göstergesidir. Haberalma faaliyeti ne için, kime karşı ve nasıl
gerçekleştirilecektir? Gizli servis hangi ihtiyacı karşılayacaktır? Bu
soruları yanıtlayabilmek için günümüzde hiyerarşideki yeri, faaliyetleri,
denetlenmesi ve operasyonları üzerindeki kontrol ile mali kaynakları
açısından incelenebilen gizli servislerinsayısı son derece azdır.Bu da
dünya demokratik yaşamını etkileyen en temel sorunlardan birisini
oluşturmaktadır.

İstihbarat veya istihbarat servisleri elbette ki, her olayın kahramanı
veya her derdin dermanı değillerdir. İstihbarat örgütlerinin ulusların
kaderini veya tarihini tek başlarına tayin etme veya yapma durumunda
olmadıkları da açıktır. Askeri, ekonomik, politik açıdan istihbarat,
önemli olmakla birlikte başarıda veya başarısızlıktatek başına
belirleyici değildir.Ancak bugün dünyanın içinde bulunduğu ekonomik ve
siyasi durum, bu birimlerin varlıklarını veyaptıklarını yaşamsal
düzeyde önemli kılmaktadır.
Ülkesinin ambargo uyguladığıülkelere gizlice silah satan gizli
servisler (örneğin CIA İrangate olayı) uyuşturucu ile finans kaynağı
oluşturan gizli servisler (Ortadoğulu ve batılı gizli servislerin büyük
bölümü) terör yaratan, hastalık yayan, bilgiyi silah ve karaparaya
dönüştüren , yeraltı ekonomisinin ve terör örgütlerinin tam göbeğinde olan
gizli servisler bulunmaktadır. Gizli servislerin birer devlet organı
olduğunu gözönüne alırsak,bu faliyetlerin sonucunun ne kadar etkili
olduğu, kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Hele ekonomik çıkarlara dayalı
hale gelen ve herşeyiyle ekonomilerin ihtiyaçlarına göre şekillenen
siyasal dayanışmalar veya zıtlaşmalar çağa damgasını vururken , her
istihbarat yapısının iyiden iyiye irdelenmesi, artık kaçınılmaz bir doğru
olarak önümüzde durmaktadır.
Dünya ekonomisini bilinen, vergilendirilen kaynaklardan daha fazlacakara
noktalardan çıkan ve yeraltı olarak tanımlanan, mali yapılar
yönlendirmektedir.

Peki bunların ne kadarında gizli servislerin faaliyetleri etkilidir?
Veya karapara kaynaklarının kurutulmasındabu servisler neden başarılı
olamamaktadırlar? Acaba gizli servislerin operasyonlarıylabertaraf
edilen Devlet Başkanları veya saf değiştirtilen ülkeler bugünekonomik ve
siyasi görüşleriniuygulayabilselerdi, dünya böyle bir noktada mı olurdu?
Bütün bunların yanıtları ancak gizli servislerin faaliyetlerinin bilinmesi
ile tahlil edilebilecekşeylerdir. Yani gizli servisler ve istihbarat
kurumları, rejimlerin ana yapılarından birini oluşturuyor. "Demokrasi"
diyen herkesin, bu yapılanmaların tahliline çok önem vermesi gerekiyor.
Çünkü bir anlayış da; istihbaratı ve istihbarat teşkilatlarını operasyonel
yapılarından ayrı olarak sadece ve sadece akademik veya dış politikasal
bir satranç oyunu gibi görmek istiyor. Oysa istihbarat örgütleri, satranç
oyunlarında bilekendi oyuncularının kazanması için oyunlara ve
oyunculara müdahale edebiliyorlar. Bu da istihbaratın bir eylem olayı
olduğunu gözler önüne sermektedir. İstihbaratı aktif , operasyonel
yapılanmasından ayrı olarak ele almak bir hatadır. Yani istihbaratın
toplanması, değerlendirilmesi ve operasyonel çalışmalarıhaberalma
faaliyetleri açısından, birbirlerinden ayırmak mümkün değildir.
İstihbarat faaliyetleri açısından dost veya düşman ülke diye bir ayrım
kesinlikle söz konusu olmamaktadır. Tıpkı ekonomik ilişkilerin belirlediği
siyasal dayanışma veya karşıtlıklarda olduğu gibi ilişkiler,çıkara

dayalı olarak gelişmektedir. Türkiye'nin dostu gözüken ve dış istihbarat
açısından haber kaynaklarının yüzde 80'ine yakın bilgiyi "çekinmeden
aktaran"Batılı müttefikleri Sovyetlerin yıkılması ve ardından ortaya
çıkan Türki Cumhuriyetler ile Türkiye arasındaki dayanışma ve
yakınlaşmalar karşısında hementavır alarak Türkiye'yi yanlız
bırakmışlardır. Bunda ana etken I9. yüzyılın başında küçülen coğrafyasını,
sloganist bir şekilde de olsa " Adriyatikten, Çin Seddine" diye
hatırlamaya çalışan Türkiye'nin, bunu bir arzu olarak görüp görmediği ve
yeni coğrafyadanne kadar ekonomik çıkar talep ettiğinin veya bundan ne
kadarını elde edebileceğinin henüzbilinmemesi olmuştur.

Bütün bunlar gözönüne alındığındaistihbarat örgütlerini iyi tanımanın
kaçınılmazlığı ortadadır.

Peki Türk gizli servisi MİT, bu olayların neresindedir? Nasıl
çalışmaktadır? Yöntemleri nedir? Tarihi ve kökeni nereden gelmektedir?

Bu soruların yanıtlarıkendisini büyük bir giz perdesinin arkasında
saklayan MİT'i aydınlatmak ve demokratik hukuk devleti içindekiyerine
oturtmakbakımından önemlidir. Hemen her Türk yurttaşının kafasında
yeralan bu soruların yanıtlarını aramak ve bunları elden geldiğince
yanıtlayarak , aydınlatmak bu kitabın yazılmasındaki ana amaçtır. Bunun
için deöncelikle gizli servislerin oluşumu açısından Dünya tarihine
kısaca bakmakta yarar bulunmaktadır.

TÜRKLERE ÇAĞ AÇTIRAN İSTİHBARAT EKSİKLİĞİ

Bilginin; güç ve istenileni elde etmenin anahtarlarından vazgeçilmez

birisi olduğunu keşfeden insanoğlu, tarihi boyunca onu elde edebilmenin,
gizliyi öğrenmenin yollarını aramıştır, aramaktadır.
Bu nedenle gizlinin bilinmesi için dünyanın en eski mesleklerinden birisi
oluşturulmuştur; bu da istihbarat veya haber alma faaliyetidir.
Yaygın adına casuslukdenen gizliyi öğrenme çalışmaları, önceleri başıboş
ve bireyseldir. İktidar sahibinin, ya da iktidarı sahiplenmek isteyenin
muhbirleri, casusları aracılığıyla yürütülür. Kapitalizmin gelişmesi ve
ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla oluşan yeni devlet yapıları bireyci
istihbarat anlayışını devlete çevirirler. Çünkü artık adına istihbarat
denilen faaliyetler; bilgilenme ve öğrenilenin gereğini yerine getirme
çabaları, bireylerin değil, halkın oluşturduğu örgütlülüklerin; yeniden
oluşturulan devlet yapılarının işi haline gelmiştir. Böyle
örgütlenmelerin modern anlamda birer gizli servis şeklini almalarının
öyküsüçok eskilere dayanmamaktadır.
Çağdaş anlamda, kurumsal istihbarat çalışmalarının ilk örneklerine
Dünya'da, İngilizlerin Kraliyet Gizli Servisi'ni kurmalarıyla 1530' lu
yıllardarastlanır. Bunlardan önce İtalyanlar daimi elçilikler
oluşturarak, istihbarat toplamada yol aldılar ise de, bu İngilizlerinki
gibi sırf casusluğa dayalı biryapılanma değildir. Fransızlar 18
yüzyılda, daha sonra da Almanlar ve diğer batılı ülkeler istihbarat
teşkilatlarını oluşturmuşlardır.
Ancak casusluk ve casusluk çalışmalarıyla ülkeleri baltalama vehaber

alma konusunda, insanlık tarihinin oldukça eski, güçlü deneyimleri vardır.

M.Ö 500 yılında Çinlihoca Sun Tzu savaş sanatı ile ilgili bilinen ilk
kitabı yazmıştır." Harp Sanatı" adlı kitabında Tzu, geleceği kestirmek
için istihbarat yapmanın önemini vurgular ve bunu ruhlara, kahinlere,
ilahlara müracaat etmekten dahayararlı ve geçerli bir yol olarak
gösterir.

Amerikan istihbarat teşkilatı CIA'nın başkanlarından Allen Dulles'a göre,
Orta ÇağdaBatı Avrupalılar , istihbarat konusunda ileri olmadıkları
için Moğolların batıya doğru ilerlemeyihedef tutuklarını göremediler ve
Bizansı desteklemek yerine onu zayıflatarak yenilgilerine yolaçtılar. Yani
batının istihbaratındaki eksiklik Türklerin bir çağa damgalarını vurmadaki
en önemli avantajlarını oluşturmuştur.

Ayrıca İtalyan Seyyah Marco Polo'nun Çin'e yaptığı gezilerdeki izlenim ve
değerlendirmeleri stratejik istihbarat açısından son derece zengin bir
kaynak oluşturmasına karşın, dönemin Avrupalıları bundan da yararlanmayı
bilememişlerdir. Çünkü istihbarat bu dönemler boyunca devletler değil,
güçlü derebeyler, soylular ;bireyler için yapılmıştır.

SAVAŞLARDA AŞÇILAR VE CASUSLAR

Örneğin Türkler ilk tarihleri boyunca Çinlilerin casusluk faaliyetlerine
karşı koymaya çalışmışlar, bunda başarılı olamamışlardır. Bunlardan
Topalar ve GökTürkler, Çinli hanedanlarca görevlendirilen casusların

yarattığı toplumsal kargaşa ve kültür empozesine dayanamayarak önce
bölünmüş, sonra dayok olmuşlardır. Topalar M.Ö 534 yılında Çinli
casusların öylesine etkisinde kalırlar ki; topraklarını yitirmekle
kalmayıp, Çin kültürünü benimserler: Çinlileşirler.

Türkler tarihleri boyunca gizli servis faaliyetlerinin etkilerine daima
açık olan bir devlet ve idari yapı sürdürmüşlerdir.

Bizans, İran ve diğer uluslarla ilişkilerde Türklerin gizli servisleri ya
da casuslarının çokça başarılı olamadıkları görülmektedir.

Türklerin "Çaşıt"(Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre;casus, arabozmak amacıyla
söz taşıyan kimse)diye ilk zamanlar adlandırdıkları, daha sonra
devşirmeler arasından yetiştirdikleri ve "Martolos" adını verdikleri
casusları vardır. Ancak karşı casusluk veya casusluğu çözecek bir
organizasyonları yoktur. Zaten devletin yönetiminin büyük bir bölümü Türk
olmayan ve devşirme olarak adlandırılan gayrı müslimlerin elindedir.

Saraya alınan cariyeler veya eşler de hep yabancıdır. Bunların devletin
üst kademelerine gelişleri gibi, casusluk faaliyetlerinin kontrolü de
hemen hemen imkansız olmuştur.

İstihbarat örgütlerinin gelişiminin ardından çalışmalar konusunda
1. Napolyon'un söyledikleri Batının bu konudaki açığını görmesi ve bu
alana verdiği önemi sergilemesi bakımındançok ilginçtir:

"İnanın bana, savaşların sonuçları incelendiğinde topçunun, süvarinin ,
piyadenin kahramanlıkları, casusların şu göze görünmez, lanetli ordusu
yanında hiç kalır."Napolyon bunu söylerken Prusya kralı Büyük

Frederik'in Fransa ile alay edişinden ders almış olsa gerektir. Çünkü
istihbaratın önemini kavrayan Frederik,Fransız Maraşali Charles Soubise,
Rossbach'damağlup ettiğinde şunları söylemiştir:
"O zat ,savaşagittiğinde yanında yüzlerce aşçı götürür. Ben ise
önümden yüzlerce casus gönderirim"
Napolyon bualanda zayıf olmamak için gizli servisini güçlendirir.
Fransa'nın 18. yüzyılda oluşturduğu gizli servisi, dönemin bütün önde
gelen adlarını fişler ve izler bir konuma gelmiştir. Yani geleneğini
oluşturmaya başlamıştır. Napolyon'un gizli servisinin başında bulunan
Mareşal Joseph Fouche (1759-1820) Avusturya gizli servisinin başındaki
Karl Schulmeister'i dahi elde etmeyi başarmıştır. Bu sayede NapolyonUlm
ve Austerlitz savaşlarını kazanmanın kapılarını da açmıştır. Schulmeister,
Napolyon'un karşısında çok zorlandığı Avusturyalı general Mack'ı da
zehirleyerek ortadan kaldırmış , 1805 savaşının parlak günlerini
Napolyon'a armağan etmiştir.
Napolyon azılı bir sahtekar olan Vidocq'u da gizli servisinin başına
getirmiştir. Vidocq bu dönemde yaptığı çalışmalarla göz doldurmuştur.
"Muhteşem" diye döneminde tanımlanan veörgütten emekli olan Vidocq'a,
başarıları nedeniyle kendi özel gizli polis teşkilatını kurması izni bile
verilmiştir

-BİRİNCİ BÖLÜM-
TEŞKİLAT-I MAHSUSA (1914):
OSMANLI CASUSLARIN AÇIK PAZARIYDI

Osmanlı, Avrupa'da gelişen gizli servis ağının ve bunun savaşlar ile
ticaretteki etkisinin farkında dahi olmadan yaşamış, bütün bunların
dışında kalmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak ülkesini casusların açık
pazarı haline dönüştürmüştür.

Osmanlı Devleti, batılı mutlak monarşiler gibi homojen bir ulusa ve
gelişen bir pazara dayanan merkeziyetçidevlet değildir. Bu yüzden
Osmanlılar 19. yüzyılortalarına kadar gizli bir haberalma örgütüne
sahip olamamışlar ve klasik muhbirliklerle yetinmişlerdir.

Osmanlılar, istihbarat servisine en güçlü olduğu 16 yüzyıl da bile gerek
duymamışlardır. Ekonomilerini de hep başka ülkelerin mal haretlerine ve
yönlendirmelerine açık tuttukları için , ekonomik casuslukla da hiç
alakaları olmamıştır. Onlar hep casus kurbanı olarak kalmışlardır.

Ancak Osmanlılar'da ve onlardan önce de diğer Türk boylarındaki yazılı
kaynaklarda,yöneticilerin sürekli olarak casusluk faaliyetlerine karşı
uyarıldıklarını görülmektedir. Türkler tehlikeyi görmüş, ama önlemini
alamamışlardır.

Osmanlılar'da bir çeşit yönetim bilimi ilkelerini teşkil eden
"Siyasetnameler" de sık sık casusluğun önemini belirtmişlerdir. Örneğin
Nizamülmülk'ün Siyasetname'sinde " Her tarafa tacir, seyyah, sufi, ilaç
satan ziy kıyafetinde daima casuslargitmeli ve ne işitirlerse haber

getirmelidir...Çok vakit olur ki valile, mukataa erbabı, memurin ve ümera
isyan ve muhalefete meyleder ve padişah hakkında fenalık ister ve sufi
fikirde bulunur. Casus gelip haber verince, heman padişahatına biner ve
askerini sevkeder" denmiştir.

Türklerin Orta Asya'da Çin ile ilişkilerinde, daha sonra Araplarla ve son
olarak da kendilerini derinden etkileyen Bizans ve İran kültürleriyle
girdikleri etkileşimde, casusluğun önemini kavrayan aydın ve yöneticileri
zaman zaman görülmüştür. Ancak bunlar hiç bir devrede casusluk
faaliyetlerinikurumlaştıra-mamışlardır.

Osmanlılar da istihbaratçılığı dış ve iç hedefli olmak üzere ikidüzeyde
kullanmışlardır.Osmanlı yükseliş çağında yabancı ülkelerle ilgili
bilgileri genelikle Hıristiyan ve Yahudi cemaatler arasından çıkan
kimseler sağlamıştır. Batılı ülkeler de özellikle ticari ilişkilerinde ya
da taht kavgalarında Osmanlı'ya düşmanları ile ilgili bilgiler
aktarmışlardır. Ancak bunlar casusluk teşkilatları aracılığıyla
olmamıştır. Örneğin Fransa ile Osmanlı'nın Kanuni dönemindeki ilişkileri
bu çerçevededir. Ortadaki tablo kraldan, krala düşmana karşı ittifak
amacıyla ulaştıralanhaberlerden oluşmaktadır.

F. Babinger, Fatih Sultan Mehmed ile ilgili biyografisindeSultan'ın
sarayına davet ettiği İtalyan sanatkarlardanzaman zaman istihbarat
amacıyla yararlandığınıyazmaktadır. Ancak nedense o dönemde bile
Osmanlı'nın en iyi padişah ve yönetici kadroları yurtdışında elçilik
açmayı düşünmemişlerdir.

OSMANLI'YI İÇTEN VURAN KADIN: ROXELANE
Osmanlı yükseliş döneminde sağladığı bu bilgileridaha sonra
sağlayamamıştır. Bir zamanlar içinden yetiştirdiği Hıristiyan ve
Yahudi
"Martolos"ları ise, daha sonra düşmanlarının ele geçirdiği ve
kullandığı
görülmektedir.
Prof. Dr. Taner Timur bu döneme ilişkin değerlendirmesinde
Osmanlı'nın
neden geri kaldığını şöyle yorumlamaktadır:
"Dış ülkelerle istihbarat konusunda Batı ile Osmanlı Devleti'ni
karşılaştırırken önemli bir noktayıgözden uzak tutmamak
gerekiyor.
Toplumsal bilimler ilerledikçe ve çeşitli ülkeler arasındaki temas
olanakları arttıkça, yabancı memleketlerle ilgili istihbaratın büyük
bir
kısmı legal yollarla toplanmaya başlamış ve casusluk başka
yollarla
edinilemeyen, sırteşkil eden bilgilere dayandırılmıştır. Örneğin
yasal
alanda, batılıların Osmanlı toplumu ile ilgili olarakkaleme
aldıkları
yüzlerce "Seyahatnameleri" düşünelim. Aslında misyoner,
tüccar, asker,
maceraperest gibi çeşitli kimseler tarafından yazılan bu
seyahatnameler,
kısmen birer istihbarat raporu gibikaleme alınmışlardır. Bunların
bir
çoğu prenslere ithaf olunmuş olup, içlerindeplanlar, askeri ve
stratejik
bilgiler ihtiva edenler de az değildir. Hatta bunlardan
Türklerekarşı
bir savaş planı ile bitenler vardır.
Ayrıca bu gibi geçici misyonlar dışında, batılılar 16. yüzyılın
ortalarından itibarenİstanbul'da devamlı diplomatik temsilcilikler

kurarak, istihbaratı kurumsallaştırmışlardır. Osmanlılar ise ilkel ve
bağnaz bir inatla, Batıda olup bitenleri küçümsemişlerdir. 19. yüzyıla
kadar Batıda devamlı elçilikler kuramamışlardır. Fransız düşünürü
Voltaire, 12. Charles adlı eserinde , Osmanlı Devleti'nin kendini
beğenmişlik içinde Batıya temsilci göndermediğini bu yüzden dış
politikasının tam bir cehalet içinde olduğunu yazar.Oysa daha 17.
yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı sarayı ile ilgili ayrıntılı
dedikodular ve bilgiler Batı gazetelerinde haber olarak çıkmaktadır.
Osmanlılar Batı ile ilgili olan bu bilgisizliklerinin acısını, özellikle
gerileme devrinde çekmişlerdir.Bu dönemde İstanbul'da büyük devletlerin
elçilikleri, dragomanları, ticari ve askeri uzmanlarıve yerli ajanları
ile birliktebirer iktidar mihrakı haline gelmiş 'Şark Meselesi' adı
altında asıl siyasi mücadele bunlar arasında geçmeye başlamıştır. Burada
Türkiye'de egemen tarih görüşünde hala süregelen bir yanlışın altını
çizmek isterim. Osmanlılar askeri alanda başarısızlıklara uğramaya
başlayınca, batılı devletler askeri uzmanlar göndermeye ve bu alanda
reformlara öncülük etmeye başlamışlardır.
Gerçekten Baron de Tott, Moltkegibi subaylarından Osmanlı ordusunda
Batılı askeri eğitim açısından yararlı oldukları doğrudur. Ancak unutmamak
gerekir ki bu subaylar aynı zamanda diplomat olarak ikili bir işleve
sahiptiler. Amaçları Osmanlı ordusunun savaş yeteneğini arttırmak; fakat
aynı zamanda kendi ülkelerinin ulusal çıkarları yönünde kullanmaktı. Yüzyı

llar boyunca Osmanlı ordusunu baş düşman olarak görmüş Avrupalı uluslar,
neden şimdionu güçlendirmeye çalışacaklardı? "
Osmanlı sarayında Kanuni döneminde en etkili kişiler arasında Fransa ve
Venedik elçilerisayılmaktadır. Bu elçiler rüşvet ile olmazsa sarayda
kendilerini destekleyen ve Hürrem Sultan olarak bilinen Roxelane (Polonya
asıllı fakir bir papazın kızıydı) önce esir, sonra cariye, daha sonra
Sultan olmayı başaran bu kadınaracılığıyla, Kanuni'ye ulaşmayı
başarmışlardır.
O dönem içinde elçilerin ülkelerine gönderdikleri mektuplardan, Osmanlı
ordusuve toplum yaşamı ile, Osmanlı'yı oluşturan toplum mozaiği üzerine
en ince ayrıntısına kadar her türlü bilgiyi bulmak mümkündür. Bu elçiler
ordu ile birlikte savaşlara dahi götürülüp, Osmanlı savaş sistemi onlara
tanıtılmıştır. O dönemin Fransız Kralı Ferdinand'ın elçisi Busbecq
mektuplarında saray dedikodularının yanı sıra Kanuni Sultan Süleyman'ın
oğullarından Mustafa'yı da çok yakından izlediğini belirtmektedir.
Mustafa'nın tahta geçmesinden çekinen Avrupa, elçinin bir mektubunda
Kanuni'nin öz oğlu Mustafa'yı ve çocukları ile eşlerini nasıl
boğdurttuğunu öğrenince sevinmiştir. Kanuni'nin Mustafa'yı nasıl
gözlerinin önünde kementçilerine boğdurduğunun detaylı anlatımı yine bu
mektuplarda yeralmıştır. Kanuni'ye bunları yaptıran ise Osmanlı'da rüşveti
tırmandırıp, özellikle eğitim sisteminin çökmesinde ilk kayırmacılıkları

başlatan, bugünkü tanımıyla bir "Köstebek"; yani içerdekiçökertici gibi
çalışan Hürrem Sultan, ya da diğer adıyla Roxelane'dır.
HAFİYELER KELLE AVINDA
Osmanlı idaresi, zaman içinde gövdesindeki kurt misali, devlet
yönetimindekicasusların da farkına varır. Ancak artık güç onların
elindedir. Sistem onlar için üretmekte ve yok etmektedir. Bu çevrelerin de
desteği ile iktidar olanMustafa Reşid Paşa acı da olsa şunları söyler:
- "Bir vezir memleketin iyiliği için çalıştığı vakit, yabancı ajanlar
ustalıkla onun rakiplerinin etrafını sarıyor. Bir yandan kıskançlıklarını
tahrik ederek, öte yandan da Sultan nezninde bir sürü entrika ileruhunda
bin türlü şüphe yaratıyorlar idi."
Osmanlı'da iç istihbarat ise kötü bir dedikodu ve gammazcılık ağıyla bütün
devleti, hatta halkı sarmalamıştır.4. Murat, Köprülü Mehmed Paşa, 2.
Mahmud, 2. Abdülhamid, Nakl-i Kelam olarak adlandırılan muhbirciliğive
muhbirleri en çok kullanan yöneticiler olmuşlardır. Osmanlı'da aşağılanan
bu hafiyecilik türü çok yaygın olarak kullanılmıştır. Bir de Osmanlı'da
tarih içinde sayısız örneği gözlenen kışkırtıcı ajan ve provakatörler,
yöneticilerin iktidar kavgalarının en önemli kozları olmuşlardır.2.
Abdülhamit haber almada çokça da tarikat şeyh ve dervişlerini
kullanmıştır. Özelikle Sufi Şeyhler Abdülhamit için birer casus gibi
hizmet etmişler, bölgelerinde ne olup bitiğini Yıldız Sarayına
aktarmışlardır. Nakşi tarikatı bu amaçla çokça kullanılmıştır.
Osmanlı da önceleri kötü bir Fransız kopyası olan istihbarat çalışmaları,

daha sonra Almanlaştırılmaya çalışılır. Bunun için Alman uzmanlar da
getirtilir. Bakın Osmanlı istihbarat sistemi üzerineAlman uzman Von der
Goltz neler diyor:
"Türkiye casusluğun klasik bir yurdudur.Sultanlar hakimiyetlerini
muhafaza edebilmek içinhafiyeliğe büyük önem vermişlerdir. Hafiyelik
Abdülhamit döneminde son noktasına ulaşmıştır. Bu düşünüş ta Bizans'tan
kalma bir zandır.Bütün yüksek memurların yanında yaver, muavin, katip
gibi gözcüler bulunurdu.Abdülhamit kendi ailesinin arasına bile casuslar
ve hafiyeler sokmuştu.Devletin en yüksek memuru adi bir hafiyenin
vereceği jurnalden korkardı.Abdülhamit'in bu hafiye veya casus teşkilatı
sadece kendi halkı aleyhine işliyor, Türkiye ile harbedecek devletlerin
sınırlarında çalışmak akla bile gelmiyordu.Halbuki yabancı casuslar,
içerde ve dışarda serbestçe , hiç durmadanve hummalı bir surette
çalışıyorlardı. Avrupa "HastaAdam" ın mirasını bölüşmek için gayret
sarfediyordu. Başta Rusya, İngiltere ve Fransa olmak üzere her devlet
istihbarathizmetleri vasıtasıyla İstanbul'a gerek Türkiye'nin içindeki
vaziyeti, gerek Avrupalı rakiplerin çalışması hakkında bilgi almaya
çalışıyordu.Türkiye'de azınlıklar Türklere düşman oldukları için Birinci
Dünya Savaşı sırasındaitilaf devletleri kendi tabanlarından casus

kullanmaya lüzum görmediler. Zira Türkiye'deki Ermeni, Rum, Yahudilerden
gönüllü casus bulmak kolaydı."
19. yüzyıldaOsmanlı artık bağımsızlığını yitirmek üzeredir. Saray dahil
her devlet kademesinde casusların etkinliği tartışmasızdır.

OSMANLI'YA İLK GİZLİ SERVİSİ İNGİLİZLER KURDURDU

Osmanlı'da ilk gizli polis teşkilatı da tam bu sıralarda bir yabancı
elçinin girişimiyle, hatta dayatmasıyla kurulmuş ve başına da bir yabancı
getirilmiştir.
Bu konuda 1891 yılında Sultan 2. Abdülhamittarafından hazırlatılan,
yazarı konusunda net bir bilgi bulunmayan, 51 sayfalık bir kitapcık
bulunmaktadır. FransızUlusal Kütüphasnesinde kıymetli kitaplar bölümde
halen 2 nüshası saklanan kitapcık, Osmanlı gizli polisinin öyküsünü
anlatmaktadır. Bu kitabın Sultan Abdülhamit'in özel doktoru Mavroyani Paşa
tarafından yazıldığıda iddia edilmiştir. Mavroyani'nin de Osmanlı
sarayındaki çift taraflı ajan olarak görev yapan diğer doktorlardan biri
olduğu ortadadır. Yazandan çok kitabı Fransız Ulusal Kütüphanesine
gönderen kişinin Mavroyani olduğu da belirtilmektedir. Osmanlı Sarayı,
tarihi boyunca bu ajan doktorların cirit attığı ve şüpheli ölümlere
yolaçtıkları bir casus kazanı olmuştur.
Kitap 2. Abdülhamit 'in isteğiyle hazırlandıktan sonra yine Sultanın
isteğiyle toplatılmış ve yokedilmiştir.
Kitaba göre Osmanlı gizli örgütü İngiliz Elçisi Startford Canning'in
telkinleri üzerine kurulmuştur. Mustafa Reşit Paşa tarafından kuruluşu

kabul edilen teşkilat için, önce Batılı ülkelerin teşkilatları incelenmeye
alınmıştır.
Napolyon'un gizli servisini kuran ve eski bir sabıkalı olan Vidocq
tecrübesinin üzerinde durulur. Bu konuda Paris'deki Türk elçisinin
hazırladığı kalınca bir rapor incelenir. Teşkilatın başına da bir Rum
getirilir. Bu Rum, Rus Çariçe'sinin elmaslarını da çalmayıbaşaran
Civinis Efendi'dir. Civinis kah imam, kah zengin bir batılı ama hep
sahtekar olarak Anadolu'da dolaşmış durmuştur. Mustafa Reşit Paşa'yı da
etkilemeyi başarınca, Albay rütbesi ile Osmanlı Gizli Polis Teşkilatı'nın
başına getirilmiştir. Buradan da emekli olmuştur.

Osmanlı Sarayı'nın İngiliz elçinin iseğiyle kurduğu, başına bir Rum'u
(büyük olasılık çift taraflı ajandı) getirdiği bu ilk gizli polis
teşkilatı, çalışmalarında öncelikle üst düzey yöneticileri ve onların
ilişkileriyle özel yaşamlarını çok sıkı bir şekilde gözaltında tutmuştur.

Haremden, sokağa her yerde özel hayatlara ilişkin bilgiler toplanmış ve
bunlar adam yoketmede siyasi amaçlarla kullanılmıştır. Osmanlı devlet
adamlarının birbirlerinin özel hayatlarına ilişkin dedikoduyazılarını
kahkahalarla okumaları bir anlamda bu teşkilatın da sonu olur. Osmanlı
bürokrasisi başına geleni geç de olsa anlamış ve özel yaşamına sahip
çıkmıştır. Örgüt kapatılır.

GİZLİ SERVİSİNİN BAŞI OSMANLI'YI NASIL SATTI

1863 yılında çalışmalarına yeniden başlamasına yine yabancı baskısıyla
izin verilir. Bu sefer de örgütün başınabüyük bir Katolik Ermeni
grubunun isteği üzerine, Dniester kıyılarında doğmuş olan Baron C....,(
Baron'un adı kaynaklardaböyle belirtiliyor) getirilir. Ancak örgüt
Osmanlı içinde adeta bir hançerdir. Sahibini durmadan vuran bir hançer.
Bakın Baron C...., nasıl örgüt yönetir ve neden işinden olur:
Baron C..., yabancı bir elçiye, elde ettiği bir anlaşma taslağının
kopyasını yüksek bir fiyatla satar. Taslağa göre Osmanlılar elçinin
ülkesine karşı bir başka ülke ile birlikte saldırı planları
yapmaktadırlar. Taslağı elde eden elçi çok sinirli bir şekilde Sadrazam
Ali Paşa'nın yanına çıkar.
Ali Paşa taslağı görünce çekmecesinden bir başka taslak çıkartır.
Viyana'daki Türk büyükelçisinin çok para ödeyerek elde ettiği bu taslağa
göreyse elçinin ülkesi Osmanlı'ya karşı bir taksim anlaşması imzalamış
bulunmaktadır. Sonuçta taslaklar karşılaştırılıncaher ikisinin de
Osmanlı gizli servisinin başındaki Baron C...' nin kaleminden çıktığı
anlaşılır. Ali Paşa sinirlenir, ancak elçi tutum değiştirip kendisine
taslağı satan Osmanlı Gizli Polis Şefi'nin terfisini bile ister.Elçinin
bastırması sonucu Baron C.... işini korur. Ama daha sonra başının altından
çıkan bir başka olay nedeniyle kovulur. Baron C..... Osmanlı'nın sırtından
kazandığı yüklüce bir servet ile Anadolu topraklarını kazasız belasız
terkeder.
Evet Osmanlı İmparatorluğu artık tarih olmak üzeredir. Bu gizli polis

teşkilatı macerası bunun delillerinden sadece bir küçük örnektir. Bu dönem
Osmanlı sosyal yaşamı, siyasi etkinliği ve en önemlisi ekonomisyle artık
bir hasta adamdır.
1535 Şubatında ilk defa Osmanlı'nın yakın ilişkiler içinde bulunduğu
Fransa Kralı 1. François'e tanınanKapütülasyonlar, daha sonra 1579 'da
İngilizlere, 1615 da Avusturyalılara, 1680 de Hollandalılara, 1737'de
İsveç, 1740 da Sicilya, 1746 da Danimarka, 1761'de Prusya, 1728'de
İspanya, 1783'de Rusya, 1823'de Sardinya, 1830'da Amerika Birleşik
Devletleri, 1838'deBelçika, 1843'de Portekiz, 1855'de Yunanistan,
1858'de Brezilya,1870'de Bavyera'ya da tanınmış ve Türk ekonomisi bir
büyük pazar haline gelmiştir. Bu ayrıcalıklar kaldırılmak istenmesine
karşın bu ülkelerin baskısıyla bir türlü bu gerçekleştirilememiş ve Türk
ekonomisi adım adımsömürgeleştirilme yolunda ilerlenmiştir. Bu
ayrıcalıkların kaldırılışı ancak Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla,
Sait Halim Paşa Hükümeti'nin aldığı 13 Ekim 1914 tarihli ve epey gürültü
koparan bir karar ile mümkün olabilmiştir.

OSMANLI'NINGAMMAZCILARI YIKILIŞI GÖREMİYOR

Osmanlı kendisine yönelik kararları bile alamamaktadır. İttihatçıların
izlemeye çalıştıkları Milli İktisat Politikası yabancılarca, "düşmanlık"
olarak adlandırılmış ve baltalanmıştır.
Osmanlı Devleti'nin 1875 tarihinde ilan edilen borç tutarı 5 milyar

milyon 676 bin 500 Fransız Frangıdır. Bu borçların faiz tutarı da 299
milyon 069 bin Fransız Frangıdır. Devletin bu dönem içindeki geliri ise
380 milyon Fransız Frangı olmuştur. Yani Osmanlı maliyesi iflas etmiştir.
20 Aralık 1881 Muharrem Kararnamesi ile Düyunu Umumiye İdaresi
kurulmuştur. Bu kurum içinde sadece bir Osmanlı memurunun danışman
statüsüyle bulunduğunu, geri kalan çalışanların yabancı uyruklu olduğunu
gözönüne alırsak, ve bu kurumun Osmanlı'nın borçlarını ödemek üzere
tümüyle kendi emrine verilendevlet vergilerini, gümrük resimlerini
toplama hakkına sahip olduğunu belirtirsek, Osmanlı'nın içinde bulunduğu
tablo daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.
İnsan yaşamında olduğu gibi, tarihte de kaybedilmiş zamanların ağlama veya
suçlu yaratma ileyeniden yaşanır kılındığı hiç görülmemiştir.
19 yüzyılınsonlarında Osmanlı İmparatorluğu süper güç olma olanaklarını
artık yitirmiştir. Ekonomisi, bilimi, teknolojisi, sosyal yaşamı, eğitimi
ve sistemininin herşeyi olan askeri gücü çökmüştür. Osmanlı yönetimi
geçmişinin görkeminin hayaliyle avunmakta, dününe bakıp günü için suçlular
yaratmaya çalışmaktadır. Oysa çok zamandır dünyanın yeni güç merkezleri
Avrupa ve Amerikadır. Avurapa'da Almanya giderek öne çıkma
arayışlarındadır. Osmanlı İmparatorluğu ise her gün yeni bir milliyetçilik
dalgasıyla sarsılmakta, bir cephede Bulgarlar, Yunanlılar, Arnavutlar,

Karadağlılar, Sırplar, diğer cephelerde Araplar ile mücadele etmektedir.
Padişah2. Abdülhamit 'in başlattığı, yabancı güçlerce körüklenen,
sürdürülen vebir insan avına dönüşen "gammazcılık istibdadı" hiç bir
muhalif fikir hareketinin yaşamasına olanak vermemektedir. Ancak toplumda
arayışlar sürmektedir. 1906 yılına gelindiğinde ülkede en önemli siyasi
oluşumlardan biri İttihat ve Terakki'dir.
Tıp Okulu öğrencilerinin 1889 da küçük bir hücre olarak 5 kişiyle
kurdukları" İttihatı Osmani Cemiyeti " Harb Okulu, Mülkiye gibi eğitim
kurumlarından öğrencilerinin katılımı ile büyümektedir. Pariste Genç
Türkler hareketince oluşturulan ve liderliğini Ahmet Rıza Bey''in yaptığı
cemiyet de İttihatcılarla birleşir. Yeni ad: " Osmanlı İttihat ve Terakki
Cemiyeti" olur. Bu cemiyete 1906'da çoğunluğunu Selanik'de bulunan
subayların oluşturduğu örgütler katılır.
Bütün bu birleşmeler, adını daha sonra bir döneme damgasını vuracak parti
olan " İttihat ve Terakki Cemiyeti" ni (Birlik ve ilerleme) ortaya çıkara
caktır.
Tam bu sıralarda İngiltere Kralı 7. Edward ile Rus Çarı 2. Nikolay
Estonya'da,Reval'de buluşarak, Makedonya sorunuyla ilgili kararlar
alırlar. Aldıkları kararların bir giz perdesiyle örtülmesi, İttihat ve
Terakki liderlerini bu konuda çeşitli spekülasyonları düşünmeye iter.
Onlara göre bu buluşma Osmanlı'nın parçalanması ve paylaşılması içindir.

Padişah bu olaylara seyircidir ama İttihat ve Terakki seyirci kalmamalı
bir an önce harekete geçmelidir.
Bu tartışmalar sırasında 1. Meşrutiyet'in getirdiği bütün hak ve
özgürlükleri ortadan kaldıran 2. Abülhamit'e karşı, yeni bir hak ve
özgürlükler hareketi başlatılması kararlaştırılır.
İttihat ve Terakki'ninsubaylarından Resneli Kolağası yani Ön Yüzbaşı
Niyazi yanına aldığı adamlarıyla birlikte dağa çıkar. Abdülhamit'e "
Hürriyet ilan edilinceye kadar silahlarını ellerinden bırakmayacaklarını"
bildirir. İsyan bayrağı açılmıştır.

ENVER DİYE BİR ADAM

Abdülhamit bunun üzerine kendisini destekleyen komutanları Rumeli'ne
göndererek, buraların kontrol altında tutulmasını sağlamaya çalışır. Ama
bu çaba İttihat ve Terakkiyanlısı subaylarla, saray yanlılarının
çarpışmalarına dönüşür. Yaşanan şey bir nevi iç savaştır.
İttihat ve Terakki yanlıları bütün Rumeli'de bildiriler dağıtırlar,
Manastır sokaklarını afişlerler, saraya telgraflar yağdırırlar:" Hürriyet
isteriz" diye.
İttihatçılar 2. Meşrutiyetin bir an önce ilanını ve yürürlüğe girecek
Anayasa'da,özellikle ayrılıkçı şiddeti giderek arttıran Hıristiyan
tebayı rahatlatacak önlemlerin alınmasında diretirler. Onlar ne kadar çok
hak ve özgürlük verilirse, ayrılıkcılığın önü o kadar alınabilir,
Osmanlı'nın dağılmasının önüne geçilebilir diye düşünmektedirler. Bu
sırada ayaklanan Arnavutlar da bu baskıların ve uzun mücadelelerinin
sonucutoprak kazanmışlardır. Osmanlı'ya karşı yürüttükleri gizli servis
çalışmaları da çok ünlüdür.

Bu arada padişah ile İttihat ve Terakki yanlıları arasında süren
çatışmalarda, Selanik Merkez Komutanı Nazım Bey yaralanır. Birinci Ferik,
yani korgeneral Şemsi Paşa öldürülür. Müşir Tatar Osman Paşa dağa
kaldırılır. Rumeli, Paris'e kadar uzanan yeni Türk hareketinin merkezi
olmuştur; adeta bir kaynar kazandır.Abdülhamit kararsızdır. İttihat ve
Terakki sabırsızdır.

İşte tam bu sırada Makedonya ve Rumeli' de dağlarda hiç durmaksızın
ayrılıkçı çetelerle çarpışan Enver Bey, tarihteki diğer adıyla Enver Paşa,
yanındaki arkadaşlarıyla birlikte İttihat ve Terakki'nin dağlardaki
isyancı gruplarına katılır. Kendisi 1906'da Binbaşıyken İttihat ve Terakki
ile birleşen ve Selanik'de gizlice kurulan Osmanlı Hürriyet Cemiyetine
girmiştir. İttihat ve Terakki içinde adeta bir kuyruklu yıldızgibi
parlayan Enver Paşa, özellikle çete-gerillasavaşında uzmanlaşmıştır.
Bölgedeki hemen bütün milletlerin dilini konuşabilen bu genç adam,
yenilgiyle sonuçlanacak Osmanlı tarihinin akışını, ya da kendi kaderini
değiştirme çabalarına burada başlamıştır.

İttihat ve Terakkicilerönce 23 Temmuz 1908' de 2. Meşrutiyeti, yani 2.
Anayasanın ilanını sağlarlar. Daha sonra da içten içe çürümüş ve çökmüş
imparatorluğun idaresini ellerine alarak, yeni bir şans ararlar. Ama
nafile. Kaybedilen zamanlar, hayali sevmeyen tarih, yenilgiyi onların
kaderi yapmıştır.

Tarihte, maceraperesttiler suçlamasıyla karşı karşıya kalırlar. Oysa
Birinci Dünya Savaşı'na girmelerinin macera ile bir alakası yoktur.
Osmanlı'nın etrafını saran ateş çemberini yarıp çıkmak için atılmışlardır
savaşın göbeğine. Daha çok idealisttirler, hayalleri ve dünyayı
değiştireceğine inandıkları yürekleri vardır. Ama onlardan yana olmayan
zamanı tersine çevirmeyi hiç bir zaman başaramamışlardır. Hele 41 yıllık
kısa yaşam serüveninde Enver Paşa hiç bir zaman hayallerini
gerçekleştirememiştir. Onlara yaklaştığını sandığı zamanlarda aslında daha
da uzaklaşır. Ondan geriye şanlı bir ad, dramatik bir ölüm öyküsü ve
temellerini attığı istihbarat örgütünün yapısı kalır.

İttihat ve Terakki ile Enver Paşa, 1909 dan 1918'e kadar olan yönetim
serüveninde modern anlamda ilk Türk gizli servisini de kurmuşlardır.

Türk tarihinde, çağdaş anlamdaki istihbarat çalışmalarına en fazla önemi
verenyönetim, İttihat ve Terakki olmuştur. Amaç dağılan, kum gibi
parmakların arasından akıp giden Osmanlı toprağına ve devletine sahip
çıkabilmektir. Bu konudaki ilk harcı İttihat ve Terakki'nin üç paşasından
Enver, Cemal ve Talat Paşalardan, Enver Paşa atmıştır.

22 Kasım 1881 de İstanbul'da doğan ve 1922 de Türkistan'da Sovyet
Kızılordusu'na karşı savaşarak ölen Enver Paşa, yaşamı boyunca örgütçü
kimliğini hep korumuştur. Her bulunduğu yerde kendisini deiçine alan bir
örgütlenmeninönderi olmuştur.

İşte bu örgütlerden biri bugünkü Türk istihbarat örgütü MİT'in de
köklerinin bulunduğu "Teşkilat-ı Mahsusa"dır. Ve bu örgüt ulusal bir
kimlik taşır. Ülkenin dinamik unsurlarının birleşmesiyle ortaya çıkar.
Teşkilat-ı Mahsusa'nın doğuş günleri tıpkı diğer ulusların ağır bunalımlı
dönemlerinde ortaya çıkan, düşmana karşı direniş örgütlerinin
yapılanmalarını anımsatmaktadır.

GİZLİ SERVİS MERİÇ'İN ÖTE YAKASINDA

Önceleri Enver Paşa'nın , sonra İttihat ve Terakki'nin, daha sonra da son
Osmanlı yönetiminin devlet istihbarat servisi olarak çalışan Teşkilat-ı
Mahsusa, 1919'dan sonra başlayan Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Türkiye
Cumhuriyeti'nin kuruluşundanbugüne uzanan yolda, adlar değiştirerek
günümüz Türk istihbarat geleneğinin temelini atmıştır.
Teşkilat-ı Mahsusa ilk olarak 1909' lar da şekillenmiştir. Çekirdek
anlamdaki Teşkilat-ı Mahsusa 1911' de Bingazi'de Enver Paşa komutasında
bağımsız birliklerle İtalyanlara karşı başarı göstermiştir. İstanbul'a
kahraman olarak dönen Enver Paşa 1. Balkan Savaşı yenilgisinin ardından,
Çatalca Savaşı'nda da başarısını tekrarlamıştır.
Bu sırada İstanbul'da herkes kentin Bulgarların eline düşmesinden
korkmaktadır. Korkulan olmamıştır. Bulgar dağlarındangelen tecrübe ve iç
siyasi dengelerin kısmen yerine oturması, bu sırada Balkanlarda
başgösteren iç hesaplaşmalar , İstanbul kapılarına dayanan Bulgarların
Çatalca savunma ve saldırı savaşları sonucu sökülüp atılmasını
sağlamıştır.
Bu savaşta Teşkilat-ı Mahsusa da aktif bir şekilde rol oynamıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa İttihat ve Terakki ile birliktedevletin içinde ve
savaşın göbeğindedir. Başında da Enver Paşa'nın dostu olan ve
çete
savaşlarının uzmanı sayılan Süleyman Askeri Bey vardır.
Tarihte adından yazılı kayıtlarda çok az bahsedilen Teşkilat-ı
Mahsusa
ile ilgili bu ilk eylem bilgisi, o dönemi anılarında anlatan İttihat ve
Terakki'nin üç paşasından biri olan, Cemal Paşa'ya aittir.
Teşkilat-ı
Mahsusa konusunda en fazla bilgi sahibi olanlardanCemal
Paşa, bu konuda
diğer ittihatçılar gibi, nedense anılarında bile çok ketum
davranmıştır.
Ancak gizli teşkilatın hakkını vermeyi de ihmal etmemiştir. Bu
tutum daha
sonraları Türk gizli servislerinin en büyük başağrısını
oluşturacak
hastalığın, yani gizliliği ikinci plana atma sorununun, Teşkilat-ı
Mahsusa
içinde halledildiğinin bir örneği sayılsa gerektir.
Paşa hatıralarının 63. sayfasında 1912 yılının sonları ile 1913'ün
başlarında yaşanan Balkan Harbi'ni ve bunda Teşkilat-ı
Mahsusa'nın
başarılarını şöyle dile getirmektedir:
"Ordunun Edirne üstüne hareketi sırasında hükümetçe
neşrolunan
beyannamede, ordumuzun Meriç nehrini katiyen geçmeyeceği
açıkça taahhüt
edilmişse de, o zaman ordu zihniyetinin ruhu olan bazı kimseler
bu
taahhüdün isabetsizliğini dikkat nazarına alarakhükümete bağlı
olmayan
yarı resmi bir Teşkilat-ı Mahsusa (Hususi Teşkilat)' nın Meriç
nehrinin
öte tarafında kendi istediği gibi hareket etmesine gözyummak
esasını

Başkumandanlığa ve Hükümete kabul ettirdiler.Ve bu Teşkilat-ı Mahsusa
akıllı ve süratli bir hareketle Mesta Karasuyu Vadisine kadar bütün Batı
Trakya'yı işgale muvaffak oldu. Garbi Trakya kıtası Edirne vilayetinin
Ortaköy ve Karacaali kazalarıyla bütün Dedeağaç ve Gümülcine sancaklarını
ve nüfusun yüzde 95'i İslamlardan terekküb edenmühim bir bölgedir.Bu
kıtayı işgal eden Teşkilat-ı Mahsusanın başında şehit Süleyman Askeri Bey
bulunuyor ve Çerkes Yüzbaşısı Reşit ve İzmir'li Eşref ve Kardeşi Samive
yine yüzbaşı Fehmi Bey'lerle daha bazı zevat asli erkanını teşkil
ediyorlardı."

Evet, Teşkilat-ı Mahsusatarih kitaplarında bulunmayan, anlatılmayan
küçük vurkaç eylemlerinin ardından, böylesine büyük bir eylemi başarıyla
gerçekleştirebilmiştir. Bulgarların işgaline uğrayan bu bölgede 15 Ağustos
1913'de Kuşçubaşı Eşref ile Süleyman Askeri komutasında başlatılan direniş
ve saldırı faaliyeti, 15 gün gibi kısa bir sürede ekibin istihbarattaki
başarısı sayesinde sonuçlandırılır.Çünkü başındaki komutanların hepsi,
özellikle Enver Paşa ve Süleyman Askeri bölge siyasetini, ekonomisini ve
özellikle dil ve coğrafyasını çok iyi bilmektedirler.

Batı Trakya'da Bulgar işgaline karşımücadele eden Teşkilat-ı Mahsusa
kadrosu şöyle oluşmaktadır:

Kuşçubaşı Eşref (Sencer), Binbaşı Süleyman Askeri, Yüzbaşılar; Kısıklı

Cemil(Irak'da şehit düştü), İlyas Seçkin (Sonra General), Fahri (Şehit
oldu),Akkalı Kasım, Beşiktaşlı Ekrem, İhsan Eryavuz, Çolak İbrahim,
Kısıklılı Ali Rıza, Hilmi, Üsteğmenler; Manastırlı Halim (Irak'da şehit
düştü), Fuat Balkan (sonra Yüzbaşı), İskeçeli Arif, Fahri, Şehreminli
Sadık, Ömer Lütfü Suman, Teğmenler; Beykozlu Reşat, Nişantaşılı Sıtkı (
Şehit oldu), Filibeli Halim Cevad, Beykozlu Hasan, Tahsin, Refik, Besim,
sivil istihbaratçılar;Manastırlı Hüsrev Sami, Hacı Sami (Kuşçubaşı
Eşref'in kardeşi), Çerkes Reşid (Çerkes Etem'in kadeşi), Çakır Efe,
Sabancalı Hakkı, Tatar Hasan, Karakaş İbrahim, Silahçı Hüseyin,
Karagümrüklü Etem Nuri, Cihangiroğlu İbrahim (Kafkasyalı), Giritli İsmail
Kaptan, Mamaka Mustafa Kaptan, Said Kaptan.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA DEVLET KURDU

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir anda ortaya çıkıp böylesine önemli bir harekatı
gerçekleştirmesi mümkün olamayacağına göre, ilk şekillenmesinin ve bir
gizli servis haline gelmesinin hazırlıklarının 1909 dan önceye gitmesi
gerekmektedir. Gerçi ordu içindeki bir hareket olarak gelişmesi,
organizasyonunu hızlandırıcı bir etken olmuştur. Ancakbazı kaynaklar
1903- 1907 yıllarından itibaren bazı örgütlenmelerin yapıldığını dile
getirmektedir. Çünkü böylesine bir gizli servisin oluşturulması için en az
bir iki yıllık zaman gerekmektedir. Bu örgütlenmeden önce gerek istihbarat

açısından devlet içinde, gerekse dışında bağımsız muhalif unsurlar olarak-
burada kastedilen rejim muhalifi gruplardır- bir takım grupların varlığı
muhakkaktır. Ancak bunların hiçbirisinin yeterliliği ve gücü Teşkilat-ı
Mahsusa ile bir karşılaştırma kabul etmeyecek düzeydedir. Teşkilat-ı
Mahsusa bir güç merkezidir. O, diğerlerini de içinde eritmiştir.
Teşkilat-ı Mahsusa Meriç Nehrinin ötesindekibu eyleminde sadece toprak
kurtarmakla kalmamıştır. İşinde usta olan her gizli servisin yapacağını
yapmış ve aldığı topraklar üzerinde bir de geçici hükümet kurdurmuştur.
Evet yanlış okumadınız, işgal edilen topraklar üzerinde 31 Ağustos 1913
tarihinde Anadolu'nun ilkTürk Cumhuriyeti kurulmuştur. Bu daha sonra
araştırmacıların ortaya çıkardığı Kars ve civarındaki 1918 yılında kurulan
Azerbaycan Türk Cumhuriyeti oluşumundan daha daöncelere rastlamaktadır.
Ve bu oluşumun bir gizli servis tarafından gerçekleştirildiği
unutulmamalıdır. Anadolu'nun kurtarılması veMustafa Kemal ile
arkadaşlarının Ankara merkezli Türkiye Cumhuriyet'ini ilan etmeleri ise
çok çok sonralarıgerçekleşecektir. Süleyman Askeri Bey bölgenin İslam
halkından ileri gelenleri Enver Paşa'nın çabalarıyla Gümülcine de bir
genel kongreye davet etmiştir. Bundan öncekurulan "Muhacirin Müdüriyeti
İdaresi"nin başına da Süleyman Askeri getirilerek bu tür hareketleri
rahatça yapabilmesi sağlanmıştır. Gümülcine'deSüleyman Askeri "BATI

TRAKYA MUHTAR TÜRK CUMHURİYETİ' ninve Batı Trakya Muvaffak İslam
Hükümeti " adı altındabir hükümetin kurulduğunu da ilan edecek düzeyde
etkili çalışmıştır. İlan edilen Cumhuriyeti ve Hükümeti , Yunanlılar ile
Bulgarlar tanımak zorunda kalmışlardır. Hükümet hemen para ve pul
bastırmıştır. Hükümetin geçici başkanlığına da teşkilatın güvendiği
Gümülcine Belediye Başkanı getirilmiştir.Oluşturulan Hükümetin üyeleri
şunlardır:
"Cumhurbaşkanı Hafız Salih Efendi, Hafız Galip, Hacı Saffet Bey, Hüseyin
Paşa, Mehmet Paşa, Hacı İsa Efendi, Şükrü Bey, Süleyman Askeri, Hilmi
Paşa, Kuşçubaşı Eşref (Sencer)
Teşkilat-ı Mahsusa'nın iki numaralı adamı Süleyman Askeri de yeni
cumhuriyetin Genelkurmay Başkanlığı'nı yürütür. Altında oluşturduğu ordu
kadrosu şöyledir:
Batı Trakya Genelkurmay 2. Başkanı Çerkes Raşit, Harekat Şube Müdürü
Üsteğmen Manastırlı Halim, Topçu Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı İhsan
Eryavuz, Süvari Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı İlyas Seçkin, Ağır Kuvvetler
Komutanı Üsteğmen Ömer Lütfü, Akıncı Kuvvetler Komutanı Üsteğmen Sırçıfeli
Ekrem, Akıncı Kuvvetler İkinci Komutanı Üsteğmen İskeceli Arif, Hücum
Taburu Komutanı Yüzbaşı Kısıklılı Cemil, Milli Kuvvetler Komutanı
Kuşçubaşı Eşref Sencer, Kuvayı Milliye Müfreze Komutanı Manastırlı Hüsrev

Sami, Kuvayı Milliye Müfreze Komutanı Cihangiroğlu İbrahim.
ÇERKESETHEM GİZLİ SERVİSİ ANLATIYOR
Bölge ve yeni hükümet her ne şart altında olursa olsun teşkilatın
elindedir.
Türk tarihinde bilinen en eski ve şu an için ilkCumhuriyet bu
olmuştur.
Buraya bağlı asker sayısı 4 Ekim 1913'de 29 bin'i bulmuştur. Bu
hükümet 25
Ekim1913'e kadar yaşayacaktır. Bundan sonrası ise gizli servis
ile
hükümet arasındaki anlaşmazlıklar ve karşı çıkışlarla geçer.
Hükümet,
barış görüşmelerinde bölgenin tamamen boşaltılmasını kabul
etmiştir. Ancak
Teşkilat-ı Mahsusa'nın bazı elemanları bu karara karşı direnirler.
Süleyman Askeriçaresiz kalmıştır. Duruma o dönemin İstanbul
Muhafızı
Cemal Bey, yani Cemal Paşa müdahale eder. Teşkilat onu
sevmektedir. O da
bu etkisini kullanır. Sonuçta teşkilat üyeleri bölgeyi hükümetin
isteği
üzerine Bulgarlara bırakırlar. Ancak bu alandaki istihbarat ve
kışkırtma
çalışmaları devam eder. Enver Paşa buraya imam, köylü,
işadamı kılığında
Teşkilat-ı Mahsusa ajanlarıgöndererek, bölge üzerindeki Türk
etkinliğini korumaya çalışır. Yılar sonra bakıldığında uygulama
başarılı
olmuştur.
Bu ilk eylemdeetkili olan İzmir'li Eşref ve Kardeşi Sami Bey'ler
daha
sonra Süleyman Askeri ile birlikte pek çok yerde Teşkilat-ı
Mahsusa için
eylemler yapmışlardır. Burada bölgede Eşref Sencertarafından
yetiştirilen Çerkes Ethem ile kardeşi Reşit Bey'de Kurtuluş
Savaşı

sırasında ve öncesinde çok önemliişler gerçekleştirmişlerdir. Çerkes
Ethem anılarında Ruslara ve İngilizlere karşı Teşkilat-ı Mahsusa
saflarındaki mücadelelerinden şöyle sözediyor:
" Birinci Dünya Savaşı'nın ilk senesinde büyük kardeşim Reşit Bey'in kendi
başına askeri ve politik amacı olan , Kürtlerden ve başka milletlerden
toplanmış ' Teşkilat-ı Mahsusa' kuvvetleri ile Ruslarakarşı , daha sonra
İran'ın güneyindeİngiliz bölgesinde ve Efgan sefer heyetinde bulundum.
Pek uzun sürecek olan bu maceralardan bahsetmeyeceğim."
Her iki kardeş de Teşkilat-ı Mahsusa'nın elemanıdır. Çerkes Ethem
Kurtuluş Savaşı sırasında gösterdiği büyük yararlılıklara karşın daha
sonra kardeşlerininve sevmeyenlerinin üzerindeki oyunları sonucu "hain"
damgası yemiştir. Bu Ethem için haksız ve büyük bir suçlamadır. Bu konuda
Atatürk'ün sağlığı boyunca Dışişleri Bakanı olarak görev yapan ve kendisi
de bir Teşkilat-ı Mahsusacı olan Dr. Tevfik Rüştü Aras'a Atatürk, Ethem'in
toyluğundan ve yeterince bilgi ile donanmamışlığından yakınır.

ENVER'İN GİZLİ SERVİSİNİ SULTAN DA TANIYOR

1913 de fiili eylemleriyle ortaya çıkan Teşkilat-ı Mahsusa, Osmanlı'nın
yıkımı için casusların cirit attığı bir gizli örgütler savaşının
ortasındadır artık. Adını İttihatçı subaylardan Veteriner Albay Rasim
Bey'in koyduğu dile getirilen Teşkilat-ı Mahsusa'ya resmi belgelerdeilk
kez 5 Ağustos 1914 de rastlanır. Enver Paşa bu sırada Harbiye Nazırı ve

Başkumandan Vekili olarak teşkilatın genişlemesi ve örgütünü güçlendirmesi
için bir gizli emir yayınlar.Enver Paşa Padişah 5. Mehmed Reşat'ın
yeğeni Naciye Sultan ile evlidir,- Gerçi bu evlilik, Sultan'ın yaşının
küçük olması nedeniyle fiilen olmamıştır- emrini yayınlarken sarayın gücü
de arkasındadır. İttihat ve Terakki yönetimideen etkin kişidir. Osmanlı
da İttihat ve Terakki'nin Enver, Cemal ve Talatpaşaların adıyla anılacak
olan ve 1918'e kadar süren Üç Paşalar Devribaşlamıştır.

İşte bu güç ve yakınlıklarla Teşkilat-ı Mahsusa 1914' den itibaren padişah
5. Mehmed Reşad'a da benimsetilir. Sultan Reşat,Teşkilat-ı Mahsusayı
devletin gizli servisi olarak onaylar.

Örgüt şeklen Sadrazama bağlı olarak çalışacak, elde ettiği bilgileri örgüt
başkanı sadece Sadrazam ve Harbiye Nazırı'na iletecektir. Enver Paşa bu
düzenlemeyle Teşkilat-ı Mahsusa'yı doğrudan kendisine bağlı olarak
çalışan, bağımsız bir örgüt haline getirmiştir. Enver Paşa kurduğu,
büyüttüğü, kabul ettirdiği bu gizli servisi, kimselere bırakma niyetinde
değildir. Onu, hayallerinin gerçekleşmesinde kullanacaktır. Öyle de yapar.

Buraya kadarki gelişimine baktığımızdaTeşkilat-ı Mahsusa bireysel
çıkışların sonucunda doğmuş bir tepki örgütüdür. Tepki Osmanlı'nın
parçalanmasına karşıdır. Beslenilen kaynak askeri kıtalardır. Sığınılan
yuva İttihat ve Terakki çatısıdır. Kendisi de bir gizli örgüt olarak

ortaya çıkan İttihat ve Terakki ile Teşkilat-ı Mahsusa zaman zaman
birbirine karıştırılmıştır. Bu iki yapılanma tamamen farklıdır. Biri parti
olarak baskıcı rejime karşı örgütlenirken; siyasi bir oluşumken, diğeri
casusluk ve karşı casusluk amacıyla oluşturulmuş bir askeri yapılanmadır.

TÜRK-İSLAM SENTEZCİ CASUSLAR

Teşkilatın başında ilk bulunan kişi Enver Paşa'nın ardından ikinci adam
olarak anılan Süleyman Askeri Bey'dir. Askeri gözüpek bir subaydır.
Teşkilat-ı Mahsusa'nın başkanlığı görevini Basra Valiliğine atanana kadar
südürmüştür.Burada da teşkilat için çalışmalar yapmıştır. Cemal Paşa
onunlailgili olarak Hatıralarında şu bilgileri verir:

" Süleyman Askeri Bey biraz aceleci ve biraz da nikbin olmasına rağmen pek
mükemmel ve müteşebbis bir idare adamı sayılabilirdi. Yüksek zekası, son
derece cesaret ve fedakarlığıyla muhitine itimat ve emniyet veren bu
mümtaz şahsiyetten..... pek çok siyasi istifadeler temin edilmiştir"

Teşkilat-ı Mahsusaçete savaşı, casusluk, karşı casusluk, propaganda
faaliyetlerinde bulunan, kaynağını ve köklerini ordu içinden ve dinamek
genç kitlelerden alan bir gizli servistir. Ordu bütçesinin dışındabol
miktarda parasal kaynak da elde edebilmektedir.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın amacı imparatorluk içindeki ihanet şebekelerini
ortadan kaldırmak, gelişen milliyetçilik hareketlerini bastırmak, kontrol

altında tutmak, dışardaki belirli hedeflere karşı sabotajlarda bulunmak ve
Osmanlı toprağında cirit atan bütün gizli servislerle boy ölçüşebilmektir.
Teşkilatın ideolojisi Pan Türkizmdir. Ancak İslam birliği temeldir. Enver
Paşa gerçi zaman zaman Pan İslamcılığı da gündemine almamış değildir.
Gerçi o komünistlerden bile yardım istemiştir. Ama ana temel Türkçülüktür.
O dönemin ünlü Türkçü düşünürlerinden Ziya Gökalp'in hareketi etkilediği
belirtilir. İslam konusundaki etkilenmenin kaynağı ise İttihat ve
Terakki'nin programına Panislamizmi koyan Emiri Efendi' dir. Bugünkü
tanımlamayla amaçlanan İttihatçı bir Türk-İslam sentezidir. Bugünkü
arayışların kaynakları açısından o dönemin incelenmesinde büyük yarar
vardır. Bugünkü Türk-İslam sentezinin şahinler kanadının ideolojik
temelleri o zaman atılmıştır. Türkçülüğün geliştirilmesi için ilk kez
Kuran'ın Türkçebasımı çalışmalarına geçilmiş ve bu muhalefetin büyük
tepkisiyle karşılanmıştır.
Bugünkü Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'ne bağlı Toplumla
İlişkiler Başkanlığı'nın yürüttüğü propaganda ve yönlendirme çalışmaları
dikkate alınacak olursa, o zamanların Türk-İslam sentezinin günümüze
uyarlanmış şekline ne kadar benzediğini görmek mümkündür. Hele bu
başkanlığın PKK için Güneydoğu'da yürüttüğü dine dayalımücadele
yöntemiyle, Türkiye dışındakieylem ve örgütlenmelerine bakılacak olursa,

Teşkilat-ı Mahsusa'nın yöntemleriyle büyük benzerlikler içerdiği
gözlenecektir.
Teşkilat-ı Mahsusa'nın yönetici kadrosu iyi eğitilmiş asker ve sivillerden
oluşmaktadır. Teşkilat içinde bulunanların büyük kısmı ordu içinden
seçilmiştir. Ancak diplomatlar, gazeteciler ve bazı bakanlıkların yönetim
kadroları da teşkilatın içinde yeralmışlardır.
Bu sırada 1869 yılında iç birliğini sağlayan İtalya sömürgeci bir politika
izlemekte ve nüfuz alanı olarak da Trablusgarp'ı seçmiş bulunmaktadır.
İkinci Meşrutiyetle birlikte Bulgaristan bağımsızlığını ilan eder,
Avusturya Bosna Hersek'i, Yunanistan Girit'i ilhak eder. Bunları gören ve
Osmanlı'nın dağılmakta olduğunu bilen İtalya, 1911'de Trablusgarp'e çıkar.
Boğazlara gönderdiği gemilerlekıyıları bombalar. Osmanlı yönetimi olayı
protesteeder, ama ötesine geçemez. Ne bir asker gönderebilir, ne de bir
gemi. İşte buradadevreye Teşkilat ve onunla birlikte hareket eden
askerler girer.

MUSTAFA KEMALGİZLİ SERVİS KITALARINDA

Teşkilatın organizasyonu altında , üyeleri arasında, bir süre görev alan
önemli bir ad da Mustafa Kemal'dir. Teşkilat hakkında geniş bir
araştırmayı bu konudaki en önemli kaynak olan Eşref Kuşçubaşı'nın
anlatımları ve belge destekleriyle gerçekleştiren Phillip H. Stoddard,
Teşkilat-ı Mahsusa adlı Princeton Üniversitesi'ne sunduğu doktaratezinde
bu konuyugündeme getirmektedir. Arba Yayınları tarafından kitap haline

getirilen çalışmada Mustafa Kemal teşkilatın kadroları arasında
sayılmaktadır. Eşref Sencer'dekadroları arasında onun adını
saymaktadır.
Atatürk de Balkanlardaki mücadeleler ve 31 Mart vakasının
ardından,
topraklarını savunmak gereğini duyan pek çok gönüllü subay
gibi (kaldı ki
Teşkilat-ı Mahsusadan öte İttihat ve Terakki'nin içindedir, hatta
bir ara
bu teşkilatın kurucusu olduğu savı da yakın çevresince iddia
edilmiştir)
teşikalatın organizesi altına girmiştir.
Mustafa Kemal Ekim 1905'de Şam'dagizli olarak Vatan ve
Hürriyet
Cemiyeti'ni kurmuştur. Daha sonra bu küçük ve etkisiz
cemiyetler
birleşerek İttihat ve Terakki çatısında toplanmıştır. Mustafa
Kemal
İttihat ve Terakki'ye 29 Ekim 1907 de üye olmuştur. Bu üyeliğin
ardından
İttihat ve Terakki kendisini 1908'deAvusturya-Macaristan
hükümetinin
Bosna Hersek sınırına yaptığı yığınak ile ilgili bilgi toplamak için
gizlice ve askeri istihbarat amaçlı olarak Kasım ayında Bosna'ya
göndermiştir. Mustafa Kemal bu görevi yerine getirirkenilk kez
çıktığı
yurtdışı görevinde Taşlıca'da 35. Tugay Komutanı olan Binbaşı
Fevzi Çakmak
(Daha sonra Mareşal Fevzi Çakmak) ile de tanışır ve ondan
çokça bilgi
toplar. Dönüşte gayrı resmi gizli raporunu veren Mustafa
Kemal'e göre
yığınak, Sırplara karşı yapılmaktadır.
Daha sonra diğer gönüllü subaylarla birlikte Mustafa Kemal de
Trablusgarp
cephesinde Teşkilat-ı Mahsusa ile hareket etmiştir. Mustafa
Kemal'e

Trablusgarp'e ilk gidiş görevini veren İttihat ve Terakki Cemiyeti'dir.
Mustafa Kemal'in Bingazi'ye varış tarihi 1908'in Eylül sonudur.
Trablusgarp'taki Fransız Konsolosu A. Alrick'in Dışişlerine gönderdiği
raporda bakın neler yeralıyor:
"Muhtemelen Selanik İttihat ve Terakki Komitesi üyesi olan bir Türk subayı
(Mustafa Kemal'i kastediyor)bir kaç günden beri bu civarda olup bitenler
ve kişiler hakkında soruşturma yapmaktadır. Kendisinin daha şimdiden bir
çok yüksek memur ve eşrafı Anayasayave onun başlıca ilkelerini sadakat
yemini yapmaya davet ettiği,hürriyet ilkesi konusunda dindaşlarının
menfi davranışlarıyla veya hiç değilse tereddütleriyle karşılaştığı
söylenmektedir."
Atatürk'ün bölgeye İkinci kez gidişi ise gönüllü olaraktır ve Teşkilat-ı
Mahsusa'nınsaflarındadır. Yanında Teşkilat-ı Mahsusacı arkadaşı , yakın
dostu Ömer Naci de vardır. Ömer Naci daha sonra Teşkilat-ı Mahsusa için
Kerkük'de çalışmalar yaparken 28 Ağustos1916'da ölecektir. İttihat ve
Terakki'nin en güçlü hatiplerinden birisi olarak tanınır. Atatürk 23 Kasım
1916'da bu arkadaşının ölümünden duyduğu üzüntüyü not defterine
kaydedecektir. Enver Paşagönüllü subaylardan oluşturduğu gruplarla
Trablusgarp'ta İtalyanlara karşı mücadele verecektir. Grup, Teşkilat-ı
Mahsusa tarafından oluşturulmuştur. Mustafa Kemal'in yanında teşkilatın

lider kadrosundan Eşref Sencer (Kuşçubaşı) da bulunur. Hatta Trablusgarp
ile ilgili kararlılık EşrefSencer (Kuşçubaşı) tarafından şöyle dile
getirilir:
" Osmanlı Askerleri olarak haysiyetimizi yenebileceğimiz bir düşmana rehin
verircesine teslim etmenin ayıbını taşıyamazdık."

MUSTAFA KEMAL'İN SAHTE KİMLİĞİ

Enver Paşa gönüllü subaylardan oluşan grubunun Mısır ve Tunus üzerinden
sıcak bölgelere geçmesine karar verir. İki ayrı ekip yola çıkar. Bunlardan
birinin başında kendisi ve Mustafa Kemal vardır. Bu grup Mısır üzerinden
Trablusgarp'a geçecektir. Eşref Sencer de bunlara Arapça bilen rehber
olarak yardım edecektir. İlk yola çıkanlar sahte kimlik, evrak ve uygun
kılıklarla Enver Paşa ile Mustafa Kemal olur. Mustafa Kemal 15 Ekim
1911'de"Tanin Gazetesi Muharriri Mustafa Şerif" kimliğiyle ve Rus
bandıralı bir gemiyle hareket etmiştir. Mustafa Kemal Mısır'da
rahatsızlanınca, Trablusgarp'a gidişi biraz gecikir. Mısır'da kalması ve
dinlenmesi gerekmiştir. Ancak daha sonra Enver Paşa, Nuri paşave birkaç
Alman danışmanla birlikte, 30 Aralık 1911'de Derne şehrinde direniş
hareketinin komuta kademesinde görev alır.
Libya 'da halk uzunca süre Osmanlılara yardım etmemiştir.
İtalyanlar uçaklardan halka dağıttıkları bildirilerdeTürklere karşı
Arapları tahrik etmekte ve sindirmeye çalışmaktadır. Bu bildirilerden biri
şöyledir:

"Bismillahirrahmanirrahim.Bingazi ve havalisi Arapları beni dinleyiniz.
Bundan bir ay önce uçaklarımızla göndermiş olduğumuz bildirilerimizde
şunları söylemiştik.:
Siz Türklerin söyledikleri yalanların kurbanısınız. Bizim sözümüzü
dinleyin ki bir parça harp gücünüz olsun. Tamamen aleyhinize olan durum
lehinize dönsün.Bütün olaylar bizim haklı olduğumuzu gösterdi. Yüce
Allah 12 Mart 1912,hicri sene 23 Rebiül evvel 1330 tarihinde bize
büyük zaferi verdi.Yüce Allah hangi tarafa nimetini hak kıldığını bize
ve size göstersin. Acaba o gün sizlerden kaç kişi geri dönmedi.Yüzlerce
ve yüzlerce insan öldü.Ve biz inceledik hepsi Araplardandı.
Sizin kardeşleriniz o gün bizim top ve tüfeklerimize karşı savaşırken
Türkler neredeydi ve ne yapıyorlardı.Onlar her türlü tehlikeden uzak
kendilerini koruyorlardı.Siz ne zaman gözlerinizi açacak ve ikna
olacaksınız.Türkleri bırakmanız sizin menfaatiniz icabıdır. Onlar sizi
aldatıyor ve ümidi olmayan siyasetlere alet olarak kullanıyorlar.sizi bu
şekilde ölüme ve mutlak yenilgiye sürüklüyorlar.Onlar üzerinden uzun
seneler geçmesine rağmensizin memleketinizi kuraklaştırarak, harap
olmuş, fakirleşmiş, adaletsizlik ve yoksulluklarla dolu bir yer olarak
bırakmışlardır. Herşeye kadir olan, herşeyi gören ve herşeyi bilen
Allah'tansizin akıllarınızı aydınlatmasını dileriz.
Bingazi ve beldesi sakinleri şimdi sevinçli ve huzurlu ve güven

içindedirler. Ve herkes kendi ailesinin yaşamı için yardım edebilir.

Dininiz saygın, örf ve adetlerinizve yasalarınız saygın olduğuna göre
mülkleriniz de saygın olacaktır.Eğer bizim tarafımıza geçerseniz
sözlerimizin doğruluğunu gözlerinizle görüp , kulaklarınızla duyacaksınız.

İtiaatinizin delili olarak beyaz bayrak dalgalandırıp bizim tarafımıza
geçin.Bizden size hiç bir kötülük gelmeyecektir. Sizi büyük bir sevinçle
karşılayacağız.O zaman aramızda konuşur, olayları düzeltir ve hepimizin
hayrı için çalışırız.

Ama Allah korusun eğer,Türklerin yalanlarını dinleyerek bu halinizin
devamını tercih ederseniz siz bilirsiniz; bizim silahlarımızın gücünü
tanıyorsunuz.Allahın gücü ile havadan uçaklarımızla evlerinizin ve sizin
üzerinize , hayvanlarınız ve arpa , buğday yetiştirdiğiniz tarlalarınız
üzerineyakıcı ateş atacağız. Ama bu zararın size olmamasını yüce
Allah'tan dileriz.Bilakis, o, bu memlekete birlik ve ilerleme bahşetsin.
Çünkü o herşeye kadirdir.

Bingazi, 25 Mart 1912. İkinci Fırka Kumandanı General Bricola."

İtalyanların bu propagandası, yerleşik halkın tavırsızlığı sabırla ve
inadla yürütülen propaganda çalışmalarıylakırılmaya ve bir başkaldırı
organize edilmeye çalışılmıştır.

İNGİLİZLER TÜRK AVINDA

İngilizler, İtalyanlara karşı savaşı engellemek içinteşkilat
elemanlarının bölgeye gidişini durdurmaya olağanüstü bir çaba

göstermişlerdir. Ancak Trablusgarp' da gönüllüler olarak adlandırılan bu
grup, İtalyanlar karşısında büyük başarılar sağlamıştır. Bu sırada Osmanlı
Ordusu Balkan Harbinde Çatalca'ya kadar yenilgi içinde çekilince,
İstanbul'dan gelen bir emir sonucu buradaki bütün kuvvetler acele geri
çağrılır. 1912 sonbaharında Libya'da hemen hemen hiç Türk yönetici
kalmamıştır. İtalyanlara karşı Enver Bey'in bölgede Bedevilerden
sağlanacak yardımlar karşılığında ödenecek olanparalarla birlikte
bıraktığı tek komutanAziz Ali Bey dir. Enver Paşa Libyalılara Aziz Ali
Bey''in her türlü yardımda bulunacağına ve son ana kadar orada kalacağına
dair söz vermiştir. Ancak aralarında orada da bir çok sorun yaşanan Enver
Paşa ve Aziz Ali'nin bağları bu ayrılık sonrasında iyiden iyiye kopma
noktasına gelmiştir. Aziz Ali Bey daha sonra Enver Paşa'nın bıraktığı
paraların bir kısmını, Osmanlı askerlerini ve techizatı alarak Mısır'a
kızkardeşinin yanına , oradan da İstanbul'a geçmiştir.

Ancak kendisini burada bir sürpriz beklemektedir. Aziz Ali'nin bölgeyi
terketmesine ve Bedevileri satın alması için gönderdiği paraları zimmetine
geçirmesine sinirlenen Enver Paşa, onu Divanı Harpte yargılatacaktır.

Enver Paşa, Aziz Ali'nin yaptıklarını bölgede Osmanlıları destekleyen
Araplara ve Teşkilat-ı Mahsusa'nınajanlarına tek tek rapor
ettirmiştir.Bu Teşkilat-ı Mahsusa'nın iç denetimi de elinden
bırakmadığının bir örneğidir.

Harbiye mezunuve asıl adı Aziz Ali Mısri olan bu subay, yargılama sonucu
idama mahkum olmuştur, Eniştesi Kahire Merkez Komutanıdır. Yemen ve
Bingazi'de çarpışmıştır. Libya'daelindeki silahları da Sunusilere teslim
etmesi talimatını almasına rağmen bunu yapmamıştır. İdama mahkumiyetinin
ardından İnglizlerin araya girmesi ve zorlaması sonucukurtulup Mısır'a
sınır dışı edilmiş ve serbest bırakılmıştır. Arap milliyetçilik
hareketinin Türklere ilk isyan bayrağı açan kişisi olan Şerif Hüseyin'in
ordusunda Türklere karşı çarpışmıştır.Sonra Mısır Genelkurmay Başkanlığı
makamına kadar yükselmiştir. Mısri'nin serbest bırakılmasında Araplara
karşı bir jest isteğinde olan Osmanlı yönetiminin de etkisi olmuştur. Bu
konuda Şam'ınFransız elçisi M. Bompar merkezine ulaştırdığı bir
raporunda Türklerin, Arapörgütlerle ilgili bütün çalışmaları öğrendiğini
belirterek şunları kaydediyordu:
" Aziz Ali'nin affı çok yakındabaşlayacak daha ciddi ve ağır tedbirleri
örtmek için biçimsel bir jesttir. "
Bölgede Afrika Grupları Genel Komutanlığı görevini yürüten Nuri Paşa
(Killigil) 1915'den 1918'e kadar buralarda kalarak Süveyş operasyonlarına
da katılmıştır.Bunun ardından 1918'de Kafkasya İslam Orduları
Komutanlığı'nagönderilmiştir. Ateşkesten sonra tutuklanarak Ardahan
cezaevine konmuştur. Ancak buradaniki İngiliz memur ile dört askerin
öldürülmesiyle sonuçlanan 8-9 Ağustos 1919 tarihli firarının ardından

isyancı birliklere liderlik yapmak üzere Kuzey Kafkasya ve Azarbeycan'a
gitmiştir. Burada da Teşkilat-ı Mahsusa'nın birliklerini organize ederek
istihbaratçalışmalarına devam etmiştir. Daha sonra Anadolu'ya dönmüştür.

İLK GİZLİ SERVİS SORUŞTURMASI:TEŞKİLATI NASIL BİLİRSİNİZ

İttihat ve Terakki yönetiminin 1918' decephelerde yenilmesi ve ülkenin
içinde bulunduğu felaket üzerine yurt dışına kaçması sonucu, 1918
Kasımında Osmanlı Meclisi Mebusanı'nın "Beşinci Komitesi" İttihat ve
Terakkinin ilişkilerini incelemeye almıştır. Teşkilat-ı Mahsusa
incelemenin odağındaki örgütler arasında yeralır. Bu Türk gizli servisleri
için parlamentoda oluşturulan ilk ve tekaraştırma komisyonudur.
Komite'nin Teşkilat-ı Mahsusa ile ilgili sorularına dönemin Maliye Nazırı
Cavit Bey "Gizli bir askeri gruptur. Ancak kabine kararıyla kurulmamıştır"
yanıtını verir. 1913-1917 yılları arasında Sadrazamlık yapan Sait Halim
Paşa ise Komite'ye Teşkilat-ı Mahsusa'nın ordunun bir parçası olduğunu
söyler. Ancak " Benim sorumluluğum dışındaydı" diye ekler. Kötü şöhrete
sahip teşkilatın dağıtılmasını defalarca Enver Paşa'dan istediğini de
söyleyen Sait Paşa, Harbiye Nezaretinin geniş parasal yetkilerinin de
teşikilat için kullanıldığını belirtir. Teşkilat-ı Mahsusa üzerinde hiç
bir bütçe kontrolü yoktur. İsmail Canbolat eski İçişleri Bakanı olarak
komiteye Teşkilat-ı Mahsusa'nın dış güvenlikle ilişkili bir teşkilat

olduğunu söyler. Milli Eğitim Bakanı Ahmet Şükrü Bey ise Teşkilat-ı
Mahsusa konusunda bildiği tek şeyin, Enver Paşa'nın ilgilendiği bir gizli
örgüt olduğunu komiteye açıklar. Adalet Bakanı İbrahim Bey ise Teşkilatı
"kabine dışında bir askeri oluşum" olarak nitelendirir. Kabinenin geri
kalan kısmı Enver Paşa'nın örgütünü bilmediğini itiraf eder. Bu da gizli
servisin zaman zaman kişisel hırslar için kullanıldığı konusunda pek çok
endişeyi günümüze taşımaktadır.

Teşkilatın Süleyman Askeri'den sonraki lideri Eşref Sencer(Kuşçubaşı)
kabinenin bilgisizliğini "güvenilmezliklerine" bağlamaktadır. Yanio
dönemin gizli servisi hükümetine güvenmez.Bu o zamandan bugünlere uzanan
zaman diliminde gizli servis ile hükümetler ve parlamentolar arasında sık
sık yaşanan bir açmaz olarak tarihimizde yeralmıştır. Bugün dahi pek çok
gizli servis elemanı veya yöneticisi, bazı bakan ve parlamenterler ile
bürokratları "güvenilmez" bulabilmektedir. Bundaki haklılık paylarını
siyasetin geçirdiği değişime ve karanlık odakların güç arayışları içinde
satın aldıkları mevkilere bakarak vermek, sanırız hem parlamentonun hem de
diğer kurumların hakkını inkar etmek olur.

MİT, ÇAĞLAYANGİL'E NEDEN GÜVENMİYOR

Örneğin sırf Sovyetyakınlığı nedeniyle Türk politik yaşamının önemli
adlarından biri olanve Cumhurbaşkanlığı vekilliği gibi çok önemli
görevlere dahi gelen İhsan Sabri Çağlayangil ile ilgili bazı MİT

yöneticilerinin değerlendirmeleri şaşırtıcıdır. Onlara göre Çağlayangil bu
Sovyet yakınlığı veya sıcak ilişkileri içinde bulunması nedeniyle üzerinde
hep şüpheler ve soru işaretleribulunan ve daima kontrol edilmesi
gereken kişidir.Bunda MİT'in bazı operasyonlarıyla ilgili olarak
Parlamento tutanaklarına bazı bilgileri geçirtmiş olmasının da etkisi olsa
gerektir. MİT'e göre Türk siyasi yaşamınınen renkli simalarından ve
Cumhurbaşkanı Demirel'in yakın arkadaşlarından Çağlayangil "güvenilmez"
dir. Güvenilmezlik sıralamalarındabaşka adlar da dün olduğu gibi bugün
de yeralmaktadır.

Teşkilat-ı Mahsusa o dönemin kabinesinde üç beş kişiden başka hiç kimseyi
güvenilir bulmamaktadır.Osmanlı Hükümeti'nin büyük kısmı teşkilatı
sıradan insanlar kadar bilmektedir. Onunla ilgili hiç bir şeye
karıştırılmamışlardır.

Teşkilat-ı Mahsusa Balkanlardan, Doğu Anadolu ve Kafkasya'ya, Suriye'den
Afrika Kıtasına, Trablusgarp, Mısır, Sudan ve Habeşistana kadar olan geniş
bir coğrafyada etkinliklerini devam ettirir. Avrupada Türkiye ile ilgili
konferansları izler, batılı ajanlarla mücadele eder.

1914' de Enver Paşa,Süleyman Askeri, Eşref Sencer (Kuşçubaşı),
Bahaeddin Şakir, Mithat Şükrü (Bleda)' den oluşan bir kurulun
sorumluluğunda olan Teşkilat-ı Mahsusa'nın kadrolarınasonradan yönetici
olarak İttihat ve Terakki'nin önde gelenlerinden Küçük Efendi (Kara
Kemal), Yenibahçeli Nail Bey, Binbaşı Hüsamettin Ertürk,Trabzonlu Rıza Bey

de katılırlar.
Teşkilat, Enver Paşa'nın eski günler özleminin yaktığı ateşle bir o
cephede bir bu cephede koşturmaktadır.
Kadrolarında Türkiye'nin en eğitimli elemanlarını bulunduran Teşkilat-ı
Mahsusacılar çalışmalarında müttefik Almanların, özellikle Afrika ve Arap
yarımadasındaki mücadelelerine de destek vermişlerdir. Kavga
İngilizlerledir. Almanlar, ittihatçıların büyük kısmının gözünde
Osmanlı'yı eski günlere taşıyacak araçtır.Osmanlı yönetimi Almanlarla
birliktedir ve Almanlar bu amaçla Teşkilata para yardımında bulunmaktadır.
Almanya'nın Teşkilata o dönemde ödediği paraların 1918 yılı sonundaki
toplam tutarı 4 milyon altın lira , yani 1918 rakamlarıyla yaklaşık 18
milyon Dolardır. Almanlar parayı veriyor, karşılığında ise iş satın
alıyorlardır. Bu yöntem bugün de diğer gizli servislerle kurulan
ilişkilerde zaman zaman uygulanmaktadır. Ancak bu taktiktebazen zorlama
yaratmak amacıyla Almanların musluğu kestikleri de olmuştur. Teşkilat bu
durumlarda Almanlarıçoğunlukla umursamamayı yeğler. Zaten özellikle Arap
Yarımadasındaki Alman ajanlarının İngilizlere karşı yürüttüğü
operasyonların büyük bir kısmına da Teşkilat-ı Mahsusa karşı çıkıyor ama
yapılacak işleri engelleyemiyordur. Almanlar da kendi istihbarat ağlarını
ve elemanlarını bölgede öyle veya böyle Osmanlı idaresinden aldıkları
desteklerahatça kullanmaktadırlar. Yani karşılıklı çıkar ilişkileri bir
dengede devam etmektedir.

ALMAN GİZLİ SERVİSİ ORTADOĞU'YA NASIL YERLEŞTİ

Teşkilat-ı Mahsusa'nın karşı çıktığı işlerden biri de ünlü Alman casusu
Wassmuss'un İran üzerine yapılacak olan ve Arap Yarımadası'nda Cihad ile
birlikte İngilizlere karşı yaratılacak kargaşa planının
uygulamalarıdır.Alman Gizli ServisiTeşkilat-ı Mahsusa'nın da yardımıyla
Afganistan'a ulaşacak ve buradaki yöneticileri de ikna ederek Cihad
çağrısına uymalarını sağlayacaktır. Bu amaçla çokça da para harcanacaktır.
Bölgeye Teşkilat-ı Mahsusa'nın da yardımcı olacağı ve casuslardan oluşan
kamuflajı sirkolan iki grup gönderilir. Bunlardan ilki yeteneksiz bir
gruptur ve 13 Aralık 1914 de geri çekilir. İkincisi ise daha nitelikli
casuslardan oluşur. Çalışmalarına başlarlar. Ancak onları da İngiliz gizli
servisi durdurmayı başarır. Almanlar bu büyük doğu özlemlerini ve ele
geçirme dileklerini temsil edenharekatı "Drang Nach Osten" politikası
diye nitelendirdiler. Zor doğa koşulları, Arapların Türklere karşı duyduğu
kin ve güvensizlik, Enver Paşa'nın Almanlardan ürkmeye başlaması ve buna
bağlı olarak engelleme çabaları ortasındakanlı ve zorlu mücadelelerden
sonraAlmanlar düşlerine ulaşma olanağını yitirirler.
Ama casusları Wassmuss, bölgede ünü çok büyük bir ajan olarak
çalışmalarına devam eder. Özellikle İran üzerindeki Alman gizli servisi
bağlantıları öylesine güçlü atılır ki bugün dahi Alman gizli servisi ile
İran gizli servisi arasındaki bağlar son derece kuvvetlidir. İran
Almanya'da öldürme eylemleri gerçekleştirmekte ve hatta adam kaçırmakta

ama buna göz yumulmaktadır. Bu hep o zaman atılan temeller üzerine
bugünlerde dahi sürdürülen mücadelelerin sonucudur.
İran Kürdistan Demokrat Partisi lideri Sadık Şerefkendi,Berlin'de mafya
usulü bir suikast sonucu öldürülür. 1992 Eylül'ünde üç gün süreyle
yapılacak olan Sosyalist Enternasyonal kongresini izlemek için Berlin'e
gelen Şerefkendi yemek için gittiği Mykonos Restoran'da kendileri için
ayrılan özel odadaarkadaşlarıyla bir araya gelir. Geceyarısına doğru
lokantayı basan üç kişi susturucu takılan silahlarla Doktor Sait kod adlı
Sadık Şerefkendi ile birlikte partisinin Almanya temsilcisi Humayum
Ardalan , Avrupa Temsilcisi Fattah Abduli ve İran muhaliflerinden Nuri de
Kurdi' yi öldürür. Suikastçiler yakalanır. Hizbullah üyesi iki lübnanlı ve
bir İranlı ele geçirilir. Katillerin İran'ın emriyle hareket ettikleri
belirlenir. Amakimse İran'a ses çıkartmaz. Alman gizli servisinin bir
kanadı olayın planlamasının İran'ın Bon Büyükelçiliğinde yapıldığını
bilmektedir oysa.Ayrıca İran, Alman yönetiminin de gözyumması sonucu,
Türk örgüt ve derneklerine sızarak buralarda propaganda da yapmaktadır.
İran'ın Bon Büyükelçiliğinde 6 oda İran gizli servislerinin elemanlarına
ayrılmış durumdadır. Ayrıca buradan yayın yapan bir de radyo
bulunmaktadır.
Almanya'da, İran Gizli Servisi'nin şeflerine uygulanan protokol neredeyse

bir başbakana uygulanılanla aynı düzeydedir. Bunda ana etkenler arasında
bu tarihi sürecin geliştirilmesi sonucu ortaya çıkan ilişkiler ağı ön
planda gündeme gelmektedir. İran'ın silahlanması ve Nükleer gelişiminde de
Alman kaynaklı ürünlerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Almanya'nın
politik arenada 2000'li yıllarda Ortadoğu'da Amerika'nın karşısına
sürebileceği elindeki koz azlığı önemlidir. "İstanbul'un Doğusunda
Bitmeyen Oyun"un senaryosu hep yürürlükte bulunmaktadır. İran'ın Batılı
müttefiki Almanya'dır ve Almanya olayları yakından izlemeye ve
yönlendirmeye devam etmektedir.

ALMANPARASIYLA CASUSLUK OYUNU

Teşkilat-ı Mahsusa ile Almanlar arasındaki para alışverişi konusunda
teşkilatın yöneticilerinden Eşref Sencer (Kuşçubaşı) 1914 ile 1917 yılları
arasında zaman zaman durdurulan ödemelerin yapılması ve Almanlarla
operasyonlarda koordinasyon konusunu görüşmek için Almanya'ya gitmiştir.

Kuşçubaşı, Almanların operasyonlarda direk müdahalesinin olmadığını
anılarında aktarmaktadır. Ancak Enver Paşa ile Alman Genelkurmay'ı
arasındaki yakın işbirliğinin teşkilatı etkilediğine de dikkat
çekmektedir. Almanların etkinliğinin, teşkilatın ajan kadrolarında
önemsenmemesini Eşref Bey şöyle açıklamaktadır:

"Koordinasyon, mali kaynak, ideoloji gibi sorunlar görev safhasındaki
ajanları nadiren ilgilendirmektedir. Çünkü biz hareket adamıydık. Filozof
veya idareci değildik."

Teşkilat-ı Mahsusa ekonomik kaynakları bakımından Almanlara ne kadar
yakınsa, çalışmaları ve ideolojisiyle de o kadar uzaktır. Almanlar
teşkilatı parasal yönden satın alamamışlardır. Çünkü asıl kaynak Osmanlı
hazinesidir. Teşkilatın ana amacıbir manda ya da kendini kullandırma
değil, yeniden Büyük Osmanlıyı kurmaktır. Almanlar bu yolda kullanılmak
istenilen araçtır. Bu aynı zamanda 1912 - 1913 Balkan Savaşı sırasında 12
adaları alarak Hellenizm düşünü gerçekleştirmek için saldırganlaşan
Yunanistan'ı durduracak ve Boğazların kendisine kapandığı endişesiyle
saldırı planları yapan Rusya'yı bu emelinden vazgeçirecek bir yöntemdir.
1914' ün kanlı savaş yıllarına gelindiğinde Teşkilat-ı Mahsusa, Enver
Paşa'ya, en büyük desteklerinden birini vermiştir. Enver Paşa'nın
düşlerinin gerçekleşmesinde kesin bir araç gözüyle baktığı, Birinci Dünya
Savaşı'nda Almanların yanında savaşa dahil olma düşüncesinin
uygulanmasına, Teşkilat-ı Mahsusa yardımcı olur. Bu konudaki iddiaların
birincisiAlmanlarla 3 Ağustos 1914' de İttihat ve Terakki'nin pek çok
önde geleni ve hatta Padişah daatlatılarak bir gizli ittifak anlaşması
imzalanması üzerinedir. Burada da gerekli altyapının teşkilatça sağlandığı
düşünülebilir. Çünkü bu sırada teşkilatAnadolu dışındaki topraklarda
İngilizlere karşı mücadeleye başlamıştır bile. Bu anlaşma, Cemal Paşa'dan

bile saklanmıştır. Anlaşmadan iki gün sonra Teşkilat-ı Mahsusa'ya 5
Ağustos 1914 tarihli Enver Paşa genelgesiyle resmiyet kazandırılmıştır.
Enver Paşa'dan gelen direktifler aynen uygulanır.

ENVER PAŞA'NIN OĞULLARI:GOBEN VE BRESLAU

Almanların İngiliz kontrolündeki Akdeniz'de sıkışan ve Çanakkale Boğazı'na
yaklaşan iki gemisi Goben ve Breslau Enver Paşa'nın kabineye danışmadan
verdiği emirle, boğazlara kabul edilir ve Osmanlı topçusunun korumasına
alınır. 11 Ağustos 1914 günü Enver Paşa, Bakanlar Kurulu'na olayı "Bir
oğlumuz dünyaya geldi !"diyerek duyurur. İngilizler önde, Fransızlar
arkada telaşla durumu kınarlar. Hükümet, İngilizlerin parasını almalarına
karşın, kendi tersanelerinde yapılırken Churchill'in baskısıyla el
koydukları Sultan Osman ve Reşadiye adlı iki Türk gemisine karşılık,
Almanlar dan bu iki geminin alındığını, birinin adının Yavuz, diğerinin
ise Midilli olduğunu telaşlı İngiliz ve Fransız Büyükelçilerine iletir.
Ancak, daha sonra olaylar hızla gelişir. Enver Paşa, Cemal Paşa, Talat
Paşa ve birkaç İttihat ve Terakki önde geleninin aldığı bir kararlaiki
Alman gemisi Karadeniz de Rus donanmasına saldırır. Tarih 29 Ekim 1914
tür. Bunun sonucunda Türkiye, Almanya'nın yanında savaşa girer. Fransızlar
ve İngilizler, Osmanlı'ya savaş ilan ederler.
Bu savaşa girmek neredeyse kaçınılmazdır. Yani Enver Paşa ve dönemin
İttihat ve Terakki ileri gelenlerisavaşa katılmakla paylaşıma dur
diyebileceklerini öngörmüşlerdir. Avrupa'daki ittifaklar, İngilizlerin

Osmanlı İmparatorluğunuparçalayarak yutma isteği, Ortadoğu'daki petrol
alanları,etnik çıkışlar, kışkırtmalar savaşı neredeyse kaçınılmaz
kılmıştır. İngilizlerin özellikle Ruslara karşı büyük destek verdikleri
Osmanlı'danuzak kalışları ve bir parçalama organizasyonu içine girmeleri
İttihat ve Terakki yönetimini alternatiflere zorlamıştır. Almanlar bu
boşluğu doldurmak istemişler ve Osmanlı idaresiyle Almanların geleceğe
ilişkin senaryoları birbiriyle çakışmıştır.

CASUS SAVAŞI NASIL BAŞLADI

Cepheler oluşturulmadan, yani resmen savaşa girilmeden çok önceEnver
Paşa'yla birlikte Teşkilat-ı Mahsusa çoktan İngiliz ve Fransızlar'a karşı
savaşı başlatmıştır.

Savaşın devam ettiği yer Arap Yarımadası'dır, Afrikadır. Bu savaş gizli
servisler arasında yapılmaktadır.

Savaşa girilmesinden 6 ay kadar önce, özel eğitimden geçirilmiş Teşkilat-ı
Mahsusa ajanları ve propagandacıları Fas, Cezayir, Tunus, Trablusgarp,
Mısır, Osmanlı'nın elindeki Arap Eyaletleri, Orta Asya, Hindistan, La Cava
ve Sumatra'ya gönderilmişlerdir. Amaç, buralarda düşmana karşı savaşacak
gönüllü birlikler oluşturmak ve "islam birliği" adına düşmana karşı
ayaklanmalar çıkarmaktır.

Bu arada Osmanlılar Suriye, Filistin ve Mısır cephelerine asker yığınağı
da yapmışlardır.

İngilizlerce bu ajan-provakatör çalışmalardaki artış belgelenmiş, ancak

bunların tek bir merkezli olduğu düşünülememiştir. İngiliz raporlarında
bölgelerde bir islam birliği kampanyasının Almanların önderliğinde devam
ettiği belirtilmekte, hatta Mısır'daki Osmanlı subaylarının çok tehlikeli
oldukları kaydedilmektedir. Mısır'daki Teşkilat-ı Mahsusa ajanı olan
Süleyman el Baruni'nin Kahire'de ihtilalci bir hareket için kışkırtıcılık
yaptığı, İngiliz elçi tarafından merkeze bildirilmiştir. İngiliz
casuslarının bir Türk subayın mektubunu ele geçirmeleri ve mektupta
subayın İngiliz askerlerinin nakliyesi için kullanılacak dört geminin
mürettebatını greve gitmeleri için teşvik ettiğini yazması, korku
uyandırmıştır. İngilizlerin askerlerini gemilere bindirmesi durumunda
gemininbatırılacağı da mektupta yazılıdır. İngilizler mektuba ek olarak
Türk subayının grevi gerçekleştiremediğini yazmışlarsa da, bu grev bir
müddet sonra gerçekten yapılmıştır. İngilizler Türk subaylarının
ayaklandırdığı Arapların, Mısır sınırını ihlal ettiğini merkeze iletirler.

İSLAMIN DOSTU "HACI WİLHELM" ARAP ÇÖLLERİNDE

İngilizleri buradaki faaliyetler konusunda yanıltan şey, İstanbul'daki
paşaların özel konuşmalarında onları kandırmasıdır. Paşalar birbirleriyle
kavgalılarmışcasına davranmaktadırlar. İttihatçılar, İngilizleri
kandırmaktadırlar. Özellikle iki güçlü adam Enver ve Cemal Paşaların
birbirine zıt açıklamalarda bulunmaları İngilizlerceönce
anlaşılamamıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa Sina Yarımadası'nda Bedevilerden oluşan önemli bir

gönüllüler birliğini bu çalışmalar sonucunda elde etmeyi başarmıştır.
Burada Almanlardan gelenparalar kullanılmaktadır.
1914 Ekim'inde Teşkilat-ı Mahsusa ve Alman ajanlarının ortakçalışmaları
sonucu Halep'deki müslümanlar öylesine bir propagandayamaruz
kalmışlardır ki bunu İngiliz Büyükelçisi merkeze "Halep nihayetindeki
müslümanlar, Kayzer'in müslüman olduğuna ve Almanların Rusya'ya karşı
İslam için savaştığına inanmış görünüyorlar. Türk ve Alman istihbaratı
Wilhelm'den İslamın dostu Hacı Wilhelm diye bahsediyor" diye bildirmiştir.
Bu tür ünvanların özellikle Türk istihbaratçılarını oldukça eğlendirdiğini
Eşref Bey anılarında dile getirecektir. Ancak bu propagandanın sınırını da
çizebilecek bilgi sahibidir Teşkilat-ı Mahsusa'cılar. Bu konuda Eşref
Sencer(Kuşçubaşı) anılarında :
"Kayzer'in adını hiç duymamış ve çok uzakta bir memleket olan Almanya'yı
belli belirsiz bilen yığınların cehaletiyle sınırlı kalmıştır." yorumunu
yapar.
Bu savaş öncesi hazırlıklara Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Paşa da katılır.
600 kişilik bir Teşkilat-ı Mahsusa tarafından yetiştirilmiş özel birlikte
Suriye'ye gelen Nuri Paşa daha sonra Kuzey Afrika'da birkaç başarılı
sabotaj ve örgütlendirme çalışmaları yapacaktır. Bu 600 kişilik Teşkilat-ı
Mahsusa birliğinin amacı Mısır'da İngiliz aleyhtarı propaganda ve

sabotajdır. Burada yapılacak işlerden bazıları arasında Nil'de
gerçekleştirilecek sabotajlarla nehrin yatağını değiştirmek,
üzerindeki
barajları havaya uçurmak, tatlı sudepolarını ortadan kaldırmak
gibi
görevler vardır. Bunları gerçekleştirmek için yapılan sabotaj
eylemlerinden büyük bir kısmında başarılı olunamamıştır.
Birlikler ya
İngilizlerin eline düşmüş ya da Nil'in azgın sularında yok olup
gitmişlerdir. Ancak İngilizlere korkulu anlar yaşatılması
sağlanmıştır.
Bu sırada Süleyman Askeri Bey, Kasım ve Aralık 1914 de
Güneydoğu ve Kuzey
Irak'daki Kürt aşiretlerinin bağlılığını kazanmak için 5 bin liradan
fazla
para harcamıştır. Teşkilatın bu bölgelerdeki en önemli ideolojik
kozu
İslamdır. Teşkilat bunu son derece geniş ölçülerde kullanmıştır.
Propagandanın temelinde İslamcılık söylemi yer almıştır. Bunda
Arap
Yarımadası'ndaki cehaletin ve İslam inanışındaki tutuculuğun ve
bilgisizliğin büyük etkisi vardır.

SAİD-İ KÜRDİ TEŞKİLAT-I MAHSUSA'NIN GÖNÜLLÜ
BİRLİKLERİNDE

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir dönem içinde bulunanları arasında
Türk siyaset
ve edebiyat dünyasının önemli adları da yer almaktadır. Bu
adlardanikisi
çok ilgi çekicidir. Biri Said-i Nursi'dir. Said-i Nursi Osmanlı'nın
yıkılışı ve toprakların birer birer elden çıkması üzerine buna
karşı
özellikle etkilediği Kürtler ve şeriatçı öğrencileriyle birlikte
olayların
akışını değiştirmek, hilafeti ve şeriatı korumak için Teşkilatı
Mahsusa
organizasyonlarına katılmıştır. Gerçi pek çok Teşkilat-ı
Mahsusacı gibi o

da sonraları Cumhuriyetin kurucusu ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın lideri
Mustafa Kemal ile çatışmaya düşmüş, yargılanmış ve sürgün yaşamı
çekmiştir.
Said-i Nursi veya Said-i Kürdi olarak anılan bu şeriat kavgacısı, Birinci
Dünya Savaşı sırasında Kafkas ve Doğu cephelerinde Teşkilat-ı Mahsusa
tarafından organize edilen gönüllüsavaş birliklerine katılmıştır.
Özellikle Kafkas cephesindekigönüllü Kürt gruplarının başına geçerek
fiilen savaşmış, Ermeni ve Ruslara karşı büyük yararlılıklar göstermiştir.
Daha sonra Ankara hükümetinin başını ağrıtan bu adam, bu savaşlarla geçen
günlerinde Teşikat-ı Mahsusaorganizasyonu altındadır. Enver Paşa'nın da
takdirini kazanmıştır. Daha sonra busırada gösterdiği başarılar
nedeniyle Ankara'ya ilk meclise de davet edilen Nursi,şeriat için
yürüttüğü ayaklanma ve başkaldırı faaliyetleri sonrasında İstiklal
Mahkemesi'nde yargılanmış ve sürgün cezasına çarptırılmıştır. Said-i
Nursi, Kafkas cephesindeki çatışmalar sırasındaRuslara esir düşmüş,
Sibirya'ya gönderilmiştir. Buradan kaçarak kurtulan Nursi, Almanya yoluyla
Sofya üzerinden 17 Haziran 1918'de Türkiye'ye giriş yapmıştır. Nursi'nin
hayatını kaleme alan Nur tarikatındaki öğrencilerinin hazırladıkları
"Bedüizzaman Said Nursi Tarihçe-i Hayatı " adlı kitapta bu dönüş sırasında
ona verilen belgenin bir örneğini degörmek mümkündür. Bu belgede Nursi
gönüllü Kürt Süvari Alayının fahri Kaymakam'ı rütbesiyle anılmaktadır. Bu

kitapta ayrıcaolaylara ilişkin detaylara da yer verilmektedir. Kitap,
Nurculuk tarikatının önde gelen yayınevlerinden olan "Yeni Asya Neşriyat"
tarafından 1990 yılında basılmıştır.

MİLLİ MARŞ YAZARI MEHMET AKİF, GİZLİ SERVİSİN PROPAGANDİSTİ

İkinci isim ise Kurtuluş Savaşı'nın ünlü hatiplerinden, İstiklal
Marşımızın yazarı islamcı şair Mehmet Akif Ersoy'dur. Ersoy, Teşkilat-ı
Mahsusa'nın liderlerinden Eşref Sencer (Kuşçubaşı) ile birlikte Arap
Yarımadasında çalışmalar yapmıştır. O da daha sonra Atatürk ile
anlaşmazlığa düşenlerdendir. Bu anlaşmazlık sonucu Türkiye'yi terkedip
Mısır'da yaşamayıbile tercih etmiştir.

Eşref Bey, Mehmet Akif ile teşkilatın Arap masasını yöneten Şeyh Salih
(Şerif El Tunusi), Enver Paşa'nın Başyaveri Mümtaz Bey'i yanına alarak
Hicaz seferine çıkmıştır. Akif güçlü bir hatiptir ve islamı iyi
bilmektedir. Propagandist olarak daha önce Batı cephesini dolaşmış, sonra
Almanya'ya gitmiştir. Şimdi sıra Arap Yarımadasını dolaşmaya gelmiştir.
Çünkü burada isyan hazırlığı içinde olan Mekke Emiri Şerif Hüseyin ve
ailesi ile Emir Faysal'ı etkiliyecek güçte tek kişi Mehmet Akif'tir. Bunu
bilen Enver Paşa Teşkilat-ı Mahsusa kadroları ile birlikte Mehmet Akif'i
bunların iknası için görevlendirmiştir.

Heyet, dağıtmak için yanında çokça altın ve değerli hediye de
götürmüştür. Mehmet Akif en güzel şiirlerini yazdığı Çanakkale zaferini de
çölde öğrenmiştir. Günlerce bu zafere inanamamış ve ağlamıştır. Bu geziler

sırasında ziyaret edilen İbn-i Reşit, padişahın hediyelerini de kendisine
sunan bu heyete çok değerli, kabzalığı altından kılıçlar hediye etmiştir.
Bu kılıçlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın sembolü haline gelmiştir. Ancak Mehmet
Akif bu kılıcı görevini tamamlayıp İstanbul'a döndükten sonra, Salihli'de
Yunan işgali öncesinde Eşref Bey'e, "Daha münasip birisine veriniz bu
kılıcı" diyerek teslim etmiştir. Eşref Bey de bunları işgal sırasında
çiftlik evinin bahçesine gömmüştür. Mehmet Akif teşkilat tarafından
bölgede etkin bir şekilde kullanılmıştır. Akif'in bu gezisiyle ilgili
ayrıntılı bilgi Feridun Kandemir'in"Medine Müdafaası Peygaberimizin
Gölgesinde Son Türkler" adlı hatıralarındabulunmaktadır. Nehir Yayınları
tarafından, 1991 yılında çıkartılan hatıralardaArap çöllerinde Türkler
ile İngilizlerin gizli servislerinin kavgaları, tanıkların ağzından
aktarılmaktadır.
Bu sırada, Medine savunmasıyla adeta kutsallaşan Fahrettin Paşa'nın14
Mayıs 1917'de özel bir vagon ve özel bir koruma timiyle İstanbul'a
gönderdiği değerli eşya ve mukaddes emanetleri de unutmamak gerekir.
Bunlar Hazreti Muhammed'in mezarında bulunan eşyalardır. İngilizlerin
eline geçmemeleri için savunma sırasında İstanbul'a kaçırılmıştır. Bu
eşyaların ayrıntılı dökümü Kandemir'in hatıraları ile, "Medine Müdafaası
Hicaz Bizden Nasıl Ayrıldı" adlı kitapta bulunmaktadır. Naci Kaşif
Kıcıman'ın hatıralarının bulunduğu kitapta bu savunma ve casuslarla

mücadele konusunda ilginçolaylar yer almaktadır. Kıcıman, Hicaz
savunmasını yapan birliklerde askeri istihbarat görevlisi olarak da
çalışmıştır. Kitap Sebil Yayınları tarafındanbasılmıştır.

FRANSIZ KONSOLOSLUĞU'NU BASAN AJANLAR

Mehmet Akif ile bölgedeki ortak çalışmalar sırasında Eşref Bey, Şam'da ve
Beyrut'ta Fransız Konsolosluğu ile yakından ilgilenmiş ve buraya girip
çıkanları saptamıştır. Bunlar arasından ajanları belirlemeye çalışmıştır.

Bu çalışmalar sonrasında, onlarca kişi casusluk ve ihanet suçlarından
savaş ortamının da verdiği olağanüstü koşullar nedeniyle yargılanıp idam
edilecektir. İdamlarda acımasız davranılmasını isteyen, kanal seferi için
bölgede bulunan Cemal Paşa'dır.

Çalışmalar sırasında Teşkilat-ı Mahsusa'ya yardımcı olacak Osmanlı'dan
memnun bir grubu da toplamayı başarmışlardır.

Bunlardan biri olan Hasan El Abed yazıhanesinde Fransız gizli servisince
tutulan bir katil tarafından öldürülür. Katil sıkıştırılınca Fransız
Konsolosluğu'na sığınır. Teşkilat-ı Mahsusa bu durumda hemen bir
değerlendirme yapar. Eşref Bey teşkilattan Ali Münif Bey'i görevlendirir.

Teşkilat-ı Mahsusa Fransız Konsolosluğu'nu basar, katili ele geçirir ve
dışarıya çıkartır. Ayrıca Konsoloslukta bulunan bazı evrak da bu baskında
Teşkilat-ı Mahsusa'nın eline geçer. Fransız Konsolosluğu'nun basılmasının
ardından ele geçirilen belgeler incelendiğinde İstanbul'da Arap

milliyetçiliği için mücadele eden bir gizli örgütün varlığı ortaya çıkar.

Teşkilat, Arap milliyetçiliği karşısında oldukça titizdir. Çünkü bu milliyetçiliğin Osmanlı daki karşılığı çözülme ve dağılış demektir. İngiliz gizli servisi de Arap Yarımadası'nda sürekli olarak Arap milliyetçilğini kamçılamaktadır. Teşkilat-ı Mahsusa bu nedenleişinde uzman olan iki elemanı ile önemli gördüğü gizli Arap örgütlerini titizlikle izler. Bunlar arasındaEl Ahid, Cemiyet-i Kahtaniyye, El-Eha-ül Arabi, İlla-El Merkeziyye, Evlad-ı Arap, El Münted-ül Ebedi gibilere rastlanır.

ARAP MİLLİYETÇİLERİ GİZLİ ÖRGÜTLERİYLE ORDUYA SIZDILAR

Bunun sonucu Teşkilat-ı Mahsusa ordu içinde Arap milliyetçiliğini hedef alan karşı örgütleri belirler. Arap milliyetçiliğinin önemli örgütünden El Ahid geniş bir nüfuz alanı bulmuş, hükümet içinde de kendisine destek sağlamaya çalışmaktadır. Hristiyan kökenli Araplar ve bunları destekleyen milletvekilleri örgütlerin içindedir. Bazı Arap kökenli bakanlar da örgütlerde aktif rol alır. Ordu içindeki örgüt, Arap kökenli subaylardan oluşmuştur. Bunlarla ilgili yakınmalar Cemal Paşa'nın anılarında geniş yer almaktadır. Paşa hiç ummadığı askerlerden Arap milliyetçiliği ile ilgili övgüler duyduğunu ve hayret ettiğini yazmaktadır. Bu örgütlerin üyeleri Arap milliyetçiliği üzerine yemin ediyorlar daha sonra örgüte alınıyorlardır. Osmanlı'nın üst düzey subayıAlbay rütbesindeki Selim Hafız El Cezairi bu örgütün önde gelenleri arasındadır.

Teşkilat-ı Mahsusa örgüt üzerine operasyonlarına derhal başlar. Pek çok

örgüt üyesi sıkıştırılıp pasifize edilirken, bir kısmı dışlanır, bir kısmı
da ajan olarak kazanılır.
Bunlardan Selim El Cezairi örgüt ile ilgili bilgileri verir, kendisine
koruma ve para verilerek memleketi olan Cezair'e sağ sağlim ulaşması
sağlanır. Teşkilat-ı Mahsusa ile ilişkileri daha sonra da devam ettirilir.

İNGİLİZ CASUSLAR ORTADOĞU'DA: LAWRENCE DİYE BİR ADAM

Teşkilat-ı Mahsusa Balkanlarda sağladığı başarının aynısını elde etmek
için bütün gücüyle Arap Yarımadası'nda da çalışmaktadır. Ancak karşısında
parasal açıdan kendisinden çok üstün olan, bölge üzerindeki etkinliğini
petrol alanlarına yönelik emelleri nedeniyle son derece arttırmış bulunan
İngilizler, Fransızlar ve işbirlikçileri yer almaktadır. Birinci Dünya
Savaşı sırasında teşkilatın faaliyetleri giderek artar. Ancak karşılarında
dünyanın en iyi casuslarından biri olan veOrtadoğu'da faaliyet gösteren,
İngiliz haberalma teşkilatının bel kemiği, Merkez şefi bayan Getrude Bell
ile Thomas Edward Lawrence, Captain Shakespeare ve adamları vardır.
Shakespeare ve Lawrence Arap milliyetçiliğini sonuna kadar körüklemekte,
düşmanın Türk olduğunu Arap'a anlatmakta ve sınırsız para olanaklarını
kullanarak şeyhleri, Arap yöneticilerini satın almaktadır. Onun elindeki
bir diğer güç de Arapların çok sevdiği altındır. Bol bol altın harcamakta
ve vaadedmektedir. Shakespeare 1915'de, İngilizlerin verdikleri sözlerin

yerine getirilmeyeceğini anlayan Suudilerce öldürülür. Bölgede zamanla
İngiliz politikasının uygulayıcısı konumuna geçecek olanLawrence'in
karşısına Almanlar en iyi elemanlarından olan Wassmuss ile Otto Von
Niedermayer'i koz olarak sürmüşlerdir. Bu üç casus Ortadoğu'daki
mücadelelerinde neredeyse efsaneleşirler.
Mücadele kıran kırana geçer. Teşkilat-ı Mahsusa ise bunların karşısına
Süleyman Askeri Bey, Eşref Sencer (Kuşçubaşı), Nuri Paşa gibi adlarla
çıkmaktadır. Eşref Sencer bu konuda şunları söyler:
"Lawrence ile Arap Yarımadası'nda adeta kovalamaca oynar gibi
çalıştık."
Arabistan'da yaptıklarını anlatırken "Bütün insanlar düş kurar ama aynı
biçimde değil. Geceleri zihinlerinin tozlu kıvrımlarında düş kuranlar,
gündüz uyandıklarında bunun boş olduğunu anlarlar. Fakat gündüz düş
görenler tehlikeli insanlardır. Çünkü gözleri açık bu düşlerini
gerçekleştirmek isteyebilirler. Ben bunu yaptım." diyerek kendine hiç de
haksız olmayan bir paye biçen Lawrence konusunda, bölgedeki mücadeleleri
sırasında farklı düşüncede olan Türkler de bulunmaktadır. Bunlardan biri
de Feridun Kandemir'dir. Kandemir bölgedeki aktif çalışmalarına dayanan
anılarında bukonuda şunları dile getirmektedir:
"Her çöl Arabı, uçsuz bucaksız çölde yalnız başına bir savaş gemisi gibi
harekette serbest bulunur vekendi kanununu yürütür. Bedevi, Hecin Devesi

üzerine binince çadırına bir daha dönmek lüzumunu duymaksızın, cansız
denebilecek kum deryası çöllerde haftalarca kendi kendine yeterek
dolaşabilir. Bedevinin savaşmak usulü bambaşkadır. O bir avcı avını arar
gibigözüne kestirdiği düşmanının peşine düşüp, nihayet onunla karşı
karşıya gelmek istemez. Bedevi düşmanının tamamiyle habersiz bulunduğu bir
anda birdenbire üstüne saldırır. İşini hemencecikgörebildiği kadarıyla
görür ve düşman daha aklını başına toplamaya vakit bulamadanizsiz,
yolsuz çölün ufkunda gözden kaybolup gider.İşte Lawrence'in Türklere
karşı tatbik etmek istediği plan buydu.

Lawrence bu kararı verdiği günlerde hasta yatıyor ve Türk kuvvetleri de
süratle Rabuğ üzerine yürüyordu. Lawrence Rabuğ Limanı etrafında yaptırmış
olduğu siperleri kuvvetlendirecek yerde hemen Şerif Faysal'ı ve
kuvvetlerini alarak kuzeye hareket etti. Yalnız Şerif Hüseyin'in küçük
oğlu Emir Zeyid'i bir miktar kuvvetle Türkleri oyalamak üzere geride
bıraktı. Bu suretle Türklere Mekke ve Cidde yolunu tamamen açık
bırakmıştı. Kuzey'deki küçük Yenbu ve Elvecik Limanları Türklerin elinde
bulunuyordu. Lawrence'in planı bu küçük fakat askerlikçeönemli limanları
zaptederek Hicaz demiryolunu tehdid etmek ve Türkleri ya Medine'ye dönmeye
zorlamak, yahutulaştırma yollarını kesip çöl ortasında yiyeceksiz ve

mühimmatsızkalmak tehlikesine uğratmaktı. Lawrence, Hicaz'da isyanı
geliştirmek için kendi akıl ve zeka kabiliyetine güveniyordu. Lakin bir de
Arapların içinden, kendisine yardımcı olacak bir şefe ihtiyaç vardı.
İhtiyar ve baba Şerif Hüseyin faal bir şef olamazdı. Oğullarından
Abdullah'ı tombul ve rahatına çok düşkün, Ali'yi saf, Zeyd'i soğuk, durgun
ve heyecansız buldu. Sadece Faysal'ı beğendi.
Lawrence hatıralarında bu konuda şöyle der:
'Beni dikkatle süzen, beyaz ipekler giymiş bir şahsiyet gördüm. İlk
bakışta anladım ki, Arabistan'da aradığım ve benim kendisine hizmet için
gelmiş olduğum adam. Yani Arap isyanını zafere ulaştırabilecek şef gücüne
haiz ve bizim hizmetimizden ve yardımımızdan istiğna etmeyecek akıllı adam
bu idi. Bu zat bana sordu 'Ordugahımızı nasıl buluyorsunuz?' Ben de güzel
fakat Şam'a pek uzak dedim. Şam kelimesi orda bulunanların içine bir kılıç
gibi saplandı. Hepsinde bir kıpırdanma oldu, kaskatı kesildiler. Bir
dakika nefeslerini tutular. Hepsi uzak seferin hayaline dalmış gibi
oldular. En nihayet Faysal bana dönerek güldü. 'Elhamdürillah Türkler daha
yakın' dedi.'
Lawrence Şerif Faysal'ı işte böyle seçti. Ve ondan sonra onunla bir
işbirliği yaparak asilerin ihtiyaçlarını top, tüfek, altın dinamit, erzak,
malzeme, araç, öğretmen, uzman, teknisyen vesaire tespit edip temine
koyuldu.Ve Yenbu karargahına giderek ilk iş olarak bir üs kurdu.

LAWRENCE TÜRKLER SAYESİNDE MEŞHUR OLDU

Lawrence artık şef saydığı ve bütün Araplara da öyle gösterdiği Faysal'ın
en yakın has müşaviri, fikren ve fiilen yardımcısı, bir kelimeyle sağ kolu
ve sağ eli olmuştu.İki yıl sonra asilerin başında ve şefin yanında Şam'a
girdi. Taç ve tahtlar dağıttı. Bu derece başarıya ve şöhrete ulaştıktan
sonra Lawrence hakkında söylenmedik söz kalmadı. 'Arabistan'ın taçsız
kralı', 'Tehlikeli sihirbaz, muammalı adam', 'Doğu'nun haritasını
değiştiren adam', 'Müslümanların mukaddes topraklarının gerçek şefi',
'İngiltere'nin milli kahramanı', 'Dünya dinamit şampiyonu', 'Krallar
yapıcısı'. Kimi de onu Mareşal Allenby'den üstün buldular. Hatta
Napolyona'a benzettiler. Umumi harp esnasında Kanal Seferini yapan 4.Ordu
Kurmay Başkanı ve sonraları Harp Akademisi Kumandanı olan rahmetli General
Ali Fuad Erdem ise hatıralarında bu konuda şöyle der:
'Lawrence böyle ünlü kılan biz Türkler olduk. Bizim strateji ve
siyasetimiz Medine'yi ve Hicazhattını tahliye etmemek hususundaki inat
ve ısrarlarımız ki Lawrance'ı layık olmayarak masal kahramanı yaptı. Büyük
okyanusun dibine bir dalgıç indirdiğimizi farzedelim. Bu derinlik azami 80
metredir. Hicaz hattı uzunluğu Dera'dan Medine'ye kadar 850 kilometre,
yani okyanusun derinliğinin 10 mislidir. Dalgıçı okyanusun dibine tespit
edelim ve ona bir boruyla hava, su, yiyecek gönderelim. Bu havayı, bu
suyu, bu yiyeceği ulaştıran boru yüzeyden dibe kadar köpek balıklarının
hücumuna hergün uğruyor. Buna rağmen dalgıç o dipte bırakılıyor. Her

güçlüğe katlanarak, her tahrip ve zarar onarılarak, her hücum geri
atılarak orada bırakılıyor.Dalgıç Fahrettin Paşa ve Medine garnizonudur.
Nefes borusu ve can damarı Hicaz demiryoludur. Köpek balıkları da
dinamitçi asilerdir. Şimdi sorarım size kimin yaptığı iş daha zordur?
Katlandığı zahmet ve fedakarlık daha büyüktür? Köpek balıklarının mı?
Dalgıcın mı? Yoksa nefes borusunun, yani Hicaz hattını müdafaa edenlerin
mi? Hicaz hattının meçhul kahramanlarının ve meçhul şehitlerinin mi?'"
Ancak bütün direnmelere rağmen Lawrence, Arap'lar ve İngiliz askerleri
Teşkilat-ı Mahsusa'nın bütün çabalarını boşa çıkartmayı başarır. Araplar
İngiltere'nin milliyetçilik propagandalarına kanmışlardır.
Teşkilat-ı Mahsusa da Arap'lara para verir. Ancak İngilizler kadar
doyurmayıve kandırmayı başaramaz. Sonunda Lawrence'ın kışkırtıcı
milliyetçiliğine esir olan Araplar İslamın kaynaştırıcılığı propagandasını
yürüten, İngilizlere karşı Cihad ilan eden Osmanlı'ya karşı tutum alırlar.
Lawrence'in altınla satın aldığı, derleyip toparladığı Arap'lar, bütün
yarımada'daOsmanlı askerlerini ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanlarını tek
tek avlarlar. Onları arkadan vururlar. Bu toplu katliamlar zaman zaman
Lawrence'da bile tiksinti duygusuna yol açar.
Batı'nın, hatta hemen bütün ülkelerinin Türkleri çölegömen adam olarak
adlandırdıkları Lawrencehakkında, Türklerle ve onunla birlikte,
savaşları ve bölge gerçeklerini yaşayan Subhi El Umari ise ilginç

değerlendirmeler yapmaktadır. Doğan Koloğlu'nun 1969 yılında 'Lawrence'i
Nasıl Tanıdım?' adlı bir kitap yazan Umari'den aktardıkları Lawrence'ın iç
dünyasında karışık, yalancı, fırsatçı ve cinsel sorunlarla boğuşan bir
kişi olduğu üzerine kuruludur. Lawrence yergisiyle donanmış kitabı ortaya
çıkaran yazarınbir özelliği de kendisine ait fotoğrafların uzun yıllar
İngiliz gizli servisi tarafından dünyaya Lawrence'ınfotoğrafıymış gibi
yutturulmuş olmasıdır.

LAWRENCE'A KİM, NASIL TECAVÜZ ETTİ

Lawrence'ın anlattıkları konusundaTürk tarihçilerinin veya o dönem
gizli servis elemanlarının aktarımları neredeyse yok denecek kadar azdır.
Çoğu araştırmacının "yalancı" diyebildiği Lawrence'ın, bazı "yalanları"
konusunda Süleyman Musa'nın ve daha sonra Sunday Times araştırmacılarının
(Haziran-Temmuz 1968) yayınları yeterince bilgi vermektedir. Lawrence'ın
anılarında aktardığı "Deraa Gecesi" adlı bölüm isebaşlı başına bir olay
olmuştur. Umari'nin başka yazarlarınkitaplarına almadığı bu bölümle
ilgili yorumları ilginçtir.
20 Kasım 1917 günütek başına Deraa kasabasına giren ve amacının buradaki
askeri birlikler ile tren merkezi hakkında bilgi toplamak olduğunu
söyleyen Lawrence, durumundan şüphelenen askerler tarafından tutuklanmış
ve bölge kumandanına götürülmüştür. Dünya Deraa gecesi olayını sadece

Lawrence'ın iddialarından öğrenmiştir. Olayın tek bir tanığı yoktur.

İddiaya göre, Hacı Muhittin Bey ona cinsel ilişki önerisinde bulunmuş,
reddedince, askerlerin önünde işkence yapmış, kamçılatmış ve tecavüz de
etmiştir.

İddiayı Süleyman Musa, "İnsan üstü bir yaratığın bile dayanamayacağı
nitelikte" bulduğu gerekçesiyle ciddi saymamıştır. Deraa'dan önceki savaş
sırasında aldığı yaraları geçmeden Lawrence'ın, dört gün sıkı bir çöl
yolculuğuyla Deraa'ya varmış olması, bütün vücudu kan içinde kalacak
şekilde kırbaçlanmış, sonra tek başına yollara düşüp dört gün de deve
sırtında 650 kilometreyi aşıp, Akabe'ye varmış ve hiç bir şey olmamış gibi
savaşa devam etmiş olmasını, Musa akıl dışı saymıştır. Bey hakkında
yaptırdığı araştırmanın da onun bu tür ilişkilerden uzak bir kişi olduğunu
ortaya koyduğunu kaydetmişve bunların ancak Lawrence'ın hayalinden
çıkmış olabileceğini belirtmiştir.

Süleyman Musa'nın kitabının Fransızca çevrisine önsöz yazan Vincent
Monteil'de iddiayı kabule yanaşmaz ve Lawrence'deki homoseksüel, mozoşist
eğilimleri vurgular.

Sunday Times araştırıcıları daha da ileri gitmiş ve Bey'in ailesiyle hatta
düşmanlarıyla temas etmiş ve o döneme ait hatıra defterini
incelemişlerdir. Pek çok tanığın da belirttiği gibi Bey'in aksine son

derece 'Çapkın' olduğu saptanmışve anılarında da Lawrence'a en ufak bir
atfa rastlanmamıştır.
Lawrence tıpkı boş bulduğu savaş meydanları gibi boş bulduğu yazı
meydanlarını da doldurmayı başarmıştır.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA KAVGAYLA BÜYÜDÜ

Araplar daha sonradan yanıldıklarını anlamış olsalar da artık tarih
yazılmıştır.
İngilizler Cemal Paşa ile Teşkilat-ı Mahsusa'nın ortak yürüttüğü Süveyş
Kanalı ve Mısır harekatlarını da durdurduktan sonra Osmanlı'nın Arap
serüveni, başarısızlık ve hayal kırıklığı içinde, çöllerin kızgın
kumlarına gömdüğü ölüleri arkasında bırakıp çekilmesiyle son bulur. Bu
çekilişin ardından ölenlerine Anadolu insanı bugün dahi dillerden düşmeyen
Yemen Türküsü gibi nice ağıtlar besteler. Arap çölleri gidenlerin
dönmediği yerler olur.
Bütün bu kavgalar Teşkilat-ı Mahsusa'nın büyük bir yapı haline gelmesini
sağlar.
Yenilgiyle sonuçlanan mücadeleden geriye 40 bini aşkın personeli, batılı
gizli servislerle boy ölçüşebilecek eğitimde ve tecrübede uzman casusları,
uluslararası ilişkileriyle bir gizli servis kalır. Orta Asya'dan bu yana
bütün savaşlarını ve barışlarını gizli servislerin, casusların
kışkırtmalarıyla yitiren Türklere bu mücadeleler yeni şeyler öğretmiştir.
Tarihi boyunca Türklerin en büyük gizli servisidir oluşturulan. Emsalleri
arasında önemli bir yeri olan bu teşkilat 1909'dan 1918'e kadarki

serüvenindeözellikle Balkanlar'da bugüne kadar uzanan sınırların elde
tutulmasında büyük yararlılıklar göstermiştir. Teşkilat, Ortadoğu'daki
topraklarını yitiren Türkiye'ye, bölgedeyine bugüne kadar uzanan bir
ilişkiler ağı bırakmıştır.

Batılı uzmanlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın hemen bütün planlarının yenilgiyle
sonuçlandığını görerek, genel değerlendirmelerindeonu zayıf ve başarısız
bulmuşlardır. Ancak bu inançlarından ve vatan severliklerinden başka hiç
bir çıkarları olmayan insanların, canlarını vererek yaptıkları korkusuz
kavga, bugünkü Türkiye açısından değerlendirildiğinde, Batılı uzmanların
yorumları pek gerçekçi olmamaktadır. Çünkü bugünkü sınırların kazanılmış
olması ya da elde tutulmasında bu teşkilatın hiç de küçümsenmeyecek bir
başarısı vardır. Ancak savaş döneminde ortaya çıkan ve elemanları bu iş
için özel olarak yetiştirilmeyen bir amatörler topluluğundan daha
fazlasını beklemek mantığa aykırı olsa gerektir.

Teşkilat-ı Mahsusa genel olarak bir ordu istihbaratı gibi çalışmış ve
üyelerinin büyük bölümünü askerler oluşturmuştur. Ancak daha sonra 1970
lere kadar,yani MİT'e kadar, Türk gizli servisinde bu yapı
değiştirilememiştir. 1970'lerde bu kısmen başarılmış, MİT'e sivil
elemanlar alınmıştır. İlk kez gerçek anlamda sivilleşme; idari yapının
sivilleşmesi ve kurumun sivillerce idaresi 1994 yılından sonra
başlamıştır. Bu gecikme de barış zamanlarında servisin ufkunu ve çalışma

alanlarını daraltmıştır. Elemanlarının niteliği ve operasyonların kalitesi
konusunda pek çok tartışmaları gündeme getirmiştir.
Elemanların niteliği açısından bir kıyaslama yapacak olursak; Teşkilat-ı
Mahsusa'yı Arap Yarımadası'nda yenilgiye uğratan İngiliz gizli servisinin
belkemiği Lawrence, bir üniversite öğretim üyesidir. Arkeolog olan
Lawrence aynı zamanda Ortadoğu uzmanıdır, profesyoneldir. Bizim
istihbaratçılarımız ise vatanını kurtarmaya çabalayan çoğu asker
amatörlerdir.

YENİLEN GİZLİ SERVİSİN DRAMI

1918'e gelindiğinde Teşkilat-ı Mahsusa büyük ama yenilgiye uğramış bir
durumdadır. Teşkilatın ülke içindeki etkinliğini sağlayan İttihat ve
Terakki, dolayısıyla Enver, Cemal ve Talat Paşalar yenilgilerin tek
sorumlusu olmuşlar, öyle görülmüşlerdir.
Teşkilat iç değerlendirmelerinde bu kötü gidişi görmüştür, tasfiye
edileceklerinin farkındadırlar. İngilizler onlardan savaşın galibi olarak
Arap Yarımadası ile Afrika'da kendilerine karşı yürüttükleri faaliyetlerin
hesabını soracaktır.
Bu sırada teşkilatın çarpıştığı cephelerden topladığı yandaşlarından büyük
gruplar İstanbul'da Teşkilat-ı Mahsusa'ca ağırlanmaktadır. Bu kişiler
teşkilatabüyük yararlılıklar göstermişlerdir. Aralarında ülkelerin önde
gelenleri, dini ve siyasi liderler bulunmaktadır. Teşkilatın amacı bu
kişileri yenilmiş de olunsa ülkelerine geri gönderip, Osmanlı yanlısı

politikalarını devam ettirebilmektir.
Bu karışık günlerde Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili Enver Paşa
Kuruçeşme'deki yalısında önemli bir toplantı yapar.
Bu Teşkilat-ı Mahsusa'nın yenilgiyi kabullenip yeni bir şekil almasını
sağlama toplantısı olarak özetlenebilir.
Enver Paşa, Bahriye Nazırı Cemal Paşa, Sadrazam Talat Paşa, iaşe Nazırı
Kara Kemal Bey (Küçük Efendi), Hüsamettin Bey toplantıya katılanlardır.
Enver Paşa, Hüsamettin Bey'e Teşkilat-ı Mahsusa'yı bundan sonra kendisinin
yöneteceğini bildirir. Çünkü Cemal ve Talat Paşalarla birlikteülkeyi
terkedeceklerdir. Yoksa yakalanıp ağır muamele göreceklerini, hatta
düşmanlarınca ortadan kaldırılacaklarını bile düşünmektedirler. Enver Paşa
Hüsamettin Ertür'ü göstererek şunları söyler:

TEŞKİLAT-I MAHSUSA AD DEĞİŞTİRİYOR

" Teşkilat-ı Mahsusa'ya bundan sonra sen siyaset edeceksin. Senden ve
hizmetlerinden memnunum. Osmanlı Devleti herşeyden evvel bizi
isteyecektir. Yalnız onlar teşkilatımızı, adamlarımızı, hepsinin üstünde
de ideallerimizi anlamayacaklardır. Bizim tek tesellimiz budur. Teşkilat-ı
Mahsusa'yı resmen lağvedeceksiniz. Fakat hakikatte bu teşkilat asla
ortadan kalkmayacaktır. Bu, galip devletlere karşı böyle olacak. Ahmet
İzzet Paşa ile konuştuk, sana lazım gelen bütün yardımı yapacaklar.
Mestureden para da verecekler. Misafiranı islamiye namı altında
İstanbul'da topladığımız mücahitlerin hepsi gidene kadar iaşe

edilmelidirler. Ayrıca bunların salimen memleketlerine firarını temin
etmelisin. Bu konuda Almanlar bir denizaltı sağlayacaklar. Teşkilat-ı
Mahsusanın bundan sonraki ismi Umum Alemi İslam İhtilal Teşkilatı
olacaktır. Muhaberelerimiz hep bu titr üzerine cereyan edecektir. Siz
Türkiye'de bu teşkilatın İstanbul şubesi reisisiniz. Yakında bu Teşkilatın
heyeti merkeziyesi Berlin'de toplanacaktır. Bu heyetin isimlerini size
veriyorum. Bunlar Talat Paşa, Doktor BahaeddinŞakir (1914 yılında
Teşkilat-ı Mahsusa'nın politikbölümünün şefliğini yapmıştır. Savaş
sonrasında Berlin'e kaçmıştır. Ermeniler tarafından öldürülmüştür.) ve
Doktor Nazım Bey'lerdir. Teşkilatı da ben kurmuş bulunuyorum. Allah
yardımcınız olsun."

Bu konuşmadan 3-4 gün sonra 15 Kasım 1918 gecesi boğazda bekleyen U-67 kod
numaralı bir Alman denizaltısıylaEnver, Cemal, Talat Paşalar ülkeden
kaçarlar. Kaçış olayını İngiliz ve İtalyan gizli servislerinin çok iyi bir
şekilde izledikleri sonradan ortaya çıkan belgelerden anlaşılmaktadır.

Talat Paşa kabinesi otomatikman düşer ve yeni hükümet kurulur. Enver
Paşa'nın kurulduğunu söylediği örgütün herhangi bir çalışması olmamıştır.

TEŞKİLAT-I MAHSUSANASIL KAPATILDI

Harbiye Nazırı Müşir Ahmet İzzet Paşa savaşın galiplerinin, özellikle

İngiltere'nin büyük baskıları sonucunda çağırdığı Hüsamettin Ertürk'e,
Teşkilat-ı Mahsusa'nın lağvedilmesi için emir verir. İngilizler
kendilerine karşı büyük mücadele veren Osmanlı gizli servisiyle, bir daha
uğraşmak istememektedir. Bundan sonrada bütün Türkiye'de büyük bir
ittihatçı avı başlar. Bu avda Ermeniler kendilerine karşı toplu katliam
yaptırdıkları iddiasıyla ittihatçıların peşindeki en önemli güçlerden
birini oluştururlar. Ermeni terörü başlamıştır. Ermeniler, kurdukları
intikam birlikleriyle ittihatçı liderlere karşı suikastler düzenlerler.
Gelen yoğun baskılar üzerine teşkilat hakkında Osmanlı Meclisi Mebusanı
soruşturma açar. Dağılmaktan başka çare yoktur. Bu dağılış daha önceden
planlanan şekilde olmaz.Bir panik sözkonusudur.
Dağıtılan teşkilatın yerini küçük bölgesel gruplar alır. Bu örgütler
İstanbul ve çevresinde ordu depolarındaki silahları itilaf devletlerinin
askerlerinden kaçırırlar. Kendilerine karşı devam eden kampanyalara
direnmeye çalışacaklardır. Bu silahlar önce bir bireysel savunmaaracı
olurlar. Ancak daha sonra Anadolu'ya sevkedilmeye başlanırlar. Düşmana
karşı ulusal kurtuluş mücadelesinin ilk kıvılcımları görülmektedir.
Bu sırada, Teşkilatın liderlerinden Eşref Sencer Bey 1917'de, Emir
Abdullah'ın kuvvetlerinceYemen'de ele geçirilmiş ve İngilizlere teslim
edilmiştir. Onlar da Eşref Bey''i Malta'ya götürmüşlerdir. Esareti 17
Aralık 1919'a kadar devam eder. Malta sürgününün ardından kendisini

150'lilikler listesinde bulan Eşref Bey şaşkındır.

ENVERCİLER VE KEMALİST CASUSLAR

Teşkilat-ı Mahsusa'nın önde gelenleri arasında bir bölünme yaşanmaktadır.

Herkes bu dönem içinde ülkenin kurtuluşundakendi düşüncesinin
etkisindedir. Sencer'in kardeşleri Çerkes Ethem'e yardımcı olurken,
Hüsamettin Ertürk ve arkadaşları Mustafa Kemal'den yanadır. Eşref
Sencer'in kardeşi Hacı Sami, daha sonra dönmek üzere Enver Paşa'yı
Kafkaslara geçmeye zorlayanlar arasında yer almıştır. Sami, Enver Paşaya
Kafkaslardaki Teşkilat-ı Mahsusa örgütlenmesini kullanarak ayakta kalmayı,
daha sonra Anadolu'yageçerek yönetime el koymayı önermiş ve Enver
Paşa'yı etkilemiştir.

Bu casus ailesinin bütün bu faaliyetleri onları, Ulusal Kurtuluş Savaşına
karşı direnenlerin yeraldığı ve yurda girişlerinin yasaklandığı veya
sürgüne gönderildiği 150'likler listesine sokmuştur. Listenin Çerkes Ethem
ve Avanesi bölümünde 60. sırada Eşref Kuşçubaşı, 61. sırada ise yine
Teşkilat-ı Mahsusa'cı olan kardeşi Hacı Sami Salih vardır. Kazım Karabekir
Paşa, Hacı Salih için anılarında Enver Paşa'yı Kafkaslara götürüp oradan
tekrar Türkiye'ye dönme konusunda ikna eden adam olarak sözetmektedir.

Bunu macera olarak değerlendiren Karabekir, Hacı Sami'nin Teşkilat-ı
Mahsusa'nın Kafkasya'daki örgütlü gücünü abartarak Enver Paşa'yı ikna

ettiğini de ima etmektedir.
Enver Paşa'nın ölümü üzerine Türkiye'ye dönmek isteyen Hacı Sami onay
alamamıştır. Gizlice Türkiye'ye dönen Hacı Sami o sıralar sıkça Türkiye'ye
gönderilen suikastçılardan biri olarak değerlendirilmiş ve Kuşadası
civarında bir pusuya düşürülerek öldürülmüştür. Hacı Sami o dönem bilinen
adıyla Kuşçubaşızade Hacı Selim Sami, 1927 yılında öldürüldüğü güne kadar
hızlı bir Teşkilat-ı Mahsusacı olarakkalmıştır. Sami, Teşkilat-ı
Mahsusa'nın ajanı olarak ilk önce Hindistan'a gönderilmiş oradan da, Orta
Asya ve Çin'e geçmiş savaş yılları boyunca Pan Türkizm ve Pan İslamizm
savunucusu ve propagandacısı olarak çalışmıştır. Savaş sonrasında Enver
Paşa ile biraraya gelince Batum Konferansı konusunda onun aklını çelen ve
Anadolu üzerinde düşünmesini sağlayan kişi Hacı Sami olmuştur. Enver
Paşa'nınTürkmenistan'da Kızıl Ordu makinalılarına karşı giriştiği
süvari kılıçlı saldırıdaki trajik ölümünün ardından Kızıl Orduya karşı
mücadelesini sürdürmüştür. Enver Paşa öldükten sonra İstanbul'daki Fransız
haberalmakaynakları "Enver Paşa, Doğu Buhara'nın Balçivan'da bulunan
Çağatay bölgesindegömüldü. Onun mezarlığı asi müslümanların ziyaret
yeri olup Kızıl Ordu ilesavaşacak her birlik herşeyden önce onun
mezarını ziyaret ederek onun huzurundaİslamcılığı korumak için
savaşacaklarına söz verdi"diye rapor düzenlemişlerdir. İşte bu ortamdan
yararlanan Hacı Samiuzun süre bölgede mücadele eder. Ancak daha sonra

Afganistan'a çekilmek durumunda kalır. Ardından dabaşlarına gelenlerden
sorumlu tuttuğu Mustafa Kemal'e karşı, gerilla savaşı düzenlemek için
Anadolu'ya geçtiğinde, ölüm onun için kaçınılmaz olmuştur.

HAİN DAMGASI YİYENGİZLİ SERVİS ELEMANLARI

Eşref Sencer (Kuşçubaşı) yıllar sonra Teşkilat-ı Mahsusa'yı araştıran ve
üzerine bir kitap yazan İngiliz Philip H. Stoddard'a Malta'dan sonra
yaşadıklarını şöyle anlatmıştır:

"Milli Savunma Bakanı ve Genel Kurmay Başkanı olan Fevzi Çakmak Paşa'ya
uzun mücadelelerden sonra ulaşabildim. Paşa benitemize çıkarttı ve 'Ya
birisi size karşı kin besliyor, ya da Ankara Hükümetine karşı Padişah
yanlısı olarak çalışan bir başka Çerkes ile karıştırılmış olacaksınız'
dedi."

Eşref Bey anlatımlarında daha sonra İzmir'de Teşkilat-ı Mahsusa'nın
elemanı olan eski arkadaşlarını toplayarak yeni bir grup oluşturduklarını,
bu grubun görevinin Yunanlılara karşı yürütülen mücadelede silah, para ve
eleman toplamak olduğunu belirtir. Eşref Bey, Ali Fuat Cebesoy
komutasındaki Geyve cephesinde görev yapar. Daha sonra da Adapazarı ve
yöresi Kuvayı Milliye komutanı olur. Ulusal Kurtuluş Savaşı sonrasında ise
çiftliğine çekilir. Babasına Sultan Abdülhamit tarafından verilen bu
çiftlikte anılarını yazan Teşkilat-ı Mahsusa'nın bu lideri o günlerdeki
yaşantısını 1957 de şöyle anlatmıştır:

"Durmadan çalıştım... bu işe gönül verimiştim, mantık ne derse desin. Hiç
bir zaman filozof veya siyasetçi olmadım. Bu işten iyi dostlar, yara
izleri, kalça çıkığı, bir kaç madalya ve memleketim için çok iyi
dövüştüğümü bilmenin verdiği tatmin dışında hiç bir şey elde etmedim.
Lawrence ile Arap Yarımadası'ndaadeta kovalamaca oynar gibi çalıştıktan
sonra Hayber'de, İngiliz, Hicazkuvvetlerinin pususuna ve o günlerde
dokuz cephedeki harbinen dikkate değer hadisesi telakki edilen
Hicaz'daki, ağır yaralı İngilizlerin eline düşmüş, daha sonra Ürdün Kralı
olan, asi Mekke Emiri Şerif Hüseyin Paşa'nınortanca oğlu Emir Abdullah'a
teslim edilerek, Mısır'a oradan daMalta'ya gönderilmiştim. Mütarekenin
imzasından sonra İngilizler bizi serbest bırakma kararı alıncaşahsen
dostluk kurduğumve babası bizim cedlerimizle Kırım'da Ruslara karşı
harbetmiş olan Malta Adası Kumandanı Mareşal Mitven, İstanbul'a gitmememi,
çünkü iktidardakiDamat Ferit Paşa'nın beni tevkif ettireceğini gizlice
haber vermişti. Fakat İntellicens Serviskımıldamaya başlayan Anadolu'ya
geçerek hizmetlerime mani olmak için, benim muhakkakİstanbul'a sevkimde
ve resmihükümet makamlarına teslimimde ısrar etmişti. Bizi getiren
İngiliz harp gemisinden 17 Aralık 1919çarşamba gecesi, ertesi sabah ele
geçmemek için buz gibi suda yüzerek Salacak kıyısına çıkmış, bir balıkçı

kulübesinesığınarak Maltepe'de İhtiyat Zabitleri Talim Mektebi Kumandanı
Yenibahçeli Şükrü Oğuz'ahaber göndermiş, onun gönderdiği bir yük
arabasının içine gizlenerekkendisine iltihak etmiştim. İlk Karakol
Cemiyeti ve M.M Grubu nüvesini böylece kurmuşgöz doktoru Esad Paşa'nın
Kısıklı arkasında, Libadi'dekiçiftliğini kendimize karargah yapmıştık.
Rauf Bey, Kara Vasıf Bey, Müstahkem Mevki Kumandanı Galatalı Miralay Şevki
Bey, Harbiye Nezareti Başyaveri Salih Omurtak burada ve Üsküdar'daki
Özbekler Tekkesinde toplanırdık. İstanbul yakası bizler için
tehlikeliydi."

SÜLEYMAN ASKERİNEDEN KENDİNİ ÖLDÜRDÜ

Diğer Teşkilat-ı Mahsusa'cı lider Süleyman Askeri Bey ise Irak'da yaptığı
çalışmalar sırasında intihar etmiştir. Süleyman Askeri inanmış ve inancına
kendini adamış bir insandır. Kahramanlığı destansı bir yan taşır. Irak ve
havalisi Genel Komutanlığına 20 Aralık 1914'de gelen Süleyman Askeri 2
Ocak 1915'de görevi Cavit Paşa'dan devralır. 20 Ocak 1915 günü yapılan
Birinci Rota çatışmalarındayaralanır. Süleyman Askeri İstanbul'dan
bölgeye bir de gönüllüler taburu getirmiştir. Osmancık taburu olarak
adlandırılan bu tabur ile ayrıca İstanbul İtfaiye Alayını da Irak
cephesine sürmüştür. Askeri bu yaralanma olayının ardından 11-14 Nisan
1915 günleri arasında devam eden Şuayyibe Meydan Savaşı sırasında yeniden
yaralanır. Bu sırada Türk birlikleri yenilmiştir. Bu yenilgiyi

hazmedemeyen yaralı Süleyman Askeri 14 Nisan 1915'de kendi tabancasıyla
canına kıyar. Aynı cephede 1916-1917 yıllarında yine iki ünlü Türk
istihbaratçı görülür. Bunlar istihbarat organizasyonları ile dikkat çeken
ve daha sonra Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kahramanları arasında yer alan
Kazım Karabekir Paşa ileGalatalı Şevket Bey'dir.

Teşkilat yeni yapılanmalar ve yeni adlarla istihbarat çalışmalarına devam
etmektedir. Ancak artık o büyük yapı, yerini küçükörgütlenmelere
bırakmıştır. Bir merkezi otorite yoktur. Gelir kaynakları bitmiştir.

Yapılanlar vatan için ölümü göze alan insanların düşmana karşı direnişidir

Üstelik bu direniş sırasında düşmanla hareket eden bir de Osmanlı
Hükümeti ve Hilafeti vardır.

İKİNCİ BÖLÜM-
KARAKOL ÖRGÜTÜ (5.2.1919):
TEŞKİLAT-I MAHSUSACI AVI BAŞLIYOR

1918Türkler için kara bir yıl olur. İstanbul ve Anadolu'nun büyük kısmı
artık işgal altındadır. Birinci Dünya Savaşı'ndan Arap Yarımadası'nı,
Afrika'daki topraklarını kaybederek çıkan, buna karşın Çanakkale'deve
diğer cephelerde düşmanı durdurabilen Türk askeri, 30 Ekim 1918 de
imzalanan Mondros Mütarekesi ile canıyla koruduğu yerleri, masa başında,
Türk'ü parçalayarak yutmak isteyen düşmana bırakmak zorunda kalmıştır.

Oysa Çanakkale ve özellikle Gelibolusavaşlarında Teşkilat-ı Mahsusa son
derece başarılı çalışmalarda bulunmuş ve Selanik'deki bir Teşkilat-ı
Mahsusa elemanı İngiliz ve Fransızların Kumkale ve Seddülbahir'e
yapacaklarıçıkarma hareketlerini teferruatına kadar öğrenmiştir.
Çanakkale Savaşlarında istihbarat çok önemli bir yer tutmuştur. Bu konuda
İngiliz Intelligence servisin şeflerindenGeneral George Aston şunları
dile getirir:
"Sır saklayamamak ve süratle hareket edememek Çanakkale'de mağlubiyetimize
sebep olmuştur. Çanakkale'ye hem karadan, hem de denizden aynı zamanda
taarruzedilmesi gerektiğine inanıyordum. Böyle bir hareketin başarılı
olması için iki şart vardı: gizlilik ve çabukluk. Fakat savaşta gizliliği
sağlayacak hiç bir şey yapılmadı. Nara'ya yapılacak taarruz adeta davul
zurna ile ilan edildi. Sonra Mısır'daki limanlardan gemilere malzeme ve
mühimmat yüklenip getirilmesihaftalarca sürdü. Alman Generali Liman Von
Sandersbu gecikmeden faydalandı. Gizliliğe riayet edilmemesi 113 bin
kişinin hayatına maloldu.Buna karşın geri çekilişte gizlilik ve
sükunete uyulduğu için tek kayıp vermedik."
Düşman gemileri 13 Kasım 1918 de artık İstanbul limanlarında demirlemiş
durumdadır.15 Mayıs 1919 da düşman İzmir'dedir. Halk bıkkın, yılgın,
kararsız, Osmanlı saltanatı aciz, belki ondan da vahimi düşman ile anlaşma

yollarını aramaktadır. Açlık, yoksulluk, ölüm kara bir bulut gibi bütün
Anadolu'nun üzerinde çöreklenmiş kalmıştır. Özgürlük yanında mandayı
isteyenler; dönemin bir büyük ülkesinin kanatları altında durmaktan başka
çare olmadığını savunanlar vardır.

GİZLİ SERVİS UYANIYOR

İngilizler ile onları destekleyen veya onların desteklediği gizli
servisler askerlerinin gidemediği yerlerde, İstanbul merkezli bir harekat
ile Anadolu'daOsmanlı'dan kalan her karış toprak parçasında, bir işgal
ve nüfuz kavgasına girişmişlerdir. İttihatçı ve Teşkilat-ı Mahsusacı avı
başlatılmıştır.

Türk kurum, kuruluşları işletilemez hale getirilmiştir. Mondros
Mütarekesi'ninyürürlüğe girdiği 31 Ekim 1918 den itibaren itilaf
devletleriülkenin hemen her yerini işgal etmişlerdir. Türk ordusunun
kuruluş kadroları dahi küçültülmüştür. Mütareke ile ordunun elinden 1098
ağır top, 606 sahra topu, 667 bin 983 piyade tüfeği, 3118 ağır makinalı
tüfek ve benzeri araç alınmıştır.

Korunmak gerekmektedir. Çareyi İttihatçılar ile Teşkilat-ı Mahsusa'cılar
birlikte bulurlar. Ortak düşmana karşı ortak mücadele verilecektir.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın son başkanı Hüsamettin Ertürk'ün de içinde
bulunduğu yeni bir örgüt kurulacaktır. Örgütün kuruluşundan ülkeden kaçan
Enver, Cemal ve Talat Paşalar haberdardır. Talat Paşa'nın oluruyla
İttihatçıların ünlü iaşe nazırı Kara Kemal ile Kurmay Albay Kara Vasıf Bey

ilk görüşmeleri yaparlar. Daha sonra yeni örgütün kurulması için yapılan
çalışmalarda bir öncü daha belirlenir. Bu kişi Karadeniz Boğaz Kumandanı
Galatalı Şevket Bey'dir.

YENİ GİZLİ SERVİSİN ADI: KARAKOL

Yeni örgütün kuruluş toplantısı 5 Şubat 1919 tarihinde Avukat Refik İsmail
Bey'in Sultanhamam'dakiyazıhanesinde yapılır. Toplantıda Galatalı Şevket
Bey örgütünbaşkanlığına seçilir. Örgütün adı Baha Sait Bey'in isteği
üzerine Kara Vasıf Bey ile Kara Kemal Bey'lerin adlarından esinlenilerek
KARAKOL olarak belirlenir. Ancak bir başka iddiaya göre de örgütün
kurulması daha öncelere dayanır. Bu tezisavunanların verdikleri tarih
ise Ekim 1918'dir. İki tez arasında adlar ve kuruluş öyküsü açısından bir
farklılık olmamakla birlikte tarih konusunda bir çatışma söz konusudur.

Örgüt öncelikle İttihatçılara ve Teşkilat-ı Mahsusa'cılara karşı girişilen
saldırılara karşı koyacaktır.

Ancak daha sonra bu yapılanma giderek genişler. Bireysel savunmanın yerini
Anadolu'nun düşmandan kurtarılması içingenel bir karşı koyuş alır.

Burada örgüt, Karadeniz kıyıları, Ege ve Doğu Anadolu'da güçlü bir şekilde
örgütlenir. Bu örgütlenme adeta İttihatçıların yeni bir yapılanmasıdır.

İstanbul ve Anadolu'da halk üzerinde yapılan çalışmalarda, işgal
kuvvetlerine karşı konulması gerektiği vurgulanır.

Türk kökenli en büyükistihbarat gücü olan Karakol Örgütü'nün kuruluş

şeması ve yöneticileri şöyledir:
Kurucusu ve Başkanı Albay Kara Vasıf.
Yönetim Kurulu Üyeleri: Albay Galatalı Şevket, Yarbay Kemalettin Sami
Gökçe, Yarbay Edip Servet Tör, Baha Sait, Kara Kemal, Binbaşı Ali Rıza,
BinbaşıAli Çetinkaya, Avukat Refik İsmail, Çerkes Reşit, Muhiddin Bey,
Sudi Bey, Yüzbaşı Baki, Binbaşı Hüseyin Kadri, Albay Arif Hikmet, Arif Bey
(Mebus), Binbaşı Tolçalı Süleyman, Binbaşı Üsküdarlı İhsan, Ahmet Hilmi
Bey, Binbaşı Çolak İbrahim, Binbaşı Cemal Karabekir, Binbaşı Naim Cevat,
Albay Ömer Lütfi.
Üsküdar Grubu Başkanı Yenibahçeli Şükrü Oğuz, Üsküdar Grubu Üyesi Yarbay
Mustafa Muğlalı, Topkapı Grubu Başkanı Yarbay Hüsamettin Ertürk
(Sonra Albay), İslam Kadınlar Birliği Başkanı Naciye Faham Hanım.
Başlıca Müfrezeler ve Önde Gelen Adlar: Yahya Kaptan, Küçük Arslan, Büyük
Arslan, İpsiz Recep, Bulgar Sadık, Dayko, Yüzbaşı Nail, Yalovalı İbo,
Gebzeli Rifat Kaptan, Kuşçubaşı Eşref, Demir Hulisi Bey,Üsküdar Jandarma
Tabur Kumandanı Binbaşı Remzi, Gebze Jandarma Kumandanı Nail, Kartal
Jandarma Kumandanı İzzet, İzmit Jandarma Kumandanı Kerim, Maltepe Atış
Okulu Öğretmenleri Yüzbaşı Fehmi ve Hulusi, Osman Kaptan, Adapazarı'ndan
Yüzbaşı Ramiz, Yüzbaşı Hopalı Rauf, Doktor Trabzonlu Raik, Meto Hüseyin,
Mehmet Bey, Kadıköy Mıntıka Kumandanı Kıdemli Yüzbaşı Dayı Mesut, Şile

Mıntıka Kumandanı Yusuf Ziya Bey, Kartal Mıntıka Kumandanı
İhsan Bey,
Beykoz Mıntıka Kumandanı Murat Bey.

GİZLİ SERVİS DESTEKLİ AÇIK HAVA MİTİNGİ

15 Mayıs 1919 günü İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaline karşı
İstanbul'da Karakol Cemiyeti ileTürk Ocağı'nın birlikte organize
ettikleri Büyük Sultanahmetmitingi gerçekleştirilir. Miting 10 Ekim
1919'da açık havada yapılamadığından Sultanahmet Camiinde
gerçekleştirilir. Konuşmacılar Hamdullah Suphi, Kara Vasıf,
Mehmet Emin
Yurdakul, Rıza Nur, Kemal Midhat' dır.

Karakol Cemiyeti çeteleri ve halkı silahlandırır. Anadolu'ya
İstanbul
üzerinden silah sevkiyetı için Kocaeli'nde bir merkez
oluşturulmuştur.

Teşkilat özellikle gümrüklerde örgütlenmeye önem verip, kara ve
deniz
ulaşımında güçlü bir yapı kurmaya gayret göstermiştir. Bunu
başardığı için
de çok sayıda sivil ve askeri Anadolu'ya geçirir. Örgüt düşman
cephaneliklerine İstanbul'da baskınlar düzenler,ele geçirdiği
cephaneyi
Anadolu'ya aktarır .

Bu sırada Osmanlıyönetimi bir kaos içindedir. İstifa eden Ahmet
İzzet
Paşa kabinesi yerine 11 Kasım 1918'de Ahmet Tevfik Paşa
kabinesi, 13 Ocak
1919'da İkinci Tevfik Paşa kabinesi, 24 Şubat 1919'daüçüncü
Tevfik Paşa
kabinesi, 4 Mart 1919'da ise Damat Ferit'in ilk kabinesi
kurulmuştur.

Mustafa Kemal Halep'te Yedinci Ordu komutanı olarak görev
yaptığı sırada
Vahdettin'e Talat Paşa kabinesi yerine kurulacak olan kabinede
görev almak
istediğini bildirmiş, ancak İzzet Paşakabinesinde istediği Harbiye

Nazırlığı görevikabul görmemiştir. Mustafa Kemal İstanbul'da geçen ve
kurtuluş için çareler aranmaya adanan 6 aylık serüveninde güç ve iktidar
aramıştır. Bunu bulabilmek için bir ara 12 Ocak 1919'da istifa eden Tevfik
Paşa'nın yerine Sadrazam olma şansı bulunan Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey ile
görüşmüş, ancak Harbiye Nezareti için Cevat Paşa'nın düşünüldüğünü
öğrenmiştir. Bunun yanı sıra Kurtuluş Planını gerçekleştirmek için
arayışlarını yılmadan devam ettirmiştir. Hatta Hürriyet ve İtilaf
Partisi'nin iktidara geleceğinin anlaşılması üzerine onlara yakınlaşmış
ama bu girişiminden de bir sonuç alamamıştır.
Ancak bunun üzerine Samsun'a çıkma ve Anadolu'daki kurtuluş hareketini
başlatma kararıalınmıştır. Bu amaçla önce Mustafa Kemal Samsun'a ordu

müfettişi olarak görevlendirilmiştir. Bu da Damat Ferit Paşa üzerinde
etkili olan Ali Fuat Bey ile akraba olan Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey'in
arzusu ile gerçekleşmiştir. Bu istek karşısında Enver Paşa'yı sevmediği
bilinen, Vahdettin ile 15 Aralık 1917- 4 Ocak 1918 arasında Almanya'ya
geziye giden ve Vahdettin tarafından sevilen Mustafa Kemal'in tayinini
Damat Ferit imzalamıştır. Bu dönemde İttihatçılarla ters düşen Mustafa
Kemal'in bu özelliğinden dönemin iktidarı da yararlanmak istemiştir. Bu
amaçla Doğu'da olaylar çıkartan İttihatçıların üzerine Mustafa Kemal'in
gönderilmesi düşünülmüştür.

Öte yandan Damat Ferit, Mustafa Kemal'i iktidar adayı gördüğü için
İstanbul'dan uzaklaştırmaktave Samsun'a göndermekte bir sakınca
görmemiş, hatta mutlu olmuştur. Ayrıca 28 Şubat 1919 günü Atatürk ve Fevzi
Çakmak, Kazım Karabekir, Halil Kut ile İsmet İnönü'nün İstanbul'dan
uzaklaştırılması gerektiğikonusunda İngiliz gizli servisinin
subaylarından Yüzbaşı Hoyland'ın İstanbul istihbarat merkezineverdiği
raporu da bulunmaktadır. Ancakdaha sonra İngilizler Mustafa Kemal ve
arkadaşlarının Anadolu'ya daha önce çıkan diğer yüksek rütbeli subaylarla
buluşması tehlikesi karşısında bu değerlendirmeden vazgeçerek atamanın
durdurulması için Damat Ferit'e bir subaylarını göndermişlerdir.

DAMAT FERİT'TEN İNGİLİZ İSTİHBARATÇISINA MUSTAFA KEMAL RAPORU : "KUŞ UÇTU

EFENDİ"
İngiliz belgelerinde bu olay sırasında, ilgili subaya Damat Ferit'in yavaşça:"Geç kaldınız efendi, kuç uçtu" demekle yetindiği belirtilmektedir.

1919 yılında Mustafa Kemal daha Samsun'a çıkmadan önce Fethi Bey (Okyar) aracılığıyla bir gizli örgütün kuruluş çalışmalarından haberdar edilmiştir. Ancak bunun adının Karakol olduğu söylenmemiştir.Örgüt, çalışmalarında Mustafa Kemal'in yanında yer aldığını belirtmekle birlikte, gizliden bir başka düşünceyi de geliştirmeye çalışmaktadır. Bunda yurtdışında bulunan İttihat ve Terakki önderlerinin direktiflerinin etkili olduğu muhakkaktır.Bu amaç, Mustafa Kemal hareketinin İttihat ve Terakki uzantısı olduğu havasını yaymak, hatta ikna edilmesi durumunda Mustafa Kemal'i bu çizgiye çekebilmektir.

Sivas Kongresi sırasında Mustafa Kemal'e karşı Osmanlı Hükümeti de aynı propagandanın içindedir. Çünkü halkta İttihat ve Terakkiye karşı büyük bir tepki vardır. Mustafa Kemal bunu bertaraf edebilmek için çok çaba gösterir. Karakol örgütünden Mustafa Kemal daha önceleri haberdar olmasına karşın yapılanmayı tam bilememesinden olsa gerek, Nutuk'da Sivas Kongresi sırasında haberdar olduğunu belirtmektedir. Kongre sırasında dağıtılan bildirilerde örgütün kuruluş tüzüğü ve genel görev yönetmeliği yer alır.

Her ikisi de insanlar tarafından eleştirilir ve büyük tepki çeker. Örgüt'ü

Mustafa Kemal'in kurduğunu sanan çevreler tedirgin olmuşlardır. Mustafa
Kemal ise bunu reddeder ve örgütten haberdar olmadığını açıklar.

KARAKOL ÖRGÜTÜ KORKUTUYOR: ADAM ÖLDÜRMEK SERBEST

Bu sırada, İstanbul'da son derece etkili olan örgütün kurucularından Kara
Vasıf Bey, Sivas Kongresine delege olarak katılır. Bu sırada Mustafa Kemal
ile görüşür. Bu görüşmede Mustafa Kemal, örgütü Kara Vasıf Bey ve
arkadaşlarının kurduğunu anlar. Mustafa Kemal yazılı metinlerde bulunan
adam öldürülmesineolur veren ve her askeri kışlada bir Karakol Örgütü
komutanının bulanacağı, bir merkez komiteninoluşturulacağı şeklindeki
görüşlere katılmadığını Kara Vasıf'a belirtir. Hele İttihatçılık ile
bağlantılı bir şekilde yapılacak hareketin yeni oluşuma zarar vereceği
düşüncesini açıkça söyler. Daha sonra örgütün İttihatcılık
propagandalarına karşı önlemler alan, örgütü kendi direktifleri
doğrultusunda çalıştırmaya özen gösteren Mustafa Kemal, bunda tam
anlamıyla bir başarı sağlayamamıştır.Ancak örgütün geniş istihbarat
ağından ve İstanbul'daki etkinliğinden son noktasına kadar yararlanmıştır.

Karakol Örgütü Yönetmeliği'nde amaç yurdun kurtarılması olarak
belirtilmiştir. Her şey büyük bir gizlilik içinde olacaktır. Bunun için
örgüte girinler siyah bir Türk bayrağına sarılı Kuran üzerine yemin
ederler. Bu yemin geleneği gizli kurulan hemen bütün Türk örgütlerinde
aynıdır.

MİT NASIL YEMİN ETTİRİYOR

Bugün MİT'de mensuplarını alırken ve emekli ederkenyemin
ettirmektedir.

MİT' de iki aşamalı bir yemin uygulaması sözkonusu olmaktadır.
İşe
girerken ilk yemin ettirilmektedir. Bu yemin bir yıllık eğitimini
başarıyla tamamlayıp, mensup statüsü kazanan kişilere
yaptırılmaktadır.

Yemin bir el silah, bir el bayrak üzerinde yüksek sesle
okunmaktadır.

Yemin okunurken yemine tanık olarak odada üç kişi daha
bulunmaktadır. Bu
kişiler yemin şahidi olmaktadırlar. Yeminin içeriği Atatürk ilke ve
devrimlerine bağlılık, Türkiye'ye sadakat ve gerekirse ölmek,
Anayasa ve
rejimi korumak, bölünmez bütünlüğü savunmak, laiklik ilkesinin
savunucusu
olmak ana teması üzerinedir. MİT mensuplarına ettirilen bu
yeminin içinde
istihbarat açısından Türkiye'ye sadık kalmak koşulu da
bulunmaktadır.

MİT bir de emekli ederken yemin ettirmektedir. Ancak bu sefer ki
yemin
kuran, ekmek, namus ve şeref üzerine edilmektedir ve içerde
öğrendikleri
ve bildikleri konusunda ölene kadar konuşmamak ve yazmamak,
bilgi vermemek
ilkesinden hareketle ettirilen bir moral yemindir.

NEDEN ADAM ÖLDÜRÜLÜR

Karakol örgütü gerektiğinde insan öldürülmesini karara
bağlamıştır.

Öldürme geleneği Teşkilat-ı Mahsusa'dan olduğu gibiKarakol
örgütüne
geçmiştir. Yönetimden üç kişi öldürülecek kişiyi yargılayıp karar
veriyor,
karar başkanın onayından geçtikten sonra infaz ediliyordu.
Ölüme yolaçacak

hareketler örgütçe şöyle saptanmıştır:
1- Emirleri yerine getirmemek, bunların yerine getirilmesi sırasında
gerekli fedakarlık ve basireti göstermemek, cemiyet nüfuzunu kullanarak
çıkar sağlamak.
2- Düşmanla işbirliği yapmak ve Türkleri imha etmeye çalışmak.
3-Hayatı pahasına da olsa örgütün sırlarını düşmanlara veya kendi
yakınlarına açıklamak.
Yönetim konusunda örgütü temsil yetkisi başkana verilmiştir. Başkan,
gerekli siyasi ve askeri tüm önlemlerin alınması ile görevlidir. Önemli
konular ise Genel Kurul' un tartışma ve ekseriyet kararına bırakılmıştır.
Örgüt, gelirlerini askeri kaynaklar ve bağışlardan sağlamıştır. Gelirler
çok gizli olarak toplanacaktır. Mustafa Kemal ve Ankara hükümeti daha
sonra bu örgüte operasyonlar için para göndermiştir.

KARAKOLCULAR MOSKOVA DA

Örgüt dış bağlantı açısısından o dönemde Mustafa Kemal hareketine sıcak
bakanve anlaşmalar imzalayan Sovyetler Birlğï'ni ön plana almıştır.
1919 Eylül ayında Kafkaslara gönderilen Osmanlı eski milletvekili Dr. Fuat
Sabit ile Karakol örgütü mensuplarından Yusuf Ziya ve Baha Sait Bey'ler
burada Bolşevik gizli servisiyle ilişkiler kurmuşlardır. Bunların
sonucunda para yardımı da sağlamışlardır. Ruslar ile hem İttihatçıların
hem de Teşkilat-ı Mahsusacılarıngörüşmeleri vardır.
İç örgütlenmede askeri merkezlerin dışında semt örgütlerine de ağırlık

verilmiştir. Örgüt Beşiktaş, İstanbul, Bakırköy ve Üsküdar bölümlerine
ayrılmıştır. Karakol, hücre zincir sistemiyle teşkilatını oluşturmuştur.
Karakol Teşkilatı mensupları kaçakçılık konusunda uzmanlaşmıştır. Bölümü
Askeri Sevkiyat Müdürü Ali Rıza Bey yönetir. Anadoluya durmadan cephane ve
adam gönderilir.
Örgüt ayrıca Ankara'nın ihtiyacı olan teknik subayları ve diğer askeri ve
sivil elemanları İstanbul Hükümetinde elde ettiği adamları aracılığıyla
atamalarını yaptırarak Anadolu'ya gitmelerini sağlamıştır . Bir süre sonra
örgütün bu yöntemi işgalcilerin dikkatini çekince, sivil giyimli
askerler, örgütün düzenlediği ve gerçeğinin aynısı gibi olansahte
evraklarlaseyahat etmeye başlarlar.
Örgütün üslerinden birisi de Merdivenköy' deki Bektaşi Tekkesi' dir.
Bektaşilerin bu ve benzeri yardımları Kurtuluş Savaşı sonrasında
Bektaşiliğe karşıMustafa Kemal ve arkadaşlarının sempatisini
doğuracaktır. Tekke ve Zaviyelerin kapatılmasına dair yasanın kapsam
dışında tutuğu ender dini mezhep örgütleri arasında Bektaşiler de bulunur.
Nedeni isesavaş yıllarındaki dayanışmalarıdır.

LİDERLERİ ANADOLUYA KARAKOL KAÇIRDI

Kaçakçılık bölümü, Anadolu hareketinin lider kadrosunu da İstanbul'dan
kaçırır. Ankara hükümetinin bel kemiğini oluşturacak Fevzi Çakmak, Kazım
Orbay, Saffet Arıkan, Kazım Özalp gibi kumandanları Karakolcular, Anadolu'
ya başarıyla geçirmiştir. Karakol örgütü 1919 ile 1921 arasında tam iki

bin subayı Anadolu' ya kaçırmayı başarmıştır.
Örgütün parolası daha sonra Kurtuluş Savaşı'nın sloganı haline gelen
"Ya istiklal ya ölüm" dür.
Örgüt yapısal olarak :Basın, propaganda, casusluk olarak üç bölüme
ayrılmıştır.
Basın ile ilişkilere büyük önem verilir. Çünkü İngilizler başta olmak
üzereAnkara hareketine karşı çıkan herkes basın yoluyla halkı
etkilemeye çabalar.Örgütün basın bölümünün sorumlusu Ali Rıza' Bey dir.
İleri gazetesi örgütün elindedir.
Propaganda bölümünün sorumlusu Berlin Büyükelçisi Kafkas Fırkası Kumandanı
Kemalettin Sami Bey'dir. Oluşturulan aydın grubuyla birlikte Türk hakları
İngiliz, Fransız ve İtalyan'lara anlatılır.
Casusluk servisinin başında Kurmay Yarbay Edip Servet Beyvardır. Örgüt
sızma, baskın gibi konularda önemli başarılar elde etmiştir. Yabancı
elçiliklerde ajnları vardır. Buralardan gelen belge ve bilgiler şifre
telgraflarla Ankara'ya ulaştırılır. Ali Galip ile adamlarının kongreyi
karıştırmak üzere Sivas'a gönderileceği, Tevfik Paşa Hükümeti'nin bir
darbe ile uzaklaştırılacağı, bazı İngilizlerin Erzurum'a yollanacağı
bilgileri, ajanların çalışmalarından elde edilip, Mustafa Kemal'e
iletilmiştir.
16 Mart 1920 de Misakı Millicilerin sindirilmesi için Meclisi Mebusan'a
yapılan baskını örgütün lideri Galatalı Şevket Bey daha öncedenhaber
aldıklarını belirtmektedir. Ancak bu baskın çerçevesinde Şevket Bey de

tutuklananlar arasında yer alır. Bu da örgüte büyük bir darbe indirir.

Karakol örgütü ile Mustafa Kemal arasındaki bağ konusunda, Şevket Bey şunları söyler:

"Mustafa Kemal Paşa Anadolu'daki ordular, İstanbul kapılarına dayandıktan sonraharekete geçmemizi emrettiğinden karşılık veremedik. Buna zorunlu olduğumuz gün gerekirse düşmanla beraber şehri yıkacak ve savunmamızı yapacaktık. Planlarımız hazırdı. Bu gizli mesai sonunda beni en fazla yoran, tahkir olunan subaylarımızla, halkımızın zamansız bir mücadeleye atılmasını önlemek yolundaki çabalarım olmuştu. Birliklerine indirilen darbelerleruh ve şuurları tam bir ihtilale uğramış yurtseverleri ikna etmek kolay olmuyordu. Peşinen ölmeye razı olanlar ayaklarıma kapanarak işbirlikçilerden beşini onunu öldürmeye müsade vermemi istiyorlardı. Kaç tane subayım emrimi bozmamak için tabanca ile kendilerini vurdular. Yaverim Mehmet Ali Bey' de bukahramanlardan biridir."

Örgüt, genel olarak göze göz, dişe diş karşılığıyla çalışır. Kısasa kısas genel ilkedir. 50 maddelik talimatnamelerinde cezalandırmayı vazifeleri arasında sayan örgüt "kana kan,göze göz, mala mal alır ve hem de mukabelei bilmisilde bulunur, asgari iki misliyle hareket eder" demiştir.

Hain olarak saptananların öldürülmesi için fedailerin teşkilatlandırılacağı da belirtilmiştir. Bu acımasız kuralları yumuşatan

Mustafa Kemal olmuştur.

ATATÜRK KARAKOL'DAN KORKTU

Örgüt şartnamesinde bir milli ordu ve kurmay heyeti de oluşturmuştur.

Ancak bunların kim olduğu belli değildir. Mustafa Kemal bundan büyük
rahatsızlık duyar. Bunların kim olduklarını Kara Vasıf Bey' e sorduğunda
aldığı yanıt: "Sizsiniz" olur.

Oysa Mustafa Kemal'e örgüt kurulurken sorulmamış, olur alınmamıştır.

Mustafa Kemal kendilerine bilgi verilmesini zorunluluktan saymıştır. Ancak
örgütün İstanbul ağının güçlülüğü bu kötü başlayan ilişkilerde
mecburiyetin getirdiği bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Bunun en güzel
örneğini Kara Vasıf Bey''i örgütü kurarken sergilediği tutum nedeniyle
samimi bulmadığını dile getiren Mustafa Kemal'in,onu İstanbul'da muhatap
kabul etmesidir.

Mustafa Kemal ile örgüt arasındazaman zaman ortaya büyük sorunlar da
çıkmıştır. Bunlardan birisi Mustafa Kemal' e bağlı olan ve Adapazarı
mevkiinde düşmana ve çapulcu çetelerine karşı büyük başarı sağlayan Kuvayı
Milliye Komutanı Yahya Kaptan'ın öldürülmesi olayıdır. Mustafa Kemal'i
derinden etkileyen olay, İstanbul Hükükümeti'ndeki güçlerle, Karakol
örgütündeki uzantılarının işbirliği ile gerçekeleştirilmiştir.1890'da
Köprülü'de doğan, Rumeli'nde çetecilik faaliyetlerinde bulunan, Teşkilat-ı
Mahsusa da görev alan Yahya Kaptan gözüpekliği ve zoru başarmadaki

maharetiyle tanınıyordu.Anadolu'ya geçtikten sonra Mustafa Kemal ile
görüşmüş ve ona gönülden destek vermişti. Mustafa Kemal'in isteğiyle pek
çok gizli faaliyeti yürüten Yahya Kaptan, meşhur Bekirağa bölüğünü basıp
tutuklu bulunan Halil Kut ile Sadi Bey'i ve Küçük Talat Paşa'yı kaçırarak
kurtarmıştı.

Yahya Kaptan bölgede Mustafa Kemal dışında hiç kimseden emir almamaktadır
ve onun istekleri dışında kuş bile uçurtmamaktadır. İstanbul girişinde
stratejik bir konumda bulunan Yahya Kaptan'a Mustafa Kemal'in direktifleri
de bu yöndedir. Ancak o Mustafa Kemal'e olan bağlılığını canıyla
ödeyecektir.

KARAKOL ATATÜRK'ÜN ADAMINI NASIL ÖLDÜRTTÜ

Önce İstanbul Hükümeti Yahya Kaptan'ın öldürülmesi için talimat verir.
Çünkü bölgedeki etkinliğinikısıtlayan bu adam, hükümetin Anadolu
üzerindeki propaganda ve elemangeçişine engel olmaktadır. Ancak Mustafa
Kemal bundan haberdar olup, Yahya Kaptan'a sahip çıkınca, bir başka plan
yürürlüğe konur. Her yerden Mustafa Kemal'e Yahya Kaptan'ın ne kadar kötü
bir adam olduğu, halka zulmettiği ve Kuvayı Milliye adını kötüye
kullandığına dair mesajlar iletilmeye başlanır. Bunu yapanlar arasında
Karakol Örgütü de yer alır. Mustafa Kemal bunlara direnir. Ancak İstanbul
Hükümeti Yahya Kaptan'ın öldürülmesi için bir grup askeri yola çıkarır.

İzmit Tavşancıl mevkiinde 2 bin kişilik bir hükümet kuvveti, Kuvayı
Milliye Komutanı Yahya Kaptan'ı 7 Ocak 1920 de abluka altına alır.
Tavşancılköylüleri vatan haini diyerek teslim edilmesi istenilen Yahya
Kaptan'ı hükümet kuvvetlerine vermezler. Ancak köy askerlerce basılıp
evler dağıtılmaya başlanınca Yahya Kaptan kendiliğinden teslim olur.
Bundan sonrasını gelin Mustafa Kemal'in kendisinden dinleyelim:
" Yahya'yı takip ettiren Harbiye Nazırı Cemal Paşadır.İzmit'ten Tümen
Komutanı Vekili'nden gelen 9-10 Aralık 1920 tarihli iki telgrafla
'Duyulduğuna göre iki çarpışmadan sonra Yahya Kaptan 'ın ölü olarak ele
geçirildiği' bildirildi. 11 Ocak 1920'deTümen Komutan vekili'nden,
İstanbul'dan gelen müfreze komutanına., benim adıma tebligatta bulunup
bulunmadığını sordum. Üç gün sonra 14 Ocak 1920 tarihli raporundaTümen
Komutan Vekili şu bilgiyiverdi:
' Bizzat yaptığım soruşturmadan...çarpışma olmadığı ve yalnız , Yahya
Kaptan'ın teslim olduktan sonra, köy dışında kesici bir alet ile
öldürüldüğü anlaşılmıştır. Kafatasının olmaması bunu doğrulamaktadır'
Bu uğursuz haber üzerine İstanbul'daki teşkilatımıza 20 Ocak 1920 de Albay
Şevket Bey vasıtasıyla şu telgrafı yazdık:
' Yahya Kaptan'ın öldürülmesinin sebepleri ile, teslim olduktan sonra
kasten şehit edildiği anlaşıldığından, öldürülmesinde kimlerin elinin ve
etkisinin bulunduğunun, İstanbul 'dan müracaat eden pek çok fedakar

arkadaşa açıklama yapılmak üzere acele bildirilmesi rica olunur, efendim.
Heyeti Temsiliye adına Mustafa Kemal.'
Mustafa Kemal bu telgrafı Karakol Örgütü'nün kurucusu ve yöneticilerinden
olan Kara Vasıf'a gönderir.
Kara Vasıf, Mustafa Kemal'in konuyla ilgili daha önce yazdığı
telgarflardan birine 17 Ocak 1920' de verdiği yanıtta şöyle demektedir:
"Mustafa Kemal paşa Hazretleri' ne Özel:
1- Olay yerinde bulunan güvenilir bir zatın ifadesine göre, Yahya Kaptan
yakalanıp köy dışında bulunan karokolagötürülürken, çevreden on kadar
eşkiyanın karakol üzerine ateş etmesi üzerine, kaçmaya çalışmış ve bu
sıradaöldürülmüştür. Bununla birlikte, iyi bir soruşturma yapılması için
Hükümet'e başvuruldu.
2- Yahya Kaptan'ın Kuvayı Milliye adına pek çok kötülükler yaptığı
söylentisi ağızdan ağıza yayıldığı gibi özel ve resmi yoldan yapılan
soruşturma da bunu doğruladığı için, hükümet kovuşturmaya karar vermişti.
Ancak heyetimizce kendisinin geçici bir süre için gizlenerek Kuvayı
Milliye işlerine karışmaması ve kötülüğe cüret etmemesi, yanındabulunan
kaçak er ve jandarmaları geri göndermesi şartıyla kovuşturma yapılmaması
istenmiş ve ilgililer katında teşebbüslerde bulunulduğu gibi, Gebze'ye
özel olarak bir memur da gönderilmişti. Bu sırada hükümet, birdenbire
gizlice asker göndermiş, yalnız Yahya Kaptan'ı ele geçirmek istediğini

ilan etmiş ve arz edilen durum meydana gelmiştir efendim (Vasıf).

(Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanı Şevket)"

Mustafa Kemal bu durumu şöyle açıklıyor:

" 'Köy dışındakikarakola götürülürken çevreden ateş edilmiş. Kaçmaya
çalışmış, bu sırada öldürülmüş.'

Bu sözlerin bu gibi suikastlerde bir formül gibi kullanıldığını
anlamamak için çok safdil olmak lazımdır. Yahya Kaptan'ı ortadan kaldırmak
için, birlikte çalıştıkları ve karar verdikleri Hükümet'ingizlice,
birdenbire bir oldu bittiye getirivermiş olduğu yolundakisözler de
dikkate değer. İstanbul'da Jandarma' dan, İstanbul Muhafız Alayı' ndan
subay ve asker görevlendiriliyor. İstanbul' da duruma hakim olduklarını
iddia eden teşkilat başkanlarımız bunu öğrenemiyorlar."

Mustafa Kemal ile daha sonra milletvekili de olan Kara Vasıf arasındaki
telgraflaşmalar sonucunda Mustafa Kemal yargılarını şöyle noktalıyor:

ATATÜRK'ÜN ADAMI NEDEN ÖLDÜRÜLDÜ

"Yahya Kaptan'ın hiç kimseyi dinlememesinin, öldürülmesine sebep olarak
gösterilmesi asla doğru olamaz. Merhum şehit, beni dinliyordu, benden emir
alıyordu. Verdiğim emre göre hareket ediyordu. Yahya Kaptan'ın
öldürüldüğüne şüphe kalmamıştı. Bu gerçek bilindikten sonra onu öldürmüş
olan hükümetin kanuni kovuşturmaya başlamış olması çinayeti işleyenlerin
meydana çıkamayacağına delil değil miydi. Zaman her şeyin, her gerçeğin
tarih önünde samimi olarak incelenmesine imkan hazırlar.

Hükümeti ve İstanbul'daki teşkilatımızın başkanlarını böyle çirkinbir

cinayetin işlenmesinde vasıta olmaya yönelten sebep ve etkenlerin
incelenmesinin, gerçekten ibret verici sonuçlar getireceğine inandığım
içindir.....bu olayı incelerken iki noktayı gözönünde bulundurmak yararlı
olur:
Birincisi: Said Molla'nın üyesi bulunduğu gizli örgüt ve Gebze, Kartal
bölgelerinde bu örgüte bağlı şahsi çetelerin oynadığı rol ile, bu rolü
bizim adamlarımıza yüklemekte ve vatansever geçinen kimseleri aldatıp
kandırmada gösterilen ustalık ve başarı.(Said Molla Anadolu hareketine en
ağır saldırıların arkasındaki hain adlardan biridir. Said Molla'nın
İngiliz casusu Papaz Fru ile olan ilişkileri ve yazışmaları Karakol
örgütünün ardından kurulan istihbarat örgütüM.M Grubu tarafından ele
geçirilerek yayınlanmıştır)
İkincisi: İstanbul teşkilatımızın başkanlarıdır ki, bunlar, bizim yani
Heyet'i Temsiliye'nin emrinde ve onun verdiği direktif ve bilgilere göre
hareketle yükümlü bulunuyorlardı. Bunların bu yükümlülüğü ancak samimi
olarak yerine getirdikleri takdirde, asıl hedefe doğru yanılmadan
yürümenin mümkün olabileceğini de kabul etmeleri gerekirdi. Oysa bu
kimseler kendi akıl ve tedbirlerini Heyet'i Temsiliye'nin uyarılarına
rağmen yüksek görmekten geri durmamışlar ve hareket serbestliklerine engel
olunmasını bir haysiyet meselesi yaparak sinirlenmişler ve bu sakat
duygunun etkisiyle, aldatılmaya kadar varmışlardır."

MUSTAFA KEMAL KENDİ GİZLİ SERVİSİNİ ARIYOR

Karakol örgütü ile Ankara arasında ortaya çıkan bu sorunlar Mustafa
Kemal'i yeni arayışlara yöneltecektir. Mustafa Kemal karakol örgütünün
İttihatçı yapısından son derece rahatsızdır. Hatta görüşmeleri sırasında
Kara Vasıf'a Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyetleri dışında
oluşturulan bu örgütün müstakil çalışmasına karşı olduğunu belirtmişti.
16 Mart 1920 de yaşanan baskın olayından sonra tutuklanan Karakol örgütü
yöneticilerinden Şevket ve Kara Vasıf Bey'lerin İngilizlerce Malta'ya
sürgün edilmeleri Karakol örgütünü zor durumda bırakır. Bu, İngilizlerin
bir çökertme operasyonudur. İngilizler tarafından Malta'ya sürülenler bu
örgütün belkemiğidirler. Bunlar şu adlardan oluşur:
Ali İhsan Paşa, Albay Cemal, Yüzbaşı Şerafettin, Binbaşı Nazım, Yarbay
Mehmet Tevfik, Albay Ahmet Tevfik, Binbaşı Ömer, Ali Fethi Okyar, Yüzbaşı
Cemal, Yarbay Abdülgani, Yüzbaşı Nevzat, Dr. Yüzbaşı Halil, Albay Ahmet
Cevat İstanbul Merkez Kumandanı, Binbaşı Mazlum, Binbaşı Ahmet Haydar,
Albay Sami, Binbaşı İbrahim Hakkı, Dr. Süleyman Numan Paşa, Hacı Ahmet
Paşa (Enver Paşa'nın babası), Yüzbaşı Tahir, Fahrettin Türkkan Paşa,
Teğmen Şevket Ziya, Mahmut Kamil Paşa, Binbaşı Mehmet Arif, Albay Mürsel
Bakü, Çürüksulu Mahmut Paşa (Senatör), Cemal Paşa -Mersinli- Harbiye
Nazırı, Albay Galatalı Şevket (İstanbul Merkez Komutanı), Albay Kara Vasıf

(Karakol Cemiyeti'nin kurucusu), Ali Sait Paşa (Akbaytugan), Refet Paşa,
Binbaşı Ali Çetinkaya (Afyon Mebusu), Yarbay Basri Saran (Cevat Paşa'nın
damadı Genel Kurmay 1.Şube Müdürü), Yakup Şevki Subaşı Paşa, Dr.
Abdülselami Paşa, Süleyman Faik Paşa.

Aslında örgüt İttihatçılık anlamında dağılmaz ve sürer. Mustafa Kemal daha
sonra bu örgütün çalışmalarını zararlı bulduğunu belirtecektir. Malta
sürgününün ardından toparlanma çalışmaları sırasında Karakol Cemiyeti
büyük bir gedik verecektir. Bu istihbarat açığının adı, Mustafa Sagir'dir.

Karakol Cemiyetinin içine sızan İngiliz gizli servisi elde ettiği
adamlarıyla Mustafa Sagir adlı ajanı Ankara'ya gönderir ve Mustafa Kemal'i
öldürmekle görevlendirir. Bu konuda ortaya çıkan sorun, Ankara hükümetince
halledilir. Bu konuya ilerdeMustafa Sagir olayı içinde detaylı olarak
değinilecektir. Ancak grup resmen 1920 de dağıtılır. Bunun ardından
oluşturulan Yavuz adlı grup Yüzbaşı Mustafa Muğlalı (daha sonra Orgeneral
ve Güneydoğu'da 33 vatandaşın sınır geçtiği iddiaları nedeniyle
öldürülmesi olayının faili) tarafından bir süre dahafaaliyetlerine devam
edecektir. Ancak yakalanacağını anlayan Muğlalı Eylül 1921 de İstanbul'dan
Anadolu'ya geçecektir.

İttihatçıların muhalif hareketleri ancak 1923'demilli mücadeleden sonra
bitirilebilecektir. Mustafa Kemal yine de bir yurt gezisi için gittiği
İzmit'te Ocak-Şubat 1923 de Kara Kemal'i çağırarak görüşmüş ve

İttihatçıların düşüncelerini sormuştur. Kara Kemalİttihatçıların
dağınıklığını dile getirip, toparlamak için görev verildiğinde bunu yerine
getireceğini söylemiştir. Bunun üzerine eski Maliye Nazırı Cavid Bey'in
evinde bir kaç toplantı yapan İttihatçılar, bir muhalefet partisi olarak
ortaya çıkılmaması, ancak gelecek için bir parti programı yapılması kararı
almışlardır. Bu sırada Mustafa Kemal 14 Nisan 1923 de Anadolu Ajansı
aracılığıyla yaptığı açıklamadahiç kimsenin İttihat ve Terakki adına
angajman almaya yetkili olmadığını belirtmiştir. Bu sırada Mustafa
Kemal'in yakın çevresi de İttihat ve Terakki'nin kuruluşunda O'nun da
bulunduğunu dile getirmişlerdir. Aslında böyle bir şey yoktur.Daha sonra
ise Mustafa Kemal'e karşıtasarlanan İzmir suikasti nedeniyle suçlu
olmadıklarıbilinse de bazı İttihatçılar İstiklal Mahkemeleri'nce idama
mahküm edilmişlerdir. Bu da İttihatçıların sonu olmuştur. YaniKarakol
örgütü o dönemde bir büyük gücün temsilcisi olmuştur. İttihatçılardan
aldığı güç ile bu olaylara kadar siyasi ağırlığını hiç yitirmemiştir.
Örgütün dağılması emrini veren otoritenin Ankara olduğu ve Mustafa
Kemal'in bu örgüte karşı duyduğu güvensizliğin bunda etkili olduğu
kesindir.

Bu arada, geride kalanlar küçük istihbarat, kaçakçılık, sabotaj grupları
olarakçalışırlar. Bunlardan yine Kara Kemal tarafından kurulan Beşler

Grubu ile Hamza Grubu da faaliyetlerini sürdürürler.
ANKARA'NIN İLK GİZLİ SERVİSİ
Hamza grubu Ankara'nın olurunu alarak kurulan ve desteklenen ilk
istihbarat grubudur. Daha sonra ortaya çıkan Felah Grubu'nun ilk
çekirdeğini oluşturan Hamza Grubu 23 Eylül 1920 de faaliyete başlar.
Kurucusu Kurmay Yarbay Çopur Neşet Bora Bey'dir. Neşet Bey daha önce de
Molteke adlı bir başka gizli teşkilat kurmuştur. Grup ihtiyat kuvvetlerini
barındıran 2 alt birim daha oluşturur. Bunlar Ferhad ve Kerimi adlarını
alırlar. Herhangi bir tehlike anında Hamza Grubunun yerine Ferhad
Grubu onun da bertaraf olması durumunda yerine Kerimi Grubu geçecektir.
Grubun adı son olarak 31 Ağustos 1921 de Felah Grubu olarak değiştirilir.
Bütün bunlar iz kaybettirmeve yanıltma amacıyla yapılan şekli
değişikliklerdir. Grupların örgütleri Kurtuluş Savaşı sonuna kadar
faaliyet halinde olacaktır.
Hamza grubuna bağlı olan yapıya göz attığımızda, o dönemdeki gizli
servislerin çalışma şemalarını da görmek mümkün olmaktadır. Bunlar şöyle
örgütlenmişlerdir:
1. Şube Müdürü: "Yıldız" kod adıyla anılan Kurmay Yüzbaşı Seyfettin
Bey'dir. (Tüm.Gen.Düzgören)Bu şubenin görevi Yunan Ordusunun teşkilat
ve harekatı hakkında istihbarat toplamaktır.
2. Şube Müdürü: "Fuat" kod adıyla anılan Muhabere Yüzbaşı Hilmi Bey'dir.
Genelkurmayca öngörülen teknik ekipmanı sağlamak, siparişleri ve

satınalmaları gerçekleştirmektir.
3. Şube Müdürü: "Ay" kod adıyla görev yapan grup komutanı Neşet Bey'dir.
Saray çevresi ve düşman karargahları ile ilişkileri konusunda bilgi
toplamak bu şubenin görevidir. Bu şube ayrıca kontrespiyonaj yani casus
avcılığı yapmakla da görevlidir. Bu şube ayrıca Anadolu'yageçişleri
kontrol altında tutan ve sağlayanbirimdir aynı zamanda.
4. Şube Müdürü: "Güneş" kod adıyla anılan Kurmay Yüzbaşı Ekrem Bey'dir
(Korgeneral Ekrem Baydar). Bu şube istihbarat için gerekli teknik
elemanları bulmak, İstanbul ve dış ülkelerden alınacak malların alımı ve
Anadolu'ya geçirilmesi, İstanbul hükümetinin satmaya çalıştığı silahları
alarak Anadolu'ya geçirmek ve hesapları tutmakla yükümlüdür.
Ankara'dan gruba gönderilen kuryeler İstanbul Yemiş İskelesi, Limoncu Han,
Dillizadeyazıhanesinde Ali Bey ile temas kuruyorlardı.

HAMZA GRUBUNDAN GENEL KURMAYA RAPOR

1 Aralık 1920 tarihli raporda Hamza grubunun faaliyetleriyle ilgili olarak
Genel Kurmaya şu bilgiler aktarılıyordu:
İstihbarat çalışmaları: İngiliz ve Yunanlılar hakkında gerekli bilgilerin
alınabileceği kişilerle işbirliğinin sağlandığı, ayrıca bir kurmay subayın
İzmir'e gönderileceği, Manisa'ya gönderilecek bir ajanın daha denendiği
kaydediliyordu. Askeri basımevindekibütün yazılı evrakların grubun
ardiyelerine taşındığı, Ankara'nın istediği haritaların alındığı haber
veriliyordu.

Personel işleri: "Grup, kurulduğundan bu yana geçen 2.5 ay içinde
Anadolu'ya 40 subayın geçişini sağlamıştır" denilen raporda, çalışmalarına
muhalefet olan bazı inzibatsubaylarının da değiştirildiği
bildiriliyordu.
Mühimmat ve silahişleri: Büyük miktarda silah ile silah yapımı için
tezgah fabrikalardan ve depolardan kaçırılmıştı. Bunlar Anadolu'ya
geçiriliyordu. Daha büyük silah tezgahlarının kaçırılması için İmalat-ı
Harbiye Müdürü'nün değiştirilmesine çalışıldığı kaydedilen raporda
Fransızların Rusya'ya gönderdikleri bazı silahların Vrangel ordusunun
bozguna uğraması nedeniyle karaya çıkarılmadan İstanbul'a geri döndüğü
belirtilerek bunlardan yararlanma olanaklarının araştırıldığı
kaydediliyordu. Raporda 2.5 ay içinde 43 makinalı tüfek kapak takımı,
yedek parça ve aletleriyle iki adet batarya, 15 top dürbünün Ankara'ya
gönderildiği, bunlara ilaveten 7 adetmakineli tüfek ve 15 kilo kapsülün
de yolaçıkarılmak üzere hazırlandığı belirtilmiştir.
Örgüt, İzmir'e silah götürdükten sonra dönüşteİngilizlere yakalanan bir
motorcunun üzerinde çıkan belgelerden ve sonrasındaİngilizlerin yaptığı
soruşturmalar sonucunda açığa çıkartılmıştır.
Bu grubun elemanları şu adlardan oluşmuştur:
Binbaşı Mehmet Dursun, Yüzbaşı Hüseyin Vehbi, Binbaşı M. Bahattin Sakman,
Yüzbaşı M.Cemal Emsal, Yarbay Salih Zeki, Yüzbaşı Ziya, Yarbay Eyüp

Durukan, Binbaşı Mehmet Bilal Alpagut, Yüzbaşı İsmail Kemal Altuğ, Yüzbaşı
Şükrü Öztikmen, Yüzbaşı Ömer Sabri Akan, Üsteğmen Osman Nuri İnceler,
Binbaşı Mustafa Reşit, Binbaşı Hasan Fehmi, Yüzbaşı Hasan Tahsin, Üsteğmen
Hüseyin Hüsnü Uygur, Yüzbaşı Mehmet Emin Burat, Üsteğmen Rasim Akyaşar,
Teğmen Ethem Olcay, Albay Esat, Binbaşı Mahmut Hakkı, Yüzbaşı Mehmet
Cemal, Necati (Ermeni asıllı-İngiliz istihbaratında görevli ajan), Efdal
(Ermeni asıllı İngiliz istihbaratında görevli ajan), Mustafa Rıza (İngiliz
İstihrabatında görevli ajan), Yüzbaşı Halit (İstanbul Fransız Karargahında
İrtibat subayı), Yüzbaşı Kemal (Fransız karargahında irtibat subayı),
Revandizli Mahmut Paşa, Abidin Bey, Himmetzede Hüsnü, Hasan Rıza Soyak,
Necmettin Bey, Yüzbaşı İsmail Hakkı, Teğmen İbrahim, Üsteğmen Rıfat,
Yüzbaşı Cevdet, Teğmen Kerim, Üsteğmen Gözlüklü Ziya, Binbaşı Seyfi,
Binbaşı Aziz Hüdai, Binbaşı Hasan Hilmi,Yüzbaşı İbrahim Derviş
Görsoytrak.

MUSTAFA KEMAL TEŞKİLAT-I MAHSUSACILARI TOPLUYOR

Uzun tartışmaların sonunda, bir türlü istenilen noktaya çıkartılamayan ve
açığı giderek daha fazla duyulan istihbarat çalışmalarında yeni bir
yapılanma için Mustafa Kemal'in oluruylaFevzi Çakmak Paşa Teşkilat-ı
Mahsusa'nın son başkanı sıfatını taşıyan Hüsamettin Ertürk'e ulaşır.

Ertürk Samsun'da bulunduğu sırada 25 mart 1921 de Çakmak'tan gelen yazılı

emir üzerine Ankara'ya gelir. Burada kendisine oluşturulmak istenen gizli
teşkilat hakkında bilgi verilir ve bunu kurması istenir. Bunun üzerine
Ertürk adı Müsellah Müdafaai Milliye Grubu olarak belirlenen teşkilatı
oluşturmak üzere harekete geçer. Mim Mim Grubu olarak da adlandırılan bu
oluşum, öncelikle İstanbul'daki dağınıklığı toparlayacak, ardından da
Karakol Örgütünden kalan örgütlerin çalışmalarını da bir çatı altında
toplayarak sona erdirecektir.

Örgüt, İstanbul'da büyük bir ajan ve haber ağı kurmayı başarır. Saray'dan
ve düşman karargahlarından düzenli bilgi akışı sağlanır, Ankara olaylardan
hızla haberdar edilir. İstanbul örgütünün kurulması görevini Topkapılı
Mehmet Bey'e veren Hüsamettin Ertürk, Ankara'nın direktifleri
doğrultusunda başkanlığa Süvari Esad Bey'i getirir. İstanbul'da örgüt çok
başarılı iken Esad Bey'inİstanbul Valiliğine tayini örgütten kopmalara
yolaçar. Ancak örgüt, çalışmalarına devam eder. En önemli görevi silah
sevkiyatı olan örgüt, bunda başarılı olur. Özellikle önce İtalyan sonra da
Fransızların İngilizlere karşı olan tutumlarından yararlanan örgüt bu
ülkelerin gizli servislerinin yardımıyla Anadolu'ya silah sevkini
başarıyla sürdürür.

KARAKOL örgütünün çalışmalarıyla ilgili olarak Mustafa Kemal'in bir dönem
çok yakınında bulunan,ancak daha sonra adı bazı yolsuzluk olaylarına

karıştığı için araları açılan ve Atatürk'e karşı girişilen İzmir suikasti
nedeniyle, yargılanıp idam edilen Kurtuluş Savaşı'nın kahramanlarından
Miralay Mehmet Arif Bey (Ayıcı Arif lakabıyla da tanınırdı. Bu lakap
kendisine yanından ayırmadığı ayısı nedeniyle verilmişti) anılarında
şunları dile getiriyor:

AYICI ARİF GİZLİ SERVİSLERİ ANLATIYOR

" İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden önce Sivas eski mebusu Kara
Vasıf Bey'in girişimleriyleİstanbul'da gizli olarak bir cemiyet
(Karakol Cemiyeti) kurulmuş ve bu cemiyetİstanbul'un itilaf devletleri
tarafından işgalinekadar övgüye değer bir biçimde çalışmıştır.
Anadolu milli harekatına yardım işinde, adı geçen cemiyet, görevini
hakkıyla yapmış ve taşıma işini ustaca yönetmiştir. Harbiye Dairesi
Başkanı Kurmay Albay Ömer Lütfi Bey (Yenibahçeli) ve silah (piyade ve
makinalı) Şubesi Müdürü Kurmay Binbaşı Naim Cevad Bey'in yurtseverce
yardımları ve İstanbul halkının (Mavnacılar, Hamallar, Arabacılar, Gümrük,
Deniz Yolları ve Polis) memurları ve çalışanlarının fedakarca çalışmaları
sayesinde Ferid Hükümeti'ninve İngilizlerin kontrolleri altında bulunan
ambar ve depolardan geceleyin aşırmak suretiyle muhtelif tarihlerde
İstanbul'dan (56 bin mekanizma, 320 makinalı tüfek, 1500 tüfek,bir
batarya top,2000 sandık cephane, 10 bin takım elbise , yüz bin giyim,

nal ve mıh, 15 bin matara , bin tona yakın malzeme ve çeşitli askeri eşya)
Anadolu'ya geçirilmiştir.
Zonguldak tüccarlarının kiralarında bulunan Fransız bandıralı Kornilof,
Mecda ve Vovesta vapurları ile İstanbul'dan İnebolu'ya ve Samsun'a yapılan
muhtelif seferlerde bir çokaskeri malzeme ve askeri eşya gönderilmiş ve
taşınmış ve bu göndermede adı geçen vapurlarda komiserlik görevini yapan
deniz Yüzbaşılığından emekliGelibolu'lu Mehmet Kaptan ile emekli İsmail
Hakkı Kaptan'ınve arkadaşlarının bir çok fedakarca hizmetleri olmuştur.
Sakarya Savaşı sırasında Trabzon'dan bir motora yüklenip gönderilen ve
Fatsa açıklarında batmak zorunda kalan 4 adet seri ateşli 5,10'luk
toplarımızın tahliyesive Yunan donanmasının Karadeniz'deki
faaliyetlerine rağmen Giresun'dan (Osman Ağa) alayının acele olarak
Samsun'a nakli hususunda adı geçen kaptanlarla maiyetlerindeki Türk
tayfalarının yurtseverceçalışmaları anılmaya değerdir.
Teşkilat hususunda Muğlalı Yarbay Mustafa Bey, Emekli Topçu Binbaşısı
İhsan Bey, (Cebel-i Bereket Mebusu) Jandarma Binbaşısı Remzi Bey,
Üsküdarlı Hoca Naci Efendi, Yüzbaşı Dayı Mesut ve Yenibahçeli Şükrü
Bey'lerinçalışma ve çabaları anılmağa ve kaydedilmeye değerdir. Bu
arada Merkez Telgraf Haberleşme Memurlarından özellikle Halit Efendi'nin
fedakarca hizmetleri de anılmaya değerdir.
İstanbul'un itilaf devleteri tarafından işgali üzerine Karakol Genel

Merkezi faaliyetlerini durdurarak üyelerinin büyük bir kısmı Anadolu'ya
geçmiştir.
İstanbul'da taşımacılık ve satınalma işleriyle uğraşmak üzere daha sonra
(Hamza ve Felah)daha sonra M.M. Grupları kurulmuş ve Anadolu'ya bir çok
eşya, telefon malzemesi ve topçu malzemesi göndermişlerdir. Yunanlıların
İstanbul'a yapacakları taarruz söylentileri üzerine (Müdafai Milliye)
adıylaaskeri bir grup daha kurulmuş ve (M.M.) grubuyla işbirliği ederek
İstanbul ve çevresinde kuvvet kazanmışve halktan bir kısmına silah
dağıtmışlardır.
İstanbul'un itilaf devletleri tarafından işgali üzerine, Üsküdar yoluyla
Anadolu'ya geçirilecek kişilerin geçişini kolaylaştırmak amacıyla
başlangıç Üsküdür'da olmak üzere bir menzil hattı kurulmuş ve bu menzil
hattının Anadolu içindeki görevlerini Yüzbaşı (1925'de Binbaşı) Dayı Mesut
veYeni Bahçeli eski mebus Şükrü Bey'ler ile Maltepe Atış okulundan
Yüzbaşı (1925'de Binbaşı) Fehmi ve Hulise Bey'ler üstlenmişler ve bir çok
önemli saygıdeğer kişiyiAnadolu'ya geçirmeyi başarmışlardır.
Bu heyet daha sonra Kocaeli Kuvayı Milliye örgütüyle de meşgul olarak
24.Tümen Kumandanı Yarbay Atıf Bey'in emir ve talimatı dairesinde pek
önemli hizmetler yapmışlardır.
Kocaeli Kuvayı Milliye kumandanlığını Dayı Mesut Bey üstlenmiş ve Fehmi
Bey'de Yavuz takma adıyla Adapazarı Milli Taburunu kurmuş idi.

İzmit çevresinde İngiliz ve Yunanlıların yardımlarıyla lanet edilecek
işler yapan ve bir çok müslümanın kanını akıtmış olan Gönüllü Ermeni Alayı
KumandanıKaptan Tanik Çetesine Aslan Bey köyünde bir gece baskını yapan
Yavuz Bey, 500'ü aşkın Ermeni çetesini bütünüyle yok etmiştir"

FRANSIZLAR İNGİLİZLERE KARŞI

Fransızlar Kurtuluş Savaşı sırasında özellikle İnglizlere karşı bir tutum
sergilerler ve Anadolu'yu işgale birlikte başladıkları İngiltere ile
yollarını ayırırlar. Fransa parçalanan Osmanlı'dan daha fazla maddi ve
manevi miras ister. Ama İngiltere ona bu kadar bonkör davranmamaya
kararlıdır. İngiltere bu amaçla hemen gizli servislerini ve casuslarını
devreye sokar. 23 Mayıs 1919 tarihinde toplananve Osmanlı'nın İtilaf
Devletleri arasında mandeterliklerle paylaştırılıp, köleleştirilmesi
sorunu, Paris Konferansı'nda uzun uzadıya tartışmalara yol açmıştır.
Parçalanma kesin karardır. Ama bu parçalanmadan herkes ne kadar pay
alacaktır, sorun budur. İngilizlerin oyunları sonucu pay isteyenlerin
sayısı giderek artar.
31 Ocak 1919 da Emir Faysal Suriye, Irak, Cezire, Hicaz, Yemen'in de dahil
olacağı Arap topraklarının bağımsızlığını istemesi, 26 Şubat'ta
Ermenilerin Kilikya, Maraş Sancağı, Erzurum, Bitlis, Van, Diyarbakır,
Harput, Sivas, Trabzon'un kıyı şeridi gibi toprakların Türkiye'den
ayrılarakİtilaf Devletleri'nin himayesi altında kendilerine verilmesi ve
20 yıllık birmanda ile yönetilmelerini istemeleri, Kürtlerin Diyarbakır,

Harput, Bitlis, Musul, Urfa sancaklarını kapsayan bağımsız bir Kürdistan
talep etmeleri,hiç hesapta olmayan, yeni ortakları gündeme getirmiştir.
Bu da işgali birlikte başlatan büyük devletlerin kavgalarını açığa
çıkartır. Özellikle Emir Faysal'ın bağımsızlık talebi Suriye'deki
çıkarlarıaçısından Fransa'nın hoşuna gitmez. Üstelik Suriye'nin
kurulacak olan Arap Federasyonu'nda yer alacak olması 1916 da varılan
paylaşım anlaşması Sykes-Pioct'a ters düşmektedir. Zira bu anlaşmaya göre
sadece Halep, Şam, Musul üçgenindebir Arap Konfederasyonu'nun
kurulmasına izin verilmiştir. Suriye sorunun yanı sıra Kürtlerin de bu
anlaşmayla Fransa'ya verilmiş bulunan bölgeye (Musul, Urfa) göz dikmiş
olmaları, Fransızlarla İngilizlerin arasını açmıştır. Kürtlerin
taleplerinin yaratıcısı İngilizlerdir. İngilizler bu amaçla bir Kürt-İslam
ayaklanmasının mali ve ideolojik temellerini de hazırlamaktadırlar.
Casusları bu işle görevlidir. İngiltere Birinci Dünya Savaşı sırasında
kendilerine yardımcı olmaları durumunda Araplara bağımsızlık vereceği
sözünü vermiştir. Ancak bu sözde yer alan ve petrol bölgeleri üzerinde
egemen olan Musul konusunda pişmandırlar. Kürtleri kışkırtarak bu bölgeyi
geri almak istemektedirler. Bunda da başarılı olurlar. Kürtleri de
Araplara yaptıkları gibi bağımsızlık sözüyle kandırır ve amaçlarına uygun
bir şekilde kullanırlar. Sonuçta İngilizler bu çalışmalarının semeresini
15 Eylül 1919'dabir gizli sözleşme ile Musul'u yeniden geri alarak

görürler.
Fransa gerek Ermeni, gerek Kürtisteklerinin arkasında İngilizlerin
bulunduğunu bilmektedir. Bu kavgada İngilizlerin kazığını çokça yediğini
düşünen Fransızlar özellikle Suriye konusundataviz vermek
istememektedirler. Bu nedenle de bir manevra ile Osmanlı toprak
bütünlüğünün çok parçalı olmasına karşı tutum takınırlar. Bu daha sonra
İngilizleri baltalamak için yapılan diğer eylemelere kadar uzanacak bir
başlangıç olur.

MUSTAFA KEMAL'İN İTALYANLARA OYUNU VE YENİ GİZLİ SERVİS: MİM MİM

İtalyanlar ise Mustafa Kemal'in akıllıca oynadığı bir oyunun sonunda 15
Haziran 1920' de İngilizlere ve Fransızlara kazık atmak amacıyla
Türkiye'deki madenlerin imtiyaz hakkını tek başlarına alacakları vadine
kanarak, Mustafa Kemal ile bir gizli protokol imzalarlar. Bu protokol
İtalyan Başbakanı Kont Sforza'nın yakın arkadaşı Kont Fago ile Mustafa
Kemal arasında imzalanır. Buna göre İtalya, Ankara Hükümeti' ne 4 milyon
Türk Lirası borç verecektir. Ayrıca Yunanlıların Anadolu'dayayılmasını
engelleyecektir. Buna ek olarak da Ankara Hükümeti' nin yurtdışından
getireceği silah ve cephanelerin Ankara' ya indirilmesini
engellemeyecektir. Büyük miktarda cephaneyi Antalya,Zonguldak, Ereğli
ve Bartın'da Rossi şirketi gemileriyle Türklere teslim edeceklerdir. Bu
durum Fransız gizli servisince o zaman saptanmıştır.Ancak sonuçta Mustafa

Kemal'in bu oyunu sayesinde İtalyanlardan sonuna kadar yararlanılmakla
kalınmamış, Türkiye'deki ekonomik ayrıcalıklarının gittiğini sanan
Fransızlar bunun bir adım önüne geçmek için çabalarken İngiliz, Fransız ve
İtalyan güç birliği ağır yaralar almıştır.

3 Mayıs 1921' de TBMM hükümeti, "Mim Mim" teşkilatını resmen tanır.

Örgütün başarısı nedeniyle Kurtuluş Savaşı sonrasında elemanları hükümetçe
ödüllendirilmiştir. "M.M" Grubu'nun teşkilat yapısı veelemanlarının
dökümü şöyledir:

M.M Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Tuğ General İhsan Sökmen Paşa. Üyeler:

Harbiye Nazırı Yaveri Yarbay Kamil, Polis Şube Müdürlerinden Üsküdarlı
Sadi Bey, Maliye Nezareti Memuru Seyfi Bey, Tasviri Efkar Gazetesi Sahibi
Ebuzziya Velid Bey, Yedek Üye Kavalalı İbrahim Paşazade Hüseyin Bey ve
Kavala Eşrafından İbrahim Bey.

Topkapı Şubesi Kurucuları:

Albay Hüsamettin Ertürk (Ankara'nın dışındaki örgütün kurucusudur) Yüzbaşı
Emin Ali, Deniz Yüzbaşı İsmail Hakkı, Mehmet çetin, Topkapılı Mehmet,
Topkapılı İhsan, Serezli Niyazi, Yarbay Erzurumlu Kemal Koçer.

Beyazıt Şubesi Kurucuları:

Albay Besim, Yarbay Mustafa Muğlalı,Nidayi Paşa

Eminönü Şubesi Kurucuları:

Binbaşı Şevket, Binbaşı Asım, Teğmen Muhlis.

M.M Grubu Elemanları:

Yüzbaşı Ahmet Muhtar, Binbaşı Kadri, Yüzbaşı Ali Şefik, Binbaşı Ömer Lütfü

Süman, Yüzbaşı Rıfat Akyol, Yüzbaşı Hayrettin Güvener, Binbaşı Sami
Tatlıdil, Binbaşı Ali Rıza Sezener, Yüzbaşı Ali Hıfzı Demiroğlu, Yarbay
Talat Ustabaşı, Binbaşı Aysun Özden, Yüzbaşı Seyfettin, Yüzbaşı İhsan,
Üsteğmenler Ahmet Sadi duruma, Mithat Sanal, Muhlis Erdener, Halil İbrahim
Ünalan, Teğmen Recai Elden, Binbaşı M. Tevfik, Binbaşı Hakkı, Yarbay
Hüseyin Hüsnü,Yarbay Yusuf İzzettin, Yüzbaşı Rıfat Sivri Hisarlı,
Binbaşı Cemalettin, Yüzbaşılar Ali Şevket Turgut,Kamil Kuter, Halil
Okay, Adil Hikmet M., Ali Atabey, Binbaşı Osman Şükrü, Binbaşı M. Bilal
Alpagut,Yüzbaşı İsmail Sezai Güral (İzmir MM), Yüzbaşı Rüştü Toper,
Binbaşı Ali Saffet, Binbaşı Hakkı, Yüzbaşı Hüsamettin, Teğmen M. Tevfik,
Yüzbaşı Mehmet Fahrettin Binişin, Yüzbaşı Ahmat Şükrü, Yüzbaşı Ahmet Zeki,
Üsteğmen Raşit.

M.M Grubuna Yardımcı Olanlar:

Ziya Paşa (İstanbul Harbiye Nazırı), Albay Beşiktaşlı Hilmi (Levazım
Dairesi'nden), Albay İzmir'li Hüsnü, Kayyum Ahmet, Yüzbaşı Abdülvahap,
Yüzbaşı Zeki, Yüzbaşı Bilal, Sadık Bey (Sayıştay Denetçisi), Nihat Bey (
Sayıştay Denetçisi), İsa Bey (İçişleri Bakanlığı Saymanlık Müdürlüğü),
Beylerbeyli Avni Bey (Maliye Tahsil Şubesi Memirlarından),Beylerbeyli
Zühtü Bey (İstanbul Gümrüğü Memurlarından), Hacı Tevfik (Gezici Postacı),
Arap İhsan Bey (İstanbul Telgrafhanesi Müdürü), Hacı Mümtaz Bey (İstanbul

Telgraf Yollama Memurlarından), İstanbul Telgraf memurlarından Cevat,
Edip, İsmet Beyler, Telgraf Hat Memurları Koca Mehmet Bey, Yaşar Bey,
Topkapılı Cemal Bey.
M. M Grubu Genelkurmay'ın emirleri doğrultusunda :
A-Müdafayi Milliye Grubu
1- İstihbarat sağlanması
2- Fesat cemiyet mensuplarının saptanması
3- Silah, cephane ve malzeme tedariki ve Anadolu'ya sevki
B- Müdafai Milliye Teşkilatı:
1- Propaganda
2- İstanbul'daki müslüman Türkleri azınlık çetelerine karşı korumak
3- Verilecek emirlere göre baskınlar ve tahripler yapmak üzere ekipler
teşkil etmek;
şeklinde çalışmalarını yürütmüştür.
Hüsamettin Ertürk anılarında Mim Mim grubunun faaliyetlerini savaş
sonrasında da sürdürdüğünü anlatmaktadır. Örneğin ikinci dönem
milletvekili seçimleri sırasında grubun Mustafa Kemal'in emriyle, bir
kısım milletvekilinin İstanbul'da seçimleri kazanması için çalışmalar
yaptığını aktarır. Örgüt Ankara'daSovyet ajanlarını da izlemiş, Yeşil
Ordu ve Türkiye Komünist Fırkası soruşturmalarında aktif olarak
çalışmıştır. Ancak örgütün fiilen ortadan kaldırılışı İstanbul'un
kurtuluşundan sonra 5 Ekim 1923' de olmuştur.

BİR AJAN ANLATIYOR

Hüsamettin Ertürkanılarının yeraldığı ve Samih Nafiz Tansu tarafından
kaleme alınan ' İki devrin perde arkası' adlı kitapta (Hilmi Kitapevi

yayınevi 1957 İstanbul) olayların gelişimini, istihbarat faaliyetlerini
ve kendi serüvenini özetle şöyle dile getirmektedir :
" Enver Paşa İngilizlerin Intelligence Service'i gibibir gizli teşkilata
Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasından az önce ihtiyaç duyarak, Harbiye
Nezareti' ne bağlı bir Teşkilat-ı Mahsusa kurmuştur. Umuru Şarkiye adı da
verilen teşkilatın gayesi, o zamanlar çeşitli memleketlerde propaganda
yapmak,askeri sırları ele geçirmek, bütün islamları ve Türkleri
ayaklandırıp bir imparatorluk bayrağı altında birleştirmekti.İttihat ve
Terakki idarecileri, bu işleriorganize etmek için, çeşitli tedbirler
almışlar,yüzlerce islam büyüğü mücahidi İstanbul'a davet ederek
bunların iaşe ve ibadelerini deruhte etmişlerdi.Enver Paşa bu teşkilatın
başına evvela Süleyman Askeri Beyi, sonra Ali Başhampa Bey'i, teşkilatın
lağvından az evvel de Hüsamettin Ertürk'ü getirmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa'
ya büyük ümitler bağlayan İttihat ve Terakki, Birinci Dünya Savaşı
başlarkenve bütün savaş boyunca gerek islam memleketlerinde gerek Türk
diyarlarındaçeşitli hareketler ihdasına, isyanlar tevlidine muvaffak
olmuştur.Savaşta mağlup olmamız üzerine ve mütarekeden önce Türkiye'den
ayrılırken, Enver Paşa teşkilatın garp devletlerine karşı resmen
lağvedilmesini, fakat gerçekte resmen devam etmesini tavsiye etmiştir.
Sadrazam ve Harbiye Nazırı Müşir İzzet Paşa, Teşkilat-ı Mahsusa'nın
müstemlekelerde itilaf devletleri aleyhineçalışmış olması dolayısıyla,

bahis konusu devletlerin bunun lağvını ve elindeki silah ve cephanenin de
teslimini istediklerini Hüsamettin Ertürk'e bildirmiş, Ertürk emrin
birinci kısmını yerine getirerek, tecrübeli Teşkilat-ı Mahsusacıları
İstanbul'dan Anadolu'yasevketmiş, silah ve cephaneleri de keza
Anadolu'ya göndermek için gayret sarfetmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa'nın
lağvından sonra, Atatürk'ün ve Fevzi Çakmak'ın tensibi ile, Ankara'da M.M
(Müdafi Milli İstihbarat) Grubunu kuran Ertürk o zaman grubun gayesini
şöyle tesbit ve tarif etmiştir:
' Milli orduya taazzuv ettirmek için İstanbul'dakiaskeri ambarlardan
esliha, mühimmat, levazım ve techizat eldeetmek'
1921 yılı başından itibaren barış akdine kadar önemli siyasal meselelerde
büyük hizmetler etmişolan MM Grubu, istihbarat ve propaganda
konularında da çalışmış, bir çok casuslukolayını meydana çıkarmıştır."
Bu casusluk çalışmaları sarısanda en önemli konulardan biri daha önce de
değindiğimiz gibi Anadolu'ya silah sevkiyatıydı. Bu konuda İngilizlerle
büyük bir kavga veriliyordu. Ancak Fransızlar Anadolu'daki İngiliz
egemenliğine kendi çıkarları açısından karşı oldukları için, zaman zaman
Türk gizli örgütlerine yardım etmişlerdir. Fransızlarparçalanmış bir
küçük Asya'nın İngilizlerin eline düşmesini istememekteydiler.

FRANSIZLARLA BİRLİKTE İNGİLİZLERE CASUSLUK DERSİ

İstanbul bütün bu çekişmelerin ve fırtınaların ortasındadır.
İngiliz gizli servisinin İstanbul'daki liderlerinden Binbaşı Hey 1921
yılının sıcak bir yaz günü Fransız servisinin ikinci bürosunun şefi albay

Blanc'ın yanındaki Türk kadınla, Tokatlıyan' da ne yaptığını merak
etmiştir. Kadın oldukça güzeldir. Sadık arkadaşı Cengiz'den kadının
kimliğini öğrenmesini isteyen Hey, Blanc'ın Anadolu'ya silah kaçırdığını
biliyordur. Ve tetikte beklemektedir. Sonunda istediği yanıt Cengiz
tarafından kendisine aktarılır:
Tokatlıyan Oteli'nin terasında Albay Blanc ile oturan kadının adı Cemile
Hanım'dır. Türkiye'nin eski Atina Büyükelçisi' nin kız kardeşidir.
Maçka'da oturur ve 26 yaşındadır.
Kadın, Blanc ile eğlenmemekte, görevini yerine getirmektedir. Görevi Blanc
ile Anadolu' ya yapılacak silah sevkiyatını konuşmaktır. Binbaşı Hey olayı
anlamıştır. İngiliz servisi alarma geçirilir. Fransız Albay silah
sevkiyatında yakalanacaktır. Tabii Cemile Hanım' ında gözünün yaşına
bakılmayacaktır.
İngiliz ajanları Boğaza doğru yolalan görünüşte masum bir Fransız Şilebini
belirlemişler ve gözaltına almışlardır.
Şilebin kaptanı ile Cemile Hanım arasındaki bir görüşme de İngilizlerce
saptanmış ve bir kısmı dinlenmiştir. Boşaltma ertesi gece yapılacaktır ve
Cemile'nin ışık işaretleri Fransızlara yol gösterecektir. İngiliz Binbaşı
Cemile'nin göz hapsine alınmasını ve sıkı bir şekilde izlenmesini ister
adamlarından.
Beklenen gün gelmiştir. Hey ve aynı teşkilattan albay Maxfield o gün
Tarabya Palas'ın bahçesindediğer ajanlarla birlikte Cemile Hanımın

çıkışını beklemektedirler.
Cemile gece saat 21.00 daotelden süzülerek, kapıda kendisini bekleyen
arabaya yönelir. Fırtına vardır. Yağmur bardaktan boşanırcasına
yağmaktadır. Otomobilin şöför koltuğunda albay Blanc'ın bir adamı vardır.
Otomobil hızla hareket eder. Arkasında İngiliz gizli servisinin araçları
bulunan Fransız otomobili İstanbul'un eski mahallerinden birinde Albay
Blanc'ın randevu yeri olarak kullandığı bir evin önünde durur. Cemile
koşarak eve girer, bir kaç dakika sonra çıkar. Takip yağmura, bozuk
yollara karşın son sürat devam eder. Bu sırada Boğazdaki Fransız şilebi
bütün lambaları sönük olarak karanlıkta yol alır. Cemile kıyaya varır, bir
süre sonra Cemile ile şilep arasında beklenen ışık işaretleri başlar.
Cemile'yi takipteki 4 ingiliz arabasındakiler inerler ve üzerlerine yağan
yağmura aldırmadan siper alırlar.
Binbaşı Hey müdahaleye hazırlanırken üzerlerine çevrilen ışıldağın
aydınlatmasıyla irkilir. Bu sırada yaylım ateş başlamıştır. İngilizler
karşılık verir. Bir süre devam eden ateş sırasında işabet alan ışıldak
kırılır. Silahlar susar. Hey'in arabaları mahvolmuştur. Cemile'nin
arabasına doğru koşar, öfkeyle bağırmaya başlar. Şöför gayet soğukkanlı
kendisinin bir Fransız olduğunu ve arabada da bir Türk diplomatın
kızkardeşinin bulunduğunu belirterek, "Ben hanımın şoförüyüm. Işıldağımızı

neden kırdınız" diye sorar. İngiliz' in şaşkın bakışları arasında şoför
devam eder:
"Bizim hanımın romantik kaprisleri vardır, bir Fransız gemisinde kaptan
olan sevgilisine, projektörün ışıklarıyla veda edeceğine söz vermişti.
İşte kırdığınız o projektördür."
Hey, sırılsıklam bir durumda, ne yapacağını bilemeden herkesi gözaltına
alıp, yaralı adamlarını toplayıp merkezine döner. Cemile' yi bir büroya
alır. Aydınlık odada Cemile hanımın pecesini kaldırır. Önce sararır, sonra
morarır. Karşısında Blanc'ın ortağı Cemile değil, adının Ahmet olduğunu
gülerek söyleyen bir Arap durmaktadır. İngilizler için iş işten geçmiştir.
Cemile Hanım bir başka sahilde boşalttığı silahları çoktan Anadolu
yollarına çıkarmıştır bile.
Bu ve benzeri olaylarla ve can alıpcan vererek devam eden mücadelede
gizli teşkilatlar hep odakda yeralırlar...
İNTİKAM İÇİN ÖLDÜRÜLEN HAİN
M.M Grubunun İstanbul'da gerçekleştirdiği bir intikam olayı da çok
önemlidir.
Manyas Eşenli Çerkes Yusuf Bey, Çerkes Ethem'inkarargahında divanı harp
üyesidir.Atatürk ve Rauf Orbay'ın yakından tanıdığı ve sevdikleri bir
kişidir. Sivas kongresine delege olarak katılmıştır. M.M Grubu' nun
çalışmalarına aktif olarak katılır ve bazı olaylarda onları yönlendirir.

Ankara ile İstanbul arasında gidip gelen ve olayların çözümünde çok etkili
olan Yusuf Bey daha sora Adapazarı, Bolu, Hendek çevresinde, Milli
Mücadele'nin teşkilatlanması için çalışmalar yapmıştır.Uzun yıllar
İstanbul ile Kuvayı Milliye karargahları arasındaki irtibatı sağlayan
Yusuf Bey, kendisini tanıyan ve çekinen Anzavur Ahmet Paşa ile
(Ayaklanan) peşindeki İngiliz istihbaratını bir ara atlatamayacak duruma
gelir ve Salihliye çekelir.
Ancak kendisinin uzmanlığı ve iyi bir istihbaratçı oluşu, kaynakları ve
olaylarıtanımadaki ustalığı onu yeniden göreve getirir. Ankara,
kendisinden önemli bir işin halli için önce Adapazarı-Bolu havalisine,
ardından da İstanbul'a gitmesiniister. Adını, kılığını değiştiren Yusuf
Bey İstanbul'daÖzbek Tekkesi Şeyhi olan Ata Efendi'ye gider. Ata Efendi
milli mücadele yıllarında M.M grubu ile Ankara arasındaki haberleşmede ve
İstanbul'daki yardımlaşmada etkin olan cesur ve inanmış bir kimsedir. Ata
Efendi tekkede silahların saklanması ve Anadolu'ya hem insan hem de silah
sevkinde önemli rol oynamıştır. Yusuf Bey İstanbul'daönce Ata Efendi' ye
uğramış ve kendisine Kuvayı Milliye'nin isteklerini aktarıp yardım talep
etmiştir. Bu istekleri Ata Efendi tarafından kabul edilir. Ayrıca Yusuf
Bey'in Adapazarı-Bolu mıntıkasındaki çalışmalarına ilişkin bilgileri de
alarak M.M grubunun emin elemanları aracılığıyla Anadolu'ya aktarır.

Bu görüşmenin ardından Yusuf Bey, İstanbul'da silahbulmak ve bunların
Anadolu'ya geçişini organize etmek için temaslarda bulunmaya devam eder.
Sirkeci'de bir dostuyla gazinoda konuşurken peşindeki Anzavur'un
adamlarından Şah İsmail tarafından uzun süren bir takibin sonunda şehit
edilir. Yusuf Bey'in M.M Grubuna dahil olan yanıdaki dostu da ağır
yaralanır. Yusuf Bey'in ölüm haberini de Anadolu'ya yine Şeyh Ata Efendi
ulaştırır.
Yusuf Bey'in bu şekilde öldürülüşü, gizli örgütü intikam için biler. Bu
ölüm haberini teşkilatla iyi ilişkiler içindeki Hakimiyeti Milliye
gazetesi "Vatan uğrunda hayatını feda edenşehitin intikamı elbet
alınacaktır" diye verir. Aslında bu bir sinyaldir. Olay, İngilizler ve
onların işbirlikçileri, ajanları ile M.M Grubu arasında bir kan davasına
dönüşür.
Yakalanan katil İngilizlerin araya girmesi ve Yusuf Bey'in kimliği
nedeniyle göstermelik bir duruşma sonucu bırakılmak üzerehazırlanır.
İngilizler bu olay için Babı Ali'ye Yusuf Bey için nerede görülürse
öldürülmesi yolunda Padişah Fermanı bulunduğunu da hatırlatırlar. Damat
Ferit Paşa iktidarı katili serbest bırakacak bir de yargıç ayarlamıştır.
Davanın olacağı gün M.M Grubu, Kuvvacılar ve Çerkeslerden bir grup duruşma
salonunu doldururlar. İngilizler tarafından mahkeme salonunun sarılması ve
asker yığınağı yapılması, işbirlikçilerin ajanlarının koridorları tutması
bu kalabalığı engelleyemez. Ancak İngilizler ve hükümet bir olayın

çıkmasını da beklememektedirler.
Yargılama sonunda karar önceden belirlendiği gibi "Nefsi Müdafaa" olarak
ilan edilir. İşte o andakıyamet kopar. Salondaki kalabalık hınçla
saldırır. Silahlar patlar. Şah İsmailaldığı kurşunlarla olduğu yere
yıkılır. Kargaşa o düzeydedir ki Şah İsmail'i korumakla görevli İngiliz
askerlerinin dahi yaralanmasına karşın kimin ateş ettiğibelirlenemez.
Tutuklamalar, işkenceler de sonucu değiştirmez. Hiç kimse kalabalıktan
ateş edeni ya da edenlerigörmemiştir.
Olay böylece M.M Grubu ve Kuvayı Milliye'nin gücünü ve yapabileceklerini
dosta, düşmana gösterdiği bir hareket olarak geçer.

GİZLİ SERVİSLER İÇİN ANKARA DÜZEN ARIYOR

Kendisi de Teşkilat-ı Mahsusa yetiştermesi olan Çerkes Ethem anılarında bu
olayla ilgili olarakşunları söyler:
"Yusuf Bey'e İstanbul'daki ahvalin çok tehlikeli olduğunu ve kendisinden
şüphe edildiği için takip edildiğini bildirmişlerdi.Beni de ikaz
ettiler. Ben de son gidişine mani olmak istedim.Fakat Adapazarı-Bolu
havalisinde vaziyet o kadar vahim idi kiorada taraftar bulmaya mecbur
idik.Yusuf Bey şahsiyeti ile bu çok güç görevi yerine getirmeyi başardı.
Oradan M.M Grubu'nun elemanları ile temas etmek üzere İstanbul'a geçti.
Çok cesur , civanmerd, temiz yürekli bir insandı.Pervasızca vatan hizmet
lerine devam etti. Bunu canı ile ödedi.Tek tesellim, katilinin beraat
ettirilmesinerağmen yiğit hemşehrilerimiz tarafından layıkı gibi
cezalandırılmış olmasıdır. Eğer İstanbul'dakiler bu vazifeleriniyerine

getirmemiş olsalardı, ne pahasına olursa olusun kendim gidecek, bu işi
yapacaktım."

Bu olayda da görülmüştür ki Teşkilat-ı Mahsusa bütün bu örgütleri derinden
etkilemiş ve onun yöntemleri ve ilkeleri genel kural olarak
benimsenmiştir. Bu dönem Türk örgütleri Teşkilat-ı Mahsusanın bıraktığı
miras üzerinde yükselirler. Ancakkazanılan başarılar yine de
yetersizdir.

Ankara hükümeti bunlara çeki, düzen vermeden bir başarının olacağını
düşünmemektedir. Grupların çoğu sokak çetelerini andırmaktadır. Mantar
gibi bitipkaybolmaktadırlar. Hepsinin bir dayanışma ruhu ve amacı
vardır. Bunlar çoklukla yerel milis güçler gibi çalışırlar. Bu gruplardan
bazıları da Berzenci Grubu, Muaveneti Bahriye Grubu, İmalatı Harbiye
Grubu, Namık Grubu, Trabzon'da Müfrezei Bahriye Grubu, Fethiye'de Bizci
Grubu olarak adlandırılmışlardır. Ancak aralarında bir koordinasyon kurmak
ve işbirliğini yaygınlaştırmak zordur. Zaten Türkiye Cumhuriyeti
kurulduktan sonra da aynı sıkıntı bugünlere uzanan bir zincir içinde
yaşanmaya devam edecektir.

Bu kaygıları gidermek amacıyla Ankara Hükümeti' nce 7 Haziran 1920' de
kurulan Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğüdışında ve onun görev
alanlarının da ötesinde çalışmalar yapan bir ikinci örgüt ise Askeri Polis
Teşkilatı idi.

Grupların ötesinde Askeri Polis Teşkilatı bir istihbarat ve karşı

istihbarat birimi olarak ortaya çıkmıştır. Kuruluş amacı da budur. Üstelik
bunun gelişimi Mustafa Kemal ile Fevzi Paşanın doğrudan kontrolleriyle ve
müdahaleleriyleolmuştur. Amaç dağınıklığı ve başıboşluğu ortadan
kaldırarak çok önemli olan istihbarat çalışmalarını
gerçekleştirebilmektir.

Bu dönemde Atatürk İstanbul' da olup bitenler konusunda kendi özel
ilişkilerini de kullanmış ve İstanbul'u çok sıkı takibe almıştır. Ona
Babıali ve saray çevresinde olup bitenler konusunda Dr. Rasim Ferit Talay
bilgi vermiştir.Hükümet ile ilgili haberler konusunda bir süre için
sonradan Maliye Bakanı olan Nafia Nazırı Ferit Tek'den yararlanılmıştır.

Rasim Ferit Talay saray ile ilgili haberler konusunda Tevfik Paşa'nın oğlu
İsmail Hakkı Bey den de oldukça iyi istihbaratlar toplamıştır. Bu
istihbaratlar Dillizade Murat Bey'in takaları ile ve İnebolu yoluyla
Atatürk'e ulaştırılmıştır.

HABERLEŞME EN ÖNEMLİ SORUN

Ancak asıl sorun bu özel istihbaratların dışında kurulu bulunan gizli
teşkilatların haberleşmesinde ortaya çıkıyordu.

O dönemde Anadolu ile açık veya kapalı telgraf haberleşmesi yapmak
yasaklanmıştı.Haberleşmelerin hepsi sansürden geçirilmiştir. Teşkilatlar
elde ettikleri önemli haberleriAnkara'ya ve özellikle Mustafa Kemal'e
ulaştırmak konusunda büyük sorunlar yaşamışlardır.Örneğin bir haberi
Mustafa Kemal'e ulaştırmak için İstanbul'daki teşkilat kuryeye gerekli
talimatları verir.Bu kurye İnebolu'ya seferler yapan takalarla yola

çıkar.Boğazdaki düşman kontrolünü aşabilirse yoluna devam eder.
İnebolu'ya ulaştığı zaman mektubu İnebolu Komutanına verir. O da bu
mektubu özel bir kurye ile ya da bulabilirse bir telgraf ile Ankara'ya
gönderir. İstanbul'dan görevlendirilen kurye şayet Boğazdaki düşman
kontrolünden sıyrılamazsa geri çevrilir.Bu takdirde motor kaptanı
İnebolu'ya varınca İnebolu Komutanına "Hüsamettin Bey'in size selamı var"
der. Bu şifreli olarak "Ankara'ya haberi getiren kurye kontrolü aşamadı"
anlamına gelir. Bunun üzerine İnebolu Komutanı İstanbul'a bir kurye
gönderir veteşkilatla temas kurdurur. Aynı kurye yarım kalan işi
tamamlamak üzere mesajı yeniden alır ve yola koyulur. Bu sorunlar yüzünden
bazen bir haberin Ankara'ya ulaştırılması aylar sürer.

Örneğin M.M Grubu, Konya'da isyan hazırlanmakta olduğunu haber almış,
fakathaberi zamanında Mustafa Kemal'e ulaştıramamıştır. Konya İsyanı bu
nedenle Ankara'dabüyük bir sorun olmuştur.

Zorluklar nedeniyle özellikle posta idarelerine ve telgrafçılara
teşkilatlanmalarda büyük önem verilmiştir. Ölümü göze alan dönemin
İstanbul Telgraf Müdürü İhsan Pere Bey, sonraları haberleşmeyi sağlıklı
hale getirecek olan gizli bir haberleşme merkezi kurar. Bu merkez çeşitli
üslerde yer değiştirilerek çalıştırılmıştır.

Bu dönemde İstanbul'da bulunan örgütlerinİngilizlere ve diğer ishihbarat
örgütlerinekarşı yürütülen mücadeleler sırasında pek çok elemanları
öldürülmüştür.

ESAT TOMRUK NASIL İNGİLİZKEMAL OLDU

Bu gizli servis çalışmaları Türk edebiyatını da etkilemiş ve İngiliz Kemal
gibi pek çok casusun yaşamı, edebi kahramanlar olarak da bugünlere
gelmiştir. İngiliz Kemal asıl adı Esat Tomruk olan bir Türk casusudur.
Tomruk, o dönem gizli örgütü içinde mücadele veren ajanlardan biridir.
Zekasının parlaklığı, cesareti ve diğer yetenekleriyle teşkilat içinde
sivrilmiştir. Anıları kitap halinde yayınlandıktan sonra bu konuda çok
sayıda film çekilmiştir. Onunla ilgili olarak anılarında Atatürk'ün yakın
arkadaşı Orgeneral Kazım Özalp şunları anlatıyor:
" Yunanlıların İzmir'i ilhak edecekleri haberi üzerine, İngliizlerin
elinde esir iken kaçarak Biga'ya ve oradan Balıkesir'e gelmiş bulunan
İstanbul'lu vatansever genç ve İngiliz Kemal olarak tanınan esas adı Esat
olan elemanımızı kıyafet vehüvviyet değiştirerek İzmir'e göndermeyi
düşündüm. O da gitmeyi kabul etti. Necati ve Vasıf Bey'lerle beraber benim
odamdatoplandık. Kemal'in yanında beraber götüreceği bombaları ve
beyannameleri hazırladık. İngiliz Kemal İzmer'e bir ecnebi gibi girecek,
söylenen ilhak gününden iki gün önce yani 11-12 Ocak gecesi bombaları
uygun gördüğü yere bırakacak, bildirileri şehre dağıtacaktı.
Beyannamelerde İzmir'in ilhakı durumunda Kuvayı Milliye'nin çokşiddetli
icraata geçeceği bildiriliyor,düşman tehdit ediliyordu.
İngiliz Kemal , kendisini tanıtmadan İzmir'e giderek bir ecnebi varyete

kumpanyasındaçalışmaya başlamıştı. Bu suretle hüviyetini gizledikten
sonraoradaki adamlarımızla temas etmiş, tam zamanında beyannameleri
dağıtmış ve bomlarıgereken yerlere koymuştu. Beyannameleri gören
ecnebiler ve Yunanlılar telaşa düşmüşler İzmir'de Kuvayı Milliye'ye mensup
geniş bir teşkilatın gizli faaliyette bulunduğuna kanaat getirerek
araştırmalara girişmişlerdi. Kemal kıyafet değiştirmede o kadar muvaffak
olmuştu ki, dönüşünde kendisini hemen tanıyamadık."

İNGİLİZ KEMAL GÖREV BAŞINDA

Özalp, İngiliz Kemal'in Anzavur isyanı sırasındanasıl kullanıldığını da
şöyle aktarıyor:

"Anzavur'un kuvvetini, vaziyetini ve düşüncesini tam olarak öğrenmek
lazımdı. Bu maksat ile evvelce İzmir'e gitmiş olan İngiliz Kemal'i
Bandırmaya göndermeyi düşündüm. Kemal hemen kabul etti.Kıyafet
değiştirerek Amerikan mümesssili sıfatıyla Anzavur ile görüşecek, şakinin
ecnebilerle münasebet derecesini, nelere ihtiyaç duyduğunu ve Kuvayı
Milliye aleyhine olan düşüncelerini anlayacaktı. Kemal, Bandırma'ya
varınca artık sahildeki Amerikan gemisinden çıkmış olanMr. Düri idi. Mr.
Düri birRumun evinde tenezzülen misafir kalarak büyük ikram gördü.
Mr. Düribundan sonra rolünü mükemmelen oynuyordu. Rumların kilisede
Yunanlıların ile Anzavur'un muvaffakiyetleri için yaptıkları ayindehazır
bulunuyor ve duadan sonra bir de Rum tercüman bularak onun aracılığı ile

Anzavur Paşayı ziyaret ederekbir görüşme istiyordu. Anzavur bizim
Amerika mümessilini kapıda karşıladı. Mr. Düri (İngiliz Kemal) bir
merasim kıtası ile selamlanarakiçeri giriyor ve görüşmeye başlıyordu.
Anzavur, kendi kuvvetinin çokluğundan, teşkilatının kuvvetindenve bir
haftaya kadar Kuvayı Milliyeyi imha edip ileri gelenlerini kendilerine
teslim edeceğindenbahsediyor, İngiliz tayyarelerinin kendisine
yardımının faydalı olacağınısöylüyor ve fakat harekatı tamamiyle sona
erdirmek için , elli bin İngiliz lirasınaihtiyacı bulunduğu ilave etmek
fırsatını kaçırmıyordu.Ayrıca Bandırma'daki teşkilatı tamamladıktan
sonra 5 güne kadarbir kolun Gönen-Balya üzerinden Balıkesir yönüne,
diğer bir kolun Susırlıküzerinden Balıkesir üzerine, üçüncü bir kolun da
Kirmaslı üzerinden Bursa'ya sevkedileceğini beyan ediyordu. Bizim Amerika
mümessili, Anzavur'un istediklerini not defterine kaydederek, bir iki güne
kadar mutlaka temin edeceğini beyan etti. Anzavur'a mümkün olduğu kadar
süratli hareket etmesini ve Kuvayı Milliye yöneticilerinin kaçmalarına
meydan bırakılmamasını, Hırıstiyanlara karşıiyi muamele yapılmasını,
yağmacılık yapılmamasını tavsiye ederek veda etti.

Bana ani olarak bir haber getirdiler: "Amerikalı Mr. Düri, Bandırma'dan
telgrafla, makina başında benimle görüşmekistiyordu"

İngiliz Kemal'in elde ettiği bilgileri derhal makina başındatelgrafla
vermeye cesaret edecek kadar müsait bir vaziyette olacağını,

hasımlarımızınbu derece gaflet içinde bulunacaklarını zannetmiyordum.
Meğer bizim Amerika mümessili, kendisine ait olarak İzmir'e gönderilen bir
evrak paketinin kayıp olduğunu, bunun yolda treni tetkik eden şahıslar
tarafındanalınmış olması ihtimali bulunduğunu, bunun içinde izahat almak
üzere Balıkesir'deki komutanı makine başına çağırarak kendisiyle muhabere
edeceğini ve bu aradaAnzavur Ahmet Paşa ve maiyetinin, halka ve askere
iyi muamele ettiğinitebliğ edeceğini söylemiş. Bu suretle bana derhal
malümat vermekyolunu bulmuştu.
Kemal'i telgrafhaneden çıktıktan sonra tanımışlar. Fakat becerikli genç,
yakayı kurtarıp Balıkesir'e dönmeye muvaffak oldu. Anzavur küstah bir
cahildi. Bu arada tasarladığı planı bildiren kendi el yazısıylayazdığı
bir mektubu elimize geçmişti."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ASKERİ POLİS TEŞKİLATI (18 TEMMUZ 1920):
ANKARA'DA DEVLET ŞAŞKIN; CASUSLAR ORDUYA BİLE SIZDI

Örgütler arasındaki dağınıklık ve istenilen şeylerin tam olarak
yapılamaması, Ankara hükümetini tedirgin etmektedir. Bu örgütler arasında
tam anlamıyla benimseyebilecekleribirtanesi yoktur. Düşman istihbarat
birimleri Anadoluda her türlü yalanı , parayı ve gücü kullanarak halkı
Ankara hükümetine karşı kışkırtmaya çabalarken bir gizli servisin yokluğu

büyük açık yaratmaktadır. Bu sırada ordunun içine de sızan ajanlar
propagandalarıyla savaş gücünün ortadan kaldırılması için yoğun çaba
göstermektedir.
Kurulacak yeni bir teşkilat ile casusların faaliyetlerininizlenmesi,
bunların etkisiz kılınmasının sağlanması ve propagandalarına karşı
durulması amaç-lanmaktadır.Milli Mücadele aleyhine çalışan Türk ve
azınlıklar saptanacaktır. Ayrıca düşman bölgeleri hakkında casuslar
aracılığıyla bilgi toplanacaktır. Diğer örgütlerden gelen istihbaratların
Genelkurmayca da yeterli bulunmaması da bu teşkilatın oluşturulmasında
etkendir. Güçlü bir istihbarat örgütünün varlığına duyulan ihtiyaç her
kesimde dile getirilmektedir.
Kuvayı Milliye Hareketi bu istihbarat açığını kapatmak ve gelen istekleri
karşılayacak bir örgüt oluşturulması için çalışmalara başlanır. Bunların
sonucunda askeri ağırlıklı bir örgüt kurulur. Resmi yazışmalarda
oluşturulan örgüt (P) teşkilatı diye adlandırılır.
18 Temmuz 1920 de Fevzi Çakmak Paşa teşkilatını artık kurdurmuştur. Bu
teşkilat tamamen asker üyelerden oluşur. Aynı dönemde faaliyetlerini
sürdüren diğer gruplara hiç karışılmadan faaliyetler sürdürülür.
Fevzi Çakmak Paşa Askeri Polis Teşkilatının çalışmalarıyla ilgili olarak
şu açıklamaları yapar:
" Bugünbiliyorsunuz ki düşmanlarımız memleketi ve orduyu yıkmak için bir
takımadamları memleketimize sokuyorlar. Bunların iki görevi vardır.

Birincisi ; ordunun kuvvet ve durumunu ve mümkün olduğu kadar en gizli
noktalara girerek ordunun yapacağı harekat hakkındaen gizli noktalara
girerek bilgi toplamak ve aldıkları bilgileri düşmanavermektir. Buna
casusluk teşkilatı derler kiher yerde ve her zaman uygulanan bir
usuldür. Bu düşman harekatına karşı onu men edecek, yok edecek,
engelleyecek teşkilata da bizim sahip olmamızgereklidir. İşte Askeri
Polis Teşkilatıdüşmanın bizim içimizde yaptığı teşkilatı yokedecek bir
teşkilattır.

İkincisi ; üzülerek belirteyim kibazı ahlak düşkünü adamları düşman
parayla tutarak ordumuzun içerisine gönderiyorlar. Ordumuzun gerek
subaylarını, gerekse erlerini bir takım sözlerle zehirliyorlar. Bu yolla
bir çok fenalıklar meydana geliyor. bu adamların bir çokları yakalanarak
İstiklal Mahkemelerine gönderildiler ve cezalarını gördüler. Başta orduda
görülen disiplinsizlik ve gevşeklikortadan kalktı. Bu ancak orduya
girmek isteyenbu gibi zararlı unsurların ortadan kaldırılmasıyla mümkün
olmuştur."

Ancak teşkilatla ilgili pek çok soru işareti kafalarda dolaşmaktadır.

"Acaba bu teşkilat ordu içi bir istihbarat birimi midir?"

MUSTAFA KEMAL'İN İTİRAFI :" İZLETİRİM VE YÜCE DİVANA DA VERİRİM"

Bu sorunun yanıtını yine Fevzi Paşa şöyle verir:

"Teşkilat ordu içindeki casusluk teşkilatı değildir.Orduya düşmanların

sevkedeceği casusluğa karşı bir teşkilattır."
Bazı çevreler yine de tatmin olmaz ve teşkilatın kaldırılmasını
savunurlar. Fevzi Paşa buna karşı şu açıklamayı yapar:
" Bu teşkilatı kaldıracak olursak bugünkü durumda
ordumuzadışardan
geleçekmikroplara karşı koyamayız. Askeri Polis Teşkilatı
mikropları
önleyecek bir araçtır."
TeşkilatBaşkanlığına Binbaşı İsmail Hakkı Bey getirilir. Bu
dönemde
düşmanın halk içindeki propagandası o kadar etkili olmuştur ki,
bir
zamanlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın Araplar arasındaAlman
askerlerini
islamın koruyucusu ve halife ordusu olarak gösterme
propagandaları, şimdi
Anadolu'da Türklere karşı kullanılan bir silah olur. Ve malesef
İngilizler
buyöntemlerinde İstanbul hükümetinin de desteğiyle başarılı
olurlar.
Halkın bir kısmı düşman askerlerini halife ordusu sayar ve
Kuvayı
Milliye'nin karşısındayeralır. Sahipsizlik ve cehalet ile İstanbul'da
padişah ve düşmanla işbirliği içindeki bazı din adamları bu
propagandanın
tutmasında etkilidirler.
Bu sırada ortaya çıkan Askeri Polis Teşkilatı ordu istihbaratı
olarak bir
anda bütün yurda yayılır. Önce Batı cephesinden başlayan
örgütlenme hemen
hemen bütün illlerdegerçekleştirilir. Teşkilat kısa zamanda bir
anda
büyür. O kadar büyür ki hemen her konuda inceleme yapmaya,
raporlar
hazırlamaya başlar. Hatta görev sınırlarının ötesine geçen
teşkilat, Fevzi

Çakmak Paşa ile o dönemde Mustafa Kemal'in şüphelendiği ya da muhalifi
olabilecek askeri ve sivil üst düzey yöneticilerin ev ve telefonlarının
izlenmesi ve dinlenmesine, kendilerinin takibine de girişir. Ancak TBMM
üyelerinin bu kapsama alınması bir anda ortalığı karıştırır.
Askeri Polis Teşkilatının bu faaliyetleri TBMM gündemine getirilir.
Teşkilatın Eskişehir'de Hakkı Behiç Bey''i izlemesi, bölgede temaslarda
bulunan Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü Bey''in Çerkes Etem ve ekibiyle
temaslarının kontrolü açılan tartışmada, olayı büyütür.
Hacı Şükrü Bey yaptığı geziyi, Askeri Polis Teşkilatı'nın kendilerini
izlemesini anlatarak TBMM kürsüsünde şunları dile getirir:
" Efendiler ben sözüme son vermeden heyeti umumiyenizden rica ediyorum,
benim hakkımda ufak bir cürüm isnadı vaki ise, yapmış olduğunuz Hıyaneti
Vataniye Kanunu ile beni idam etmenizi hasseten istirham ediyorum. Eğer
cürüm varsa tahkikat icra edeceksiniz ve beni bu MilletMeclisinin
kapısının önünde asacaksınız."
Bu konuşmaya yanıtı Mustafa Kemal Paşa verir. Mustafa Kemal yaptığı
konuşmada şunları söyler:
" Hakkı Behiç Bey kardeşimizin (P) teşkilatı tarafından takip olunduğunu
söylediler. Hakikaten bunu işittiğim zaman ben de müteessir oldum. Bunu
tahkik etmek için bizzat, Garp Ordusu Kumandanlığına telgraf yazmak
suretiyle bunu tahkik etmeyi bir vazife addettim. Gelen cevapta deniyor ki
: Benim malümatım hilafında belki takip olunmuştur; bu meseleyi tahkik

ediyorum. Fakat belki de hiç bir kimse tarafından takip olunmamıştır.

Kendisine öyle bir vehim gelmiş olabilir."

Bu açıklamada Hacı Şükrü Bey ile ilgili olarak Mustafa Kemal izlemiyi ve

hakkında bilgi toplamayı kabul eder. Hatta konuşmasında Hacı Şükrü Bey''in

kabul etmediği bir kaç belgeden örnekler verir ve kendisi hakkında

araştırma yapıldığını, divanı harpte hesap vereceğini söyler. Daha sonra

Çerkes Ethem ile ilgili görüşmeler sırasında da Hacı Şükrü ile Mustafa

Kemal arasındaki tartışmalar sürecektir. Bu dönem gizli örgütlerinin bir

çalışması da Ankara hükümetinin muhaliflerini izlemek ve Kürt

ayaklanmaları başta olmak üzere bütün ayaklanmalar konusunda tahkikat

yapmaktır.

AJANLAR KARI OYNATIYOR

TBMM deki tartışmalara karşın bu tür faaliyetler devam etmiştir. Çünkü

Çerkes Etem olayı ve diğer iç karışıklıklar Mustafa Kemal ve arkadaşlarını

iç istihbaratayöneltmiş, bu da doğal olarak Askeri Polis Teşkilatı'nın

yetkilerinin arttrılması sonucunu doğurmuştur. Teşkilat bir ara iç ve dış

güvenliğin ve casusluk şebekesinin tek üst mercii haline gelmiştir.

Teşkilat yabancı gazeteleri inceleyip raporlar da hazırlar. İrtibat

zabitleri ise sivil olarak ordu içinde incelemeyapmışlardır. Güvenlikle

ilgili bütün raporlar Askeri Polis Teşkilatında toplanmıştır. Ve burada

analiz edilmiştir. Savaş içinde olunması bu teşkilatın çalışmalarında son

derece ileri giden yetkilerinin kullanımında belirli ölçülerde anlayışı da
berabarinde getirmektedir.
Bu denli yetki genişliği ile donatılan teşkilatın bazı memurları halk
arasında adeta korku salmıştır. Zaman zaman eğlence içingörevlerini
ikinci plana atan memurlar hakkında şikayetler olmuştur. Halkın resmi
makamlara yaptığı şikayetlerde teşkilata bağlı bazı subayların " karı"
oynattıkları ve "gürültü yaptıkları" dile getirilmiştir.
(P) teşkilatı zaman zaman ihtiyacına göre İçişleri ya da Dışişleri
Bakanlıklarına müracaat ederek buralardan eleman talep etmiştir.
(P) teşkilatı güvenilir bulduğu kimselere vesikalar da verir.Örneğin
İstanbul Umum Sandalcılar Cemiyeti Reisi Rizeli Şahinzade Ali Osman Efendi
bu vesikalardan birine sahiptir. 21. XI. 36 tarihlive sağ üst köşesi
fotoğraflı olan bu vesikada bakın neler yazıyor:
" Balada fotoğrafı merbut ve künyesi muharrer Ali Osman Efendi, Ankara P
teşkilatının şayanı itimad bir memuru olup sahibi vazife olmak itibariyle
Anadolu dahilinde ve İstanbul'dan Anadolu'ya ve Anadolu'dan İstanbul'a
geşt ü güzarınamüsaade ve icab eden teshilatın ifası için iş bu vesika
yeddine ita kılındı."
Teşkilat , kurulmasının üzerinden kısa bir zaman geçmesine karşın çok
önemli görevleri yerine getirir. Bunlardan en önemlisi Haliç
Sütlücesindeki Karaağaç baskınıdır.1920 yılının Ekim ayına rastlayan bu
baskında (P) teşkilatınınİstanbul kanadı büyük bir başarı elde

etmiştir. Bir film senaryosunu andıran baskını gerçekleştirenler daha
sonra olayları anlatırlar.
Karaağaç baskınına katılan teşkilat üyelerinden bazıları şunlardır:
" Topkapılı Mehmet Bey, Sandalcılar Kahyası Rizeli Şahinoğlu Ali Osman
Kahya, Pazarlı Eyüp Reis oğlu Mustafa kaptan, Pazarlı Baba oğlu Ahmet
kaptan, Jandarma Hasan, Tahsin, Hemşinli Mehmet ve Mahmut kardeşler, Fidan
Ali, Zavanalı Hayrullah ve Osman, Rüştü, Zeki, Keskin Osman,Rizeli
Kazım, Kemençeci Kara Salih, Balıkçı Osman, Hurmacıoğlu Mustafa, Yomralı
Cafer, Rizeli Porsun Çavuşu Mehmet ile Hemşinli Tahsin (Daha sonra bu iki
teşkilat mensubu İngilizlerce öldürülürler) Hemşinli Abdullah, Kürt
İsmail, Kunduracı İzmirli Mehmet, Hemşinli Mehmet, Çapalacı Pir Usta,
Galip, Sarı Mahmut"
Bu dönemin gözüpek teşkilat üyeleri İstanbul'da Kantarcılar'daki Havuzlu
Han'da toplanır ve kararlarını burada alırlar. İşgal güçleriyle varılan
anlaşmalar gereği Türk askerinden toplanan silahlar Zeytinburnu, Ahırkapı
ve Karaağaç daki depolardasaklanmaktadır. Yine Havuzlu Han'da yapılan
bir toplantıda bu depolardan Karaağaç'ın basılmasına ve eldeki silahların
Anadoluya sevkedilmesine karar verilir. Ankara'dan gelen bilgiler bu
silahlara olağanüstü ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.
İŞGALCİLERİ ŞOK EDEN BASKIN: KARAAĞAÇ

Baskının yapılacağı gün Fener ile Cibali arasındaki Ayakapı iskelesinde,
Çilingir Hasan'ın kulübe biçimindeki kahvehanesinde bir araya gelen
baskıncılar öğlene kadar tavla ve iskambil oyunuyla vakit geçirirler.
Hareket gece yarısı başlayacaktır. kendilerini sahilde Mustafa kaptanın
Avniye ve Ahmet kaptanın İsmet adlı motorları alestavaziyette
beklemektedirler. Gözcüler de baskına katılacak olanların bulunduğu kavhve
ve motorlara giden bütün yolları kontrol altında tutmaktadırlar.
Öğlen saatlerinde birer ikişer kahveden çıkan teşkilat mensupları sessizce
motorlara ulaşıp ambarlarına sinerler. Ali Osman Kahya da geç vakit bir
kaç adamıyla birlikte Yağkapanı'ndan sandalla motorların yanına ulaşır.
Motorlar gece yarısı hareket eder ve Haliç'insessezliğinde yolalırlar.
İngiliz karakol gemilerine rastlamadan sakin denizi yararak bulutsuz
havada Karaağaçiskelesine ulaşırlar.
Motorların yanaşmasıyla birlikte kendilerine karadan bir adamın
bağırdığını duyarlar:
" Yaklaşmayın yasaktır."
Bu depoyu bekleyen Türk nöbetçilerden biridir. Elindeki tüfeği doğrultup
habirebağırmaktadır. Kıyıya ilk atlayan Mustafa kaptan olur. Nöbetçiyi
iknaya uğraşır. Ancak bu sıradanöbetçi Türk komutanını çağırmayı
başarmıştır. Gelen Eyüplü Nazmi adındaki Teğmendir. İki Türk askerinin de
depo kapısındaki mühürlerin sökülmesine ilişkin ısararlaraverdikleri

yanıt olumsuzdur. Ancak Motorlardaki teşkilat mensupları ve sempatizanları
bu itirazlara aldırmayıp, kapıları kırarakdepoya doluşurlar. Her adam 3
tüfek taşıyacaktır. Ancakbu emir koşulların uygunluğu nedeniyle bozulur
ve depodaki silahlar kucak kucak motorlara yüklenir. Bu sırada etkisiz
hale getirilerek motorların başaltına sokulan nöbetçiler Jandarma Hasan'ın
gözetimi altındadırlar.

Silahların yüklenmesinden sonra motorlarla gelenlerin çoğu Okmeydanı ve
Zindanarkasıistikametinden şehre dönerler. İşin zor kısmı bundan
sonradır. çünküiki motur Haliçten bir an önce çıkıp Karamürsel'e
varılması gerekmektedir.Ancak İngiliz karakol gemileri devriye
gezmektedir. Mustafa Kaptanın Haliç'den çıkış için " Bir mucize gerek"
sözleri duyulduğunda, Eyüp sırtlarından Haliç'e doğru bir sis tabakasının
yayıldığı görülür. Bunu gören Ali Osman kahyasevinçten ağlarken:
" İşte beklediğimiz mucize. Yoldaaksilik çıkarsa batırmadan tekneleri
terketmek yok " talimatını verir.

İşgal yıllarında Galata Köprüsünün giriş gözlerinden birisürekli olarak
kapalı tutulmaktadır. Diğeri de birer haftalıksürelerle İngiliz, Fransız
ve İtalyan gemilerinin denetimine bırakılır. O gece nöbet Fransızlardadır.
Bu özellikle seçilen bir gündür. Çünkü Fransızlar İngilizlere ve
uyguladıkları siyasete karşı Türklerin bu tür eylemlerine göz
yummaktadırlar. Kurtuluş savaşı sırasında Fransızların, İngilizlere karşı
bu tür tutumları sıkça gözlenmiştir.

ERMENİLER DESTEKLEDİ TÜRKLER SATTI

Bu hareketekatılan iki Ermeni yurttaş, Keresteci Gabriel ile Kirkor,
Fransızlarla gerekli irtibatı sağlarlar. Görüşmelerin ardından Fransız
gemileriTürk motorlarına yol verir. Bu iki Ermeni asıllı Türk,
İngilizlerceçok güveniler kişiler olarak bilinirler. Ancak aslında
Gabriel ile kirkor (P) teşkilatı için çalışan ajanlardır. Sadece (P)
teşkilatı için değil diğer Türk direniş örgütlerine de yardım
etmektedirler.Özellikle İngilizlerin Türklere ve gizli teşkilata karşı
girişecekleribaskınlarını bu iki Ermeni asıllı Türk vatandaşları
önceden haber verirdi.

O dönem en çok korkulan kişi bir Türktü. Köprü Kolcusu Haydar adlı bu
kişi, çok sayıdateşkilat üyesinin canını yakmıştı. Hain olarak
adlandırılıyordu.

Ermeni asıllı Türklerin yardımı ve Fransızların gözyummasıyla köprüden
kazasız belasız geçen motorlar Sarayburnu yolu ile Adaların önüne
ulaştıklarında İngiliz devriye gemilerinden hiç ses çıkmamıştı. Ancak
Darıcaönlerinde karşılaşılan bir İngiliz devriye gemisinin yarattığı
panik, baskıncılar tarafından unutulacak gibi değildir. Avniye motoru
arızalınınca, diğer motorda ona yanaşmak ve yedeğine almak istemiştir.

Ancak İngilizdevriye gemisi tam bu sırada üzerlerine doğru gelir. İsmet
adlı motor bunun üzerine durmadan yoluna devam eder.

Avniye'nin tamiri devam ederken teknedekiler de en kısa sürede motoru
nasıl batıracaklarının hesaplarını yaparlar. Ancak korkulan olmaz. İngiliz
savaş gemisi yanlarından geçip gider. Tamir edilen motor yoluna devam edip
diğer motora yetişmek üzere yol alır.

Her iki motor da Karamürsel iskelesine yanaşır. Karamürsel köylüleri
silahların indirilmesinde ve sevkinde canla başla çalışırlar. Yüklenen
kağnılar, yaylılar silahları Anadolu içlerine doğru yola çıkarırlar.
Silahlar Deli Halit komutasındaki bölge birliklerine ulaştırılır. Yükleme
organizasyonunu (P)teşkilatı bölge şefi Yüzbaşı Tevfik yapar.
Ertesi gün İstanbul gazeteleri Karaağaç baskınını manşetten
duyururlar.İnglizler Türk yetkililere bir protesto notası verir ve
faillerin derhal yakalanmasını isterler.Bu sırada kendi gizli
servislerinin belirlediği yerleri basarlar. Bunlar arasında teşkiltın
önemli adlarından PirUsta'nın Çeşmemeydanındaki dükkanı ile Taksim'deki
evi vardır. Ancak baskından daha önce haberdar olan teşkilat Pir Usta'yı
Yalovaya kaçırmıştır. Pir Usta daha sonra Yalova ve yöresindeki çete
organizasyonlarına katılır.
Teşkilat istihbarat çalışmalarında da önemli yol katetmiştir. İngilizler,
Fransızlar, Sovyetler, İtalyanlar ve özellikle de Yunan'lılar hakkında
oldukça geniş bilgiler elde edilmiştir. Düzenli ve sağlıklı rapor
hazırlanması geleneği istihbarata kazandırılmıştır. Ayrıca propaganda
konusunda da düşmanlamücadele edilir. İngilizlerin, Yunanlıların
dağıttığı bildirilere karşı bildirilerhazırlanıp dağıtılır.

(P) TEŞKİLATI ERMENİ TERÖRİSTLERE KARŞI: MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST VAR

Bu sırada Askeri Polis Teşkilatı Ankara'da İttihat ve Terakki ileri
gelenleri ile Kuvayı Milliye komutanlarına karşı suikastlerin
düzenleneceğini de öğrenir. Bunlar arasında en önemlisi Mustafa Kemal
Paşa'ya karşı yapılacak suikasttir.
Birinci Dünya Savaşından sonraErmeniler İngilizlerin desteğini alarak

Nemesis adlı bir örgüt kurarlar. Ölüm listelerine aldıkları İttihat ve
Terakki ileri gelenlerine ve Kuvayı Milliyeci komutanlara karşı
suikastlere başlarlar. Suikastlerin büyük kısmında Ermeniler başarılı da
olurlar. Bunlara Ankara hareketini sevmeyen iç unsurlarda destek verir.
Mustafa Kemal Paşa'ya karşıyapılacağı haber alınan suikast Askeri
Polisin saptamalarına göre Talat Paşa'nın sadrazamlığı sırasında İstanbul
Polis Müdüriyeti Siyasi Kısım Şefi olup, Sofya üzerinden Antalya'ya
geleceği haber alınan Cemal Bey tarafından haber verilmiştir. Damat Ferit
Hükümetinin adamlarından birisi Cemal Bey''eHürriyet ve İtilaf Cemiyeti
taraftarlarının Mustafa Kemal'e suikast yapacağını söylemiştir. Bunu da
Mustafa Kemal'e yakınolanlarla ilişki kurup, onlardan birine yaptırmayı
düşünmektedirler. Cemal Bey bu bilgileri içeren bir mektubu Roma'dan
Antalya'ya gelen Mehmet Bey adlı birine vermiştir.
15 Mayıs 1921'de Kastamonu ve Bolu Havalisi Komutanı Muhittin Paşa
Kastamonu Askeri Polis Şubesini suikastler konusunda uyarmıştır.
Alınan haberlere göre İstanbul'da altı aydan beri padişahtan aylık yüz
altın lira maaş alan Şerif Mecdi Paşa suikastler yapmak üzere bir komite
oluşturmuştur. Ankara'da suikast yapmak üzere Anadolu'ya geçmiştir. Bu
konuda alarm durumuna geçilmesi gerekmektedir.
Muhittin Paşa 26 Mart 1921 de deaynı şubeyi uyararak Çerkes Etem'in

Mustafa Kemal'i öldürtmek üzere Anadolu'ya üç adam göndereceğinin haber
alındığını bildirerek, tedbir alınmasını istemiştir. Zaman zaman bu
geçişler sırasında çıkan çatışmalardasuikastçilerin ölüdürüldüklerine
dair bilgiler de bulunmaktadır.

GİZLİ SERVİS SORUYOR; HANGİSİ DEVLETİN KOMÜNİSTLERİ

Askeri Polis Teşkilatı yaptığı çalışmalar sırasında Sovyetler'den gelen
ajanlarıele geçirdiği gibi Türkiye'de oluşturulan ilk komünist
örgütlenmeleri de ortaya çıkarmıştır. Ancak örgütler arasındaöyle bir
şaşkınlık yaşanır ki teşkilat bir türlü işin içinden çıkamamıştır. Çünkü
bazı yerlerde 1920 yılının yaz aylarında kurulan Türkiye Komünist
Partisi'nin bildirilerini Ankara'dan gelen yetkililer ile milletvekilleri
dağıtmaktadırlar. Beyannamelerin milletvekillerince serbest olarak
dağıtılması (P)teşkilatını tereddütte bırakmıştır. Bu Komünist Partisi
için ne yapılacağını merkeze soran teşkilat, bunlara karşı bir eyleme
girişmemekle birlikte, durumdan Garp Cephesi Kumandanlığını haberdar
etmiştir. Ankara hükümeti silah ve para yardımı konusunda devamlı temasta
olduğu Sovyetlerle arasındaki ilişkileri sıcak tutmaya özen gösterirken,
bir yandan da Mustafa Kemal tarafından kurdurtulan Türkiye Komünist
Partisi aracılığıyla gerçekten komünizmi isteyen gruplarıdenetim altında
tutmaktadır. Bu konudasonraları TBMM de çokça tartışmalar açılacak,

hatta bir ara Kazım Karabekir Paşa bile Bolşevik olmakla suçlanacaktır.

Oysa Mustafa Kemal bütün yakın çevresinikendi oluruyla kurdurduğu
Türkiye Komünist Partisi'ne kurucu üye olarak yazdırmıştır. Bunlar
arasında Fevzi Çakmak , İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy, Celal Bayar, Tevfik
Rüştü, Yunus Nadi, Refik Koraltan da vardır.

Ankara hükümeti bir yandan da komünizmi gerçekten isteyenlere karşı alarm
durumundadır. (P) teşkilatları bunlara karşı uyarılır. Bu arada
Sovyetlerden gelen casuslar ele geçirilir ve sorgulanırlar.

Türk komünistlere karşı hep alarm durumunda bulunanAnkara hükümeti
özellikle Mustafa Suphi ve arkadaşlarının faaliyetlerine (P) örgütünün
dikkatini çekmektedir. Rusya'ya giderek burada kendisinin kurduğu Türkiye
Komünist Partisini geliştiren Mustafa Suphi, yakından izlenmiştir.

MUSTAFA SUPHİNASIL ÖLDÜRÜLDÜ

Mustafa Suphi ve 15 arkadaşının 27/28 Ocak 1921 de Yahya Kahya tarafından
öldürülmelerindenhemen önce İçişleri Bakanlığı Mustafa Suphi hakkında
(P) teşkilatlarını uyarmıştır. Muhittin Paşa da Karadeniz sahillerindeki
Sinop, İnebolu, Bartın, Ereğli, Akçahisar P şubeleri ilebölgedeki askeri
birlikleri 12 Ocak 1921 de gizli bir şifre emir ile uyararak dikkatli
olmalarını istemiştir. Emirde Mustafa Suphi ve arkadaşlarınınkıyıya
çıkmaları halindederhal "tahtı nüfuza" gözaltına ,alınmalarını
istemiştir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmelerinin Ankara'nın yani

dolayısıyla Mustafa Kemal ve kurmay heyetinin isteği olduğu hep
tartışılmıştır. Çünkü Mustafa Suphi 11 Ocak 1920'de Kars'ta Kazım
karabekir Paşayla görüştükten sonra, arkadaşlarıyla birlikte Erzurum'a
hareket etmiştir. Batum Üzerin'den Bakü'ya dönmek üzere Trabzon'a
gitmişlerdir. Trabzon'da da öldürülmüşlerdir. Cumhurbaşkanlığı arşivinden
çıkan bir belgede ise Mustafa Suphi'nin 4 Ocak 1921'de Mustafa Kemal'e bir
mektup yazarak Türkiye'de Komünist Partinin serbet bırakılmasından duyduğu
memnuniyeti belirtmekte ve Avrupa'daki diğer türdeş partilerle
ilişkilerini geliştireceklerini ifade etmektedir. Suphi, haklarındaki kötü
anlayışı silmek için Mustafa Kemal'e katılmaktan duyduğu memnuniyeti de
belirtmektedir. Ancak Cumhurbaşkanlığı arşivinde bulunan ve Vesika No: 420
numarasını taşıyan Kazım Karabekir imzalı ve 20 Aralık 1920tarihli
Kars'tan yollanan bir mektupta ise; Süleyman Kadri adlı bir muhbirin,
Mustafa Suphi'nin teşilatına girdiğini ve belgeler ile bilgileri
aktardığını, Suphi'nin İstanbul'daki kolunun Bakü'den maddi yardım
istediğinin anlaşıldığını belirtmektedir. Yani Ankara yönetimi komünizme
karşı hep dikkatli ve karşı bir tutum içinde pek çok senaryoyu birden
yürürlüğe koymuş gözükmektedir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının katili Trabzon kayık ve hammalcılarının
başı olan Yahya Kahya'da 3 Temmuz 1922 günü Trabzon Soğuksu da evine

giderken üzerine sıkılan 40 kurşun ile öldürülmüştür. Atatürk'ün Muhafız
Alay Komutanlığında bulunan General İsmail Hakkı Tekçe 4 Aralık 1977
tarihli Günaydın gazetesinde yayınlanan anılarında Yahya Kahya'yı
kendisinin, Topal Osman'ın iki adamıyla birlikte öldürdüğünü açıklamıştır.
Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanı olan Topal Osman da bu konuları
gündeme getiren ve TBMM de sorular soran Trabzon milletvekili Ali Şükrü
Bey''i 27 Mart 1922 günü boğarak öldürür. Daha sonra Topal Osman,
Atatürk'e karşı ayaklanır ve saatlerce süren bir çatışma sonrasında Tekçe
tarafından Çankaya Köşkünde adamlarıyla birlikte yakalanarak öldürülür.
Ölümünden sonra toplanan meclis cesedininUlus meydanında Meclis
binasının önünde ibreti alem için asılması kararını alır. Bu karar aynen
uygulanır..
Çankaya Köşkündeki çatışmalar sırasında Atatürk eşi Latife Hanım'ı da
alarak köşkü terkeder. Çünkü Topal Osman'ın askerleri onun Dairesi'ni
ateşe tutarak delik deşik ederler. Çıkan çatışmada İsmail Hakkı Tekçe ,
oluşturulmasında Kazım Karabekir Paşa'nın büyük emekleri olan, Topal
Osman'ın komuta ettiği, Giresun taburu olarak adlandırılan ve
Cumhurbaşkanlığı muhafız birliği görevini yürüten askerleriyenmeyi
başarır. Neredeyse bir iç darbe yaşanmıştır.

GİZLİ SERVİS GEMİ AZIYA ALIYOR: TBMM HESAP SORUYOR

(P) Teşkilatının yetki genişliği ve faaliyetlerindeki ölçüsüz serbesti
tepkilere neden olmuştur. Askeri istihbaratın bu denli büyütülmesi
tartışmalara yolaçmıştır. 1920 yılının Temmuz ayı ortalarında kurulan (P)
teşkilatı 8 ay sonra kaldırılmıştır. Kaldırılması askerler arasında ve
özellikle(P) elemanları içinde tepkiyle karşılanmış, hatta bir kısım
şubeler kendilerini bir süre daha lağvetmemişlerdir.
1921 yılında teşkilat bütçesi TBMM'de görüşülürken Kastamonu milletvekili
Abdülkadir Kemali Beyağır eleştirilerde bulunmuştur. Teşkilatın
"karıştırıcı" olduğunu, "üretici değil tüketici" durumunda bulunduğunu
belirten Kemali Bey "Bunlar para alıyorlar yalnız yiyorlar" demiştir. O
günlerden sonra gizli servisler hakkında bu tür eleştirilere TBMM çatısı
altında çok ender rastlanmıştır.
Bazı askerler de teşkilatın çalışmalarından duydukları endişe ve
eleştirileri dile getirmişlerdir. Bunlardan birisi de Cenup yani Güney
Cephesi Kumandanı Rafet Bele'dir. Bele Fevzi Çakmak Paşa'ya yazdığı
raporda Askeri Polis Teşkilatı için şunları söylemektedir:
"Cephenin kumandasını deruhte ettiğim güne kadar P teşkilatının ekserisi
hakkında edindiğim kanaat şu merkezde idi: Bir zamanlar vilayetlerin
valiler ve onların da yanında İttihat ve Terakkinin de murahhasları vardı.
Mesul memurlar yanında garı mesul insanlar daha fazla mevki sahibi olmak
isterler. KumandanlarlaP memurlarının da vaziyeti bu halde idi. Gizli

kalması lazım gelen P memurları üzerlerinde levhaları bulunan dairelerde
oturuyorlar. Koltuklarındaki çantalarla kahvelere giriyorlar.Tavla
oynarken insanların hissiyat ve metanetine tesiri olan mühürlerini
kullanıyorlardı. Bitabitaharri memurları da devri sabıkın hafiyeleri gibi
damgalı ve herkes tarafından tanınmış insanlardı. Bu insanlardan bir kısmı
da geceleri ev basmak, insan soymak, mevkilerinden istifade ederek tehdit
ile adam dolandırmak, kandırmak gibi ahvalden ictinap etmediler.

Anadoludaki P teşkilatı memleketin daha uzun müddet lanetle yadedeceği pek
sakim bir şey olmuştu. İka ettikleri yüzlerce cinayet arasında, bir kaç
cani de elde ettiler. Fakat sarf ettikleri para ve yaptıkları fenalıklarla
bu muvaffakiyet listesiteşkilatın lehinde olmaktan çok uzaktır. Cephenin
teşkili ile beraber bu teşkilat ilga edildiğindenirade buyurulan
istatistiki takdim etmek müşkildir."

MECLİS GİZLİ SERVİSİ KALDIRTIYOR

Askeri Polis Teşkilatı yaptığı iyi çalışmaların yanı sıra içine girdiği ,
hem de kısa zamanda girdiği yetki aşımı, lakaytlık, görev bilinçsizliği,
ve gizliliğe riayet etmeme nedenleri gerekçe gösterilerek kurucusu bulunan
Erkanı Harbiye Umumiyeti Riyaseti yani Genelkurmay Başkanlığı tarafından
Fevzi Çakmak Paşa'nın imzaladığı " 19 Mart 1921 tarihli bir tamimle 1
Nisan 1921 tarihinden itibaren mülga" , kaldırılmış sayıldı. Bunda en

önemli etken ülkenin kaderini elinde bulunduran TBMM'nin gösterdiği karşı
tepki olmuştur.Meclisin gizli servisin çalışmalarına karşı getirdiği
eliştiriler haklı ve yeride görülmüştür. bu mekanizma bugün ne yazıkki
işletilememektedir.
(P) teşkilatının yerine ise yine 1 Nisan 1921 tarihinden itibaren geçmek
üzere Tedkik HeyetiAmirlikleri kurulmuştur.
Bütün bu çalışmalar istihbaratı giderek Genelkurmay içine çekmiştir.
Yapılan her düzenleme istihbarat çalışmalarını askeri bir faaliyet haline
getirir. Bu tutum geleceğe ipotek koyan hataların tohumlarını ektirmiştir.
Çünkü gizli servisin devletin işlerinin dışında kullanılmasına bu
dönemlerde başlanılmıştır. Servisdaha çok siyasal amaçlarla
kullanılmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM-
TEDKİK HEYETİ AMİRLİKLERİ (1 NİSAN 1921)
GİZLİ SERVİS ASKERE EMANET

1 Nisan 1921 de kurulan Tedkik Heyeti Amirlikleri(P) teşkilatının yerine
geçmiştir. Özellikle gizliliğe uyması istenen yeni teşkilat (P)
teşkilatında çalışmış nitelikli elemanlardan seçme yapılarak
oluşturulmuştur. Bu örgütle amaçlanan büyük ve hantal olan yapının
terkedilerek (P) teşkilatının hatalarının arındırılmasıdır. Yapılanlar
yeni bir örgüt oluşumundan çok, ad değiştirerek yeniden yapılandırılmaya
çalışılan Genelkurmay İstihbaratı'nın etkinliğini arttırmaya yöneliktir.
Çünkü yeni örgüt de Askeri Polis Vazife Talimnamesindeki esaslara göre
çalışacaktır. Ancak yeni örgütte en yüksek rütbe yüzbaşı olarak

belirlenmiştir. (P) teşkilatının eleman sayısı azaltılmış, gençlere
öncelik tanınmış, gizlilik prensibi getirilmiştir. Tedkik Heyeti
Amirlikleri ile Ankara Hükümetidağınıklığa da bir son vererek
kendi
bünyesinde çeşitli istihbarat çalışmalarını yürüten Askeri Sansür
Müdüriyetleri, Matbuat ve İstihbaratMüdüriyeti Umumiyesi, İzmir
Hat
Komiserliğigibi kuruluşları koordineli çalıştırmak arzusundadır.
Ancak
(P) teşkilatlarının bazı bölgelerde lağvedilmeleri emirlerine
rağmen, uzun
süre çalıştıkları görülmüştür. Bunu o döneminkarışık ortamı
yanında,
askeri yapılanmanın dağınıklığına ve bu teşkilata verilen yetki
genişliğini de gözönüne alarak değerlendirmek gerekmektedir.
(P) teşkilatları ellerindeki geniş yetkilerdenfedakarlık etmek
istememişlerdir.

Bütün bu gelişmeler Ankara'yı mutsuz etmektedir. Arayış devam
eder.

Ankara, oluşturulan gizli servisleri başarılı bulmamaktadır. Gizli
örgütler sürekli sorun çıkartmaktadır. Elemanlar ellerine
geçirdikleri
yetkileri kişiselbaskı unsuru ve rant temininde kullanmaya
başlamışlardır. Çalışmalarında istenen başarıya bir türlü
ulaşılamadıkları
görülünce bunları kapatmak konusunda harekete geçilir. Eski
hastalıklardan
yeni yapı arındırılamamıştır. Bunun üzerine Tedkik Heyeti
Amirlikleri
Teşkilatı da 22 Haziran 1922 de topyekün, bütün birimleri
kapatılarak
ortadan kaldırılmıştır. Ancak ortak komisyonlar olarak çalışan
birimler
faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Bunun gerekçesi nedir.

Bu konuda Garp Cephesi Komutanlığının bağlı birliklerine
yazdığıemirde

şunlar belirtilmiştir:
1- Öncelikle teşkilatın ve personelin gizliliği kalmamıştır.
2- Yapmaları gereken vazifelerde istenilen seviyeye bir türlü gelinememiştir.
3-Verilen görevler tam olarak yapılamamıştır.
4- Bütçeden aldıkları para yüksek olmasına karşın yaptıkları işler bunun karşılığı olmamıştır. (Bu konu TBMM de enine boyuna tartışma konusu yapılmıştır.)
(P) teşkilatı ile aynı gerekçelerle kapılan örgüt, (P) teşkilatından getirdiği hastalıkları yenememiştir.
İstihbarat örgütlerinin kapatılmasıyla ortaya çıkan boşluğu gidermek görevi orduya düşmektedir. Bu teşkilatın istihbarat dahil bütün yükümlülükleri ordu tarafından karşılanacaktır.
MUSTAFA SAGİR ADLI İNGİLİZ CASUSU ATATÜRK'Ü VURACAK
Tedkik Heyeti Amirliklerinde görev yapan nitelikli elemanlar ordu istihbarat şubelerine aktarılacak ve bunlardan da yararlanılacaktır. Ancak tanınmamalı ve gizliliğe uymaları özellikle aranılan şarttır.
Bakanlıklardan görevlendirme ile teşkilatta yeralan memurlar bağlı bakanlıklara gönderilirken, diğer personel de dağıtılır.
1922 den 1926 ya kadar geçen dönem içinde istihbarat çalışmalarını Genel kurmay istihbaratı yürüttür.
Bu sırada daha önce oluşturulan ve askeri istihbaratın dışındaki sivil istihbarat grupları da çalışmalarını sürdürdüler. Bunlardan özellikle de İstanbul merkezli faaliyet gösterenlerdenbüyük ölçüde yararlanma devam etmiştir.
Bu grupların sayesinde Ankara'ya kadar gelen hatta TBMM ce kabul edilen

casusluk olayları da açığa çıkmıştır. Bunlardan en ilginç olanı 1921
yılında yaşanan Hintli Mustafa Sagir olayıdır. Bu olay daha önceki
sayfalarda da değinildiği gibi, Karakol Örgütünün kapanmasına da
yolaçacaktır.

1921 yılı başlarında İstanbul'a orta boylu, yakışıklı, kırmızıca suratlı
bir Hintli gelir. Adı Mustafa Sagir dir. Çok iyi Türkçe ve İngilizce
konuşur. O zamanların Tepebaşında İngiliz Sarayının yakınındaki meşhur
Kroker Otelinde kalmaktadır. İstanbul'a gizli olarak geldiği söylenir.
Sagir bir süre sonra İngilizce dersler vererek, odasına Mustafa Kemal,
Enver ve Cemal Paşaların boy boy resimlerini asarak dikkat çeker.
Şehzadebaşında tuttuğu evin kapısında ise Türk ve Hint Uhuveti İslamiye
Cemiyeti yazar. Anadolunun verdiği mili mücadeleyi desteklemektedir.
Karakol örgütünün önde gelen bazı subaylarıyla da iyi dostuklar kurmuştur.
Mustafa Kemal'e Hintli müslümanların bir hedeyisiyle, milli mücadelede
kullanımak üzere bir milyon tutan para yardımını beraberinde getirdiği
söylemektedir. Kuvayı Milliyecilerle girdiği ilişkiler nedeniyle
İngilizlerce tutuklanır. Ancak bunların hepsi düzmecedir. Sagir bir
İngiliz casusuydur.

Bunu anlamayan İstanbul gizli servisi17 günlük esareti sonunda Sagir'i
kaçırır. Daha sonra'da Karakol örgütünün yardımıyla Anadoluya geçirir.

Hintli casus kaçışından sonra gittiği her yerde büyük bir kahraman gibi
karşılanarak Ankara kadar getirilir. Sagir Çankırıkapıda Kılıç Ali Paşa,
Ankara Valisi, Polis Müdürü ve Milletvekileri tarafından karşılanır.
Mutludur, casus olduğunun anlaşılamamasının verdiği rahatlıkla yaşamının
oyununu oynamaktadır.
Adnan Adıvar ile görüşür. Hatta İstanbul üzerinden İsveç kanalıyla
Hindistan'a ileteceği raporlar bulunduğunu, bunun için kendisine olanak
yaratılmasını ister. İstanbul'daki temsilcisi Ramiz Bey kendisine yardımcı
olacaktır. Ramiz Bey ile temasını ise Karakol örgütünün gazetesi İleri'nin
yazarlarından Cavit Bey sağlayacaktır.
Ankara'da Hürriyet otelinin en üst katına yerleşen Sagir, kendisini Hintli
müslümanların lideri olarak tanıtır.
Sagir Mustafa Kemal tarafından kabul edilir. Kendisine değerli bir kumaşa
sarılı olan ve üzerinde" Lailahe İllallah Mumammedin Resulillah " yazılı
sancakı şerif sunduktan sonra şu konuşmayı yapar:
" Paşa hazretleri mukaddes sancağı zatı alinize Hindisten Hilafeti
İslamiye Reisi , ulemai benamdan Ebulfazl hazretleri takdim ediyor. Hint
müslümanlarıbaşlattığınız milli cihada tamamen katılıyor, madden manen
elinden geleni zatıalinizden esirgemeyeceğini vadediyor, bendenizi bu
kararı tebliğe memur ediyor ve zatı devletlerinezninde fevkalede
mümessil olarak göndermiş bulunuyor"

MUSTAFA KEMAL, SAGİR'İN CASUSLUĞUNU BİLİYORDU

Mustafa Kemal Sagir'e iltifat edip kendisinin TBMM Genel Kuruluna
takdimini emreder.
TBMM Mustafa Sagir'ibüyük bir gösteri içinde alkışlarla karşılar.
Sagir hayatından memnundur. İlk raporlarını İstanbula geçer, bunları açık
bırakmaya özen gösterir. Okunan metinlerde görünen bir şey yoktur.
Otelinde kendisini ziyarete gelen din adamları, milletvekilleri ,
gazetecilerle görüşür üst düzey yöneticilerle sohbetlerde bulunarak
günlerini geçirir.
Ancak Ankara'da Urdu dilinde bir gazete çıkarma girişiminden bahsettiği
Yeni Gün Gazetesinin sahibi Yunus Nadi, eline geçecek paradan etkilenip
izin almak ve imtiyaz istemek için durumu Mustafa Kemal'e aktarınca,
aldığı yanıt kendisini şok eder. Mustafa Kemal,Nadi'ye : " Bu adam
casustur. Hakkında gizli tahkikat var. Netice alınıncaya kadar bundan
kimseye bahsetmeyiniz" der.
Mustafa Kemal Sagir'e ilgisini devam ettirir, onun namına Hintli
müslümanlara telgraflar çeker. Adnan Bey ile arası iyi olan Sagir durumunu
çok güçlenmiş görür ve yakalanabileceğini aklına bile getirmez. Gönderdiği
metinler uzmanlarca incelenince, görünen yazıların altında görünmez
mürekkeple yazılmış metinler bulunduğu ortaya çıkar.
Ancak aradan 15 gün geçip te mesajlarına yanıt gelmeyince Adnan Bey''e
giderek durumu aktaran Sagir için artık oyun bitmiştir. Adnan Bey
çekmecesini açıp Sagir'in şifreleri çözülmüş, okunur hale getirilmiş

mektuplarını gösterir. Tutuklandığını bildirir. Şaşkın Sagir daha ağzını
açamadan iki sivil polis onu alarak nezarete götürür , taşındığı evde
yapılan aramada da çok sayıdaevrak ile patlayıcı madde ve tabancalar,
gizli dolaplarda bulunur.
10 günlük sorgusu sonunda Sagir şunları itira eder:
" Lawrence, Osmanlı İmparatorluğunu altınlara dayanarak
yıkmıştı.İngilizler beni de milli hükümetitabanca ile ortadan
kaldırmakla görevlendirdiler. Maksadım Mustafa Kemal Paşayı öldürmekti.
bununla Türklerin Kurtuluş Savaşı duracak, milli hükümet yıkılmış
olacaktı. Fakat başaramadım. Arkadaşlarım hiç bir şeyden haberleri olmayan
iyi niyet sahibi saf insanlardır. Yalnız para için bana yardım
etmişlerdir.Zira suikast planı benden başka kimse tarafından bilinmiyordu.
Mustafa Kemal Paşa'yı da Afgan Kralını öldürdüğüm gibi öldürecektim"
Mustafa Sagir'i Ankara'da Kütahya Milletvekili Cevdet İzrap, Elezığ
Milletvekili Hüseyin, Cebelibereket Milletvekili İhsan ve Gaziantep
Milletvekili Kılıç Ali Bey'lerden kurulu İstiklal Mahkemesiyargılar ve
idamına karar verir.
SAGİR İDAMDAN ÖNCE AFYON İSTEDİ
Sagir idama giderken soğuk kanlı görünmeye çalışır. Dini telkinden sonra
celladın kendisine sunduğu iri kara bir zeytin tanesini görünce şaşırır: "
Nedir, Afyon topağı mı" diye sorar. Zeytin olduğunu öğrenince istemez. İpe
boynunu kendisi uzattır.

İdam halka açık bir şekilde Ankara çarşısında yapılır. O dönemlerin idam
geleneği bu işlerin halka açık yapılması şeklindedir. Bu gelenek Türkiye'de daha uzun yıllar devam eder.

Meydan tıklım tıklım doludur.

Sagir idam edildikten sonra, vasiyeti niteliğinde bıraktığı bir mektup
İngiliz Konsolosluğu'na isteği üzerine iletilir. Mektupta şunlar belirtilir:

" İngiltere hükümetinden aldığım vazifeyi sadakatle yaptım. Mahkeme
sırasında herşeye rağmen İngiltere hükümetine ait hiç bir sır vermedim.
İngiltere ve Hindistan İmparatorluğuna karşı olan sadakatim son dakikama
kadar devam etti. Okuldaki kardeşimi İngiltere hükümetinin himaye ve
şefkatine bırakıyorum."

Sagir'i ele veren onunla İstanbul'daki İngiliz ajanları arasındaki rapor
alışverişini sağlayak olan Ferid Cavid tir. Cavid İngilizlerle temastan
önce durumu Mustafa Kemal ile İstihbarat Komisyonu Başkanı Rıza Bey''e
bildirmiştir. Bu nedenle de yardımlarından dolayı idama değil,müebbet
kürek cezasına çarptırılır.

Casuslar giz dolu dünyalarında zaman zaman kahraman zaman zaman da hain
olarak idam sehpalarına gitmişlerdir. Bu onların seçiminin doğasında
vardır.

Türkiye Cumhuriyeti bu dönemde casusların yargılanmalarını özel kanunla
kurulan İstiklal Mahkemelerinde yapmıştır.

İstiklal Mahkemeleri Kanunu şöyleydir:

Madde 1: Muvazzaf ve gönüllü olarak askeri hizmete girip dekaçanlar veya
her ne surette olursa olsun kaçmaya sebebiyet verenler ve kaçanı yakalamak
ve sevketmekte ihmali bulunanlar. kaçakları gizleyen, besleyen,
giydirenler hakkında mülki ve askeri kanunlardamevcut hükümler ve
gerektiğinde öteki bütün cezai kararları bağımsız olarak hüküm altına
almak ve hükümleri yerine getirmek üzereBüyük Millet Meclisi üyelerinden
oluşan İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.
Madde 2: Bu mahkemeler üç kişiden kuruludur. Büyük Millet Meclisinin oy
çokluğu ileve içlerinden, biri kendileri tarafından da başkan seçilir.
Madde 3: İstiklal Mahkemelerinin kararları kesindir, temyiz olunamaz ve
infazına bütün silahlı ve silahsız devlet ukvvetlerimemurdur.
Madde 4: İstiklal Mahkemelerinin emir ve kararlarını yerine getirmeyenler
veya getirmeyi ihmal edenler aynı mahkemelerce yargılanırlar.
Ek Madde: Kumandanların askeri rütbeler silsileleri arasında itaat ve
inzibat sağlamaya yarayanhak ve yetkileri saklı kalmak üzere, vatanın ve
hilafetin kurtarılması ve istiklali için savaşan Büyük Millet meclisinin
amacınaaykırı olarak düşman amaç ve çıkarlarını korur yollu teşvik ve
kışkırtmalarla ifşaatlarda bulunan ve memleketin maddi ve manevi
kuvetlerini her ne şekilde olursa olsun sarsıp azaltmaya çalışanlar ve
düşmanlar hesabına askeri ve siyasi casusluk edenlerle 23 Nisan 1920

tarihli Hiyaneti VataniyeKanunun içerdiği maddelerden dolayı sanık
bulunanlarınyargılanmaları, hükümlerin yerine getirilmesi yetkisi
İstiklal Mahkemesi kurulan yerlerdebu mahkemelere verilmiştir.
Bu yasa Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara hükümetinin ne kadar
sıkıştığını göstermesi açısından çok önemli bir örnektir. Binlerce insan
İstiklal Mahkemelerinde yargılanmıştır ve ceza almıştır. Bir kısmı idam
edilmiştir. bir yanda düşman ve onu destekleyen İstanbul Hükümeti ile
Padişah, diğer yanda ise casuslar veasker kaçakları, Ankara hükümetini
İstiklal Mahkemelerini kurmak zorunda bırakmıştır. Bu uygulama daha sonra
yanlış kararlar verildiği veyanlı tutum takınıldığı gerekçesiyle
eleştirilere uğramıştır. İstiklal mahkemeleri bir ara Mustafa Kemal'in
muhaliflerine gözdağı verilmesi amacıyla da kullanılmıştır. Ancak bu
Ulusal Kurtuluş Savaşı sonrası dönemleri kapsamaktadır.

İstiklal Mahkemelerininasılmasına karar verdiği diğer bir kaç casus ise
şunlardır:

Hilafet Ordusu Subayı Saffet Nezihi (Yunan Casusu)
Faik Paşa oğlu Tevfik Bey (İngiliz Casusu)
Dişçi Ahmet İhsan Bey (İngiliz Casusu)
Karzak Süleyman Paşa (İngiliz- Yunan Casusu)

Bu sırada İstiklal Mahkemelerini ve Türk istihbarat birimlerini en çok
yoran gelişmeler Kürt ayaklanmalarıdır. Özellikleİngilizler tarafından
parayla satın alınan, kandırılan veya kışkırtılan Kürt liderler bir
Kürt-İslam devleti kurmak için peş peşe ayaklanmışlardır. Bunlara karşı en
ağır cezalar uygulanmıştır.

İngitere ileilgili bir ayaklanma öyküsü ise olayların gerçek yüzünü
göstermesi bakımından ilginçtir.

KÜRT İSLAM AYAKLANMASINI BASTIRAN ZABITA

Kürdistan Teali Cemiyeti Başkanı, Ayan üyesi, eski Şurayı Devlet Başkanı
Seyit Abdülkadir'in özel kalem müdürü Palulu Kör Sadicin gibi bir
adamdır. Öyle kolay kolay kül yutmazdır. Kürt derneklerininhemen
tamamında aktif görevler alan Sadi, sürgün günlerinin sonunda İngiliz
gizli servisi için çalışmak üzere Kahire'ye gitmiştir. Burada Türk gizili
servisinden olan ancak İngiliz servisinde çalışıyormuş havası veren Celal
ile tanışmıştır. Celal Sadi'yi yıllar sonra İstanbul'da görür görmez
Korgeneral Ekrem Baydar'a raporunu verir. Rapora göre Sadi Mustafa Kemal'e
suikastve Dersim çevresinde geniş tabanlı bir ayaklanma örgütlemeye
çalışmaktadır. İngilizlerden buna karşılık para ve güvenceistemektedir.
İlişki devam ettiğinde Celal ile Sadi arasındaki diyalog gelişir.Seyit
Abdülkadir Sadi için Celal'e tam yetkilidir der. Celal, Sadi'den bağlı
olduğu örgütün belgelerini ister o da getirir. Ancak Celaldaha yetkili
birisini devreye sokar gibi Sadi ile Taksim Belediyesi Zabıta
memurlarından Nizametin'iİngiliz gizli servis elemanı olarak Sadiye
yutturur. Sarışın, uzun boylu olan Nizamettin'e İngiliz'e benzemesi için
makyaj bile yapılır. Nizamettin Sadiye İngiltere'nin Umumi Şarkiyei
Siyasiye Müdürü Mr. Templenolarak tanıştırılır. Karşılıklı belge

alışverişi sürer. İçişleri Bakanlığından ne yapılması gerektiği sorulur.
Yanıt 4 ay sonra gelir, bu sırada ilişki kesilir. Şeyh Sait ayaklanması
başlamadan 2 ay önce Ankara Abdülkadir ve Sadiile yeniden görüşülmesini
ister. Bu görüşme Şişli Dede Sokağı Zafer Apartmanının 8 numaralı
Dairesi'nde olur. İngilizler adına söz verilir, kararlar alınır.
Ancak Abdülkadir durumdan şüphe edince oğlu Seyit Mehmet'i İngiliz
Büyükelçiliğine gönderir . Bu da gerçeği ortaya çıkarır.
Ancak polis 15 Nisan 1925'degelen emri uygulayarak Sadi ve Abdülkadir'i
yakalar. Diyarbakır İstiklal Mahkemesinde yargılanır ve mahkum edilirler.
Abdülkadir'in ölüm cezasına çarptırılmasından sonra İngiltere'nin İstanbul
Büyükelçisi Lindsay Dışişleri Bakanlığınagönderdiği 2 Haziran 1925 günlü
raporda şunları söyler:
" 1919-1921 yılları arasında Kürtlerin özerkliği yanlısı hareketlerle çok
yakından ilgisi olan eski senatör Seyit Abdülkadir son ayaklanmanın
kışkırtıcısı olarak idam edildi."
Busırada İstanbul bir casus kazanı haline gelmiştir. İşbirlikçi hainler
casusların en büyük yardımcısıdır. Bunların yakalanması için yoğun çabalar
sergilenmektedir.İstanbul'da casusların resmi geçidi yaşanmaktadır.
Sait Molla ile birlikte işgal İstanbul'undaİngilizlerle işbirliği
edenler arasında eski İçişleri Bakanlarından Mehmet Ali Bey'in 27 Ağustos
1921 tarihinde ele geçirilen İngilizlere verilmiş bir ihbarında şu
ifadeler vardır:

"Kuvayı Milli'nin İstanbul memurlarından Erkanıharp Yüzbaşısı Seyfettin
Efendi, Anadolu'yaçağrılmıştır. Erkanıhorp Yüzbaşısı Ekrem ile Topçu
Miralay Eyüp Bey'ler de çağrılmak üzeredir. Bunların gitmesi İstanbul
Hükümeti ile Anadolu'nun arasının açıldığını gösterir..."

İSTANBULHAİN KAYNIYOR

İstanbul'daki teşkilatlar İngiliz istihbaratından bu raporla birlikte
aynı gün bir başka bilgi dahasızdırmışlardır. Bu da Altunizade'de
oturan ve İngilizlere casusluk edip , evine İngiliz zabitlerini alan
Belkıs Hanım adında birinin adres ve fotoğrafıdır. Bir kaç gün sonra
İstanbul'dan Anadolu'ya cephane kaçırırken yakalanan bir kaçakçı moturunu
ihbar edeninin de kimliği 7 Eylül 1921'de saptanır. Bu eski bahriye
subaylarından ve Reji Örgütünde Kolbaşılık eden Kasımpaşalı Haydar'dır.

İstanbul satılmışların,casusların kaynadığı bir kenttir. Dönem
istihbarat servislerinin saptadığı bir başka hain de Uskumruköy, Domuzdere
ve Hisarkaya'ya gönderilmeküzere silah çıkartıldığını İngilizlere haber
veren Değirmendereli Çerkes Kazım'dır. Eski polis müdürü Tahsin ise uzun
süre izlenir ve iki akşamda bir Maksivel adlıİngiliz'e Kuvvacılar
hakkındarapor verdiği saptanır.

Bu dönemde İstanbul'da kaçakçılık olaylarında kullanılan çöp arabalarını
da bir hain İngilizlere ihbar eder. Bu kişinin adı kayıtlara Saffet olarak
geçer.

İstihbarat birimleri çalışmaktadır. Bu dönem içinde askeri istihbaratın
yanı sıra polis istihbaratı ve güçleri de casuslar savaşında önemli

görevlergerçekleştirmişlerdir.
Örneğin Mustafa Kemal'e karşı 1926 yılında gerçekleştirilmesi planlanan ve
tarihimize "İzmir suikasti" olarak geçen davanın sanıklarının
yakalanmasında ve düzenlenen operasyonlarda polis teşkilatının büyük
çabaları olmuştur.
Bu suikast ile ilgiliçalışmalar yapılırken bir yandan da İngilizler
Kürtleri ayaklandırmaya çabalamaktadırlar. Gizli servis bu dönemde
İngilizlerin bu oyununu bozar. Bu sırada Ankara'daki İngiliz
Büyükelçiliğinin ayaklanmayı koordineyle sorumlu istihbarat görevlisi,
aynı zamanda Başkatiptir. Ayaklanmanın bastırılması üzerine Başkatip
intihar eder.
Bu sırada Ankara'da geçmişten gelen İttihatçılık ile Mustafa Kemal
yanlılığı kavgaları boyutlanarak devam etmiştir.
Teşkilat-ı Mahsusa'dan buyana gizli servislerin içinde bulunan ve etkili
olan kişiler arasında Mustafa Kemal'in desteklenmesi veya bertaraf
edilmesi konuları hep tartışılmıştır.

-BEŞİNCİ BÖLÜM-

(MAH-MEH) MİLLİ AMELE HİZMET YA DA MİLLİ EMNİYET HİZMETLERİ (5 OCAK 1927)
:
DEVLET İSTİHBARAT ÖRGÜTÜNÜ KURUYOR

1922 ile 1926 yılları arasında istihbarat çalışmalarını aktif olarak
Genelkurmay İstihbarat Dairesi yürütmüştür. Bu çalışmalar sırasında diğer
gruplar da onlara yardımcı olur. Bu dönemde özellikle Kafkaslar ve diğer

kaybedilmiş topraklarda Teşkilat-ı Mahsusa' nın oluşturduğu brimler
faaliyetlerini sürdürdüler. Bunlar Almanya ve Sovyetler arasında gidip
gelen Enver, Talat ve Cemal Paşalardan emirler aldılar. Buralarda
Kızılorduya karşıönemli sabotaj ve direniş örgütlenmeleri
gerçekleştirdiler. Bu nedenle her üç paşa da Kızılordu ve Ermenilerce
öldürülmüştür.

Savaş sonrası günlerde de Türkiye istihbarat örgütlerinin çok yaygın
faaliyetlerinin gözlendiği bir ülkedir. Almanlar, İngilizler, Fransızlar,
Sovyetler, Amerikalılar istihbarat çalışmalarında Türkiye'yi üs olarak
kullanmışlardır. Almanlar ile İngilizler o dönemde Türkiye'de en iyi
istihbarat ağına sahip iki ülkedir.

Ancak onlarla karşı karşıya gelecek bir Türk istihbaratı yoktur. Ordu
istihbaratı savaş sırasında bu görevi üstlenmiş, ancak sonrasında ne
olanakları ne de elemanları açısından yeterlilik gösteremez duruma
gelmiştir. Mustafa Kemal'in devrimlerine karşı içerde bazı unsurların
tepkileri de ciddi bir sorun oluşturmaktadır ve bunlar dış istihbarat
birimlerincedesteklenmektedirler. Savaşın yaraları kanamaya devam
etmektedir. Bir yandan da genç Türkiye Cumhuriyeti ekonomik ve sosyal
alanda gelişmeye çabalamaktadır.İşte bu günlerde kendisini iyiden iyiye
hissetirmeye başlayan bir istihbarat teşkilatının boşluğunu doldurmak

üzere hükümetyeni kararlar alır.
Mustafa Kemalyeni ve güçlü bir istihbarat teşkilatı istemektedir. Bunun
içindünyanın saygın istihbaratçılarından Albay Walter Nikolai ile temasa
geçilir. Nikolai Alman gizli servisini genişleten, gizli polis teşkilatını
kuran kişidir. Nikolai Türkiye için hazırlardığı istihbarat planlarıyla
birlikte 1926 yılının Ekim ayında gizlice Türkiye'ye gelir. İstanbul'da
Yıldız Sarayında özel olarak seçilmişTürk istihbaratcılarına bir dizi
konferanslar veren Nikolai, bu konferanslara katılanlardan oluşan bir
çekirdek kadro ile 1926 Aralık ayında Ankara'ya getirilir. Hacıbayram
yakınında Keskin sokakda kiralanan bir binada Nikolai'nin başkanlığında
toplanan ve çalışmalarına başlayan bu ekip, Türk istihbarat biriminin
yönetici kadrosunu oluşturur. İlk MAH Başkanı Albay Ali Şükrü Ögel olur.
Atatürk'ün 1925 yılındakiuzman istihbaratçı arayışlarının sonucunda
Almanya'da General Naci Eldeniz(Mustafa Kemal'in Harp Okulun'dan
hocasıdır ve Vahdettin ile birlikte Mustafa Kemal'in de katıldığı 1917
yılındakiAlmanya ve Avusturya gezilerinde yer almıştır.) tarafından
bulunup Türkiye'ye çağrılan Valter Nikolai, Kayzer'den sonra da gizli
servisin patronu olarak kalır. Hitler de bu uzman istihbaratçıyı yerinden
oynatmaz ve ona Nazi gizli servisi Abwehr'in kurulmasında etkin görevler

verdirir.
Nikolai ile ilgili belge ve bilgilerin büyük bir kısmı Almanya'nın işgali
sırasında Ruslar tarafından Alman dosyalarından ayıklanarak Moskova'ya
götürülür ve halen de burada bulunmaktadır. Kitap hazırlanırken
Alman'ya'dan mektup, telefon ve faks ile görüştüğümüz Koblenz'deki
Bundesarchıv, yetkilileri Nikolai' ye ilişkin Doğu Almanya'da da bir
bilginin bulunmadığını ifade ettiler. Yetkililer Nikolai'nin Türkiye ile
ilgili raporlarının da bulunduğu büyük arşivinin Rusya'daSammulungen,
ul. Vyborgskaja 3, 125212 Mokova , adresinde bulunan özel bir arşivde
saklandığını bildirdiler.
Nikolai MAH çıların eğitimi sırasında seçtiğielemanları Almanya'ya da
götürerek burada bir eğitimden geçirmiştir. Dönenler ilk çalışmalarına
Ulus'daki Efkaf apartamanıile yanındaki 2 sarı boyalı binada
başlamışlardır.

MİLLİ EMNİYET HİZMETLERİ , MAH KURULUYOR

Bu gelişmelerin üzerine İçişleri Bakanlığı 5 Ocak 1927 tarihli " Çok
Gizli" ve "Kişiye Özel " bildiriminde valiliklere yeni bir teşkilatın
kurulduğunu belirtip:
" Ecnebi devletlerin propaganda ve istihbarat hizmetlerinin teşebbüsatına
karşı hükümetin ve ordunun emniyeti için tedabiri mahsusa almakzarureti
hasıl olmuş, bu maksatla umumi merkezi Ankara'da , mıntıka merkezleri
memleket dahilinde olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti İhdas edilmiştir"
görüşünü açıklar.

Milli Emniyet Hizmeti Teşkilatının kuruluşuyla ilgili olarak Genel Kurmay
BaşkanıFevzi Çakmak 6 Ocak 1927 tarihli bir yazı ile şunları dile
getirmiştir:
" Milli Emniyet Hizmeti Riyaseti'ne
Umumi merkezi Ankara'da ve şubeleri şimdilik İstanbul, İzmir, Adana,
Diyarbakır, ve Kars olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti teşkil
edilmiştir. Bu şubeler doğrudan doğruya umumi merkeze merbuttur.Şimdiye
kadar ordu müfettişliklerince tedvir edilen istihbarat hizmeti bedama bu
teşkilat tarafındanidare olunacaktır."
Bu emirle ordu tarafından yürütülen istihbarat çalışmaları Nikolai
tarafından eğitilen ve MAH (Milli Amele Hizmet) veya MEH (Milli Emniyet
Hizmeti) olarak tanımlanan yeni teşkilata bırakılmaktadır. Çekirdek kadro
içinde askerler ve siviller birlikte çalışmaktadırlar. İçişleri
Bakanlığına bağlı olan kuruluş, bütçesini Başbakanlık örtülü ödeneğinden
karşılar. Dönemin siyasi yapılanmasında asıl bağlı bulunulan yetkili
Başbakandır. Çünkü en etkin kabine yetkilisi Başbakandır ve sorumluluk
ondadır. Bu nedenle MAH'ın Başbakanlığa bağlı olduğu da fiili bir
gerçektir. Ancak doğrudan muhatap İçişleri Bakanıdır. Bu dönemde MAH'ın
giderleri Başbakanlık örtülü ödeneğinden karşılanmıştır.

GİZLİ SERVİS ELEMANLARI POLİS KADROSUNDA

1943 yılına kadar bu teşkilatla ilgili Başbakanlık belgelerinde herhangi
bir başka kayıt yoktur. Çalışmaların yasallığını sağlayacak bir düzenleme
de gözükmemektedir. Çalışanlar İçişleri Bakanlığı'nın 2 numaralı kadro

çetvelinde gözükür ve daha çok Emniyet Müfettişi statüsünde bulunurlar. 23
Haziran 1943 de çıkartılan 443 sayılı Başvekalet Teşkilatı Hakkında
Kanun'un kodro cetvelinde bir adet Milli Emniyet Hizmetleri kodrosu
görülmektedir.1945 de yasada yapılan düzenlemeyle MAH, kadro cetvelinden
yasa metnine geçer ve yine bir kişilik yasallıkaltında bütün teşkilat
gizlenir. Gizlenen teşkilat mensuplarından asker olanlar Silahlı
Kuvvetlerden , sivil olanlar ise İçişleri Bakanlığı 2. numaralı
çetvelinde polis müfettişi veya uzmanı gibi kadroların karşılığında
gösterilip, buradan maaş alırlar. Yani bunların paraları İçişleri
Bakanlığınca ödenir. Ancak görevli gelenlerin maaş ve diğer parasal
olanakları o kurumların bütçelerinden karşılanır. 1945 de yasalarımızda
Başbakanlık Müsteşarına eş derecede maaşa sahip bir adet Milli Emniyet
Hizmetleri Reisi kadrosugörülmektedir. Milli Emniyet Hizmetleriyle
ilgiliyasal düzenleme çok sonraları 6 temmuz 1965 de yapılır. Çıkarılan
644 sayılı yasayla ad da değiştirilir ve MAH'dan MİT'e geçilerek; Mili
İstihbarat Teşkilatı oluşturulur.

1926-1927 yılları arasında oluşan yeni teşkilat 1965'e kadar uzanan zaman
diliminde çok önemli çalışmalar yapmış, büyük tartışmaların odağında
yeralmıştır.

Nikolai tarafından bir başkan, 13 yöneticipersonel ve dört şube
şeklindeörgütlenen MAH'ın örgüt şeması, Başkan ve altında sıralanan
şubelerden oluşmaktadır. Bu şubeler :

A) İstihbarat (Espiyonaj)
B) Müdafa (Karşı espiyonaj)
C) Propaganda
D) Teknik işler

Teşkilatın A şubesi milli savunma kadrosundan askerlerce, B şubesi Emniyet
Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı personelinden, C şubesi
Dışişleri Bakanlığı personelinden ,D şubesi ise asker ve sivil kişilerden
karşılanmıştır. C şubesi sonradan kapatılmıştır.

MAH yurt dışında ilk olarak Viyana(kuzey), Tahran (Doğu), Kahire (güney)
olmak üzere üç büroylaçalışmaya başlamıştır. Daha sonra bu bürolar
ekonomik gerekçelerle kapatılmıştır.

MAHİkinci Dünya Savaşına doğru giden dünyada en sıcak günlerde hizmet
vermiştir.

İtalya'nın Faşist lideri Mussolini ve desteğini aldığı Hitler
Almanyası'nın Balkanlara ve özellikle Türkiye'ye yönelik niyetleri MAH
tarafından ulaştırılan istihbaratlarlaaçığa çıkartılır. Mussolini'nin
Türkiye'ye karşı çıkışlar yaptığısırada Atatürk " Musollini ve Hitler
birleşerek en geç 4-5 yıl içinde İkinci Dünya Savaşına sebep olacaklardır"
derken MAH kendisine hem İtalyanların , hem de Almanların Türkiye'ye
yönelik gizli askeri planlarını sunmuştur.

HATAY İÇİN YAZILAN FRANSIZ RAPORU MAH'IN ELİNE GEÇİYOR

Mustafa Kemal'in önem verdiği, üzerinde hassasiyetle durduğu konu bu
dönemde Hatay sorunudur. Hatay'ın Türkiye'yekatılması için bir dizi

hareket başlatan Atatürk, bunun gerçekleşmesi için istihbarat örgütünden
de sonuna kadar yararlanacaktır. Hatta elindekinin ötesinde Teşkilat-ı
Mahsusa türü bir gönüllüler ve seçme yurttaşlardan oluşan örgütlenmeye
gidilmesini de savunacaktır.

O dönem özellikle Ortadoğuda toprak iddiasını tam olmasada büyük ölçüde
yitirmiş, ancak etkinliğini arttırmış Türkiye, istihbarat açısından da
oldukça şanslıdır. Teşkilat-ı Mahsusa'nıntemellerini attığı istihbarat
kaynakları şimdi MAH'ın hizmetindedir. Bu hizmet de Fransızlarakarşı
yerine getirilir.

Hatay'ı Türkiye'den kopararak işgal eden Fransa bölgepetrolünün denize
açılış kapısını elinden çıkarmaya yanaşmamaktadır. Ancak Atatürk'ün
izlediği politikalar sonucu köşeye de sıkışmıştır. Suriye'ye, Hatay'ın
kontrolünü vermeye çalışan Fransa, her seferinde Türkiye'nin tepkisiyle
karşılaşır. Türkiye, Hatay'a bankaları,ticaret adamları ve en önemlisi
istihbaratçılarıyla girmiştir. Etkinliği büyüktür. Fransızlar yeni dünya
dengelerini kollayarak Alman tehlikesi karşısında Türkiye'yi kızdırmamaya
da bir yandan gayret göstermektedir. Bu tutum İngilizlerce de
benimsenmiştir.

İşte bu gelişmeler devam ederken Suriye'den gelen bir mesaj MAH 'ın eline
geçer. Fransızların: " Hatay için dökülecek tek damla Fransız kanı yoktur.

Durumun idaresini sizin eşsiz politik dehanıza bırakıyorum" içerikli
dışişleri raporu MAH'ın eline geçer. MAH, Hatay konusunda İngiliz ve
Fransız gizli servislerinin önünde geçerek Fransızlarınkan dökmeden
sorunu çözme isteklerini öğrenmiştir. Bu mesaj Ankara'yı rahatlatır ve
elindeki kozlarını çok başarılı ve ustaca oynamasını sağlar. Sonuçta Hatay
önce Fransızlarla imzalanan 23 Haziran 1939 tarihli Ankara anlaşmasıyla
Türkiye'ye bırakılır. Ardından daHatay Cumhuriyeti Meclisi 29
Haziran'da Türkiye'ye katılma kararı alır. TBMM de 30 Haziranda bu kararı
onaylar. Hatay artık Türkiye'nin olmuştur.

Atatürk çok önem verdiği Hatay konusunda yeni bir gizli örgütlenmenin
gerekliliğini de savunmuştur. Bu konuda dillendirdiği örnek başarılarını
gözleriyle gördüğüTeşkilat-ı Mahsusa'dır. Atatürk'ün bu konudaki
hassalığı ve yeni örgüt kurma konusundaki düşüncesi onun bir başarıda
gizli servise verdiği önemi vurgulaması bakımından önem taşımaktadır.

Hatay ile ilgili olarak Atatürk'ün yakın arkadaşı Orgeneral Kazım Özalp'in
anılarında bakın neler yeralmaktadır.

"Bir gece Karpiç Lokantasında yemekteydik. Atatürk'ten başkakız kardeşi
ve 20 kadar arkadaşımız da beraberdi.Diğer masalarda Ankara'da bulunan
bazı yabancılar ve Türk müşteriler vardı. Atatürk, burda Hatay konusunda
bir olay yaratmanınpropaganda yönünden faydalı olacağını düşünerek Hatay

konusunu tartışmaya açtı.Sofradakiler, hatta müsade ettiği için diğer
masalardan tartışmaya katılanlar, hükümetin gevşek tutumunu protesto
ederek kısa zamanda daha müessir tedbirlerin alınması gerektiğini
söylediler.Atatürk'ün bu konuşma ve protestoları tasvip eder bir tutumu
vardı. Hatay konusunda hükümete karşı yapılacak bazı girişimleri
destekleyeceği havasıuyandı. Kız kardeşi Makbule Hanım tavana iki el
ateş etti. Atatürk bu çıkışa ses çıkarmadı. Orada , bizim soframızda
bulunanlardan iki kişinintabanca ile havaya ateş ettikleri görüldü. Bu
gösteri hükümetin Hatay konusundaki gevşek tutumuna karşı bir protesto
havasıtaşıyordu. Atatürk'ün böyle bir olayı daha önceden düzenlemiş
olduğu kanısına vardım. Hatta sonradan öğrendiğime göreyanında oturmakta
olan eşime 'Hanımefendi bir silah da siz atar mısınız? ' diye sormuş.
Bizim hanım 'Paşam ben daha elime silah almadım ' diye cevaplandırdığında
' Pekala gerekirse sizin çocuklarınız silah atarlar' demiş."

O gece olaya polisler el koyar, tahkikat açılır ve kız kardeşi Makbule
Hanım ile diğer ateş edenler gözaltına alınır. Olayın bu denli büyümesinin
ardından Atatürk soruşturmaya bir sözünün bulunmadığını Hatay için
hassasiyet gösteren kişilerle ilgili tahkikatı uygun bulduğunu , ancak
hassasiyeti takdir ettiğini belirterek karakoldakileri ziyarete gider.
Böylece de istediği propaganda yapılır.

Özalp bir seferinde de Atatürk'ün Hatay için gizli örgüt önerisinde
bulunduğunu dile getiriyor:
" Savarona'da dinlenirken bir gün yatta yapılan bir Bakanlar Kurulu
toplantısından sonra bana 'Seninle konuşacağım gitme' dedi.'Milli
Savunma Bakanıolmam nedeniyle Hatay işinde bana önemli görevlerin
düşebileceğini , bu konudagerekirse Makedonya'daki ihtilal çeteleri
gibi bir teşkilat kurmamızı, benim evvelce Makedonya'da Selanik vilayeti
takip kumandanlığındabulunmuş olmam nedeniyle böyle bir teşkilatın
nasıl kurulacağındatecrübeli olduğumu, bu iş çin yeterli tahsisatın
sağlanabilmesini teminen Başbakan Celal Bey ile görüşeceğini söyledi.
Hatay mutlaka bizim olmalıdır' diyerek sözlerini bitirdi.Yorgun
görünüyordu. Bu kendisiyle görüştüğüm son devlet işiydi."

MAH SAVAŞA HAZIRLANIYOR

Bu olayların yanısıra MAH içe dönük bir gizli polis örgütü gibi de
kullanılmıştır. Atatürk karşıtlarına karşı MAH'ın operasyonları artmıştır.
Dış istihbarat ve casuslukla mücadele için kurulan örgüt, giderek içeriye
dönmek durumunda kalmıştır. Oysa o dönemde bu işlerle uğraşabilecek bir
polis teşkilatı güçlü bir şekilde mevcuttur. MAH'ı içe döndürmenin
zararları ileriki yıllarda, daha da fazla görülecektir. Bu dönemde Atatürk
ile anlaşmazlığa düşen milletvekilleri ve askerlerin telefonları dinlenir.
İçerde Türkiye Komünist Partisi üyelerine karşı sert operasyonlar ve

gözdağı nitelikli büyüktutuklamalar yapılır.
Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanlığı makamına gelen İsmet İnönü de
istihbarat çalışmalarına büyük önem vermiştir. O da elindeki yetkiyi sert
kullanan otoriter liderlerdendir. "Milli Şef" dönemi gizli servis için
zor koşullar altında geçer.
İnönü, İkinci Dünya Savaşı sırasında izlediği denge diplomasisi sayesinde
Türkiye'yi savaşın dışında tutmaya çabalarken, İngiliz, Alman, Fransız ve
Sovyet gizli servisleri Ankara'dasavaş rüzgarları estirmektedirler.
Bunları izlemekle görevli MAH'ın, onca eksiğe ve ekonomik sıkıntıya karşın
başarısız olduğunu söylemek mümkün değildir. Hatta bazı olaylardao denli
etkili olunmuştur ki dünyanın kaderini değiştirecek gelişmelere yön
verilmiştir.
İkinci Dünya Savaşı Türkiye'nin etrafını bir ateş denizine çevirirken,
buna kapılmamak için direnen hükümet oldukça zorlanmıştır. Balkanların
Almanlar tarafından işgali, ardından yaşanan Rus-Alman savaşı, Türkiye'yi
çok zorda bırakmıştır. Almanlar bir yandan; İngiliz, Fransız, Amerikan
hükümetleri bir yandan Türkiye'yi çekiştire dursunlar, gizli servisler
arasında süregelen çatışmalarbu dönemin Ankara, İstanbul hatta
Anadolu'sundaartık alışılagelmiş olaylardandır.
Seferberlik vardır. Ekmek, kömür, tütün, kibrit , tekel ürünleri karneye
bağlanmıştır. 1939'a göre fiyatlar 1940' lı yıllarda neredeyse 10 kat daha

artmıştır. Karaborsa hakimdir.Savaş her an beklenmektedir. Çünkü bu
yönde yürütülen korkunç bir İngiliz propagandası söz konusudur.
Tam bu darboğazda yaşanan Erzincan depremi 23 bin insanın ölümüyle büyük
bir felaketi ve ekonomik yıkımı da Türkiye'nin başındaki belalara ekler.
Yaşam savaş dışında ama büyükstres ve zorluklar altında
sürdürülmektedir. İngiltere, Fransa ve AmerikaTürkiye'ye büyük baskılar
yaparak, kendi saflarına çekmeye uğraşıyorlar, ancak İnönü'nün istediği
ekonomik ve askeri yardımı kendileri için kullanmaktansa ne yapacağını bir
türlü kestiremedikleri Türkiye'ye vermeyi çıkarlarına uygun
görmemektedirler. Ayrıcageçmiş dersler bu ülkelerle ilişkilerde
Türkiye'nin güven krizini arttırıcı nedenler oluşturmaktadır.
Sovyetler ile Almanların savaş öncesinde oluştudukları savunma ve
işbirliği anlaşmaları Türkiye üzerinde şok etkisi yapmıştır. Almanlar,
Sovyetlerle birlikte Türkiye'yi savaşa ve kendi saflarına çekmenin
acımasız planlarını yürürlüğe koyarlar. Alman radyoları Erzincan
depreminin tanrının Türklerekendi saflarında olmadıkları için verdiği
bir ilahiceza olduğunu bile savunurlar.
Hitler 1 Eylül 1939'da ansızın girdiği Polanya'da hızla ilerlemiş,
İngiltere ve Fransa Almanlar' a savaş ilan etmiştir: İkinci Dünya Savaşı
böylece başlamıştır.
Türkiye casusların cirit attığı, izlerin birbirine karıştığı bir
durumdadır. Türkiye genelinde MAH tarafından etkin faaliyetleri saptanan
yabancı gizli servilerden bazıları şunlardır:
Abwehr: Alman istihbarat dairesi.

SD : Alman İmparatorluk Güvenlik Başkanlığının yönettiği (RSHA) Alman
istihbarat örgütüdür.
MI 6: İngiliz karşı istihbarat birimi (Secret Intelligence Service-SIS)
MI 9: Kaçakçalar ve sığınmacılarla ilgili İngiliz gizli servis dairesi.
OSS: CIA'nınselefi olan Amerikan istihbarat kuruluşu. Özel sektör için
istihbarat yapan bir avukat olan Bill Donovan tarafından İkinci Dünya
Savaşı'nın hemen öncesinde kuruldu. Daha sonra CIA olarak yeniden
yapılandırıldı.
SI : OSS'nin bilgi toplama ve değerlendirme birimi (Secret İntelligence)
OWI : Savaş dönemi Amerikan haber ve propagandasını yaymakla görevli
örgüt.
SO : Amerikan sabotaj örgütü. Gerilla eylemleri ve kundaklamalarla
görevliydi.
X 2: OSS karşı istihbarat birimi
Fransız Gizli Servisi: Türkiye'de ve bölgedeki faaliyetleri Osmanlı'
İmparatorluğu zamanından buyana devam etmekteydi.
Yunan, Bulgar, Yugoslav ve Arap gizli servisleri.
NKVD: İkinci Dünya Savışı sırasında Sovyet gizli polisi ve casusluk örgütü
olan kuruluş.
MU : Tekne ve kayık operasyonlarıyla ilgili Amerikan gizli servis
birimi(Maritime Unit).

ALMAN CASUSLAR ATAKTA

Türkiye, topraklarındacirit atan bu teşkilatlarla ve batılı güçlerin
diplomatlarıyla boğuşmaya çalışırken, kendisine uzanan Sovyet-Alman
ittifakı tehditlerine de, yine çok dengeli karşılıklar vermiştir.
Öncelikle Sovyetlere yönelik Fransız ve İngilizoperasyonlarına

topraklarından üs olanağı sağlamıştır. Fransız uçakları Türkiye'nin
izniyle Bakü petroltesislerinin fotoğraflarını çekerek Almanların
buradan sağladığı yakıt ile ilgili birinci elden belgeler toplanmıştır.
İstanbul'daki Nazi yanlısı" Töton klüp " basılmış, burada toplanan Alman
casuslara gözdağı verilmiştir. Önemlitesislerle ilgili sabotajların
kokusu da bu baskında alınmıştır. Bunun üzerine İstanbul'da tersaneler ve
fabrikalarda görev yapan yüzlerce Alman teknisyen'in işine son
verilmiştir. Önemli savunma mevziilerinin haritasını çizen iki Bulgar
ajanı da ele geçirilerek sınır dışı edilmişlerdir.
1940 Nisanında bir Alman, donanma tesislerinin filmlereni çekerken
yakalanır. Adamın karısını izleyen MAH, kocasının yakalanmasından hemen
sonra Alman arkeolog Hans Hennig Osten ile temas kurduğunu, sonra da zehir
içerek öldüğünü saptar. MAH arkeologu da uzun süre sorgular ve askeri
mahkemeyesevkeder. Mahkeme Osten'e 12 yıl hapis cezası verir. Osten
Alman operasyonlarının İstanbul'daki yürütücü şefidir. Cezanın ardından
Alman casus sınır dışı edilir. Aslında MAH o dönem hükümetinin de kararı
çerçevesinde Almanlar ile müttefiklerin birbirlerine karşı mücadelelerini
sesizce izlemektedir. Türkiye ile ilgili faaliyetlere bulaşmayanlara
müdahale edilmemektedir.
Wilhelm Canaris, Alman askeri gizli servisi Abwher'in 1934'de şefi
olmuştur. Onun zamanın da örgüteleman bakımından dev boyutlara ulaşır.

Canaris İstanbul'a Yüzbaşı Paul Leverkuehn'iyeni temsilci olarak atar.
Leverkuehn İstanbul'da yoktan dev bir Alman ajan ordusu yaratır.MAH
Bunlardan Türkiye ile ilgiliolaylara bulaştığını saptadıklarını derhal
sınır dışı eder. Almanların casuslukmerkezi Bulgaristan'dır.
O dönemde bütün gizli servislerin pavyonlarda çalışan kızlardan kurulu
ekipleri bulunur. Gizli servislerin Türkiye'deki en önemli yardımcıları
bir kısmını ele geçirdikleri Rumlar, Ermeniler ile Yahudilerdir. Onlar
halkla kaynaşmış ve Türk vatandaşı kimlikleriyle rahatlıkla her işte
kullanılmaktadırlar. Türkiye 2. Dünya Savaşı sırasında Almanlarla
ilişkilerde çok dengeli bir yaklaşımı elden hiç bırakmamıştır. Çünkü
Almanlar Osmanlı'nın son döneminde, Cumhuriyetin ilk yıllarında
danışmanları , askerlerive teknik adamlarıyla Türkiye'nin bütün hasas
notkalarını bilecek kadar uzun zaman Anadolu'dakalmışlardır. Savaşın
ikinci yarısında da Türkiye üzerindeki toprak taleplerini hiç saklamayan
ve zaman zaman saldırganlaşan Sovyetlere karşı saldırıya geçmişlerdir. Bu
nedenle onların da daha sonra Sovyetlere karşı yapacakları bazı istihbari
çalışmalara olanak yaratılmıştır. Ancak kontrol hep elde tutulmaya
çalışılmıştır.
Almanlara İkinci Dünya Savaşı sırasında yapılan yardımların başında silah

ve elemangeçişlerinin kolaylaştırılması ile bazı sabotaj eylemlerinin
gerçekleştirilmesi gelir. Bu sabotaj eylemleri genellikle İngilizlere ve
Fransızlarakarşı Türk topraklarının dışında gerçekleştirilir. Türkiye
savaş sırasında takındığı kurnaz bağlantısız ve bağımsıztutumu
çıkarlarını gözönünde tutarak zaman zaman bozmaktadır. Ancak ana amaç
Türkiye'nin menfaatleridir. Alman gizli servisi Türkiye'de olağanüstü faal
durumdadır. Balkanlarda Almanların yığınakları vardır. Bulgaristan,
Almanların Türkiye'ye karşı yürüttükleri casusluk harekatının üssü
olmuştur. Türkiye bunun karşısına 37 tümen askeriyle sınır güvenliği için
dikilmiştir. İç istihbarat ağıyla dacasusluğa karşı durmaya
çabalamaktadır. Türkiye ile Almanya arasında 18 Haziran 1941 yılında
imzalanan zoraki ve denge hesaplarına dayanan dostluk ve işbirliği
anlaşması, gizli servisleri de birbirine bazı konularda yakınlaştırmıştır.
Almanlar bundan yararlanarak "Zeplin harekatı" adı ile Urallara ve Güney
Sovyetlereajanlarının sızdırılması işini hallederler.Türkiye o dönemde
kendisinden toprak talepleri bulunan Sovyetlere karşı Almanlara yardımcı
olmaktadır. Almanlar Türkiye'nin beklenmedik bu yardımları karşısında
olağanüstü casus sızdırma başarıları elde etmişlerdir. Ancak Zeplin
harekatı ile Türkiye üzerinden Sovyetlere sızan bir grubun ele geçirilmesi

ve Sovyetlerin bunu Ankara nezninde protestosu, Türkiye'yi daha dikkatli
olmaya itmiştir. Bunun üzerine Zeplin harekatı bitirilir. Ancak gizli
serviler arasındakitemaslar savaş boyunca da devam eder
CASUSLUK TEKNOLOJİSİ GELİŞİYOR
Almanların özellikle Ortadoğu politikalarında elden çıkarmamaya gayret
gösterdikleri ve çok yoğun casusulk faaliyetinde bulundukları İran'da
Türkiye'ye yönelik pek çok olay gelişmektedir. Berlin'in İran'daki gizli
faaliyetleri ve buradaki destekleri İngiliz ve Sovyetleri 1941 'de İran'ı
işgal senaryoları üretecek kadar çok etkilemiştir. İngilizlerin
Ortadoğudaki ilerlemeleri sonucu bölgede sıkışan Alman ve onların
destekçisi Arap'lar kaçacak tek ülke olarak Türkiye'ye sığınmışlar ve
faaliyetlerini İstanbul'dan devam ettirmişlerdir. Almanlar bu dönemde
Türkiye'deki yeni savunma alanlarını saptamak için denizden küçük
teknelerle Karadeniz kıyılarından sızma girişimlerinde bulunmuşlar ama
bunda başarılı olamamışlardır. Almanların asıl başarılı oldukları casus
uçuşlarıdır. Bulgaristan'dan havalanan casus uçaklar Türkiye, Suriye ve
Sovyetlerin savunma hatlarına ilişkin geniş bilgiler içeren fotoğraflar
çekmeyi başarmışlardır. Bu yıllar savaş teknolojisiyle birlikte casusluk
amacıyla kullanılan araçların da son derece geliştiği dönemlerdir.
Türkiye bu dönemde Alman işgalinden kaçan pek çok kişinin ev sahibi

konumuna düşmüştür. Bunların arasında büyük bir çoğunluk da casusluk
faaliyetine yönelebilecek olanlar veya casuslardır. Hele Almanların
dostluk ve saldırmazlık anlaşması imzaladıkları Sovyetlere saldırmaları
üzerine bu göç trafiği giderek artar. Türkiye bunu önlemek için parası
İngilizlerce verilen bir küçük büro oluşturur. Bu büronun masrafları
İngilizlerce karşılanır ve amaç Türkiye'ye girip çıkan herkesin fotoğraflı
bir şekilde izlenmesidir. Bu sırada Türkiye'de dünya çapında yankılar
uyandıracak pek çok casusluk olayı yaşanır.

CASUSLUK TARİHİNİN UNUTULMAZ OLAYI: ÇİÇERO TARİHİ DEĞİŞTİRECEK

Bunlardan biri de dünya casusuluk tarihine geçen Çiçero olayıdır.

Çiçero takma adlıajan Elyasa Bazna, İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Sir
Hugh Knatchbull Hughessen 'in oda hizmetçisidir. Dönemin İngiliz Dışişleri
Bakanının yakını da olan büyükelçiye, dünyanın önemli olaylarıyla ilgili
bütün bilgiler gizli şifrelerle geçilmektedir. Elçi bunları okuyup
Türkiye'nin savaşa dahil olması konusundakiyöntemini belirlemektedir.

Ancak elçinin kötü bir huyu vardır; belgeleri evine götürüp odasında
okumayı yeğlemektedir. İşte bu sırada Elyesa Bazna devreye girip
belgelerin fotoğraflarını almaktadır. Bu fotoğraflarıdaha sonra
Almanlara 23 bin sterlin karşısında satan Bazna, Almanlar'dan asrın
casusluğu karşısında, sahte para alarak, hayatının dakazığını
yiyecektir.

31 Ekim 1943 yılından itibaren Almanlara verilmeye başlayan belgeler
arasında ,Hitlerekarşı en büyük darbenin indirileceği Normandiya
çıkarmasının gizli planları da bulunmaktadır. Planlar o kadar mükemmeldir
ki Hitler bunların düzmece olduğunu sanarak büyük bir hata yapacaktır.
Çiçero olarak adlandırılan Bazna, İngilizlerden öylesine önemli belgelerin
fotoğraflarını alarak Almanlara satmıştır ki, Almanlar dahi
şaşırmışlardır. Trakya'ya müttefik güçlerin radarlarının yerleştirilerek
Romanya'dakipetrol sahasına uçakların ulaşımının sağlanması ile Roozvelt
,Churchill ve İnönü arasıdaki görüşmelerin tutanakları Bazna yoluyla
Almanlara geçmiştir. Almanların Ankara Büyükelçiliğine Nisan 1939 da
atanan ve Birinci Dünya Savaşı sırasında da Osmanlı ordusunda çarpışırken
1918'de esir düşen, dolayısıyla da Türkleri çok iyi tanıyan Von Papen,
ihtiyatı bir kenara bırakarak bu bilgileri edindiklerini Türk Dışişleri
Bakanı Menemencioğlu'nun yüzüne söylemiştir. Menemencioğlu, durumu
İngilizlere iletir. Ancak casus bulunamaz. Belge akışı da bir süre daha
devam eder.
Osmanlı ordusundaki çalışmaları nedeniyle göğsünde iki Türk madalyası da
taşıyan Von Papen, Çiçero olayı için,özel olarak kaleme alınan Türkiye
ve o dönemin Ankara'sına yönelik hatıralarında bakın neler anlatıyor:

ALMAN BÜYÜKELÇİSİNİN İTİRAFLARI

" Stalıngrad faciasıve böylece ortaya çıkan Hitler'in dirayetsizliği

üzerine diğer ülkeler artık Almanların askeribaşarı alanında bütün
gücünü sarfetmiş olduğunu anlıyordu. Almanların durumuzayıfladıkça,
Türkiye'nin de tarafsızlığını muhafaza etmesi güçleşiyordu.Numan
Menemencioğlu'nu Kahire'ye davet etmiş olan Eden,orada Numan Bey'i
tazyik etmiş, artık Türkiye'nin müttefiklerine karşı olan vecibelerini
yerine getirmek zamanının geldiğini söylemişti. Buna karşı Menemencioğlu;
Türkiye'nin durup durup da artık son anda sanki zaferin nimetlerinden pay
almak ister gibi harbe katılmak istemeyeceği, bunu İngiliz basının da
haklı olarak tenkid ettiği şekilde, Mussolini'ninmağlup Fransa'yı
arkadan vurmak hareketine benzer bir iş olacağı cevabını verdi.
Kahire'den döndükten sonra kendisiyle yaptığım temasda, işin ciddiyetini,
Türkiye'ye harbe girmesi için yapılan tazyikin derecesini gerçekten
anladım. Almanya askeri alanda durumu düzeltemezse, Türkiye ekonomik
zorunluluklar yüzünden siyasetinde esaslı değişiklikler yapmak zorunda
kalacaktı. Bu hususu Menemencioğlu açıkça söylemişti. Bunun üzerine hem bu
durumu Hitler'e bildirmek, hem de müttefiklerin nihai zaferi elde etmek
üzere giriştikleri teşebbüsleri ve askeri hareketlerimeydana koyan bir
istihbaratı vermek üzere bizzat uçakla Berlin'e gittim. Bu istihbaratı
yapan ajanı Çiçero adı altında gizliyordum. Bu casusuluk işi dünya

kamuoyunamakaleler, kitaplar, büyük bir film ve casusuluk maceralarının
en önemlilerinden biri olarakaksettirilmiştir. Bu derece önemli bir
hadise olarak sayılıp sayılmayacağını bilmiyorum. Yalnız o zaman bildiğim
bir şey vardı: Hitler bu haberleri öğrendikten sonra, siyasi yollarla
dünya harbinisona erdirmeye teşebbüs ederse belki Almanya için son bir
kurtuluş çaresi olabilirdi.

Ama ne Hitler, ne de Ribbentrop fena haberleri dinlemek istemiyorlardı. Bu
işin arkasında da İngiliz gizli servisinin bulunduğunu düşünmek
rahatlarına geliyordu. Herkesin bildiği Çiçero vakasını burada
canlandırmaya lüzum bulmuyorum. Yalnız daha başlangıçtan beri hadisenin
Bir İngiliz tertibi olmayacağını bana düşündüren bazı olayları zikretmek
isterim.

Vaktiyle bizim sefaret müsteşarının şöförü olan o sıradada İngiliz
elçisinin odahizmetkarlığını yapan Jenke ismindeki şahıs bir gün beni
arayarak çok mühim bir haber vereceğini, böyle bir teklifle alakadar olup
olamayacağımı sordu. Kendisini hemen reddettim. Çünkü o sırada
telefonların çoğu dinleniyordu. Bir yandan da ifşa edeceği sırrın pek
mühim olduğunu söylediği için, sefarette bulunan Gestapo temsilcisine
durumu anlattım. Şayet bu bir dalavere ise mesuliyeti Gestapo ajanının
yüklenmesi daha doğru olacaktı. İlk aldığımız malümat bir telgraf
suretiydi. İngiliz hariciyesinden Sir Hughe'ye gönderilmiş olan bir
telgrafı oda hizmetçisi alıp yatak odasına götürmüş ve gizlice
fotokopisini almıştı. Telgrafı okuyunca sahte olamayacağına hemen

hükmettim.
Bu şifresi çözülmüş bir telgraftı.Bu istihbaratın devamına karar verdim.
Gestapo sorumlusuna da bu meseleden benden başka kimseye bahsetmemesini
emrettim. İstihbaratı Çiçero işi adı altındagizliyorduk. Ajan
mütemadiyen para istiyordu. Her yeni telgrafda ücereti biraz daha
arttırıyordu. Nihayet malümatın bedelini ödeyecek para akalmadı.bunun
üzerine yeni tahsisat istedim. Berlin'deki Gestapo şefi istenen parayı
gönderiyordu. Sonradan meydana çıktığı gibi gönderilen paralar hep sahte
idi.Hitler o dönemde en usta uzmanları toplayarak bu sahte paraların
basımı konusunda birmatbaa kurmuştu. Sahte banknotları o kadar mükemmel
hazırlıyorlardı ki, paranın sahte olup olmadığını tetkik için verdiğimiz
bankalar bile , banknotların hakiki olduğunu tasdik ediyorlardı.Bu kabil
maksatlar için milyonlar basıldı. Harp içinde bir göle atılan bu paraların
yakın zamanda çıkarıldığı malümdur.

ÇİÇERO MÜTHİŞ BELGELER SATIYOR

Çiçero'dan aldığımız malümet cidden çok kıymetli idi. Bu sayede Tahran'da
yapılan gizli konferansdaAlmanya hakkında alınan kararlardan haberdar
olduk.İngiliz hariciyesinin tekliflerini öğrendik. Türkiye'yi harbe
sokmak için gösterilen gayretleri, Almanların müdahalesine meydan
bırakılmadan, Türkiye'deki üstlerden Romanya petrollerinin bombalanması
projelerinden bu yolla haberdar olduk.Petrollerin imhası meselesi önemli

idi. Buna mani olmak lazımdı. Ben hemen Menemencioğlu ile temas ettim.

İnglizlerin Türk üslerini kullanarak Pioşti'yi bombalayacağına dair kulağıma şaiyalar geldiğini,böyle bir şey yapılırsa Hitler'ih İstanbul, Ankara, İzmir gibi şehirleri harabe haline getireceğinisöyledim. Menemencioğlu böyle bir tasavvurun olmadığını ifade etti. Ama Çiçero'nun getirdiğiyeni telgraflardan menemencioğlu'nun konuşmamızı hemen Sir Hughe'ye anlattığını anladım.Sir Hughe Londraya çektiği telgrafta 'Papen çok şey biliyor' diye yazmıştı. Yine Çiçeronun getirdiği vesikalardan ' Operatıon Overlord' adı altında gizlenen projeden de haberimiz oldu. Bu proje İngiliz ve Amerikan kuvvetlerinin Fransa'nın kuzey sahiline yapacağı çıkarma hakkında idi. Ayrıca Churchill'in, Stalin ve Roosevelt ile olan Selanik ve Balkanlar yolu ile Almanları güneyden sarmakmı, yoksa Stalin'in ısrarına uyarak doğrudan doğruya İngiliz kanalı üzerinden çıkarma yapmak mı konusundaki mücadelelerden de haberdar olduk. Nihayet İnönü Menemencioğlu ve Açıkalanla Churchill ve Roosevelt'in Kahire görüşmelerinin teferruatını da aynı yolla öğrendik.Türk hükümeti Moskova ve Tahran'da görüşüldüğü şekilde harbe katılarak bir satranç taşı gibi oynatılmak istemiyordu. Yapılacak işlerden , nihai zaferden haberdar edilmedikçeTürkiye'deki deniz ve hava üslerinden faydalanılmasının

mümkün olamayacağını Türk hükümet adamları açık bir şekilde ifade
ediyorlardı.
Türkleri en fazla düşündüren nokta, Stalin'in ' Türkiye tarafsızlığını
bıraktığı takdirde, biz de Bulgaristan'a harp ilen edeceğiz' demiş
olmasıydı. Bu beyanat BoğazlarınSovyet tahakkümü altına girmesi
tehlikesini ortaya koyuyardu ki benim de öteden beri endişelendiğim şey bu
idi. Gene Çiçero'nun getiridği haberlerden., Sofya'nın bombalanacağını
öğrendik. Ama Berlin Bulgarları haberdar edecek yerde, sırf yapılan
istihbaratın doğruluğunu kontrol maksadıyla hiç sesini çıkarmadı. Böylece
istihbarat kaynağımızın doğru çalıştığı meydana çıktı. Ama Bulgar başkenti
de harabe haline geldi.
Sonuçta İngiliz gizli servisi bu sızıntıyı ortaya çıkarmak için Ankara'ya
bir adam gönderdi. Böylece bu önemli kaynak da kurumuş oldu. Teessüfe
şayandır ki Hitler bütün buolanaklardan faydalanmasını bilememiş, yanlış
bir yol tutmuştu. Talihinin iyi gitmesi sayesinde Rusları Vistül nehrine
kadar sürmüş, İtalya'da Alplere kadar hakim olmuşken, Balkanlara dost
elini uzatıp bütün müdafasını Fransa ve memleketi üzerinde kursaydı, sulhü
kurtaracak kadar kuvveti kalabilir, Rusların da 1937 deki hudutlarından
ileriye geçmesineengel olurdu. Ne yazık ki tuttuğu yolun sonu çıkmadı.
Sonradan gösterilen Çiçero filminin konusu olayla ilgili belgelere

dayanılarak hazırlanmamıştı. Film hazırlanırken araya mutlaka bir aşk
maceRası atmak gerektiği için beni güzel bir Polonyalı kontesle flört
ettirmelerine pek içerlemedim ama,Ankara'ya hiç bir gestapo mensubu
gelmediği halde, bir çok üniformalıların işe karıştırılması , bir de sözde
Ribbentroop'unbana yazdığı mektuplar beni fazlasıyla sıktı.Sir Hughe'nin
oda hizmetkarının iyi sonucu da bir Hollywood uydurmasıdır. Fox film
şirketi Ankara'ya gelip sefarethanede çekim yapmak istediği zaman , durumu
bozulmuş ve işsiz kalmış olan Çiçero, şirkete başvurarakfilmdeki rolünü
bizzat oynamak istemişti. Ama hakiki hayatta yaptığı işleri, aktör olarak
pek iyi becerememiş olacak ki, şirket bu teklifi kabul etmedi. Fakat
paranın yüzü tatlı olduğu için daha sonra Almanya'daki bir resimli
mecmuanın teklif ettiği yüksek para karşılığında, Çiçerobütün bu işin
İngiliz gizli servisinin bir oyunu olduğunu itiraf etmiş diye duyduk."

TARİHİ GERÇEK: ÇİÇERO ASLINDA MAH'A ÇALIŞIYORDU

Evet Von Papen'in anlattıklarından epeyce bir istihbari ders çıkarmak
mümkün olse gerek. Hele savaş yıllarındaki istihbarat çılışmaları
konusunda anlatılanlarda çok şey bulunuyor. Papen'in debelirttiği gibi
Çiçeron'un kim olduğu ve kimlerle çalıştığı konusunda şüpheler çoktur.
Ancak savaş sonrasında Bazna, Ankara, İstanbul ve Almanya arasında gidip

gelmiştir. Derdi yoksulluğunu gidermek ve Almanların kendisine attığı
sahte para kazığını temizlemektir. Bu para bulma çabaları sırasında Çiçero
olayıyla ilgili olarak ünlü Amerikalı yönetmen JosephMankiewitz de Beş
Parmak adlı bir filmin çekimi için Ankara'ya gelir. Bazna zor durumdadır.
Rejisöre adeta bir sülük gibi yapışır. Para koparmaya çalışır.
Kurtulamayacağını anlayan Mankiewitz bir gün Bazna tarafından Ankara Palas
da sıkıştırılınca, bir Amerikalı gazeteci aracılığıylapolisi arayıp
Bazna'yı ihbar eder. Olay yerine gelen polisler Bazna'yı önce tutuklasalar
da, sonra gösterdiği kimliği okuyunca serbest bırakırlar. Bazna, kimliğine
göre Ankara Emniyetinde Tercüman olarak çalışmaktadır.
Evet Bazna aslında Türk gizli servisi MAH hesabına da çalışan bir çok
taraflı ajandır, ispiyoncudur. Bazna'nın verdiği bilgiler Almanlara MAH'ın
kontrolünden geçtikten sonra ulaşmaktadır. Bazna'nın ipleri Türk
istihbarat servisinin elindedir.
Bu konuda SS GeneraliSchellen de anılarında Bazna'nın arkasında Türk
gizli servisinin bulunabileceği kuşkusunu dile getirmiştir. Çünkü
Bazna'nın getirdiği bazı belgelerin fotoğraflarında parmak izlerine
rastlanmıştır. Alman gizli servisi incelemelerinde Bazna'nın belgelerden
tek başına bu fotoğraflarıçekemeyeceğini anlamış, ancak kiminle
işbirliği yaptığını o dönemde ortaya çıkartamamıştır.
Casusluğun karmaşıkve güven duygusundan yoksun yapısı, bilginin sadece
alınmakla kalmayıp iyi ve zamanında değerlendirilmesi gibi ilkeler,

Almanya'nın bu olayda yanlış değerlendirmeler yapmasının nedeni olmuştur.

Gizli servislerdeki iç çekişmeler, yalanlar, sahtecilikle geçimini sağlayan insanlar, bu dünyanın görünmez ama etkili yüzü olmuşlardır.

Hitlerkontrolü elden kaçırdıkça zayıflamış ve bunları düşünemiştir. Von Papen'in dediği gibi o iyi haberlerin adamıdır artık. Oysa casusuluk olayındasezgi iyi bir şeydir, ama ondan önce istihbarat kuralları gelir.

Hitler önceleri sezgileriyle durumu idare eder, ama kuralları unutunca Almanya tarihindeki en büyük yenilgisini ve acıyı tadar. Ona savaşı kaybettiren karşısındaki gizli servislerin iyi çalışmaları kadar, kendisinin ve gizli servisinin zaaflarıdır .

Türkiye'de bu zaaflardan elinden geldiğince yararlanmaya çaba göstermiştir. Bu konuda bir yazılı belgeye ulaşamamıza karşın MİT yetkilileri araştırmamız sırasında, Çiçero'nun Türk gizli servisinin kontrolünde olduğunu belirttiler. Bu konuda Alman kaynaklardaki şüpheler de bu iddayı doğrular nitelekte gözükmektedir. Hele Bazna'ya verilen "Emniyet Tercümanı Kartı" olaya bu açıdan haklılık kazındırmaktadır. Bir yoruma göre de Bazna, Türkiye'nin Almanlara sunduğu bir can simididir.

Ancak Almanlar bunu anlayamamıştır. Bunda istihbaratın güçlüğü ve kendi içindeki o karmaşık güvenlik yapısının paronayaya varan irdelemeleri etkili olmuştur. Bazna Türkiye'de ekonomik açıdan düştüğükötü durumu kurtarmak amacıyla gittiği Almanya'da, yalan yanlış senaryolarla ürettiği

anılarını düşük bir para karşılığında bir yayınevine satttıktan sonra,
büyük bir sefalet içinde 1970 yılında ölmüştür. İngiliz Büyükelçi Sir
Hughe Knatcbull Hugessen Çiçero olayıyla örselenen meslek yaşamına, olayın
ardından Belçika 'da kısa süre Büyükelçilik yaptıktan sonra son vermiştir.

İNÖNÜ'NÜYÜ SEVİNDİREN İSTİHBARAT

Türkiye'nin kendi yanlarında savaşa girmesi konusundaİnglizler ve diğer
müttefikleriolabildiğince bastırırken, Almanların Türkiye'ye saldıracağı
havası her yol kullanılarak yayılmaktadır. İnönü bunlara direnmeye
çalışmaktadır.İşte tam bu sırada İnönü'ye İstanbul'dan gelen genç bir
MAH elemanıçok önemli bilgiler getirir. "İnönü'nün kafasındaki
kırkbirinci tilki bizdik" diyen buelemanın adı Neşet Güriş'tir. Güriş
İstanbul'daki Alman Konsolosluğu Müsteşarından elde edilen belge ve
bilgilere göre , Almanların Türkiye'ye saldırmayacaklarının garantisini
getirmiştir İnönü'ye. Bin lira para ile mükafatlandırılır.Bu bilgi
sayesinde Türkiye savaşa girme konusundaki İngiliz baskılarını ve
Almanya'nın blöflerini savuşturmayı başarır. İnönü daha sonra İngiliz
Başbakan Winston Chorchill ile 30 Ocak 1943'de Adana'da bir araya gelir.
Chorchill,Almanlara karşı savaşa girilmesini aksi takdirde Türkiye'ye
yardım edemeyecek durumda olacaklarını anlatıp Stalin ve Roosevelt'in bu
yöndeki kararlılıklarını da aktarır.MAH görevini yapmıştır. Ustaca oynana

savaş satrancında Türkiye sıkışır ama yenilmez. Savaşın dışında kalır.
İnönü'nün deyimiyle " Aç kalınır, ama babasız kalınmaz."
O döneminbu önemli raporunu getiren Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk
istihbaratçıları arasında sayılan Neşet Güriş bugün 86 yaşında. Güriş
İstanbul'daMAH ve daha sonra MİT elemanı olarak görev yapmış bir
istihbaratçı. Onca yaşına rağmen bizi kırmayıp kitabımız için bir söyleşi
yapmayı kabul etti. O günleri ve Güriş'in tanıklığıyla Türk istihbarat
teşkilatının 1931-1967 arasındakidurumunu gelin birlikte öğrenelim.
TÜRK GİZLİ SERVİSİNİNHAYATTAKİ EN YAŞLI ÜYESİ ANLATIYOR
"- Efendim 1909 doğumlusunuz, MAH'a 1931-1932 yılları arasında girdiğinizi
öğrendik.
Güriş: 1931-1932. Kimliğim odamda kaldı matesüf. Röpörtaj için hazırlandım
İstanbul'da. Personel Müdürü bana hangi tarihte girip hangi tarihte
çıktığımı gösteren bir pusula verdi. Sararmış bir kağıt var onda yazılı.
Ama otelde kaldı.
-İstanbul doğumlusunuz.
Güriş : İstanbul doğumluyum.
-Aileniz..
Güriş: Ailem de İstanbul doğumlu, eşim de . Annem , babam, büyükbabam,
büyükannem hepsi İstanbul doğumlu. İstanbullu ve orta halli dediğimiz
esnaf sınıfından: Kimi MısırÇarşısı, kimisi Pamukçu, kimisi Uzun Çarşı

esnafından falan. birbirleriyle ilgili ve saygılı bir aile yapımız vardı.

Kimse kimseye çıt demezdi . Kavga yoktu. Yani güzel bir hava içerisindeydik.

- Ailede asker kökenli kimse var mıydı?

Güriş: Asker vardı ailede .

-Sizin teşkilatla bağınızı onlar mı sağladı?

Güriş: Yakınlarım var ama onlar bu meseleye hiç sokulmadılar. Onlar hiç bilmediler bunu.

-Peki efendim teşkilata alınma olayını size nasıl yansıttılar? Yani böyle bir teşiklata girme fikri sizde nasıl gerçekleşti?

Güriş: Bana tercüme yapmam için bazı metinler getiriyorlardı. Fransızca tercümeleri ben yapınca ...

- Önce size Fransızca bir tercüme getirdiler...

Güriş: Getirmediler. Bana gel bunu sen halledebilirsin diye davet ettiler. Ben o üç fasikülü...

-Nedir efendim konuyu hatırlıyor musunuz?

Güriş: Hatırlıyorum. Fransız istihbarat servisinden elde edilmiş teknik bilgiler. Takip nasıl yapılır, takipten nasıl kurtulunur, takibi kim yapar, takipten ne beklenirfalan... Bir başka şey de meşhur espiyonlar. Espiyonların kalite veya ruhiyelerinin yabancı veya yerli oluşları gibi bir takım şeyler. Bunları alıp okur okumaz bu meseledehiç bir nosyonum olmadığı halde hemencecik anladım.Aaradan bir zaman geçti risaleler bitip de beni çağırıncadediler ki seni bu servise almak istiyoruz gelir misiniz ?

- Fransızcayı nereden öğrenmiştiniz?

Güriş: Ben Saint Benoit'de öğrendim. Bu hadiseden sonra teşkilatta beni
ilk hocam , Allah rahmet eylesin, titiz , evhamlı Mehmet Tayfuroğlu
isminde bir zata teslim ettiler.İstanbul'da o zamanki Babıali'deki
odada operasyon şefiydi. Operasyon işleriyle meşgul bir zat.

YILLARCA MEKANA GİREMEDİM

- Efendim teşkilatın kuruluş yıllarına dönelim.1927-28 diye alırsak
teşkilat Ankara'da oluşturuluyor. Sonra İstanbul'da .

Güriş: Sonra İstanbul'da şöyle söyleyeyim... Bana İstanbul'da işe başla
dedikleri zaman ben aylarca değil senelerce , mekana yani ana binaya
giremedim. O zamanlar İstanbul Valiliğinin içindemektupçu ofisi vardı.
Onun yanında büyük bir oda vardır. Onun yanında da 2-3 metre karelik bir
oda vardır. bütün şey oradaydı. 2-3 yazıhane yanyana.

- Kaç kişi vardı efendim?

Güriş: 1933 'de 10-12 kişi. Bu usul çalışma İkinci Dünya Harbine kadar
devam etti.

-Peki Alman danışmanlar var mı ozaman?

Güriş: Hayır Alman danışman falan yok. Yalnız çok seneler evvel Almanlar
kurmuş. WalterNikolai. Amerikalılar ile konuşurken o kadar güzel, müthiş
bir şey kurmuşlar ki hayret ediyorum herşey gayet güzel, düzenli dedi
bana.

-Arşiv sistemi nasıldı?

Güriş: Arşiv sistemi malesef o kadar düzenli değildi.

-Yani arşiv yoktu.

Güriş: Arşiv vardı ama bugünküyle kıyaslanamayacak bir ölçüde idi. Arşiv

şöyleydi: Şurada bir dolap vardı, onun içine gelişi güzel sokulmuş karton
dosyalar. Zaten o zaman bölümde de pek fazla bir iş yoktu.

- O zaman ne görevi yapıyorsunuz?

Güriş: Beni evvela Mehmet Tayfuroğlu denen zat takip işine verdi.

- İstanbul'da kaç kısım var o zaman?

Güriş: Kısım olarak demeyelim. Kaç kişi var? Bir tane B amiri var.

- B amiri ne görev veriyor?

Güriş: Kontrespiyonaj. Bir tane A amiri var espiyonaj işleriyle meşgul
oluyor. Bulgaristan'a adam sokuyor, Yugoslav'yaya salıyor, ordan adam
getiriyor.Yani ikitane baş var. Ben bu iki başın B kısmında vazife
alıyorum. Aradanbir müddet geçtikten sonra bu iki başın üzerine bir
başka baş getirdiler. O zaman İstanbul merkezi olduk.

-Emin Akıncı Beymi geldi o zaman?

RUS İNGİLİZ AJANI ÇIKIYOR

Güriş: Emin Akıncı geldi. Gene aynı kadro. Alınan yok verilen yok.
Parmağımla sayabilirim. Bir tane kambur fotoğrafçımız vardı. Bir tane
Hafız Said Bey diye mutemedimiz vardı. Üç tane dışarda çalışan tahkikat ve
tedkikat işleriyle meşgul arkadaş vardı. İki kişi de biz vardık. Mehmet
Bey'in emrine verilmiş aynı zamanda bazı yerlere angaje edilmiş . Bir
tanesi Namık Mertkal isminde bir zattı. Beş beygir kuvvetinde bir adam.
Harbiye Nazırı Namık Paşa'nın torunu. Biz onunla beraber çalışıyoruz. 6 ay
kadar bana verdikleri sujeyi ben takip ettim. Bu adam bir beyaz Rus tu.

Çin yoluyla Afganistan'ı dolaşmış, İran'dan gelmiş karışık bir ismi var.
Tabii bunun içindeki hadiseyle bir ilgimiz yok. Biz yalnızca takip ediyoruz. Taksim stadyumu yıkılmamış o zaman. Bunun da araptmanı o Taksim stadyumunun karşısındaydı. Binalar çürük damları yıkılmış bilmem ne olmuş.
Yani saklanacak yer var izleme bakımından. Günlerden bir gün bu dediğimiz suje yavaş yavaş Galata Kulesin'e giden yokuştun çıkmaya başladı.Ben de 20-25 metre aşağısındaydım. Hava puslu ve yağmurlu. Girdiği kapıda İngiliz Konsolosluğu Pasaport Dairesi yazılı. Vakit mesai saati değil. İkincisi bir insan bir yere ana kapıdan girer değil mi? Bu servis kapısından girdi.
Ben tabii bir anlam veremedim. benim için bir şey ifade etmedi o zaman.
Ben 2-3 gün sonra raporumu Mehmet Bey'e verdim. Dediler ki ahbap bu işi bırak. Tamam iş haloldu. Sonradan öğrendiğimize göre servis o kişiyi Sovyet elemanı olarak görüp o yüzden takip ettirmiş. Değerlendirmiş. Ama İngiliz Konsolosluğu'nun arka kapısından içeriye girinçe iş meydana çıkıyor. Onlar karar veriyor, şeflerimiz diyor ki bu adam İngilizlere çalışıyor.
- Bu Beyaz Rus'un adını hatırlayabiliyor musunuz?
Güriş: Şimdi Beyaz Rus orta yaşlı bir adam. Dediğim gibi büyük sergüzeştler geçirmiş. Belki büyük paralar kazanmış. Şunu yapmış , bunu yapmış. İstanbul'da bir işi yok. Ayaz Paşa gibibir yerde oturuyor. Masraflı bir mahalle. Arada sırada yanında bazıRus kadınları beliriyor.

biliyorum, ben bunları görüyorum. Ama tetkik ediyorlar bizim verdiğimiz
raporlar bazında. Kadın ticareti yapmıyor. Eroin alıp, satmıyor.Bu adam
ne keyifle böyle bir masraflı hayat yaşayabiliyor.Onun üzerine bu şüphe.
- İngiliz Büyükelçiliğiolayı nasıl çıkıyor?
Güriş: İngiliz Pasaport Dairesi'ndeşefi de İkinci Dünya Harbin'de
ayağını kaybetmiş Albay Bints adında bir şahıstı.Albay Bints personel
işleriyle meşguldü. Aradan bir müddet geçti şefim B amiri olan zat Raşit
Bey idi. Raşit Mütem çok hareketli , çok zeki, çok atak bir insandı. Laf
gelişinde söyleyeceğim Fransız Konsolosluğu'nda adamı vardı. Yani tutmuş.
Macar Konsolosluğu'nda da vardı. Macar Konsolosluğu'nun Pasaport
Dairesi'nin kaşelerini görmek için değildi bu adam, kasanın içindekileri
incelerdik.

ELÇİLİKLERİN KASASI NASIL AÇILIRDI

-Gizli kasanın içindekileri mi?
Güriş: Evet gidip görmek için dizlerimiz parçalanırdı. Şifreliydi. Her
arkadaş iki günde üç günde bir oraya satın alınan kavasın memur olduğu
gece giderdik. Ama dizlerimiz çürük içinde kalırdı. Yunan Konsolosluğu'nu
tırtıklardık. Macarları söyledim. İngilizler de aynısı. Almanları da
söyleyeyim size.Biz Almanları da Tırtıklardık ama daha ortalarda harp
marp yok, 1932 -1933 yılı. Hitler gelmişbayrağı dikmiş. Marşlar
söyleniyor, şunlar , bunlar yapılıyor.
-Siz onların kasasında ne gizli belge varsa biliyorsunuz:..
Güriş: Ben bilmiyorum. Ama arkadaşlar biliyor. Şeflerim biliyordu. benim

bir şeyden haberim yoktu. Ben sadece getiriyordum. Dediğim gibi günün
birinde şefim dediğim Raşit Bey bana bir çift anahtar veriyor. Diyor ki ,'
Neşet , İsmail İçitez'i al , çilingirimizdi, o senin hani gördüğün Beyaz
Rus varya. Oraya gideceksiniz, bu gece saat ikide veya bir de. Kapı açık
bulunacak.Yeşil demir vardı o açık bulunacak. Sizi ordan içeriye
alacaklar. Siz de bu anahtarlarlao kasayı açacaksınız. Siz de kasanın
üst iki gözü, değil alttan ikinci gözünden ikinci dosyayı getireceksiniz'.
Bu ne demektir? Üst gözleri almışlar. Tekrar olmasın diye istemiyorlar.
Üstleri diyoruz şimdi ama bunları anlatmak değil yaşamak bir ömür törpüsü.
O şefimiz olan zat, masada oturan emir veren bir adam değil.Dedi ki dış
emniyetinizi ben temin edeceğim. Fahişesi geçer, devriyesi geçer, sarhoşu
geçer. Bunların hepsinden saklanmak lazım.Neyse lafı uzatmayalım,
dosyaları aldık. Ha onu söyleyeyim, kasayı açtığımda emin olun yerden 80
santim , bir metre yükseklikte demet halinde İngiliz paundları yığılı.
Üst taraflarda belgeler , haritalar, rulolar lalettayn konulmuş dosyalar
var. Bizim diğer şeyleri gördüğümüz yok. Biz dosyayı aldık verdik.

İSTİHBARAT BAŞKANI UYARIYOR: AMERİKALILARI BÜYÜTMEYİN

- O zaman İstanbul'da en güçlü yabancı gizli servis hangisidir ?

Güriş: En güçlü servis muhakkakki İngiliz servisidir.

-Amerikalı'lar?

Güriş: Amerikalılar o zaman hiç yok. Amerikalılar için Allah rahmet
eylesin, Naci Perkel geldi İstanbul'a. Biz Amerikalılarla işte o zaman
biraz ilişkiye başladık. Bizi, yalnız müdürleri çağırdı. 5-10 kişiydik.
Dediki:' Arkadaşlar bu Amerikan servisini gözünüzde büyütmeyin. Bunlar
yakın doğuyu, Rusya'yı , Romanya'yı bilmezler. Ama malzemesiçok,
sigarası çok, paketi çok.' O zaman Piyex'leri vardı.' Bunların bu şeyi
sizin şevkinizi kırmasın. Bunlar buranın ahvalini bizden öğrenecekler.'
- Perkel kaç yılında geldi İstanbul'a?
Güriş: 1951-1953 yılları arasında.
-Siz İstanbul'da başladığınız da MAH'a girdiğiniz'de Atatürk hayatta
daha...
Güriş: Evet hayatta.
-Siz geliş gidişlerle ilgili önlem alıyor musunuz?
Güriş: Hayır benim önlemle hiç alakam yok.
-MAH'ın bir ilgilenmesi var mı?
Güriş: Yoktu. Çünkü MAH 3-4 kişiden ibaretti. Ne koruyacak, ne önlem
alacak haldeydi. Biz tamamen Kontrespiyonaj ile meşgul oluyorduk. Hatta
hiç unutmuyorum Gazi gelmişti kral ileberaber.
-İngiliz mi yoksa Afgan Kralı mı?
Güriş: İngiliz kralıyla. Ben de o zaman Galatasaray'ın önünde hedefimi
bekliyorum. Bir yere girdi çıkacak. Kalabalık ta kaçırmayayım diye
projektör gibi bakıyorum. Kimsenin yüzüne baktığım yok. Herkes alkışlıyor,
inliyor Atatürk geçiyor diye.Bir ben Atatürk'e bakmıyorum hedefim

kaçacak diye. O da bir komünist. Şimdi bu hadise böyle devam etti. O
tarihtehiç kimseye sen yalnız Fransızlarla meşgul olacaksın, siz
İngilizlerle , siz Almanlarla diye bir şey yok. Herkes herşeyle
ilgileniyor. Mesala Ankara'dan veya İzmir merkezden veyahutherhangi bir
merkezden yazı geliyor. Bu yazıyı şefimiz alıyor Neşet'e diye havale
ediyor. Ama Fransız işi. Benim ihtisasım olsun olmasın ... Aradan bir gün
iki gün sonrabir Fransız işi daha geliyor onu da Mehmet Bey'e veriyor.
Yani böyle bir kompartımantasyon.Yalnız Fransızlarla , yalnız Almanlarla
uğraşıyorum diye bir ayrım yoktu.

- O zaman Ankara merkez nasıldı?

Güriş: Ankara' da dökülüyor. Yani verdiğimiz bildirilere yanıt alamıyoruz.
Talimat alamıyoruz. Alsak da sudan şeyler. 'Şunların yapılmasını rica
ederiz gibilerinden' şeyler.

- Kaç bölge var o zaman efendim?

Güriş: O zaman Ankara , İstanbul, İzmir, Adana, Erzurum, Diyarbakır.
Edirne ve Çanakkaleİstanbul merkezine bağlıydı. Zonguldak, Bursa Ankara
merkezine bağlıydı. İzmir ve havalisini pek hatırlayamayacağım. İzmir 'de
geniş bir şey.6 -7 merkezi geçmiyor. Ama yuvalarımız vardı. İstanbul'un
bir merkezi var amaÇanakkale'de Edirne'de yuvası var. Sonra galiba her
yer açıldı. Aradan bir müddet geçti Raşit Bey'i Ankara'ya aldılar. 1940
yılında.

- Peki Gazinin ölümünü hatırlıyor musunuz?

Güriş: Hatırlamaz olur muyum? O gün ben daireye gidiyordum. 9.00 ile -9.30
arasında gidiyoruz. Gözüm Galata Kulesine ilişti. Baktım bayrak yarıya
inmiş. Anladım bir hadise olduğunu. Sonra kısa bir müddet içinde
Atatürk'ün öldüğü yayıldı.
-Çalışmalarınız nasıl etkilendi bu ölüm olayından?
Güriş: Vallahi bizi hiç etkilemedi. Biz işimize devam ettik. Aldığımızı
aldık verdiğimizi verdik. Elemanlarımızla mücadele ettik. Sokula
bileceğimiz yerleresokulabildiğimiz kadar sokulduk. Karşı taraftan adam
elde ettik, onların arasınaadam soktuk. yani yaptığım iş tamamen
kontrespiyonaj işiydi.
-Çok asker var mıydı o zaman içinizde?
Güriş: B işlerinde asker yoktu ama asker kökenliydiler. Ama muvazzaf asker
yoktu. O Raşit Bey dediğim zat Jandarma Albayıymış.İstiklal Harbin'de
bilmem hangi cephede istihbarat subaylığı yapmış. Teşkilat kurlunca da gel
şu göreve otur demişler.
YAĞMUR GİBİ CASUS GELİYORDU
-Sivil kaç kişi ? Yani asker kökenli olmayan?
Güriş: Aşağı yukarı zihnimden geçenlerin hepsi asker kökenli. Nedenşu:
Kurmay sınavına girmiş. kulağı ağır işittiği için mümtüzü ayırmışlar,
sivil olarak çalışıyor. Mesala Hulisi Bey. O zaman A da sivil kökenli ben
varım , Namık Bey var, bir de Nedim Hatipoğlu var. Bir de Hidayet Bey
vardı. İkinci Dünya Harbibaşlayınca İstanbul'a Türkiye'ye yağmur gibi

Alman ajanları üşüşmeye başladı. Müsteşar, müşavir, sigortacı, emlakçı,
fabrika bilmem nesifalan diye. Bir kısmı Arjantin'den geldi. Ama ilk
gelişleri tamamen Alman pasaportu ile. Damgayı vurmuş göndermiş kağıt
fabrikası mümessili diye. Biz bunlarla meşgul olmaya başladık, ama 2-3
kişiyiz. Behçet Arsan ben ve Turgut Atakol. Bir de Sadi diye bir
arkadaşımız vardı. 4 kişi bütün Alman casusu ile uğraşacaksınız. Onları
yenileyeceksiniz, onları oyalayacaksınız. Velhasıl kontrespiyonajın evvel
emri ne ise onları yapacaksınız.

-Bu sürede emniyet size yardımcı oluyor muydu efendim?

Güriş: Hayır emniyetten hiç şeyimiz yoktu. Hatta emniyet bazı rekabetlere
girerdi. İki numaralı mahrem sirküler vardır. O silküler gereğince Emniyet
Müdürlüğü hiç bir zaman espiyonaj ve kontrespiyonaj ile meşgul olamaz. Ama
onlar olurlardı. İş bir raddeye kadar gelip de bozulmaya yüz tuttu mu bunu
alın temizleyin derlerdi.

- Bu dönemde sadece Almanlar mı geliyordu?

BURGU İLE TAVANI DELİP DİNLERDİK

Güriş: Yok hepsi geliyor ama bizim hedefimiz Almanlar. İngilizler
kontrespiyonaj için geliyor. İngilizlerle biz temastaydık.

-Yardımlaşıyorsunuz o zaman, hem de izliyorsunuz?

Güriş: Yardımlaşma da çok asgari oluyor. Yani İngiliz öyle babasının
oğluna her istediğini veren takımından değildir.Dinleme tekniklerinden
istifade ederdik. O zaman bizde yoktu öyle.

-Dinleme tekniği neydi?

Güriş: Dinleme tekniği burgu ile tavanı delmek,bir ufak delik açmak, bir

elmas dinleyici koymak. Yukarı katları da kira ile tutardık.Çünkü aksi
takdirde o işi bize yaptırmazlar. Bu şekilde idi.
-Dinleme yeri o zaman Beyoğlu'na taşınmış mıydı efendim?
Güriş: Dinleme yerimizin adı Neptün'dü. Beyoğlu'nda değil ama
M......'daydı. Orada oluşunun sebebi de Bulgar Konsolosluğu'nun olması.
Onun yanında bir bina yapılmaya başlanıldı. Biz de bu vesileyle dedik ki
arkadaş bunun üst katını bize kirala. Üç aşağı beş yukarı anladı polis
olduğumuzu. O zaman oraya bir güzel dinleme cihazı kuruldu. O zaman ki
tekniğe göre epey bilgiler aldık.İşte Neptün de onun devamı olarak
geldi. Sonra buralara Arapça, Rusça kondu. Bulgarca vardı. Fransızca ile
pek alakadar olmuyorduk. Neptün'den istifade ettik senelerce.
- 1940'larda Almanlar geliyorlar, İngilizlerle hafif dirsek teması var ...
Güriş: Kamuran Alçıtepe vardı. Kulakları çınlasın Behram ve bir kaç kişi
daha arkadaşları İngilizlerinpara yardımı, desteğiyle bir küçük büro
kurdular. Küçük büronun vazifesi şu idi. Dünyanın her yerinden Türkiye'ye
giren bütün insanların fotoğraflarını , doğum yerlerini, tarihlerini,
geldiği ve gittiğiyeri tespit etmek. bunun için Baha Bulun namında bir
zat vardı kionun maaşlarını ingilizler verirdi. Sonra bu teşkilat legal
haber toplama işinde de kullanıldı.Şimdi adamın biri pasaport almış
Bükreş'e gidecek . Bizim Bükreş ile de alakamız var farzedelim. Ya da
Roma'ya gidecek. Onu bulup talimatlandırıyorlar. Türklüğünden bahsedip,

yapacakları şeyi yapıp gönderiyorlar. Bu şekilde de bir hareket oldu.
İngilizlerle böyle bir çalışmamız oldu. Fakat İngilizler bizden epey şey
sakladılar. Sıkıştıkları zaman bize başvurmalarından anlıyorduk bunu.
Şimdi ajanları var, Almanlara sokmuşlar.Ajanlarının başına bir bela
geliyor. Hemen Celal Bey'e geliyor Mc Ray. O zaman Mc Ray 150 kilo bir
adam.Efendim şöyle oldu da böyle oldu da diye. Celal Bey Efendim ben
size söylemedim mi? Bunu neden vaktiyle haber vermiyorsunuz da şimdi
bozulduktan sonra , zora girince geliyorsunuz' diyor. onlar pişkin burdan
girip, burdan çıkıyor. Mamafih İngilizler iyiydi. Amerikalılarda o zaman
hiç bir şey yok.Ernie adında bir deniz Albayı geldi, harbin ortalarına
doğruPark Otele. Bu sulh temin etmek için bir zemin arıyordu. Tek başına
bir adam. Nereye başvuracağını kimden ne alacağını bilemiyordu. Haftalarca
, aylarca oturdu kalktı bana Allaha ısmarladık dedi gitti. Eğer Almanlar
veya İngilizler o adam vasıtasıyla bir temas kurmuş olsalardı harp bu
kadar uzun sürmez, anlaşma da olurdu.

ALMANLAR ZOKAYI NASIL YUTTU

-Peki efendim o zaman kaç Alman casusunu zaptırapt altında tutmaya
çalışıyordunuz?

Güriş: Şimdi oraya başlamadanönce şunu söylemek lazım. Bu gelen
Almanları biz bir incelemeyetabi tutuyorduk. Mesela Hamburg'dan gelmiş

Wilhem bilmem ne. İnmiş Alf Oteline . Alf Otelinden çıkmış10 gün sonra
Ayaz Paşa da bir pansiyona.Biz bunları bir incelemeye alıyorduk. Bu adam
nereye gelmiş. Kortis şirketine Müdür Yardımcısı gelmiş.Ama asker
şyaşında. Cephedeki asker. Adam Kortis ile ilintilendirilip gönderiliyor.
Derken aradan bir müddet geçiyor Lufthansa'yaüç kişi daha geliyor.
Bunlar besbelli casusluk yapıyor.Arşivlere bakıyoruz , arşivler de o
kadar muntazam olmadığı için pek o kadar sonuç elde edemiyorduk. Günlerden
bir gün iki Alman geldi. Biri doktor Frank, biri Von Badenfeld . İndiler
evvela Pera Palas'a sonra o tepebaşındaki şeylerden birine.Ondan sonra
'da Polonya sokağında bir ev tuttular. Şimdi biz her geleni tetkik
ediyoruz ya, bu Von Badenfeld'in üzerinde bir ışık doğdu. Vaktiyle burada
bulunmuş. Zingal kereste fabrikasında mühendis olarak çalışmış. O zamanın
krizi dolayısıyla 1934-1936'ının krizi dolayısıyla kalkmış mamlaketine
gitmiş.
Şimdi Hitler Avusturya'yı işgal edince Türkçe bilen adam lazım. Gel
buraya demişler onu da konsolosluğa memur olarak göndermişler. Şimdi buz
bu şeyi kıymetlendirmek istedik. bu adam buraya boşuna gelmedi. çünkü
mesleği konsolosluk değil kereste mühendisi. Bunun oraya gelmesi bir
tuhaf. Ben bir inceleme yaptım. Tekin Sayın isminde o sıralarda aynı yerde
beraber çalıştıklarıbir kişiyi tespit ettim. O Zingal de çalışmış, 4-5

sene mühendislik yapan bizim ilerde ajan olarak kullanacağımız kişi de
aynı yerde çalışmışlar.Şimdi biz bunun ikisini birleştirince elimize bir
bebek doğdu. Ben Tekin dediğimiz şahısla konuştum. Gayet iyi davrandı.
Vatanseverlik gösterdi. Yaparız dedi.Ama dedim sen onunla gidip te ,
lappadak kapıyı çalarsan bu iş olmaz.Eee ne yapalım. Dedim ki bir
tesadüf ihdas edeceğiz. Biz Tekin 'i aldık onların giriş çıkış saatini
tespit ettik. İki arkadaş bazen beraber çıkıyorlardı, bazen tek tek. Orada
da bir tramvay istasyonu var o zaman.Tekin yarın saat 8.00-8.30
arasında tren istasyonunda buluşacağız. Ama ayrı ayrı duracağız. çünkü sen
tanıyorsun adamı. benim sana göstermeme lüzum yok. O evinden çıkıp
tramvay'a binecek sen de tramvay'a bineceksin. Biletini kestirecek Çünkü o
Taksim deinecek. Konsolosluk Taksim'de. Biz bu tertibi yaptık. Bizim
ajanımız ön sahanlık da Alman'a rastladı. Şöyle bir omuz vurdu. Ben
tramvayın içindeyim. Ama daha çok ilerlerdeyim. Adam şöyle bir silkinip
baktı.'Ooooo Tekin ya nerelerdesin? Nereden çıktın karşıma. Ben seni 6
senedir unutmadım' diyor. Tekin de ' Hayrola neden geldin? Zingal'e mi?'
Yok yok demiş, ben konsolosluğa haber alma vazifesiyle geldim.
Yunanistan'da askerdim beni terhis ettiler.Buraya gönderdiler. Ne
yapacağız diye sormuş bizimki. Şimdi konuşacak bir şey yok, sen akşam

Novotni birahanesine gel , kafa kafaya verip konuşacağımız şeyler var
demiş.
TÜRK CASUSU ALMAN GİZLİ SERVİSİNE SIZDI
Hakikaten ertesi akşam gidiyorlar oraya. Adam hiç çekinmeden ve şüphe
etmeden, eski bir arkadaşı olduğu için diyor kibeni buraya istihbarat
yapmak için gönderdiler. Ama benim elim kolum buna müsait değil şimdilik.
Belki ilerde olacak. sen bana yardım edeceksin. Tehlikeli bir iş ama
seninde hatırından çıkılmaz ne yapacağız diyor. Alman şefimle konuşup ben
sana söyleyeceğim diyor. Aradan bir müddet sonra Fanfiks isminde Baltıklı
bir kadın geliyor Tekin'e. Alman Konsolosluğu'nda çalışıyor. Askeri
Militerlik'de çalışıyor. Diyor ki; siz, Von Badelfeld'in
arkadaşıymışsınız.Bizin öğrenmek istediğimiz bilgiler var. Fakat bunlar
Türkiye aleyhine değil. Bizim kozumuz İngilizler. Türkler de İngilizleri
pek sevmezler. İngilizlere kötülük yapmak , durdurmak için bize yardım
edebilir misiniz?Daha önce verdiği cevabı ona da veriyor. Böylece
tiyatro başlıyor. Üç veya dört harp senesi bu kombinezon işliyor. Hiç bir
çık çıkmadan şüpheye düşmeden. Savaşsonrasında bu Almanları esir olarak
almaya Dorethalcolm geldi.Almanları kampa aldıktan sonra malumu aliniz
harp ilan ettik. İsveç bandıralı muazzam bir tarsatlantik olan
Dorethalcolm geldi. Almanlarıkoydular içine İngiltere'ye götürdüler.

Almanlar giderken sözde ajanlarıyla kucaklaşıp, ağlaşarak terki diyar
ettiler. Giderken de ' Harp tarihi bizim aleyhimize döndü,siz
yapacağınız kadarını yaptınız, ama şans İngilizlere güldü ' diye bizim
elemanları teselli ettiler.
-Peki efendim bu elemanınızdan raporları nasıl alıyorsunuz o zaman?
Güriş: Elemanımızdan yazılı rapor almıyoruz biz. Şifahen rapor alıyoruz.
Daktilokullanmazdık. Ruslar yapardı bunu. Onların usulünde vardı bu.
- Nasıl yani?
Güriş: Ruslar, Detrap dediğimiz yerlere istedikleri bilgiyi bırakırlar.
Ajanlarına bilgiyi böyle aktarırlar. Onlardan raporu böyle alırlar.
Almanlar'da böyle bir şey yoktu.Doğrudan doğru'ya karşısına alır çata
çata konuşurdu. Biz de aynı yöntemi uyguluyorduk. Ayrıca başka kanallardan
temin ediyorduk.O zaman İsviçre tebalı Madam Ruth adında bir kadınla
konuşuyordum. Dedi ki, ' Süreyya Bey , en son hadise şu şişeyi getirdiler.
Türk subaylarına bundan verinalıştırın dediler' . Alıp şişeyi götürdük.
bir tahlil ettirdik ki saf morfin.Vaziyet bu şekilde devam etti.
Almanlar giderken dediğim gibi bizimkilerle kucaklaşıp ağlaştılar. Biz
sizi unutmayacağız, yarın bir gün Almanya gene eski saffetine dönecek, o
zaman sizi ihya ederiz falan dediler, perde kapandı.
- Hatay sorunu vardı o yıllarda. O konudaFransızlardan istihbarat
topladınız mı?
Güriş:Hayır. Hiç hatırlamıyorum. O zaten bence istihbarattan ziyade

askeri bir şey oldu. Darbe gibi asker bindi trene gitti.İstihbaratı
karşı tarafın yapması lazım gelirdi bence.
- Bir Fransız istihbarat raporu ele geçirilmiş o zamanlar . Ankara'daki
görevliler. Bu rapora göre Fransızlar 'ın Hatay'a girecek Türk askerlerine
karşı vereceği askeri yok...
Güriş: Ben Alman işgalinden kaçıp Türkiye'ye iltica eden üç Fransız
elemanı ile temastaydım. De Gaulle ile çalışırlardı. Mühendis , gazeteci
bilmem ne oldukları halde İngilizlerle müşterek olarak haber toplama işi
yaparlardı.Almanlar hesabına mesala Alman konsoloslğunun karşısında
güzel bir ev tutup, kristal cam takmışlardı. Girenleri çıkanları tespit
ediyorlardı. Biz onu Ruslara karşı da yapmıştık. İngilizler malesef bazı
bilgilere el koyup kendileri işletmişler.
Şöyle olmuş , Adana merkezli bir operasyon başlamış ve en kıymetli ajanını
Almanlara sürmüş. O zaman PaulaKak isminde bir konsolosluk memuru vardı
yaşlı bir kadın. Yazıda deniryor ki ' filan gün filan yerden İstanbul'a
geliyor' . Paula Kak filan yerde filan kişiyle temas edecekler. Kıbrıs
veya Mısır üzerindenbir hazırlık yapacaklar. Bizim Adana'daki yönetici
diyor ki, bizim şefe ' Aman Celalciğim, çok kıymetli elemanımdır. Aman
İstanbul merkezinde bir karambol'e gelmesin' diyor.Bunlar da bu
izlemeler sırasında çıktı o zaman. Benim diğerlerinden haberim olmadı.

YURTDIŞINA AJAN GÖNDERİP OPERASYON YAPILIYOR

- İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiyesi çok aktif galiba?

Güriş: Çok faaliz, bir sürü adam gönderiyoruz. Suriye'ye adam gönderiyoruz.

- Yurtdışı faaliyetleri de yapıyorsunuz...

Güriş:Tabii. Adam iki bavul patlayıcı madde veriyor, bunu elemanlar
kaçakçılarlaberaber fiyatı ne olursa olsun götürüp filan yere sabotaj
yapsınlar.

-Sabotaj, izleme , dinleme herşey var..

Güriş:Dinleme ve beslenme. Şimdi o zaman kullandığımız, daha doğırusu
bizi kullandığını sanan Almanın istediğini vermezsen veya yalan bir şey
verirsenyüzüne güler ama sonra ters tepki eder. Verdiğimiz şeyler için "
Berlin sizden çok memnun" diyor. Neden Almanın bir hafta önce gönderdiği
ajanın bilgilerini biz Alman'a öteki ajanla satıyoruz.O , onu teyid
ederken, öteki de onu teyid ediyor.Bakıyorlar ne güzel olmuş. Şimdi bir
aralık bize maden kömürü şeklinde dinametler verdiler. Ama bunlar kürekle
vapura atılınca biri gemiyi uçuruyor. Onlardan 8-10 tane mukavvakutular
içinde verdiler.bunlar Suriye'ye gidecek veya Beyrut'a gidecek vapura
konulacak. Yangın bombası patlayıcılar.

-Ortadoğu'daki faaliyetleri için bütün bu silahları Türkiye'den mi geçiriyorlardı?

Güriş: Türkiye'den geçiriyorlar ama hepsineagah olduğumuzu iddia
edemeyiz. Bir çoklarını zaptettik.O zaman gazetelerde haber
çıkartıyoruz.Beyrut Limanın'da şu gemide patlama oldu , şu hasar var ,
şu kadar kişi ölü, yaralı diye. Aslında böyle bir patlama yok.

PERA PALAS TA BOMBA NASIL PATLADI

-Pera Palas'taki patlama nasıl gelişiyor İstanbul'da?
Güriş: Almanlardan kaçarken İngilizler Sofya'da veya Macaristan'de
valizlerini gümrükte bırakıyorlar. Burada açıyorlar ve bombayı içine
koyuyorlar.
-Kimler koyuyor bombayı?
Güriş: İngilizler koymuşlar. O sıradaki soruşturmada böyle saptandı.
İngilizlerin içlerinesızmışlar. İngilizler İstanbul'a gelip Pera Palas'a
yerleşince bomba patladı. Ama bu patlama çok cüzi bir tesir yaptı. Bir de
o sırada oradadenetimde bulunan bizim bir arkadaşımız vefaat etti.
- İstanbul'da silah fabrikalarının olduğu yerlerde patlamalar oluyor savaş
yıllarında...
Güriş: ben böyle bir konuyla ilgilenmedim. Bizim bölgemizdeki Alman
faaliyetinin dışında bir şey.
- Savaş'ın sonlarına doğru geliyoruz..
Güriş:Savaşın sonlarına doğru geliyoruz. Biz her türlü zekamızı,
herşeyimizi ortaya koyuyoruz. Türkiye'nin savaşa daihil edilmesini
önlemeye çalışıyoruz.
- Takip ettiğiniz adamların tepkisi nedir?
Güriş: Takip ediyorsunuz. Bizim iki kişi takipçimiz vardı. Biz takipten
ziyade hedefi bastırıp faaliyetini önlemek veyaduhul etmek amacıyla
hareket ederiz.Adam geziyor , Dünya'yı geziyor. Takip ettirdiğimiz
insanlar vardı.Mesala Karl Maıyger isminde bir telsiz mütehassısı
geldi. burada telsiz dağıttıkları ajanlara telsiz dersi vermeye başladı.

Şifre deşifre vesaire ve teknik olarak çok kuvvetli şeylerdir.
Mazhar Bey bize bu telsizlerle Atlas Okyanusu'nda giden bir gemiyle
konuştuklarını söyledi.Aldığımız makine tüfek, tabanca ve merminin haddi
hesabı yoktu.Alıyoruz orduya teslim ediyoruz. O zaman posta numaraları
vardı ordunun. birinci, ikinci ordu gibi değildeaskeri posta numarası .
Örneğin 4046 gibi. Günlerden bir günçok krizli bir zamanda bizim
ajanların şefi Hans Löwe isminde sıfatı sefaret müsteşarı, hattı zatında
istihbarat şefine denk geliyor. Çağırıyor Tekin'e diyor ki ' Beni bir
haftalığına Almanya'ya davet ettiler. Hitlerin karargahınagidiyorum. '
tekin de zeki adam diyor ki ' Eğer bir tehlike varsa çoluğu çocuğu hanyaya
Konya'ya gönderelim de biz de ne olacaksak olalım' . ' Yokşimdilik bir
şey yok' diyor. Ama çağırılmam müsbettir diyor. Ve hakikaten o zaman kurye
tayyaresi vardı. Kurye tayyaresiyle gitti Hans Löwel, yaşlı bir adamdı.

ALMANLARA SIZAN AJAN UYARIYOR: TÜRKİYE SAVAŞ DIŞI

15-20 gün sonraajanı aradı ve palas pandıras buldu. Sabaha kadar
şampanya ikram etti. Yediler içtiler ve Tekin'e dedi ki:
" Artık Türkiye Almanya'nın harp sahası dışına çıktı."
Bizimki gene tahrik ediyor. ' Sen çıktı diyorsun da bakalım Hitler ne
diyor. Sen Hitlerin tavrını biliyor musun?' diyor. Löwe gidip gardrobundan
bir belge getiriyor. İşte diyor ' Bundan sonra Türkiye aleyhinde neşriyat
yapılmayacak. İstediği silah verilecek. Bundan sonra Türkiye'deki

espiyonaj faaliyeti duracak' şu olacak bu olacak diyor. ' Şimdi inindın mı
' diyor. 'Daha da sanasöyleyeyim bir haftaya kadar karım ve kızım
geliyorlar. Önceden birakmamışlardı' diyor. ben bu haberi alınca , doğru
Celal Bey'e gidip durumu anlattım.'Deme yahu' dedi. Haa o sırada demiş
ki Tekin Bey ' Siz önce garanti verip sonra işgal ediyorsunuz'. Löwe ' O
buna benzemez 'demiş. Sen Romanya'ya dostluk elini uzatıp işgal ettin.
'Yok artık, harbin 4. senesine giriyoruz, Türkiye ile dalaşmak
istemiyoruz. Türkiye'yi savaş sahasından çıkardık' diyor ve Alman
Führeri'nin resmi talimatını gösteriyor.
-Bu Tekin Bey'in soyadını hatırlıyor musunuz?
Güriş: Tekin Saygın . Öldü sizlere ömür.
- Ne iş yapardı efendim.
Güriş: Ticaret yapardı. Pamuk ipliği flatürü yapardı. Fakat biz onu
nerelere göndermedik ki... Suriye'ye, İngliz ajanı Hasan Ağa'ya her yere
giderdi. Mektupları duruyor dosyanın içinde. Öyle yetenekli bir adamdı.
Gerçi onun dışında da Filistin'e bir çok yere gönderdiğimiz insanlar
vardı. Ama bunların bir kısmı İngilizlerle anlaşmalı oluyordu. Çünkü vize
almak vize vermek çok zordu. Alman'a şöyle yutturuyorduk. İçerde bir kavas
elde ettik. I0 paunda istediğimiz evrakın içine sokuşturuyor. Onlar da
zavallı durumda.O kadar sıkışık ve istihbarata muhtaçlar ki incelemeye
zamanları yok.
- Celal Bey'in şefinizin soyadı nedir?

Güriş: Konak. Celal Konak.Ben kendisine gidip Tekin Bey'in istihbaratını
anlatınca, bana 'Sen pasoyu al 'dedi. 'atla doğru Ankara'ya Perkel'e'.
-Paso dediğiniz nedir?
Güriş: Demiryollarının pasosu bedava biniyorsunuz. İsimi, cismi yok.
Hamiline yazılı.Bir de yatak alır giderdik. Umumiyetle böyle giderdik.
Efendim gittim Ankara'da kapıyı çaldım.
ANKARA'DAN BÜYÜK İSTİHBARATA BÜYÜK ÖDÜL :1000 LİRA
-Nereye geldiniz efendim Ankara'da?
Güriş: Ankara'da MAH reisi Naci Perkel'in evine. Şöför dışarda duruyor.
Kendisi de röpdöşambırını giymiş işe gitmeye hazırlanıyor. Beni görünce
şaşırdı.Neşet ne haber , falan dedi. Dedim efendim bir şey arzetmeye
geldim. Dedim böyle böyle. 'Aman deme ' dedi. ' Bunu sen şifahen git
söyle. Başka türlü olmaz bu iş. Yazıya çiziye girmez. Aman Saraçoğlu'na
gidelim' dedi. Saraçoğlu'da Başbakan.Ben İstanbul'a gideyim dedim. 'yok
yok beraber gideceğiz 'dedi. Gittik. Dedim ki Saraçoğlu işe gelmemiştir
daha, saat 08.00'daişe gelmez. Dedi ki ' Dün akşam evine gitti mi
acaba?' ' Hepsi böyle çalışıyor. Yoğun çalışmalar var. hepsinin kafası
yorgun, savaş ha geldi, ha geliyor.'. Çünkü İngilizler bizi öyle provakate
ediyorlar kio zamanlar 'İşte Belgrad ateşemiliterliğimizden aldığımız
bilgilere göre Pazartesi günü 40 Alman tümeni Türkiye'ye taruz edecek

miş...'Sinir harbi. Aradan üç gün geçiyor. 'Viyana'dan aldığımız bilmem
neye göre Bulgaristan'daki bilmem ne ordusu Türkiye'ye taarruz
edecekmiş...' İngilizler biz size o zaman yardım etmeyiz, şimdi harbe
girin diyorlardı. biz bilgiyi verdik.Çok teşekkür ettiler. Memnun
oldular.
Saraçoğlu dedi ki:' Yahu Naci, ben bunu kelli felli efendi zannederdim. Bu
daha çocukmuş. Ama yaptığı iş büyük iş."
-Yani Başbakan biliyor sizin istenbuldaki faaliyetleriniz?
Güriş: Takip ediyor demekki. Biliyor. Tabi biz bu faaliyetleri Başbakan'a
söylemesek bilmez.Başbakan bunu götürüp hemen Cumhurbaşkanı İnönü'ye
söylesek dedi. Nitekim hemen binip İnönü'ye gitmişler.Ve beni Neşet diye
çağırdı. Bir zarfın içerisinde bin lira mükafat verdi o zaman Naci Perkel.
Ben almakta mırın kırın ettim ama o 'yok yok' dedi. Albakalım filan dedi.
Aaradan çok geçmedi. Adana'ya İngiliz heyeti geldi. Chorchill geldi.
İngilizler, Amerika'lılar, galiba Ruslar... Hadi girin bakalım artık
savaşa harbin sonu geldi diyorlar. Şimdi bütün dünya biliyor ki biz kırk
top, altmış tane tank istedik.İki ordu İngiliz kanunundan adam istedik.
Onun için biz harbe girmedik. Biz harbe o Tekin ajanın getirdiği bilgi
sayesinde girmedik. Onun getirdiği bilgi Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan'ın
çantasındaydı. Ve onlar nasihatlar verdi. Şöyle yapın böyle yapın dediler.
Derler ki İnönü'nün kafasında kırk tilki dolaşır, bunların kuyrukları bir

birine değmez. Biz de kırkbirinciyi araya sokup harpten kurtulduk. Bunu
kimse bilmez. Tekin Bey bana bilgiyi getirirken kurtulduk diye bayram
ederek geldi.

27 MAYISÇILAR GİZLİ SERVİSİ BOŞALTTI

- Savaş yılları geçti teşkilat nasıl bir yapıya kavuştu? Kadrosu arttı mı,
eğitim değişti mi?

Güriş: Harp bitince bir müddet Celal Beykaldı. Merkez şefleri arasında
bir rekabet ve üstünlük mücadelesi başladı. O sırada 27 Mayısinkılabı
oldu. bütün odalarımıza8-10 tane subay geldi. Masalarımıza oturup şunu
getir , bunu getir gibisinden şeyettiler. Bunların hiçbirini biz yerine
getirmedik. O sıralar Cemal Sancak'tı şef. Benden bir dosya istediler
mühim bir dosya.Şube müdürü olarak ben dedim bu dosyayı size
verememem,gidin şefiniz gelsin. İhtilal sırasında oluyor bunlar.

-Ne var o istenen dosyada?

Güriş: O dosyalarda bir Türk subayı ile bir Rus elemanının apartman alış
verişi var.Onu öğrenmek istiyor arkadaşlar , ne safhadadır, nereye
kadar geldi inceleme. Belgeler bilgiler. Yani arkadaşlarını ya yere
vuracaklar, ya kurtaracaklar. İkisinden biri. Neyse onu vermedik. Dedim
gidin, bu bilgiyi merkez şefimizden isteyin. Peki dedi adam gitti. 10-15
dakika sonra Sancak Bey beni mi çağırdı, dahili telefonla mı söyledi
hatırlamıyorum, 'Neşetsen bana göndermişsin bu dosyayı versin diye. Ama

ben artık İstanbul Merkez şefi değilim. Odamda 6 kurmay oturuyor, hepsi de
buna talip. Bir koltuğun 6 tane talibi var. kim erken geliyorsa okoltuğa
konmaya çalışıyor. Böyle de bir şey atlattık. İkinci Dünya harbi bittikten
sonra bir şanssız dönem oldu. Behçet Türkmen Paşa'yı Menderes tayin etti.
İzmir'de vazifesi varken Celal Sancak Bey'i ekarte edip, Behçet Türkmen'i
getirdiler.

MENDERES GİZLİ SERVİSİ ÖZEL İŞLER İÇİN KULLANIYOR

- 1940 ile 1950 arası çok partili döneme geçiş. O dönemde tek partili
rejimin yönetiminin özel talepleri olmuyor mu sizden?

Güriş: Hayır.

- Yani Demokrat Partilileri izleyin, dinleyin , gözleyin demiyorlar mı?

Güriş: Demokrat Parti bizim şeye el atmaya başladı. Ama Demokrat Parti.

-İsmet Paşa'nın bir talebi yok mu o zaman?

Güriş: Yok o zaman. Demokrat Parti'nin var. İktidara geldikten sonra hiç
kendilerini alakadar etmeyen dosyayı istiyorlar.Komünist bilmem kimin
dosyasını istiyorlar. Sürekli talepleri var. Merkez şefi verememezlik
edemiyor. Çünkü Menderes tarafından getirilmiş bir adam.

-Demokratlar iktidara gelir gelmez kendi kadrolarını teşkilata
yerleştirdi.

Güriş: Kadrolarını yerleştirdi diyemeyeceğim ama teşkilatın başına Behçet
Türkmen Paşayı getirip oturttular.

-Fuat Doğu Paşa o sıralar İstanbul'da Erenköy'deki okulda öğretmenlik
yapıyor.

Güriş: ben Erenköy'deki okulda Sorgu Müdürlüğü yaptım. Kısa sürdü. O zaman
Ankara'daydı okul. Etlik veya Dikmen'de.Behçet Türkmen Paşa teşkilata
gelince ne kadar adam alabildiyse hepsini aldı. Koridorlara masalar
sığmadı. O kadar genişleme oldu ama çoğu kıymetsizve değersiz insanları
aldı.

MENDERES'İN TELEFONLARI, TÜRKMEN'İN FALSOLARI

- Menderes'in en büyük kuşkusu telefonlarının dinlenmesi. Ahmet Salih
Korur'u size teftişe göndermesi bu yüzden. Menderes diyor ki benim
telefonlarım dinleniyor ve faaliyetlerim izleniyor. Doğru mudur bunlar?

Güriş: Doğru olması çok mümkündür. Biz ondan 25 sene önce de o tipteki
insanların telefonlarını dinledik.

-Menderes diyor ki özellikle Beyoğlun'dakidinleme merkezi dahil olmak
üzere İstanbul teşkilatının tamamı Amerikalıların eline geçmiştir.
Maaşlarını Amerikalılardan alıyorlardı. Bunu da Behçet Türkmen yapmıştı
diyor. Türkmen bunun üzerine uzaklaştırılmış.

Güriş: Şimdi o doğrudur. Belki Behçet Türkmen'in başka falsoları da oldu.
Başka falsolarını biz dahilde çalıştığımız için bildik. Ben o sırada
Ankara'da bulunuyordum. Bir müddet Ankara'daydım. Behçet Paşa'nın bu
denilen hadiseleri yaptığı bir vakıadır.

-Yani Amerikalılar bizzat gelip memura para veriyorlarmış?

Güriş: Şimdi benim size söylediğimin bir başka türlüsü bu. Amerikalının
gelip eline para vermesi.

-Bu kesin mi?

Güriş: Kesin, kesinlikle biliyorum.

-Ben Yassıada ifade tutanaklarını okudum...

Güriş: Kesinlikle biliyorum. O zaman biz çok üzüldük. Ankara'da olduğumuz halde iki arkadaş hafta sonlarında onun kalemi mahsus müdürünü takip etmek için İstanbul'a giderdik. Şüphemizi ve heyecanımızı anlayın.

-Ayrıca içerde bir kaynama var.

Güriş: Bu kaynamaya Behçet Paşa'nın bu hareketlerinin yolaçtığını söylemek gerek. Karaköydeki bilmem ne hanımdan çekmeceyi açıp bunlarla ilgilibazı şeyleri burada bulduğumuzu söylemek isterim.

-Amerikalılarla ilişki konusu belgelenmiş. Yassıada tutanaklarında var onlar.

Güriş: Şimdi Amerikalılar tabii, operasyonla ilgili konularda para veriyorlardı. Fakat Behçet Paşa'nın aldığı paralar onlar illegal paralardı.

- Sarı zarflarla gelen paralar ....

Güriş: Bu kanala girdi.

-Size Neşet Usta denirmiş teşiklat içinde. Ustalık öğretmenlikten mi kaynaklanıyor?

Güriş: Vallahi işte ustalık... malümya esnaf arasında Ahmet, Mehmet usta derler. Kerestecinin de marangozunda şeyine usta derler. Bu ustalık lakabını bize bu işleri yaptığımızdan dollayı verdiler.

UNUTULMAYAN OLAYLAR

- Aklınızdan çıkmayan bir olay var mı?

Güriş: Çok enteresandır. Almanları bizüç sene muhtelif kanallarla işlettik, aldattık. Oyaladık.Bizim bir ajanımız vardı. Yine bu Löwe'ye bağlıydı. Hazırlyadığımız raporları veriyoruz. Dediğim gibi onları ona

aktarma yapıyoruz. Onların sorduğundan ilham alarak , çünkü Alman soruyor
, ya da katalog veriyor. Diyor ki şu şu yerler var mı? O zaman pek
meşhurdu sarı zemin üzerine kırmızı deve. Yahutta kartal üzerine bilmem
ne.Ben de dünya'da hiç bir milletin, hiç bir servisin kendini aldatan
birservise madalya verdiğini duymadım. Almanlar bize Hitlerin bir
liyakat nişanıyla bir berat verdiler. Ama aldatıldıklarının farkında
değiller. Olsalar vermezler. sepetlerler adamı. Bu çok mühim bir
anektoddur.
Bir Suriye'li tıp öğrencisiydi. Onu Almanlara hulul ettirmiştik.Ve
tesadüfen o adam yani Löwe yineonun istihbarat şefi. Aradan bir zaman
geçti Berlin o kadar memnun oluyor ki Hitler 'in brövesiyle bir de liyakat
madalyası geliyor. İstanbul merkezde fotokopisi var.
Bir kadın ajanımız var, Sovyet Konsolosluğu'nda çalışıyor. Aynı zamanda
Konsolosluğu'n bir ticaret ateşesi vardı. Her iki taraftan da
faydalanıyoruz. Kadın Rum bizle temasta. Yani o kadar ürkek ve çekingenki
pöh desen intihar edecek.Çünkü Sovyetler bir anlayacak olursa Türklerle
ilişkisini onun yokolması içten değil.Riyaset taktı. Filanca nolu ajanın
fotoğrafının gönderilmesini rica ederim. Kadının adını şu an unuttum.
Şimdi bu kadından bir fotoğraf istemek çok riskli bir iş istersek
pirelenecek. Olmasa bu fotoğraf ne olur. Ben savsakladım. Ardından bir
yazı gene personel işlerine bakan bir arkadaşımız Nedim duru vardı. Yahu
Neşet Abi filanca kadının fotoğrafını istiyorlar. şunu al da ver. Oğlum

nasılalayım, kadın pireli. Aynasının önünde fotoğrafı var. Alayım ben
bunu ama ortaya çıkarsa doğru olmaz. varsın olmasın diyoruz kendi
aramızda.sonra bir tehdit daha .. 'Neden gönderilmediğinin izahı'..Haa
öyle mi gidersin pasaport alanların listesindenbir fulu fotoğraf alır
gönderirsin. Aradan bir süre geçince Ziya Bey, Selışık anlıyor meseleyi.
Diyor ki 'bu şumdu o mu?' Bilmem kim kızı, Eftalya yazıyor. Dedim kibu
Paula kızı Eftalya değil , Ömer kızı Hatice. Ben temas ediyorum ya yeter.
- 1960'larda gelişim nasıl?
Güriş: 1960'lardadarbenin tesiri bizi de etkiledi. Şöyle ki ben ve
Behçet Arsan'ın irtibat memuru olarak bir Paşa Vardı Vali, o sıralarda
İstanbul'da. Örfi idarenintayin ettiği bir paşa..
-Refik Tulga.
Güriş: Evet Tulga. Biz servisimizle ilgili şeyleri direkt kendisiyle
görüşüyoruz. Yani komuta onlara geçti. Ama biz yine rutin işlerimize devam
ediyoruz.Kontrespiyonaj çalışıyor. Ama bazı kaprisleri oluyor bize
karşı. Örneğin Milli Emniyete girmek istiyorlar. Milli Emniyetin 40-50
lira fazla parası, tazminatı var ya.
-O zaman sizin kadronuz İçileri Bakanlığında..
Güriş: Ben o zaman İçişleri Bakanlığı değil de Emniyet Genel müdürlüğü
kadrosu içindeyim.
-2 numaralı çetvelde Emniyet Müfettişisiniz.
Güriş: Emniyet Müfettişi ama içimizde Emniyet Müfettiş yardımcısı, Fen
Memuru gibi ünvanlar taşıyan arkadaşlar vardı. Fakat onlara askerler

dokunmadı. Sonra isteklerin ve ihtilalin arası soğudu.
mahkemeler başladı.

-Siz mahkemeye şahit olarak gittiniz mi?

Güriş: Şahit olarak hayır, dinleyici olarak bir kere gittim. Ondan da
pişman oldum gittiğime. O zaman biz Dolmabahçe Sarayınınkulesi var ya ,
o kapıdan girilen müştemilatın bir yerindeydik. Deniz kenarında sağtarafta
bir yerdeydik.Ve helikopter oraya inerdi. Yassı Adaya götürdüğü ve
getirdiği insanları oraya indirirdi. Sonra 1960 da benim gözüme çarpan
öyle büyük bir olay olmadı. Yalnız 1960'daMerkez Amiri olarak Kemal
Menderes Bey geldi. Menderes ile bir ilgisiyoktu. Menderes subay
orijinliydi. Ondan sonra Kontrespiyonaj işlerine bakan Şevki Paşa geldi.

-Odönem hep böyle klasik işlerle mi geçti?

Güriş:Geçti . Fakat biz şunu hissediyorduk. bizlerden sonra gelenler bu
işlerin erbabı değillerdi.

- O zamanlarMİT üzerinde çok tartışmalar olmuş. Sadi Koçaş MİT'in
üzerine çok gelmiş. Kargaşa yaşanmış. O dönemleri nasıl hatırlıyorsunuz?

Güriş: O sıralarda 5-6 General de tevfik edildi. Başkanlık yapan Naci
Aşkun da vardı.Onların hoşuna gitmemişlerdi. Evet darbecilerin hoşuna
gitmedikleri için tevfik edildiler. Biz ziyarete gitmiştik Aşkun'u .Allah
rahmet eylesin sonra onları birer ikişer salıverildiler.

-Peki o dönem sizin emekliliğiniz nasıl oldu?

Güriş: 1967 de.

İNGİLİZ PARASIYLA ÖZEL BÜRO KURULDU

- Teşkilata 1931 de girdiniz 1967 de emekli oldunuz. Teknik gelişimi nasıl
gözlediniz?

Güriş:Teknoloji gelişimi dost servislerin para ve teknik yardımı
sayesinde oldu. Dediğim gibi küçük bir odaya büro kurup hariçten gelen
bütün yabancıların fotoğraflarını çektiler. bunu İngilizler finanse
ediyordu.O zaman 3-4 Tane mumurları vardı. Hüseyin S. adında Müdürleri
vardı. O nu da Ankara'dan getirmişlerdi.

- MİT'i son dönem gezdiniz galiba? O dönemlerle bugünleri kıyasladığınızda
fark nasıl?

Güriş: Kıyas kabul etmeyecek derecede. Bizim fotoğrafçımız vardı. Ben
fotoğrafçı değildim ama çektikleri sıkıntıyı biliyorum. Bugünkü teknikle
bir düğmeye bastığınız zaman Dünyayıseyredip görebiliyorsunuz.

- Bugünkü istihbarat ile o gunlerin istihbarat anlayışları arasında bir
değerlendirme yapsak..

Güriş:1967 yılında ayrıldığım zaman bir keşmekeşlik içindeydi. Necip Bey
vardı işin başında. Necip Bey paşaydı. Laf aramızda masabaşı paşası oldu.
Kursa, manevraya, askerliğe gitmedi. Sunay Paşa gelirdi arasıra ona yemek
yedirir, ilgi gösterirdi. Eski ahbaplığı mı ne vardı. Onu paşa yaptılar.
Fakat Paşa yaptılar ihtilal oldu.Mezarlıklar müdürlüğüne atadılar. sonra
bizi İstanbul'da Resim ve Heykel Müzesininolduğu yere naklettiler. O
zaman Avni Çoker'di Merkez şefi. Avni Çoker bir müddet kaldı yerinde ,
sonra Naci Aşkun paşa geldi.

-1965'de MİT yasası çıktı bunu nasıl değerlendirdiniz?
Güriş: MİT yasası çıkınca biz mağdur olduk.
-Kadronuzu vermediler mi?
Güriş: Herkese kadro verdiler. Ama bizim maaşımızıyer değiştirdiniz diye
Emekli Sandığı kesti. Halbuki teşkilatın adı değişti. Adı MAH idiyse MİT
oldu. Herkes masasında yerinde yurdunda oturuyor. Bir yazı bize, siz iş
değiştirdiğiniz içinmaaşınızın bilmem kaçını kestik. Bütün arkadaşlara
aynı yazı.Bazı arkadaşlar dava etti kazandı. Ama herkesin şahsen dava
etmesi gerekiyor. Bizetmedik. Mağdur olduk.
-Yasanın çıkmasını nasıl karşıladı arkadaşlarınız?
Güriş: Mağdur olununca keşke çıkmasıydı dediler.
- Teknik açıdan ilk zamanlar malzeme nasıl sağlanıyordu?
Güriş:Mazhar Eymür benle devamlı temas halindeydi. Ben Almanlardan
alıyordum, 3-5gün sonra onlara veriyordum. Bir listesi var, kullanma
şekilleri var , nereye kullanacakları var. Çünkü Alman öyle yere veriyor
ve diyor ki , bunumuhakkak viraja kullanacaksın, demiryoluna
kullanacaksın. verdikleri şey de konserve mi, balık dolma mı istersiniz
var. Fakat bunlar kutunun ilk 5 santimin altında bomba var,alet var.
İhtiyaç ne ise o zar. Alman bunu gönderiyor, para veriyor. Ama istediği
patlemeden bir haberi yok. Adam diyor ki Berlin sinirleniyor. 'bu kadar
masraf ediyoruz, adam gönderiyoruz, kırtıpiyoz biryerde yangın çıkmış.'
Biz o zaman Beyrut'ta bir gemibatırttık. Ama gemi batmadı, batmış gibi

bize Fransızca ve Arapça belgelergeldi. Gazete haberleri. Diyor ki
limanımızda bir gemi batırılmıştır, yarı falan yoktur diyor. Bizim ajan
Almanlara gösteriyor. 'Hiç olmuyor, keselim bunlardan postayı'diyor. Tekin
akıllıadamdır. O öyle deyince Alman ' Yok gemi battı mı diyecek 'diyor.
'Elbette diyecek kaza olmadı, ölü , diri yok diyecek'. Bizim teknik
ilerleme diye bir olaya o zamanlar ben rastlamadım. Bizim dönemde olmadı.

BİZ KİMLİĞİMİZİ HEP SAKLARDIK

- Hükümetler çok para ayırır mıydı istihbarata?

Güriş: Hiç zannetmiyorum. Hatta o sıralar bir Suriyeli miydi ne? Dedi ki '
Suriye'nin istihbarata ayırdığı para Türkiye'nin bütçesinden fazla'.

- Sizin zamanınızda MAH veya MİT'de çalışmak nasıl bir duyguydu?

Güriş: Biz hep saklardık kendimizi. Biz MİT diye MAH diye bir şey
kullanmazdık.

-Siz nerede çalışıyorum derdiniz?

Güriş: Komisyonculuk yapıyorum derdim. Nitekim Server Somuncoğulu vardı.
Büyük Postane karşısında bir yazıhane vardı iki oda . Ben o yazıhaneyi
kullanırdım onun olmadığı zamanlarda.Orada ajanlarla buluşurdum ve
telefon numarasını verirdim. Bir de Yağ İskelesinde bir ahbabım vardı. O
da ithalat ve ihracat işleriyle meşgul olurdu. Ben orayı da iblidirirdim.
Orada muhasebeci gibi çalışırdım. Ama dediğim gibi MİT, MAH lakırdısını ve

etiketini kapımıza bacamıza koymazdık. Hüviyetimiz yoktu bizim.

-Peki sordular mı nasıl ispatlardınız?

Güriş: Halkın mürvetine güvenirdik. Dediğim gibi hiç bir şey yoktu. Yalnız Emniyet Müdürlüğü kimlik olarak yeşil kart üzerine bir damga, bir resim bir de imzalı bir kartçıkarmıştı. Kendi elemanına. Biz Bab-ı Ali'nin altını üstüne getirip o şeyden bulduk. Bulduk ama 20 kişiye lazım 10 kişilik bulduk. Neyse kimliğimizi de o şekilde hallettik.

Günlerden bir günbir kişiyle konuşmak istedik. Dedi ki 'Hüvviyetinizi görebilir miyim?' Tabi dedim çıkardım hüviyeti. Baktı baktı bu 10 yıl önce verilmiş, muteber değil dedi. Dedim sizin cebinizdekinüfus cüzdanı ne zaman verildi? Kırk sene evvel dedi. İyi o zaman o da muteber değil dedim.

Dedim ki her başvurduğumuz yere , her gelene tahrirat mı getireceğiz.

Böyle acayipliklerle de karşılaşıyorduk.

- Emekli olduktan sonra arayıp sordular mı sizi hiç? Ne yapıyorsunuz, ne ediyorsunuz? Bize şu konuda yardımcı olur musunuz diye?

Güriş:Ankara aramadı ama İstanbul aradı. Basit şeyler hakkında. Ben de giderdim. Otururduk. Üçbeşkonuşurduk. Eğer birşey varsa ufukta yardımım dokunurdu. Yoksa onun dışında bir şey olmadı.

EMEKLİ OLAN BİTİYOR

- Peki emekliyken de gördüklerinizi rapor eder bildirir misiniz?

Güriş: Hayır. Ona hiç şeyim kalmadı. Benim vazifem kontrespiyonaj. Ajan sokmak veya adamın içinden adam çalmak. Ama milli meseleler, devleti

alakadar eder şeyler karşısında boş durmazdık. Ama istihbarat bakımından
pek yararlı bir şey olmadı.
- Peki efendim teşkilatınızı diğer teşkilatlarla karşılaştırdığınızda siz
en yaşlı kişi olarak nasıl bir değerlendirmeyapabilirsiniz?
Güriş: MİT'in bugünkü durumuyla en ön saflarda yeralan istihbarat
teşkilatlarından birisi olması lazım gelir.Her türlü teknik tesisata
malik, uçağı, helikopteri olan bir müesse elbetteki muaffak olur. B
Amirinin emrinde 100-150 kişilik insan varmış. kendisi bana bir şubede
8-10 araba olduğunu ve arabanın da markasını seçtiklerini söylediler.
Bakın bizim zamanımızda İngiltere'den demiryollarını, elektirik şirketini
almaya gelen heyetin evrakını çalmak lazım geldi. Park otelde oturuyorlar.
Sabah çıktılar Ayasofyayı geziyorlar. Biz de iki arkadaş takip ediyoruz.
Arkadaşlarımız da otelde onların evraklarını almaya çalışıyorlar. biz
takipdeyiz ki onlar işlerini yaparken yarım kalmasın veya üzerlerine adam
gitmesin.
Adamlar döndüler dolaştılar yarım saat kadar bir taksiye bindiler
gittiler. Taksi yok , vasıta yok.O dükkan senin bu dükkan benim telefon
ediyoruz. Park OtelininResepsiyon Müdürüne. Onun çok faydasını gördük.
Yukardakilere haber ver geliyorlar. Baskına uğramasınlar diye.Şimdi bu
hadise başlı başına teknikle ilgili bir olay. Bizim ne arabamızvar , ne
telefonumuz. Olsa geliyorlardiye bildirirdik. Onun için ben bugün

öteki olaylarımızı övmekle beraber üstün bir vasfa sahip istihbarat
servisi olarak kabul ediyorum MİT'i.
- İngilizlerin etkinliği geçtikten sonra 1960 lara gelindiğinde
Amerikalıların istihbarat durumları nasıldı?
- 1960 larda Amerikalılarla ilişkilerimiz devam ediyordu.Amerikalılar
daha ziyade Sovyet işleriyle alakalıydılar. Ben de o sıralar Sovyet Masası
Müdürüydüm. Bizim faaliyetimize bir şey katmadı bu ilişki. Biz işimizi
südürdük. Adam attılar yakaladık. sorguladık.Mahkum ettik. çünkü
bunların attıkları belli başlıbazı yerler vardı. Mesala saat 02.00 dan
sonra Dolmabahçe Sarayı'nın önüne atıyorlar ajanı. Orda in yok cin yok bu
saatte. Biz bunları tespit ederdik.Ve araba yoktu, ayakta gezmek
suretiyle. Bu yolla tesadüf ettiğimiz çok olmuştu.Bir tanesi 20 yıla mı
ne mahküm oldu.
Bir tanesi Çamlıcadaki üssün, dinleme üssünün krokilerini, planlarını
vermiş Radyanov isimli bir Rus'a. Cürmü meşut yaptık. Mahkemeye verdik.
20 yıla mahkum oldu. Üç ay sonra kaçırdılar adamı şimdi Fransa'da.

MİT'Çİ OLMAK NASIL BİR DUYGU

- Eşinizle evlenirken teşkilatta çalıştığınızı söylediniz mi?
Güriş: Evet
-Nasıl karşıladı?
Güriş: Gayet mülayim karşıladı. Banaitimadı tamdı. Beni takdir ettiği
için kabul etti. Ben 50 küsur yaşımda evlendim.
- İstihbarat açısından 1931-1967 çok uzun bir süre . Bu süre içinde
parasal açıdan hiç zorluk çekmediniz mi?

Güriş: Çekmedim . Benim bir miktar param vardı. Dışarıya da gönderildim.
Görevi kamufle etmek için ufak tefek ticaret de yapardım. 10 çuval ıhlamur
alırdım 130 kuruşa, satardım 150 kuruşa. Bu işle meşgul desinler diye.
- O günden buyana bir değerlendirme, son söz söylemek isterseniz, ne
söylersiniz?
Güriş: MİT'e bağlı olmak, MİT çi olmak büyük bir gururdur. Bize İkinci
Dünya Harbi sıralarında bir çok teklifler yapıldı.Vagon Lee Müdür
Yardımcılığını teklif ettiler. Biz işleri reddettik. Yani eski tabirle
kazan kaynatmak için değil,tamamen ulusal gururumuzu tatmin için
çalıştık.
-Emekli maaşınız ne kadar şuan?
Güriş: 31 bin küsur lira.
-31 milyon lira herhalde. Enflasyondan olsa gerek...
Güriş: Ne derlerse onu alıyorum. Defteri veriyorum, basıyorlar düğmeye
alıyorum.
-Çok teşekkür ederiz, sağolun.
Güriş: Siz de sağolun."
FUAT DOĞU DİYE BİR İSTİHBARAT SUBAYI
İkinci Dünya Savaşı boyunca daMAH içindeki yönetim askerlerin
elindedir. Savaş vardır,bu doğal karşılanır.
Savaşın sonlarına doğru, daha sonra MİT Müsteşarlığı da yapacak olan
Genelkurmay İstahbarat Dairesi'nin genç Yüzbaşısı Fuat Doğu, 12 adaların
işgaline ilişkin bir rapor düzenler. Başarılı bir subay olan Doğu,
raporunda Ege Denizinde 12 adalarda bulunan Alman işgal birliklerinin su
ve yiyecek için gelip giden motorlarla kendilerine:
- Savaş sona eriyor, bizi Yunanlılar esir alacağına gelin siz alın,

şeklinde haber yolladıklarını ifade ederek, buraların alınmasını önerir.

Ancak Cumhurbaşkanlığına sunulan bu rapor, İsmet İnönü'nün savaş sırasında izlediği, savaşa girmeden sınırları muhafaza etme politikası nedeniyle, sorunlar yaratacağı endişesiyle kabul görmez. Doğu bu sırada İnönü'nün emriyle adaların alınması için bölgeye asker kaydırıldığını, kendisinin adalara yapılacak bir çıkarma içinstratejik bölgelere elişkin bir rapor daha hazırladığını ama bu çalışmaların İngilizlerin desteğindeki Yunanlıların adaları işgali üzerinebir sonuca ulaşamadığını dile getirmektedir. Savaş sonrasındaise adalar İngilizlerin desteğiyle, Yunanlılarda kalır.

Savaş sonrasında MAH'ın çalışmaları iyice içe dönük olarak gelişir. Ancak istisnaları Balkanlar ve Kafkasya'dır. Buralardakiistihbarat çalışmalarına önem verilir. Bağlantılar ajanların gidiş, gelişleriyle canlı tutulur.

VON PAPANE SUİKAST VE TÜRKİYE'NİN GÜÇ GÖSTERİSİ

Yukarda Çiçero olayıyla ilgili olarak değindiğimiz İkinci Dünya Savaşı'nın Almanya Ankara Büyükelçisi Von Papen'in başından bir de suikastolayı geçmiştir. Bu olay Türk istihbarat birimlerinin o dönemdekiçalışmaları ile devrin siyasi iradesinin kararlılığı ve Türkiye'nin daha sonra butür olaylar karşısındaki tutumunun ne kadar farklı olduğunun görülmesi açısından ilginçtir. O dönemde istihbarat birimleri nasıl çalışmış ve bir dış tehdidin içerde gerçekleştirdiği eylemin sonrasında neler yapılmıştır?

Unutmamak gereken önemli bir olay da bu dönem içinde Türk toprakları
üzerinde en az 20 ülkenin istihbarat servisinin faaliyet içinde bulunduğu
gerçeğidir.
Türkelçiliklerinin yazışmalarında güvenlik ve gizlilik var mıdır ya da
ne kadar vardır? Açık istihbarat ya da diplomat uyanıklığı ne demektir?
Gelin yeniden Von Papen'e kulak verelim ve başından geçen olayı öncesi ve
sonrasıyla istihbarat açısından da değerlendirerek kendi ağzından
dinleyelim:
" O sene Ankara'da sibirya'yı hatırlatacak bir kış oldu. Derece sıfırın
altında 30 du. Rusya üzerine yürüyen Alman orduları da baştaki başarılana
rağmen bu şiddetli kış önünde ilk hezimetine uğradı. Moskova önlerine
yaklaşan Alman askerleri üzerlerindeki ince elbiselerle oldukları yerde
kalıyorlardı. O tarihlerde bir ara Berline gitmiştim. Türk elçi Gerede ile
uzun uzadıya bir görüşme yaptık. Tabii bu görüşmeleri sefir hariciye
vekaletine bildirdi. O sırada gizli Türk şifresi Berlin tarafından
biliniyordu.Sefirin raporunu öğrenmişler. Ribbentrop beni şidettle
eleştirdi, kınadı. Ben dostum Gerede ile görüşürken, Rusya seferinin,
yakında mukabil bir hareketle karşılaşacağından endişelendiğimi, böylece
bir barış yolunu kabul etmek zaruretinin kendiliğinden doğacağını ümid
ettiğimi söylemiştim.Barış olanaklarından zımmen bile bahsetmek o sırada
Almanya'daaffedilmeyecek bir hata sayılıyordu.

Aynı mealde bazı şeylerden bir İspanyol gazetecisine de bahsetmiştim.

Aldığı notlar otel odasından çalınmış. Amerika radyosuna gönderilmiş.

Radyo da böyle şeylerden bahsedince bana ateş püsküren telgraflar geldi.

Bereket versin 7 Aralık tarihinde Japonların Pearl Harbour'da Amerikan
donanmasına yaptığı ani hücum sevinci ile Hitler, benim sözlerim üzerinde
fazla durmakvesilesini bulamadı. Aleyhimdeki bu durumda o hadisenin
akisleri arasında unutuldu.

Hitler o zamanlar Washington da neler döndüğünü farketmiyordu. bunu
görebilseydi hemen 4 gün sonra sırf Japonya'yı keyiflendirmek için
Amerika'ya harp ilan etmeye kalkışmazdı. Aslında Hitler7in Amerika'ya harp
ilan etmesi, Roosevelt7in tamistediği şeydi. Bugün ortaya çıkan
gerçekler gösteriyor ki Amerika o gün Japonların yapacağı baskından daha
iki gün evvel haberdardı. Ama birliklerini vaktinde ikaz edememişlerdi.

Birinci Dünya Savaşından hiç de memnun çıkmamış olan Amerika'da bir
tarafsızlık kanunuçıkarılmıştı. Hitler'in açtığı harbe hiç bir suretle
katılmamak taraftarı olanların sayısı fazla idi. Bu nedenle dünya
üzerindeki gerginlik ve mücadelenin yayılmasını sağlayacak pisikolojik
ortamın doğması için Pearl Harbour gibi bir saldırının olması gerekiyordu.

Sayın dostum Numan Menemencioğlu bana yılbaşında yazdığı bir yazıda: ' Bu
şiddetli kış, bana bu zalimane kasaplığa bir son verdirecek gibi geliyor.

İnsanlığın düşeceği,medeniyetimizin tamamen söneceği günlerin
başlangıcındayız." derken adeta kehanette bulunmuş. Ne acıdır ki
Roosevelt, Hitlere karşı olan nefretini Alman milletinden çıkarmaya
kalkmış ve onun mahvına sebebiyet vermişti. 1917 de Voodrow Wilson,
Avrupanın büyük devletlerine krizi kendi aralarında hallettireceği yerde
hiç lüzumu yokken Amerikayı daharbe sokmuştu. Ama komünistlerin
totaliter programları konusunda en ufak bir fikir sahibi olmayan
Amerika'nınyeni devlet başkanı, dünya tarihini etkileyecek kadar şiddetli
olan bu gerginliğin ucunun Amerika'ya da dokunacağını iyice hesap
edememişti. Menemencioğlu'nun o zaman bahsettiğimedeniyetin sönmesi
meselesi bugün hala tartışılıyor.

24 ŞUBAT'DA PATLAYAN BOMBA

24 Şubat günü Ankara'da Çankaya yolunda,Kremlin'in canını sıkan bir
elçiyi ortadan kaldırmak için düzenlediği suikast bugün belki
unutulmuştur. Gerçi emellerinde başarılı olamadılar. Ama bu olay benim
savunduğum Türkiye'nin tarafsızlık politikasının, Türkiye'yi savaşa sokmak
ve Çanakkale'yi elde etmek emeli taşıyan bazı kimselerin işine gelmediğini
göstermişti.

O sabah hergünkü gibi, erken saatte, yanımda eşim olduğu halde Ankara'nın
bu büyük caddesinden büroma gidiyordum. Birden bire arkamızda müthiş bir
patlama oldu.İnfilakın şiddetiyle ikimiz de yere kapandık. Ben hemen

toparlandım. Korkmuş olan eşimin toparlanmasına yardım ettim. Bir taraftan
da ona olduğu yerde kalmasını söylüyordum. Etrafıma bakındım kimseler
yoktu. Peki ama bombayı kim atmıştı? Yoksa bu bir mayın mıydı?
Karımın arkasında küçük et parçaları bulunduğunu hayretle farkettim. Oysa
ikimizin de bir yerine bir şey olmamıştı. Yalnız benim kulak zarım
zedelenmiş, bir de pantolonum yırtılmıştı. Yüz metre civardaki bütün
binaların pancereleri kırılmıştı. Ama bombayı atan ortada yoktu. Tesadüfen
oradan geçen bir taksi , hem polise hem de sefarete durumu bildirmiş. Çok
mükemmel çalışan Türk Emniyet Teşkilatı hadise mahalline geldi ve bombayı
atanın bizzat parça parça olduğunu, şahsından hemen hemen eser kalmadığını
tespit etti. 50 metre ilerdeki bir ağacın dalında tek bir ayakkabı buldula
r. Türkiye Hükümet Reisi, hadisenin büyük bir titizlikle tahkik
edileceğini,siyasi gerginliklerin doğmasına bile sebep olsa, Türk
toprağının siyasi cinayetlere sahne edilmesine müsamaha edilemeyeceğini
beyan etti.
24 saat içinde işin mahiyeti anlaşıldı. İstanbul'da okuyan bir Makedonyalı
talebe, Rus Konsolosluğu'ncabu iş için hazırlanmış. Rus konsolosluğu o
zaman Türk güvenlik birimlerince sarılarak suikastcinin cürüm ortağı
yetkililer tarafından istendi. Bu işle alakalı bir başka şahsın da daha
evvel davranarak Rus hududunu geçtiği öğrenildi. Bir ay süren mahkemede

bütün teferruat ortaya çıktı. Suikastçiye bir Walter tabancası, bir de gaz
bombası verilmiş. Bombayı ancak polis tarafından sarılma tehlikesiyle
karşılaşınca kullanacakmış. Ama cani Atatürk Bulvarını tenha görünce
kendini emniyete almak düşüncesiyle beni 7 metre arkamdan vuracağı halde,
tabanca ile gaz bombasını birlikte kullanmayı tercih etmiş. Hakikatte içi
dinamit dolu olan bombayı fırlatınca tabancayı kullanmaya vakif bulamadan
parçalanmış. Fedai bir suikastçiyi, komünist tebaalı bir insanı Türk
polisine karşı korumak için tasarlanan bu usül hiç de ustaca değildi. Ama
o tarihten sonra olanların bunabenzer metodlarla yapılmasına karşı
tecrübe edinmiş olduk.

Göbbels'in hatıra defterine yazdığına göre, bu gibi suikastlerde tatbik
edilen metodlar hakkında ilerde aynı usulü kullanmak isteyeceklere karşı
tedbir olmak üzeregazetelere teferruatlar yazdırılmamıştı. Böylece
Almanya'da kendi vatanımda bu olay pek fazla duyulmamıştı. Bu nedenle
hadiseden 18 sene sonra, halen benim o zamanlar Hitler'in savaş gayelerini
destektlediğimkanatini taşıyan Alman hariciyesini mazur görüyorum.

Olay sonrasında Türkiye'nin her tarafından yakın alaka gördüm. Başkan
İnönü ve pek saydığımız eşi, eşime çiçekler göndererek geçmiş olsun
dediler. Kızıma da Cumhurbaşkanının hususi atınabinme izni verildi.

Gazzeden dostum olan Refet Paşa bana sarılarak ' Cephede olmadan top
seslerini duymak ne büyük saadet' dedi. O zaman Vekil olan Ali Fuat
Cebesoy, Ürdün cephesinde beraber olduğumuz bu eski dost bize parlak bir
akşam yemeği verdi. Numan Bey tanınmış kulak mütehassısı Dr. Topas'ı bana
gönderdi ve kulak zarımı düzelttirdi. Gerçi biraz ağır duyar oldum ama,
Almanya7da harp sonrasımahkemeleri sırasında geçirdiğim enfaktüs
yanında bunu arıza bile saymam.sonradan Amerikaya kaçan bir Sovyet gizli
teşkilat subayının bu konudaki açıklaması pek ilgi çekicidir. 1944 de beni
ortadan kaldırmak vazifesiniönce ona vermek istemişler. Bir kolayını
bulup atlatmış. Böyle olduğuna pek şükrediyordu. Zira suikastçinin
akibetine o zaman o uğrayacakmış.

O senenin yazı Türkiye ile Almanya arasında yapılan güzel bir anlaşma ile
bitti. Hitleri bu işte ikna etmek için epeyce uğraştım. Türkiye bize krom
vesair iptidai maddeler verecek,buna mukabil Almanya Türkiye'ye iki
modern tank birliği malzemesi temin edecekti. Hitlerin bu tankları bir gün
kendisine karşı kullanacakları endişesine karşı. Türklerin ne kadar
kuvvetli ve bağımsız olurlarsatarafsızlıkları da o derece sağlam olur
fikrini savunarak tankların verilmesini sağladım.

Bir sonraki 29 EkimCumhuriyet Bayramı geçit resminde, bu tanklardan bir

kısmı yabancı erkan önünde geçerlerken, herkesin gözleri parlamıştı. Bir
çok tarafsız kimse de bu işi, kuru sözlerden daha değerli bir dostluk
nişanesi olarak vasıflandırmıştır.Gerçekten savaşın en sıkıntılı
döneminde müttefiklerin düşmanı bir devletten sırf tarafsızlığın teminatı
için tank satın almak başarılı bir hareket olmuştu."

SUİKASTÇİLER NASIL YAKALANDI

Evet o dönem Türkiye hem tarafsızlık politikasının en hassas noktası olan
Sovyet büyükelçiliğini kuşatıyor, hem de içerdekisuikastçiyi alıp
yargılıyor. Bugünün siyasi otoritesi açısından, hem de dönemin gizli
servisi ve polisinin olayı çözmek bakımından gösterdiği başarının neden
günümüze uzanmadığını iyi tahlil etmek gerekiyor. Siyasi otoritedeki
kararlılık ve bu tür olaylara verilen önem gerekli etkiyi
gösteriyor.1940'lardan 1994'lere gelindiğinde Türkiye'de bugün
aydınlatılamayan siyasi cinayetlerin sayısının bin 700 lere ulaşması
kararlılığın önemini anlatsa gerektir. Bunda o dönemin istihbarat
servisinin deyıpranmamış ve henüz iç kararsızlıklara bulaşmamış
olmasının da etkisi kuşkusuz bulunmaktadır.

Gizli servis Papen'e suikast girişiminde bulunan kişinin 25 yaşındaki
Yugoslav göçmeni Ömer Tokat olduğunu saptar. Tokat, Yugoslav komünist
partisi üyesidir. İstanbul Hukuk Fakültesinde okumuştur ve Türk
vatandaşlığına da kabul edilmiştir. Polisin İstanbul'daki Sovyet
Konsolosluğu'nu kuşatması bu saptamanın hemen sonrasındayapılır.

Konsolosluktaarşiv memuru olarak gözüken George Pavlov olayla ilgisi

bulunduğu gerekçesiyle istenir. Kuşatma iki gün sürer. Bu sırada Pavlov
nasıl savunma yapacağı konusunda hazırlıklarını tamamlar. Sovyet
Büyükelçisi Sergei Vinogradov, Pavlov'u verir ama Türkiye'ye yönelik
tehditler de dile getirir. Bu sırada olayla ilgisi bulunanve Sovyet
Ticaret Ateşeliğinde uzman olarak gözüken Leonid Kornilov sınırda ele
geçirilir. Bunlarlar la birlikte, berber Süleyman Sağol ve öğrenci
Abdurrhanman Sayman da yakalanırlar.

Duruşmalarına 2 Nisan 1942'de başlanır. İtiraflar ve ardından gelen uzun
yargılama süreci sonunda17 Haziran 1942'de 4 sanık ta suçlu bulunurlar.

Sovyet gizli servisinin (NKVD) ajanları olan Kornilov ve Pavlov 20 şer
yıl, diğer iki Türk ise itirafları ve yarndımlarından dolayı 10 'ar yıl
hapis cezasına çarptırılırlar. Olay sırasında ölen suikastçi Ömer Tokat
'ın kimliği ise bütün vucudunun parçaları bir araya getirilerek ve iki
kaşının arasındaki siğili dahi saptanarak tespit edilmiştir.

Bu dönemde gizli servis etkin bir dinleme ve gözetleme ağına sahiptir.
Araçlar ilkel ama insanlar kararlı ve inanmıştır. Hemen bütün otellerde
çalışanlar, diplomatlara hizmet veren kişiler ya gizli servisin ya da
polisin adamıdır vePolis ile gizli servis arasında büyük bir
koordinasyon ve işbirliği sözkonusudur. Bu dönemde Türkiye'nin dışarıya
karşı istihbarat antenleri son derece açık bulunmaktadır. Hiç bir aykırı
hareket affedilmemeye çalışılır.

Almanların ünlü propagandabakanı Dr. Joseph Gobebels'in Türkiye ziyareti

sırasında rotasından çıkarak askeri tesislerin fotoğrafını çekmesi de
affedilmemiş ve bakan Türkiye'ye ayak basar basmaz resimler geri
alınmıştır.
CHP iktidarı MAH'ı gerektiğinde baskı unsuru olarak da kullanmaktadır.
Zaten MAH adıinsanların ağızlarına alırken bile korktuğu bir kuruluştur.
Hele savaş yıllarının korkunç takipleri ve olağanüstü yetkileri,
teşkilatın yarattığı ürküntüyü arttırmıştır.
Bu döneme ilişkin olarak bir MAH mensubunun anlattıkları ilginçtir:
" O dönemde Kars'da sınırı kollayan bizim yetkili arkadaşımız, bizden
birisinin başınakara bir torba geçiriyor. Ele bir ip ve balta alınıp
dağa gidiliyor. Dönüşte bizim sorumlunun elinedeki ip ve balta kanlıdır ve
açıkta getirilmektedir. Bizimkilerin bulunduğu binadanzaman zaman
çığlıklar yükselir. Halk teşkilatın sürekli adam doğradığına inanır. Hatta
anlatılanlara göre binanın önünden zorunlu olmadıkça geçmezler, geçerken
de kimseyi bulamazlarsa binayı selamlarlarmış. Bu o zamanlar Sovyet
istihbaratına karşı yürütülen bir pisikolojik mücadele yöntemidir. Dağa
götürülen bizim adamımızdır. O sırada bir de tavuk götürülür, o kesilir ve
ip ile baltaya bu kandan bulaştırılır. Bizim elemanlar da binadan sürekli
bağırırlar. "
Evet bu bir yöntemdir. Bölgede yaratılan güçlü MAH ağına Doğu Emniyeti adı
verilmiştir. Doğu Emniyeti'nin bölgede yarattığı otorite ve korku havası

bugünlere kadar uzanmaktadır. Bu ortamdansiyasi iktidar da uzunca bir
zaman yararlanmıştır.
Doğu Emniyeti bugünlerde efsane gibi MİT içinde dilden dile anlatılan pek
çok olayın arkasındaki güçtür. Batılı hiç bir gizli servisin
sınırlarından içeriye adam gönderemediği Sovyetlere bu örgütlenme
sayesinde MAH eleman göndermiş ve sınır güvenliğini son derece sıkı
tutmayı başarmıştır. Bölgede yaşayan Türk kökenli halklardan geçilen
ajanlar Doğu Emniyetiörgütlenmesinde eğitilmişlerdir. Bunlar Ankara
Keçiören'deki karargaha getirilerek gerilla eğitiminden geçirilip,
operasyonlar için hazırlanmış ve birer ikişer gruplarla Sovyetlere
salınmışlardır. Sonuçta çokça başarı sağlanamasa da önemli hareketler
yapılmıştır. Bunlar Karadeniz dahil Sovyet sınırının bulunduğu bütün
bölgelerde etkin bir şekilde yapılan eylemler arasındadır. Bu örgütlenme
daha sonra bırakılmıştır. Ancak bu dönemde Sovyetlere gidip öldürülen
elemanlar Vatani Hizmet Cetvelinden aylığa bağlanmışlardır.
İçerde; yasası bile bulunmayan gizli servisin adıyla bir baskıcı hava
estirilmektedir. İstihbarat çalışmaları iyiden iyiye içe dönünce garip
olaylar da yaşanır.
1949 yılında CHP iktidarının son aylarında içe dönük bir çalışmasıyla MAH
gözler önüne hatta mahkemeye çıkar.

BAYAR VE MENDERES İNÖNÜ'YÜ ÖLDÜRTECEK

Başbakan Şemsettin Günaltay kendisiyle çok ömenli bir konuda görüşmek için

randevu alan DP Aydın milletvekili Reşat Aydınlı'yı
beklemektedir.
Aydınlı'yı, Başbakanın isteğiüzerine MAH'dan gelen bir ekip de
beklemeye
başlar. Başbakanın odasına kurulan ses alma cihazı bu önemli
görüşmenin
sözlerini kaydedecektir. Öylede olur. Aydınlı gelir ve Celal
Bayar'ın
bilgisi dahilinde DP içinde İsmet İnönü'ye karşı bir suikastin
planlandığını söyler. Ortalık birden karışır. MAH sesleri
Başbakanın
masamının altına yerleştirdiği ses alma cihazıyla kaydetmiştir.
Aydınlı
savcılığa verilir. MAH ses alma cihazını ve kasetlerini topladığı
gibi
mahkeme salonuna gelir. Bu teşkilatın basın önündeki ilk şovu
olacaktır.
MAH'ın o dönemdeki başkanı olan Naci Perkelde mahkemede
ifade verir. Bu
basın ile MAH ın ilkaçık tanışması olarak da tarihe geçer. Bir
politik
skandalda da MAH ilk kez kendini ortaya koymaktadır. Aslında
böyle bir
suikast teşebbüsünün olmadığını o dönemin CHP iktidarı da
bilir. Ancak
oyun oy avcılığına dönük olarak oynandığı için herkes rolünü
büyük bir
ciddiyetle oynamıştır. Zarar gören yine MAH olacaktır. 1949 da
yaşanan bu
olayın ardından1950 seçimleriyle Türkiye'de CHP adıyla
özdeşleşen bir
dönem kapanır ve DP iktidarı dönemi başlar.Daha sonra
NATO'ya giriş ve
bunun getirdiği uluslararası bağlantılar MAH'ı daha derinden
etkileyecek
olaylara gebedir.

Bunlar arasında MAH'ın özellikle Amerikan, İngiliz, İtalyan, Alman gizli
servisleriyle daha içli dışlı olması en önemli nokayı oluşturur. Bu servislerle girilen ilişkiler teşkilatı pasifize olma noktasına kadar getirir.

MENDERES MİLLETVEKİLLERİ İÇİN DOSYA HAZIRLATIYOR

Dışta böyle bir tehlikeyle karşı karşıya olan teşkilat, içerde iktidarın
bir güç unsuru olarak kullanılmaya devem edilir. Adnan Menderes'in
teşkilatı kendi muhalifleri için bilgi toplamada kullandığı, hatta bunun
için bir özel büro dahi kurduğu bilinmektedir.Menderes'e milletvekillerinin özel yaşantısıyla ilgili bilgi aktaran ve dosyalar hazırlayankişilerin başında ilginçtir bir gizli servis elemanı gelmez.
Bu bilgileri toplayanların başındaki kişi dönemin İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay dır. O zamanlar" Tıfıl" bir gazinocu olan Fahrettin Aslan,milletvekillerinin gece yaşamıyla ilgili bilgiler derler, toplar, dosyasını oluştururve " Mini Mini Vali" Gökay'a iletir.
Karşılığında da ayrıcalıklar elde eder. Gökay da bu dosyaları Menderes'e
gönderir. Hangi milletvekili nerede , kiminle yatmış, ne yapıyor, ne
konuşuyor, ne iş yapıyor gibi bilgilerin bulunduğu dosyalar, Menderes'in
elinde birer susturucu olarakkullanılır.
1956 'ya gelindiğinde teşkilatla ilgili sıkıntılar had safhaya ulaşmıştır.
Menderes bunun nedenlerini soruşturmak için Başbakanlık Müsteşarı olan
Ahmet Salih Korur'a sorunları içeren bir rapor hazırlamasını emreder.
Korur hemen İstanbul bölgeye gider. Burada ilk iş MAH içinde Menderes'in
telefonlarının dinlendiği dedikodularını incelemek olur.

Bir gün odasında çalışan Fuat Doğu'nun kapısı açılır ve içeriye Korur
girer. Kendini tanıtır ve "Neden Adnan Menderes'in telefonlarının
dinlendiğini" sorar. Sert, asabi vekonuşması hırçın olan Korur'u
Menderes'in telefonları konusunda işkillendiren olaylar aslında hemen
herkesin bildiği ama açıklayamadığı gizli aşk ilişkilerine dayanmaktadır.
Menderes'in çapkınlıkları konusundadosyaların hazırlandığı dedikoduları
artmaktadır. Gelen bilgiler arasında Menderes'in gönül ilişkilerinin
bulunduğu kadınların telefonlarının dinlendiği deyeralmaktadır. Korur'un
hırçınlığı bu yüzdendir.Doğu böyle bir olayın olmadığını söyler ve
kasasında kilitli duran bir listeden kimlerin telefonlarının dinlendiğini
gösterir. Menderes'in veya sevgililerinin telefonları bu listede yoktur.
Amaaslında bu telefonlar zaman zaman dinlenmektedir. Çünkü sözkonusu
olan ülkenin Başbakanıdır.

MAH' ÇILARIN MAAŞLARI CIA'DAN

Korur'un bu araştırmaları sonucunda ortaya çıkar ki dinleme servisi
çalışanları da Amerikalıların eline geçmiştir. Dinleme istasyonlarını
kuran Amerikalılar buralarda çalışanları özellikle de telefon dinlemesinde
görev yapan memurları maaşa bağlamışlardır. Menderes'in telefonlarının
dinlenmesi iddiaları da buradan kaynaklanmaktadır.Korur, daha sonra sık
sık çağırıp bilgi alacağı ve Başbakan ile görüştüreceği Fuat Doğuy'la bu
tartışmaylatanışır.

Korur'un incelemesi çok acı gerçeklerle dolu olarak bir süre sonra
Başbakan Adnan menderes'in önüne konur.
Korur raporundaAmerikalıların MAH'a hakim olduklarını, İstanbul'daki MAH
okulunun, servisin İstanbul örgütünün ve Yeşilköydeki soruşturma
teşkilatının Amerikalılardan alınan paralarla döndürüldüğünü belirtir.
Amerikalılar paraları doğrudan ilgili servin amirine ve çalışanlarına,
zarf içinde vermektedirler. Paraların karşılığında iş isterler. Bu durum
servis çalışanları arasında büyük tepki çeker. Amerikalılardan para alarak
iş yapmak servis elemanlarının onurlarını kırar. Acı verir.
Diğer servislerle de işbirliği vardır, ancak burada yapılan işle ilgili
para ödemeleri merkeze ulaştırılmaktadır. Ve teşkilat bütçesine dahil
edilmektedir. 1956 yılında yapılan bu soruşturma sırasında orta çıkar ki
Amerikalılar belirlene bildiği kadarıyla MAH'a ayda 100 bin, İngiliz gizli
servisi 30 bin, Fransızlar 7-8 bin,İtalyanlar da 4 bin lira
vermektedirler.

BEHÇET TÜRKMEN VE AMERİKALILAR

Menderes üzüntüsünü saklamadan müsteşarına şu talimatı verir:
" Keselim ilişkiyi... Yalnız Anerikalıları darıltmayalım. Bize yapacakları
para yardımını malzeme olarak yapsınlar. Sonra para verilecekse bu direk
olarak servisin başına verilsin"
Bu görüşmenin ardından Amerikalılardan para alımını destekleyen ve
uygulamayı başlatan MAH Başkanı Behçet Türkmen Paşa Bağdat'a elçi olarak

atanır. Türkmen epey ağırdan aldığı masa toplama çalışmalarını bir kaç
ayda tamamlayabilir.Yıllar sonra da Coca Cola şirketinin Türkiye
Temsilcisi olarak görev yapar. Oğlu İlter Türkmen'de 12 Eylül döneminde
Dışişleri Bakanlığı görevinde bulunmuştur. Bu dönem özellikle Behçet
Türkmen'in Özel Kalem Müdürü çok sıkı takibe alınmıştır. Şüphelerden bir
kısmı da onun üzerinde yoğunlaşmıştır.

18 Nisan 1957 de MAH Başkanlığı görevineAdnan Menderes, Hüseyin Avni
Göktürk'ü getirir. Göktürk görev süresince zaman zaman özel ilişkileri
nedenyile Menderes'e zor anlar yaşatmasına rağmen ,1957 den 1959'a kadar
bu görevde kalır.Görevden alınmasına da Nimet Arzık'a görevinin başında,
teşkilatın evlerinden birisinde, iş bulmak amacıyla görüşmek için
çağırdığı sırada yaptığı uygunsuz teklif neden olur. Arzık Londra uçak
kazasında Adnan Menderes ile birlikte olan eşi Şerif Arzık'ın ölümünün 56.
gününde gerçekleşen bu olayın peşini bırakmaz. Çıkardığı şiir kitabıyla
olayı kamuoyuna duyurur. Dönemin Anadolu Ajansı'nın Genel Müdürü olan
Şerif Arzık, Menderes'in yakınlarındandır. Olayın yarattığı geniş yankılar
sonucu Menderes'in oluruyla Ahmet Salih Korur Hüseyin Avni'yi görevinden
alır.

Hüseyin Avni görevi süresince Amerikalılarla ilişkiler konusunda
Menderes'in istediklerinin çok azı yerine getirilir. Çünkü teşkilat kaynak
bakımından, teknik olanak bakımından yetersiz durumdadır.Eğitim

çalışmalarını da Amerikalılar ya da Amerika'da eğitim görmüş personel
yaptırmaktadır. Daha sonra Menderes MAH'ın Başkanlığına Müsteşarı Salih
Korur'u vekaleten getirir. Korur 6 ay süreyle yaptığı bu görev sırasında
Amerikalılarla ilişkileri yeniden düzenlemeye çaba gösterir.
Korur Amerikalılara ortak operasyonlarda masrafların yarı yarıya
karşılanacağını, ajan teminlerinde ise verilen hizmetin karşılığında
ücretin CIA tarafından ödeneceğiniAmerikan servisinin yetkililerine
aktarır.
Örgütün bütçe kullanımı konusunda da oldukça büyük kontrolsüzlükler ve
başı boşluklar vardır. Paraların nereye harcandığı bilinmediği gibi,
harcanan paralar bir bakkal defterine yazılıp sonra o da imha
edilmektedir. Paraların hemen tamamı örtülü ödenekten aktarılmaktadır.
Diğer servislerden gelen paraların nasıl ve nereye harcandığı ise hemen
hiç bilinmemektedir. Burada teşkilatın üzerinde hükümetin veya
parlamentonun hiç bir kontrol mekanizmasının çalıştırılamadığı çok açık
bir şekilde görülmektedir. Bunun nedeni de MAH'ın hala bir yasasının dahi
bulunmayışıdır.
KORUR VE MENDERES CIA BAĞLANTISINI ANLATIYOR
Ahmet Salih Korur Yassıada'da yargılandığı sıradabu ilişkiler konusunda
22 Aralık 1960 günü yapılan oturumdaşunları söyler:
" Dedim ki sureti katiyede Amerikalılardan para almayacaksınız.
Amerikalıların servisşefini daireme çağırdım. Kati talimat verdim: '
Hiçbir memurumuzla temas etmeyeceksiniz ve para vermeyeceksiniz'"

Aynı oturumda Adnan Menderes de şunları dile getirir:
" Böyledir beyefendi. Yavaş yavaş yardımı kestik. Bu yardımlar şöyle
başlamış: Servisler arasında irtibatlartesis etmek , birbirine malumat
vermek suretiyle müşterek çalışılıyor. Bunun bağlı olduğu külfeti
karşılamaküzere yavaş yavaş irtibat temin etmişler, bunu Behçet
Türkmen'in uygun gördüğü anlaşılıyor. Ahmet Salih Korur'ubu servise bir
de orada neler cereyan ediyor, gayesini anla dinle diye vazifelendirmemin
sebebi budur. Netice aldıktan sonra ilişkileri keselim ama Amerikalıları
darıltmayalım. Daimi surette servis olarak yardımamuhtacız. Bizim
servise mensup olan memurlar , doğrudan doğruya Amerikalılardan para
alıyor gibi vaziyete düşmeyi önleyelim dedim."
Bu döneme ilişkin değerlendirmelerinde Fuat Doğu Teşkilatın içinde
bulunduğu mali sıkıntıyı "felaket" olarak adlandırmaktadır. Doğu
Amerikalılar ile ilişkiler konusunda kendisinin arkadaşlarına " Biz
onlardan para ve teknik olanak bakımından yararlanacağız ama onlara
kendimizi kullandırtmayacağız" dediğini aktarmaktadır. Gelişmelerin
Doğu'nun istediği gibi olmadığı ortadadır.Doğu'nun azmi ile Amerikalılar
Erenköy'deki binanın haberleşme sistemini ve teknolojik eksikliklerini
yenilerler. Hatta Doğu bu binanın haberleşme sisteminin Beyazsaray'dakinin
aynısının olduğunu vurgulamaktadır.

CIA GÖREVLİSİ TEHDİT EDİYOR: BAŞBAKANA ŞİKAYET EDERİM

Ancak Türk istihbaratçıları ile Amerikalılar arasındaki ilişkiler hep

böyle gitmez. Büyük sorunlar yaşanmaktadır. Hatta bir keresinde Doğu, bir
Amerikalı istihbaratçıyı odasından kovmak zorunda kalışını şöyle
anlatıyor:
" Bir gün bir Amerikan istihbaratçısı gelerek bazı şeyler istedi.
Kendisine bunlarıveremeyeceğimizi söyleyince tehdide başladı. Kendisine
'gömleğimizi aldınız, pantolonumuzu aldınız, ama donumuzu vermeyiz'."
Daha sonra CIA'nin İstanbul istasyon şefi de Doğu'yu Başbakana şikayetle
tehdit etmiş ama karşılığında " Bildiğin yere kadar git" yanıtını
almıştır. Yani Amerikalılarla ilişkiler çok ama çok kötü bir noktadır.
Sadece gizli servisin değil, Türkiye'nin onuru ile oynanmaktadır. Bu
duruma son veren Başbakan Adnan Menderes ile görevlendirdiği Müsteşarı
Ahmet Salih Korur ve gelişmelerden rahatsız olan teşkilat çalışanlarıdır.
Döneme ilişkin olarak Yassı Ada duruşmaları sırasındagörülen davalarda
gizli servisin elemanları dinlenmiş ve Amerikalıların servis çalışanlarına
para verdiklerini doğrulamışlardır.
Çok eleştirilen CIA ile ilişkiler konusunda ise ilk temaslar 1950 den
sonra başlamıştır. Aslında Amerikan gizli servisi CIA (Central
İntelligence Agency) genç bir örgüttür. 1946 yılında Başkan Truman
tarafındanoluşturulmuştur.
MAH ile CIA arasındaki bağlardan birini de teşkilatın elemanlarının zaman
zaman CIA için çalışmaları oluşturur. Gerçi dünyanın diğer servisleri de

aralarında bu tür yardımlaşmalarda bulunmaktadır. Ama Türkiye'de kantarın
topunun kaçtığı izlenimi vardır. Örneğin Batum'da görevlendirilen pek çok
servis elemanı CIA'ya da çalışıyordur ve bunun karşılığında da paraveya
teknik yardım alınmaktadır. Bu çalışmalar isteğe göre ve ülkeye göre
değişerek devam eder. Amerikalılar zaman zaman kimi yerlerde çalışan Türk
elemanların karşı örgüt tarafından ele geçirildiği ya da pasifize
edildiğini ileri sürerek, bunların sorgulanmasını, görevden alınmasını
dahi isteye bilmektedir.

CENTO DA OLAN BİTENLER

Bu tarihlerde Türkiye'yi Amerika ve diğer batılı gizli servislere bağlayan
en önemli oluşmalar arasındagirilen ittifak bağlantıları da
yeralmaktadır. Türkiye bir NATO üyesidir. Bu ortak savunma şemsiyesinin
altındaki gizli servislerkağıt üzerinde yaptıkları anlaşmalarla büyük
bir bilgi akışıkoordinasyonu içinde bulunmaktadırlar. Fiilen de bazı
alanlardaki istihbarat çalışmaları ortak yürütülmektedir. Böyle olunca
ilişkilerde bağlayı faktörler ön palna çıkmaktadır. Hele isitihbarat
alanında teknolojik ve ekonomik üstünlüğü bulunan Amerikan, İngiliz, Alman
istihbaratları diğer birimler üzerinde baskın hale gelmektedir.
Türkiye ile Amerikan ve İngiliz istihbarat birimleri arasında sıkı
bağların kurulmasına ve gizli faaliyetlerin yürütülmesine yolaçan bir
başka ittifak bağlantısı daCENTO olarak adlandırılan Merkezi Anlaşma
Teşkilatı olmuştur. Bu teşkilat Türkiye, İran, Irak ,Pakistan ve İngiltere

arasında Sovyetlerin Ortadoğu'da nüfuz kurmasını önlemek amacıyla Bağdat
Paktı adıyla1955 yılında oluşturulmuştur. Ancak Irak'da Temmuz 1958 'de
yapılan bir darbe sonrasında Sovyet yanlısı yönetim iş başına geçmiştir.
Bunun ardından da pakt üyeleri Londra'da toplanarak teker teker Amerika
ile savunma ve işbirliği anlaşmaları imzalanmasına ve merkezi Bağdat'ta
olan Paktın merkezinin Ankara'ya taşınmasına karar verirler. Gelişmeler
üzerine Irak 24 Mart 1959 yılında Pakt'dan çekildiğini açıklamıştır. Diğer
ülkeler Amerika ile olan ilişkilerini daha da geliştirerek ve örgütün
adını 21 Ağustos 1959 da CENTOyaparak faaliyetlerine devam ettiler.
CENTO, NATO ile SEATO örgütleri arasında birpeyk örgüt gibi görev
yapmıştır. Yapılan anlaşmalarla örgüt içinde en etkin duruma Amerika
geçti. Etkinlik Amerika'nın " İç kargaşa" durumları dahil her türlü
dolaylı veya doğrudansaldırı durumlarında üye devletlere müdahale
etmesi koşuluna kadar getirilmiştir. Bu koşullarla çalışan bir örgütte
gizli servislerin faaliyetlerini sınırlamak da mümkün değildir. Örgütün
Askeri Planlama Kurulu'nun başına da bir Amerikalı General getirilir.
Örgüt askeri anlamda bir büyük başarı sağlayamasa'daOrtadoğu'da
Amerikan-İngiliz gizli servislerinin rahat , verimli çalışmalarındaçok
etkili olmuştur. Örgütün küçük hücrelerden oluşan istihbarat koordinasyon

ve yönlendirme birimleri oluşturulmuş ve bunlar operasyonları
yürütmüşlerdir. Bu birimin istihbarat faaliyetleri için bölgededağıttığı
paralarınbüyük bölümünü yüzde 60'ını Amerika, yüzde 40'ını İngiltere
karşılamıştır.

CENTO'DAN PARA ALAN YAZARLAR

CENTO içindeTürkiye merkezin de oluşturalan bu istihbarat birimine,
Türkiye MİT kanalıyla eleman sağlamış ve toplantılara MİT tarafından
görevlendirilen istihbarat subayları katılmışlardır. Bu toplantılarda
özellikle basındaoluşturulan casus ağına katılan gazeteci-yazarlar,
haber ve yazılarında Sovyet karşıtı tutum ve davranışları işlemişler ve
karşı kampanyalar yürütmüşlerdir. Merkez'de bu yazılar değerlendirilmiş
yazının içeriği, gazetede yayınlandığı yer ve büyüklüğü gözönüne alınarak
, hatta bunlar yapılan değerlendirme toplantılarında cetvellerle ölçülerek
sıkı sıkıyaincelenmiş ve yazan gazetecilere, yazarlara paralar
ödenmiştir.
Bu neredeyse reklam tarifelerini andıran bir tarife sistemine
bağlanmıştır. Bu amaçla bir WIRITERS PANEL yazarlar listesi de
oluşturulmuştur. CENTO'dabu işlemlerin yoğun olduğu sırada Genel
Sekreterlik görevini Abbas Ali Khalatbariyürütmüştür. Milli Temsilciler
Ofisi (NRO) olarak adlandırılan değerlendirme merkezinin başında ise,
Mansur Negahbanibulunmuştur. Bu adlar 1963-1968 yılları arasında etkili

olmuşlardır. Değerlendirmelere 1963-1968 yılları arasında Türk yetkililer
olarak Albay Turan D. ve Sabahattin B. katılmışlardır.
Bugün deilişkilerin değiştiği ve farklılaştığı yolunda bir belirti
bulunmamaktadır. Çünkü basınbir gizli servisin vazgeçemeyeceği iletişim
veyönlendirme kaynağı durumundadır. İngilizler İRA ile mücadelelerinde ,
Amerikalılar İran ve Saddam Hüseyin ile girdikleri kavgada satın
aldıkları, kurdukları basın organlarını kullanmışlardır. Birinci ve İkinci
DünyaSavaşları sırasında da Türkiye'de etkin olan bazı gazeteler ile çok
sayıda gazetecinin Almanlar, İngilizler ve Fransızlartarafından finanse
edildikleri ve yazılarında aldıkları paraların kaynaklarına göre yayın
politikaları izledikleri bilinmektedir. Örneğin Alman belgelerinde
Cumhuriyet Gazetesi'nin kurucusu Yunus Nadi'ninbir yakınının
ihtiyaçlarınıgerekçe göstererek Almanlardan para istediği ve bu
isteğinin karşılandığına dair bilgiler yeralmaktadır.
MİT'den veya diğer gizli servis kaynaklı askeri örgütlerden para alan
gazeteciler yazılarında aldıkları talimatlar doğrultusunda
davranmaktadırlar. Bunlara para ödemesi yapılmaktadır. Bu arada istenmeyen
gazetecilerle mücadele için de yeni mücadele yöntemleri
geliştirilmektedir. Bu yeni yöntem de sevilmeyen veya tehlikeli görülen
gazetecilerin özel hayatlarındangirdikleri şirket, siyasi ve şahsi çıkar
gruplarına kadar uzanan biryelpazede gizli servise ulaşan bilgiler veya
oluşturulan dedikodular, adsız bildiriler kanalıyla veya takma adlarla
yazılan köşe yazıları aracılığıyla gazetelerde yayınlattırılmaktadır.

Bunun için de yine gazeteciler kullanılmaktadır.
1995 yılındaAnkara kaynaklı olarak ortaya çıkan "Uyanış Bildiri"leri bu
tür yayınlardır. Uyanış Bildirisi' nin ardından bazı gazetelerde açılan
köşelerde,takma adlı yazarların kaleme aldığı olaylar da bu bildirilerin
devamı olan yayınlardır. Uyanış bildirileri imzasız yayınlarına 6.
sayısında son vermiştir.
Basında bugün önemli yerlerde bulunan pek çok ünlü gazeteci, gizli
servisler ileparasal ilişki kurmuş durumdadır. Dün geliştirilen bu
ilişkilerinbugün de devam ettiği tartışmasız bir gerçektir.

GAZETECİLERE PARALAR ÖZEL ULAKLA GÖNDERİLDİ

CENTO içinde yapılan değerlendirmeler sırasında istihbarat ünitesinin
özellikle 1961 yılından1974 yılına kadar Sovyetler aleyhine yazı
yazanlara ödediği paralar,yüksek miktarlara ulaşmıştır. Türkiye
genelinde de pek çok gazeteci ile özellikle bir sağcı gazeteninpatronu
dahil önde gelen yazarlarının tümü istihbarat ünitesinin verdiği bu
paraları kabul ederekyazılar yazmıştır. Bu paralar özel ulaklar
aracılığıylagazeteci-yazarlara elden ve sarı zarflar içinde, paund veya
dolar olarak ödenmiştir. CENTO diğer ülkelerde kendişebekesine kattığı
gazeteci-yazarlara da paraları yine özel ulaklar aracılığıylagöndererek
ödemelerin yapılmasını sağlamıştır.İran ve Pakistan'da da çok sayıda
gazeteci-yazar, buşekilde CENTO gizli servis çalışmasına para karşılığı
katılmışlardır.
CENTO, hemen her anlamda bağımlı olduğu Amerika'nın, Hindistan-Pakistan

anlaşmazlığı, Kıbrıs dolayısıyla Türkiye-Yunanistan
anlaşmazlıkları
karşısındatakındığı tutum nedeniyle çalışamaz duruma gelmiştir.
Amerika
bu konularda müttefiği olduğu Pakistan ve Türkiye'nin yanında
yeralmak
yerinekarşıt tutumlar sergilemiştir. Bunun üzerine Pakistan 12
Mart
1979 günü, İran 13 Mart 1979 günüörgütten ayrıldığını resmen
açıklamıştır. CENTO Daimi Komitesi de Eylül 1979 'daörgütü
feshettiğini
resmen açıklamak durumunda kalmıştır.
Bu uluslararası örgütler bağlamındaTürkiye, Amerikan gizli
servisleri ve
özellikle askeri üniteleri tarafından Sovyetler'e karşıpek çok
örgütlenmeyle donatılmıştır. Bunların Amerika'nın soğuk savaş
yıllarında
NATO şemsiyesi altında bulunan Batılı ülkelerde de
oluşturulduğu daha
sonradan ortaya çıkmıştır. Özellikle Kontrgerilla örgütlenmesi
olarak
adlandırılan ve askeri oluşumların içine yerleştirilen yasalarda
veörgüt
şemaları içinde bulunmayan bu yapılanmalar pek çok bakımdan
birer gizli
servisi andırmışlardır. Bunlar daha çok operasyonel küçük
gruplar olarak
bir merkeze bağlı üniteler olmuşlardır. Amerika'nınbu özel savaş
yöntemleri bloklar arası çekişmelerin yaygın olduğu ve soğuk
savaşın
tırmandığı yıllarda etkin olmuştur.Bu yeraltı örgütleri özel
görevleri
yerine getirmişler ve komünizm tehlikesine karşı kitlesel veya
bireysel
ortadan kaldırma eylemleri de yapmışlardır. Kendilerini koruyan
bir yasal
zırh olarak da faaliyetleri ve bünyeleri üzerine gerilen " Gizlilik"

zırhını sonuna kadarkullanmışlardır.

KONTRGERİLLA

Türkiye'de Kontrgerilla, İtalya'da Gladio (Roma Kılıcı),
Almanya'da
Gehlen Harekatı, İngiltere'da Secret BritishNetwork Revealed,
Belçika' da
SDRA-8, Hollanda da NATO-COMMAND,Avusturya'da
SCHWERT, Yunanistan'da B-8
Sheepskin (Koyun Postu) adı verilen bu örgütler soğuk savaşın
bitimiyle
İtayla, Belçika, İngiltere ve diğer ülkelerdeortaya çıkartılmışlar ve
eylemlerinden dolayı yargının önünegetirilmişlerdir.
Türkiye'de Kontrgerilla'nın birim olarak varlığı
halenreddedilmektedir.
Genelkurmay içinde bulunan ve önceki adı Özel Harp Dairesi
yeni adı Özel
Kuvvetler Komutanlığı olan birimin de Kontrgerilla faaliyeti
yürütmediği
dile getirilmektedir. Diğer ülkelerin parlamentolarında bu
konularda kabul
edilen soruşturma önergeleri Türkiye'de kabul edilmemiştir.
Bütün bu
örgütler faaliyetlerinde NATO'yu bir şemsiye olarak
kullanmışlardır.Türkiye'de bu tür bir örgütlenmenin varlığı
tartışmasız
bir gerçektir. Faaliyetleri konusunda da saptamaların çokça
olmasına
karşın neadalet mekanizması ne de parlamento herhangi bir
çalışma
yürütmemiştir. Bu örgütlerin gerçekleştirdiği eylemler
soruşturulup ortaya
çıkartılamadığı için de tarih içinde "Kara delikler" oluşmaktadır.
Bu konuda 24 Ocak 1993 günü aracına yereleştirilen bombanın
patlaması
sonucu yaşamını yitiren Uğur Mumcu'nun 7 Aralık 1992 günü
Cumhuriyet

Gazetesi' ndeki makalesi ilginçtir. Mumcu'nun cenazesine katılan
yüzbinlerce kişi attıkları sloganlarla cinayetten islamcı terör örgütleri
ile bir türlü gerçek yüzü ortaya çıkartılamayan, bu nedenle de pek çok
kurumu töhmet altında bırakan "Kontrgerillayı" sorumlu tutmuşlardır.
Mumcu'da yazısındaşu görüşleri dile getirmektedir:
"Kontrgerilla konusundaki tartışmalar bitmiyor.Bizler 70'li ve 80'lı
yıllardabu konuyu elimizden geldiği kadar belgeledik. O zaman susuldu.
Kontrgerilla 12 Mart döneminde Ziverbey Köşküsorguları sırasında ortaya
çıkmıştı.Sorgular, 'Burası Genelkurmaya bağlı Kontrgerilladır, burada
anayasa yoktur' diyebaşlıyordu. Aynı işkenceli sorgular Ankara'da
yapıldı. Atatürk Orman Çiftliğindeki Marmara Köşkü, Bahçelievlerdeki eski
Gönen Koleji ve Mamak Muhabere Okul'undaki Radyoevi'nin altındaki odalar
işkence yerleri olarak kullanıldı. Bu sorgular MİT, siyasal polis ve
sıkıyönetimgörevlilerinden oluşan ' karma timler' tarafından yapıldı.
Bizler kontrgerilla sözcükleriniilk kez bu sorgulardan öğrendik.
İstanbul'daki ünlü Ziverbey Köşkü sorgularındangeçen emekli Kurmay
Yarbay Talat turhan, konuyu mahkeme önünde ortaya attı.Bununla da
yetinmedi 12 Haziran 1973 günü Genelkurmay Başkanlığı'na11 Şubat 1973
günü de Başbakan Ecevit'emektup yazarak konunun araştırılmasını
istedi.Talat Turhan savunmasına Amerikansilahlı kuvvetler yayını '

Counterguerilla Operations' adlı kitabı da ekleyincekonu büsbütün önem
kazandı. Önce bu kavram neydi ne değildi bu konu araştırıldı. Özel Harp
bir savaş terimiydi. Bu askeri terim üç ayrı kavramı içine almaktaydı.
Gayrı Nizami Harp gerilla birlikleri tarafından başlatılan ayaklanma,
pisikolojik savaş, gerilla savaşına karşı ulusal amacı desteklemek için
başlatılan, ayaklanmaları bastırmak için alınacak askeri, siyasal,
pisikolojik ve ekonomikönlem ve eylemler demikti.
MUMCU SORUYOR: OKUMA YAZMAYI YENİ Mİ ÖĞRENDİNİZ
Bu anlamdaözel savaş birlikleri, dünyanın bütün ordularında vardır. Bu
tür kuruluşlarınaskeri amaçları yasal çerçevede yürütülür. Bu konuda
emir vardır, komuta vardır, yetki vardır, sorumluluk vardır. Hiç kimse '
silahlı kuvvetlerde özel harp dairesi olmamalıdır' diyemez. Bu birlikler
Amerikan ordusunda'da , YunanOrdusunda'da vardır.Suriye Ordusunda'da,
İran Ordusunda'da.. Her ordu bu savaş taktiğiyle yetişmiş birliklere
sahiptir.
Eski Milli Savunma Bakanlarından Hasan Esat Işık,arkadaşımız Cüneyt
Arcayürek'e bakın bu konuda neler demiş:
-Fikir planında geçerli ve doğru. Kontrgerilla her ülkede var. Genelkurmay
bunu planlarına almış. Amacı şu: Ülke işgaledilecek olursa iç direniş
nasıl yapılacak? Bu, fikir planında geçerli ve doğru. Yalnız şu durumlar
var:

1- Fikri ABD vermiş,.2- Finansmanını yapmış. 3- Bu örgütü sızmalar olmuş.

Bu uzmanlar , Pentagon'dan başlar CIA'nın sızmasına kadar sürer (
Arcayürek, Demokrasi'nin Sonbaharı, s:371).

Türkiye'de Özal Harp Dairesi ilk kez başka adla 1952 yılında DP döneminde
kurulmuş. Bugün bu daire ' Özel Birlikler Komutanlığı'adını almış. O
yıllar soğuk savaş yıllarıdır. Türk Milli Emniyeti ile CIA o tarihlerde
içiçedir. Öyleki o zamanki adı 'Milli Emniyet 'olan MİT'in İstanbul'daki
bir kısım görevlisinin aylıklarıCIA tarafından ödenmişti. 12 Mart
sorgularındakontrgerilla adının kullanılması, David Galula adlı
Amerikalı'nın yazdığı ' Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri Teori ve
Pratiği' adlıkitapta yer alan konuların bazı terör olaylarında ordu
malıbomba ve tabancaların kullanılması bu kuşkuların doğmasına
yolaçmıştır. İtalya'da ortaya çıkartılan Gladio örgütü NATO ülkelerinde
milliyetçi sivil örgütlereaskeri örgütlerin yaptıkları işbirliği
konusundakikuşkuları büsbütün arttırmıştır.Bizler bu konuda ad vererek
ve kanıt göstererekyayınlar yaptık. O tarihte, gerek Genelkurmay gerek
sivil savcılar soruşturma yapsalar, bu konu da o zaman aydınlığa
kavuşurdu. Bugünkü kargaşanınnedeni o günkü suskunluktur. Aradan geçen
süredebu sorgularda bulunan emekli Tümgeneral Memduh ÜnlüTürk ve MİT
müsteşar yardımcısı Hiram Abasbilinmeyen örgütlerce öldürüldüklerinden
bu konunun aydınlığakavuşması güçleşmiştir. Bu konularda somut bilgi,

kanıt ve belge göstermeden soyutve genel suçlamalarla sonuç alınamaz.
Komplo teorileri deolayları açıklamaz, tersine karanlıktan hoşlananların
işlerine yarar. Evet beyler, daha önceleri nerelerdeydiniz? Okuma yazmayı
yeni mi öğrendiniz?"
EN DİKKATLİ ÖRGÜT: KGB
Türkiye'deki faaliyetleraçısından batılıların üzerinde durduğu ve
Türkiye'nin de bütün dikkatini üzerine çevirdiğigizli servis
çalışmalarını Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku ülkeleri
gerçekleştirmektedir.Uluslararası örgütlerin görünmeyen yüzleri bu
alanda oluk oluk para dağıtmaktan geri kalmamıştır. MAH ve MİT'te çalışan,
MİT'in üst düzey yöneticileri arasında yeralanMehmet Eymür Türkiye' de
çalışan teşkilatlardan bu dönemdeen dikkatli ve titiz olanların Sovyet
ve Romen ajanları olduğunu belirtiyor. Eymür, batılı istihbarat
teşkilatları için, " Batılı ülke istihbaratçıları Türkiye'nin müttefiki
olmak avantajından yararlanarak gizlilik kurallarına dikkat etmezlerdi.
Her yerde kulakları olduğundan istihbarat ve güvenlik teşkilatlarının
kendilerine karşı etkili bir çalışma yapmadıklarını bilir, genellikle
dikkatsiz ve açık çalışırlar" demektedir.
Sovyet ve diğer doğu bloku ülkelerinin Türkiye'de yürüttüğü gizli servis
çalışmaları da en az Amerika'nın ki kadar etkili olmuştur. Radikal sol
örgütlerin desteklenmesi, bunların silah ve diğer ihtiyaçlarının
karşılanmasının yanı sıra Amerikan gizli servisi gibi Sovyet gizli servisi
de Türkiye üzerinden geçen uyuşturucu-silah trafiğindedestekledikleri

örgütler kanalıyla etkin olmuşlardır. Bugün özellikle uyuşturucu ve silah
kadar tehditkar bir gelişme de Türkiye üzerinden sağlanan nükleer ve
biyolojik silah yapımında kullanılan hammadde kaçakçılığı olmaktadır.
Bunların çıkış noktası dağılan Sovyetler Birliği'nin yerini alan Türki
Cumhuriyetlerdir.
Sovyetdiplomatları ile gazetecilerinin hemen tamamı KGB için
çalışmışlardır. En etkin casuslar Sovyet Haber Ajansı TASS elemanları
arasından çıkmıştır. Bu dönemde,büyük ölçüde Sovyet etkisi altında
bulunan Türkiye Komünist Partisi yönetiminin, seçim yerine, Rus
gözetmenlerin istekleri doğrultusunda gerçekleştirilen atamalarla
yapıldığı ortaya çıkmıştır. KGB'ninaçıklanan arşivlerinde yapılan para
yardımlarına ve yetiştirilenelemanlara ilişkin belgeler bulunmaktadır.
Örneğin TKP için İsmail Bilen Ruslar tarafından zararlı ilan edilmiş ve
yönetimden alınması yönünde raporlar düzenlenmiştir.
Bu dönem etkin olan Bulgar gizli servisi özellikle kaçakçılık konusunda
Türkiye'de büyük çaplı bir örgütlenme gerçekleştirmiştir.Bulgar gizli
servisi soydaş çoğunluğu ve göç nedeniyle bunların Türkiye ile olan
bağlantılarınıkullanarak Türkiye üzerinde çok titiz ve güçlü istihbarat
çalışmalarında bulunmuştur.

İNGİLİZ KÖTEBEK KİM PHİLBY'İ İSTANBUL KURTARDI

İngiliz gizli servisinin çökmesine yolaçan ünlü köstebekKim Philby ,
kendisini açığa vuran ve Türkiye'ye kaçarak İngiltere'nin İstanbul

Konsolosluğu'na gelen Rus gizli servisinden Konstantin Volkov'u da
Rusların Türkiye'deki güçlüistihbarat ağını kullanarak ortadan
kaldırtmayı bilmiştir. Philby Rus gizli servisine Volkov'u haber vermiş,
servis de onu İstanbul'dan kaçırarak Rusya'ya götürüpcezalandırmıştır.
Volkov Philby'inve dolayısıyla da Rus gizli servisisi'nin eline düşmeden
önce1945 yazında İngiliz Konsolosluğu'nda şu ihbarı yapmış ve ayrıntı
için sığınma isteğini dile getirmiştir. O dönemi çok iyi hatırlayan ve
Volokov'u Londra'ya bildiren İstanbul'daki İngiliz gizli servisinin
elemanı John Reed olayları şöyle anlatıyor:
" 1945 'de Türkiye'deki elçiliğimizde çalışıyordum. O günlerdeyazın
Ankara'danİstanbul'a taşınır ve pek güzel bir yer olan, eski konsolosluk
binasında çalışırdık. bir gün bir Rus endişeyle danışma bölümüne girdi. Ve
Başkonsolos Chantry Page 'I görmek istediğini söyledi. Bu Rus Page'nin
Sovyet elçiliğindeki karşıtı olan Konstantin Volkov'du . Ben Rusça
sınavlarımı vermiştim. Bu nedenle tercümanlık görevi bana verildi.
Herneyse çok geçmeden Volkov'un aslında bir NKVD (KGB den önceki gizli
servis) subayı olduğuve Batıya sığınmak istediği anlaşıldı. Karısıyla
kendisini Kıbrıs'a göndermemizi ve 27 bin 500 sterlin istiyordu. Buna
karşılık İngiltere'de çalışan üç Sovyet ajanının gerçek adlarını
açıklayacaktı. Volkov , ' Onlardan ikisi Dışişleri Bakanlığında çalışıyor'

dedi. ' Biri de Londra'daki bir karşı casusluk örgütünün başı' Başka
malzeme de vardı.Moskova'daki NKVD binalarının adresleri, alarm
sistemleri, anahtar kalıpları, nöbetçilerin programları ve benzeri ...
Volkov'un uzun bir süreden beriBatıya sığınmaya hazırlandığı
anlaşılıyordu."
Ancako dönemin elçisinin gizli servise karşı olan tutumu nedeniyle olay
Londra'ya aktarılınca Philby gizli servisin en etkin adı olarak olaya el
koyup soruşturmayı kendisinin yapmasını sağlar. Türkiye'ye gelmeden önce
Ruslara durumu iletir ve o İstanbul'a olayıincelemeye geldiğinde de
Volokov Rus ajanları tarafından ortadan yokedilir. Böylece dünyada
bilinen en büyük köstebeköyküsünün kahramanı Rus gizli servisinin
Türkiye'deki etkinliği sayesinde paçayı kurtarmayı becerir. Ayrıca Kim
Philby 1947 yılının Şubat ayındaTürkiye'ye atanır. İstanbul
başkonsolosluktaikinci katip olarak gösterilir. İngilis gizli servisi
SIS'in istasyon şefidir aslında. Türkiye'de kaldığı 3 yıl boyuncabu
ajanlarınen hareketli ve aktif olduğu topraklarda kendi deyimiyle " Öyle
önemli bir iş başaramadı". Çünkü Türkiye'de şartlar çok ağırdı. "Herkesin
kaybedecek çok şeyleri vardı."

SOVYETLERİN KİLİT ÜLKESİ TÜRKİYE

Sovyetlerin Türkiye'ye karşıyoğun istihbarat çalışmaları yapılan
Karadeniz bölgesinde, Batum, Sukum (Suçi yakınında) , Leninakan,
Sivastapol ve başka şehirlerde oluşturulanmerkezlerden Türkiye'deki

ajan şebekeleriyleradyo haberleşmeleri yapılmıştır. Buralar
aracılığıyla diğer istihbarat faaliyetleri yürütülmüştür.Buralarda birer
istihbarat karakolu bulunurdu. Bu karakollar Türkiye'ye karşı yapılan
istihbarat faaliyetlerini gece gündüzçalışarak yönlendirirlerdi.
1947-1960 yılları arasındaRusların da casuslukta kullandıkları en etkin
kesim Türkiye'de bulunan Bulgar göçmenleri veya onların aileleridir.
Faaliyetteki ajan şebekesi küçük ama etkindir. Türklerinbu tür
faaliyetlerde kullanılması konusundaki denemelerinde Ruslar büyük sıkıntı
çekmişlerdir. Çünkü ajanlık için teklif götürülen kişiler soluğu doğruca
polistealmışlardır.
Ankara'da 1955-1957 yılları arasında faaliyet gösteren ve Batılı
istihbarat örgütlerine bilgi sızdırdığı Ruslarca ortaya çıkartılan
istihbarat subayı Oleg Penkovskisonradan yayınlanan notlarında,
Türkiye'deki faaliyetlerine ilişkin olarak şunları aktarıyor:
"1955 yazında Ankara'ya geldim, başlangıçta Askeri Ateşe ünvanını
taşıyordum. Ocak 1956'da Ankara'ya yeni Sovyet Askeri AteşesiGRU (
Askeri gizli servis)Generali Nikolay Petroviç Rubenko geldi. Kendisi ile
olan ilişkilerim yavaş yavaş gerginleşti ve sonunda1956 Kasımında geri
çağrıldım. GRU geri hizmeti ile görevlendirildim. Asıl adı Savçenko olan
Ateşe, önceleri Kabil'debulunmuştu. Yaverlerinden biri olan İyoçenko,
yolda rastladığı herhangi bir Türk'ülokantaya davet eder ve tepeden
inercesineyüksek ücretle Sovyet ajanı olmasını teklif ederdi. ' Sen beni

seversen ben de seni memnun ederim ' derdi.' Şimdi banabir askeri el
kitabı getir bakalım. İşte alsana para'. Bu gibi şeyler çok geçmeden Türk
istihbarat servisinin dikkatini çekti. Türk yetkililer bir başka sebeple
onu tutukladılar. İyoçenko tutuklandığı buluşmaya Savçenko'nunizniyle;
Moskova'nın ajanlarla buluşmaların yasaklandığı ve İran Şahını'nın
Türkiye'yegelişine rastlayan nazik bir zamanda gitmişti. Bu konuda
eleştirilerimi aktardığımda Savçenko çok kızdı. Bunun üzerineKGB
kanalıyla Moskova'ya bir telgraf çektim.GRU haberi alır almaz beni
Moskova'ya çağırdı. Savçenko görevinden alındı, ben de amirlerimi
dinlemediğim için iyi bir fırça yedim."

Bu arada 1969 yılında bugünlerin Rus aşırı milliyetçisi Vilademir
Jirinovski KGB ajanı olmak suçlamasıyla Türkiye'de tutuklanır ve Rus
Büyükelçiliği ile Türk makamlarının imzaladıkları bir protokole bağlı
olarak sınır dışı edilir. O sıralar Jirinovski Aliağa rafinerisinde
çalışmaktadır. bu çalışmaları sırasında KGB adına faaliyette bulunduğu
belirlenir. Rafineri o zaman Sovyet yardımıyla yenilenmektedir.

27 MAYIS 1960'I AMERİKALILAR BİLDİRDİ

İçerdeoldukça aktif olan MAH, gelişmeleri çok yakından takip etmektedir.
Türkiye'nin gelip dayandığı 1960 darbesini de çok yakından izler. Gerçi
sadece MAH değil polis istihbaratı da 27 Mayıs 1960 darbesiniçok çok
önceden darbeyi yapacakların adları ve görevleri ile birlikte hükümete

iletmiştir. Ancak yine de bu bilgi Amerikalılardan sonra bize gelmektedir.

1957 yılında, CIA'nın İstanbul istasyon şefi Laysırsın aradığı İstanbul
Emniyet Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'na kendilerine gelen bir Türk
yüzbaşısının sığınma talebinde bulunduğunu, yüzbaşının Türk ordusunda
darbe hazırlıkları yapıldığı yolunda bilgiler aktardığını söyler ve "
gelin bunu alın" der.

Yüzbaşının adı Samet Kuşçu dur. Kuşçu'yu 2. Şube müdürü olan Ergun
Gökdeniz'in alması istenir. Ancak Gökdenizbu görevi 1. Şube Müdürü
Nevzat Ünlüay'a aktarır. Gökdeniz daha sonra istihbarat açısından
Türkiye'nin önemli adları arasına katılacaktır.

Ünlüay, Kuşçu'yu teslim aldıktan sonra, emniyette uzun uzun sorgulamalar
sürer. Sorguda Samet Kuşçudarbe yapacak olan subayların adlarını tek tek
verir. Nerede ne konuşulmuş, neler, nasıl yapılacak anlatır. Bu sorgudan 3
yıl sonradarbe gerçekleştiğinde Kuşçu'nun söylediklerinin hepsinin doğru
olduğu görülür.

Emniyet sorgusunu yaptığı Kuşçu'yu MAH'a teslim eder,onlar ayrıca
sorgularlar.Yani bütün istihbarat birimleri olaydan haberdar olur.

Alınan ifadeler önce dönemin İçişleri Bakanı olan Namık Gedik'e aktarılır,
Gedik durumu Başbakan Adnan Menderes ile Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a
bildirir ve ifadenin metinlerini sunar. Gedik üç yıl sonra ihtilal sonrası
gözaltındayken intihar edeceğinin farkında mıdır bilinmez. Ancak farkında

olduğu şey ihtilalin ayak seslerini duymasına karşınönleme yolunda bir
adım atamadığıdır. Daha sonra MAH Celal Bayar'a ve DP kadrolarına dönemin
CHP ileri gelenlerinin kendilerine karşı bir askeri darbe hazırlığında
olduklarını iletir vegelişmelerden bilgilendirir.
Ancak ordu içi gelişmeler konusundaistihbarat hemen hemen yok gibidir.
Bunun nedeni de MAH kadrolarının büyük bir bölümünün asker oluşundan
kaynaklanmaktadır.
DP iktidarı daMAH'ı kendi işlerinde kullanma konusunda oldukça
uzmanlaşmıştır. MAH teknik ekipmanıylaCHP lilerin peşindedir. Onların
evlerini, bürolarını ve telefonlarını dinlemektedir. Bu bir skaldaldır.
Ancak DP iktidarı bunu istemiş ve yaptırmıştır.
Dinleme işlemini yapanlardan MAH'ın Teknik İstihbarat Birimini oluşturan,
Mazhar Eymür'ün bu işi nasıl yerine getirdiği konusunda, oğlu Mehmet Eymür
anılarını aktardığı ANALİZ kitabında bakın neler söylüyor:
"27 Mayıs 1960 geceyarısına doğru babama telefonla bilgi geldi. İhtilal
hareketi başlamıştı. Babamı ilk defa telaşlı görüyordum. hemen yakında
oturan bir kaç personel çağırıldı. nöbetçi erlere herhangi bir müdahaleye
karşı koymamaları için talimat verildi.Babamın yardımcılarından Necdet Bey
yakınlarda oturduğundan hemen daireye geldi. Birlikte en üst katta, lojman
karşısındaki dairede bulunan ' özel dinleme' bölümüne geçip buradaki bazı
bant ve evrakı yokettiler. Öğrendiğime göreorada muhalefet partisi CHP

ve onun yöneticileri izleniyordu. Babam Necdet Bey'e ' Kaç kere söyledim,
bizi şu işlere karıştırmayın diye, bir türlü dinletemedim' diye
yakınıyordu."

27 MAYISÇILAR MAH'I SİLİNDİR GİBİ EZDİ

27 Mayıs 1960 MAH içinde bir dönüm noktasıdır. Askerleryönetime gelir
gelmez yaptıkları incelemelerde darbenin yıllaröncesinden bilindiğine
dair belgeleri görürler. DP için acı acı gülümserler. MAH içinde öyle. MAH
kadrolarına karşı askerler büyük bir operasyon başlatırlar. Teşkilatın
yüzde 90'a varan kısmı tasfiye edilir. Sabah erken kalkan asker gidip MİT
yetkilisi koltuğuna oturur. Sonunda istihbaratçılara istihbarat
teşkilatında yer kalmaz olmuştur.

Tasfiye edilen, daha doğrusu toptan kaldırılan bir başka istihbarat birimi
ise polis istihbarat birimi " Önemli İşler Müdürlüğü" dür. Darbeciler
darbeyi herkesten önce öğrenen polis istihbaratını tamamen ortadan
kaldırırlar. Ancak daha sonra bu birim ile MAH'ı yeniden yapılandırmanın
gerekliliği karşısında çaresiz kalırlar.

MAH YERİNE EMNİYET İSTİHBARATI

1937 yılında 3201 sayılı yasayla kurulan Emniyet Genel Müdürlüğü
İstihbaratŞubesi, o zamanki adıyla " Önemli İşler Müdürlüğü" güvenlikle
ilgili istihbarat çalışmaları yapacaktır. 1951 yılında bu birim, MAH'ın
bulunmasına rağmen yeni bir yapılanma ile kontrespiyonaj dahilhemen
bütün alanlarda istihbarat yapmak üzere birimler oluşturur, bu birimler

illerde değişik adlarla çalışırlar. 1958 yılında " İstihbarat Elemanı Sevk, İdare ve İstihbarat Operasyonu Düzenleme Kursun"dan geçirilen

elemanların katılımıyla bu birimler Hatay, Ankara, İstanbul, İzmir'de
"Küçük Gruplar" adıyla oluşturulan istihbarat ünitelerinde
görevlendirilmişlerdir. 1960'da askerler bu birimi kapatırlar. Yerine 1963
yılındayeniden oluşturulan ve düzenlenen yeni Önemli İşler Müdürlüğü
kurulur. Bu yeni birim 10 ilde faaliyet gösterir. 1970 yılında Daire
Başkanlığı, 1975 yılında İstihbarat Başkanlhığı, 1983 yılındaise
İstihbarat Daire Başkanlığı adını alan polis istihbarat biriminin
yetkileri de yeniden belirlenir. Buna göre Emniyet Genel Müdürlüğü
İstihbarat Daire başkanlığı'nın görevi :
" Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne , Anayasa düzenine ve
genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak,emniyet ve
asayişi sağlamak üzere, ülke sevyesindeistihbarat faaliyetinde
bulunmak. Bu amaçlabilgi toplamak, değerlendirmek, yetkili merciilere
veya kullanma alanına ulaştırmak. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla
işbirliği yapmaktır."
Askerler, polis istihbarat ünitesini ortadan kaldırınca yeni hedef olarak
MAH'ı seçerler. MAH içindarbecilerin söylemi daha milli bir gizli
servis ve çağdaşlaştırmaisteği şeklinde gelişir. En azından söyledikleri
budur. Gerçi illerdeki gizli servis bürolarına gidip oturan askerler
öncelikle kendileri ve içinde bulundukları cuntasal faaliyetlerle ilgili
dosyaları sonra da tanıdıkları ile ilgili dosyaları arşivlerden çıkartır
ve temizlemeye çalışırlar. MAH kadrolarınıntamamında yönetime el koyup
arşiv düzeltme çalışmalarına başlarlar.

Askeri yönetim ilk iş olarak askeri akademide hocalık yapan Albay Naci
Asutay'ı MAH başkanı olarak atarlar. Asutay'ın görevi MAH'ı çağdaş, dışa
dönük,stratejik istihbarat yapacak bir kuruluş yapmaktır. Çünkü
askerler yaptıkları araştırmalarda MAH ile özellikle Amerikan, İsrail ve
İran gizli servislerinin içiçeliğini öğrenmişler ve bundan kurtulmak
istediklerini beyan etmişlerdir.

Ancak onların atamasıyla göreve gelenAsutay MAH içinde etkili
olamamıştır.Asutay yerine teşkilat Ziya Selışık tarafından yönetilir
hale gelmiştir. Selışık MAH'ın içinde yetişmiş bir asker kökenli
istihbaratçıdır. Asutay'ı MAH içinde tüketmiştir.

NACİ AŞKUN'DAN CEVDET SUNAY'A İSTİHBARAT FIRÇASI

27 Mayısçılar bunun üzerineistihbaratçı bir Tümgeneral olan Naci Aşkun'u
MAH başkanlığına getirirler. Aşkun teşkilatta büyük bir operasyona gelir
gelmez girişir. Sonuçta yeni bir yapılanma ortaya çıkar.

Bu döneme ilişkin anılarında Talat Turhanşunları anlatıyor:

" O dönemde MİT'in başında Türkiye'de tanıdığım en onurlu kişilerden biri
vardı. Tümgeneral Naci Aşkun. Eğer o olsaydı MİT bugünkü noktaya gelmezdi.
(1992) Yahut onun anlayışında insanlar MİT'in başında olsaydı MİT bu
noktaya gelmezdi. Çok onurlu ve ilkesel bir adamdı.Bu adam benim
komutanımdı.Dörtyolda 1959-1960 yıllarında. Dolayısıyla kültür
düzeylerimiz uyuştuğu için askeri hiyerarşi içinde dosttuk.Çok açık
herşeyi konuşurduk.O Milli Emniyet Başkanı olunca, beni de çok yakın
tanıdığıiçin yanına almak istedi. Bir örgüte girmeden evvel, örgütün iç

yapısını bilmem lazım.Beni aldı örgütün her tarafını gösterdi. Ben o
örgüttü hizmet yapamayacağımı anladım ve (İstanbul Bölge Başkanlığı)
teklifini kabul etmedim. Oysa ki biliyorsunuz, MİT raporunu okudunuz, MİT
İstanbul Başkanı olmak içininsanlar ne entrikalar çeviriyorlar. Yüzelli
bin türlü entrikalarla, yüzelli bin türlü ilişkilerle yeraltında,
yerüstünde çeşitli olaylar yapıyorlar. İstanbul MİT Bölge Başkanı demek 9
il valisininüzerinde bir statüde bulunmak demektir. O gizliliğin
verdiği avantaj hariç.Bir de istihbaratçı megalomanisi var ki , en
dipteki ajan bile istihbaratçıyım dediği vakit kendisini çok üstte
görüyor.Bu tavırlar belki demokratik çerçeve içine sokulursa Türkiye'de
belki birçok şey düzelir.....
..MİT'e kumanda eden kişiler , MİT'e egemen olamadıklarını söylemişler;
MİT'in başında olan kişiler, bakanlar: ' Kayden benim emrimde diyor' ...
İstihbarat'ın da normalde yüzde 75'I açıktır. Yüzde 10'u teknolojiktir.
Geri kalanı da iğrençtir.Yani ajan vesaire gibi. Onların içinde de en
çok olanı parayla elde edilen kişelerdir.Yani bu işi yaptırmaya herkesi
bulamazsınız.Bir istihbarat örgütünün iyi olması için, açık istihbarat
çoğunlukta olacak. Teknik istihbarat çoğunlukta olacak. Bu ajanlarla filan
eski zaptiye yöntemleriyleinsanların peşine giderek, yatak odalarına
girerek , bu anlayışıortadan kaldırdığınız zaman örgütü sağlık
getirebilirsiniz."
Ancak ordu içi çekişmeler yüzünden MAH bir türlü istenilen dışadönük

istihbarat çalışmalarına kanalize olamaz.
Aşkun dabu içe dönüklüğün kurbanlarından biri olacaktır.
Aşkun'u makamına çağıran dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet
Sunay, silahlı kuvvetlerin içine dönük istihbarat yapmasını ister. MAH
subayları izleyecek ne yapıp ne yapmadıklarını Sunay'a bildirecektir.
Bu isteğe karşı çıkan Aşkun, Sunay' a " Eğer bunu kabul edersem önce sizi
izlemem gerekir" diyecek, ancak istifasını da verecektir.
Bundan sonraki dönem MAH içinde uzun yıllardır bulunan ve başkan olarak da
kalacak olan Fuat Doğu'nun dönemidir. Doğu'yu göreve getiren Süleyman
Demirel ve arkadaşlarıdır.

FUAT DOĞU DEMİREL'İ UYARIYOR

Ancak Doğu daha sonra 12 Mart olayında Başbakan Demirel'i bir süre
uyardıktan - ki bu uyarılar arasında darbe hazırlığıyla ilgili bilgiler de
vardır- sonrasındaki gelişmelerde olaylarla ilgili bilgileri Cumhurbaşkanı
Cevdet Sunay'a aktaracaktır. Doğu, MAH Başkanı Behçet Türkmen döneminde
Amerika'da eğitim gören istihbaratçı subaylardandır. 4 arkadaş olarak
Amerikaya gider ve burada CIA'nın istihbarat kurslarından geçerler. Sonra
yurda dönüldüğünde bu çekirdek kadro Amerikalılarla birlikte kurulan MAH
okulundaajan eğitimini sürdürür. Doğu devamlı, diğer 3 eleman ise zaman
zaman derslere girer. 1944'de Genelkurmay istihbaratına, 1954 de de MAH'a
geçen Doğu İstanbul'da istihbarat okulunda ders veren ilk hocalardandır.

Bu ilk derselere 800 kadar öğrenci katılır. Doğu daha sonra İstanbul
bölgesinde kalır. Bu sırada en önemli operasyonlardan birisini Fener Rum
Patrikhanesiyle ilgiliçalışmalar oluşturur. Doğu'nun kontrolünde
Patrikhaneye sızmayı başaran MAH, homoseksüeleğilimlerini saptadığı bir
rahipten, PatrikhaneninTürkiye içindeki ve dışındaki politikaları ve
emelleri üzerine yine bir homoseksüeli aracı kılarak bilgi almayı başarır.
Bu bilgiler bugün Patrikhaneningerçekleştirme yolunda büyük adımlar
attığı Vatikan gibi bir ayrıstatü kazanmanın ilk bulgularını
oluşturmuştur.
Türkiye'de 6 Temmuz 1965 gününe kadargizli servis çalışmaları malesef
hep yasal dayanaktan yoksun olarak yürütülmüştür. Bu nedenle de
kurumlaşılamamış, ilkeleri oluşturulamamıştır. O zamana kadar teşiklatın
yasalara uydurulması ve günün şartlarına göre yeniden yapılandırılması
kavramı hep tartışılan ancak bir türlü yaşama geçirilemeyen düşünce olarak
kalır. Oysa Türkiye batılı veya doğulu bütün ülkelerin ve bunların
istihbarat birimlerinin nüfuz alanı içinde bulunmaktadır. Bu düzenlemelere
acil ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacı duyanların başında Türkiye
Cumhuriyetini kuran liderlerden İsmet İnönü gelmektedir. İnönü,
Türkiye'nin dışa bağımlılığı konusunda ve özellikle istihbarat için 1963
yılındaki bir Bakanlar Kurulu toplantısında sıkıntısını şu sitem dolu
sözlerle dile getirir:

TESLİM ALINMIŞLIĞIN ÇARESİZLİĞİ: İNÖNÜ İSYAN EDİYOR

" Daha bağımsız ve şahsiyetli bir dış politika izlenmesini istiyorsunuz.

Herkes aynışeyden bahsediyor. Nasıl yapacağım ben bunu. Karar vereceğim
ve işi teknisyenlerime havale edeceğim. Onlar etraflıca çalışma
yapacaklar, teklifler hazırlayacaklar. Yapabilirler mi bunu.Hepsinin
etrafında uzman denilen yabancılar dolu. İğfal etmeye çalışıyorlar,
muvaffakolamazlarsa işi sürüncemede bıraktırmaya çılışıyorlar. O da
olmazsa karşı tedbir alıyorlar. Bir görev veriyorum; neticesi bana
gelmeden Washington'un haberi oluyor. Sonucu memurumdan önce sefirimden
öğreniyorum.

Böyle mi teslim ettik biz devleti. Bana şimdiye kadar bunlar tarafından
hazırlanmış, derdimize deva bir rapor göstermediler. Hepsi yasak savma
kabilinden şeyler.Ne yapıyorsak biz yine kendi elemanlarımız ile
yapıyoruz. Peki bu binlerce adam ' avara kasnak' gibi dolaşmıyor. Elbet
kendileri için önemli marifetleri var. İstiklal Harbinden sonrasulh
anlaşmasında esas mücadele buuzmanlar konusunda oldu. Yoksa hudutlar
meselesi fiili bir durum idi. Tazminat işini ki biz devletlerle aramızda
hallederdik.Bütün mücadele idaremize tasallut yüzünden çıktı. Bir tek
uzman vermek için büyük ödünler vermeyehazırdılar. Dayattık. Biz onların
niçin ısrar ettiklerini biliyorduk. Onlar bizim niçin inatla
reddettiğimizi biliyorlardı.

Böyledir bu işler. Peygamber edasıyla size dünyaları vadederler. İmzayı
attınız mı ertesi gün gelmişlerdir. Personeli gelmiştir, üsleri gelmiştir.

Ondan sonra sökebilirsen sök. Gitmezler. Ancak bu meselenin üzerine vakit
geçirmeden eğilmek lazım. Yoksa bağımsız dış politika güdemeyiz. Fakat
zannetmeyiniz ki kolay bir iştir. Savuşturulan iki üç badire bunun yanında
çok kolay kalır. Teşebbüs ettiğimiz zaman başımıza neler geleceğini
kestiremem"

MAH, MİT OLUYOR

İşte aynı İnönü, bu sıralarda hazırlattığı yeni bir istihbarat örgütü
yasasını TBMM'ye sevkeder.

Bu yıllardır yeraltında bulunan, kuralları ve çalışması gizli olan bir
devlet örgütünün yerüstüne çıkarılmasıdır.İnönü karma hükümetinin
Meclise sevkettiği yasa MAH'ı MİT'e dönüştürmektedir. Bu sadece bir ad
değişimi demek değildir. Yeni hazırlanan Anayasa'ya da uygunluk
yaratılmaktadır. Yani yasallık getirilmektedir. Türk gizli servisi var
kılınmakta, adı konmaktadır. Pek çok yabancı araştırmacı bu dönemde Türk
gizli servisinin adını bilemedikleri için "Emniyet" diyerek, Türkiye'de
polis örgütüne karşılık gelen bu kurumu gizli servis saymaktadır. Bu da
doğaldır. Çünkü MAH'ın kadrosu ve yasal hiç bir düzenlemesi yoktur.

Milli Emniyet Hizmetleri olarak adlandırılan gizli servis çalışmaları,
Milli İstihbarat Teşkilatı bünyesinde yürütülecektir. MİT topladığı
bilgileri 1961 Anayasasıylaoluşturulan Milli Güvenlik Kurulu'na
aktaracaktır. Bu kurul devlet politikasını şekillendiren ve hükümetin de
üstünde yeralan bir yeni yapılanmayı da beraberinde getirmektedir.MİT bu

kurulun gözü kulağı olacaktır.
Ancak yasayla ordu ile MİT ilişkisi yeniden tartışmaya açılır.
Bazı kesimler ki bunun içinde emekli subaylar ile dönemin CHP
milletvekilleribulunmaktadır, MİT'in yapısının askeri olmasının
sakıncalırını anlatırlar. Bunlara göre MİT içinde çok çeşitli
olaylara
karışan subaylar, bu görevlerinden sonra gittikleri kışlalarında
askerlik
görevlerini yapamayacak duruma geliyorlardı. Bu tepkiler
sırasında ordu
kökenli olan MİTmensuplarına tercih hakkı tanınarak MİT'in
devamlı
kadrosuna geçmelerinin teklif edilmesi dahidile getirilmiştir.
Bu eleştirilerin odak noktasında yeralan ve rahatsızlıklara
yolaçan
düşünce ordunun MİT içindeki etkinliğinin yarattığı sakıncalardır.
Silahlı Kuvvetler MİT'i yönetmektedir, ancak MİT, Silahlı
Kuvvetlerin
içinde istihbarat çalışması yapamamaktadır. Bu mevzuat gereği
yasaktır.

ASKERLER MİT'İ BIRAKMIYOR

İstenilen şey MİT'in sivilleştirilmesidir. Bu olmadığı için ordunun
bir
bölümü MİT içinde kalarak sürekli iç politikanın kazanlarında ya
kaynamakla, ya da o kazanların altındakiateşi körüklemekle
meşgul
olmaktadır. Sivilleşme o zamanlar bütün tartışmalara karşınbir
hayal
olarak kalacaktır. Oysa Türkiye'yi MİT'in çalışmaları açısından
çok önemli
günler beklemektedir. MİT bunları karşılamaya hazır değildir.
Çünkü
tartışmaların odağından kurtulup kendi asli görevine bir türlü
dönememektedir.
Bu döneme ilişkinanıları çok önemli olan bir eski istihbaratçı
Ergun

Gökdeniz, yeniyasanın hazırlanmasında aktif görev alanlardandır. Önce
Siyasal bilgiler Fakültesini, ardından hukuk öğrenimini tamamlayan
Gökdeniz ,1951 yılında Kaymakamlık stajı için bulunduğu İstanbul'da
Emniyet Kaçakçılık Bürosunda geçici bir göreve getirilir. Daha sonra
Emniyet Genel müdürlüğü İstihbarat Dairesi'ni oluşturmakla
görevlendirilen, MİT yasasının hazırlayıcıları arasında yeralan,
Amerika'da eğitim gören, İstanbul 2. Şube Müdürlüğü görevinde bulunan
Gökdeniz,1962 yılında , " Başına bir yerde bir kaza geleceğini anladığı
için" istihbarat görevinden Mülkiye Müfettişliğine geçer.Daha sonra
Mardin valiliğine getirilen, Merkez Valisi olarak görev yapan Ergun
Gökdeniz CHP iktidarı sırasında 1978 yılında atandığı Isparta Valiliğine
gitmeyerek görevinden emekliye ayrılır. Aynı yıl Ankara Barosu'nda
avukatlık stajını yapan Gökdeniz, o tarihten buyana serbest avukat olarak
çalışıyor.Gökdeniz olaylarla geçen 1950-1978 yıllarını ve bu dönem
istihbaratıyla 1995'lı yılların istihbarat çalışmaları konusunda
sorularımıza şu yanıtları verdi:

İSTİHBARAT UZMANI ERGUN GÖKDENİZ ANLATIYOR

- Sizin için 1960 ihtilali ne ifade ediyor?

Gökdeniz:1960, milattan önce milattan sonra gibi; Türk devleti için bir
başlangıç hatta sondur. Dolayısıyla bütün Türkiye Cumhuriyeti Devletinin,
organlarının yenilenmesi gerekliliğine inanan bir iktidar kadrosunun

yapmakta olduğu tasarrufla babali düşürülecekti.İhtilal idaresi herkes
gibi MİT'ten de geçmeyi düşünüyordu, tabiki kötü niyetle falan değil, daha
iyi olması için .Fakat daha iyi derken bunun da yoruma açık olduğu bir
gerçek.
- 1960'dan önce emniyet istihbaratında mıydınız?
Gökdeniz:1960'da ben Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığını
kurmaya memur edildim. ihtilal idaresi tarafından ve daha önce de ben
ilginçtir Amerika dönüşünde aynı şekilde görevlerde
bulunmuştum.İhtilalcilere de bunu anlattım. Dedim ki"Ben1959 yılında Namık
Gedik'in emriyle Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Teşkilatını yeniden
kurmaya memur edildim. Sonra aklınıza birşey gelmesin."
- Düzenleme Önemli İşler Müdürlüğü için değil mi?
Gökdeniz:Önemli işler evet. Yasal deyimi ile 3201 sayılı Emniyet Teşkilat
Kanununda öngörülen Önemli İşler Müdürlüğü. Önemli İşler Müdürlüğü aslında
istihbaratı yapmakla görevlendirilmiş bir müdürlük olmasına rağmen, ben bu
görevi teslim aldığım zaman Önemli İşlerin son derece önemsiz işlerle
uğraştığını gördüm. Bu bir eleştiri değil de tespit. Benim için gerçekten
üzücü oldu. Bu görevi teslim aldığımda çok iyi durumda olmuş olsaydı
diyorum.
-Bu dönemde MAH bünyesinde görev alan kişiler sizin iki numaralı
cetvelinizden maaş alıyorlar.Uzman emniyetçi olarak...
Gökdeniz:Efendim,orası biraz karışıktı.Çünkü malum talimat üzerine bazı

işlemler yürütülmüş. Zamanla gelişen bir trend içinde. İstihbaratın yasal
kılıfının hıazırlanmamış olmasının sıkıntılarıdır bunlar. Bundan önce de
Önemli İşler yokken Emniyet teşkilat kanununda yasal kılıfı
bulunmayan"özel birimler" kurulmuştur. Bu özel birimler benim organize
etmiş olduğum "küçük guruplar" adıyla, hücre değil yanlız, siyasi şubeye
eş anlamlı küçük gruplardır. Siyasi şube legal olarak dernek
yöneticilerinin söylediklerini, yaptıklarını toparlarlar. Bunun dışında
aktif bir eylemleri olmamıştır. Malumunuz MAH o dönem espiyonaja bakardı.

CIA, FBI KAVGASI GİBİ

-Önemli İşler Müdürlüğü kontrespiyonaja da bakar mıydı?

Gökdeniz:Hayır, hayır.Yasada zaten öyle birşey yok. Yasada sadece kadro
var. Ne yapacağı hakkında hiç bir bilgi yok. Amerika'da CIA ile FBI hep
bir noktada çakışmışlardır. CIA biliyorsunuz kontr espiyonaj
faaliyetlerini espiyonaj faaliyeti olarak yürütmüşler. FBI'da kontr
espiyonaj faaliyeti yürütüyor.Bunlar birbirlerinden o kadar ayrılmaz
şeyler ki, bir anda bakıyorsunuz ki sınırı geçiyorsunuz.İşler birbirine
karışıyor.Kah CIA, FBI'ın işine karışmış, kah biri diğerine. Bu yanlız
bizde değil İngiltere'de, Fransa'da, Rusya'da bu kavgalar yetki kavgaları
olmuştur. Hatta yani Amerika'da olduğu gibi CIA ve FBI düşman kardeşler
olmuşlardır.Şimdi Türkiye'de misal olarak söylüyorum, bir Suriyeli
diplomatı aldınız, Suriyelidiplomatla yatıyorsunuz, onunla
kalkıyorsunuz. Diplomatlarla birlikte yaşarken bir anda kendizi Şam'da

buluyorsunuz.Yani çorap söküğü gibi ya Lübnan'da buluyorsunuz ya da
İsrail'de. Atladınız gittiniz.Hemen ipuçlarının peşine. Bu durumda biz
gidip kapıyı çalıyoruz, artık bu Suriyeli diplomat bizim elimizden çıktı,
size veriyoruz diyoruz.
Buna genellikle elemanlarımız çok itiraz etmişlerdir.Biz operasyonu
başlattık, bir noktaya geldik,şimdi ne diye verelim diye. Ben çocuklar
burada bizim sınırlarımızın dışına taşmıştır deyip, MAH'tan arkadaşlara
teslim ettiğim çok olmuştur. Bu bir olgunluktur.Sonra operasyonlarda
mesleki kıskançlıklar olabilir, kendisi başarıyı paylaşmak istemiyordur.
Aslında bunun mesleki kıskançlıkla bir alakası yok, memleketin yüksek
menfaatleri nedeniyle böylesine kısır örgüt çekişmelerine ben izin
vermedim. Zamanın Fuat Paşasından tutunda Ziya Paşasına varıncaya kadar
son derece iyi ilişkilerimiz olmuştur. Çünkü memleketin yüksek menfaatleri
söz konusu olduğunda sen yaptın ben yaptım gibi kısır çekişmelere girmenin
hiç bir anlamı yoktur. Bunu, ben çalıştığım mesai arkadaşlarıma da
öğretmişimdir. MAH'la beraber emniyetin çekişmeleri bunlardan
kaynaklanmıştır. O tarihten önceki çekişmeler yüzünden ahenkli bir çalışma
ortamı sağlanamamıştır. bu anlayış meselesidir. bizim getirmiş olduğumuz
bu anlayışın hem MAH'a hem bize çok şeyler kazandırdığı kanısındayım,
çekişmeyi önleyerek.

AMERİKA SEÇER VE YILLARCA BEKLER

-Behçet Türkmen'in gidişini hatırlıyor musunuz?Problemli olmuş.

Gökdeniz:Bu kendi iç sorunlarından kaynaklanıyordu. Şimdi bakın, bir teşkilata bir kişi monte ettiğiniz zaman bir kan uyuşmazlığı oluyor. Aşağıdaki kadro aktif olarak sizi kusuyorsa, sizin oraya monte edilmeniz mümkün değil.O kadarını söyleyeyim. Bizde de çok olmuştur. Bende olmamıştır, ama niye? Çocukları ben buldum, ben kurdum, ben yetiştirdim. Onlar bizim birer evlatlarımız olduklarından herhengi bir çekişme de olmadı, sürtüşme de...

-O dönem Amerikalılar ile ilişkilersıkça eleştirilmiş. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Amerikalılarla çalışırken, Amerikalıların deyimi ile irtibat subayı yani Amerikalılarla birlikte irtibatı sağlayan görevliler vardı. Bu görevlilere aşağıdaki kademeler hiçte iyi bakmıyorlardı.Olaydan hoşlanmıyorlardı. Hatta birinde de Amerikalılarla çalışırken irtibat görevini alan sonradan MAH'da daire başkanlığına kadar yükselen ve mahkum edilen bir MİT elemanı vardır, bu hala tartışıla gelmektedir, Sabahattin Savaşman . Amerikalılarla ilişkilerde teknik imkansızlıklardan Amerikalıların bir daveti kabul edilmiştir. Menderes zamanında da MAH'dan sorumlu Başbakanlık Müsteşarıydı. Ahmet Salih Korur tek başına sorumluydu. Salih Korur haşin bir adamdı. MAH'la da bir çok sürtüşmelere yol açmıştır. Amerikalılar teknik yardım konusunda MAH içinde çok cazip görünmüştür.

Aradaki anlaşma teknik ve eğitim konusundaydı. Burada en önemlisi nedir biliyor musunuz? Amerikalıların bir sistemi var; ilerde bir adamın Türkiye'de nasıl iş başına geleceğini planlarlar. Transfer edilen oyuncunun sol açık mı sağ açık mı oynayacağını bilirler. Bazen bakıyorlar işe yaramıyor derhal iade ediyorlar. Bu Türkiye için pek geçerli değil ama bir Vietnam için; standartları düşük Asya ülkeleri için geçerli olmuştur. Amerikalıların istediği kadrolaşma olmuştur. Bu ağı çok genişletebilirsiniz. Sempatizan değil, aktif görev alabilecek insanlar. Tasfiye edilebilecekler tercih edilir. Ama MAH'da benzeri bir olay yaşanmış değildir. Türkiye'nin o tarihte içinde bulunduğu teknik imkansızlıklar, bunun dışında Amerikalılarla iş birliği, karşılıklı olarak birbirlerine bilgi vermeyi zorunlu kılmıştır. Bu bilgi teatisinde bulunurken mesela MAH'ın bazı aktif elemanları bazı bilgilerin aktarılmaması gerektiği görüşündeydiler. Çünkü istihbaratta önemli olan nokta bilginin ne miktarının aktarılabileceğidir. Sadece Amerikalılar için değil genelde önemlidir. Örneğin ismi lazım değil öyle bir bakan gelmiştir ki o bakana çerez babında bazı istihbarat kırıntıları ikram edilmiştir. Niye denildiği zamanda bu adama fazla bilgi verilmez denilmiştir. Bu, istihbarat teşkilatının gücünü gösterir . Nedir bu gücü , yani bakan dahi olsa güvenilmeyene devlet sırrı verilmez denilmiştir. Bu yalnız Türkiye'de değildir, tüm istihbarat teşkilatları için geçerlidir. İstihbarat teşkilatları geçmişlerinde bazı soru işaretleri olan kişilere gerektiğinden fazla, hatta gerektiği kadar bile bilgi vermezler.

Türkiye'de de aynı kural uygulanmıştır. Bir de bunun başka bir yönü var.
Siz o devlet büyüğüne, bazı bilgiler veriyorsunuz. Bu bilgiler sanki çok
adi şeylermiş gibi sağda solda duruyor, okumuyor bile. Maalesef gereksiz
kişilerin eline düşüyor. İstihbarat teşkilatları bundan son derece
ürküyorlar. Hazırlanan raporlar gereksiz kişilerin eline geçiyor, o
dönemde maalesef böyle şeyler yaşandı.
-Behçet Paşa'nın buradaki etkisi nedir?
Gökdeniz:Behçet Paşa bu süreçte hiç etkilenmemiştir. Çünkü başkanlar o
zaman o kadar etkin değildiler. Başkana bile "diyet kahvaltı" verilebilir.
-O dönem Behçet Paşa izlenmiş.
Gökdeniz:Tabiki bu aşırı birşey. MAH'ın bir hastalığı var, çekişmeler
gurupları yaratıyor. Bu tabiiki son derece yıpratıcı oluyor. Bunu askeri
kökenli olmasına bağlıyorum. Bir kıdem askeriyede çok önemli. MAH kıta
hizmeti dışında , rotasyon hizmeti olmaktan çıkmalıydı. Sağlıklı olan
buydu ama çıkartamadılar.1960'a kadar böyle geldi. 1960 da MAH'da
kendilerine göre şüpheli gördüklerini görevden aldılar. Buradabeceri
veya beceriksizlik değil de kendi kişisel değerlendirmeleriyle yaptılar;
şu adam bize karşıydı, bu adam bize karşıydı, diyerek. Tabii bu gereksiz
şüpheler sadece MAH hakkında değil tüm kişiler hakkındaydı. Emniyet Genel
Müdürlüğükontrol altına alındı. O zamanki bu askeri harekatı Osmanlı
İmparatorluğu'nun kontrol altına alındığı mütareke dönemlerine
benzetiyorum.

SADİ KOÇAŞ VAKASI

-Sadi Koçaş'ı ve istihbarat üzerine getirdiği tezleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Sadi Koçaş'da belli bir grupla çalışan bir insandı.O grubun isteklerini yerine getiriyordu. Çünkü ihtilalden sonra ihtilal komitesi grubunun bir üyesi oldu.Bu defa herkes birbirinden şüphe eder oldu. Bir yanda devlete bağlı MAH var, bir yanda bunlar. Kişiler biririnden çekiniyorlar.Çekinmekte haklı oldukları da çıktı ortaya. Çünkü 14'ler olayı vardı. Tabii 14'ler denilen grup kendilerine karşı olduklarını gördükleri grubun, aleyhlerine olabilecek her türlü teşebbüsünü devletteki bazıkişileri elde ederek öğrenmek istediler. Geçirdiler de.

Bu defane oldu, devlet adına değil de gruplar adına istihbarat yapan, bu yönde faaliyet gösteren, bölük pörçük şeyler haline geldi. Bunun farkına varıldı. Yaptığımız çeşitli görüşmelerde , o zaman Ankara sıkıyönetim komutanı ve Milli Birlik Komitesi üyesi Korgeneral Cemal Madanoğlu'nun karargahında hergüntoplanıyorduk. Bu toplantılarda bunlar dile getirildi. Bunun üzerine denildi ki 'Emniyetin hali ne olacak?' Emniyet çok ağır darbeler aldı. Bu teşkilatı yeniden canlandırmak, motive etmek son derece güçtü.Vatandaşlar da o derece saplandırılmışlardı ki emniyete güvenmiyorlardı. Sonra emniyetin içerisinde korkunç bir ihbar furyası başladı. Çuvallarla ihbarlar geldi. Herkes birbirini ihbar etti.Bu çok çirkin ve şahsen benim hiç beklemediğim, çok üzücü şeylerdi.

Bunların biz tahkikatlarını yapmadık. Yapmış olsak şu güne kadar sürerdi.
İstihbarat teşkilatının yöneden örgütlenmesi gündeme geldi. Bu arada da
yine makamın etrafında bulunan, ben yaparım diyen bir tür özel girişimci
gibi , subayların taleplerine şahit oldum. Hatta hazırlamış oldukları
planlar, projeler getirdiler. Bunları da üzüntü ile izledim. Bizim
hazırladığımız plan dahili içinde emniyetin örgütlenmesi yapıldı. O günün
zor koşulları altında. Yeniden emniyet güven kazandı. sonra da MAH
parçalandı. Paramparça oldu.Hatta adı lazım değil bir gün birisi bana
dedi ki: ' MAH'ı lağvedelim ve size bağlayalım'. Ben buna karşı çıktım.
Biz bunun doğru olmadığını, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün böyle bir görevi
üstlenmesinin doğru olmayacağını , aslında böyle bir görevin bizlere
verilmiş olmasından şeref ve onur duyacağımızı, buna rağmenmemleketin
yüksek menfaatleri açısından son derece tehlikeli ve sakıncalı olacağını
belirttik. Biraz buruk da olsalar bizim görüşümüzü kabul ettelir ve MAH
kaldı.

MAH YAPILANIYOR

MAH'ın başına yine kendi adamları olarak bildikleri adamları getirdiler.
Kendi adamları diye getirdikleri kişilerin hiç de öyle istenmeyen adamlar
olmadıklarını gördüm.Memleket ve vatansever insanlar olduklarını gördüm.
Yanlış şeylere gitmediler.Bizlerin de yardımıyla bazı objektif kararlar

aldılar. 1960-1961 yılları arasındadır. Sonra bu defa dediler ki;' bu
MAH'ıh hali ne ocak?' Dedim ki siz MAH'ı duman ettiniz.Hatta öyle ki
MAH'dan ayrılan 33 elemanı bana yolladınız. Biz onları alıp kırık
kalplarını sardık. Baktık ki MAH'a karşı bir sitemle , siperde savaşmak
gibi bir eğilimleri var. Çeşitli görevler vermek suretiyle bu savaşma
tehlikesini böylece bertaraf ettik. Sonuçta bir gün çağırdılar. Albay
Şinasi'nin başkanlığında Devlet Planlama Teşkilatındaki toplantıdaMAH
adını değiştiren bir kanun hazırlığı vardı. MİT Kanununun ilk çıkış
hazırlıkları yapıldı. Bu çalışmalar sırasında gördüm ki , en büyük
itirazların bizdenEmniyet ve İçişlerinden geleceği şüphesi vardı. Biz
onların daha iyi yapılanmasına destek olunca bu şekilde ortaya çıkınca
adetaşaşırdılar. Dolayısıyla yasal bir kisveye geçildi. MİT kuruldu.
Bir de çok tartışmalı bir husus vardı. Milli Güvenlik Kurulu (MGK).
MGK'nın kurulmasında benim de nacizhanekatkılarım oldu. Bir asker
gruptan bir sivil yönetime kayış var.Asker sivili devamlı izleyecek.
bunu dışardar yanlış kaynaktan öğrenmektense kendisinin de içinde
bulunduğu bir kurumda tartışsınlar. Amerika tartışıyor, Türkiye neden
tartışmasın ki? Amerika gibi demokratiuk bir ülkede antidemokratik olmuyor
da Türkiye'de neden oluyor? Ben bunu anlayamıyorum. Antidemokratik olan

bir örgüt değildir ki,atidemokratik olan kafalardır. Adamın kafası çok
değişikse bu zihniyet meselesidir. Amerika da kurulan MGK, Türkiye'de de
kuruldu. MGK bu dediğim doğrultuda görevini iyi yaptı. Bu dönem içinde de
geçerli, bu dönemde de iyi yapıyor. Bir emniyet sibobu olmuştur. Peki
efendim niye başında GMK sekreteri olarak bir Orgeneral bulunuyor? Olsun,
ne olacak?MGK bir teşkilat değil, bir üst kuruldur. Bakanların,
Başbakanın, Cumhurbaşkanının da katıldığı bir kuruldur. Bakanlarımız,
başbakanlarımız nedense istihbarattan çekiniyorlar.

ADNAN MENDERES'İN BAKANI UYUŞTURUCU KAÇAKÇISI

- Daha önceki hatalı ve keyfi kullanımlardan dolayı mı acaba?

Gökdeniz: Değil, değil. Belki nasıl kullanacağını bilmiyor. Eline bir
rapor geldiği zaman ben ne yacağım diyor. İstihbarat kullanılmak üzeredir.
Eğer elinize gelini kullanmıyor bir kenara koyuyorsanız, devlet
istihbaratını kullanamıyorsanız. o politikacının bakan olmaması lazım.
Çünkü size bir şey veriyor. Türkiye Cumhuriyetinin üzeri kara bulutlarla
kaplı. Yağış var ne yapacaksınız? Bu hava raporunu kullanmanız lazım. Sen
bunları değerlendiremiyorsan, yazlık elbiseyle yağmuru yersin. Türkiye'de
genelde böyle oluyor. Bizdeki bütün başbakanlar istihbarata çok kötü bir
şekilde bakmışlardır. Yani 'yan' bakmışlardır. hala da öyle bakıyorlar.
ben bunu bir türlü çözebilmiş değilim.

1960'lara gelinceye kadar Adnan Bey istihbarata şöyle bakardı. Onun

gözcüsüAhmet Salih Korur'du. Ahmet Salih Korur'un söylediklerine bazen
önemser bazen önemsemezdi.
-Ahmet Salih Korur İstanbul'a gidip diyor ki Adnan Bey'in telefonlarını
neden dinliyorsunuz? Başbakanların telefonunu dinlemek çok mu imkansızdır?
Gökdeniz:Şimdi Adnan Menderes'in telefonlarının dinlendiğini nereden
biliyor Ahmet Salih Korur? Bilgi tartışılır. O zaman Dışişleri
Bakanlığının da kullandığı bir randevu evi vardı. Lüks Nermin adında bir
kadın işletirdi. Randevu evinin bazı politikacılar tarafından korunduğunu,
dolayısıyla emniyeti ilgilendiren çok önemli birkonuda müdahale
edilemidiğinigörüyorduk. O zaman İstanbul 2. Şube Müdürüydüm. Fuat Paşa'da
operasyon şefiydi; Binbaşı idi.Kendisinden rica ettim, teknik grubunu
aldım ve dinledim randevu evinintelefonlarını. Mesala Namık Gedik
(dönemin İçişleri Bakanı) operasyon olarak bazı şeyler vermişti o zaman.
Örneğin uyuşturucu kaçakçılarından bir tanesini DP 'li bir bakanın evinde
saklandığı iddiası nedeniyle , o zamanki MAH'dan rica ettim. Bakanın evini
dinledim ve doğru çıktı.Uyuşturucu kaçakçısı bakan evinde
saklanıyordu.
- O zaman bu bakan hakkında bir işlem yapılmıştır herhalde, bakan kimdi?
Gökdeniz: İşlem yapılmadı. Şimdi de adını açıklayamam.
- DP iktidarında bir bakan bunu yapıyor ve hakkındabir şey
yapılmıyor?...
Gökdeniz: Yapılmadı. Yapılmadı.. Bunu ben ne diye söylüyorum. Çünkü Ahmet
Salih Korur'un kendine özel istihbaratçıları vardı. Bazıları

telefonlarının dinlenmesi konusunu kendisine götürüyorlardı. Ahmet Salih
Korur'un en çok merak ettiği o zamanki Başbakan Adnan Menderes'in gönül
maceralarının bilinmesidir. Bunlara karşıydı. Şimdi bakın aktif operasyon
gruplarıvardır. Hiç bir şey olmaksızın operasyon şefinin emriyle herşeyi
yaparlar. MAH Başkanının haberi bile olmaz. Bu da bir gerçek yani.
Telefonların dinlenmesinden MAH Başkanının, Müsteşarının haberi bile
olmaz.

AMERİKALILARLA İŞBİRLİĞİ BİZİ ZAYIFLATTI

- Şimdi öyle bir tablo ile karşılaşıyoruz ki 1953-1960 arasında herkesin
kendi istihbarat grupları var.Herkes kendi istihbarat grubunu kuruyor.
Yitik bir istihbarat anlayışı var.Herkes kendi istihbarat teşkilatını
kendi çantasında istiyor. Sakıncaları nedir o günkü konjönktür içerisinde?

Gökdeniz:Birkere Amerikalılarla işbirliği bizim istihbarat
faaliyetlerimizi zayıflatmıştır. Çünkü Mc Donalds'dan gelen hazır
hamburger gibi fas-foodlar olmuştur. Bunlar bizim midemize uymamıştır. O
tarihlerde tabii çok önemli istihbaratlar , CIA tarafından Türkiye'ye
ikram edildiği için , ikram sofrasında ne bulmuşsak onu yemişizdir.Bu da
bizim, kendi bünyemizde yapmış olduğumuz istihbaratfaaliyetlerini son
derece zayıflatmıştır. Birinci tespitim budur. Yani bize hazır
sunulduğundan bu alanlarda gelişememişizdir. Birileri bunu anlamalıydı.
Bunları Amerikalılardan al. Almanlardan al, Fransızlardan al ama kendi

elemanlarına, kaynaklarına çek ettir. İkinci de öyle sizin dediğiniz gibi
bölük pörçük değildi istihbarat çalışmaları.Aslında son derece güçlü bir
teşkilat görüntüsü vardı. 1960'dan sonra biraz evvel anlattığım
sebeplerden askeri rejim MAH'a bir türlü güvenemedi.
-Sizin Samet Kuşçuolayı nasıl gelişti?
Gökdeniz: Efendim Samet Kuşçu, Amerikan İstanbul Başkonsolasluğu, CIA
görevlisine sığındı.CIA şefi Laysırsın telefonla Emniyet Müdürü
Hayrettin Nakipoğlu'nu, o dabeni aradı. Yanlışlık ve şaşkınlıkla beni
aradı. 'Ergun Bey', Samet Kuşçu diye birisi sığınmış, askermiş, git al
dedi. Ben 2. Şube Müdürüyüm. 'Müdür Bey benim yetkim değil ben asayişten
sorumluyum' dedim. sonra ben açıp 1. Şube Müdürü Nevzat Bey''e söyledim.
Nevzat Bey son derece namuslu bir istihbaratçıydı. Nevzat Önlüay gitti
Samet kuşçu'yu aldı. Samet Kuşçu herşeyi anlattı. Kuşçu'nun
anlattıklarından sonra artık 1960 ihtilalinin gelmekte olduğu , geldiği
biliniyordu. Sonra bu bulgular yukarıya iletildi. Ama bunu bir türlü
açıklayamadılar. beklenen bir akıbete doğru, suların akıntısıyla
sürüklenip gittiler.
CHP HAZIRLADI, DARBE GELİYORUM DEDİ
-Namık Gedik in intiharında bunları bilip de engel olamamak.....
Gökdeniz: Efendim Namık Gedik'i yakından tanıyon bir insan olarak, çok
dürüst ve vatanperver bir insandı. Hatta Emniyet Genel Müdürlüğünde yapmış
olduğum bir araştırma sırasında, bir assubay ile beraber gönderilen bir
mektupla , bu mektup bizzat Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a görderilmiş,

herşey derbenin geldiğini gösteriyor. Adamın mektuba yazdıkları aynen
çıktı. Darbeyi anlatmış. Dolayısıyla ben şunu sormak istiyorum: Celal
Bayar, Adan Menderes o zaman ki Bakanlar Kurulu daha neyi öğrenmek
istiyorlardı?
Kara bulutlar ÜmitKöy'e kadar gelmiş, onlar ' Aman canım Ankara'nın
merkezine gelmez' diyorlardı. Gelir canım... Oraya gelen bulut, Ankara'nın
merkezine de gelir. Geldi de. Bu yanılgıya kesinlikle düşmemek lazım.
Efendim haber verildi verilmedi.. Bu tamamen yanlış bir şey. Acaba haber
verilmesine rağmen önleyebilirler miydi? Önleyemezlerdi. Çünkü ordunun
silahına , tankına, topuna hiç bir siyasi güç karşı koyamaz kerdeşim.
Nitekim dayanamadı. Askeri dönemlerde sivilleşmiş askerler bile silahlı
aktif gruplarakarşı duramamışlardır. Türk siyasi hareketinin lideri
gidip taviz vermiştir. Bir saraj patladığında nasıl önünde durulamayacağı
gibi,yine aynı görüşümü muhafaza ediyorum. Şayet ihtilelden önce
seçimlere gidilseydiihtilal olmazdı. Çünkü ihtilalciler kötü niyetli
insanlar değillerdi. Bu askeri darbenin gelişi konusunda CHP'nin tarihi
misyonunun gerçekleri de ilerde yazılacaktır.
-İhtilali hazırlayanlar CHP'liler mi?
Gökdeniz: Efendim öyle demeyelim de, daha yumuşak birifadeyle ihtilalden
başka bir çare kalmadı diyelim.Bakın sonra ihtilalcilerin hepsi de CHP
ve İnönü sempatizanıdır.Bu tarihi misyon içinde, bunlar yazıldığı zaman,

bunun doğruluğu yanlışlığı o zaman tartışılacaktır. Tabii istihbarat
teşkilatlarının hakim oludğu olamadığı şeyler vardır. O saman MAH bize
haber vermediki gibi şeyler yanlıştır, doğru değildir.
-Samet Kuşçu, bir Türk subayı, darbe hazırlıklarının içinde, Amerikalılara
sığınıyor.
Gökdeniz:Bu tamamen tesadüftür. Çünkü Samet Kuşçu'nun sorgulamasını
Nevzat Bey yapıp sonradan MAH'a teslim etti onu. Bunların hepsi Başbakan'a
verildi. Ahmet Salih Korur'a verildi. Genelkurmay Başkanı'na verildi.
Benim o tarihteki tavsiyem,Sayın Namık Gedik'e söyledim. Bunlara karşı
önemsemeyen bir havaya girin dedim. Çağırın ihtilal yapacak 9 subayı
konuşun, üstüne gitmeyin olayın dedim. 'Türkiye Cumhuriyeti sizin
teşebbüslerinizle yıkılmaz' deyip önemsemeyin dedi. Aksine ttular
sordular. Harbiyeyi askeri mahkemeleri falan soktular devreye. Bir bakıma
savunma gücü kazandırdı bunlar. Dayanıştılar. Bu defe askerlerde
arkadaşlarını kurtarma çalışmaları başladı.Bence o zamanın iktidarı çok
yanlış oynadılar.
MENDERES KARİZMASINA YENİLDİ
- O dönem MAHve siz görevinizi yerine getirdiniz mi?
Gökdeniz:Yüzde yüz yerine getirmiştir. Herşey ellerindeydi. Daha ne
yapılacaktı ki? MAH'ın verdiği istihbaratları hiç önemsemediler,aksini
yaptılar. Gerek iç, gerek dış istihbaratta hiç birini dinlemediler.

bunların en büyük sorumluluğu rahmetli Adnan Menderes de .Menderes
kendine özgü kişiliği olan karizmatik bir insandı. Halkla doğrudan iletişimi tercih ederdi. Hatta CumhurbaşkanıCelal Bayar'ın kendisini
kıskanmasını gerektirecek boyutlaravaran karizması vardı. Bu karizmanın
yarattığı ortam içerisinde böyle şeylere önem vermemiştir.Bir konuşmasıyla bunların hepsini halledeceğine, herkesi etkileyeceğine
kaniydi. İçpolitikadatabi. Dış ilişkilere gelince ; o zamanın gözü, kulağı Fatin Rüştü Zorlu'ya güveniyordu. İyi de bir diplomattı.O günlerin koşulları içinde Zorlu , bir kişilik basmıştır Türk dış politikasına.Bir kere daha görülmüştür ki dışişleri kişiliklerle yürütülmektedir. Kişiliğini basmayan dışişleri Türkiye Cumhuriyetini de
yansıtamamıştır. Tabi bireyden çok dışişleri musyonunun dışarıya yansıması
çok daha önemliydi. Olmuşlardan ders alarak nasıl olması gerektiğine
gelelim biraz da.

Şimdi yasal olarakkuruluşumuz var. Herşeyi var. Bütün içindeki çalkantılar, hatıratyazacak kadar ileri gitti. Bu çekişmeler teşkilata
son derece zarar verdi ve vermektedir de. Buradaki şey şu; MİT sivilleştirilmeli. Ben olayı böyle algılamıyorum.MİT sivilleştirilmeli veya askerleştirilmeli yanlış. İkisi deolmalı. Her ikisi de bir ahenk içinde ve başarılı oldukları alanlarda düzenli bir şekilde kullanılmalı.
Çatışma yaratılmamalı.

İSTİHBARAT ENTELLEKTÜEL FAALİYETTİR

İstihbarat entellektüel bir faaliyettir. İstihbarat öyle ham bir koyun değildir. Kesildikten sonra nasıl bonfilesi, şişliği, kıyması ayrı çıkarsa
öyledir. Yani işlemek gerekir. İstihbarat bir zihinsel faaliyettir. Entellektüel bir birikimdir. Bu olmadan istihbarat olmaz. Bugün

yanlışlığın bir diğer yönü şudur. Tansu hanım bile efendim bana şu
operasyondan bilgi verin der. Kardeşim sana bilgi verilmez. Çünkü
operasyon canlıdır. Operasyon sonucunda elde edilen bilgiler ayrılır,
toplanır, ayıklanır ve sizin sofranızakonulacak hale gelir. O nedenle
birinci yanlış bu.Ham bilgi verilmez. Üretilir imal edilir. ham olan
işlendikten sonra verilir. Dolayısıyla bir analiz grubunun varlığı
şarttır. Bakıyorum bugün başbakanın etrafındu bulunanların iyi yorumcu
olmaları lazım. Başbakan'a bunların ne olduğunuiyi anlatmaları lazım.
Başbakan bunu dinlesin veya dinlemesin bunun mutlaka anlatılması lazım.
Türkiye'de bugüne kadar bütün başbakanlar , bunların hiç bir istinası
yoktur, hepsi istihbarattan ürkmüştür. Bunun nedenini ben hala çözebilmiş
değilim. Onun için danışmanlara görev veriyorlar. Danışmanda bilgi
kalıyor. Ulaşmıyor. Zamanında ulaşmıyor.
- İstihbarat örgütlerinin aykırı çalışmalarının bunda bir etkisi olabilir
mi?
Ğökdeniz:Şöyle oluyor; Başbakanlar kendilerine her şeyin aktarılmadığı
kanısındadırlar. Bunda da hiç bir istisna yoktur. Bugüne kadar ki
Başbakanların tamamı Türk istihbarat servisinin bilgilerin tamamını
kendilerine aktarmadığı kanısındadırlar. Sadi Koçaş bile bana bilgi
aktarmıyorlar demedi mi? Askerlikten geliyor du istihbaratla ilgili
koordinasyon görevi verilmişti. O bile böyle söylüyordu, Nihat Erim
zamanında.

Peki kardeşim al sana aktardık rapor önünde. Ne yapacaksan buyur göster?

Raporunda sonderece önemli bir şey var. Şimdi Clınton'dan örnek
verilim. Clınton ve ekibi tıpkı bizim 1950 lerdekiAnadolu'dan fışkıran
Demiokrat Parti yönetimi gibi devlet yönetimini bilmiyor. Sonra bu tür üst
düzey görevlere gelen insanlarınbir bilgi birikimiyle birlikte
politikayı yapıcı özelliklerinin bulunması lazım. Bakıyorum da Clınton'un
hareketleri Pentagon ve diğer merkezlerle arasındakianlaşmazlıklardan
doğuyor. Clınton ve ekibi politika üretmiyor. Örneğin Clınton olsaydı
Körfez Savaşına asla karar veremezdi. Bugün Türkiye'de bir ürkeklik var.
Cesur kararlar alacak bir aktivite yok. MİT raporları objektif olarak
hazırlanmalı ve bir sonuç vermelidir. Bir arade için tavsiyelerde
bulunulsun ve açıklayıcı gerçeklerlerle, kesin yargılara varılmalıdır.
Sonuçta takdir zatıalinizindir gibi açık bırakılırsa olmaz. Ama zorlama da
olmamalı. Objektif yaklaşılmalı. Raporunbir mesleki kıskançlık ve
tarafın isteği gibi görünmemesi lazım.

DIŞ İSTİHBARAT NOTUMUZ ORTA

-Türkiye dış istihbarat yapabiliyor mu?Türk dış istihbaratını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Eskiden olduğu kadar dış istihbarat yapılabiliyor.

- Bunu notlandırırsanız sonuç ne çıkar?

Gökdeniz:Orta. Şimdi bir iktidarın istihbarat teşkilatına hedefler
vermesi lazım.Bu hedefler etrafında istihbarat yapılması lazım. bu
istihbaratlarabakıyorum da artık kişiselleştirilmiş durumda. Başbakana

doğrudan Azarbeycan'dan Mehmet Efendi bir istihbarat yolluyor. böyle
olmamalı. Bu bir zafiyettir ve bundan arındırmak gerekir.Bunun nedeni de
görevlerin kişiselleştirilmesidir.bunların da yanılışları çok olabilir.

-PPK ile mücadeledeistihbarata bir not verecek olursanız.....

Gökdeniz: Son bir yılda ortaya yaklaştı.Ondan öncesi ise zayıftır. Hatta
yok gibi bile.

-Bunun nedeni nedir?

Gökdeniz : Nüfuz edememek. Hululderlerler. Sızamamak. Sızan ajanların
da çift taraflı çalışmaları PKK ya yaramıştır.

- Dünya'da yeni bir yapılanma yaşanıyor. bu yapılanmada gizli servislerin
yeri ne olacaktır?

Gökdeniz: İstihbaratlar sadece bir siyasi faaliyet olarak yorumlanıyor.
Ekonomik, kültürel , teknolojik istihbarat olarak gelişen kollar var.
Globalleşme karşısında acaba eski misleklersona mı eriyor? Teknik
olanakların artaması bu işin de sonunu mu getiriyor?Amerikalılar ne
diyor, ' Biz Saddam'ı uzaydan çektiğimiz fotoğraflarla adım adım
izliyoruz'. Peki izliyorsun da bugüne kadar Saddam için ne yapabildin ki?
İşte burada istihbaratın beşeri yönü ortaya çıkıyor. Teknik imkanlar son
derece artmıştır. Ama teknik olanaklaristihbaratta insan unsurunun
altyapısını oluşturmaktadır.Onun tamamlayıcısıdır. İstihbaratın ana
unsuru insandır. Ancak diğer önemli bir şey istihbarat kaynaklarının
geçirdiği önemli değişimdir. Artık açık kaynkalarla yapılan istihbaratlar

gizli servislerde yüzde 75'e yükseldi.Bu açık istihbaratın yükselişidir.

Washington Post gazetesinde çıkan bir makale çok önemlidir.Çünkü o da bizim eski ulus gazetesi gibi özelleştirilmiş bir resmi organ niteliğindedir. Le Monde gibi gazetelerde son derece önemli yazılar çıkıyor. Bunlar okunduğunda çok önemli bilgiler elde etmek mümkün oluyor.

Açık kaynaklarartık daha fazla öne çıkmıştır. bunların önemi artmıştır. bunlarla yetişemediğimiz yerlere de gizli kaynaklarla erişiyoruz.

DARBELERDE GİZLİ SERVİSLER HEP HABER VERDİ

- Darbeleri yaşadınız.Bu dönemlerde istihbarat ünitelerinin yapması gereken ama yapamadıkları bir şey var mı?

Gökdeniz: Şimdi ibtihbarat kendi alanında bilgi dağıtmaktır.yetkilileri bilgilendirmektir. Bence sorun bilgiyle donatılan kişilerin bu istihbaratı nasıl kullanacaklarını bilmemeleridir. İstihbarattan ürkmeleridir.Ben şimdi ne yapacağım sendromuna giriyorlar.Buradaki sorun istihbarat çok mükemmel olsa bilebunu kullanacak olanlar mükemmel değil ki. Şimdiki sıkıntı devlet adamının olmayışında. Misyon sahibidevlet adamı yok.

İstihbarat kadar önemli , belki de ondan daha da önemli olan onu değerlendirecek yönetici sorunudur.

- 1970 li yıllar Türkiye'de işkenceli istihbarat dönemleri olarak adlandırılıyor. siz ne diyorsunuz?

Gökdeniz: O dönemler tamamen ihtilal şartlarınınteşkilata hakim olduğu zamanların kalıntılarıdır. Operasyon ile istihbaratı ayırmak lazım.

sorgulama yöntemi ile işkenceyi ayırmak lazım.Arap ülkelerinde sorgulama
yöntemi her türlü işkenceden geçer. Sorgulama yöntemleri içinde son derece
bilgili sorgulamacılar lazım. Sorguladıkları konuyu iyi bilmeleri lazım.
Peki dayık attınız adam bir şeyler söyledi. Onu bilginiz ve görgünüz yoksa
başka bir şeyle birleştirmeniz mümkün değildir.
İSTİHBARAT ÖRGÜTÜNE HEDEF VERMEK LAZIM
- İstihbarat örgütünün canlı ve aktif kalabilmesi için ne yapmak lazım?
Gökdeniz: Hedef vermek lazım, görev vermek lazım.
- Son dönemde ortaya çıkan bazı gizli servis örnekleri var. ÖrneğinJİTEM.
siz bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?
Gökdeniz: JİTEM'in ortaya çıkması aslında kaçakçılık ile ilgilidir. Ama
daha sonra zamanın Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e doğrudan haber yollayan
kişiler aracılığıyla kullanılmıştır. Bu son derece tehlikeli bir şeydir.
JİTEM böyle kullanılmıştır. JİTEM'in stratejik istihbartta bir tecrübesi
de yoktu. Ama Güneydoğu'da oluşan istihbarat eksikliğibir ikinci kanal
gibi ayrı bir frekansta çalışmaya itmiştir. Benim görebildiğim kadarıyla
yanlışlıklar bundan kaynaklanmıştır. İkili çeketme sistemi yerine bölgeden
canlı, operasyonel haberler gelmeye başlayınca MİT'in verdiği bilgiler
tuzssuz diyet çorbasına benzemiştir.Oya MİT'in istihbaratı daha
doğrudur. JİTEM'in verdiği haberler imal edilmemiş ve senteze ulaşmamış
haberlerdir.Tabi bu şekilde gelişen olaylar içinde kendisini bulan

eleman bir anda Suriye'ye Mısır'a gitmiştir. Çünkü kaçakçılarla iştigal
ettiğin zaman da İran'a gidiyorsun. Bu gelişmelerden elde edilen bilgileri
de MİT'e vermemişlerdir. Bir başarının sahibi kendileri olmak pahasına
Jandarma İstihbarat Teşkilatı kendisine özgü bir çalışma sistemi
benimsemiştir.Son derece sakıncalı bir yoldur. Bizim daha eskiden
yaptığımız küçük gruplar gibi yapmıştır. Aslında bunlar bir istihbarat
teşkilatı değildir. Bunlar operasyonel birliklerdir.bu küçük gruplar
aynı zamanda vurucugüç olmuşlardır. Bu da tabi aralarındaki çekişmeleri
arttırmıştır.Sonunda da aralarından ayrılanları bertaraf edecek
şekilde kararlar almışlardır. Çünkü bazı şeylerin üzerine gidip de onların
açıklanması son derece sakıncalı görülmüştür. Bu çekişmeler sonunda
teşkilat kendi kendini yemiştir. Benim yorumum bu.

-İstihbarat bir entellektüel faaliyettir diyorsunuz böyle bakılırsa eleman
kalitesi açısından da bir sorun ortayaçıkmıyor mu?

Gökdeniz: Sorun var tabi. Daha alınırken istihbarat elemananın çok bilgili
ve görgülü olması lazım. Üniversitelerde özel olarak yetiştirilmeleri
lazım.Sonra üniversitelirin istihbarattan korkamamaları ve MİT ile
ilişkiden çekinmemeleri lazım. Hemen damgalanıyor MİT ajanı diye. O zaman
Stanford Üniversitesinde çalışan profesörler neden damgalanmıyor? Oturup
kitap yazıyarlar gizli servisleriiçin.

MİT'İN HATASI

- Ama bundaki hata MİT'in bugüne kadarki faaliyetleri ve kullanılış biçimi

değl mi?
Gökdeniz: MİT'deki hata şu : MİT bir analiz yapmak için bir profesöre de
güvenmiyor. Bu bilgileri de vermiyor. Açık değil. Halbuki Amerika'dabu
bilgiler tamamen analizciye veriliyor. İstihbaratın en çirkini açık olanı
gizlemektir.
- Yeraltı dünyası ile gizli servislerin, polislerin bağlantıları nasıl
sağlanıyor?
Gökdeniz:Bazı ihtiyaçlar doğmuştur. bunun sonucunda örgütlenmeler
olmuştur. Yoksa ne örgütlenme olur ne de başka bir şey ortaya çıkabilir.
Burada en önemlisi polise güvenmeyen hiç kimse de babalık etmeye
kalkışamaz. Polise bir baba nasıl güvenir veya ona ulaşmanın nasıl
yollarını arar? Bunlar politik yollarla olur. Ortada bir parti vardır ve
bunun aracılığıyla nüfuz ederler. Adamlar edinirler,bunula sağlanan
birliktelik daha sonra kamu kudretini kullanmaya dönüşür.
- İstihbaratçalışmalarınız sırasında unutamadıklarınız var mı?
Gökdeniz: Var ama bunları açıklamam mümkün değil.
- Açıklanabilecek olan hiç mi yok?
Gökdeniz:Adam aslında ajan. Ama diplomat kisvesinde. Romen. bir süre
izledik, sonra kaybettik. Netice de hiç umulmadık bir yerde, İstanbul
açıkhava tiyatrosunda çekilen bir fotoğrafta onu gördüm. Demekki adam bizi
atlatıp sonra tekarar Türkiye'ye girmiş. Tekrar vizyonumuza girdi.
CIA, RUM CASUSU ELİMİZDEN KAÇIRDI
Seyrodafilis diye bir adam vardı. ENOSİS cemiyetinin bir elemanıydı. Bu

izlendi sonunda bazı bulgular bulundu. Bu sıradao tarihe kadar ben onun
Amerikan istihbaratıyla ilişkisini bilmiyordum. Mahkemeye sevkettik ama
sersbest kaldı. Biz onu yeniden izlemeye aldık.Ama birgün Tünel'de
kaybettik. Yıllar sonra CIA'nın İstanbul temsilcisi Laysırsınbana bunu
açıkladı. "Biz onu Tünel'de aldık ve daha sonrabir şileple Türkiye'den
uzaklaştırdık" dedi.
Bir de bir ünlütavernacı vardı. Türklerin bağrına bastığı bir ünlü
tavernacı. Daha sonra bunun Amerikan istihbaratının ajanı olduğunu
öğrendiğimde , benim için sürpriz oldu.
Yabancı istihbaratçıların bizim azınlıkları kullanmaları bir gelenektir.
Türklerden ziyade bunlardan yararlanılır.
- Telefon dinlemesi çalışmaları rahat yapılır mı?
Gökdeniz:Yapılır, rahat yapılır.
- O günkü tenkolojiyle 1960'larda kaç kişiyi bir günde dinleyebilirdiniz?
Gökdeniz:Bir günde 8 kişiyi dinleyebilirdik. Bazen de yardım alırdık.
bunların deşifrelerini hemen yaptırırdık. Bu konuşmalarda metresler ,
ayıpçı şeyler yeralabilir.Ama bunları biz önemsemez kendi işimize
bakarız. Bazen bir çuval pirinç içinde iki tane taş ararsınız. Zor iştir
yani. Dinleme çok önemlidir.
1960 SONRASINDATÜRKİYE'DE GİZLİ KALMADI
-Şahsi bilgiler de kullanılır mı?
Gökdeniz: hayır.
- Garartisi nedir?
Gökdeniz: Bunun garantisi devletin kendisidir ve gelenekleridir.Bu

sırlar muhafaza edilir ve özel yaşamlara son derece saygılı davranılır.

Hani bazıları der ya ben bildiklerimi açıklasam yer yerinden oynar diye.

Bizim ki de öyle. Ama 1960'dan sonra Türkiye'de gizli diye bir kavram

kalmadı. Her zaman her şey açıklandı. İhtilalciler bile savunma gibi

hatıralar yazdılar.

- Uyum içinde çalıştığınız istihbaratçılar kimler?

Gökdeniz: Ziya Selışık, aynı zamanda bizim hocamızdır, bir de Fuat Doğu

Paşavardır. Uyum sağlayan ve iyi çalışan insanlardır.

- Bir Hiram Abas olayı var gizli serviste. bunu nasıl

değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz:Hiram Abas son derece iyi yetişmiş bir insan. Ama sivil

olmasına kurban gitmiştir. Sağ olsaydı şimdi teşkilat açısından son derece

yararlı olurdu.

-Hangi yabancı servisi başarılı buluyorsunuz?

Gökdeniz:Tabiki Rus KGB çok etkiliydi. Çok iyi ve yaygın bir istihbarat

ağları vardı. En iyi ajanları hep TASS ajansının muhabirleri arasından

çıkardı. Son derece zeki, uyumlu ve Türkçeyi iyi kullanırlardı.Ben

Amerikan servisini pek beğenmem. Ruslar kadar profesyonaldeğiller.

- Yunan gizli servisi Türkiye'de çok etkin midir?

Gökdeniz: Yok . Onların etkinliği bizim Yunanistan'da ne kadar etkili

olduğumuza bağlıdır?

- Türkiye dış istihbaratta etkin midir?

Gökdeniz: Türkiye zaaflarından kurtulmaya çalışıyor ve etkin hale gelmeye

başladı. Yıllar öncesinde başlayan ve bu son yıllarda giderek düzelen bir
istihbarat atağı var.Ancak etkin kararları hükümet verir. Hükümet karar
veremeyincve o iş yapılamaz. İstihbartta en önemli şey kurala uymaktır.
Uymazsanız zaaflarınız ortaya çıkar.Ama şunu söyleyeyim MİT içindeki
köstebek ve ajanlar yok denecek kadar azdır.

- Bunlar açığa mı çıkartılamıyor...

Gökdeniz: Hayır hayır böyle bir şeyolsa ayıklaması olur. Bu teşkilatın
şanlı ve çok önemli bir geçmişi var. Çok güçlü gelenekleri vardır. Biz
gizli servisimize campany, şirket demiyoruz. Bizim servisimiz çok
önemlidir. Diğerlerinde alınıp satılma olur.Türkiye'deki teşkilatta
alır ama satılamaz.

MİT SİYASETÇİ TARAFINDAN KULLANILMAK İSTENİYOR

- MİT in kullanımından kaynaklanan hatalar mıdır yanılşa yolaçan?

Gökdeniz: Bakın, 1960 ihtilalinden sonra Mason bir bakan MİT de ve
emniyette ne tür bilgilerin olduğunu öğrenmek ister. Ama kendisine o
bilgilerin ancak gerektiği kadarı aktarılır. Çünkü o bilgileri kendisi
bağlı olduğu Mason locasına aktarmak için ister. Bunda devlet menfaati
yoktur. Sonra Osman Bölükbaşı'nın dosyası falan...bunlar istihbaratı son
derece çirkinleştiren olaylardır. Ben bunların hiç birisine alet olmadım.
Çünkü devletin yönetilmesinde şahısların bilgilerinin özel kullanımı
olmaz.

-Sağolun.

Gökdeniz: Sizde .

-ALTINCI BÖLÜM-

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI: MİT (6 TEMMUZ 1965): DEVLET İSTİHBARATINI YENİLİYOR

MAH, yani gizli servis, 6 Temmuz 1965 tarihinde çıkartılan 644 sayılı yasa ile artık yeraltı örgütü olmaktan çıkıp, bir haberalma teşkilatı haline dönüşür.Yasal düzenleme istihbarat çalışmalarına çok şey kazandırmıştır.

Yasa, İçişleri Bakanlığı 2 numaralı cetvelinde Emniyet Müfettişi veya uzmanı kadrosunda bulunan bütün MAH elemanlarını, MİT bünyesine geçirdiği gibi, Türkiye'de bu alandaki ilk örneği de oluşturur. MİT'in bugünkü ana yapısını ortaya koyan düzenleme, bu yasaya ve 1983 yılında gerçekleştirilen düzenlemeye dayanılarak yapılmıştır. MİT Müsteşarlığı Makamı da bu yasayla ilk kez oluşturulmuştur. Yasaya göre MİT Müsteşarı, Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşü, Başbakanın oluru, Cumhurbaşkanı'nın onaması ilegöreve getirilir. MİT personeli diye, teşkilatta çalışan ve yasalarla belirlenen sınırlar içinde yazılı ödevleriyerine getiren kimselere denir.

Yasanın bütününe göreMİT'in görevi özetle:

"Devletin milli güvenlik politikası ile ilgili planların hazırlanmasında esas olacak askeri, siyasi, ticari, iktisadi, mali, sınai, ilmi, teknik, biyografik, psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı devlet çapında toplamak Başbakana, Milli Güvenlik Kurulu'nave gerekli resmi makamlara ulaştırmak, yaymak, istihbarat ileuğraşan bütün daire ve kurumlar arasında koordinasyon sağlamak, psikolojik savunma icaplarını

yapmak ve istihbarata karşı koymak" olarak belirlenmiştir.
1983 yılında değiştirilen 644 sayılıyı yasanın yerine 2937 Sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu getirilmiştir. Bu yasanın 4.maddesinde Milli İstihbarat Teşkilatının görevleri olarak şunlar sayılmıştır.

a) Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına,
bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana
getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve
muhtemel faaliyetler hakkında Milli Güvenlik İstihbaratını Devlet çapında
oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı,
Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak,

b) Devletin milli güvenlik siyaseti ile ilgili planların hazırlanması ve
yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli
Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili Bakanlıkların istihbarat istek
ve ihtiyaçlarını karşılamak,

c) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi
için Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana tekliflerde bulunmak,

d) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma
faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun
sağlanmasında yardımcı olmak,

e) Genel Kurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber
ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına
ulaştırmak,

f) Milli Güvenlik Kurulundan belirlenecek diğer görevleri yapmak,
g) İstihbarata karşı koymaktır.
Ama bu isteklere karşın gerekli yapının sağlıklı ve güvenilir bir şekilde
oluşturulmasına olanak da yaratılmamıştır. Bütçesi kadük ve siyasi
beklentisi bol bir kuruluş haline dönüştürülen MİT, bunun acısını çokça
çekmiştir. MİT istihbarat için yaşamsal önemdeki ve olmazsa olmaz
kurallardan biri olan isitihbaratın koordinasyonunda dahi, diğer
kuruluşlara ve özellikle asker yapıya söz geçirememiştir. Yasa'da devlet
düzeyinde iç istihbarat uygulamaları da kendisine bırakılmasına karşın
MİT, bu alanda hep tartışmaların göbeğinde bulunmuş ve ve diğer
kuruluşların istihbarat birimlerinin ateşi altında kalmıştır. İç
istihbarat konusunda MİT'in düzenlediği raporların yarattığıfırtınalar
sonunda hep MİT zararlı çıkmıştır. Çünkü bu alan rant ve çıkar açısından
karanlık odakların politika ve bürokrasiyle kol kola gezdiği yollardır.
Bunlara MİT'in gücü hiç bir zaman yetmemiştir. Örneğin kamuoyuna "MİT
raporu skandalı " olarak yansıyan olay buna en iyi örnektir. 1987 yılında
siyasi baskıların da yazılmasında etkili olduğu raporun içinde yeralan
adlar ve ithaf edilen suçlamalar o denli büyüktür ki, sistem kendini
korumak içinMİT'i kurban vermiştir. Rapordaki suçlamalar ve suçlananlar
hakkında bir işlem yapılmamıştır.
MİT'ten halk korkmakta ama bürokrasi bunun tam tersine bir tutum izleyerek

yasal zorunlulukları açısından vermesi gereken bilgileri dahi MİT'e
sağlıklı ve düzenli bir şekilde iletmemektedir. Yasasında kendisine
verilen yetkiler karşılaşılan buiç direnç nedeniyle MİT' ce
kullanılamamaktadır.

KİMİN KULLANDIĞI BELLİ OLMAYAN TEŞKİLAT: MİT

MİT'in sıkıyönetim, savaş hali ve olağanüstü hal gibi olağan dışı yönetim
dönemlerinde nasıl ve kime bağlı olarak çalışacağı, Silahlı Kuvvetler ve
diğer birimlerle ilişkilerinin nasıl olacağı konusunda bu yasa Milli
Güvenlik Kurulu'nun istişari görüşü alındıktan sonraBakanlar Kurulu'nun
özel talimatını gerekli kılmaktadır. Oysa bu durumlarda Türkiye'de hiç bir
zaman Bakanlar Kurulu etkili olamamıştır. Askerler kendi
görevlendirmelerini kendileri yapar duruma gelmişlerdir. Ötesinde de
siviller ya korkularından ya da bilgisizliklerinden olsa gerek yasalarda
ellerinde bulunan yetkileri kullanmamışlardır. Bunun en güzel örneğini
1980 sonrası yaşanan Güneydoğu olayları sırasında ilan edilen Olağanüstü
Hal uygulamasında görmek mümkündür. Bakanlar Kurulu MİT için uygulamanın
olduğu 13 il deki faaliyetlerine ilişkin ayrıbir görevlendirme
yapmamıştır. Ama askerler MİT'i dışlayarakkendi istihbarat örgütünü
oluşturmaya da bir başka deyişle MİT'i " By Pass "etme yoluna
gitmişlerdir.

Aslında yasanın bu hükümleri MİT'i sivil otoriteye; Bakanlar Kurulu'na,
bağlı kalma konusunda uyarı niteliğindedir.Ancak 1965 li yıllarda
kadrolarının hemen tamamı asker kökenli olan MİT, yasaya rağmen

sivilleşememiştir. MİT'in dışındaki diğer kurumlar dabu sivilleşememeden
nasiplerini almışlar ve sonuçta yazılı metinlerde bulunan ama uygulanmayan
pek çok düzenlemeyle karşı karşıya kalınmıştır. Yani bir türlü
ulaşılamayan hukuk devleti ve halkın egemenliği kavramlarına ne yazıkki
yinevarılamamıştır. Bunda yaşanılan askeri darbelerin de büyük payı
olmuştur. Ayrıca MİT Müsteşarının seçiminde askeri kadroların, istişari
olan Milli Güvenlik Kurulu kararlarını, nihai şekilde yorumlamaları ve
istedikleri bir adı, kendi içlerinden müsteşar atamaları, sivilleşmeye
engel olmuştur. Bir kaç küçük ama önemli örneği dışında hiç bir muvazzaf
subay daasker kaynağı dururken, sivil eleman yetiştirilmesi veya
kurumlaşmayı düşünmemiştir.

PAŞALAR İSTİHBARATI NASIL BİLİR

Bir MİT elemanının anlatımıyla asker ile sivil arasındaki mücadele hep şu
şekilde gelişmiştir:

" Paşalar gelir ve bize derler ki:' İstihbarat sizin işiniz ben ona
karışmam ama sizi dışarda temsil ederim. Zaten biz kıtayı düşünüyoruz.'

Daha sonra aynı Müsteşar Paşa 6 ay içinde bizim teşkilatın içinde
kendisine yaklaşanlarla birlikte bir anda istihbarat uzmanı kesilir ve
hatalarını dile getirenlerden başlayarak kelle almaya koyulur. Sonuçta da
ortada ne gelenek kalır ne adam ne de yönetmelik. Hepsi değişir. Bizim bu
durum halk arasında derler ya,' çok ezilen toprakta çim bitmezmiş 'diye

ona benziyor. Her gelen kendi çizmesine ve çimine güveniyor. Ortaya
dinamik ve örnekleri arasında en niteliklibir yapı bulunmasına karşın
garip bir kurum çıkıyor."
Evet bu bir yorum. Ancakistihbarat konusunda sadece MİT veya asker
değil Türk insanı ve oluşturduğu kurumlarında da büyük bilgisizlikler ve
başıboşluklar yaşanıyor. Örneğinbir Ortadoğu kökenli öğrenci doktora
veya master çalışmasını gerekçe göstererek Türkiye'nin su veya diğer
enerji rezervlerinin yerleri ile buralara ilişkinen ince ayrıntılara
kadar bilgi toplayabiliyor. Ama bu kişinin kimliğine ilişkin bilgiler,
bunları veren kuruluşta yeralmıyor. Bir yardımsever memur Türkiye'nin
teknik yapısına ilişkin bilgileri bir kalemde karşı tarafa iyi niyetli ama
bilgisizce aktarabiliyor. Çünkü bu konuda gizlilik masalı eğitimsiliği ve
bilgisizliğiberaberinde getirdiği gibi, bunları örten de bir perde
oluyor.
Bu yüzden kifayetsiz ama muhteris yöneticiler yurtdışında yayınlanan
gazetelerden alarak Türkiye'ye gönderdikleri haber metinlerinin üzerine
kırmızı kırmızı "Çok Gizli" damgaları basabilmektedirler.
Bu damgalardan bir ara çokça sıkılan ve gelen istihbaratların gazete
haberi olmasına sinirlenen Dışişleri eski Müsteşarlarından Büyükelçi Fuat
Carım bu tür haberleri istihbarat diyerek bakanlığa gönderen diplomatların
maaşlarından telgraf paralarını kestirmiştir.

SİYASİ ÇEKİŞMELER VE MİT

Siyasi çekişmeler yıllar yılı MİT'i ençok yaralayan etkenler arasında
bulunmaktadır. Örneğin darbeleri öyle veya böyle Süleyman Demirel'e her
seferinde öncesinden haber veren MİT, sonuçta hep Demirel tarafından " MİT
Afrika'daki kabilelerin içinde ne olup bittiğini bildirir ama darbeleri
haber vermez" denilerek eleştirilmiştir.
Oysa MİT'in yurdışıistihbarat açısından öyle Afrika'daki bilgilere
ulaşmasıçok kolay bir olgu değildir. Çünkü bu bir parasal ve eğitimsel
sorundur. MİT açısından son yıllardaki atağı dışında ne para ne de eğitim
olanakları yurtdışı haber toplamada elverişlidir. MİT dış istihbarat
açısından batılı müttefiklerine bağımlı bulunmaktadır.
Peki ama MİT'in onca çaba harcayarak getirdiği istihbaratlar ne
olmaktadır? Türkiye'de yanıtlanması gereken bir soru da budur. Bu
istihbaratlar siyasi çekişmeler veya liderinogünkü rah haline göre
değerlendirilmektedir. Örneğin Uğur Mumcu'nun öldürülmesinin hemen
ertesinde bütün yetkililer bu olayın bir yabancı istihbarat veya örgütün
işi olduğu yolunda açıklamalar yapmışlardır. MİT ne yapmıştır? Hiç bir şey
yapamamıştır. Çünkü 24 Ocak 1993 günü gerçekleşen bombalı suikastin
ardından MİT'in elinde bu konuda bir bilgi mevcut değildir. Ama yapılan
araştırmalar sonucunda İran'ın desteklediği veya gizli servisinin
Türkiye'ye soktuğu bazıkatillerin bu olayı gerçekleştirebileceği MİT
kaynaklı haberler olarak basına yansıyınca, dönemin Cumhurbaşkanı Turgut
Özal çok iyi tanıdığı MİT üzerine şu yorumu yapmıştır:
" MİT içinde bazı gruplar İran ile Türkiye'nin arasını bozmak için bu tür

senaryolar üretmektedirler. Bunların bir kısmı çalışır gözükmek, diğerleri
de pa kazanmak istiyorlar. Bu olayla İran'ın ilişkisi yoktur"

ÖZAL'IN İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ

Özal sanki olayın ardındaki gücü bilmektedir. Oysa bir Cumhurbaşkanının
devletten bilgi alacağı varsayılırsa ve MİT'de bu konuda İran parmağını
işaret ediyorsa Turgut Özal'ın böyle konuşmasının gerekçesini anlamak
mümkün müdür? Ancak unutulmaması gerekenbir geçek daha vardır. O da
Turgut Özal'ın eski MİT elemanları ve polislerden kurulu bir özel
istihbarat birimini Çankaya köşkünde kurduğu ve kullandığıdır. Yani
devlettin içinde ama aynı zamanda dışında bir istihbarat ünitesi Turgut
Özal için çalışmıştır. Bunlar ne yapmışlardır? Bunun bir örneğini Uğur
Mumcu için yürütülen soruşturma oluşturmuştur. Uğur Mumcu için bu birim
Turgut Özal'ın emriyle özel bir soruşturma yürütmüştür. Ama bu soruşturma
Mumcu'nun ölümünden sonra olayı aydınlatmak için değildir. Uğur Mumcu
Dışişleri Bakanlığına alınan zırhlı araçlarla ilgili skandal dosyaları gün
ışığına çıkarttığındaÖzal, emrindeki istihbarat biriminin elemanlarına
Uğur Mumcu'nun mali ve sosyal durumunun araştırılarak bir rapor
hazırlanmasını emretmiştir. Yöni Uğur Mumcu özel dosyasını istemiştir.Bu
olay Uğur Mumcu tarafından öğrenilmiştir. Evet isteyen kendi istihbarat
servisini kurmaktadır. Yeterki gücü olsun. Ne de olsa özel istihbarat

kurumları geleneği siyasilerimizdeki bir büyük hastalıktır ve bu
hastalığın tedavisi olan demokratikdüzene geçiş için Türkiye'nin daha
epey yol alması gerekmektedir.
Turgut Özal'ın bu istihbarat birimi daha sonra iktidiar değişikliğinde
Özal ile düşman kardeşleri oynayan dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in
talimatıyla İçişleri Bakanı İsmet Sezgin tarafındanlağvedilmiş ve burada
görev alan kişilerbaşka birimlere dağıtılmıştır. Bu konudaki açıklamayı
1992 yılında İçişleri Bakanı İsmet Sezgin yapmıştır. İşte bu dönemin
ardından Uğur Mumcu suikastiyle ilgili olarak Özal'ın açıklaması
ilginçtir. Mumcu suikasti sırasında bu birim dağıtılmış gözükmektedir.
Yani Cumhurbaşkanı sadece MİT ve Emniyet'den bilgi almaktadır. Ama
konuşmasında onların verdiği raporlara aykırışeyler dile getirmektedir.
Ancak daha ilginci buna yanıt olarak Başbakan Sülayman Demirel'in
açıklamasıdır. Demirel :
" MİT bana bağlı, bilgiler bana geliyor. Ben MİT'in bana doğru bilgiler
getirdiğini biliyorum." demiştir.
Evet Demirel-Özal kavgasının bir başka boyutunda MİT yine polemiklerin tam
ortasında kalmıştır. Herkes kendi istihbarat servisiniisterken, Türkiye
ve Türk halkı için çok önemli bir kurum olan MİT, arada kaynayıp
gitmektedir.

MUAMMER AKSOY'UN KATİLLERİ MİT RAPORUNDA

İşte tam bu sıralarda MİT, Türkiye açısından çok büyük önem taşıyan bir

istihbaratını Başbakan Süleyman Demirel'e sunar. Bu istihbarat ne midir?
Türkiye'debir kasırga gibi esen "Faili Meçhul Cinayetler" konusunda
tetiği çeken ellerin bir kısmını gösterenlistedir. İşte bu listede
Atatürkçü olduğu için öldürülen Prof. Dr. Muammer Aksoy'un katil
zanlılarının adı ve hangi ülkenin adamları olduğu yazılıdır. İsterseniz bu
raporun listesini önce birlikte okuyalım, sonra da değerlendirelim:
"TÜRKİYE'DE İRAN İSTİHBARAT SERVİSİ VE İRAN DESTEKLİ TERÖR ÖRGÜTLERİNİN
GERÇEKLEŞTİRDİĞİ EYLEMLER:
-24. 7.1985 'de Ankara'da Ürdün büyükelçiliği 1. katibiZiyad Sati'nin
öldürülmesi. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir . Failleri tespit
edilememiştir.
-23. 12. 1985'de İstanbul'da İran karşıtı Nezhet-i Mukavemet -i Milli
örgütü mensubu Albay Hadi Azizi Muradi 'nin öldürülmesi. İran istihbarat
servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.
-19.8.1986 'da İstanbul'da İran rejimi karştı Binbaşı Behruz Şahverdilu
'nun öldürülmesi. İran isttihbarat servisince gerçekleştirildiği
değerlendirilmektedir.
-24.10. 1986 'da İstanbul'da İran rejimi karşıtı Şahbur Bahtiyar örgütü
mensubu Albay Ahmet Hamit Münferit 'in öldürülmesi. İran istihbarat
servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.
-29.11.1986 da Hizbullah örgütüne mensup 4 Şahsın 97.5 kilo C-4 tahrip
kalıbını Türkiye'ye sokarken yakalanması . Hizbullah mensuplarınca

Türkiye'de bir takım eylemler gerçekleştirmek amacıyla getirilmiştir.

-28.8.1987'de Irak istihbarat servisine hizmet eden İran'lı Hasan Mansuri'nin öldürülmesive Irak'lı Menhal Muhammed Fadel'in yaralanması.

İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-23.10.1988'de HMÖ mensubu Abdulhassan Mojtehatzadeh'in İstanbul'dan İran'a kaçırılırken Erzincan'da otonun bagajında yakalanması. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-25.10.1988'de Suudi Arabistan'ın Ankara Büyükelçiliği 2. sekreteri Abdülgani Bedevi'nin Ankara'da öldürülmesi. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir. Failller i tespit edilememiştir.

-16.10.1989 da Ankara'da Suudi Arabistan'ın Ankara Büyükelçiliği muhasebe müdürü Abdurrahman El Şiravi'nin yaralanması. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir. Failleri tespit edilememiştir.

-14.1.1990'da Ankara'da Suudi Arabistan Büyükelçiliği 2. sekreteri Abdülrezzak Kashmeri 'nin otosuna patlayıcı yerleştirilmesi. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir failleri tespit edilememiştir.

-31.1.1990'da laiklik yanlısı Prof. Dr. Muammer Aksoy'unAnkara'da öldürülmesi. İran İstanbul Baş Konsolosluğu'nda görev yapıp ayrılan Ahmet Aghıgi ve Hasan Keshani adlı iki İranlı diplomatın eylemde rol aldığı hassas bir kaynaktan öğrenilmiştir. Gözaltında bulunanMehmet Ali Şeker'in ifadesinde ise Muammer Aksoy'un kendi gruplarınca öldürüldüğü hususu yer almaktadır.

-12.3.1990'daİran İslam Cumhuriyetinin Mevcut rejimini benimseyerek
aynı düzeni ülkemizde gerçekleştirmek isteyen ve İran İstanbul Baş
Konsolosluğu ile teması olan bir grubun İstanbul'da yakalanması. Abdullah
Turgut liderliğinde 39 kişi yakalanmış ve çeşitli marka ve çapta
tabancalar, kalaşnikof otomatiksilahlar , av tüfekleri ve patlayıcı
yapımında kullanılan malzemeler ele geçirilmiştir.

-14.3.1990'da İstanbul'da HMÖ mensubu Muhammed Reza Akhavan Cem'in
yaralanması. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği
değerlendirilmektedir.
-29.1. 1991'de İzmir'de ABD askeri tesislerine yönelik saldırı. Hizbullah
tarafından üstlenilmiştir failleritespit edilememiştir.
-26.3.1991'de Ankara'da Irak'ın Ankara Büyükelçiliği ticaret ataşesi Kays
El Faysal'ın yaralanması. İslami Cihad tarafından üstlenilmiştir.Failleri
tespit edilememiştir.
-28.12.1991'de Ankara'da Mısır Büyükelçiliği ateşesi Abdullah Hossein Al
Khoraby'nin yaralanması ile ABD Tuslog görevlisi Vicktor Marwik'in
ölmesine neden olan otomobillerin bombalanması. İslami Cihad tarafından
üstlenilmiştir. Failleri tespit edilememiştir.
-7. 3 . 1992 Ankara- İsrailli Büyükelçilik güvenlik şefi Ehud Sadan 'ın
otosuna patlayıcı yerleştirilmesi. İslami Cihad (İslami İntikam) örgütü
üstlenmiştir.
-4.61992 İstanbul'da HMÖ mensubu Ekber Ghorbani (Mansur Amini Madiseh 'in

kaçırılarak öldürülmesi. HMÖ mensupları tarafından şahsın Müfreze 5000
tarafından kaçırıldığı iddia edilmektedir. İran istihbaratservisince
gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir.
-24 .12.1992 tarihinde İstanbul Yeniköy'de tarihi Osman Reis Camiine bomba
konması sonucu tahribat meydana gelmesi. İslami Cihad tarafından
üstlenilmiştir. Asıl hedefin başka bir yer olduğu yanlışlıkla caminin
bombalandığı örgüt tarafından açıklanmıştır.
-26 .12.1992günü İstanbul'da Drefşi Kaviyani örgütü (Milli Bayrak)
mensubu Abbas Golizadenin evinin önünden kaçırılması. Halen gözaltında
bulundurulan Ali Şeker'in ifadesinde bir minübüs ile Şahsı kaçırdıkları,
Yalova'da İran istihbarat Bakanlığı mensuplarına teslim ettikleri
belirtilmektedir.
-24. 1. 1993 günüUğur Mumcu'nun otosuna bomba konularak öldürülmesi.
İslami Kurtuluş Örgütü, İslami Cihad, İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi
(İBDA-C) gibi gruplar üstlenmiştir. Araştırmalar sürmektedir.
-26. 1.1993 tarihinde jak Kamhi'nin aracına silahlı saldırı teşebbüsü .
Olayla ilgili üç Türk yakalanmış olup bunlardan Can Özbilen ve Osman
Erdemir'in çeşitli zamanlarda İran'a giriş ve çıkışları tespit
edilmiştir."

RAPORA RAĞMEN HİÇ BİRŞEY YAPMADILAR

Evetişte size bir liste ve bir çok cinayetin yanı sıra Muammer Aksoy
cinayeti ile ilgili bulgular ve bir MİT raporu. Öldürülenlerinlistesi
bir başka ülkenin Türkiye üzerinde nasıl rahat terör yaratabildiğinin de
göstergeleri arasında yeralıyor.

Sizce ülkeyi yönetenler bu MİT raporunu aldıktan sonra nasıl
davranmalıdırlar? Ya da nasıl davranmışlardır? Öyle
Amerika'nın, Libya'ya
yaptıklarını falan örnek almanıza gerek yoktur. Türkiye'degeçişte
bu tür
olaylarda gücünü tam anlamıyla gösterebilmiştir. Ama o
sıralarda
gösterecek gücü vardır. Ve o güç siyaseten gerçekten çok güçlü
insanlar
tarafından kullanılmaktadır. Örnek mi işte daha önceki
sayfalarda size
anlattığımız Von Papen'e suikast girişiminin ardından sergilenen
tutum.
Bugünün dengelerpolitikasında ise yapılanlar sadece ve sadece
"Kollama
diplomasisidir". Bana nereden ne gelecek, ben adım attığımda
ne yapacağım,
neyle karşılaşacağım? Sonuçta ne kazanacağım ne
kaybedeceğim? Bu
tartışmalar sırasında Türkiye'nin terör ile bugün ulaştığı noktada,
istihbarat örgütünüz dünyanın en güçlü örgütü olsa ne olacaktır?
Bu
istihbaratların gereğini yerine getirecek bir siyasi oterite mevcut
mudur?
Türkiye'de böyle bir siyasi güç ne yazık ki yoktur. Türkiye'nin
1970'li
yılların başından buyana yaşadığı olaylar bunun göstergesi değil
midir?
Bunların tam tersi bir komplo ile Türkiye karşı karşıya ise; yani
MİT ,
İran ile Türkiye'yi birbirine kırdırmak isteyengüçlerin etkisinde
kalarakbu raporları düzenledi ise o zaman neden MİT bunlardan
temizlenmemektedir? Bu sorunun yanıtı da verilemiyor. Ancak
İran konusunda
MİT'inraporlarını doğrulayan pek çok gelişme hem Türkiye'de,
hem de

Dünya'nın pek çok ülkesinde delillendirilmiş bulunmaktadır. Kaldı ki MİT
raporundahem Uğur Mumcu, hem de Muammer Aksoy gibi iki önemli adın
katillerine ilişkin listeye İran'ın adının konması bir anlam taşısa
gerektir. Ama bu anlayan ve gücü olan için geçerlidir. Bundan kastımız da
İran ile savaş değildir. Ama İran bu olaylarla ilgili Türkiye'de kan
dökmüş ise bunun hesabının sorulması gerekmektedir. Bunun yollarını da
bilmek gerekmektedir . Güçlü devletler bunların gereğini yerine
getirmektedirler. Çünkü onların Uğur Mumcu gibi Muammer Aksoy gibi
insanlarını yitirmeye tahammülleri yoktur.

GÜÇLÜEKONOMİ, GÜÇLÜ DEMOKRASİ, GÜÇLÜ İSTİHBARAT

Türkiye demokratikleşemediği, kurumsallaşamadığı, kaynaklarını doğru
dürüstkullanıp ekonomik açıdan büyüyemediği için hiç bir şey
yapamamaktadır. Siyaseti ise siyasetçisinin ilkesiz yapısı, korkaklığı
yüzünden ülkeyiyönetecek büyüklüğe ulaşmamaktadır. Türkiye; işadamı ,
asker, bürokrat üçgeninde oluşan güç merkezlerinin çekiminde üretmeye
çalıştığı politikalarla aradığı siyasi istikrarı bulmak bir yana ,
elindekilerden de olmaktadır.Bunun istihbarata uzantısında ise
kurumlaşamayan, üretemeyen , pısırık ya da istihbarat ile ilgisi olmayan
sivil örgütlenmelerden uzak, askeri oluşumlarortaya çıkmaktadır.
İstihbarat siyasi güç ile doğrudan ilgili bir yapılanmadır. Bu siyasi
sıkıntılar bugünAmerikayı bile etkilemektedir. Çünkü ekonomisi,
demokrasisi ve sosyal düzeniyle büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. CIA'nin
1995 yılında Başkanlığına getirilenve Türkiye de MİT ile de görüşmeler

yapan John DeutchCIA'nin iyi yetişmiş gizli ajan sıkıntısı
çektiğini
belirtmektedir. Ajanlığın CIA'ın en itibarlı görevi olduğunu
belirten
Deutchbu ajanların kullanım sahalarını ise şöyle açıklar:
" Düşman ve denizaşırı hükümetler hakkında bihlgi edinme,
gerilla grupları
ve uyuşturucu mafyaları "
Ancak CIA'nın bu alanlarda çalışacak eleman bulamaması da
Deutch
tarafından şuna bağlanıyor:
" CIA'nın bu alanlarda çalışan ajanlarının büyük kısmının
kimlikleri
ortaya çıktı.Yakalandılar. "
Yani dünyanın en gelişmiş gizli servisi de olsanız, yaptıklarınız
ve
kullandığınız elemanlar gizli kalmamaktadır.

MİT KALİTELİ YÖNETİCİ SIKINTISI ÇEKİYOR

MİT'in nitelikli ajandan daha çok, uzun yıllar sıkıntısını çektiği en
önemli yönetsel sorun, niteliklive istihbarat olayını kavrayabilmiş
yöneticiproblemidir. Bu uzun yıllar asker gölgesinde ast-üst,
terfi-tayin ikilemi arasında bir türlü çözümlenememiştir. Bu
açmaz 1994
yılından sonra kırılmıştır. Teşkilat şemasında 1995'e kadar ki
yapılanma
şu şekilde oluşmuştur.
Müsteşar en tepededir. Yetkileri mutlak ve tartışmasızdır. İç
hizmet
yönetmeliği her konuda onu en etkin kişi kılmıştır. MİT'in sorumlu
olduğu
kişiler ve makamlar ise Cumhurbaşkanı, Başbakan,
Genelkurmay Başkanı ile
Milli Güvenlik Kurulu ve Genel Sekreteridir .Onun altında ise ona
karşı
sorumlu bulunan isteğe uygun olarak doldurulan ve sayısı
belirlenen
Müsteşar Yardımcılıkları bulunmaktadır. Bunların altında ise İç

İstihbarat, Dış İstihbarat,ETİ olarak adlandırılan Elektronik
İstihbarat - Bilgi İşlem- Dökümantasyon, Pisikolojik İstihbarat,
İdari
İşler olarak adlandırılan diğer birimlerdeki Genel Müdürlük
statüsündeki
Başkanlıklar ile yine aynı konumda bulunan Bölge Başkanları
bulunmaktadır.
Bunların dışında ise Ekonomik İstihbarat Başkanlığı gibi ihtiyaca
göre
şekillenen ve yapıları ile sayıları belirlenen Daire ve Şube
Müdürlükleri
oluşturulmuştur.
MİT yasasıyla bir deMilli İstihbarat Koordinasyon Kurulu
çalışmaya
başlamıştır. MİT Müsteşarı'nınBaşkanlığında Milli Güvenlik
Kurulu Genel
Sekreteri veya Yardımcısı, MAH Dairesi Başkanı (İstihbarat
Başkanı),
Genelkurmay İstihbarat Başkanı veya Yardımcısı ile
bakanlıklardan gelen
istihbarat uzmanı görevlilerden, diğer istihbarat birimlerinin
temsilcilerinden ve MİT Müsteşarı'nın toplantıya çağıracağı
kişilerden
oluşan kurul,durum değerlendirmesi yapıp, strateji
belirlemektedir.
Ancak bu kurul çok önemli işlevlerin yerine getirilmesi ve
istihbaratın
değerlendirilmesi açısından yaşamsal önem taşımasına karşın,
1992 ile 1995
yılları arasında toplantılarakatılanların ilgisizliği - yetersizliği
nedeniyle toplanamamıştır. Bu tarihten önce yapılantoplantılarda
da
yetki ve statüko tartışmaları yüzünden uygun kişilerin
katılamaması
nedeniyleyine sonuç alınamamıştır.Bu kurum çalıştırılmazken,
İçişleri

Bakanlığı bünyesinde oluşturulan bir değerlendirme kurulu, ilgisiz ve
yetersiz kişilerin katılımı ile bu boşluğu doldurmaya kalkmıştır. Sonuç
ise Türkiye'nin istihbarattaki koordinasyon eksikliği ve zaafını ortaya
çıkarmıştır. Buna en acı örnek Elazığ ve Bingölarasında yıtırdığimiz 35
erimizdir.
Bingöl'de PKK'lıların yol kesme eyleminde bulunacakları önceden
haber alınmıştır. Eylem haberi Bingöl'e eylem için gizlice geçmeye çalışan
bir terörist'in Genç köprüsünde açlıktan fenalaşması sonucu ele geçmesi
üzerine yapılan sorguda öğrenilir. 35 erimizin öldürülmesi olayından bir
hafta önce gelen bu bilgiye göreElazığ, Palu İlçesi kırsalında 300
civarındaki PKK militanının Bingöl yöresine geçerek, Üçkaya, Haziran,
Aşağıköy, Kurudere ve Atapark Köyleri civarındaki mezralarda barınmaya
başlamışlardır. Hatta bu gruptan kişilerin ellerindeki silahlarla birlikte
hangi evlere gelerek yiyecek aldıkları dahi saptanır. Bingöl İstihbarat
Şube Müdürlüğü 21.3.1993 gün ve 93/135 Sayılı yazısıyla haberi (A) teyitli
olarak, yani kesine yakın bir kaynaktan öğrendiğinibelirterek, ilgili
birimlere bu arada il jandarma komutanlığına ve güvenlik komutanlığına
bildirir. Ayrıca 24.5.1993 gün ve 341 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğü
günlük istihbarat bülteni ile teyitli haber olarak ilgili makamlar

haberdar edilir. Yani olaydan önce istihbarat organları bunu haber alıp,
icra organlarına bildirmiş olmasına rağmen, önlem alması gerekenler buna
kulak asmayıp, iyi değerlendiremedikleri için üzücü katliam
gerçekleşmiştir. Kesileceği belirtilen yola çıkarılan askerlerin ellerine
silah, yanlarına koruyucu ve üstlerine güvenlik talimatlarında yazılı olan
ve uyulması emir gereği bulunan koruma amaçlı helikopter dahi
verilmemiştir. Bunun tek nedeni istihbaratın değerlendirilememesi ve
gerekenlerin gerektiği zaman yapılamamasıdır. Birimler arası
koordinasyonsuzluk hat safhadadır. Çünkü ilgili koordinasyon kurulu
çalıştırılamamaktadır. İstihbaratın nasıl değerlendirileceği
bilinememektedir.Oysa dünyada istihbarat alanında en önemli olay alınan
bilginin gereğinin yerine getirilmesidir. Bu da ancak koordinasyon ve
karar alma mekanizmalarının sağlıklı çalıştırılmasıyla sağlanabilir.Bu da
ne yazıkki Türk istihbarat birimlerindeki en temel eksik olarak orta yerde
durmaktadır.

1965 yılında çıkartılan yasa MİT içindekiyeni düzene ayak uydurma ve
teşkilatlanmaçabaları arasında yürürlüğe girmiştir. Yasa 1983 ardından
da 1995 yıllarında yapılan değişikliklerekadar aynı kalmıştır.

MİT'İN GEDİKLİSİ ZİYA SELIŞIK

1965 yılında yasa çıkarken MAH Başkanıteşkilatın içinden gelen ve
bünyeyi çok iyi tanıyan Ziya Selışık'tır. Uzmanlığı istihbarattaki
büyüklüğünden olmasa da, ilk öğretmenlerden oluşu ve teşkilatı avucunun

içi gibi bilmesinden, insanları iyi tanımasından kaynaklanmaktadır. Pek
çok Müsteşarın ardında gölge gibi çalışmıştır. 1966 yılına kadar ki
hizmetlerinde bu özellikleri nedeniyle tartışılan adlardan birisi
olmuştur.

Selışık ile ilgili olarak dönemin Başbakanlarından Süleyman Demirel şu
izlenimlerini aktarmaktadır:

" Rahmetli Ziya Selışık, MAH reisi idi. Yani MİT değilde MAH'tır o zaman.
Ve gelir bana her hafta istihbarat raporu verirdi. Enteresan bir adamdı,
çok iyi yetişmiş bir istihbaratçı. Bir de böyle resmi konuşmazdı. Tatlı
tatlı sohbet eder gibi konuşurdu. Herhangi bir rahatsızlık ,huzursuzluk
vesaire anlamında haberi varsa ' İyi saatteolsunlar şöyle düşünüyor'
falan diye bilgi verirdi. Boyuna ' İyi saatte olsunlar...İyi saatte
olsunlar'.. Allah , Allah.. ' Bu iyi saatte olsunlar kim acaba?' Ben
verdiği bilgilerden çıkardım bir şey... Ama sonra sordum:
' Ziya Bey, bu iyi saatte olsunlar, cihet-i askeriye tarafı mı dedim. '
Evet ' dedi.'O işte..."

Bu dönemde MAH 'da olduğu gibi MİT'in oluşumunda , eğitiminde veeleman
yetiştirilmesinde elde yeterli kaynak olmadığından usta çırak ilişkisi
geçerlidir. Ağabeyler yenilere istihbaratın inceliklerini deneyimlerinden
yola çıkarak aktarırlar. Sistem yoktur. Ekol yoktur. En temelde teknik
olanak ve para da yoktur.

Selışık 'dan sonra, kısa bir süre için göreve gelen Avni Kantan, yasanın
çıkması nedeniyle ilk MİT müsteşarı olarak9 ay görev yapmıştır.

Kantan'dan sonra MİT Müsteşarlığına 1966 dan 1971 yılına kadar Fuat Doğu
gelmiştir.

TÜRK CASUSLARIN EN ÇOK PARA KAYBETTİRENİ: NAHİD İMRE

Bu dönem bir askeri darbe ve pek çok olayla oldukça hareketli geçer. Bu
olaylardan birisi Türk ve Batılı gizli servisler açısından çok önem taşır.
Skandalın adı Nahid İmreolarak tarihteki yerini alır.
1968 yılı Ekim ayında NATO'da ortaya çıkartılan bir dizi casusuluk olayı
bütün NATO'yu ama en önceAlmanları ve Türkiye'yi sarsmıştır.
Bu casusluk olayında baş kahraman, bir Türk diplomatı olan Nahit İmre'dir.
İmre, NATO'nun Brüksel'deki karargahında Mali Başkontrolör olarak görev
yapmıştır. Uzun yıllar Doğu Bloku ülkelerinebilgi sattığı anlaşılmıştır.
Yakalandığında İmre'nin çantasında 1500 adet belge içeren mikrofilm
bulunmuştur. Çünkü film karesi başına para almaktadır. İmre bu filmleri
fotoğraf merakı nedeniyle çektiği gibi bir yalana sığındıysa da buna
kimseyi inandıramamıştır. Çünkü çantasındaki mikrofilmlerde yeralan
belgeler NATO için yaşamsal önemdedir.
İmre'yi Türkiye'de havaalanında karşılayanistihbarat görevlileri almış,
sorgulamış ve mahkemeye sevketmişlerdir. İdam cezasına çarptırılan Nahit
İmre 1974 affından yararlanarak cezası 16 yıla inince, 1985 yılında
cezaevinden çıkabilmiştir. İmre 1994 yılında ölmüştür. İmre bu alanda

Türklerden Doğu Blokuna bu denli önemlibilgileri sattığı bilinen tek
casustur. Bu olayla bağlantılı olarak yine Brüksel'de Romen İkinci Katibi
Marin Tincucasusluk yaparken suçüstü yakalanmıştır..
SOĞUK SAVAŞ'INACIMASIZ CASUSLUK ÖYKÜLERİ
Sıcak savaşlar bitmiştir ama casusların savaşları ölümlerden bile
sonrasına uzar, devam eder gider.
Bu savaşlar arasında da hep ince dengeler ve ayarlar söz konusudur.
Örneğin İmre olayıyla birlikte ortaya çıkan skandalın kahramanlarından
Romen katip Martin Tincusuçüstü yakalandığı halde, Belçika-Romanya
ilişkilerine zarar verilmemek gayesiyle, PersonaNon Grata (İstenmeyen
kişi) ilan edilmemiş, 29 Ekim 1968'deBelçika' yı terke davet
edilmiştir.Tincu'nun casusluk yaptığının resmi bildiride yeralmamasına
karşın, bir gizli hücre oluşturmaya çalıştığı bilinmektedir. Casusluk
dengeler üzerinde oynanan tehlikeli bir iştir. Alman gizli serviside o
zamanlar bu ve benzeri pek çok skandal ile boğuşmak gereği duymuştur.
Bunların hepsi işin doğasından gelen sorunlardır.
Burada yeri gelmişken Nahit İmre olayıyla ilgili biraz daha derine inmekte
yarar vardır. Çünkü bu olay casusların, istihbaratçıların karşı gruplar
tarafından nasıl ele geçirilip kullanılabileceklerinintipik bir
örneğidir. Onların satın alınışları ve avlanıp kullanıldıklarıbu öykünün
içinde saklıdır.
Aslında hemen bütün istihbarat teşkilatlarındaki çözülmelerin ana

noktaları bu olayın içinde bulunmaktadır. En önemli şeyler zaafların
ortaya çıkardığı, güç ve para arayışlarıdır. Nahit İmre olayını bir de bu
cepheden gözlemekte yarar vardır. İmre cinsel sorunları olan ve iktidar
peşinde koşan, bir ezik adamdır. Romenlerin onu ilk avlayışları o dönemin
Ankara'sında Gölbaşı Sineması'nın yanındaki saunada olur. Teşhirci
özellikleri ile bir Romen'in dikkatini çeken İmre ile bağlantı kurulur ve
sonrası çorap söküğü gibi gelir. Burada asıl etken İmre'nin aile
yaşantısındaki sorunlardır.

Nahid İmre Balıkesir'libir aileye mensuptur. Eski DP Milletvekillerinden
ve BütçeKomisyonu Başkanlarından Halil İmre'nin yeğenidir. Galatasaray
Lisesi'ndeokumuş bilgili bir memurdur. Dışişleri Bakanlığının İktisadi
İşbirliği Teşkilatı kurulunca, oraya girer. 1951'de Paris'e tayin edilir.
1957 ye kadar oradaİktisadi İşbirliği Teşkilatı memuru olarak çalışır.
Paris'dekimemuriyeti sırasında devlete ait olan bir parayı üzerinde
taşırken sokakta iki zenci karşısına çıkmış ve kendisini yaralayarak
cebindeki bu paraları çalmıştır. İddia soruşturulur. İmre'nin bu paraları
bizzat harcayıp bu yalanı uydurmuşolması ihtimali üzerinde durulur. Ama
İmre'yi suçlayacak bir delil bulunamamıştır.1957 yılında merkeze tayin
edilen İmre, Ankara'da 7 yıl geçirir.

Eşi Şarika, Macar asıllı güzel bir kadındır. Ankara sosyetesinde isim

yapmıştır.Ancak karı kocanın arasına kara kedi girer, ayrılırlar. Bu
evlilikten olan ikierkek çocuğun bakımı Nahid İmre'nin üzerine kalır.
1960 yılında İktisadi İşbirliği TeşkilatıMaliye Bakanlığına geçince
Nahid İmre de, bu bakanlığınmemuru olur. Hazine Genel Müdürlüğüne bağlı
Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışmaya başlar.
1964 yılında politik torpilleri sayesinde talih İmre'ye güler. O yılın
Ağustos ayında Roma Mali Müşavirliğine atanır. Bu atama onun ailevi
durumunu da düzeltir. O yıla kadar İmre'den ayrı kalıp kendine göre bir
hayat yaşamayı tercih eden Şarika Hanım, yuvaya dönmeyi kabul eder.Nahid
ve Şarika İmre, yolculukları arifesinde yeniden evlenirler.
İmre ailesinin Roma'daki günleri arasındaöyle önemli sayılacak bir olay
yaşanmaz. Fakat Nahid İmre, üç yıllık süresi sona erdikten sonra 1967 nin
Eylül'ündemerkeze dönünce aile içindeki geçimsizlik tekrar başlar. İmre
Maliye Bakanlığında kalsa dış memuriyete atanmak için 3 yıl daha
bekleyecektir. Bunu hesaplayarak dışardabaşka bir iş aramaya başlar..

NAHİD İMRE NOTO'DA

1968 başındaNATO memurluklarından üst düzey bir mali müşavirlik için
eleman aranmaya başlanır. Bunun için Türkiye'ye de başvurulur. NATO'dan
gelen yazı üzerine Maliye Bakanlığı adaylar arasındanNahid İmre'yi
tavsiye eder. NATO yöneticileribu tavsiyeye uyarlar. İmre 1968 Şubatında
memuriyetten izinliolarak üç yıllık bir anlaşma ile bağlandığı
Brüksel'deki görevine atanır.

Aylık olarak İmre iki bin dolar almaktadır.
Nahid İmre, NATO hiyerarşisi içinde en yüksek memurlardan biridir.
Kendisininçalıştığı görevli sınıfına A 7 rumuzu verilmiştir. NATO'nun
yönetim bütçesinden tamamen kendisisorumludur. Bunun yanında askerî ve
enfrastrüktür harcamalarınkontrolü kendisine bırakılmıştır. Yani Batı
savunma sisteminin kasası görevindedir.
Skandal patlak vermeden bir süre önce Nahid İmre, NATO Genel Karargâhının
Malî Başkontrolörüolarak, kendisine gelen ödeme belgelerini
imzalarken yatırım projelerinin orijinallerini görmek istemiştir. Buna
gerekçe olarak da, projelerle giderler arasında tam bir ahenk bulunup,
bulunmadığını bilmek zorunluğunu ileri sürmüştür. Ancak bu davranışı NATO
istihbaratservislerinin şüphesini çeker. Üstelik de İmre sinirli her
zamankinden daha fazla içkiiçen ve borçlu olduğundan sık sık yakınan bir
adam olmuştur.
NATO Genel Karargâhının Malî İşler Başkontrolörü İmre'nin, çok önemli bazı
belgelerin fotoğrafını çektiği, göreve başladığından 8 ay sonra, 12 Eylül
1968 günü NATO'nungüvenlik memurları tarafından saptanır. İmrenin
bürosuna gizlice konan kamera, İmre fotoğraf çekerken yaptığı işleri
saptar. İmre'nin bir süre daha belgelerden fotoğraf çekmesine göz yumulur
ve İmre yakalanır.
Nahidİmre'nin Türkiye'ye getirilmesinden sonra bir Alman Amiralinin

şüpheli şekilde ölmesi ya da intihar ettiğinin söylenmesi, casusluk
iddialarını alevlendirir.Çünkü Amiral'in Sovyetler hesabına casusluk
yaptığı kesin belgelerle ispatlanır. Alman Amirali Lüdke, yakın zamana
kadar NATO genelkarargâhının Lojistik ve İkmal Planlama Dairesi
Başkan Yardımcılı' ğınıyapmıştır. Onun ölümünü yeni intiharlar izler.
Böylece Sovyetler Birliği hesabına casusluk yapan geniş bir şebekenin
varlığı ortaya çıkar. Bu dönem bir dizi seri casusluk olayıylaortalık
sarsılır. Bütün bu olayların aynı zaman dilimine rastlaması ilginçtir.

ALMAN GİZLİ SERVİSİ ÖLDÜREREK İNTİKAM ALIYOR

Lüdke'nin öldüğü gün Alman gizliistihbarat servislerinin ikinci adamı
olan General Wendland, Münih'tekibürosunda bir tabanca ile vurulur.

Bu olayları bir zaman akışında tasnif edersek:

Nahid İmre Brüksel'de 9 Eylûlde yakalanır.

Alman Amirali Lüdke; Bonn'da 8 Ekimdeöldürülür. Alman Savunma
Bakanlığında Ordu Genel Karargâhında Genel Kurmay Sekreterlerinden 48
yaşındaki bayan Gisela Mock 7 Eylülde tutuklanır. Tutuklanmasından epeyce
sonra bayan Gisela'nın, gizlibelgelerin fotokopilerini yabancı bir
ajana verdiğiaçıklanır. Gerçekten de Gisela, tutuklandığı gün söz konusu
fotokopileri dışardan birisine vermiştir. O birisinin bir Fransız olduğunu
söyler. Ama aslında bu kişi, Sovyerler Birliği hesabına çalışan bir
casustur. Casusluk olaylarınınçok sıklaştığı o günlerde bir bayan
sekreterin bir ajana fotokopi vermesi, basit bir olay gibi

değerlendirilmiştir ilk bakıştı. Ancak araştırmalar sonucunda. Olayın
arkasında ilginç bir aşk öyküsü çıkar ortaya. Bayan Gisela dadul
sekreterlerden biridir.Savunma Bakanlığının lojistik, eğitim ve
planlama Dairesi'nde çalışan bu sekreter,uzun yıllar hizmet etmiş, bu
uzun zamandaüzerine hiç şüphe çekmemiş tecrübeli bir calışandır. Daha
sonra da bu özellikleri bünyesinde toplamayı başarmış bir iyi casus olur.

15 Ekim'de, Alman İktisat Bakanlığının yüksek memurlarından Dr. Hans
H. SCHENK,Köln'deki evinde ölü bulunur. İktisat uzmanı kendini
asmıştır. Veya Alman gizli servisi ortaya çıkardığı casuslardan intikam
almaktadır.

16 Ekim'de, Savunma Bakanlığı lojistik ve seferberlik dairesi kurmay
subaylarından, Yarbay Johnannes GRİM, çalışma masasının başında kendini
vurur. Üç saat sonra hastanede ölen 54 yaşındaki yarbayın çaresi
bulunmayan bir hastalığa yakanldığını öğrendiği için intihar ettiğini
Hükûmet Sözcüsü açıklar.Ancak Yarbay'ın ölümünden önce taş gibi sağlam
olduğu ortaya çıkar.

Gene 16Ekimde, Bonn'da Enformasyon Başkanlığında çalışan 52 yaşındaki
dosya memuru bayan Edealtraud Grapentin çok miktarda uyku hapı alarak
evinde intihar eder. Bayan Grapentin 1952'den beri bu görevde
bulunmaktadır.

21Ekim'de polis, bir açıklama yaparak Dr. H. Gottfried adlı birinin bir
ay öncetutuklandığını açıklar. Dr.Gotfried, 33 yaşındadır ve Karlsruhe

AtomAraştırmaları Merkezinde fizikçi olarak çalışmaktadır. Savcı,
fizikçinin AtomMerkezinde elde ettiği sırları Doğu Almanya Gizli
İstihbarat Servisine verdiğinin saptandığını bildirir.
21 Ekimde Savunma Bâkanlığı' nın sivil memurlarından 61 yaşındaki Gerhard
Böhm, ansızın ortadan kayboluyor. Bir ihbarı değerlendiren polis, Böh'm'ün
evrak çantası, paltosu ve şapkasını Bonn'daki köprülerden birinin altında
bulur. Eşyalar karıştırılır ve aralarından bir zarf çıkar. Zarfın içinde
bir veda mektubu bulunur. Böhm, mektupta ailesine şu mesajı bırakmıştır:
"Bu şekilde gittiğim için özür dilerim". 31 Ekimde Böhm'ün cesedi de Ren
Irmağı' nda bulunur. Savunma Bakanlığı'nın sözcüsü, Böhm'ün elinde gizli
belge bulunmadığını, terfi edemediğine üzüldüğü için ortadan kaybolduğunu
açıklamıştır. Ama cesedin ortaya çıkması Bakanlık sözcüsünü yalanlar.
25 Ekim'de Bonn Hükûmeti, basında çıkan haberlerin baskısı altında yeni
açıklamalarda bulunmak zorunda kalır. Daha önceleri mülteci olarak Batı
Almanya'ya sığınan altı fizikçi ve bilim adamının tekrar Doğu Almanya'ya
kaçtıkları duyurulur.
Batı Almanya Hava Kuvvetleri' nden uçuş çavuşu Wolf Knoppe'nin aylık
geliri 1600 marktır. Ama çavuş çok para harcayan biridir. Herkes onun bu
kadar parayı neredenbulduğuna şaşırır. Pahalı otomobile meraklıdır. 12
silindirli Maserati marka bir yarış arabası vardır.Çalıştığı üssün
yakınındaki şehirde üç tane ev kiralamıştır. Üstelik dekendisi,

Ingolstadt şehri kibarlarının üye olduğu binicilik klübünün
başkanıdır.Kadınlara düşkündür. Giydiği elbiseleri, Almanya'nın en pahalı
şehirlerinden olan Düsseldorf'ta, para hovardalarına elbise diken bir
terzihaneden sağlar. Terzisi ile çalıştığı yer arasında 300 kilometre
mesafe vardır. Ama provalar için oraya kadar gider.

Knoppe, iki ortağı ile birlikte, Almanya'daki bir hava üssünden
Amerika'nın önemlisilâhlarından Sidewinder roketini çalıp Moskova'ya
yollamıştır. Paraların kaynağıda bu iştir.

Çavuş Knoppe'nin öteki işbirlikçileri bir mimar olan Ramminger ile
tesviyeci ustası Linowski dir.

İginçtir milliyeti ne olursa olsun pek çok çasusluk olayında senaryo
olarak karşılaşılabilinen bir olaydır yukarıda anlatılanlar.Satın alınan
yetkililer, özel yaşamlar, eşlerin tutkuları, erkeklerin zayıflıkları...
bütün bunlar gizliyi elde etmek için kullanılan yöntemler. Bu nedenlerle
olsa gerek Montesquieu " Casusluk eğer namuslu insanlar tarafından
yapılabilinen bir iş olabilseydi belki de hoşgörülebilirdi" demiştir.

CEMAL TURAL DARBE HAZIRLIYOR

Bu dönemdalgalanmalarla yaşanırken, gizli servisin başına istihbaratın
içinden gelen ve özel eğitimler de almış bulunan Fuat Doğu getirilir.

Doğu, Süleyman Demirel tarafından dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e
önerilmiş, kendisini Milli Güvenlik Kurulu seçmiş, Gürsel de bunu
onamıştır. Getirildiği görevinde, Demirel'e sevgi ve saygı ile bağlı olan
ama yetiştiği,serpildiği asker ocağından gelen ve Gürsel'den sonraki 5.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı aşamayan Doğu,Demirel'in götürdüğü
istihbaratlar karşısındaki yetirsiz tutumu sonucu, Sunay'ı yeğlemek
zorunda kalmıştır. Ancak Demirel'e karşı beslenen saygı ve arkadaşlık bağı
yaşam boyu sürecektir. Doğu uzun yıllardır teşkilattadır. Amerikayı,
teşkilatı ve yeni gelenleri çok iyi tanımaktadır. Çerkez özelliklerini
bünyesinde bulundurmuştur. Acımasız ve sert bir istihbaratçı olarak
tanımlanır. MİT içindeki Çerkez kökenlilerin ağırlıklı olarak bulunması
geleneğini devam ettirenlerden biridir. O da yetiştirdiği elemanlardan
Hiram Abas gibi, operasyonlara bizzat katılmasıyla ünlenmiştir. Ateşin
içine girmeyi sever.

Tarihler 1969 'u gösterdiğinde MİT Müsteşarı Fuat Doğu, Başbakan Süleyman
Demirel'e Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural'ındarbe hazırlığında
olduğunu bildirir. Gerçi Tural bu girişimini artık açıktan açığa
yapmaktadır. Örneğin PTT yi ziyaret edip ülkenin haberleşme sistemi dahil
her konuda eleştiriler getirmekte ve bütün bunları da hiç saklamadan
basının gözüönünde yapmaktadır. Bu bilgi akışı MİT tarihinde çok önemli
bir yer tutar.MİT 1960 darbesinde olduğu gibi bu darbe girişimini de
öncedenhükümete bildirmiştir ve görevini bu anlamda yapmış olmaktadır.

Demirel o dönem kendisini destekleyen Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın da

oluruyla, olaya müdahale eder ve gerçekten huzursuzluğu belli olan Cemal
Tural'ıemekliye ayırır. Tural bu sırada uygulamaları konusunda haberler
yapan Milliyet Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi İlhami Soysal'ı da evinden
çıkarken kaçırtır ve dövdürür. Bu olayın faili olarak da hemen MİT akla
gelir. Ancak daha sonra olaya karışan kişilerin askeri istihbarattan
oldukları ortaya çıkar. MİT olayla bir ilgisinin bulunmadığını önce Doğu
aracılıylaSoysal ve eşine bir özel yemekte ardından da kamuoyuna ilk kez
resmen açıklamıştır.

Ordu ile ilişkilerine karşın MİT darbeler zinciri içindealdığı
istihbaratıhükümete duyurmuştur. Bu kimi zaman olması gereken yasal
yollardan, kimi zaman ise birebir ilişkilerdenyola çıkılarak
yapılmıştır. Burada sorun MİT'in bir resmi kurum gibi davranıp, bilgi
aktarması veya bunun tersini yaparak dedikodu mekanizmalarını harekete
geçirip bu kanalları kullanarak iktidarlara ulaşmasıdır.1960 darbesi
aylar hatta yıllar öncesinden hükümete bildirilmiştir. Hükümet iç
dengeleri, askerin tutumu ve Türkiye'deki mevcut güç dengesi ile iktidar
liderleri Adnan Menderes ile Celal Bayar arasındaki çekişmeden ve yetki
kaosu yüzünden buna müdahale edememiştir.

12 MART VE BALON HAREKATI

12 Mart 1971 muhtırasına gitmeden önce ordu içindeki cunta hareketleri de
MİT tarafından hükümete aktarılmıştır.

12 Mart öncesinde MİT tarafından Demirel'e, 12 Martta etkili olan Hava

Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur ile temasta bulunan, ucu
parlamentoya dayanan bir cuntanın varlığını bildirmiştir."Balon
Harekatı" adı verilenbu dosya Başbakan Demirel ile birlikte
Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a da Fuat Doğu tarafından sunulmuştur. Sunay
çok sevdiği Batur'a dosyayı iletmiştir. Marmara Köşkünde yapılan bu
toplantı sırasında darbe girişimiyle ilgili hazırlıklar ad ad ortaya
konmuş ve cuntanın varlığı cuntanın içinde bulunanlara karşı dile
getirilmiştir. Cuntanın liderleri arasında yeralan ve Fuat Doğu tarafından
yüzüne karşı bu hareketleri yönlendirmekle suçlananBatur, savunmaya
geçerek iddiaları reddetmiştir. Bu öylesine inandırıcı bir savunmadır ki
Demirel, yıllar sonra bu konuda şunları dile getirecektir:
"General Batur, cunta ile ilişkisi olduğunun belirlenmesi üzerine Marmara
Köşkündeçok tutarlı bir konuşma yaptı. Demokratik düzene bağlılığını
özenle ve inandırıcı biçimde vurguladı. Yapılacak bir şey yoktu."
Oysa aynı Demirel Cemal Tural'ı emekliye sevketmiştir. Bazen olaylar ya
insanların gücünü aşmakta, ya da basiretlerini bağlamaktadır. Çünkü Balon
harekatı adı verilen ve Marmara Köşkündegerçekleştirilen toplantıda Fuat
Doğu Batur'a derbenin içinde olduğunu ve ilişkide bulunduğu adları yüzüne
karşı söylemiştir. Bunu Demirel'de dinlemiştir. Batur daha sonra 12 Mart
darbesinde en etkili ad olacaktır.
12 MartMİT'in haberdar olduğu, ancak olacağı günü hükümet yerine

Cumhurbaşkanına ilettiği ve orada da benimsenen bir hareket olur.
MİT Müsteşarı Fuat Doğu yıllar sonra bunu bir kardeş kavgasını önlemek
amacıyla hükümete bildirmediğini söyleyerek kendini savunacaktır. Dönemin
Genelkurmay Başkanı Doğu'yu aramış ve " Biz yarın darbe yapacağız, bunu
Cumhurbaşkanına iletiniz" demiştir.O da bunu yerine getirmiştir.

İRAN ŞAHI 12 MARTI NEREDEN BİLİYORDU

Ancak birileri 12 Martın olacağını çok önceden İran Şahı Rıza Pehlevi'ye
dahi haber vermişlerdir. Şah bu haberialdığında Dışişleri Bakanı İhsan
Sabri Çağlayangiliçağırıp " Bir kaç ay içinde ordu Türkiye'de darbe
yapacak. Hem de sol bir darbe" diyecektir.
O dönemde MİT ile İran gizli servisi SAVAK arasından su sızmıyor gibidir.
İran Şahı sınır güvenliğini gözönüne alarak bu tür bir olaydan olumsuz
etkilenmemek için Türkiye hükümetini uyarmaktadır. MİT bilgisini aktarmış
ama politikacılar asker karşısındane yapacakları konusunda bir karara
varamadıkları, daha doğrusu vardıkları karar geri adım atmak olduğu için
yenilmişlerdir. Süleyman Demirel bu pisikoloji içinde olsagerek yıllar
sonra " Ordu bizim ordumuz. Vatandaşla askeri karşı karşıya getiremezdim"
diyecektir.
12 Mart sonrasında MİT git gide içe dönük faaliyetlerde bulunmaya
başlamıştır. Ancak bu faaliyetler sırasındadünyada hiç bir gizli
servisin yapmayacağı hatalar peş peşe sıralanmıştır. İşte bu yüzden 1969

sonrasında MİT uzmanlarca, daha çok bir polis örgütü olarak
tanımlanmaktadır.
MAHİR KAYNAK VAKASI
12 Mart öncesindeMİT , bir muhbirini cuntasal faaliyetlerde
bulundukları
saptananbir grup sol aydının ve askerin içine sokmuştur. Muhbir
hareketin içinde sivrilen ve ön plana çıkan Mahir Kaynak'dan
başkası
değildir. Kaynak, MİT içinde görev almamıştır. Yani MİT
tarafından
yetiştirilmemiştir. Ama üniversitedeki görevi sırasında
devşirilerek
kullanılmıştır.Kaynak'ın MİT içine alınması yani sahip çıkılması
gizli
servis trafından deşifre edilmesinden sonradır. MİT, şahsa özel
tahsis
ettiğimakamı, yani "Ekonomik İstihbarat Başkanlığı"'nı zaman
içinde
boşaltarakKaynak'ı da dışlamıştır. Bu görevi daha sonra
Kaynak'ın
yardımcısı yürütmüştür. Kaynakgörevi gereği muhbir ajan olarak
çalışmıştır.Ancak gizli servis daha sonra onu mahkemede
suçladığı
insanlar hakkında yeterli delil ileri süremediği için, tek çare
olarak
görüp, şahit sandalyesine oturtarak deşifre edecektir. Kaynak
içine
girdiğigrupta o kadar inandırıcı bir kişi olarak tanımlanır ki;
izlendiklerinden kuşkulandıkları bir toplantı sırasında,kendilerini
dinleyen teybi ortaya çıkarmak için yapılan üst araması bile
Mahir
Kaynak'a yaptırılır.
Ancak Kaynak dönemin MİT Müsteşarı Fuat Doğu'nun isteği
doğrultusunda -
kendisi de o zaman karşı koymamıştır- mahkemeye gönderilen
bir yazıyla MİT
ajanı olarak tanımlanıp sicili, yaptığı görevi , aldığı bilgileri

anlatılır. Ve tanık olarak mahkemece dinlenmesi sağlanır. Bu da onun
sadece istihbarat adamı olarak değil herşeyiyle bitişini temsil eder.
Kaynak yıllar yılı bunun acısını çekerek yaşar. Ona göre düştüğü durum
şudur:
" Böyle biri için hayat son derece zordur. Çekilmez ölçüde zordur. Bunu
tahmin edemezsiniz. Bunun insan hayatında yaratacağı bir sürü sonuçlar
vardır.Mesala katil olsanız bunu pekala savunabilirsiniz de benim
durumumu toplum içinde savunmak hemen hemen mümkün değildir. Çünkü kalleş
bir insan, güvenilmez bir insan imajı uyandırıyorsunuz.Bütün toplum size
böyle bakıyor. Bir aile hayatının içinde yaşadığınız içinçocuklarınıza
baba olarak vereceğiniz imajı daveremiyorsunuz."
Mahir Kaynak MİT içinde dışlandıktan sonra Gazi Üniversitesi İktisadi
İdari bilimler Fakültesinde hoca olur, ders verir. Kaynak ilk derse
girdiği gün öğrencilerin protestolarına maruz kalmış ve ders yapamamıştır.
Sonraları Kaynak içine düştüğü durumun sorumlusu olarak gördüğü MİT'i
hedef alan konuşma ve yazılarıyla çok sert bir muhalefetörneği
sergilemiştir. bu tutumu halen devam etmektedir. Ancak önceki yılların
aksine MİT Kaynak'ı 1995 'de kutlanan 68 kuruluş yıldönümü yemeğinebütün
diğer emeklileri gibi davet etmiştir. Bu Kaynak'ın kendisini zorla da olsa
MİT'e kabullendirmesi şeklinde yorumlanmaktadır. Bu toplantıda Fuat Doğu

'nun emekliler adınayaptığı konuşmasının içeriği ve etkileri de dilden
dile aktarılmaktadır.
Kaynak'ın da içlerine girdiği aydınlar ile askerlerden oluşan grup, daha
sonra MİT için işkence lekesi olarak kalacak olaylarda büyük sıkıntılar
çekmişlerdir. Aralarında Cemal Madanoğlu, İlhan Selçuk, Doğan Avcıoğlu,
İlhami Soysal gibi ünlülerin bulunduğu pek çok kişiye İstanbul'da Ziverbey
köşkünde işkence yapılmıştır. Aralarında MİT elemanlarının da bulunduğu
seçilmişler grubu işkenceli sorgularıyapar. Komuta askerlerin elindedir.
Bu sorguların açığa çıkmasıile o dönem askerlerince polis gibi
kullanılan MİT, yine görev yetki ve sorumluluklarının dışında, ama siyasi
tartışmaların ortasında kalmıştır. Darbeyi yapanlar suçlu iken, başarısız
olmakla suçlananlar işkencelerden geçmiştir. Ama kurt kanunu böyledir.
MİT, 1971 muhtırasısonrasında yaşanan bu operasyonlar sırasında da
yaralar alır. Bu operasyonlara katıldığı iddia edilen MİT görevlileri
deşifre olunca herkes kimin ne yaptığını anlamıştır. MİT adeta çözülmüş
bir gizli polis teşkilatıgibi çalıştırılmıştır. Mahir Kaynak, askerlerin
iki general Muhsin Batur ve Faruk Gürler'e ilişkin suçlamaları mahkemeye
yansıtmadıklarını belirtmiştir. Bu iki general de sohbetlerinde MİT'i
değerlendirirken " MİT iyi hoş da , geliyorlar bir şey söyleyip
gidiyorlar. İspat yok . Sağlam delil yok"demişlerdir. Çünkü onlar
kazanan tarafta yeralmışlardır. MİT yineyenilmiştir. Çünkü kişilerce

kullanılmıştır. Mahkemelere dahi yollanan raporları delil kabul
edilmemiştir. Askerler arasındaki tepişmede ezilenler arasına, gelişmekte
olan demokrasimiz ileMİT de girmiştir. Bu dönem Ziverbey Köşkü ve Mahir
Kaynak ile birlikteanılacaktır.

FUAT DOĞU MİT KAVGASININKURBANI OLUYOR

12 Mart darbesinin ayak seslerini ilk duyan ve uyarılarını yapan ancak
darbenin gün ve saatini hükümete bildirmeyen Fuat Doğu ise, darbecilerin
kurdurdukları Nihat Erim hükümeti tarafından görevinden alınır.
DoğuPaşa için bu karar şokedici olmuştur. Çünkü kendisine
güvenmektedir ve daha bir kaç ay öncesinde Ankara'daki evinde Sovyetler
dahil bütün ülkelerdeki Türk liderlerinitoplamış ve kendince çok önemli
bir atakta bulunmuştur.

Erim kabinesinin Başbakan Yardımcısı Albay Sadi Koçaş, MİT'in kendisine
bağlanmasını istemektedir. Ancak bu istek Fuat Doğu tarafından
reddedilmiştir. Koçaş buna fena halde kızmıştır. MİT ile ilgili
değerlendirmelerinde oldukça sert olan Koçaş, o anteşkilatın içinde
bulunduğu durumu "felaket" olarak nitelendirmektedir.

Ona göre MİT yapması gerekenleri değil, yapmaması gerekenleri yapan bir
teşkilattır. Zayıftır ve etkisizdir. Sözleri ağırdır:

" Teşkilat kendi kanuni görevlerini ikinci plana bırakmış, vazifesi
olmayan işlerle ve yasadışı eylemlerle uğraşmaktadır."

Koçaş, söylemlerinde MİT'inyeniden organizesini, iç politikadan
çekilmesiniistediğini belirtmektedir. Onun da ana amacı MİT'de kendi
dükalığını oluşturabilmektir. Öyle olmasa bugüne bir şeylerin değişerek
gelmesi gerekmez miydi? Ancak daha sonra Koçaş bile kendisine MİT'in

bilgileriaktarmadığından yakınacaktır.
Bu kavga MİT içinde de kendini göstermekte gecikmez. Koçaş'ı destekleyen
unsurlar Müsteşar Doğu'ya karşı bir mektup harekatı başlatırlar. MİT
içindeki bölünme en uç noktalardadır. Ancak her bunalımlı dönemde
başlatılan bu mektuplu protesto ve kişilik saldırılarının, failleri hiç
bulunamamıştır. Bu MİT içinde bir hastalıktır. Ancak MİTnedendir
bilinmez, kendi yarasınıbu konuda halen sarmakta başarılı
olamamaktadır. Halen her önemli olayın ardından, hatta belli periyodlarla
bazı MİT personeli tarafından yazıldığı belirlenen ancak adları bilinmeyen
bu kişilerin, yine MİT içinde hazırladıkları sahte belgeler ve mektuplar
elden ele dolaşmaktadır.
Bunun son örneği 24 Ocak 1993 günü katledilen yazar Uğur Mumcu'nun ölümünü
izleyen günlerde ortaya çıkmış ve RP Grup Başkan Vekili Şevket Kazan
tarafından meclis kürsüsünden belge olarak sunulmuştur.Bu olay üzerine
açılan soruşturmada sahte belgenin MİT içinde hazırlandığı ortaya çıkmış,
ama failleri maçhul kalmıştır.
Koçaş ile Doğu arasındaki kavga sırasında mektup furyası üzerine yapılan
araştırmaların sonuçlarına dayanarak, Kocaş ekibinin MİT'in üst düzey
yöneticileri arasında bulunan Nuri Gündeş,Abdullah Argun, Mehmet Ali
Kaşıkçılar gibi ünlü adlardan oluştuğu iddia edilecektir.
Mayıs 1971'in son günleridir. Çankaya Köşkünde toplanan Milli Güvenlik

Kurulu toplantısına MİT Müsteşarı Fuat Doğu da çağırılmıştır. Doğu
toplantıda sunuşunu yapmış, tebrikler almış ve gönül rahatlığıyla salondan
çıkmıştır. Çok başarılıdır...
Ancak Koçaş daha önce anlaştığı Muhsin Batur ve diğer adlarla birlikte
Cumhurbaşkanı Sunay'a" Efendim şimdi de izin verirseniz Fuat Doğu'nun
MİT'teki görevinden alınması meselesine geçelim" diyivermiştir. Koçaş
bununla da kalmaz . MİT ile ilgili görüşlerini de söyle sıralar:
"Sıkıyönetim Komutanlıklarımız MİT tarafından kendilerine gönderilen isim
listelerindeki adamları tutukladılar. Ancak daha sonra MİT askeri
mahkemelere bu kişilere ilişkin bir tek belge sunamadı. Dosyalarda bir tek
belge bulunamadı. MİT kurulduğu günden buyana bir tek istihbarat
yapmamıştır. MİT'in görevlerinin başında stratejik istihbarat gelir. Bunu
yapabilmek için haber toplayacak, değerlendirecek , istihbarat edip
gerekli makamlara verecektir. Siyasi işler peşinde koşmak, tertipler
almak, siyasi akıl hocalığı yapmak, hele hele siyasi ve idari icraatta
bulunmak görevi yoktur. Kendiliğinden , hattaverilen emirlere aykırı
olarak icraya karışmak hakkı hiç yoktur. Halbuki MİT sadece demeyeyim ama
büyük bir çoğunluklabunları yapmakta ve idareyi müşkül ve kanunsuz
durumlara düşürmektedir."
Sunay şaşırmış, olayı geçiştirmek istemiş, ancak Koçaş'ın baskını yerini

bulmuştur. Sunay kaçamayınca, Doğu'yu bir büyükelçiliğe atattırma sözünü
alarak isteği onaylamak zorunda bırakılmıştır.
Bu toplantıdan sonra aynı gün Fuat Doğu arkadaşlaryla durum
değerlendirmesi yapmak için bir araya gelmiştir.Kendinden emindir. Ona
göre herşey bir süre sonra unutulacaktır. Teşkilat içindeki olaylar
yatışacaktır.
Koçaş isteklerini savsaklayacak, kendisi güzel günlerine dönecektir.
İstihbaratçı olarak tecrübelidir. Bunlarısezinlemiştir.
Arkadaşlarının temkinliliğini pek de dikkate almamaktadır. İşte bu sırada
toplantının yapıldığı evin kapısı çalınır. Çankaya Köşkü'nünMİT
görevlisi Kemal Çelik içeri girer.
Doğu Paşanın kulağına eğilir, fısıltıyla söyleyeceklerini anlatır.
Paşa'nın keyfi kaçar.
Çelik, Doğu'ya daha bir kaç saat önce katıldığı toplantıdan , bravolarla
yolcu edildiği toplantıdan, görevden alındığına ilişkinkararın çıkışını
bildirmiştir.
Kurtlarla dans yine kanlı bitmiştir.

SADİ KOÇAŞ VE SOVYET BAĞLANTISI

MİT içindeki hesaplaşmalardan biri daha yaşanmış, tasfiye edilenler
gitmiş, kalanlara teşkilat emanet edilmiştir. Gelen Müsteşar ise Afyon
yurtiçi komutanı Korgeneral Nurettin Ersin' dir.
Doğu'nun meslek yaşamında MİT'ten ayrılarak Lizbon'a büyükelçi atanması
herşeyin sonu olmamıştır. O teşkilatı sevmiştir, teşkilatta da onu
sevenler vardır ve birbirleriyle haberleşmeye devam edeceklerdir. Doğu
istihbarat içinde doğmuş ve büyümüştür. Amerika'da ilk istihbarat eğitimi

alan, Türkiye'ye dönünce öğretmenlik yapan ve istihbaratçı yetiştiren bir
hocadır aynı zamanda. O gider ama öğrencileri içerdedir. Ayrıca Doğu'nun
zamanı, MİT içinde ilk kez sivillereyani Hukuk, Siyasal ve diğer
üniversitelereve fakültelere el atıldığı, buralardan elemanların
alındığı dönemlerdir.Yani Fuat Doğu'nun MİT içindeki yeri ayrıdır. MİT'i
bugün Fuat Doğu tarafından üniversitelerdenalınarak, gizli servise
kazandırılankişiler yönetmektedir. Bu yöneticiler aynı zamanda
teşkilatın ilk sivil yönetici kadrosunu da oluşturmuş durumdalar.
Doğu halen ilişkilerini koparmadığı gizli servisle ilgili anılarını
yazmaktadır. Bakarsınız bunları yayınlama kararı bile verir. Sadi Koçaş
ise MİTtarafından üzerinde hep bir soru işareti ile anılmaktadır. Çünkü
Koçaş Ruslara aitbir deniz nakliyat firmasının Fındıklı'daki
bürosunda bir süre çalışmış veburadan maaş almıştır. MİT bu bağlantılar
nedeniyleKoçaş'a hep Rus bağlantılı bir kişi gözüyle bakmış ve
üzerindeki " Soru işaretini" kaldırmamıştır. Ama bu konudaki izlemelerine
rağmen dosyalarına koyduğu soru işretlerini bir operasyonla
sonuçlandırabilmiş değildir.

Bu toz, duman arasında MİT içinde 1971 derbesi iki kişiyi ön plana
çıkarır. Bunlardaha sonra her ikisi de teşkilatta önemli yerlere
gelecek olan ve sansasyonel çalışmalar yapan Hiram Abas ve Mehmet
Eymür'dür.

Bu iki önemli ad 1971 yılında gelişen öğrenci eylemleri ve ortaya
çıkartılan örgütlere karşı önemli roller oynamışlardır. Hatta Abas bu
operasyonlardan birinde ağır şekilde yaralanmıştır.

Teşkilatın önemli dış postlarında görevler yapan,maceraperest denilecek

kadar cesur olduğu söylenen Abas, silah kullanma konusunda da uzmandır.

Mehmet Eymür de MAH'da görev alan babası Mazhar Eymür gibi teşkilatı
seçmiştir. Eymür de dış görevlerde bulunmuş, özellikle kaçakçılık
konusunda uzmanlaşmıştır. İkili daha sonra teşkilatta giderek
yükselecektir. Ancak bu yükselişin sonu yine MİT içi kavgalarda,
skandallar arasında son bulacaktır. MİT adeta bir değirmen taşı gibidir.
Altına ne gelirse, iyi veya kötü farketmeden öğütmektedir. Bundaki ana
etken de yanlış kullanımı ve kendisini bunlara karşı koruyacak iç direnç
sistemlerinin ve yasal statüsünün olmayışıdır.

KIBRIS VE MİT

Teşkilat 1973 yılına içe dönük tartışmaları , çatışmalarıyoğun olarak
girer. Genel Kurmay Başkanlığına getirilen Orgeneral Semih Sancar ilk iş
olarak MİT'e el atar. Dedikodular ve iç çekişmelerle çalkalanan MİT'in
bütün yönetim kadrolarını değiştirir. Nurettin Ersin kıta görevine
giderken Müsteşarlık makamını da kendisi gibi bir asker olan Amiral
Bahattin Özülker'e bırakır. Oturmuş, kollarını dörtbiryana uzatmış bir MİT
yerine; istihbaratta uzman olmayan askerlerin elinde bir o yana, bir bu
yana savrulan, siyasilerin çıkar topu haline gelen bir MİT vardır. Oysa
Türkiye dış istihbarat açısından son derece kritik bir noktaya gelmiştir.
Kıbrıs, adadaki Türk azınlığa yapılan baskılar ve işkenceler sonucunda
neredeyse patlamak üzeredir.

MİT iç çelişkilerinebir de sürekli müsteşar değiştirmeleri eklemiştir.

Bu dönemde istihbarat dahaçok Genelkurmay çevresine akmaya başlamıştır.

MİT daha çok savunmada kalmayı yeğleyerek tartışmaların üzerini soğutmaya
çalışmaktadır. Yaşadığı olaylar , iç kavgalar teşkilatı sarsmıştır. MİT
ten raporlar çıkmaz, çıkanları daince elenip sık dokunduğundan ve öz
güven yitikliğinden çok az şey içerir hale gelmiştir. Bundan medet uman
pek çok yabancı gizli servis de durumu daha da kötü kılmak için çok çaba
serfetmeden başarıya ulaşmışlardır. Siyasetçilerle MİT arasındaki uçurum
daha da büyümüştür. Karşılıklı güvensizlik bu çok önemli kurumu kitlemiş,
toplumdabir dizi şüpheler ve güvensizlikler halkaları oluşturmuştur.

Bülent Ecevit'in kurduğu CHP-MSP koalisyon hükümeti, Kıbrıs Barış
Harekatına karar verdiğinde istihbarat konusu artık MİT'ten çok
Genelkurmayın denetimindedir .Ancak istihbarat açısından Özel Harp Dairesi
ve MİT dahil yapılan çalışmalar, hükümetçe yeterli bulunmamaktadır.

Kıbrıs Barış Harekatı boyunca MİT, dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'e göre
" önemli bir bilgi getirememiştir". Harekat kendisinin ve dışişlerinin
sağladığı açık istihbarat faaliyetleri olarak adlandırılan diplomitik
temaslar, basında çıkan haberler ve benzeri yöntemlerle yürütülmüştür.

Dünya'da da bir çok önemli dış politik kararistihbarat temsilcilerinin
katılmadıklarıveya onların getirdikleri bilgilere başvurulmadan

alınmıştır.Bu kararlarda liderlerin ve onların küçük dar çevrelerinin
etkili oldukları görülür. Bu bir başarı ya da başarısızlık ölçütü
olmamaktadır. Sadece istihbarat örgütlerinin getirdiği bilgiler başarıyı
sağlayamayacağı gibi, başarısızlığa da dayanak olamazlar. Örneğin CIA
Küba'ya Domuzlar Körfezi'ne çıkarma konusunda Kennedy'e pek çok bilgi
aktarmış, elemanları yetiştirmiş ve güçlü biristihbarat faaliyeti
yürütmüştür. Ancak bu çıkarma Amerikan tarihinin en büyük yenilgileri
arasına girmiştir.Bu çıkarmanın ardından Kennedy, CIA'nin getirdiği
bilgileri bir daha dikkate almamıştır. Gizli servisi dışlamıştır. Belki de
yaşamına malolan kurşunların kaynağını burada aramak gerekmektedir.

LİDERLER VE İSTİHBARAT RAPORLARI

Getirilen istihbaratın değerlendirilmesinde liderin eğitimi, geldiği köken
ve diğer özellikleri ön palana çıkmaktadır.Lidere getirilen istihbaratın
sunuluş şekli de önemlidir. Liderler genelde istihbarat birimlerine karşı
oldukça ön yargılıdırlar. Bu ön yargılar nedeniyleilişkilerde çoğu zaman
kopukluklar yaşanmaktadır. Örneğinhemen bütün Türk Cumhurbaşkanları ve
Başbakanlarıisitihbarat teşkilatına karşı tedirgin ve mesafeli
olmuşlardır. Bununörnekleri dünyada da mevcuttur.
Amerika'dagizli servisi muhaliflerine karşı kullandığı; telefonlarını
ve parti merkezlerini dinlettiği, usulsüz bağışlar topladığı için ortaya
çıkan Watergate skandalı sonucunda Başkanlık görevinden istifa etmek

durumunda kalan RichardNixson iktidara geldiğinde Henry Kissinger ile
yaptığı görüşme sırasında Dışişleri Bakanlığı'na güvenmediğini
belirtmiştir.Nixson'a göre dışişleri personeli kendisine sadık değildir
ve onlara güvenmemektedir. Nixson dış politikayıBeyaz Saray'dan
yönetecektir. CIA'nin politika düzenlememesi gereğinden de bahseden Nixson
CIA'nın objektif analiz görüntüsü altında kendi fikirleriniönerdiğini
aktarmıştır.Bunları dinleyen Kissinger daha sonra Nixson'un yaptığı gibi
CIA ile birlikte hem ulusal düzeyde hem de uluslararası platformdapek
çok eyleme katılmıştır. Bu eylemlerden birisi de Şili de iktidarı eline
geçiren ve Amerika karşıtı bir politika izleyen Allende'nin devrilmesi
olayıdır. İstihbaratve istihbarat servisleri dikkatle izlenmesi gereken
birimlerdir.CIA'nın 1947'deki kuruluşunda benimsediği slogan
inanılmazdır:
" Devletten sekiz kat daha büyük olacağız"
Sonuçda ortaya isitihbarat teşkilatı ve rejim ikilemi gelip dayanmaktadır.
Burada da liderler vesistemler ön plana çıkmaktadır.
Bu anlamda Kıbrıs'a yapılan çıkarma ve sonrası Türkiye açısından iyi bir
örnektir. Çünkü Kıbrıs olayınınsonrasında Amerika ve diğer batılı
müttefikleri tarafından ambargolarla boğulmaya çalışılan Türkiye,
haberalma servisinde de müttefiklerininsaldırısıyla karşı karşıya
kalacaktır. Bu saldırılar sırasındasivrilecek iki adam 1976 da Ankara'da
buluşurlar. Bu iki adam Hiram Abas ve Mehmet Eymür; Kavaklıdere'deki bir

evin çatı katındabirlikte oturmaya başlarlar. Abas MİT'in en önemli
dairelerinden biri olan karşı istihbarat, Kontrespiyonaj Dariresinde
Başkandır. Eymür ise Ankara bölgesinin Takip Şube Müdürü olarak
çalışmaktadır.
Kıbrısharekatı sona ermiş, Türkiye adada yeni bir sınır çizmiştir. Türk
azınlık burada korunmayabaşlamıştır. Ancak başta Amerika olmak üzere
bütün batı üzerine gelmektedir. Amerika Türkiye'ye ambargo uygulama
kararını yürürlüğe koymuş, buna karşılık olarak Türkiye'deilişkilerinde
Sovyetlere daha sıcak bakan bir çizgiyle diplomatik yoldan buna karşılık
vermiştir.
Casusluk çalışmalarının son derece yoğun olduğu zamanlardır. MİT içinde de
dost örgütler olarak adlandırılan Amerikan, İngiliz ve diğer NATO
ülkelerinin istihbarat birimleri ile faaliyetler son derece sınırlı olarak
yürütülmektedir. Çünkü Amerikan ve İngiliz gizli servislerinin Türk
Silahlı Kuvvetleri'nin durumuyla ilgilibilgileri elde ederek
Yunanistan'a vereceğinden kuşku dahi duyulmamaktadır. Buna kesin gözüyle
bakılmaktadır. Bu ülkelerin tutumu Türkiye'ye karşıdır.

İLK AMERİKAN KÖSTEBEĞİ

MİT İstihbarat Daire Başkanlığı bu koşullarda giderek önemli bir merkez
haline gelmiştir. Buranın başkan yardımcılığı görevini emekli Kurmay Albay
SabahattinSavaşman yapmaktadır.
Bir gün Mehmet Eymür'e Savaşman'ın vatana ihanet suçlamasıyla karşı

karşıya olduğu aktarılıp izlenmesi emri verilir.
Eymür, bu tür emirleridaha öncede almıştır. Ancak bunları "MİT içindeki
çekişmelerdenkaynaklanan yer kapma savaşlarının birer parçası
saydığından- Bu onun kişisel yorumu - bunlara pek itibar etmemiştir." Bu
savaşların bir cephesinde MİT içindeki Nuri Gündeş ve arkadaşları,
diğerinde ise Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ün de içinde bulunduğugrup
vardır. KavgaMİT içinde etkinlik mücadelesidir. Bu kavgalar sırasında en
önemli silah karşıdaki kişi için ortaya atılan kaynağı belirsiz yıpratma
amaçlı dedikodulardır. Teşkilatta yıllarca çalışan çok önemli hizmetler
vermiş insanlar bu kavgalardan,perişan hallerde, acınacak durumlarda
çıkmışlardır.
Ancak Savaşman için alınan takip kararı" başkadır". Bu kararda etkili olan
kişiHiram Abas'tır. Abas, Savaşman'ın batılılarla ilgili dosyalarla özel
olarak ilgilendiğini ve dosyaları günlerce alıkoyduğunu farketmiş ve
şüphelenmiştir. Savaşman yapılan denemelerde bu şüpheleri haklı
çıkartınca, durum Müsteşar Hamza Gürgüç'e aktarılmış, o da takibe olur
vermiştir.
Takibi gerçekleştirme görevi Mehmet Eymür'ün bölümündedir. Bunun için özel
bir koordinasyon ve ekip seçilir. 24 saat izlenecek olan Savaşman artık
gözaltındadır.Ancak takibin ilk günlerinde Savaşman'ın hiç bir anormal

davranışı gözlenmez. Ancak 5. gün Savaşman karargahtan elinde büyükçe bir
evrak çantasıyla ayrılır. Yine doğruca evine gider. Çankaya'dakievin
önündearabadan inip, apartman otomatiğine basar, makam arabası
uzaklaşır. Takiptekiler her zamanki gibi evine giriyor diye düşündüğünde
ışık sönmüştür bile. Bir müddet sonra Savaşman elindeki çantasıyla
birlikte karanlıktan süzülerek dışarıya çıkar. Güvenlik caddesine doğru
yönelmiştir. Takip ünitesi sürekli olarak fotoğraflar çeker, bir yandan da
video görüntüleriyle olay belgelenir. Savaşman heyecanlı görünüyordur,
arkasını kontrol ederek Güvenlik Caddesinden aşağıya doğru yürür. Güvenlik
caddesinin ortalarındabahçe içinde iki katlı bir eve giren Savaşman
daha sonra çıkıp gider. Gelişindeki rahatsızlık çıkışında yoktur. Ev
İngiliz Denton Thompson'ın dır. Birleşmiş Milletlerde görevlidir. Eski
askerdir ve bir kolunu savaşta kaybetmiştir.
Savaşman'ınİngilizlerle gizli bir faaliyet içinde bulunduğu görüşü
teşkilat içinde hakimdir. Daha sonra Savaşman'ın İngiliz gizli servisinden
Robin Seely'le burada buluşarak MİT'in bazı Ortadoğu ülkeleriyle ilgili
bilgilerini aktardığı da saptanmıştır.

SAVAŞMAN YAKALANIYOR

Savaşman'ın izlenmesine devam edilir. Bir akşam yine evrak dolu çantasıyla
kapıdan çıkar, evine ulaşır. Sonra yürüyerek Nenehatun Caddesine doğru

iner. Yine telaşlıdır ve arkasını kollamaktadır. Caddenin alt tarafında
bulunan bir apartmanın birinci katına girer. Ev Amerikan uyruklu assubay
Inarae Onsager ve eşi Lyle aittir. Subay Ankarada'ki Amerikan üs şirketi
Tuslog'da görevlidir.

Bu temaslardan sonra MİT içinde yapılan tartışmalar Savaşman'a suçüstü
yapılmasıkararıyla noktalanır.

Savaşman'a yem olarak düzmece evraklar verilir. Savaşman bunları
alıkoyar.10 Aralık 1977 günüherzamanki gibi çantasına yerleştirip
doğruca Nenehatun Caddesindeki Amerikalı'nın evine yönelir. Savaşman 52
numaralı apartmanın 4 numaralı Dairesi'ne girdikten sonraMİT'in ilgili
bütün elemanları kapıda ve evin etrafında önlem almışlardır. Bu sırada
evin kapısı açılınca MİT Ankara Bölge Başkanı Süleyman Yenilmez ile Ankara
Takip Şubesi Müdürü Mehmet Eymür ansızın içeriye dalmak zorunda kalırlar.

Odalardan birinde Savaşman vebir süre önce Paul Henze'den görevi
devralanCIA Ankara İstasyon Şefi William Philips olduğu anlaşılan şahıs
ayakta durmaktadır. Ne olduğunu anlayamamışlardır.

Savaşman panik halinde koşuşturur. Takipçiler onu yakalayarak etkisiz hale
getirirler.

Philips masanın üzerindeki bir takım evrakı bu arada cebine atmayı
başarır. Cebindekiler alınmak isteyince Amerikalı sert şekilde karşılık

verir. Bir süre devam eden boğuşmadan sonra, baskını gerçekleştirenlerden
Mehmet Eymür'ün sert karşılığı Amerikalı'yı direnmekten vazgeçirir. CIA
ajanı şimdi diplomat olduğunu ve dokunulmazlığının bulunduğunu
belirtmektedir. Ceplerini de boşaltmak durumunda kalmıştır.
Cebinden defterini,Savaşman'a imzalattığı para makbuzlarını ve hüviyetini
çıkartan Philips sakinleşir. Şimdi başını ellerinin arasına almış kara
kara düşünüyordur.
Onsager'lerin evindeki kanepede Savaşman için hazırlanan belgeler bulunur.
Bunlar; KGB Ankara sorumlusu Viktor Vizginof'a KGB merkezince gönderilen
talimat, " SSCB-Türkiye Ekonomik İlişkileri konulu " Çok Gzli" damgalı
rapor, Suriye Genel Kurmay Başkanı Mustafa Tılas'ın Moskova ziyaretiyle
ilgili Fransız gizli servisinin MİT'e gönderdiği bilgi notu ve Kıbrıs
harekatından sonra adaya iskan edilen Türklerle ilgili belgelerdir. Hemen
Savaşman'ın MİT'teki makam odası da aranır. Burada da Ege Ordusu kuruluş
şeması, Kıbrıs savunma-işgal planı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığının
çıkarma kuvvetleriyle ilgili bilgiler ile Kıbrıs Türk Kuvvetlerinin
personel listesi ve harcama raporları bulunur. CIA sorumlu Philips'in
üstündeki defterde ise Savaşman'a hitaben yazıldığı sanılan " Ben şehir
dışındayken Rosemary'ye telefon edin müzük seti tamir edilmiştir.
istediğinizde alabilirsiniz deyin. O kız havanın kararmasından sonraki
yarım saat içinde sizi kabul edecektir" yazısı vardır.

Ortadaki sehpada Savaşman için hazırlanan gizllik dereceli sahte belgeler
durmaktadır. Operasyon bitmiştir. Ama CIA ajanının defterinden elde edilen
ve diger MİT mensuplarıylayapıldığı belirtilen görüşmeler üzerinde
durulmaz. MİT içindeki üst düzey arkadaşları Savaşman için ağlarlar. Olay
aslen kapanmıştır.
Savaşman olayı 25 Aralık 1977 günlü gazetelerin manşet haberi olarak
yeralır. MİT'in üçüncü derecedeki üst düzey yöneticisi casus çıkmıştır.
O isedaha sonra yazdığı anılarında kendisinin CIA hesabına casusluk
yapmasının mümkün olmadığını , çünkü CIA'nın MİT ve ordu hakkında her
türlü belge ve bilgiye sahip olduğunu belirtir.
Ona göre Amerikalı danışmanlardan ve özel şirketlerden bir şey saklamanın
zaten mümkünü yoktur.CIA ile içli dışlı olmak konusu Savaşman'ın
savunmasını oluşturur. Savaşman ayrıcakendisinin görüştüğü ve belgeleri
sattığı CIA mensubu ile diğer MİT üst düzey yöneticilerin de berabar
olduklarını, hatta Amerikalıların bazı üst düzey yöneticilere tatil
olanakları sağladığını da iddia eder. Mahkeme sonunda Savaşman 17 yıl
hapse mahkum olur. Savaşman 1985'e kadar askeri cezaevinde yatmıştır.
Tahliyesinden sonra çökük bir adamdır artık. Parlak askerlik ve MİT
elemanlığı günleri geçmişte kalmıştır artık.Türkiye'nin 1962'dekiBağdat
askeri ateşesi eski teşkilatına karşı kırgınlığını hiç saklamamaktadır..

Sık sık " Bir insan MİT'e pamuk gibi girebilir ve oradan bir kömür
karalığında çıkabilir" der durur. Bir kaç yıl sonra beyin damarlarında bir
kireçlenme sonucu felç olur. Sabahattin Savaşman 1994 Martında geçirdiği
kalp krizi sonucu ölür.

Savunmasında karısının ve çocuklarının üstün statülerinin olması
gereğinden ve çocuklarına iyi eğitimolanakları yaratma arzusundan
bahsetmez. Ama bunları anılarında satır aralarına koymadan da edemez.
Adeta günah çıkartır.

Savaşman operasyonunun ardından Hiram Abas ve Mehmet Eymür taltif
edilirler.

MİT müsteşarı Hamza Gürgüç İngiliz ve Amerikan gizli servislerinin
başkanlarına olayı kınayan sert bir mektup yazdırır. Her iki servis te MİT
den özür dilerler. Bir daha bu tür faaliyetler yapılmayacaktır. Öyle söz
verirler. Oysa bu söz istihbarat teşkilatlarının ruhuna ayırıdır.
Dolayısıyla bu söz hiç bir zaman tutulmamıştır, istihbarat çalışmalarının
doğası gereği zaten verilmemiş kabul edilir.

İKİNCİ AMERİKAN CASUSU

Türkiye'de ilk kez bir Amerikan casusu ortaya çıkartılmıştır. Ancak bu
olaya bağlı olarak bir ikinci Amerikan casusu da 16 Mart 1983 günü
İstanbul'da yakalanır.

Bu kişi de bir asker kökenli istihbaratçıdır. Daha doğrusu ordunun
gözbebeği subaylarından ve 12 Eylül yönetiminin planlayıcılarının sağ kolu

gibi çalışan emekli Kurmay Albay Turan Çağlar dır suçüstü yapılan. Çağlar
da Savaşman gibi kızlarının ve eşinin kolej ve diğer para ihtiyaçlarını
karşılamakta zorlanmaktadır ve Amerikalıların kendisine uzattığı para
kesesini geri çevirememiştir.
Bir de ideolojikgerekçesi vardır ki Savaşman ile hemen hemen aynıdır: "
Nasıl olsa bütün hükümetler ve Genelkurmay Başkanları Amerikan hesabına
çalışıyor. Ben yapınca mı suç oluyor. Bu suç değildir."
Çağlar,MİT tarafından Amerikalılarla ilgili bir telefon dinlemesi
sırasında Ocak 1983 de"oltaya takılır".
1942 yılında Harp Okulundan mezun olan Çağlar, daha sonra 1963'de NATO'da
görev yapar. 1960 yılında 27 Mayıs içinde görev alır ve ihtilal için en
önemli noktalardan biri olan İstanbul Radyoevi'nin Müdürlüğü görevine
getirilir. 1966 yılından itibaren MİT ile ilişkileri vardır. Emekli
olduktan sonra İstanbul Sanayi Odasında görev alan, daha sonra Akbank 'da
Müdürlük görevlerine getirilen Çağlar,yeniden 1978 yılında MİT ile
bağlantı kurar. Talat Aydemir'in anılarında " Arkama dönüp baktığımda
Turan Çağlar yoktu"diye tanımladığı Çağlar; çevresinde olayları
abartmadaki yeteneği ve sosyal aktivitelerdeki etkin kimliği ile
tanınmaktadır.
CASUS HEM MİT'E HEM AYDINLIĞA ÇALIŞIYOR
Çağlar'ın MİT'deki görevi "Görüş Lider" liğidir. "Görüş Lideri"
tanımlaması MİT içinde tecrübeleri nedeniyle sık sık bilgisine başvurulan
kişiler için kullanılan birsıfattır. Bu kişiler teşkilat kadrosuna
alınmazlar, amaorganik bağlar sıkı tutulur.
İlginçtir, Çağlar aynı yıl içinde Aydınlık Gazetesin'de de görev

almıştır. Aydınlık Gazetesi' nde yeralan bazıyayınlarda MİT
elemanlarınıkendisinin deşifre ettiğini, daha sonra sorgusunda dile
getiren Çağlar, buna gerekçe olarak da:
" Ben onlara gıcıktım", der.
1978'de aynı zamanda hemMİT'e, hem de MİT'e karşı savaş açan Aydınlık'a
çalışan Çağlar, bu dönemde Amerikalıları da aldığı dolarlar karşılığında
bilgilendirmektedir. Daha fazla dolar almak için eline geçen herşeyi
pazarlamaktadır.
Bağlantıda olduğu Amerika'lı ajan ile yaptığı telefon görüşmelerinde
Çağlar kendisini "John" diye tanıtır. CIA görevlisinin telefonları MİT
tarafından dinlenmektedir. Bir Türk'ün Amerikalılara kendisini başka bir
adla tanıtmasındankuşku duyarak yola çıkan MİT elemanları,
araştırmalarını derinleştirdiklerinde Çağlar' ı karşılarında bulurlar.
MİT' in askeri yapısınaÇağlar' ın casus olduğunu anlatabilmek konusunda
zorlanmamak içinolaylar dakikası dakikasına belgelenir. Çağlar,
Amerikalılarlaher ayın ilk veye ikinci Çarşambası buluşmakta ve
raporlarını vermektedir.Kışın kar altında dahi gerçekleşen bu buluşmalar
zaman zaman sıklaşır. Bu dönemler Çağlar'ın paraya sıkıştığı anlardır. MİT
buluşma yerlerine en az 3-4 gün öncesinden yerleştirdiği kamyonlardan para
alış verişi dahil, olayınbütün sahnelerini araçların plaka numaralarına,
raporun sunuluş sahnelerine kadar görüntülemeyi başarır.
Turan Çağlar, MİT tarafından uzunca bir süre izlendiğini, görüntülendiğini

yakalandıktan sonra bütün olaylar bir fotoraman gibi önüne serilince
anlayacaktır. Kendisi 15 yıl süreyle Amerikalılara özellikle Ege Ordusu
başta olmak üzere Türk Silahlı Kuvvetleri ve üst düzey subaylarıyla ilgili
bilgiler aktardığını itiraf eder. Bunun karşılığında para almıştır.
Suçüstü yapıldığı gün CIA ajanı büyük bir şok geçirir. Kendini

toparlayamaz. Türk istihbarat görevlileri kendisine " Sen daha çok toysun
" deyip omuzuna vururlar ve " Go home" derler. O da bu sözü dinler.
Ancak ünlü sanatçı Barış Manço'nun kayınpederi de olan Çağlar, uzun süre
tartışılır. Çünkü MİT içindeki bazı gruplarla büyük çatışma içinde bulunan
Aydınlık Gazetesi ve etrafındaki siyasi oluşum Çağlar'ı haber kaynağı
olarak kullanmıştır. Bu olay üzerine de komplo teorileri üretilir. Oysa
olay son derece açık ve nettir. Ama MİT yine kendisini anlatamaz. Hele
Turan Çağlar'ın rahatsızlığından kaynaklananve intihar olarak
nitelendirilebilecek ölümünün ardından MİT, yine hedef tahtası olur.
Sıkıntı ne yaptığını anlatamamaktan ve yıllarca yanlış kullanımdan
kaynaklanan, güvensizlik bunalımından doğmaktadır.

TURAN ÇAĞLAR'IN MİT'E TAKDİR MEKTUBU

Çağlar ölümünden bir hafta önce MİT yöneticilerine bir mektup yazar.
Mektubunda kendisini yakalayan ve sorgulayan elemanların kalitesinin
yüksekliğinden duyduğumutluluğu aktarır. Eski bir asker casus olarak,
MİT'i kutlar.
Daha önce Sovyet casusları ele geçirilmiş, hatta bunların dönemin iktidar
partisi AP ile olan ilişkileri dahi belgelenmiştir.
Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında da çok sayıda İngiliz casusu ele
geçirilip idam edilmiştir. Ancak Amerikan casusu ilk kez Savaşman ve
Çağlar olaylarında yakalanmıştır. Bu olaylar aslındateşkilat içinde

Amerika'ya eskiden beri duyulan bir tepkinin de sonucudur. Çünkü MİT
eşittir CIA denkleminekarşı, büyük bir karşı çıkış vardır. İnsanların
hırsı biraz da bu tepkilerin dışa vurumudur. Bu olay sonrasında CIA,
William Philips ve Turan Çağlar'ınilişki kurduğu diğer elemanlarını
Türkiye'den çeker. Ama casusluk faaliyetlerinedün olduğu gibi bugün de
devam ettiği kuşkusuz bir gerçektir. Çünkü CIA Türkiye'de her zaman önemli
düzeyde eleman bulundurmaktadır. Bu elemanlar diplomatikmisyonda
görevlendirilmekte ve dokunulmazlıkzırhıyla örülmektedirler.

DARBE GELİYOR MİT İZLİYOR

1978 ve 1979 yılları Türkiye'yi adeta kana boyayarak geçer. Her yerde
olaylar yaşanmaktadır. Sıkıyönetime kadar gelmiştir işler. Ülkenin her
köşesinden onlarca ölüm haberleri gelmektedir. İçerdeki terör gruplarını
destekleyen yabancı ülkelerin gizli servislerinin emrindeki casuslar,
ajan-provakötör olarak eylemlerde bulunmaktadır.
Bulgaristan üzerinden gelen NATO malı silahlar Türkiye'de kan kusmuştur.
CIA darbe planlarına başlayanları sonuna kadar desteklemektedir. Kanlı bir
silah pazarı haline gelen Türkiye'de, MİT yine içe dönmüştür. Askerler
daha ağırlıklı olarak kendilerini hissettirirler. Ancak olaylar bir türlü
bastırılamaz. MİT bu arada silahve uyuşturucu kaçakçılığı konusunda
özellikle Bulgaristan bağlantısının ortaya çıkartılmasında önemliyollar

katetmiştir. Dış bağlantıları saptamış ancak bunlara karşı bir eylem
yapamamıştır.
Türkiye'ye silah satan örgütlerin içinde sonradan CIA ajanı olduğu
saptanan kişilerin etkinliği de gözlenmektedir. Almanlar gizli
servisleriyle birlikte ülkücülere geniş olanaklar sunmaktadırlar.
Ülkücülerin paraları ve adamları Almanya'yı üs olarak seçmiştir. MİT yine
dağılmış durumdadır. Parçalanma yaşanmaktadır. Servis'in birkısmı
1980'degerçekleştirilecek askeri darbenin planlamasında yeralmaya
başlamıştır bile. Olayların tırmanmasında bu ekiplerin de rolü olduğu
iddia edilmektedir. MİT olayları çok yakından izlemekte ama müdahalede
bulunmamaktadır. 12 Eylül sonrası askeri mahkemelere gönderilen yazılar
bunu doğrulamaktadır. Darbe koşaradım gelmektedir.

ERSÖZ İŞKENCEYİ DOĞRULUYOR

Bu dönem MİT Müsteşarı Orgeneral Adnan Ersöz dür. Ersöz'ün Müsteşarlığı
döneminde 15 Ekim 1978 tarihli Yankı dergisince MİT'e ulaştırılan bir
kısım yazılı sorulara verilen yanıtlar o dönem MİT'in içindebulunduğu
durum konusunda ilginç ipuçları vermektedir. MİT bu ödenmde Ersöz 'ün
ağzından 1972'nin özeleştirisini yapıp, işkenceli sorgularda kullanılması
olayını doğrulamaktadır:

- MİT hakkında ne düşünülüyor? Ana iddialar ne? Bunlara nasıl cevap
veriliyor?

Yanıt: MİT hakkında esas itibariyle son günlerde üç açık cereyan var.

Bunlardan biri 12 Marttan sonra ' Kontrgerilla' denilen soruşturma
faaliyetini de kapsayan bir faaliyet içinde bir kısım MİT görevlilerinin
işkence yaptıkları, şimdi bunların Ecevit iktidarında cezalandırılması
gerektiği görüşünü savunanlar. Bir grup- bunlar daha ziyade aşırı solu
temsil ediyorlar- MİT'in kaldırılması gerektiğini savunuyorlar. Bir başka
cereyan da 12 Marttan sonra isimleri - İşkence- iddialarına karşımış, ya
da sadece sol hareketlere karşı şartlanmış ' sağcı' ların MİT'ten hemen
ayıklanmasını istiyor.
- 12 Marttan sonraki operasyonlara MİT nasıl karıştı? İddialar doğru mu?
Bunlara ne yapılabilir?
Yanıt: 12 Marttan sonraki operasyonlarda MİT mensupları zaman zaman ve yer
yer soruşturmalarda uzman olarak bulunmuşlardır. Bunlara soruşturma
yaptıkları kimselere insanlık dışı yöntemler uygulamaları için MİT'in en
üst makamlarınca verilmiş bir direktif yoktur. Ama bunların içlerinde
aşırı işgüzarlık yapmış, iddia edilen suçlarıişlemiş kimseler olmadığını
bugün kimse iddia edememektedir. Ama 12 Marttan sonraki devrede hem bir af
kanunu çıkkmıştır, hem de bundan öteye mahkemeler karşısında ileri sürülen
' işkence' iddiaları yok kabul edilmiş, haklarında suç isnat edilenler
mahkemelerdeberaat etmişlerdir. Şimdi bu eski iddiaları ortaya atmak ve

bunlar hakkında soruşturma , araştırma açılmasını istemek hukuken mümkün
değildir. Onun için de bu iddialara muhatap olmuş kimselere bir şey
yapılamamaktadır.
- MİT'te hemen bir temizlik yapılmasını isteyenler haklı mı?
Yanıt: Kısmen haklı olabilirler. Geçmiş devirlerde en hafif tabiriyle
usulsüzlük yapmış olanlar, emir ve direktiflierin sınırlarını aşmış
olanlar bu yollardan gayretkeşlikle suç işlemiş olanlar, kafaları sadece
bir tarafa göre şartlanmış olanlar vardır. Ama bunların tespit edilmesi,
haksızlığa maruz kalmadan kanun çerçevesinde tesirsiz hale getirilmeleri
kolay olmayacaktır. Ama yeni MİT müsteşarının ilk adımda yardımcısı
durumundaki şahsıhemen değiştirmesi, kilit iki görev dekilerden birini
ayırması, diğerinin ölümü üzerine yerine tayin yapmaması, kendisine
yardımcı olarak yakından tanıdığı ve silahlı kuvvetler içindeçok olumlu
bir hava yaratmış olan bir korgenerali seçmesibu alanda önemli
gelişmeler olduğunun işaretleridir.Ama gerek yukardaki hususlar gerek
yeni MİT müsteşarının son derece titiz ve kurallara uyan bir asker olması
beklenen ' MİT içinde temizlik ' hareketinin beklendiği kadar ve hızlı
olmayacağını göstermektedir. Bu da bir bakıma doğru bir harekettir. Çünkü
MİT mensupları 12 Mart sonrasının çok küçük bir grup tarafından yaratılan
aşırılıklarının ezikliği içindedirler. Savunma durumundadırlar. Adeta

zaman zaman çekingenliklerinden görev yapamaz hale düşmektedirler.

- Bazı gazetelerde MİT'e Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakültelerinden gizlice ajan temin edildiği ileri sürülerek öğrencilereuyarmada bulunuldu.

Ajanlar böyle mi sağlanır?MİT in personel politikası nedir?

Yanıt: Dünya da bu tür örgütler mensuplarını çoğu zaman kendileri seçerler. Örgüte alınacak kişinin tutum, geçmişi, kişiliği bakımından belirli ölçülere uyması gerekir. MİT genellikle eleman bulmakta hiç güçlüğe uğramamaktadır. Ama Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinde öğrenim görmüş eleman bulmakta bazıgüçlükler çekilmektedir. Son iki yıldır Orgeneral Gürgüç döneminde Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinin imtihanlarını kazanan öğrencilerden ileride MİT hizmetinde çalışmak isteyecek kimseler arasından bir seçim yapma yöntemi sürdürülmektedir. Ama bu seçilenler MİT'te ajan olarak çalışacak kimseler değillerdir.

Personelini teşkil edeceklerdir.

- MİT personelini nasıl eğitiyor?

Yanıt: Örgüte aday personel olarak alınanlar belirli güvenlik süresini geçirdikten sonra MİT'in Ankara'da yeni inşaasını tamamladığı Genel Merkezindekiözel okulunda bir kurstan geçirilirler. Yeterince nazari bilgi aldıktan sonra bunların tatbik alanlarında görevlendirilirler. Daha sonra belirli sürelerledaha üst kurslara tabi tutulurlar. Kurslar ve tatbikat birbirini izler. MİT'in okulunu tecrübeli MİT mensupları yönetir.

Bunların zaman zamanbatının bazı ülkelerine gönderildikleri de olur. Ama
bu yabancı ülkelere gidişin MİT'e büyük bir şey kazandırmadığına ,
yabancı ülkelerin Türk MİT mensuplarına fazla bir şay öğretmediklerine,
sadece kendi ülkelerinde imal edilen ileri teknolojik cihazların
reklamlarına önem vermekte ,Türk MİT 'I mensuplarını bu cihazlara
özendirmektedirler. Eğitim konusunda yetersizlik olmasına rağmen gene iş
başa düşmektedir. Eğitim kadrosunu bugünden yarına geliştirmek ve
değiştirmekpek mümkün gibi görünmemektedir.
-MİT'in bugünkü halinin tam randıman alınması için yeterli olmadığı kanısı
var, ilk adımda ne yapılmalı?
Yanıt: MİT müsteşarından sonraki kademeler asıl istihbaratı toplayıcı
ajanlara kadar olan kesim, personel mutlaka yeni bir düzenlemeye tabii
tutulmalıdır. Hele hele kilit personelin inisiyatif kullanır ve günün
şartlarını kavramış hale getirilmesi şarttır. MİT bu tür diğer entelecans
örgütleri gibi karmaşık bir bünyeye sahiptir. Örgütün başındaki kimsenin
bu karmaşıklık içinde olup biten herşeydenhaberdar olması ve örgütü tam
kontrolü altında tutması bahis konusu değildir. MİT'in merkezindeki temel
personel dışında Türkiye 10 dan fazla bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgelerin
başındaki MİT sorumluları, MİT Müsteşarıkadar dikkatle seçilmeleri
gereken kimselerdir. Onlar görevlerini titizlik ve ehliyetleyapamazlarsa

MİT Müsteşarı istediği kadar ehilolsun örgüt başarılı olamaz. Yeni
müsteşarın bu kilitpersoneli tanımasına, yetersiz bulduklarını güvendiği
elemanlarla değiştirmesine kadarzaman geçecektir. MİT ancak o zaman
mevcut potansiyelini kullanır olacaktır. "

MİT'İ KAPATSAK MI KAPATMASAK MI

CHP iktidarları kendilerdine bilgi ulaştırmadıkların iddia etikleri, MİT'i
lağvederek yerine yeni bir örgüt koymayı bile düşünmeye başlamışlardır.
Dönemin ilgililerine göre MİT " gelen siyasi görüşe göre sunuşlar
yapmakta, gerçeği aktarmamaktadır."
Hasan Fehmi Güneş İçişleri Bakanı olarak Başbakan Bülent Ecevit'eterör
olaylarının dış destekli olduğunu anlatıp, bu uluslararası boyutaki sorunu
çözebilmek içinMİT'in devrede olması gerektiğini belirtmiştir.
Ecevit ise MİT'ten bir yardım alabilmenin mümkün olmadığı kanısındadır.
MİT'i organize etmesi için bir adamını teşkilata sokmaya çalışmış, ancak
bunda bir türlü başarılı olamamıştır. MİT karşı çıkıp, direnmiştir.
Başbakan kendisine bağlı birime istediği kişiyi sokamamıştır..
Bunun üzerine Hasan Fehmi Güneş ile Ecevit, MİT'e bir bay-pass yapmayı
kararlaştırırlar. MİT'inyerine Emniyet Genel Müdürlüğü'nün atıl durumda
bulunan istihbarat ünitesi yeniden düzenlenecek ve teröre karşı
kullanılacaktır.
Bir istihbarat okulu kurulur. Yetiştirilen ilk 400 kişi örgütlere sızar ve
önemli sayılacak istihbarat bilgileri getirmeye başlarlar. Daha sonraları
siyasi polisfaaliyetlerinde etkili olacak bu birim 12 Eylül sonrasının

ünlü DAL grubunu oluşturacaktır. Derin Araştırma Labaratuvarları olarak
adlandırılan birim CHP'nin attığı temel üzerine askerlerin isteğiyle darbe
sonrası işkenceli sorguların merkezi olur.
Emniyette geliştirilen yeni istihbarat birimi varolan çekişmeleri
tırmandırır. MİT ile Emniyet Genel Müdürlüğü arasındaki çekişmeler artık
birbirinin operasyonlarına müdahale etmeye, hatta kendi adamlarını
yakalamaya kadar varan çatışmalara dönüşür.
İşte bu günlerde Ecevit, Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün ile İçişleri Bakanı
Hasan Fehmi Güneş'i dinlerken Güneş, MİT'in yerine yeni bir örgüt
kurulmasına ilişkin düşüncesini söyler, Ökçün buna katılır.
Güneş'e göre MİT, aslen Genelkurmaya bağlıdır. Biçimsel olarak Başbakanlık
görünüyordur. Elemanlar askerdir, sicillerini askerler vermektedir.
Yeniden örgütlenme şarttır.
Ecevit çok yakındığı MİT ile ilgli bu öneriye karşılık üstüste yaktığı
sigaralardan sonra " Bu konularıbu kadar açık konuşmayalım" karşılığını
vermekle yetinir. Ecevit yıllar sonra MİT'in kapatılması önerisinde
bulunur. Bu o günlerden aklında olan bir şeydir.
CHP iktidarının diğer bakanları da MİT raporlarını ve içeriklerini hiç mi
hiç beğenmediklerini, o zamanlar açık açık söylemektedirler.

KENAN EVREN RECEP PAŞAYI KÖTÜLÜYOR

Bütün bunlar ülkenin içindeki terör açmazını helledememiştir. Kenan Evren
Genel Kurmay Başkanıdır. Bir gün Ecevit Evren'e " MİT ile ilgili
değişiklik hazır mı "diye sorar. Evren " Hazır" der.
MİT'in başına Recep Ergun'un yerine Bülent Türker'i getirmek

istiyorlardır.
Neden sorusuna Evren:
" Ergun Paşa sağ görüşlü ve beceriksiz" yanıtını verecektir.
Oysa aynı Kenan Evren 1980 askeri darbesinin ardından Recep Ergun'u en
faal olarak kullanan kişidir.
İşte bu değişiklikler ülkenin gittiği noktada bir darbenin habercisidir.
Ancak roller iyi oynandığı için renkler belli olmamaktadır.
Bu arada Malatya, Kahramanmaraş, Çorum olayları yaşanmış ve Türkiye terör
karanlığına gönüldükçe, gömülmüştür.
Bunlara ilaveten kanlı 1 Mayıs 1977 mitinginde kendini ortaya koyan asker
ve sivil bazı unsurların gerçekleştirmeye çalıştıkları darbe girişimleri
de atlatılmıştır. Çünkü 12 Eylül Aysberginin su altındaki kısmı artık
yeterli büyüklüğe ulaşmıştır.
Ancak 12 Eylül'e doğru koşaradımgidilirken, MİT ne yapmaktadır?
Bu sorunun yanıtı elbette bilgi toplamaktadır şeklinde verilebilir. Ancak
bu bilgiler kim ve ne için toplanmaktadır?
MİT bu bilgileri hiç bir zaman doğrudanresmi rapor niteliğinde
Başbakana yansıtmamıştır. Ama toplamıştır.
Ecevit gitmiş yerine Başbakan olarak Süleyman Demirel gelmiştir.

DEMİREL'E 12 EYLÜL'Ü HİRAM ABAS BİLDİRİYOR

Demirel darbelerin gelişini, gidişini bilen deneyimli bir politikacıdır.
MİT ile ilişkiler konusunda da uzmandır. Teşkilat kadrolarında kendisini
seven ve sayan pek çok kişi bulunmaktadır.
Bunlardan biri de Hiram Abas'tır. Abas, Demirel Başbakanlık koltuğuna

oturduktan kısa bir süre sonra kendisini ziyarete gider. Bu ziyarette
Abas, Demirel'e kendisine karşı bir askeri darbe hazırlığının bulunduğunu
bildirir.
Ancak Demirel darbenin ardından MİT'ten kendisine böyle bir bilginen
gelmediğini söyleyecektir. Belki onun kastettiği resmi bir rapor olabilir.
Ancak zaten MİTdarbeleri hiç bir zaman resmi raporlarla bildirmemiştir.
Çünkü yasalar askerlerle ilgili istihbarat çalışmalarını yasaklamış
durumdadır. MİT'in darbeci askerleri saptaması ve bunu resmi rapor haline
getirmesi suçtur. Bunu suç olmaktan çıkartacak yasal değişikliği
yapabilecek bir siyasi iktidar da halenTürkiye'de işbaşına gelebilmiş
değildir.
Ayrıca Demirel bir zamanlar kendisine 12 Mart darbesini iletmemekle
suçladığı Fuat Doğu tarafından cuntasal faaliyetlerin arttığı, darbe
olasılığının bulunduğu konusunda taa 1975 yılında uyarılmıştır. Evet
yanlış duymadınız 1975. Dönemin Lizbon Büyükelçisi olarak görev yapan Fuat
Doğu sevgili dostu ve arkadaşı Demirel'i CHP ile bir koalisyona gitmesi ve
sorunların çözülmesi konsunda ikaz etmekte vedarbenin ayak seslerini
Lizbondan duyduğunu 11 Aralık 1975 tarihli mektubuyla iletmektedir. Belki
de Doğu bu uyarısıyla bir zamanlar " beni uyarmadı" diyen Demirel'e işte
size uyarı demek istemiştir.
Dönemin MİT Müsteşarı Orgeneral Adnan Ersöz, Demirel Başbakan olduğunda

onu ziyarete gelmemiş ve ilgili raporları da teamül olduğu üzere kendisi
Başbakan Demirel'e getirmemiştir. CHP'li diye tanımlanan Ersöz'ün bu
tutumu Demirel'in ekibi arasında tartışmalara yolaçmış ama Demirel günün
dengeleri içinde bunu umursamaz gözükmeyi yeğlemiştir. Ersöz'ün ardından
MİT Müsteşarı olan Korgeneral Bülent Türker raporları kendisi getirerek
sunmuştur. 12 Eylül derbesi sırasındada o MİT Müsteşardır. Ama
getirdiği raporlar hiç mi hiç beğenilmemektedir.

BÜLENT TÜRKER VE MİT'İN 12 EYLÜL DARBESİ RAPORU

Bugünlere ilişkin olarak Demirel'in yakın çalışma arkadaşlarından DYP
kurucusu Mehmet Dülger bakın neler anlatıyor:

" Bülent paşanın getirdiği bir kısım raporları Sayın Demirel bize veriyor
ve bir kaç gün incelememizi istiyordu.Birgün Türker paşa iki sayfadan
oluşan ve bir Amerikalı'nın Türkiye'de darbe hazırlıkları olduğuna ilişkin
bir yazısının Türkçeye çevrilmiş olan özetini getirdi. Bu yazının
yayınlanış ve Sayın Demirel'e sunuş tarihi Temmuz 1980. Ben yazıyı
okuyuncabir gariplik sezdim. Sanki bu raporu bir yerlerde okumuştum.
Sunulan raporda yazıyı kaleme alan kişinin CIA'dan olduğu belirtiliyordu.
Doğruca Amerikan kütüphanesine gittim ve araştırmalarımdan sonra daha önce
okuduğum bu yazıyı orada buldum. Açık bir yazıydı. 1980 Eylül - Ekim
aylarındaTürkiye'debir darbe beklentisi dile getiriliyor ve toplam 6

sayfada Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve diğer kurumların güçlerinin analizi
yapılıyordu. Yazıyı aldım Süleyman Bey'e geldim ve ' Beyefendi geçen gün
okuduğumuzdarbeye ilişkin raporu bir alabilir miyim' dedim. Çıkardı ,
ben de Amerikalı'nın yazısının orijinaliniçıkardım. MİT'in raporu 6
sayfalık orijinal metnin 2 sayfaya indirgenmiş kötü bir Türkçe
çevirisiydi."
Türkiye'de demokrasiye ara verildiği gün olan 12 Eylül 1980 öncesindeki
MİT ile sonrasındaki MİT arasında çok farklar vardır. Bunlara değinmeden
önce MİT'in 1980 öncesi bazıuygulamalarına bakmak gekiyor. Özellikle
siyasetçilerin MİT'i kullanış şekillerine bakmakta yarar vardır.
Siyasetçiler MİT'i ya seviyor ya da sevmiyorlardır. Sevenleri içine girip,
kendi çıkarına ne yaptırabilirse kar diye bakmıştır. Bu arada teşkilatın
bünyesinin geliştirilmesi, değiştirilmesi gibi özlemleri olanlara az
rastlanılır. Bunları söyleyenlerden de hiç kimse hiç bir şey yapmamıştır.
Ancak birbirlerinekarşı MİT'i kullanmaktan çekinmemişlerdir.
MİT, CHP'nin telefonlarını 1960 darbesinden öncede dinlemiştir. O zaman bu
dinleme işini DP iktidarı yaptırmıştır.1960 sonrasında da CHP
dinlenmiştir. Peki amaMİT ne ve kimin için dinliyordur CHP Genel
Merkezini.
Siyasetçiler mi kullanıyordur, yoksa genel bir istihbarat çalışmasımıdır
yapılan? Ancak hangisi olursa olsun MİT yetkilerini aşmıştır. Yasasının
dışında çalışmalar yapmaktadır. Bu yüzden içerdeki "uzmanlığını" bir türlü

dış istihbarata yoğunlaştıramamıştır.
2 Şubat- 5 Haziran 1977'de dönemin Başbakanı Bülent Ecevito dönem
Türkiyesi hakkında bakın neler söyler oysa:
"Türkiye'de demokrasinin olmamasını ya da sınırlı olmasını isteyenler
var.İş çevreleri ve MHP. Demirel'in adı liberale çıkmış ama liberal
diyemiyorum.O da kendisini iktidara getirmeyecek bir demokratik rejim
istemiyor.Ayrıca MİT'in dışında olan çevrelerin etkisi olduğu kuşkusunu
duyuyorum. Yabancı sermaye çok uluslu şirketler CIA, (CIA başınabuyruk
yürüyebiliyor. Amerikan hükümetinin denetiminin dışında kalabiliyor.
Türkiye herkesin at oynattığı bir ortamda. Kim kimdir belli değil. Kim
milliyetçi kim feodal.CIA ajanları ile KGB ajanları birbirine karışıyor.
Joseph Conrad'ın Rus ihtilalinden önceki durum anlatan romanı çok
ilginçtir. (The Secret Agent) "
MİT İYİ ÇALIŞSAYDI 1 MAYIS 1977 VEYA KAHRAMANMARAŞ OLUR MUYDU?
Evet ülkenin Başbakanıbunları söylüyor. Peki o dönemde Türkiye'nin
içişlerine karışan yabancı ajanlar ayıklansa, kanlı 1 Mayıs 1977'in perde
arkasındaki asker ve sivil darbeci güçleri, Kahramanmaraş'ın gerçek
failleri, Çorum olaylarının kışkırtıcıları yakalansa ve bunların dış veya
iç bağlantıları çözülse, bunları besleyen silah kaçakçıları ve ajanlar
yakalansa Türkiye bir darbe yaşar mıydı sizce? Peki bunları ortaya "

sadece " MİT mi çıkartacaktıdiye soracak olursanız, bunun yanıtı
elbetteki 'Hayır' dır. Ancak Nasrettin Hoca'nın hikayesindeki gibi 'evi
soyan hırsızın hiç mi kabahati yoktur?' Eğer MİT o zamandan
yapılandırılmış bir kurum olabilseydi, Türkiye üzerine oynanan oyunların
büyük bir kısmını engellemekmümkün kılınabilirdi. Tabi bunda en önce
askerlerin sorumluluklarının ve ülke rejimine etkilerinin, kurumları
kullanış biçimlerinin iyi tahlil edilmesi gerekmektedir.

Bir başka siyasetçi ve eski İçişleri Bakanı Korkut Özal'ın o döneme
ilişkin görüşleri ise şöyle:

" Türkiye'nin entelijans(casusluk) sistemleri benim kanaatim, benim
bildiğim kadar yetersizdir. Hiç bir zaman da yeterli olamadı. Dahasını
söyleyeyim, daha üstün entelijans servislerinin biz daima altında ezildik.
Yani entelijans olarak, yabancı CIA idi, MI-6 idi,MOSSAD ve KGB'siydi.
Bize tahakküm etti. Çünkü onlar çok daha güçlü organize olmuşlar.
Dolayısıyla Türkiye'miz entelijansmeselelerin hem gerisinde kaldı, hem
desinformationdediğimiz şeylere maruz kalındı. Yanlış yönlendirme,
bilgilendirmenin acısını Türkiye çok çekti, çekebiliyor. "

Gerçi o tarihlerde MİT özellikle kaçakçılık faaliyetleri konusunda
dönemin hükümetlerinezaman zaman çok önemli bilgiler de sunmuştur. Ancak
dönemin mafyasınınrüşvet ile bakan atattırabilecek düzeyde siyasette
etkin olabildiğini anımsamak gerekmektedir.İçinde bulunulan siyasi
istikrarsızlık ve güçsüzlük bilgi toplanmasını, toplanan bilgilerin

değerlendirilebilmesini imkansız kılmıştır. Bu dönem MİT'inekonomik
açıdan içinde bulunduğu yetirsizlikleri de gözardı etmemek gerektir.
Unutulmaması gerekenen önemli gerçek istihbarat çalışmasının dünyanın en
pahalı işlerinden birisi olduğudur. Ne kadar çok para harcar ve buna uygun
yapılanma ve kaliteli eleman ile çalışırsanız o kadar başarılı olunur. Bu
istihbarat işinin değeşmez gerçeğidir. Türkiye ise son yıllara kadar
istihbarat ekonomisi açısından hep büyük sıkıntılar yaşamıştır.
Hatta 1960'lı yıllarda kendisinden istihbarat için ek ödenek isteyen Fuat
Doğu'ya dönemin Başbakanı İsmet İnönü kendi örtülü ödeneğinde bile para
olmadığını belirterek bunun olanaksızlığını ifadeetmiştir.
İstihbaratta başarısızlığın nedenlerinden biri, belki de en önemlisi
Türkiye'nin 1950 sonrası hiç bir zaman yenemediği siyasi istikrarsızlık
sorunudur. Türkiye gücünü, kurumlarının yerleşebilmesi için harcayacağı
enerjiyi savurmuş hatta kabetmiştir; başka ve boş işlerde harcamıştır. Oy
toplama arzusu ve iktidar hırsının boyutu o derece büyümüştür ki
kıskançlık, aklı, güç arzusu ulusal çıkar amaçlarını yenmiştir.Demokrasi
arayışları hep bir kaos ortamında söndürülmüştür.Herşey bir sonraki yıla
ertelenmiş, gün kurtarılmış gelecek unutulmuştur. Vizyon yoksunluğu ,
gelecek körlüğü süslü lafların altında saklanmış durmuştur. Bu gelişmeler

istihbarat faaliyetlerine de aynıyla yansımıştır. MİT içindeki sivilleşme
ve yeniden yapılandırılma ile dışa dönük istihbarat vaadleri aynı dönemin
gizli servisini tarif eder hale gelmiştir.

MİT YAPILANDIRILIRKEN HEP BOZULMUŞTUR

Ama bu dönemde MİT "yapılandırılmıştır, organize edilmiştir" diyenler de
haklıdır. MİT her akla gelindiğinde 6 ayda bir yeniden yapılandırılmıştır.
Daha doğrusu yapılanlar bozulmuştur. Yapılanlar herkesin kendi MİT'ini
aramasından başka bir şey değildir. Bütün bu olumsuzluklar içinde, ülkenin
siyasi yöneticileri bir şeyin hiç durmadan devamını istemişlerdir: "
Rakiplerim telefonda ne konuşuyorlar acaba?" Bu nedenle telefonlardaki
dinleme faaliyetleri hiç durmamıştır. Makaralı teypler döner, yüzlerce
eleman, milyonlarca lira, dedikoduların dinlenmesine heba edilir. Çünkü
dinlemeler bir istihbarat elde etmekten çok birilerini memnun etmek için
yapılır.

MİT'in telefon dinlemesi olayları 1980 darbesinin ardından da askerlerin
isteği ile artarak devam eder. Bu dönemde Türk istihbarat birimleri
arasında telefon dinleme teknolojisinin bulunduğu ve kullanıldığı örgüt
MİT'tir.Bugün de en yüksek düzeyde telefon dinleme teknolojisine sahip
kurumların başında MİT gelmektedir. MİT'in öyle resmi açıklamalrda
bildirildiği gibi yüzlerle değil, binlerce telefonu bir anda dinlemesine

olanak sağlayacak teknolojsi bulunmaktadır.
Ancak 1995'lere gelindiğinde ülkenin içinde yaşanan kaos telefon
dinlenmesinde pek çokyeni kurumu gündeme getirmiştir. Polis, askeri
istihbarat, yabancı gizli servisler, terör örgütleri, aklınıza kim
geliyorsa biraz uğraşla telefon dinleme olayını gerçekleştirebilmektedir.
MİTbu sorun karşısında daha disipline edilmiş bir örgüt olarak
gözükmektedir. Telefon dinlenmesikonusunda 1995'de en etkin kullanım
askeri istihbarat ile polis istihbarat birimlerinin çalışmalarını
kapsamaktadır.Ancak bütün telefonlarının bir ortak merkezden dinlendiği
Ankara'da yaptığı bir konuşması , İstanbul'daki telesekreterine kaydolduğu
için saptanan ANAP İstanbulmilletvetkili Bülent Akarcalı, açıklamasında
kendisinin telefonlarının MİT ce değil, ama başka bir güç tarafından
dinlendiğinin belirlendiğini açıklamıştır.
Dünya'da skandal olarakkabul edilen uygulamalar Türkiye'de sıradan
olaylar olmaktadır. Telefon dinlenmesi Anayasal siçtir. İstihbarat
örgütlerinin açığa çıkarması gereken bu tür skandallar da istihbarat
örgütlerisavunmada kalmakta, suçu işleyenlerin kimliği bilinmekte ama
onlara dokunulamamaktadır. Çünküskandalları ortaya koyan güç siyasi
otoritedir. Ve Türkiye'de ondan demokrasi içinde hesap soracak bir adalet
ortamı yoktur. Bu iddialar hakkında savcılıklar suçduyurusunda bile
bulunmamaktadır. Anamuhalefet Partisi lideri telefonlarının dinlendiğini

açıkalar ama bu konuda soruşturma yapılmaz. Burası
Türkiye'dir.

TELEFONLARI KİM DİNLİYOR

Telefon dinlenmesi olayları askeri dönemlerde de artan bir hızla
sürmüştür. 12 Eylül döneminde Gazetecilerin, eski politikacıların
herkesin
telefonları dinlenir. Bu sıradan olaylar arasında yeralır. Hatta
Gazeteci
Cüneyt Arcayürek ile Uğur Mumcu Kenan Evren üzerine
yaptıkları bir telefon
görüşmesindekullandıkları sözlerden dolayı 12 Eylül
hükümetindeki bazı
yetkililer tarafından uyarılırlar.Bir örnek:

Abdi İpekçiöldürülmüştür. CHP iktidarı MİT'ten yardım ister. MİT
İstanbul Başkanı Nuri Gündeş elindeki dosyalarla gelir. Bu
dosyalarda Abdi
İpekçi'nin telefon konuşmaları yeralmaktadır. MİT İpekçiyi
dinlemiştir.

Daha sora bu konuşmalardan yola çıkılarak İpekçi'nin özel
yaşamına ilişkin
pek çok şey irdelenir. Ancak katil Mehmet Ali Ağca ve
arkadaşlarına
ilişkin hiç bir şey yoktur. MİT 'in yardımı bu olur. Mehmet Ali
Ağca bir
ihbar sonucu yakalanır.Sonra da askeri cezaevinden kaçırılır.

12 Eylül 1980 Türkiye'de yaşanan son askeri darbenin tarihidir.
Ancak MİT bu darbeyle ilgili "Resmi " bilgiyi hükümete
aktarmamıştır. Yani
o dönemin iktidarına veya Başbakan Süleyman Demirel'e bir
rapor yazıp şu
gün darbe olacak dememiştir. Ama gayrı resmi olarak o dönemin
MİT içindeki
etkili adları Güniz sokakta oturan Başbakan'a giderek, darbeyi
bildirmişlerdir. Bu MİT yetkililerinin başında da Demirel'i seven
Hiram
Abas gelir. Bir de 12 Eylül'ün siyasetçiler tarafından
algılanılamamış

olması ,bizim siyasetçilerimizin bilgi ve analiz değerlendirme
yeteneklerindeki eksiklikleri de günyüzüne çakartmıştır.
Sokaktaki
vatandaş darbenin geleceği gün ve saat üzerine yorumlar
yaparken
politikacılarımız bunu algılayamışlardır.Onlar darbe kokularını
eşlerini
gönderdikleriasker eşlerin çay partilerinde ve Genelkurmayın
gece yanıp
, sönen ışıklarında aradıklarındandarbe sabahı ayabilmişlerdir.
Öncesinden darbenin saatini ve gününü bilselerdi ne
yapabilirlerdi? Buna
karşı çıkacak bir siyasi güç ve örgütlülük içindeler miydi? Bu
soruların
yanıtı elbetteki darbeyi önleyebilecek güçten ve
demokratikanlayıştan
uzak oldukları yolundadır.
Darbe sonrası yaşananlar yakın tarihin henüz hafızalardan
silmediği
görüntüleri oluşturur..
MİT 12 EYLÜLDEN SONRAYİNE POLİS NİYETİNE
KULLANILIR
MİT bu darbenin ardından uzmanlaştığı iç gündem konusunda
peşpeşe
operasyonlara başlayacaktır. Hemen hemen bütün sol ve sağ
ideolojik
örgütün içinde MİT in elemanları vardır ve bu örgütlerbüyük
baskınlarla
bir bir çökertilir. Bu arada yurtdışına kaçan pek çok insan
arasında da bu
elemanlar yeralırlar ve yurtdışındaki faaliyetlerin izlenmesinde
daha
sonra çokça etkili olurlar. MİT iktidar tarafından yine bir gizli
servis
değil, bir polis örgütü gibi çalıştırılmaktadır. Oysa MİT dış
bağlantıları
ve iç dengeleriyle global ve stratejik bir istihbarat kaynağı olması

gerekirken, polis gibi eylemsel bir güç olarak kullanılmıştır.
Örgütlerin içinde bu denli aktif olabilen gizli servis, nedense bu gücünü
darbe öncesinde kullanamamıştır. Bu dadarbecilerin MİT içindeki gücünün
göstergesidir. O dönem izlenen, bilinen örgütlereve kişilere müdahale
edilememesi sonucu, Türkiye'nin en büyük sorunları arasında yer alan
ayrılıkçı terör ve kaçakçılıkkonularında, rejimi yitirmenin yanısıra
güvenlik açısındanbugünkü sıkışılmış konuma gelinmiştir. Özellikle PKK
ve örgütün lideri Abdullah Öcalan'ın polis ve gizli servis tarafından
izlendiği, zaman zaman yönlendirildiği bilinmektedir. Ancak o dönemin
yanılgılarından en iyi şekilde yararlanan Öcalan, bugünkü konumuna
gelmiştir. bunda güvenlik ve istihbarat birimleri arasındaki
kopuklukların, çekişmelirin, koordinasyonsuzlukların en az siyasi
istikrarsızlık kadar etkisi bulunmaktadır.

Terör konularında pasifize olmak konusunda MİT içinden de tepkiler vardır.

Bunun bir sonucu olarak Hiram Abas 12 Eylülünhemen öncesinde istifa etme
kararı almıştır. İlginçtir bu kararı veren Abas, aynı dönemde Başbakan
Demirel'e de darbenin haberini aktarmıştır. Bu kararını Abas gerekçeli
istifasında şöyle dile getirir:

" 1980 yılında 12 Eylülden önce Daire Başkanıyken istifa ettim. İstifa
sebebim teşkilatımın teröre karşı daha aktif bir görev almasının
engellenmesiydi. Bunun yanı sıraideolojik silah kaçakçılığına karşı
aktif bir şekilde yönelinmesini istedim. Gerekçeli bir yazı gönderdim.

Ancak gerekçeli istifayı kabul etmediler. Dediler ki ' iki satır istifa
mektubu yazman lazım. İstifa ediyorum, emekliliğimi istiyorum'
de ki
emekli sandığına sunabilelim. Fakat 12 Eylül sabahı karar alındı.
' Devam
edilecektir, kimse görevden ayrılamayacaktır'diye.Ağustos
sonunda istifa
etmiştim. Üç ay daha çalıştım. Sonra emekliliğimi istedim,
ayrıldım. Çünkü
ben servisimin Türkiye'ye yönelik her türlü tehlikeye karşı birinci
derecede mutap olmasını ve bunu önlemeye çalışmasını
istiyordum. Bütün
hayatım boyunca da istedim. Alınan bilgiler sadece yetkili
makamlara
vermek için değildir. Alınan bilgiler servisler tarafından kullanılır.
Teröre karşı alınan bilgi, teröre karşıgerçekleştirilecek aktif
operasyonlarda kullanılır. Bunda da MİT'e büyük görevler düşer.
Aynı
şekilde ideolojik silah kaçakçılığı; Türkiye'yi içten yıkmak,bölmek
için
yapılan silah kaçakçılığına karşı bir dairenin kurulmasını çok
istedim.Bu
konuda çok mücadele verdim. Bu konuda 1980 öncesinde görüş
ayrılıkları
olmuştur"
Abas, 1980 tarihinde MİT 'in içinde bulunduğudurumu ise
sözünü ettiği
gerekçeli istifasında şöyle dile getirir:
" Ülkemizdeki sıkıyönetim ve rejimin,yıpratan anarşi ve terör ile
Türkiye'ye karşı , bilhassa Varşova paktıüyesi ülkelerin yürüttüğü
espiyonaj ve yıkıcı faaliyetlere karşımücadelenin ana görev
olarak MİT
Müsteşarlığına ait olduğuna inanmaktayım.
Türkiye dışında ülkemiz misyon mensuplarınadevamlı yapılan
saldırıların
önlenebilmesi için uygulanacak karşı çalışmalarında MİT
Müsteşarlığı

vazifeleri arasında bulunduğu kanısındayım.
Türkiye'yi parçalamaya yönelik anarşi ve terör ile bölücülük eylem ve
çalışmalarının durdurulamamış olmas, MİT Müsteşarlığının görevinde başarı
sağlayamadığını göstermektedir. Bu ise müsteşarlığın çalışma usul ve
metodlarında, personel politikasında acele revizyona gidilmesi gereğini
ortaya koymaktadır.
Böyle olduğu halde, MİT Müsteşarlığına bir yıldan buyana yeni personel
alınmamakta, kadrolar ortalama yüzde 3O sevyesinde tutulmakta, ve MİT
Müsteşarlığı iç ve faaliyet politikasından memnun olmamaları neticesi, son
sekiz ayda 150kişi cıvarında, yetişmiş ve aktif görevde çalışan memur ve
idareci MİT Müsteşarlığından ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca Müsteşarlıktan
kopmaların devam edeceği, personelin büyükçe bir bölümünün dışarda iş
aramasından anlaşılmaktadır.
Bu seneyapılan terfilerden sonra, kadrosu yükselmiş olduğundan daha üst
görevlere tayinlerinin yapılması gereken MİT Müsteşarlığı mensuplarının
atamalarının yapılmamış ve bütüntayinlerin de durdurulmuş olduğunu
öğrenmiş bulunmaktayım.
Mezkur husus MİT Müsteşarlığının mevcut ve yararsız faaliyet ve personel
politikasını, önümüzdeki günlerde de sürdüreceğini göstermektedir.
Maruz durum muvacehesinde bugünkü MİT Müsbteşarlığı yönetiminde yararlı

hizmet yapamayacağıma inandığımdan,
emeklilikmuamelelerimin yapılmasını
emir ve tensiplerinizesunarım.
23 Ağustos 1980"
EVREN SUÇLADIĞI PAŞAYI MİT'TE GÖREVLENDİRİR
MİT darbe sonrasında iyiden iyiye askere bağlı bir hale getirilmiştir.
Yetenekleri konusunda hep tartışmalar bulunan ve Müsteşar Yardımcılığı
görevini yürüten General Recep Ergun'un kendi deyişiyle MİT'teki görevi,
dış istihbarat sorumluluğudur. Oysa o sıkıyönetim mahkemelerine
suçlananlar hakkında " O bizim elemanımızdır" şeklinde yazılar
göndermesiyle, siyasi polisi yönetmesiyle meşhurdur. Dıştan çok, içeriyle
ilgilidir. Bu dönem de istihbarat servisi açısından kayıp yıllar arasında
yer alır.
1983 yılında MİT yasasına da yeni bir şekil verilerek ordunun egemenliği
iyice arttırılır. 1983 yasal düzenlemesinin ana ögesi Milli Güvenlik
Kurulu'nunMİT üzerindeki yaptırımlarını iyiden iyiye arttırmaktır. Bir
başka yeni düzenleme de MİT mensuplarının yargılanmalarına ilişkindir.
Yeni maddeyle yargılanmalarda Başbakan'ın olurunun alınması şartı
getirilir. Yani Başbakan yargılanabilir derse MİT mensubu yargılanacaktır.
İşte bu gelişmeler sırasında 12 Eylül sonrasında MİT yankılar uyandıran
ünlü yeraltı operasyonuna başlar. Genelkurmay Başkanlığının oluru ile
başlatılan"Babalaroperasyonu" büyük etkiler yaratır. Bu operasyonda

silah ve uyuşturucu kaçakçılığıyla bağlantılı olarak Türkiye'nin önde
gelen mafya üyeleri gözaltına alınıp sorgulanır.
Bunlar MİT tarafından sorgulanır. Kaçakçılık olaylarındaönemli bir
azalma gözlenir. Operasyonlar başarılı bir şekilde sürmüştür. Ama nedense
mahkeme safhalarında MİT yeterli delil ile yargıçların karşısına
çıkamamıştır. Bu olay MİT in mahkemelere intikal eden pek çok dosyasında
gözlenen bir gerçektir. Burada MİT teki bir eğitim ve uygun eleman
eksikliği etkili olmuştur. Ancak Babalar operasyonu sonundahazırlanan
raporların iyi değerlendirildiklerini söylemek de mümkün değildir. Bu
operasyonları gerçekleştirenlerden biri olan Mehmet Eymüryakalanan
kişilerin ideolojik niteliklerinin yeterince anlaşılamamasından ve bunun
sonradan ortaya çıkardığısorunlardan yakınır. Bu sırada yeraltı
dünyasıyla ilgili haberleri ve özellikle de Dündar Kılıç ve ilişkileriyle
ilgili bilgilerigetiren MİT muhbiri Tarık Ümit adı bu operasyonla
sivrilir. Kılıç , Ümit'i öldürtmek ister ama o kurtulur. Ünlü MİT raporu
yazılırken de Tarık Ümit adıMehmet Eymür ve Hiram Abas'a yardım eden
kişi olarak ortaya çıkar. Tarık Ümitbu ilişkileri sırasında Hiram
Abas'ın çok yakını olma konumuna da gelmiştir. Ancak Tarık Ümit yıllar
sonra builişkilerinin bedelini canıyla öder. Ümit, 6 Mart 1995 günü
ortadan kaybolur. Bir daha da kendisinden haber alınamaz. Öldürüldüğü
kesindir. Ölümünün ardından girdiği ilişkiler de peş peşe ortaya çıkar.

MİT'in bu muhbiride İstanbul'daki rant ve iktidar kavgasının kurbanları
arasına katılır.

HİRAM ABAS: ÖZAL'IN JAMES BOND'U GÖREV BAŞINDA

Hiram Abas bu koşullar altında 12 Ocak 1986'da işin uzmanı olarak yeniden
göreve çağrılır. Müsteşar Yardımcılığı önerilir. Kendisini çağıran
Başbakan Turgut Özal'dır. Özal MİT'e yeniden çeki düzen vermek ve
özellikle de askeri yapısından arındırarak sivil biryapı oluşturmak
istemektedir. Bunun içindeöldüğü güne kadar sürekli rapor aldığı, başı
sıkıştığında yardım istediği Hiram Abas'ı düşünmektedir.Ancak bunların
bir güçler ve dengeler sorunu olduğunun da bilincindedir. Herşeyi zamana
bırakmaktan yanadır. İstekleri aslındakendi gücünü destekleyecek bir
yapılanmanın daişaretlerini taşır.

Ancak Özal'ın bu teklifi MİT içindeki Nuri Gündeş, Hiram Abas çekişmesini
yeniden su üstüne çıkarır. Bu çekişmenin galibi o zaman için Abas
olmuştur.

ASALA ATEŞİNEÜLKÜCÜ MAŞA

1980 sonrasında özellikle ASALA terörü konusunda MİT tarafından
gerçekleştirilen ve bu terör örgütünü ortadan kaldıran operasyonlar, bugün
deçok sıcak bir şekilde etkilerini tartışma sahnesinde tutmaktadır.

MİT, Ermeni terör örgütü ASALA ile mücadeledeonun kullandığı silahı
kendisine çevirmek için özel bir tim görevlendirir. Bu timin başına asker
kökenli bir MİT elemanı getirilir.Bu birimin Cumhurbaşkanı Kenan

Evren'in ASALA'nın yokedilmesine ilişkingörüşleri doğrultusunda
kurulduğu, bunda asıl etkenin o dönem Çankaya Köşkü ile MİT
arasındaki
bağı sağlayan ve aynı zamanda Kenan Evren'in damadı olan
Erkan Gürvit
olduğu ifade edilmektedir. Yeni ekip aslında hem MİT içindedir
hem de
dışında. Yani çok gizli ve sınırlı insanın bilgisiyle yapılır
operasyonlar. MİT'in dışında faaliyet gösterilir. Emekli
istihbaratçı ve
asker olan MİT mensubu Metin G. (Soyad güvenlik
gerekçesiyleburaya
konulmamıştır)olayla ilgili yurtdışı organizasyonu gerçekleştirir.
Olayın planlandığı yer o zamanki adıyla Devlet Başkanlığı
köşküdür.
Önceleri Metin G. ve arkadaşları olayı kendileri gerçekleştirmek
üzere
yurtdışına çakırlar. Ancak bu girişimlerinden bir sonuç elde
edemezler.
Bunun üzerine olayda taşeron olarak kullanılmak üzere 12 Eylül
öncesinde
yurt dışınakaçan ve o dönem Fransa'da bulunan, Ankara
Bahçelievler'de 7
TİP'li öğrencinin öldürülmesi olayı başta olmak üzere pek çok
suçlamayla
aranmakta olanülkücülere ulaşılır.
Abdullah Çatlı ve Oral Çelik'in etrafında toplanan bu grupla
teması yine
Metin G kurar. Bu temaslarda karşı taraftan ASALA eylemleri
için ne
istediği sorulur. Şartlardan ilki MHP Genel Başkanı Alpaslan
Türkeş'in o
dönem devam eden tutukluluğunun ortadan kaldırılmasıdır.
İkinci olarak
aralarında Balgatkatliamı sanıklarının da bulunduğu bir grup
ülkücü

teröristin salıverilmesi istenir. Üçüncü istek deeylemi gerçekleştiren
kişilerin Türkiye'de işledikleri suçlara bakmaksızın yurda dönebilme ve
serbest dolaşma haklarının tanınması olur.

ASALA NASIL ÇÖKERTİLDİ

Ülkücülerce öne sürülen üç şarta karşı Metin G. Türkiye'de pek çok eyleme
katılan ve özellikle Abdi İpekçi cinayeti nedeniyle aranan Oral Çelik'in
ASALA eylemlerine katılmamasını istediklerini aktarır. Bu tartışma üzerine
ilk görüşmeden sonuç çıkmamıştır. Daha sonra ülkücü grup Metin G. ile
temas kurarak eylemlere hazır olduklarını bildirir. Ancak yapılan
eylemlere aktif olarak Oral Çelik'de katılmıştır. Hatta eylemlerin
gerçekleşmesinde onun büyük yardımı olmuştur. Özellikle Marsilya eylemi bu
açıdan önemlidir. Ülkücüler kendilerine teslim edilen bombaları Ermeni
Taşnak Partisinin binalarına ve açılışı yapılan Ermeni heykeline
yerleştirirler. Patlamalar olur. Aynı anda İsviçre üzerinden yine aynı
gruplar aracılığıyla gerçekleştirilmek istenen eylemler ise başarısızlıkla
sonuçlanır. Burada gerçekleştirilmek istenen eylemlere yönelik hazırlıklar
ve palanlar İsviçre adalet makamları tarafından açığa çıkartılır.
Ancak bu gelişmelerin sonucu MİT açısından hiç de içaçıcı olmamıştır.
Herkes MİT'in bu operasyonda kullandığı insanları seçmedeki yanlışını dile
getirir. Tabii bu operasyona gelene kadar MİT içindeki bazıkimselerin
yeraltı dünyasının Babalarıyla girdiği ilişkiler, onlarla birlikte para
kazanma heveslerinin açtığı yaralar da orta yerde durmaktadır. Her dönemde

MİT bu yaraları nedeniyle kan kaybına uğratılmıştır.
ASALA operasyonunun başlangıcında MİT kullanacağı kişilerin seçiminde
büyük bir hata yapmıştır. Bu olay otobandaki zincirleme kazalar gibi
gelişmiştir. MİT açısından bakıldığında sonradan yapılanlaren az seçilen
kişiler kadar büyük hatalar zincirinipeş peşe getirmiştir. İçerde
kontrol kimin elindedir pek belli değildir. Aslında sıkı bir memur
disiplini ile ünlü MİT, bir karmaşa yaşamaktadır. 12 Eylül darbesinin
sancıları orada da duyulur. Fransa'dakiülkücüler Ermeni anıtını, Taşnak
partisinin binalarını bombalarlar. Hatta ellerinde kalan ve Türkiye'den
kendilerine ulaştırılan fazla miktardaki patlayıcıyı da Fransız polisi ve
gizli servisinin baskılı takibi nedeniyle kullanamaz, kaçarkensaklarlar
Bunları daha sonra Fransızlar ele geçirir.
Fransa'nın ardından Yunanistan'da düzenlenen bir diğer operasyonla da
ASALA'nın lider kadrosundan en önemli ad Agop Agopyan 1986'da öldürülür.
Bu ölüm olayı ASALA'nın bir iç çekişmesi olarak basına yansır. Olay'da
resmi yetkililer de görev alırlar bu kez. Ama sonuçta ASALA terörünün
vurucu yanı bu eylemlerin sonrasında ortadan kalkmıştır. Bunda
kullandıkları silahın kendilerine döndüğünü gören ve ASALA'ya muhalif
gruplar ile Ermeni teröründen zarar gören Fransa'nın ve diğer Batılı
ülkelerin desteklerini çekmelerinin ve ülke topraklarına terörü taşımama
gayretlerininbüyük yararı olmuştur. Bu ülkeler serbest piyasa

ekonomisini benimseyen Türkiye'depazar ararken, zaman zaman kendi
yurttaşlarının da ölümüne yolaçanASALA derdini düşünmek
istememişlerdir. ASALA konusundaki tutumlarının ardından da aradıkları
ihale ayrıcalıkları fazlasıyla Türkiye tarafından tatmin edilmiştir.
Operasyonda MİT'in "Maşası" olarak kullanılan Abdullah Çatlı ve ülkücü
arkadaşlarıyapılan pazarlığın gereğiymiş gibi Türkiye'de aranmalarına
karşın, serbestçe dolaşmaya başlamışlardır. Aslında MİT bu gruba karşı
önceden verilen sözleri yerine getirememiştir. MİT ortaya çıkan sorunlar
ile daha sonra gelişenuyuşturucu bağlantıları nedeniyle gruptan
uzaklaşmayı yeğlemiştir. Bugün fiilen yürürlükte bulunan "Yakalama, duyma,
görme" şeklinde özetlenebilecek uygulama, bu grubun girdiği başka kişisel
ilişkilerin sonucunda fiili durum yaratılmasından başka bir şey değildir
ve MİT bunların dışında kalmaya özen göstermektedir. Ancak bu grup başka
güvenlik birimlerinin üst düzey yöneticileriyle girdiği yakın dayanışlar
sonucu haklarındaki mahkeme kararlarına, arama tezkerelerine rağmen, zaman
zaman ANAP gibi partilerin kongrelerinde izleyici, bakanlıklarda
bakanların misafiri, Emniyet Genel Müdürlerinin arkadaşı, Başbakanların-
ki bunlar arasındaTansu Çiller'in bulunduğu da iddia edilmektedir-
görüşmek gereğini duyduğu kişiler arasına girmiştir. Hatta Turgut Özal bu
operasyonu gerçekleştirenlerle görüşme arzusunu sık sık yinelemesine
rağmen, belirtildiğinegöre Çatlı ve arkadaşları bunu kabul

etmemişlerdir.

MİT ASALA OLAYINDA NEDEN HATA YAPTI, SONUÇTA NE OLDU

Peki ama bu olayda MİT nerededir?Fiili olarak eylem organizasyonu
MİT'indir. MİT'in o dönemdeki Cumhurbaşkanlığı temsilcisi Süley Bey ve
Erkan Gürvit olayın fikir babalarındandır. MİT bu kararın alınmasında ne
kadar söz sahibi olmuştur, işe ne kadar isteyerek sokulmuştur bu halen
tartışılmaktadır. Bazı görevlilere göre bu olay dönemin askeri cuntasının
dayatmasıdır. Öyle olmasa daha ustaca yapılabilecekeylemler, sıradan
hale gelmiştir. Bir kısmına göreyse ASALA'ya yanıt açısından geç bile
kalınan bu uygulama ile gerekli yanıtverilmiş ve Ermeni teröristlere
silahın nasılters dönebileceği anlatılmıştır. MİT öyle ya da böyle bu
eylemde rol oynamıştır. Aslında bu işte aslan payı Cumhurbaşkanlığındaki
koordinasyondan sonra bulunan MİT yetkilisine aittir. Ancak kişilerin
ötesinde MİT bu eylemindegöstermiştir ki bu tür olaylar için hazırlıklı
değildir. Bir ilkeler dizini yoktur. Seçilen şahıslar ve onlarla
sonrasında girişilen ilişkiler konusunda hatalar vardır. Bunda dönemin
koşullarına da suç yüklemek mümkündür.

MİT darbe olunca askere, onlar gidince sivile hizmet vermekte, olaylarla
ilgilikendi hakimiyetini tam anlamıyla kullanamamaktadır. Yani herkesin
Türkiye'de her taşın altında ve her olayın arkasında bildiği, gücünü değil

tartışmak ağzına alamadığı MİT ,aslıda çokça istemleri dışında
kullanılmakta ve buna sesini çıkaramamaktadır. Özellikle askerler
açısından MİT, hep kullanılan bir teşkilattır. Çünkü 1995'de dahi MİT ne
yazıktır ki kendi elemanınını yetiştirememekte, kaynak olarak askeri
oluşumlarıkullanmaktadır. Örneğin MİT'in çok etkili diye nitelendirilen
operasyonekiplerinin büyük kısmı Özel Harp Dairesi'nden seçilerek
alınmaktadır.

Bu operasyonun dış uzantıları iseoldukça kötü sonuçlar vermiştir.
Fransa'da ve İsviçre'de eroinsatarken yakalanarak sorgulanan Abdullah
Çatlı ve Oral ÇelikAvrupalı gizli servislerin elinde bir oyuncak haline
getirilmeye çalışılmışlardır. İsviçreli savcılar bu operasyonla ilgili
bütün belgeleri iddianamelerine almışlar , sanıkları konuşturmuşlardır.
Çatlı kurtulmuş ve Türkiye'ye dönebilmiş olmasına rağmen, Oral Çelik bu
konudabir koz olarak halen İtalyan ve Fransız gizli servislerinin
baskısı altında bulunmaktadır. Mehmet Ali Ağca'nın Papa'ya karşı giriştiği
eylem, Fransa'daki Ermeni eylemleri nedeniylebir Türk gizli servisi
organizasyonuymuş havasına sokulmak istenmekte, olaylar daha da karmaşık
hale getirilmektedir. Oysa Papa suikastinin savcısı Dr. Marini ile 17
Şubat 1995 tarihinde yaptığımız görüşme sırasında bize söyledikleri çok
ilginçtir.Marini Oral Çelik ile görüşmemizin sağlanması konusundaki

isteğimize " bunun mümkün olamayacağını" gayet açık bir dille bize
aktarmıştır.Oral Çelik ile ilgili olarak olayın savcısı Pellagi ile de
görüşen Marini,şunları dile getirdi:
" Oral Çelik, Fransa ve İsviçre'nin de istediği bir suçlu. Biz kendisiyle
Fransa'da görüştüğümüzde bize yardımcı olacağını söyledi. Yani tanık
pozüsyonundaydı. Ancak bugünhiç yardımcı olmadığı gibi gerçekleri
saklıyor. Bu durumdatanıklıktan çok sanık sandalyesine oturacağa
benziyor"
Bu konuşmanın ardındano güne kadar Rebbibia cezaevinin hemen dışında
bulunan ve özel olarak korunan bir lojman gözaltıevindekalan Oral Çelik
cezaevine alındı. Tanıklıktan sanık sandalyesine oturtuldu. Peki
İtalyanlar ve Fransızlar Oral Çelik'den ne istiyorlar dersiniz? Bu sorunun
yanıtı Mehmet Ali Ağca ile bağlantılı. Oral Çelik'den istenen şey ASALA
eylemlerindeki MİT 'in rolüyle bağlantılı olarak Papa suikastinde MİT
parmağının olduğu yolunda bir açıklama olsa gerektir. bu hem Oral Çelik
'in hem de Ağca'nın yakın çevresi tarafından dile getirilmektedir. Zaten
İtalyan gizli servisinin 1982 yılında hazırladığı ve Ağca dosyasının içine
koyduğu ve Türkçe'ye de İstanbul 17. Noterliğince çevrilen bir raporda bu
tezdile getirilmektedir. Yani MİT bu eylemdeki hataları ve kullandığı
yanlış adamlar nedeniyle bugün dahi Batılı gizli servislerin baskısı ve
senaryolarının hedefi durumundadır.

ABDULLAH ÇATLI, SARP KURAY'DAN CIA AJANINI KAÇIRMALARININEDEN İSTEDİ

İtalyan savcı Dr. Marini yaptığımız görüşme sırasında Papa olayında Oral
Çelik'in İtalya'da bulunmadığı ve Avusturya'da olduğu şeklindeki
sözlerimize şu ilginç yanıtı vermiştir:
" Evet o sırada Avusturya'da oldukları yolunda bir bilgi bizde de var.
Hatta Abdullah Çatlı ve diğer arkadaşlarıyla kaldıkları evinnumarası,
sokağı ve telefon numaraları da mevcut."
Bütün bunları bilen İtalyan güvenlik makamları acaba niçin Oral Çelik'i
sorgulamalarını 2 yıldır sürdürmekteler. Bu sırada Mehmet Ali Ağca 'da
yeni senaryolar açıklamaktadır. Ancak Ağca'nınTürkiye'deki avukatı Doğan
Yıldırım'a söyledikleri çok ilginçtir.
" İtalyanlar herşeyi biliyorlar."
O dönemlerde kendisi de Fransa'da saklanan sol örgüt lideri Sarp Kuray
cezaevindeki bir arkadaşları kanalıyla Abdullah Çatlı'nın kendilerine
haber yolladığını ve Papa suikastinde Bulgar bağlantısı olduğu yolundaki
iddaları güçlendirmek için yalan ifade vermek üzere kendilerine baskı
yapıldığını aktardığını söylemektedir. Kuray bununla ilgili olarak ," Bize
yolladığı haberde, kendisine bir CIA ajanının gelerek, adı geçenBulgar
yetkililerle ilgili oda ve diğer detay ayrıntaları ezberleteceğini
bildirdi. Durumlarının giderek kötüleştiğini aktardı. Bizden bu CIA
ajanının kaçırılmasını istiyordu. Bunun imkansızlığı kendisine aktarıldı"
demektedir. O dönemde yurt dışında bulunan sağ veya solörgüt

elamanlarının gizli servisler için bir açık hedef olduğu gayet iyi
bilinmektedir. Bugün bunların hangisinin hangi gizli servisin elinde
bulunduğunu kestirmek oldukçagüçtür. Abdullah Çatlı'nın bir arkadaşına
aktardığı söylenen özeleştirisi oldukça düşündürücüdür:
" Yurtdışında hepimiz bir gizli servisin avı haline gelmiştik. Biz baktık
ki yabancı gizli servisler başımıza üşüşüyor, bari Türk gizli servisiyle
bir irtibatımız olsun, diğerlerine kendimizi kullandırtmayalım dedik."
MİT, ASALA olayını bitirmek için kullandığı yol , yöntem ve kişileri iyi
ölçüp, biçmediği; sağlam bir organizasyona gitmediğiiçin bugün
sıkıntıdadır. O döem bitirilen ASALA terörü de , bugün PKK ile kol kola
yine Türkiye'nin gündeminin en başında bulunmaktadır.

ÜLKÜCÜLER VE MİT ARASINDAKİ BAĞLAR

MİTbu olayın ardından ülkücülerle ilgili pek çok sıkıntıyı da yaşamaya
devam etmektedir. MİT'in adını sıkça kullananülkücü mafya babaları
kendilerinedevlet görevleri verildiğini belirterek etkinliklerinin
arkasına kamunun gücünü de almaya çalışmaktadırlar. O gün gercekten
devletçe kullanılanların büyük bölümü, bugün de başkaişlerde, başka
şekillerde kullanılmakatadır. Daha da karanlık şekillerde mafyaya
bulaşanların sayısı hiç de azımsanacak gibi değildir. Yani olay bir iç
güvenlik sorunu haline de dönüşmüş durumdadır. Bunlara en iyi örnek de
Alaattin Çakıcı'dır. Çakıcı ile temaslar kurulur , cezaevelerinde
görüşmeler yapılır . Çakıcı daha sonra bu görüşmelerden kaynaklanan bir

edayla kendini " Milli Baba" ilan eder. Kendisi hakkında basında MİT
tarafından görevli olarak ASALA kamplarına baskın düzenleme görevi
verildiği yolunda yalan haberler yeralır. Bu konuda bir MİT yetkilisi
araştırmamız sırasında şunu dile getirmiştir:
" Bizi arayıp ' Ben bu vatan için neler yaptım' diyor zaman zaman.Biz de
hem kendisine hem de kendimize ' Yahu bu adam ne yaptı ' diye sorup
duruyoruz. Bizimle ilgili bütün hikayeler yalan. Kendisinden uyuşturucu
konusunda bilgi alınmak istenmiştir, bazı konularda da alınmıştır o kadar.
ASALA kamplarına baskın haberlerini Okuyunca kendisi bile bu yalanlara
inanır oldu. "
Evet, MİT'in 12 Eylül sonrasında gerçekleştirdiği en önemli operasyonun
gelişimi böyledir. Ancak bu askeri bir dönemin ürünüdür.1993'den sonra
iktidara gelen Başbakan Tansu ÇillerPKK konusunda perde arkasında
verdiği sert emirlerle bu tür eylemlere yeşil ışık yaksa, " İlk seçimden
önce bana Apo'nun dirisini veya ölüsünü getirin" diye emirler verse de,
olaylar politikacılar ile güvenlik birimleri arasında büyük kopuklukların
bulunduğunu gözler önüne sermektedir.

POLİTİKACI GÜVENLİK RAPORLARINI NE YAPARA DEMİREL'Lİ BİR ÖRNEK

Türkiye'de siyasetçiler açısından sadece MİT değil genelde güvenlik
birimleri üzerinde bir kuşku bulunmaktadır. Ayı kuşkuların istihbarat

yöneticileri için de geçerli olduğu gözlenmektedir. Bu birimlerden gelen
bilgiler zamana ve kimleri ilgilendirdiğine göre değerlendirilmekte ve
yargılar yürütülmektedir. Örneğin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel
partisinin bir milletvekilinin ve aynı zamanda TBMM'de çok önemli bir
araştırma komisyonunun başkanının kendisine getirdiği Emniyet Genel
Müdürlüğü Kaçakçılık ve İstihbarat Dairesi'nin bir raporunu okuduktan
sonra araştırmamız sırasında bize olamaz dedirten " Sen bu raporlara çok
güvenme, bunları kimin yazdığını biliyoruz" sözlerini sarfettiği
belirtilmektedir. Raporda neler mi yazılıdır? Demirel tarafından biri
Devlet Bakanı yapılan iki milletvekilinin ayrı ayrı dosyalarıdır Demirel'e
bunu söyleten. Raporda yeralan iddialara göre bu iki kafadar ortak
düzenledikleri sebze ihracatı sırasında uyuşturucu işine bulaşırlar.
Bunlardan biri aynı zamanda Suriye gizli servisi ile de pek sıkı fıkı
ilişkiler içinde olmuştur. Şimdi bunları yazan bir rapor konusunda ya
yazanlar hakkında işlem yaptırılması ve söylediklerinin kanıtlarının
istenmesi ya da itham edilenler hakkında bir soruşturmanın yürütülmesi
gerekmez mi? Gerekir diyenlere yanıt : Gerekmez .Bunların hiç birisi
yapılmaz Türkiye'de, Rapor unutulur böylece kimsenin başı ağrımaz. Buna da
siyaset denir. Hastalık buradan başlamakta vebütün kurumlara
yayılmaktadır.

YALI KOMŞUSU OLMAZDAN EVVELE AİT BİR MEHMET ÜSTÜNKAYAVE MİT ÖYKÜSÜ

Geçmişte de MİT'in başınabu tür olaylar çokça gelmiştir. Örneğin
Bulgarların 12 Eylül 1980 öncesi Türkiye'deMAT adlı kamu kuruluşları
aracılığıyla oluşturdukları Trakya Nakliyat Şirketi kurucu üyeleri olan
M. Üstünkaya, A. Tunga, N. Kürşat, D. Tunga, G. Günşar adlı Türk
ortaklarıyla beraber çokça tartışmalara yolaçmıştır. Şirketin kuruluşuna
Maliye Bakanlığı tarafından üst düzey yöneticilerin oluru ile 3. 6. 1976
gününde izin verilmiştir.

MİT ise şirketin kuruluşuna ilişkin bilgileri değerlendirerek,
Başbakanlığa gönderdiği 18.3. 1976günlü yazıda, şirketin Genel
Müdürü'nün Bulgar uyruklu olması, daimi Türkiye'de ikamet ettirilmesi ve
şirketin Anadolu'da Bulgar teknisyenleriçalıştırmasının Bulgar Haber
AlmaTeşkiletının yararına olacağını belirtmiştir. Ancak Başbakanlığa
sunulan bu yazı şirkete kuruluş iznini veren Maliye Bakanlığı'nakalema
alındıktan tam 5 ay sora 20. 8. 1976 tarihinde iletilmiştir. Bu arada
şirket Genel Müdürlüğü'ne Bulgar uyruklu Petkov getirilmiştir. Bunun
üzerine İçişleri Bakanlığı şirketle ilgili olarak kendisinden bilgi
istenmesi üzerine 20.9. 1977 tarihinde Petkov Doçev ile ilgili olarak
kendisine ulaştırılan 2.6.1977tarihli MİT yazısında belirtildiği üzre
Petkov Doçev'in istihbaratçı olduğunu, genelde şirketin Türkiye'de
çalışmasınının sakıncalı olabileceğini belirtmiştir.

Güvenlik açısından verilen bu bilgiler üzerine Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
konuyu gündeme getirmiş, bunun üzerine Maliye Bakanlığı 3.9.1977 tarihinde
şirketin yargı yoluyla feshi için dava açılmasına karar vermiştir. Açılan
dava İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesine sakıncaları bulunduğu
gerekçesiyle kanıtlar sunulmadığı için reddedilmiştir. Bunun bir diğer
tanımlaması da "Bilmek yetmez" olsa gerektir. Türkiye'de bilginin de
üstünde olan şey organizasyondur. Ve ne yazık ki Türk gizli servisleri bu
işte karşılarında yeraldıkları güçlerkadar etkili ve becerikli
olamamaktadırlar.

MİT'İN ADI YOK

Bugün bunun bir sonucu olarakMİT elemanları en çok kendi adları
kullanılarak yapılan ama kendileriylealakası olmayan olaylardan
yakınmaktadırlar. Örneğin MİT mensupları kimlik göstermez ve kurum
açıklamazken, özellikle askeri istihbarat ve polis istihbarat birimleri
kendi kimlikleri yerine MİT çi olduklarını ifade etmekte ve gözaltı ile
sorgularını MİT kimliği altında yapmaktadırlar. Bunun önlenmesi için MİT
yetkililerinin zaman zaman emniyet mensuplarına teklif götürerek " İşler
karışıyor siz bizim, biz de sizin kimliğinizi kullanmayalım"dedikleri
bilinmektedir. Bu karşılıklı kimlik kullanımlar zaman zaman işleri içinden
çıkılmaz kılabilmektedir.Bu çalışma için görüştüğümüz bir emniyet
istihbaratçısı MİT elemanları için bakın neler dedi:

" Onlar bir olay yerinde hemen tanınırlar. Tipleri sıradandır da bizimle
yan yana geldiklerinde hemen ortaya çıkarlar. Biz de bir klasik polis tipi
ve rajonu var. Onların ki ayrı. Güvenlik birimleri arasında en şık
giyinen, parfüm kullanan ve olay yerinde lordlar gibi dolaşanlar onlardır.
Korku vermezler ama efendi davranışları saygı uyandırır. Gene de biz bile
çekiniriz. Onlar MİT çiyiz demezler. Adları büro veya servis elemanı
olarakgeçer aramızda. Biz bir işi yaparken pisikolojik değeri yüksek
olduğu için, korku açısından, daha çok MİT'çiyiz deriz. Ama onlar kimlik
kullanmaz ve MİT'çi olduklarını açıklamazlar. Haklarını yemeyeyim fiziki
ve kafa bakımından polisten biraz daha üstün gözüküyorlar."
Peki MİT üstün taraflarını veya zayıf yanlarını objektif
değerlendirebiliyor mu? Bir gizli servisin varoluşu kadar önemli olan; iç
özeleştiri veya değerlendirmenin sağlıklı yapılabildiğini, fikirlerin
rahatlıkla ortaya konduğunu dile getiremiyor MİT çalışanları. Daha çok bir
ast ve üst ilişkisinden bahsediyorlar. Konuşmalarından çıkan sonuç askeri
etkinin ve eğitim anlayışının kalıcılığı konusunda insana bilgi
verebiliyor. Disiplinli, içindeki asker hegomonyasından yeni kurtulmuş,
ama sivil bir örgüt kimliğini, düşünce biçimini henüz kazanamamış bir
teşkilat MİT. Ancak yeni yöneticilerin bunu oluşturmak konusundaki kararlı
tutumları hemen her konuşmalarında dikkat çekiyor. Hatta bu eleştiri
karşısında tersi düşünceleri savunuyor ve bunları kabullenmek
istemiyorlar:"Biz kendisini en azımasızca eleştirebilen ender

teşkilatlardan biriyiz" diyorlar.
Aslında MİT'i de değerlendiriken diğer kurumlardan bağımsız olarak ele
almamakta fayda bulunuyor. Çünkü Türkiye'nin ana sorunu onu oluşturan
siyasi otoritenin içine düştüğü açmazda yatıyor. Ulusal kimliğini yitiriş
ve 72 yıllık Cumhuriyet birikimini kültürde, sanatta, politikada, bilimde
bir patlamaya dönüştürememe, Cumhuriyet'in diğer kurumlarında olduğu gibi
MİT'de dehedefsizlik ve kabını aşamama sorununu, getirip öncelikler
arasına koymuş.
Yani Türkiye'de parlamento ne kadar sağlıklı ve içerik açısından doluysa,
diğer kurumlar ne kadar başarılıysa MİT'de o kadar başarılıdır. Biz
bireyler olarak dünyayı ne kadar geniş ve bilimsel algılayabiliyorsak,
analiz yapma yeteneğimiz ufkumuz genişse, koordinasyon ve organizasyon
içinde olabiliyorsak , MİT elemanları da o kadar algıyabiliyor ve yorumlar
getiriyorlar olaylara. Dünyanın hiç bir gizli servisi kendi ülkesinin zeka
düzeyinin üzerinde bir birikimiiçinde toplayamamaktadır. Ortalama ahlak
düzeyimiz ne ise ve Türk toplumunun ortalama değerleri neyi gösteriyorsa
MİT'nda da onu bulmak mümkündür. Fazlasını beklemek ise havanda su
dövmektir. Sorunları sistemin genelini ele almadan; birey veya bir kaç
kurum düzeyinde ele almak hataların en büyüğü olsa gerektir. Yani ormanı

görmeden ağaçlara bakmanınkurumsal değerlendirmelerde bir anlamı
olmayacağı da su götürmez bir gerçektir..

ÇİLLER VE MİT KAVGASI

Bir istihbarat servisinin başarısındaki en önemli unsur lider ile gireceği
sağlam ve sağlıklı diyalogdur. Karar süreçlerine böylece
yaklaşılabilmektedir.Türkiye'deki ana sorunlardan biri de budur. Malesef
MİT Türkiye'yi yöneten liderler ile ilişkilerinde oldukça pasif ve zayıf
durumda bulunmaktadır.Böyle olunca gelişmeler karar alma sürecinden MİT'i
uzaklaştırmakta ve etkinliğini yoketmektedir. Türkiye'de ve Dünya'da karar
alma mekanizmaları içinde bilgiden çok askeriunsurların ön planda
bulunduğunu dahatırlatmakta fayda vardır. Örneğin Tansu Çiller
Başbakanlığı süresinceMİT'e ayak atmayan ve MİT ile kavga eden ilk ve
tek Başbakanolmuştur. MİT kendini Çiller'e anlatamamıştır. Dolayısıyla
istihbarat pazarlamasındabaşarılı olamamıştır. Oysa iktidardan düştükten
sonra eski Başbakanlardan Yıldırım Akbulut'un" Bugünkü aklım olsa hergün
sabah güne MİT Müsteşarıyla yapacağım kahvaltıyla başlardım"sözleri
ilginçtir. Liderlerin kimliği veilgili alanlarının iyi analizi, güçlü
istihbarat birimlerinin oluşturulmasındabirincil etkenlerin başında
yeralmaktadır. Tabii en önemlisi kişiler veya gruplar adına değil, ulusu
için çalışan gizli servis oluşturulmalıdır. Bunun yolu da siyasi
otoritenin hedef göstermesi ve diyalog kurmasından geçer.

Ayrıca analiz düzeyleri değerlendirmesinde Türkiye'ninbüyük eksiklikleri

bulunduğu ortadadır.Olaylar kişi düzeyinde, çokça hükümet düzeyinde
zaman zaman sağlıklı analizlere tabi tutulabilirken, uygun birimlerinin
tam ve sağlıklı çalıştırılamaması , nitelikli elemanlarındevlet
yönetinde bulunmaması yüzünden uluslararası sistem üzerine analizler
yapılamamaktadır. Sonuçta da eylemde ve planlamadaTürkiye'nin yenilgisi
ortaya çıkmaktadır. Türkiye için uzun ve orta dönem vadeli politikaların
üretilememesi gündeme gelmektedir. Bugün ne MİT'in, ne Dışişleri
Bakanlığı'nın ne de diğer kurumlarımızınuzun vadeli önceden planlanan ve
uygulamada bulunan bir Kafkasya, Ortadoğu , Amerika, Avrupa,Suudi
Arabistan, İran, Irak , Suriye politikaları bulunmamaktadır. Bu analiz
düzeylerindeki eksikliğin bir sonucudur. Günü kurtaran ve geçmişin devamı
olan statik politikalar süreklilik izlenimi yaratsa da geleceği
aydınlatamamaktadırlar.

Ulusalarası analiz ve etkinlik yoksunluğu, girişilen eylemde Türkiye'nin
elde edeceği karı maksimize edememekte ve en alt sınırdakiyle yetinmesi
sonucunu doğurmaktadır. Bunun en önemli örneği Azarbeycan ve Kazak
petrollerinintaşınmasında öngörülen eylem ve senaryo ilişkisi olmuştur.

Türkiye bu konuda en azla yetinmiş ve bunu zafer olarak yorumlamak gibi
bir özeleştiri noksanlığı; hatası yapmıştır. Çünkü Türkiye uluslararası
bilgi toplayamamaktadır. Uluslararası ticaret, ekonomi, siyaset , sosyal

yapı, yaşam, teknoloji, ekolojik ortam konularında Türkiye'nin bilgilenme
düzeyi günlükgazetelerin bir kısmının izlenmesinin ötesine
geçememektedir. Gelen eksik bilgiler de iyi analizciler tarafından
yorumlanmamaktadır. Bu konuda Amerika'da, Avrupa'da çeşitli siyasal
görüşlerin, faaliyet gösterenbinlerce bilgi değerlendirme kulübü
olmasına, bilgi tacirliği ile geçinen entellektüel birikimi yüksek
araştırma şirketleri bulunmasına karşın, Türkiye bu alanda kısır ve devlet
memuruna terkedilmiş bir analizci yapılanmasıyla karşı karşıyadır. Sonuçta
tekdüze, yetersiz, dünyayı hatta Türkiye yi dahi algılamaktan uzak bir
bilgi değerlendirme tablosu karşımıza çıkmaktadır. MİT'de bundan en
olumsuz etkilenen kurumların başında gelmektedir.

KÜRTREALİTESİNİ TANIDIK DİYEN LİDERLERE "KÜRT YOKTUR" DAYATMASI

Örneğin DYP-CHP koalisyon hükümetinin ilk yıllarında Süleyman Demirel ile
Erdal İnönü bir Güneydoğu gezisine çıkarak,"Kürt realitesini tanıdık"
demişlerdir. Bu büyük çıkış sonrasında katıldıkları ilk MGK toplantısında
ortaya konan rapor da " Türkiye'de Kürt diye birhalk veya topluluğun
yaşamadığının devlet politikası olduğu"tezini benimseyen bir analiz
tartışılmıştır. Bu tür yaklaşımların sorunların çözümünde yarattığı
tıkanmalar da ne yazıkkiaşılamamaktadır.

Bütün bunların iyileştirilmesinde anaetkinin eleştirel ortamlardan
çıkacağı kesindir. Ama bu eleştiriortamına Türkiye'nin diğer kurumları
ve kurumlarındaki yöneticiler gibi, MİT' in ve yöneticilerinin de hazır

bulunmadıkları, zamana ihtiyaç duydukları bir gerçektir. Çünkü bir gizli
servisin başarısında en etkili faktörleri oluşturaneğitim, tecrübe,
bilgiye duyulan gereksinim, kişisel yetenek ve zekası en üst düzeyde
bulunan eleman konularında büyük sıkıntılar vardır. Bunların aşılması
gerekmektedir.
Oysa eleştiri ve özeleştiri konusundaTürk istihbaratında varolan emir
komuta zinciri ve isteksizlik bakın dışarda nasıl işliyor. İşteİngiliz
istihbaratının İkinci Dünya Savaşı yıllarını inceleyen resmi tarihçisi
olan- Bu tarih oluşturmafikri Türk istihbaratında yok. Daha Cumhuriyetin
ilk yıllarının arşivi bile tasnif edilebilmiş değil- Sir Harry Hinsley SIS
konusunda ne diyor:
" Casusluk ajanlarıgece kulüplerinde görülen züppelere benziyordu."
MİT için bu tür değerlendirmeleri söyleyebilecek tarihçi çıkar mı
dersiniz?
İşte size bir başka Örnek daha. Yine İngiliz istihbaratı SIS'e savaş
yıllarında katılan Lord Dacre (Hugh Trevor Roper) daha önce alınan
elemanlar yüzündençok sarsılır. Ona göre tablo şöyledir:
" Bana profesyoneller genellikleoldukça aptal gibi gözüküyorlardı.
İçlerinden bazılarıise iyice ahmaktı. Bunlar iki toplumsal sınıf
oluşturuyorlardı.Londra grubunda yüksek tabakalardan şık gençler vardı.
Belirli sınıftan güvenilir insanlar oldukları için seçilmişlerdi. Onların
Boodle ve White klüplerinden toplandıkları söyleniyordu. Bunun temelde

doğru olduğuna inanıyorum.İkinci grup ise Hintli polislerden oluşuyordu.
Bence olağanüstüdenilecek kadar budalaydılar. Toplum bakımından klüp
üyelerinden farklıydılar. Ve onları oldukça aşağı görüyorlardı."

MİT, PKK KONUSUNDA NEDEN BAŞARISIZ OLDU

MİT eleştiri konusunda da gelişmesi gereken bir kurumdur. Bu gelişim
arttıkça topluma açılma ve kendini ifade konusundaki sorunlar da ortadan
kalkacaktır. MİT'in üzerindekigiz perdesi aralanacaktır. Ancak bu konuda
ölçünün kaçırılabileceği endişesi bugünkü yöneticileri istedikleri halde
bu konuda atılımlar gerçekleştirmekten alıkoymaktadır.

MİT, ASALA konusundaki hatalarını PKK konusunda da tekrarlamış, daha doğru
bir tanımlamayla bu iki terör örgütünün eylemlerine karşı hazırlıksız ve
eğitimsiz yakalanmıştır. Mücadele aşamalarında pek çok yanlış yapmış ve
olayla ilgili istihbarat görevinde istenilen başarıları uzunca bir süre
sağlayamamıştır.

Bunda dönemin siyasi koşullarının da etkisinigörmezden gelmek haksızlık
olur sanırız. Ama şunu da ifade etmek gerekmektedir; MİT istihbarat için o
dönemde gerekli yerlere girememiştir. Yani stratejik istihbarat olarak
tanımlanan istihbaratın dışında, nokta ve eylem düzeyinde istihbarat
getirememiştir.Bunun nedenleri arasında eğitimindeki ve örgüt
düzenindeki farklılıklar önemli rol oynamıştır. MİT stratejik istihbarat
için yapılandırılmıştır. İçinde bulunduğu pasifize durum ve

koordinasyonsuzluk, başarısızlık dönemlerindeki en anaetkendir. Her
olayda kurtlar sofrasında parçalanmıştır. Düşüncelerini asker
yöneticilerine ve askerin sözlerini emir gibi gören siyasilere anlatmakta
çoğu zaman zorlanmaktadır. Hatta kimi zaman sudan raporlarla Türkiye için
yaşamsal önemdeki gelişmeleri geçiştirerek, göze batmaktan vetartışılır
olmaktan kaçmaya çabalamaktadır. Çünkü çoğu zaman yazdığı çok önemli
raporları okutacak yönetici sıkıntısı dahi çekmiş istihbarat servisidir
MİT.

Kürt sorunu bunların en başında gelen olaylardandır. Çünkü MİT her siyasi
skandalın tam göbeğindebulunmuş, yıpranmıştır. Bunun sorumluları
elbetteki MİT'i avuçlarında tutmak isteyen siyasiler ve askeri güç
odaklarıdır. Bu çevreler MİT'in Türkiye'nin değil kendi kaderlerinin gizli
servisi olmasını istemişlerdir. Sonuçta kaybedilen zamanlar hepimize acı
vermiştir.

Bu başarısızlıklar yıllar içinde birikerek o denli boyutlara ulaşmıştır
ki, MİT içindeki eğitim ve çalışma koşulları konusundaki kapalı kutu,
açılmak zorunda kalmış ve yeni eğitim yöntemleri benimsenmiştir. Türkiye
benzerterör sorunu yaşayan İsrail'in gizli servisi MOSSAD ile yeniden ve
islami terörü de kapsayacakşekilde yeni işbirliği ve eğitim anlaşmaları
yapmıştır. Gerçi 1960 dan sonra Türk gizli servisi ile İsrail gizli
servisi arasında işbirliği ve eğitim mevcuttur . Ancak bu

geliştirilmektedir. Ayrıca Amerika hem polis teşkilatını hem de MİT
elemanlarını bu tür eylemler karşısında eğitmektedir. BaşbakanÇiller'in
4 Kasım 1994 günü İsrail'e yaptığı gezi sırasında MİT Müsteşarı Sönmez
Köksal ile CIA ve MOSSAD yetkilileri arasındaözellikle islami terör
örgütlerine karşı eylem ve bilgidayanışması konusunda kararlar
alınmıştır. Çiller, aşırı sağcı ve bir dönem İsrail gizli servislerine de
çalışan bir Yahudi tarafından girişilen suikast sonucu öldürülen İsrail
Başbakanı Yitzak Rabin'den Türkiye'dekiİslami terör olaylarına karşı
yardım istemek gibi bir hataya da düşmüştür.

Bugüne kadar Türk gizli servisindeki Alman ve Amerikan modeli eğitim
anlayışları korunurken, MOSSAD'ın eylemci yapısı terörün dayatması ve
siyasi otoritenin tavır ve karar eksiklikleri nedeniyle yeni tercihler
sıralamasında birinciliği almıştır. Ancak Ortadoğu'daki liderlik vasfını
elinden çıkaralı daha bir yüzyıl bile geçmeden, Türkiye'nin MOSSAD'ın
yardımına ihtiyaç duyacak denli kötü bir duruma düşmesinin, siyasive dış
politik değerlendirmesinin hesabının sorumlulurca verilmesi gerekmetedir.

ÇİLLER VE SOĞUK SAVAŞ

Bu değişimin nedeni PKK terörü ve 2000 li yıllara yönelik gizli servis
tehdit değerlendirmesi olsa gerektir. Ayrıca istihbarat eksikliği
teşkilatın varlığını yeniden bir tartışma konusu yapabilecek boyutlara
ulaşmıştır. Burada sözü edilen bilgi eksikliğidir. PKK konusunda o dönem

pek çok konuda ve olayda gerçekten sağlıklı bilgilere
ulaşılamamıştır.
Çünkü bu dönemde yapılan şey bilgiyi tam olarak elde etmeden
, ona
ulaşmadanpek çok senaryoyu veya hatalarla dolu analizleri, tam
işleyemeden rapor olarak hazırlamak olmuştur. Bir Milli Güvenlik
Kurulu
toplantısında MİT'in PKK ve Ortadoğu ile Kuzey Irak
konusundagetirdiği
istihbaratı Başbakan Tansu Çiller sertçe eleştirmiş; 'Bana bu
konularda
MİT istihbarat getiremiyor' demiştir. Ayrıca Başbakan bu
görüşlerini
basına da sızdırmıştır. Yani MİT değişimin gelişini, ayak
seslerini,
varlığının tartışmaları arasında hissetmiştir. Bu sırada askeri
kaynaklar
da özellikle kontrespiyonaj alanında MİT'in yetersizliğini sıkça
dile
getirir olmuşlardır. Örneğin Gazi Mahallesindeki olayların
ardından
Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı 15 Mart
1993 günlü
güvenlik toplantısında aktif istihbarat açısından eleştiriler
getirerek bu
konudaki açığın bir an önce kapatılması gerektiğini vurgular. Bu
dönemde
askerler ile MİT'in arasının iyiden iyiye açık olduğunu da
hatırlamak
gerektir.
Başbakan Tansu Çiller ile MİT ilişkilerinin neredeyse bir soğuk
savaş
halini aldığını da belirtmek lazımdır. Çiller, Türkiye Cumhuriyeti
Başbakanları arasındaMİT'i ziyaret etmeyen, üst düzey
yöneticileri ile
tanışmayan, merkezdekiteknolojiyi görmeyen tek Başbakandır.

Başbakanlıkta yapılan bu iç güvenlik toplantısında MİT, Yunan istihbaratı
karşısında başarısızmış havası da estirilir. Başbakan Çiller'de MİT
eleştirisini sürdürerek bu toplantı sırasında "Kör gibiyim, istihbarat
alamıyorum" der. Oysa İstanbul Gazi Paşa olaylarının arkasındaBaşbakan
Çiller vedönemin Bakanlar Kurulu Yunan istihbaratını arayacağına
bölgenin polis yöneticilerine baksa, ülkenin ekonomik ve sosyolojik
gerçeklerini görse daha doğru tahminlerde bulunulmasıişten bile
değildir.

MİT ise bölgeye ilişkin ucu açık ve net olmayan klasiktahlil raporlarını
sunar ortaya. Bu raporlar arasında Gazi Mahallesini irdeleyen ve
olaylardan çok önce verilen rapor da vardır. Ama olaylarla ilgili bir
anlam taşımamaktadır. Taşıması da mümkün değildir.MİT'in elinde bölgenin
tahlilini yapacak sosyolog veya pisikologlar yoktur. Yapılan örgütler
bazındaki değerlendirmelerden ibarettir.

MİT bu eleştiriler arasında yazdığı çok hayati raporların Başbakan Çiller
tarafından okunmamasından yakınarak karşılık verir. Ortada her yerde
gözlenen karmaşa ve koordinasyonsuzluk hüküm sürmektedir. Bu da herşeye,
kaçınılmazolarak ve ne yazıkki isitihbarat çalışmalarına da
yansımaktadır.

Başbakanı kızdıran istihbarat eksikliği eleştirisi aslındaistediği MİT
ile eldeki MİT'in arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. MİT'e göre

ise Başbakanın etrafında onu MİT'e karşı yanlışyönlendiren ve MİT
tarafından bir kısmı sakıncalı görülen insanlar bulunmaktadır. Çiller'in
MİT soğukluğu bunların yarattığı bir hatadır. MİT yine çaresizdir. Ama bu
kez imdanınaCumhurbaşkanı Demirel yetişmiştir.

Tansu Çiller MİT'i bilmeyen, sokaktan bir vatandaşken Başbakan olan bir
insandır. O sokaktaki vatandaş gibi gördüğü MİT'ten herşeyi çözecek
formülü istemiş, MİT de ona, "ben bu formül için eğitilmedim" demiştir.

İşte kıyamet de orada kopmuştur. Çiller aklına geleni istemektedir. MİT
yok demektedir . Kavga bu yüzden büyümüştür. MİT bu olaylardan sonra
varlığına yönelik yaptırımları bertaraf etmek için yapısal değişimine hız
vermiştir.

MİT GÜNEYDOĞUDA NEYİ NE KADAR BİLEBİLİYOR: İŞTE MİT'İNÜNLÜ BİR RAPORU

MİT'in Güneydoğu olaylarına ilişkin değerlendirmelerini gelin biraz somuta
indirgeyelim. Bakalım MİT olaylar konusundaki istihbarat için devlete
neler iletebiliyor? Nedenler ve sonuçlar MİT'in kaleminden nasıl yansıyor?

PKK'nın Türkiye'deki en kanlı ve büyük Nevroz kutlaması, daha doğrusu o
dönemin tanımlamasıyla toplu isyan amaçlı kışkırtması, ya da ayaklanma
denemesi, 20 Mart 1992 ile 23 Mart 1992 tarihleri arasında
gerçekleşmiştir.Bu tarihler arasında 156 olay çıkmış 53 kişi ölmüş 174
kişi de yaralanmıştır. Olaylarla ilgili olarak 870 kişi sanık olarak

adliyeye sevkedilmiştir. Ölenlerin 11 polis, 3'ü asker, 2 si korucu, 35'i
vatandaş,2 si PKK'lıdır. Bu olaylarla ilgili olarak MİT, Mili Güvenlik
Kurulu'na sunduğu Nevroz konulu raporunda bakın neler demektedir:
" 1992 Nevroz'u geçmiş yıllara oranla yaygın ve şiddet ağırlıklı bir
görünüm sergilemiştir. Özellikle Cizre, Nusaybin, Şırnak gibi alanlarda
yaşanan olayların emareleri uzun süredir alınmakta olduğundan sürpriz bir
durum ortaya çıkmadığı söylenebilecektir.
PKK'nın yönetim kademelerince 1992 Nevrozu'nunayaklanma denemelerine
dönüştürülmesi talimatları ve planlamaları çerçevesinde mezkur olayların
ön hazırlıkları yapılmıştır. Ancak örgütün hedeflediği hareketliliğin
yaşanan olayların çok daha üzerinde olduğu bilinmektedir. Alınan güvenlik
önlemlerinin yer yer kitleler üzerinde yarattığı tedirginlik sonucu,
kısmen pasif kalınan yörelerdeolayların başlamasından itibaren PKK üst
organlarınca baskı ve tehdit uygulandığı, eylemsel hareketlere
azmettirildikleri görülmüştür.
Nitekim olayların silahlı çatışmaya dönüştüğüalanların büyük bölümü,
doğrudan dağ kadrolarınca sevk veidare edilen yöreler olmuştur. Şırnak,
Cizre, Kızıltepe, Nusaybin, Derik, Bismil, Hakkari/ Merkez, Uludere,
Yüksekova, Batman/Merkez, kurtalan, Şanlıurfa?Merkez, Van/Merkez, de vukuu
bulan olaylar bu çerçevededir. Kadın ve çocukların ön planaçıkarılması,

erkeklerinuygun yerlerde mevzilenmesi talimatlarına pek çok yerde
riayet edilmiştir.
Van , yüksekova ve Çukurca gibi bu tür etkinliklere yabancı bölgelerde de,
1992 yılı başından buyana Kuzey Irak üzerinden yapılan müdahaleler ve
takviye grupların katkıları dikkati çekmiştir.
Sözkonusu gelişmeleri yetersiz bulan örgüt yönetimince Cizre, Şırnak,
Nusaybin ve Diyarbakır bölgelerinde toplumsalhareketlerin geliştirilmesi
, Diyarbakır'da silahlıyürüyüşler gerçekleştirilmesi talimatları
verilmektedir. Aksi takdirde hareketin bu naktadabırakılmasının geri bir
adım olacağı değerlendirmesi yapılmakatadır.
Cizre, Şırnak, Nusaybin, de meydana gelen olayların protestosu görüntüsü
altında, her alanda bütün köylerin 'Ulusal yürüyüşe'katılımının
sağlanması, parlamento içerisindeki unsurların harekete geçirilmesi
planlamalarına hayatiyet kazandırılmak istenmektedir.
Geçici Köy Korucularına yönelik silah bırakma çağrılarının, bölgedeki
devlet memurları ve güvenlik güçlerine de yapılması, bölgeyi
terketmemeleri halinde ' Halk Mahkemelerinde' yargılanacakları
tehditlerinin yoğunlaştırılması gündemdedir. Nevroz'un sıcak alan olarak
nitelenen söz konusu yöreler dışındaki seyri, örgüt açısından başarısız
bir görünüm olarak nitelenirken bu alanlarda beklentilere paralel
gayretlerin arttırılacağı anlaşılmaktadır. bilindiği üzere Doğu ve
Güneydoğu'nun diğer yörelerinde hareketlilik sınırlı grupların yürüyüşleri
, örgüt yanlısı sloganlar ve kepenk kapatma eylemleri şeklinde cereyan

etmiştir. Muş/Malazgirt, Bulanık, Bitlis/ Güroymak, Ağrı/Doğu Beyazıt,
Diyadin deörgütün baskısı, olayların tırmanabileceği endişesi gibi
nedenlerle esnaf can ve mal varlığının koruma içgüdüsü ile kepenk
kapatmıştır.
Siirt, Tunceli, Kars/Iğdır, Malatya, Mardin/Ömerli, Savur, Hakkari/ Çukurca
yürüyüşleri küçük grupların katılımı ile olaysız cereyan etmiştir.
Batı illerinde ise Nevroz kutlamalarının HEP il ve ilçe teşkilatlarının
etkin olduğu yörelerde organize edildiği müşahade edilmiştir. İstanbul,
İzmir, Konya, Bursa, Mersin, Aydın, Adana, Adapazarındaki etkinlikler bu
çerçevede gelişirken PKK sloganlarına sıkça rastlanmıştır. Batı illerinin
yanı sıra Diyarbakır, Hakkari ve Vanda'da HEP teşkilatları harekete ivme
kazandırmıştır.
Edirne, Erzurum, Şanlıurfa, Muğla, sivas, Ankara'da mevcut Üniversite ve
Yüksekokullar bünyesinde organize edilen kutlamalarda da yer yer PKK
propagandalarına yer verildiği görülmüştür.
Yaşanan olaylardan hareketle ortaya çıkan tablo göstermiştir ki;
- Halkı tahrik girişimleri Nevroz ile sınırlı kalmayacak, her vesile ile
olayların benzerleri veya daha boyutlularının sergilenmesi arayışları
sürekliliğini koruyacaktır.
- Bölgede mevcut silah potansiyelinin daha da arttırılmasına çalışılacak,
halkın olaylarda silah kullanma eğilimi yoğunlaşacaktır.
- Tüm devlet kurum ve kuruluşları ile güvenlik birimleri öncelikli hedef

konumlarını muhafaza ederken, yıldırma, yapratma çabaları
boyutlanacaktır.
- Maksatlı çevrelerce iç ve dış kamuoyunda asılsız
propagandalara hız
kazandırılacaktır.
- Herşeye rağmen devletin olaylar karşısındaki tedbirleri ve
kararlı
tutumu mütereddit kesimlerin devletin yanında yer almasına
vesile
oluşturacaktır.
- Örgütün vadettiği ayaklanma beklentisinin gerisinde kalınması,
olaylardan sivil halkın zarar görmesi sağduyulu kesimleri
etkileyebilecektir.
- Buna karşılık zarar gören kişiler ve yakınlarının pisikolojik
gereği
muhtemel olaylara katılımı ve tepkileribeklenen
gelişmelerdendir.
Türkiye'deki olayların yurtdışı yansımaları daha ziyade Türk
misyon ve
kuruluşlarına yönelik saldırılar şeklinde artarak devam edecektir.
Bu arada Kürtçü çevrelerin gelişen olayları, bir Irak mülteci
sorununda
olduğu şekilde, dünya kamuoyunda odak noktası haline getirme
gayretlerini
yoğunlaştıracakları değerlendirilmektedir."

BU RAPORU YAZMAK İÇİN MİT'Çİ OLMAK ŞART MIDIR

Evet şimdi bu denli büyük bir olayın ardından MİT'in istihbarat
raporunu,
değerlendirmesini okudunuz. Sizce bu değerlendirmeyiyapmak
için MİT
olmaya gerek var mıdır? Bizce yoktur. Rapor yuvarlak, ucu açık-
bugün dahi
küçük düzeltmelerle kullanılabilir (net olmayan) varsayımlardan
oluşan bir
durum kurtarma raporudur. O günün gazetelerinde bile daha çok
istihbarat

elde etmek mümkündür. Hele PKK'nın yayın organlarını okuyan herkes bu
raportdaki bilgilerin daha fazlasına kolayca ulaşmaktadır. Evet yolunuz
kütüphaneye düştüğünde gidin ve o dönemdeki gazeteleri tarayın. Bakın
kimin istihbaratı daha gerçekçi ve doğru? İşte istihbarattaki açıklar
burada ortaya çıkıyor ve bu sorunlar MİT'i yeniden gündemin tam tepesine
koyuyor. Doğal olarak da koordinasyondan ve bilgiden uzak bir istihbarat
birimi görüntüsü veren MİT , hakkındaki yakınmalar da artıyor. Sorun MİT'i
büyük olmaktan alıkoyan, gelişmesini engelleyen politikacılar ile
asker-sivil bürokratlar ile içerde birbirini yemek için fırsat kollayan
üst düzey istihbarat yöneticileri üzerine gelip yoğunlaşıyor.
Oysa MİT, PKK olayını yakından izleme gibi bir görevi yerine getirirken
Suriye gizli servisi El Muhabarat, İran gizli servisi SAVAMA, Irak gizli
servisi gibi bölge güçlerinin yanı sıraAmerikan, İngiliz, Fransız, Alman
gizli servisleri ile Rus gizli servisiile boyölçüşmek durumunda kalıyor.
Böyle bir görev içinne teknolojisi, eleman niteliği, sayısı ne de
bütçesi yetiyor. Üstelikzaman zaman ilettiği çok önemli istihbaratların
da değerlendirilememesi, anlaşılamaması performans düşüklüğüne yolaçıyor.
Genel olarak MİT çağdaş anlamda yapılanmada geciktiği ve eski usullerle
yoluna devam ettiği için özverili,mücadeleci ama zayıf bir örgüt olarak
kalıyor. Tabi burada ülkelerin ekonomik gelişmişliklerinin, dış
politikadaki ataklıklarının vesiyasi karar süreçlerinin istihbarat

örgütlerinin üzerindekietkilerini de hatırlatmakta yarar
bulunmaktadır.
MİT bunlar ele alındığı zaman da zayıf not alması kaçınılmaz bir
teşkilat
haline geliyor.
Bu noktadaistihbarat bilgilerinin sınırları ve çeşitliliği konusu
karşımıza çıkmaktadır. MİT elemanları genellikle kendi yaptıkları
istihbaratın stratejikamaçlı olduğunu ve kendilerinden " Bugün
şu
saatte, şu yerde , şu kişiler eylem yapacak" gibi bir istihbarat
bilgisinin beklenmemesi gerektiğinidile getirmektedirler.
Dünyadaki
diğer isitihbarat birimlerinin deyüzde 35 gerçekleşme olasılığını
yakaladıkları anda operasyon için karar verdiğini belirten
yetkililer,
yine de1994'e kadar PKK konusunda istihbarat alanında bazı
sıkıntıların
yaşandığınıinkar etmiyorlar. Ancak dünyadaki diğer gizli
servislerin
yaptıklarıbüyük hatalardan da örnekler vermeyi unutmuyorlar.
ÖNEMLİ BİR KAYIP: CENAN KOCAHAKİMOĞLU
MİT'in Kuzey Irak da olsun , Türkiye'de olsun PKK terörü
nedeniyle pek çok
görevlisini kaybettiği bilinmektedir.Yitirilen görevliler arasında
1993 ve
1994 yıllarındaKuzey Irak'a karşı girişilen operasyonlarda askeri
istihbaratı getirendeğerli elemanları da bulunmaktadır. Bu
konuda MİT
içinde çokça tartışılan ve üzüntüye yolaçanölüm olayı 19 Ocak
1994 günü
Erbil'de PKK ile destekçisi kürt grupların, batılı servislerin de
yardımı
ileöldürdükleri Cenan Kocahakimoğlu'nun kidir. MİT'i yasa boğan
öldürme
olayı, Kocahakimoğlu'nun arabasınaçarpraz ateş açılması
sonucu
gerçekleşmiş ve olayla ilgili ilk bilgiyi de 20 Ocak'da Kürdistan

DemokratikPartisinin Ankara temsilcisi Sefin Dizayi vermiştir. Dizayi
yerel saat ile 19.30 da gerçekleşen olayda Türkiye'den yapılan insani
yardımın koordinasyonu ile görevli olan Can Cemal adlı kişinin öldüğünü
duyurmuştur.
Ancak Türk gazetecilerin insani yardımdan sorumlu olan Kızılay'a
yaptıkları başvurada aldıkları yanıt daha ilginçtir. Kızılay yetkilileri
kendi elemanları arasında Can Cemal adında bir kişinin bulunmadığını
açıklamışlardır. Hatta Kızılay Genel Başkanı Kemal Demir, Genel Müdürleri
Ünal Somun'unbölgedeki ekiple konuştuğunu ve böyle bir olaydan haberdar
olmadıklarını dile getirir.Ancak aynı yetkililer ertesi gün ağız
değiştirip kendi personellerine ateş açıldığını ve bir kayıpları olduğunu
açıkladılar. MİT ile Kızılay koordinasyonuyetersiz kalmıştır.
Kızılay'da, MİT'de bu operasyondane kadar koordinasyonsuz ve tedbirsiz
olduklarını gözler önüne sermiştir. Bu işten en büyük yarayı Kızılay
almıştır. Daha sonra ortaya çıkan başka olaylar nedeniyle Kızılay bir
istihbarat yan kuruluşu gibi görülmüştür. Uluslararası ilişkilerinde bağlı
bulunduğu kuruluşlar içinde çok zor durumda kalmıştır.
Kocahakimoğlu'nun cenazesi Maltepe camiinden kaldırılır. Bütün MİT
neredeyse oradadır. Ancak ne bir kamera ne de bir gazeteci vardır. O
sırada haberi bize duyuran kişiyse telefonda " bakın bu ülke için ölen

insanlar nasıl sessiz ve adsızdefnediliyorlar" demiştir. Gazeteci dostum
Zeki Saral ile birlikte Maltepe camiine gittiğimizde gördüğümüz manzaranın
bize söylenenden farksız olduğunu gördük. Cenaze ortadaydı. Yeterince
kalabalık vardı. Çelenkler boldu. Kucaklarda dolaşan iki küçük çocuk ve
gözyaşlarına boğulan bir genç kadın dışında acının derinliğiyle sarsılan
bir çok insan gözden kaçmıyordu. Ama soğuk, adsız ve bilinmeyen bir adamdı
tabutun içindeki MİT görevlisi.

Herkes MİT'i Kuzey Irakta ne yapıyor diye eleştirirken,MİT, görevi
başında ölen bir elemanını halkından gizlemektedir. Gerekçe bölgedeki
operasyonlardır. Ama o operasyonlar konusunda koordinasyonsuzluktan dolayı
yeterince bilgi basına sızmıştır. Bölgedeki batılı servisler , Kürt
grupları, Türk güvenlik birimleri herkes olayı bilmektedir. Bilmesi
istenmeyen Türk halkıdır. Cenazenin kalktığı gün. Sefin Dizayi ise olayla
ilgili yorumunda şunları söylemiştir:

DÜNYANIN BİLDİĞİNİ TÜRKİYE BİLMESİN DİYEOYNANAN OYUNA AD: KIZILAYCILIK

"Dışişleri Bakanlığına bilgi verdik. katillerin bulunması için her türlü
önlem alındı ve Türk görevlilerin etrafındaki güvenlikarttırıldı.
Saldırıyı gerçekleştirenler PKK olabilir. Çünkü öldürülen bir Türk
vatandaşı.Öte yandan Irak ajanları da Türk görevlilerin gözünü korkutmak
ya da provakasyon amacıyla bu cinayeti işlemiş olabilirler. Irak ajanları
daha önce yabancı yardım kuruluşlarının görevlilerine karşı buna benzer
eylemlerde bulundular."

Dizayi'ninneyi bilip neyi bilmediğini sizin yorumunuza bırakıyoruz.Tabii
bu haberi okuyanlarda oradane olduğunu hiç anlamadılar. MİT büyük bir
gizlilikle operasyonunu tamamlamış oldu! Ama bu olayların sonuncusu
olmamıştır. Aynı olay daha sonra da yaşanır.
Türk Silahlı Kuvvetlerinin 1995 Mart'ında 35 bin kişilik bir kuvvetle
girip denetimi altına aldığı Kuzey Irak'da7 çobanın kulakları kesik ve
ölü olarak bulunması, bunun ardından çobanların askerlerce öldürülmeden
önce gözaltına alındığının iddia edilmesi üzerine yine MİT elemanları
öldürülür. Yine Kızılay mensubu kimliği kullananve çobanlarla ilgili
cenaze töreni ile olayları gözleyen Orhan Bulut, Yaşar Mutlu ve Mithat
Okan göstericilerle girdikleri çatışma sonrasında feci şekilde
öldürülürler. Cenazelerinde yine herkes vardır, çelenkler boldur ama
onların adı ve işi yoktur. Arkadaşlarının kimliğinin gizli kalmasına isyan
mıdır, yoksa beceriksizlikten mi bilinmez , ama bu cenaze töreninde
fotoğraf çekenleri MİT elemanlarıdurdurur, güvenliği onlar sağlar. Ama
ölenler için hala Kızılaycı kimliği kullanılmaya devam eder.
Aslında gizli servis açısındanbu olay duygusal ve gerçeklikten uzak
değerlendirmelerle geçiştirilmektedir. Objektif değerlendirmeler
yapılamamaktadır. Bir istihbaratçı için en önemli şeyin hayatta kalmak
olması gerekmektedir. Oysa buradaki bir istihbarat elemanı ile iki
korumanın ölümü bölgedeki faaliyetlerin artık istihbarat özelliklerinden

çokaskeri veya poliseye özellikler gösterdiğini ortaya
çıkarmaktadır.
Olay günü bölgede çekim yapan ve Diyarbakır'da yerleşik olan
yabancı
televizyon ekipleri ile onların kullandığı Türk
kameramanlarçobanların
ölülerini, halkın öfkesinikaydetmişlerdir. Türk kameramanlar olay
yerinden dönerken Kızılay araçlarında gördükleri MİT
elemanlarına
bölgedeki havayı yansıtmış ve tehlikeye dikkat çekmişlerdir.
Buna rağmen
bu üç görevli kalabalığın üzerine gitmiş,tepki ile karşılaşınca da
kızgın , öfkeli yöre halkıyla tartışmaya başlamışlardır. Küfürler
savuran
kalabalığa karşı alttan almak, bölgeyi terketmek , durumu idare
etmek,
olayı yatıştırmak yerine karşı çıkan bu üç görevli kimilerine göre
kahraman olarak nitelendirilebilirler. Belki cesaretleri gözönüne
alındığında bu yorum doğru olabilir. Ancak hiç bir istihbaratçının
yapmaması gerekenbir hata yapılmıştır. Halkla karşı karşıya
gelinmiştir.
Öfkeli ve silahlı kalabalığa silahla karşılık verilmiştir. Kalabalık ile
girişilen çatışmadaüç görevli ölürken, kalabalık içinden de 6 kişi
ölmüştür.
Olay skandal boyutlarda yansımıştır . Burada istihbaratçının
görevi
tartışmaya açılmak zorundadır. Bölgede görev yapan MİT
elemanlarının
istihbarat tecrübeleri, kendilerinden ne isteneceği ve ilişkide
bulunduklarıgruplar çok önem kazanmaktadır.
Bölgenin gerçeklerinden , yaşam tarzından, insan
pisikolojisinden habersiz
olan ve istihbarata değil sanki savaşa gidercesine bölgeye
korumaları ve
silahlarıyla sevkedilen elemanların bilgi ve belge getirmeleri
elbetteki

mümkün değildir. İstihbaratçı öncehayatta kalmayı başaran adamdır. En
kötü istihbarat olmayan istihbarattır ve ölülerin bilgi vermesi mümkün
değildir. Buradaki hata bölgeye deneyimli ve iyi eğitim görmemiş
elemanların sevkedilmesinden kaynaklanmıştır. Bölgede uzun süre tutulan ve
özellikle asker ile özel timler arasındaki çekişmeye açık tutulan
istihbarat elemanları sonuçta bilgi toplamak yerinecezalandırmak veya
açık savaşa girmek gibi hatalara düşmektedirler. MİT içindeki anlamsız ve
çoğu zaman hatalarla donatılangizlilik perdesi, yanlışların
eleştirilmesini veortaya ders alınacak sonuçların çıkmasını
engellemektedir.MİT özeleştiri mekanizmaları çok ağır ve sıkça işlemeyen
bir örgüt görüntüsü vermektedir.

GAZETE PATRONLARINAMİT MEKTUBU

MİT bu olayların basına yansımasından duyduğu rahatsızlığı, güçlü halkla
ilişkiler yöntemleriyle kendi lehine çevirebilecekkengarip içerikli
cenaze törenleriyle olayın büyümesine yolaçmıştır.Cenazeler MİT'indir,
herşeye MİT sahip çıkar, ama Kızılay senaryosu oynanır. Rollerkötü
biçilmiştir. Bu kötü oyunu izleyen ve rahatsızlığını dile getiren basın
için MİT'in aldığı iki önlem vardır. Birincisi cenazede istenmeyen
fotoğrafları çeken gazetecilere polisin yaptığı gibi dayak atılıp,
korkutarak ellerindeki filmler alınır. İkincisi de gazete patronlarına
klasik " Bu vatan için yalnızca biz çabalamayacağız, siz de yardım edin.
Son olaylar sırasında yapılanları uygun bulmadık" içerikli sitem
mektupları gönderilir. Mektupların altında MüsteşarSönmez Köksal'ın
imzası vardır.

Bütün bu olaylaryaşanırken acaba Türk Dışişleri Bakanlığı olayların
neresindedir? Aslında istihbarat faaliyetlerindeen az MİT kadar etkin
olması gereken, özellikle dış istihbarat alanında stratejik bilgi
toplanmasında MİT'tendaha ilerde bulunması gereken Dışişleri Bakanlığı
ne yazık ki, 1980 sonrasınınyeni yapılanmasında şişkin kadroları ile ,
ayrıcalıklı ve aristokrat yapısıylaAnkara'daki Balgat semtinin
kenarında kuruluçirkin beton yapısında, işlevsiz durmaktadır. İyi
çalışabilse, Cumhuriyetin ilkyıllarındaki parlak günlerinde olduğu gibi
Türkiye'ye çok büyük katkıları olacak bakanlık ne yazıkki hantal bir
görüntü içindedir. Üstelik Dışişleri Bakanlığının içinde bir de İstihbarat
Dairesi ve kadrosu bulunmaktadır.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI DÖKÜLÜRKEN

Örneğin Türkiye, Almanya başta olmak üzere Dünya'da, Güneydoğu'da yaşanan
olaylar nedeniyle köşeye sıkıştırılırken sadece şu anDışişleri Bakanlığı
Müsteşarlığı koltuğunda oturan dönemin Almanya Büyükelçisi Onur Öymen
girişimlerde bulunmuştur. Diğer yetkililer ise suskundur. Öymen, önce
ülkesindeki sorunla ilgili olarak gazete haberlerinin bilgilendirmesinin
ötesine geçerek, ilgili valileri aramış ve kaynaktan bilgi toplamıştır.
Örneğin sorunların en önemlisinin yaşandığı Tunceli ileilgili olarak
valiyi arayarak bilgi isteyen tek büyükelçisi Öymen'dir.
Dışişleri sorunu sadece bununla kalmamaktadır. Olayların ilk temaslarında

etkin olan bakanlık sonradan yokolmakta ne analiz, ne de politika
üretiminde inisiyatif kullanabilmektedir. Oysa Türkiye siyasetinde en
etkin konumda bulunma cesareti ve gücü Dışişleri Bakanlığı ve
elemanlarının elinde bulunmaktadır. Turgut Özal'lı siyaset yıllarının
getirdiği sorunları1995 yılında bile üzerinden atamayan teşkilat ne
yazıkki istihbarat konusunda etkin değildir. Karar alma ve analiz
konusunda da Dışişlerinin eksiklikleri çok büyüktür. İstihbarat birimi de
başarısız kalmıştır.

İşte buna ilk kez burada okuyacağınızve insanda şaşkınlık yaratacak
denli büyük birörnek.

TUTANAKLARDAN İLK TALABANİ VE TÜRKİYE GÖRÜŞMESİ: NAKLEN

Tarih 26 Haziran 1992. Yer Ankara, Balgat. Dışişleri Bakanlığı ana binası.

Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB)'nin Lideri Celal Talabani binadadır.25
Haziran 1992 tarihinde Ankara'ya gelmiştir ve 26 Haziran 1992 tarihinde
bakanlık koridorlarınıaşarak girdiği toplantı salonunda İstihbarat
Araştırma Dairesi Başkanı Büyükelçi Cenk Duatepe ve diğer üst düzey
dışişleri mensupları Burhan Ant , Türkekul Kurttekin ile birtoplantı
halindedir. Talabani'ye Ankara'daki İrtibat Görevlisi Sarchill Kazzaz da
eşlik etmektedir. Gelin isterseniz tutanaklardankonuşmaları şöyle bir
gözden geçirelim:

"Talabani: Viyana'da düzenlenen Irak muhalif gruplarının toplantısı

başarıyla sonuçlandı. Toplantıda çesitli muhalif gruplardan oluşan
heyetlerin temaslarda bulunmak için bazı ülkeleri ziyaret etmeleri
kararlaştırıldı. İlk ziyaret edilecek ülkenin Türkiye olmasında ısrar
ettik ve bu isteğimizi size ilettik. Ziyaretimin nedenlerinden biri de bu
konudaki cevabınızı öğrenmek.
Kurttekin : Devlet erkanının halen Ankara dışında bulunduğunu
biliyorsunuz. Biz Viyana'daki Büyükelçiliğimizin heyetle görüşmesini
öngördük. Ancak anladığımız kadarıyla grup Londra'ya geçmiç. Dolayısıyla
görüşme Londra Büyükelçiliğimizle yapılabilir.
Talabanini; Heyet Londra'da delil, üyeleri Kahire, Riyad gibi bulundukları
ülke başkentlerine döndüler. Önemli bir adınıolarak gördüğümüz bu
girişim için heyetin gidilen ülkede üst düzeyde kabul edilmesini
istiyoruz. Oysa sizin bu cevabınız önerimizin reddi gibi bir mahiyet
arzediyor.
Kurttekin", Talebinizi üst makamlarımıza ilettik. Pratikolacağı
gerekçesiyle belirttiğim usulün izlenebileceği talimatını aldık. Ancak
grup dağılmış ise, üyeleri bulundukları ülkedeki Türk Büyükelçiliği ile
görüşebilirler.
TALABANİ AÇIKLIYOR: PKK İRAN VE ERMENİSTAN'I ÜS YAPTI
Talabani; Esasen biz ziyaret edilecek ilk ülke olarak Türkiye'ye
önerdiğimizde birçoğu buna karçı çıktı. Sizin bu tavrınız bu çevrelerin
işini kolaylaştırıyor. Heyetin ABD'de Baker ve Kongre üyeleri ile
görüşmesi öngörülüyor. Belki de Başkan Bush'un da kabulü söz konusu

olabilir. İngiltere'de Major ve Hurd kabul edecek. Türkiye'de de üst
düzeyde bir kabul beklerdik. Ben bu cevabınızı önerimizin reddi şeklinde
kabul ediyorurn. Heyete, ziyaretlerine Arap ülkelerinden baskalarını
telkin edeceğim.
Kurttekin; Pek tabii, ziyaretlerine istedikleri yerden başlayabililer.Biz
de bu ifadelerinizi üstlerimize aksettiririz.
Talabani:Ziyaretimin birinci nedeni bu durumu size aktarıp, cevabınızı
öğrenmekti. İkincisi ise, PKK ile ilgili bazı yeni gelişmeler konusundaki
fikirlerimi sunmak olacak. PKK şu anda İran ve Ermenistan'ı üs olarak
kullanıyor. Öte yandan bu örgütün Suriye tarafından dışlanmış olduğu
konusunda tereddütlerim var. Suriye'liler oyunlarının bir parçası olarak
belki simdilik bu rolü oynuyorlar, ancak PKK'nın bu ülkeden çıktığına
inanmak güç. Bir diğer izlenimleri de PKK'nın Türkiye'deki etkisinin
giderek kaybolmasıdır. Buna Abdullah Öcalan'ın deliliklerin de büyük
katkıda bulunduğunu söylemeliyim. Kürtler Abdullah Öcalan'ın davalarına
zarar verdiğini kabul etmeye başladılar. Bu hem sizin, hem de bizim için
çok olumlu bir gelişme. Bundan bir yıl evvel Mehdi Zana ile görüşürken
kendisi bana Abdullah Öcalan'ı desteklememiz gerektiğini kararlı bir
ifadeyle söyledi. Ben de kendisine "Şam'a gidip Öcalan'la bir görüş,

döndüğünde aynı fikirdeysen bundan böyle senin her sözünü dinlerim" dedim.

Gitmiş görüşmüş, döndükten sonra kendisini gördüğümde "haklıymışsın" dedi.

" ÖCALAN'I SERBEST BIRAKSANIZ KÜRTLER ONDAN KURTULMANIN ÇARESİNİ ARAR"

Diyeceğim o ki, Öcalan'ı Türkiye'de serbest bıraksanız Kürtler ondan bir
an evvel kurtulmanın çaresini ararlar.PKK'ya yaklaşım konusunda aramızda
bir fark var. Ben siyasetçiyim, bir Devleti de temsil etmiyorum. Benim PKK
ile kavgam siyasi düzeyde olur. Ben PKK'yı Kürt milletinin gözünde afişe
etmek için caniliğini, barbarlığını, Kürt rnilletine verdiği zararı,
Saddam'la yaptığı işbirliğini herkese açıklayan siyasi bir kampanya
sürdürürüm, ama onunla savaşamam. Sizi de anlayışla karşılıyorum. Siz bir
Devletsiniz ve 'PKKya karşı yumuşak davranamazsınız. Ama silahla da
herşeyin halledileceğine inanmak zordur. İngiltere gibi tüm imkânları olan
bir ülke 1RA'yla başedemiyor. Kanaatimce İçişleri Bakanınızın teslim olan
PKK'lı militanların hoşgörüyle karşılanacağı yolundaki açıklaması çok
olumlu bir tutum. PKK'yı tecrit etmek istiyorsak daha siyasi davranmak
gerektiğini ve onların silahını ellerinden almak gerektiğini düşünüyorum.

Ben PKK'ya daha farklı yaklaşabiliyorum, çünkü ben Kürdüm ve onların
anlayabileceği. lisanı ve üslupla düşünüyorum. HEP'lilerle burada yaptığım
görüşmelerde hata yaptıklarını söylüyorum. Önceleri bana inanmıyorlardı.

Şimdi ise ne kadar haklı olduğumu teslim ediyorlar. Onlara SHP'den
ayrılmalarının hata olduğunu söyledim. Simdi bana hak veriyorlar. Zaten
bizde Türkmenler tarafından söylenen bir atasözü vardır. "Bir Kürdün
beyninin ancak olaydan sonra çalıştığı" tasvir ediliyor. Diğer taraftan
PKK nın işlediğii cinayetlere ilişkin olarak hazırlanan kasetler de çok
faydalı, bunların televizyonlardan yayınlanması halkı etkiliyor. Siz Kuzey
Irak'ta bunu yapıyoruz ve netice alıyoruz.

TALABANİ: " BELKİ BAĞIMSIZ BİR DEVLET KURARIZ"

Duatepe: Yeri gelmişken söyleyeyim. Talebiniz üzerine PTT ve TRT
Teknisyenlerinden oluşan bir ekibi Kuzey Irak'a gönderdik. Ancak
adıgeçenler Kuzey Irak'ta bizim anladığımız tarzda bir televizyon yayın
şebekesi bulunmadığını, kısıtlı ve bölgesel yayın kapasitesi olan 3 verici
bulunduğunu TV yayın şebekesinin tam anlamıyla kurulmasının ise büyük bir
proje hazırlanması, bunun da yüklü bir bütçeyle desteklenmesi gerektiğini
bildirdiler. Bu görevliler ayrıca, kendililerine yakın ilgi gösterilmediği
gibi, tecrit dahi edildiklerini bildirdiler.

Talabani: Kuzey Irak'ta 4 istasyon ve her biri 1S kw gücünde: 4 vericimiz
var. Bunlar Kerkük'teki Irak vericisinden daha güçlü ve 200 km2'lik bir
alana yayın yapabiliyor. Bizim sorunumuz bunlardan 3'ünün devre dışı
bulunması. Bunların yedek parçalarının karşılanmasını istiyoruz. Büyük

projeye gerek yok. Bu yedek parçaların bedelini de ödemeye hazırız. Etu
teknisyenlere ilgi gösterilmediği, tecrit edildikleri iddiasına gelince,
ben kendilerine evimde yemek verdim. Gittikleri her yerde de yakın ilgi
gördüklerini söyleyebilrim.

Kurttekin: Benim dikkatinizi çekmek istediğim bir husus Avrupa'daki
gazetecilere verdiğiniz demeçlerle ilgili. Bu demeçleriniz belki de basın
organlarınca tam yansıtılmıyor ve tutumunuzda dalgalanmalar olduğu
izlenimi yaratıyor. Örneğin İtalyan "La Republica" gazetesine verdiğiniz
demeçten (Roma Büyükelçiliğinin 740 sayılı açık teli) Irak'ta sadece
Kürtler ve Arapların yaşadıkları gibi bir netice ortaya çıkıyor. Yine bu
demecinizde yarın bir gün Kürdistan'ın bağımsızlığına kavuşabileceğini
söylüyorsunuz. (Sayın Kurttekin daha sonra makalenin metnini okumuştur.)

Talabani: Bu makalede yeralan herşeyi söyledim ve bugün bana aynı sorular
sorulsa aynı şeyi söylerdim. Herşeyden önce benim Irak'ta sadece Kürt ve
Arapların yasadığı gibi fikir öne sürmem imkansız. Ben Türkmenlerin talebi
üzerine onların da sözcülüğünü yapıyorum" Bunu Türkmenlere sorabilirsiniz.

Kürdistan'ın bağımsızlığı konusuna gelince; cümleyi tam okursanız benim
"Eğer bir gün Araplar birleşirse Kürdistan bu ülkenin bir parçası
olmayacaktır" dediğimi göreceksiniz. Biz Irak'ın bölünmesini istemiyoruz

ayrıca gerçekten de yarın bir gün Araplar birleşirse, Kürtler Arapların
bir kolonisi olmayacaktır. Belki Türkiye'yle birleşmeye karar verir, belki
bağımsız bir devlet kurarız, ama artık hiçbir zaman Arap sultasında
yaşamak istemiyoruz. Samimi olarak ifade edeyim ki, şimdi Irak'ın
bölünmesi için en müsait vakit" Buna rağmen biz Irak'ın bütünlüğünün
korunmasına taraftarız. Eğer bölünmeyi isteseydik çoktan harekete
geçerdik. Bizim tavrımız çok açık. Bu bakımdan makalede yazılarının
hepsinin doğru olduğunu ve bizi anlayışla karşılamanız gerektiğini
düşünüyoruz.

IRAK İLE SURİYE BİRLEŞİR Mİ

Kurttekin: Söylediğiniz çerçevede evet. Ancak gazetelerde yayınlanan
demeçler bazen çarpıtılabiliyor. Bu bakımdan sizi uyarmak istedim.

Talabani: Açıkça söyleyeyim artık biz Araplarla açıkça mücadele edeceğiz.

Bugün Irak için bir komplo hazırlandığını, buna göre, Irak Baas partisinin
yapısının değiştirilerek Irak'ın Suriye'yle birleşmesi öngörüldüğünü
biliyoruz. Zaten bu tür planlar yıllardır tatbik edilmek isteniyor. Biz
Araplarla içiçe yaşadığımız için Arap meseleleri ve Arapların birleşmeleri
yönünde el altından sarfedilen gayretleri bilmiyor değiliz. Zaten biraz
evvel bahsettiğiniz demecimde de bunu vurgulamak ve bu tür bir olasılık
halinde Arap dünyasının dışında kalacağımızı belirtmek istedim.

Duatepe: Musul Vilayet Konseyi ile ilgili girişimin arkasında kimin
olduğunu biliyor musunuz?
Talabani: Biz bununTürk askeri çevreleri tarafından
desteklendiği
izlenimini edindik. Musul VilayetiProjesinin hukuki temelini
hazırlamış
olan Mr. Keller bana, Projeyi üst düzeyde bazı askeri
makamlarınızla
görüldüğünü söyledi. (Keller, Cenevre'deki "Good Offices Group
of European
Lawrnakers" isimli kurulununGenel Sekreteri). Türkiye tarafından
desteklendiğini düşündüğümüz için de karşı çıkmadık. Doğru
söylemek
gerekirse bunu Türkiye'nin kara kaşı, kara gözü için değil, bizim
işimize
de geldiği için destekledik. Musul Türkiye ile birleşirse bu bizim
de
;Türkiye ile birleşmemiz için bir ön adım teşkil eder. Bakın size
samimi
olarak fikirlerimizi söylemek istiyorum" Biz gerçekçiyiz"
Bağımsızlık
peşinde değiliz. Eğer bir ülke ileberaber yaşamamız gerekiyorsa
bunun
Türkiye olmasını istiyoruz. Musul Türkiye'ye geçerse Türkiye'nin
petrol
sorunu kalmaz. Biz de Türkiye ile birleşirsek, PKK sorunu da
ortadan
kalkar. Biz de sizinle aynı parlamentonun çatısı altında
konuşuruz. Ben
bunu Sayın Başbakana daha söyledim ve Sayın Başbakan bu
fikrime güldü.
Bizim içten dileğimiz bu, demokratik bir ülke olan Türkiye sadece
bizim
için değil, başkaları için de çekici bir ülke olmaya başladı.
Duatepe: Musul Vilayet Konseyi girişiminin arkasında Türkiye
yok. Bunun
Türk askeri çevrelerince desteklendiği yolundaki görüşü ilk defa

duyuyorum. Bu kişiler filhakika önce askeri yetkililerimizle temas
etmişler, onlar da bize gönderdiler. Mesele bundan ibaret.
KYB TemsilcisiKazzaz: Buradaki Otel masrafları olan
128.000.000 TL.'
sının kimlerin ödediğini merak ediyorum.
Talabani: Bu işin arkasında Almanlar ve petrol işinden büyük
kazanç
sağlamayı uman Avrupalılar olduğunu düşünüyorum.
Yanlarındaki Keller adlı
şahıs bunları yönlendirip idare ediyor. Ancak tekrar ifade edeyim
ki,
Musul Vilayet Konseyiile ilgili olarak sunulan proje son derece iyi
hazırlanıyor.Çok iyi bir çalışmanın ürünü. Bunu kimin
hazırladığını merak
ettim. Amerikalılar da, İngilizler de bunu bilmediklerini
söylüyorlar. Ben
zaten Türkiye ile birleşme fikrimizi üst düzey Amerikan
yetkililerine
açmak işe karışmak istemiyoruz. Bu Türkiye'nin meselesidir"
dediler ama
menfi bir tepki de göstermediler.
"HERŞEY AMERİKA'NIN TUTUMUNA BAĞLI"
Kurttekin; Bizim 70 yılda gerçekleştiklerimizi, üstelik bunu
petrolsüz
gerçekleşirdiğimizi dikkate aldığınızda bu tür projelerin bizim için
önemli olmadığnı takdir edersiniz.
Talabani: Çok diplomatça davranıyarsunuz. Artık eski
politikalarınızı
bırakın. Musul'u alın ve biz de sizinle birleşelim.Beni üst düzey
askeri
yetkililerinizle de görüştürmenizi istiyorum. Jandarmayla pratik
önlemler
için görüşüyorum,ancak ben askerlerle görüşmek istiyorum.
Duatepe: Sayın Başbakan burada olmadığı için bu talebinizi
sonra
değerlendirebiliriz Muhalefet grupları olarak Viyana'da ne
kararlar

aldınız?
Talabani: Ana fikir bir Hükümetin kurulması oldu. Erbil'de kurulmasına
karar verilen Hükümeti Suudi Arabistan gibi bazı ülkeleri de
tanıyacaklarını ümit ediyoruz. Ancak herşey ABD'nin tutumuna ve bu işene
diyeceğine bağlı. Heyet ABD'ne gittikten sonra fikirlerin netleşeceğini
bekliyoruz.Bu arada bizim ihtiyaç duydumuz bazı maddelerin Kuzey Irak' a
geçirilmesi için yardımlarınızı bekliyoruz. Örneğin sigara fabrikası için
getirdiğimiz kağıt Kapıkule'de bekliyor. Sayın Başbakan buna müsade
edileceğini söylemişti.
Duatepe: Bu konuda Sayın Ant size cevap verecek. Ancak Sayın Başbakan bu
sigara kağıtları için özellikle bir talimat vermeden genelde Kuzey Irak
için neler yapılabileceğini sorduğunu hatırlatmak isterim.
Ant: Kuzey Irak'a mal sevkiyatı için Birleşmiç Milletler Yaptırımlar
Komitesinin müsaadesi gerekli. Eğer sözkonusu sigara kağıtları için bu
müsaade verilmemiş ise Kuzey Irak'a gitmesini sağlamamız sözkonusu olamaz.
Biz elimizden gelen kolaylığı göstermeye çalışıyoruz. Örneğin bir İsveç
NGO'su tarafından Kuzey Irak'a gübre ve tahta sevkiyatı için yapılan
başvuruları Yaptırımlar Komitesi kabul etmiş . Ama takdir edersiniz ki
kararları biz almıyoruz. Bu konuda BM çok hassas davranıyor.
Talabani: Yaptırım Komitesinin kararları zaten ihlal edilmiyor mu? Kuzey
Irak'tan getirilen ihtiyaç dışı mazota göz yumulmuyor mu?
Ant: Bunu bizden herkes talep etti ve başta BM istedi. Çünkü size

sağladıkları insani yardım projeleri için gerekli malzemeyi tasıyacak
kamyon bulamıyorlardı. Biz de zararımıza olmasına rağmen kabul edilebilir
bir miktarın sevkine izin verdik.

Talabani:0 halde bize yardımcı olamayacaksınız. Biz de bu malzmeyi İran
üzerinden geçiririz. Bir seneden berisizden talep ettiğimiz hiçbir şeyi
sağlayamadık. Bundan üzüntü duyuyoruz.

Görüşmenin sonunda Talabani, Muhalif Grupları temsilen bir heyetin
Türkiye'yi ziyaretinin, ABD ziyaretinden sonra gerçekleçtirebileceğini
düşündüğünü söylemiştir.

Saygılarımla arzederim."

DEVLET TALABANİ DE YANILDI

Şimdi sizcedaha sonra Türk Diplomatik Dokunulmazlığı zırhı ile örülen
ve kendisine Kırmızı Pasaport verilecek kadar iyi ilişkiler kurulan
Talabani, taa o günlerden bugünlerin mesajlarını vermiyor mu? Veriyorsa
Dışişlerindeki diplomatların görevi buna uygun analizleri yapmak değil
midir? Peki bu senaryo neden yoktur dersiniz? İşte bu soruların sorulduğu,
yanıtlarının alındığı zaman Türkiye'de yönetsel anlamda bir şeylerin
değişmeye başladığı da gözlenecektir. Çünkü Duatepe dahil hemen bütün
dışişleri bürokrasisi Talabani ve Barzani'nin PKK'nın çözümündekilit
olduğuna inanmışlardır. Olyaların bu kadar basıt olmadığını zaman ortaya
koymuştur.

Talabani bu konuşmalarının ardından Türkiye ile girdiği ilişkilerin

sonucunda PKK yı bölgede en etkin kullanan, Apo'nun en önemli destekçisi
durumunagelmiştir. Talabani'nin üzerine soru işareti koyarak beklemenin
yeterli olacağıdüşüncesi, ona karşı önlemler paketi geliştirememe
ataleti, Türkiye'yidış politikada olumsuzlukların içine çekmektedir.
Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın, bir general ile görüşmek için neredeyse
yalvaran Talabani'yi, Çankaya Köşkü'nün en baş misafiri yapması ve ona
ilişkin pek çok iş gerçekleştirmesi bu politikasızlıklarınyerine
geçmemelidir. Dışişleri Turgut Özal'a bile gerçekleşecek senaryolar
sunabilirdi. Ancakbunun için oturmuş bir kurum yapısı ile,öz güvenli bir
diplomat kadrosuna ihtiyaç vardır. Dışişleri Bakanlığındabu tür
diplomatların sayısı ise oldukça az gözükmektedir. Türkiye'yi yöneten
Cumhurbaşkanları ile Başbakanlaradoğru olan konularda doğru ve zamanında
bilgi sunmak ve sunulanın takipçisi olmak önemli olmalıdır. Unutulmamalı
ki Amerika'da Clınton yönetiminin Bosna politikasını eleştiren Dışişleri
üst düzey memurlarından 6 sı birden istifa ederek konuyu gündeme getirmeyi
bilmişlerdir. Önemli olanın koltuklar değil üretilen iş ve sonuçları
olduğu artık Türk bürokrasisine yerleşmelidir.

YURTDIŞI MEMUR YAĞMASI

Türkiye'nindışarda etkisiz oluşunun sorumluları da bu politikaların
yürütücüleri olsa gerektir. Neden mi ? Bakın bu konuda yönelttiği sert
eleştirileriyle tanınan, eski bakanlardan, Bitlis Milletvekili, eski
büyükelçi Kamran İnan neler diyor:

" Türkiye'nin dış temsilciliklerinin son derece dağınık ve son derece
verimsizbir teşkilat olduğunu söylemek mecburiyetindeyim. Dünyanın hiç
bir memleketinde bizimki kadar bürokrasinin dışarıya taştığı
görülmemiştir.Hemen hemen bütün devlet kuruluşları dışarda
temsilcilikler kurdular. Dünyanın hiç bir memleketinde dışarda kültür
müşaviri artı onun yanında eğitim müşaviri yok. Dışarda hiç bir memleketin
maliye, hazine, planlama, ticaretteşkilatı yoktur ama bizde var. Hatta
DPT TeşkilatKanunuda dışarda eleman bulundurma kadrosu ubulunmadığı
halde gizli formüllerle dışarıda eleman bulundurur. Hazine ve Dış Ticaret
müsteşarlıkları, bunlaryeni birer Dışişleri Bakanlığı olmak iddiasında.
Dünyanın her tarafına insan göndermekte. Giden insanlar kaliteli mi,
gittikleri konuyu bilmekteler mi, bunun gerektirdiği dil bilgisine
sahipler mi?Hayır malesef değiller.bunların gönderdikleri dış
temsilcilerinyüzde 90'ı hiç bir yabancı dil bilmemektedirler. Ama buna
mukabil bugün Paris'de 11 müşavir bulunmaktadır.
Kalkınma ve işbirliği teşkilatı OECD Pariste'dir. Bunun içindeki fert
başınamilli geliri en düşük olan Türkiye'dir. Ama delegasyondaki memur
sayısı itibariyle Amerika ve Japonya'dan sonraki en kalabalık olanı
Türkiye'ninkidir.Cenevre Birleşmiş Milletler Ofisi neznindeki daimi
delegeliğimizde 7 müşavir bulunuyor.Bütün bu müşavirlerin dışarıda
ortalama 7-9 bindolar aylık maaşları vardır. Ve bugün Dışişleri

bakanlığının personel sayısını aşmıştır. Bir başka yönü daha var bu
olayın: Bunların hepsi kendibaşına buyruktur. Bunlar büyükelçilerin
otoritesine tabi değillerdir. Tam bir dağınıklık vardır. Türkiye'nin
içindeki koordinasyon noksanlığı,otorite boşluğu , aynen dışarıya da
yansımıştır.Tayin edilen insanların büyük bir kısmı bir hizmet icabı
değil, sadece o insanınyurtdışında ve döviz olarak maaş alması için
orada bulunmaktadırlar. Almanya'nın Münih şehrinde tam 4 tane Hazine ve
Dış Ticaret Müşaviri var. Sabahtan akşama kadar gezmekten başka bir
görevleri yok.Müstakil konsolosluk dışına açtıkları büronun da
telefonlarıkesilmiş vaziyettedir. Bu devlete onur kırıcı bir durum
oluşturmaktadır.Bu durumu hiç bir hükümet disiplin altına alamamıştır.

Peki bunlar gerçekten devlete faydalı olabiliyorlar mı?Türkiye aleyhine
olan propaganda faaliyetini göğüsleyebiliyorlar mı?

Bugüne kadar size üzülerek söyleyeyim televizyon ekranlarında gözüken
Büyükelçi sayısı ikiyi geçmez.Almanya'da Büyükelçi arkadaşımız Onur
Öymen büyük başarı ile çalışmıştır.Bunun dışındakilerin hepsi sanki
hücum edilen tenkit edilen memleket kendi memleketlerideğilmiş gibi
davranıyorlar. Ama aybaşında Türkiye'yi düşünmek herkesin aklına geliyor.

Bütün dünyada bir usüldür cevap verme hakkı. Bizde bunlar yok. Hiç bir
şekilde saat 10.30'danevvel açılan bir Türk temsilciliği veya
müşavirliğibulamazsınız. Oysa bunlar milyonlarca dolara

malolmaktadırlar. Türkiye'de maalesefbürokratik bir diktatorya vardır.
Siyasi güçler havada kalmaktadır."

DIŞİŞLERİ NE YAPAR

Evetbir ülke düşününüz ki yurt dışında gizli servisinin bütün eleman
kadrosundan daha fazla bir insan kaynağı bulundurup en üst düzeyden para
ödesin, ama bunların hiç bir yararını görmesin! Belki bunların büyük bir
kısmı olmasa, yolaçtıkları zararları da önlenebilecekken,siyasi
kaygılarla bunlarınoluşturdukları saadet zincirine dokunulamamaktadır.
Yurtdışındaki"beleşçilerin" sayısı bugün MİT'in kadrolarının çok
üzerindedir. bunların istihbarat veya diğer faaliyetlerimize de bir
katkıları söz konusu olmamaktadır. Gerçi yurtdışındaki MİT görevlilerinin
de önemli bir bölümü klasik işleriyle uğraşmakta ve pasif durumda
bulunmaktadır . Bütün bunların yeniden ve acilen gözden geçirilmesinde
kaçınılmaz yararlar vardır.
Şimdi Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ama biz bunlara zaten karşıyız
diyebileceklerdir. Onlara karşısınız da ne yaptınız? Karşı olmadığınız
kendi kadrolarınız ne yapabiliyor diye sormakta büyük yarar bulunmaktadır.
Sorun bir etkinlik mücadelesi olarak ortaya konmaktadır. Bu soruların
yanıtları malesef ki hem bizim hem de diplomatlarımız için olumsuzluklarla
dolu olmaktadır. Sovyetler birliği yıkılmadan bir kaç ay önce Dışişleri
Bakanlığının resmi tezi " Sovyetler yıkılmaz" şeklindedir. Bu da dönemin
DışişleriBakanı tarafından televizyonda dile getirilmiştir.

Dışişleri Bakanlığı görevlileri ile büyükelçiliklerdeki MİT görevlileri
arasındaki ilişkiler çok da sıcak değildir. Örneğin MİT elemanlarının
odasının dinlendiğinden kuşku duydukları bir Atina Büyükelçisi odasında
arama yapılmasına şiddetle karşı çıkmıştır. Bunun üzerineAnkara'dan
yardım isteyen MİT elemanına gereklidestek verildiğinde ve büyükelçinin
odası arandığında duvarına yerleştirilmiş ve faal durumdakidinleme aleti
ele geçmiş, büyükelçi de bir süre sonragörevini yeni elçiye devretmek
zorunda kalmıştır. MİT,Sovyetler dağılmadan önce Doğu Blokundaki hemen
bütün büyükelçiliklerimizde bu tür dinleme aletlerini bulmuştur.
Gerçi dünyanın diğer ülkelerinde de gizli servisler ile dışişleri
mensupları arasındaki anlaşmazllıklar hep süregelmiştir. Ancak Türkiye
nedense dış istihbarat alanındaki açığını kapatabilecek bir büyüklükte
bulunan temsilciliklerini kullanarak bunu kapatamamaktadır. Diğer
ülkelerden farklı olarak başarısız kalmaktadır. Diplomatlar açık
istihbarat alanında gösterecekleri kapasitenin çok altında faaliyet
göstermektedirler. Büyükelçilerin yüzde 90'ı istihbarat toplamada ve
Türkiye içinbulundukları ülkede etkin mücadele vermede yetersiz , hatta
bazıları zararlı bulunmaktadır.

DIŞİŞLERİ İSTİHBARAT DAİRESİ

1980 yılında kurulan Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Araştırma Dairesi de
ASALA terörünün , PKK ile yer değiştirmesinin ardından başarısız olmuştur.
İstihbarat dairesi 1986 yılına kadar ASALA'nın izlenmesi vefikir

bazındakiideolojik çıkışlarının ortadan kaldırılmasında kullanılmıştır.
Çünkü Türk Diplomatlarından 30 'u ASALA tarafından öldürülmüştür. Türkiye
öldürülen diplomatlarının hakkının aranmasında da yine sınıfta kalmıştır.
Ancak Dışişleri Bakanlığı bu alandaki mücadelesini kendi dışındaki
üniversite öğretim üyelerine havale ederek Dünya'da bir Türk tezinin
oluşumunun sağlanmasında başarılı olmuştur. Yanimemurlar elini çekince
iyi seçilen hocalar Ermeni terörünün tarih tezini yıkmayı başarmışlardır.
ASALA'nın ardındanPKK ile mücadelede bu birim sınıfta kalmıştır. Bu
birim Türkiye'nin başındaki diğer terör örgütleriyle de mücadelede
başarısızlığın ötesinde bilgisiz bulunmakadır. Çünkü bu birimin elemanları
kendilerini dış ilişkilerle ve bir örgütle sınırlamışlar olayın iç
gelişmelerini izlememişler ve istihbarat bilgilerini büyütememişlerdir.
Tabi bu arada Dışişleri Bakanlığı'nın bir başarısına değinmeden geçmemek
gerekmektedir. Çok iyi gazete takip edendışişleri mensupları arasında,
bugünkü MİT MüsteşarıSönmez Köksal'ı ayrı bir yere getiren bu olay,
Körfez kirizidir. Irak'ın , Kuveyt'e saldıracağını Dünya'daen önce
öğrenip devletini uyaran Büyükelçi,o zamanın Bağdat büyükelçiliği
göreviniyürüten Sönmez Köksal olmuştur. Köksal bu görüşlerini aktardığı
Ankara tarafından takdir edilmiştir. Turgut Özal Köksal'dan aldığı bu

bilgiyiAmerikan Başkanı Bush'a iletmiş ve büyük sükse yapmıştır. MİT'in
başına bir sivil aranırkende akla ilk gelen isimlerden biri Köksal
olmuştur. Köksal Irak'ın Kuveyt'e saldırısının yanı sıra sonrasındaki
gelişmeler konusunda da çok başarılı birsenaryo çizmeyi
başarmıştır.MİT'in baqşına gelen ikinci diplomat Sönmez Köksal'dır.
Köksal'dan önce Kahire'de Büyükelçilik yapmış olanCelalettin Tevfik
Karasapan 1958 yılında Bükreş Büyükelçiliği'nden alınarak MAH'ın başına
getirilmiştir. Bunlara karşılık MİT'den de bir Büyükelçi çıkmıştır. O da
12 Mart muhtırasıyla MİT'in başından uzaklaştırılıp Lizbon'a Büyükelçi
olarak atanan Fuat Doğu'dur.

ORTADOĞU VE AMERİKA'NINTÜRKİYE İÇİN BİÇTİKLERİ

Aslında Ortadoğu da, Türkiye'nin bölgeyle olan tarihi ve kültürel bağları
ve bölgeden Türkiye'ye yönelentehditler gözönüne alındığında, Dışişleri
Bakanlığı'naönemli görevler düşmektedir. Ama bunların
koordinasyonsuzluk, eleman seçimindeki ve yetiştirilmesindeki hatalar
yüzünden,layıkıyla yapılabildiğini söylemek mümkün değildir. İslami
terörün hedeflerinden birisi haline gelen Türkiye ne yazık ki bu tür
olaylara hazırlıksız yakalanmıştır. Örneğin 1993 yılı Haziran ayındabir
komisyona bilgi veren Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Dairesi Başkanı Cenk
Duatepeo dönem Türkiye'de kasırga gibi esen Hizbullah ve islami terör
konusundabilgisi olmadığını itiraf etmiştir. Buna gerekçe olarak da "

Dış bağlantılarının saptanamaması ve kendilerinin iç olaylarla ilgili
bilgi akışında etkin olmadıklarını" göstermiştir. Yani istihbarat
toplamamakta gelenleri değerlendirmektedirlir. Hizbullah ve islami terörü
de ne yazık kibu anlayış nedeniyle atlamışlardır.
Aslında bu değerlendirme de atlayan sadece dışişleri olmamıştır. İslami
terör değerlendirmesindeen çok hatalı olan 1980 dönemi ve sonrası
askeri ve siyasiiktidarlarıdır. Sınıfta kalmışlardır. İstihbarat
servislerinin uyarılarına kulak asmamışlardır. Bugün Türkiyeislami terör
örgütlerinin rahatça kök salabildiği ve eylem yapabildikleri bir ülke
haline gelmiş durumdadır. Bu dönemde ANAP iktidarının önüne getirilen
islami terör uyarıları dinlenmemiş ve MİT tarafından dönemin ANAP'lı
yöneticilerine verilen islami terör brifingi gülünerek izlenmiş, sonra da
gereği yerine getirilmemiştir. Gerçi islami terör ile ilgili ilk
gelişmeler, DP iktidarı sırasında Amerika'nın baskılarıyla
oluşturulmuştur. Dönemin lideri Adnan Menderes'eAmerikan yönetimi
tarafından Ortadoğu'dakietkinliklerini arttırabilmek için ılımlı islamı
yaygınlaştırması yönünde baskılar yapılmıştır.Bu dönemden sonra da
,Türkiye'deislam noktasından hareket eden çeşitli gruplar yaygın bir
şekilde gelişmişlerdir. Bu gelişmenin sonucu olarak radikal islami
örgütler Türkiye için bugün büyük bir tehdit unsuru haline gelmeş
bulunmaktadırlar.Aynı ılımlı islam tezi, Amerika'nın bugün de Türkiye
üzerindeki baskıları arasında önceliğini korumaktadır. Bu tezin

Güneydoğuda ki PKK uygulaması Türkiye'yedaha ağır zararlar verdirmiştir.

Türkiye'nin dış politika ve istihbarat ile uluslarası ilişkileri açısından
ekonomik bağımlılıklarının,herşeyi temelinden etkilediğini de
belirtmekte büyük yarar bulunmaktadır. Uluslararası ekonomik ilişkiler
bugün herşeyi belirleyenbir güç noktasıdır. Uluslarası siyaset ,
ekonominin altında birkonumdadır. Türkiye'nin IMF, GATT, OECD, AT ve
Amerikanaskeri ve sivil yardımları ile uluslararası ekonomik
ilişkilerdeki bağımlılığı , ulusal siyasal karar mekanizmalarını temelden
etkilemektedir. Çünkü ulusal ekonomi kaynakları bu sayılan uluslararası
ekonomikgüç merkezlerinin cenderesi veya bağımlılığı altında
faaliyet göstermektedir.Bu, Türkiye'nin uluslararası faaliyetleri
üzerindeki en büyük ipoteği oluştumaktadır.

Bütün bunlara karşın Batı da etkin olamayan Türk istihbarat servisinin
Ortadoğu'da bir etkinliği yok mudur? Bu sorunun yanıtı bir not olarak
verilecek ise istihbarat uzmanları tarafından "iyi" olarak
tanımlanabilmektedir. Dış istihbarat alanında hemen herşeyiyle Batılı
istihbarat servislerine bağımlı olan Türkiye, bir tek Ortadoğu konusunda,
bazı alanlarda Batılı servislerigeçen ilişkiler ağına sahip
bulunmaktadır. Türkiye bölge ülkelerini ve buralarda iktidarı ellerinde
tutan kişiler ile ailelerini de çok iyi tanıdığı için Batılı haberalma
servislerin Ortadoğu'daki iyi partnerlerinden birisi olmaktadır. Burada
hatalarını aktarırken MİT'in bölgedeki Arap serviseriyle kıyaslanmayacak
kadar demokratik ve iyiistihbarat birimlerinden birisi olduğunu da inkar

etmemek gerekir. Aslında elindeki, kolundaki bağlar çözülse belki de en
iyisi olacakatır. Bundan önceki bölümlerde bölgedeki Türk istihbarat
etkinliğine ilişkin örneklerortadadır. Ancak Ortadoğu denilence akla
gelen İsrail gizli servisi MOSSAD ile ilişkiler olmaktadır. İlişkilerin
kaybeden tarafında Türkiye yeralmaktadır. Bölgedeki istihbarat etkinliğini
MOSSAD ele geçirmiştir. İsrailden daha iyi oynanabilecek bir istihbarat
kartıiyi oynanamadığı için yitirilmiştir.

MİT'e Hiram Abas'ın dönüşünden sonra 1986 ve sonraki yıllarda, bu alanda
belirgin bir ataklık gözlenir. Özellikle dış istihbarat birimleriyle ortak
operasyonlar konusundagözle görülen gelişmeler vardır. Ayrıca
Ortadoğu'da MİT, özellikle PKK nedeniyle yeniden etkinliğini arttırma
arzusundadır.

ALMANLAR MİT'İ DİNLİYOR MU

Bu sırada Almanlarla da iyi ilişkiler geliştirilmektedir. Aslında1970
yılından buyana Almanlarla ilişkiler çok iyi düzeydedir. MİT'ebilgisayar
ağının kurulması sırasındaAlmanlar yardımcı olmuşlardır. Bu yardımın
teknik ekipman olarak yapılması o dönem tehlikeli sonuçlar doğuracağı
gerekçesiyle kabul edilmemiştir. Bu bilgisayar sistemi Alman gizli
servisinin kullandığı sistemin aynısıdır. Alman gizli servisi BND'nin
teknik eleman eğitimi amacıyla MİT mensuplarını Almanya'da eğittiği ve
kullanım konusunda bilgi aktardığı bilinmektedir.

Sistem ihraç eden ülke olarakAlmanların , bu yolla MİT'in faaliyetlerini

dinlediği ve izlediği Alman gizli servisini konu edinen Almanya kaynaklı
araştırmalarda dile getirilmektedir. Bu konuyla ilgili olarak görüştüğümüz
MİT yetkililerinin kesin ve peşinen bir yalanlamadan çok,konuya
teknolojik üstünlük açısından yaklaşmaları, soğukkanlı tutum sergilemeleri
bu alandakialış-verişlerde , veya ilişkilerde işlerin öyle gizli kapaklı
yürütülemeyeceğini göstermesi bakımından ilginçtir. Almanlar veya
Amerika'lılar , aktardıkları teknik malzeme açısından hiç bir zaman
birinci sınıf, kontrol edemeyecekleriekipmanı hiç kimseye
vermemektedirler. Bütün gizli servisler bir diğerine aktardıkları malzeme
ve teknik ekipmanda karşı tarafı herzaman denetleyebilecekleriaraçları
yeğlemektedirler. Verilen teknik yardım son teknolojiyi kapsamamaktadır.
Demode olmuş aletler teknik yardım veya pazarlama kapsamında hibe
edilmekte veya satılmaktadır. Casusluk teknolojisi dünyada en etkin
kontrol edilenürünlerin başında gelmektedir. Bunların ürün patentleri
veya teknik özellikleri sıkı sıkıya korunmaktadır.Teknoloji
yetersizlikleri de Türkiye gibi gelişmekte olan veya pek çok gelişmiş
ülkede olduğu gibi casusluk alanındabu konudaki tekelleri oluşturan
Amerika, Rusya, İsrail, Almanya, İngiltere, Fransa gibi ülkelere
bağımlılığı arttırmaktadır. Japonya bile sanayi teknolojisindeki
mükemmeliyetine rağmen casusluk teknolojisinde Almanlardanyardım almak
durumunda kalmıştır.

Türkiye dış istihbarataçısından başka ülkelere hep bağımlı kalmış bir
ülkedir. Bu bağımlılık Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya ve İsrail gizli
servislerine karşı olmuştur. Onlardan gelen dış istihbaratçoğunlukla
çekedilememiş ve doğru kabul edilmiştir. Oysa bu pek çok alanda hatalı
bilgilenmenin ötesinde, yanlış yönlendirilmelere açık olunmasını ortaya
çıkarmıştır.

Almanlarla ilişkilerde 1980 askeri darbesi sırasında Ruslara karşı ortak
üsler oluşturulduğu ve buraların teknik ekipmanını Almanların karşıladığı
da ortaya çıkmıştır.Aynı durum Amerikalılarla da yaşanmıştır. Amerikalılar
özellikledinleme alanında Türkiye'yi Ruslara karşı neredeyse
donatmışlardır. Özellikle İran'ın Humeyni ile Amerikan karşıtı
yapılanmaya gitmesi ve buradaki dinleme istasyonlarını söktürmesi
Türkiye'ye yönelinmesine yolaçmıştır. Amerikalılar daha sonra
kullanamadıkları eski teknoloji ürünü bu tesislerden bazılarını Türkiye'ye
hibe ederek "çöplük" lerinden kurtulmuşlardır.

MİT'e Alman gizli servisi'nin dış istihbarat ve Almanya'daki aşırı sağ
veya sol örgütler hakkında bilgi sağladığı ve bunlara karşı operasyonlarda
kontrollü yardımcı olduğu saptanmış bulunmaktadır. Alman Dışişleri
Bakanlarından Klaus Kinkel Alman gizli servisi BND'nin başkanlığından bu
noktaya gelmiş bir siyasetçidir. Kinkel'in Türkiye'deki partneri Hiram
Abas'dır. Almanların İkinci Dünya Savaşı sırasında da Türk

Büyükelçiliklerinin ve gizli servisinin şifrelerini çözmeyi başardıklarını
ve dinlediklerini daha önce ele almıştık.
Bugün de bunun yapılması elbetteki olanaklı gözükmektedir. Ancak bu
durumlara karşı bütün gizli servisler ve ülkeler çok etkin önlemler
almaktadırlar. Dışişlerinin haberleşmesi açısından bu önlemlerin bir
ölçüde aşılabirliği ortadadır ve her zamanbu beklenmektedir. Ancak
MİT'in bilgisayarteknolojisi açısından Almanya'dan bilgi ve eleman
eğitiminde yardım alarak 1977 yılında kurduğusistem ile, 1995 yılının
sonlarına kadar bir haberleşme faaliyeti gerçekleştirmediğini belirtmek
gerekmektedir. MİT'in bu yolla dinlendiğiyolundaki Almanya kaynaklı
iddialar bu açıdan çok inandırıcı olmamaktadır. Çünkü MİT merkez binaları
dışında hiç bir birimiyle bu bilgisayarlar ağıyla iletişim kurmamakta ve
bilgi nakletmemektedir. Bu durumda Almanya'nınTürk gizli servisinin
bilgisayarlarındaki bilgilere ulaştığını savlamak olanaklarıbüyük ölçüde
ortadan kalkmaktadır. Ayrıca burada alınangüvenlik önlemlerini de buna
eklersek, Almanların gizli servisin bilgisayarlarına ulaşarak, bilgilere
elde ettikleriiddasının gerçekleşme yüzdesi çok aşağılara inmektedir.
Ancak 1996 yılından sonra MİT, bilgisayarla haberleşme şebekesini devreye
sokacağından, bu aşamada ortaya çıkacak sorunların neler olacağını

kestirmekmümkün değildir. Bu sistemin başka gizli servisler tarafından
ele geçirilip geçirilemeyeceğikonusunda bir şey dile getirmek ise
kahinliğin sınırlarını bile zorlamak anlamına gelecektir.
MİT dış temaslarında ve kontrespiyonaj, yani casusluğa karşı mücadelesinde
elinden geldiğince etkin olmaya çabalamaktadır. Ancak bunda öylesine büyük
bir başarı sayılmasa da azımsanmayacak kadar casus yakalanmıştır. MAH'dan
buyana Türk gizli servisi bugüne kadar 132 casus yakalayabilmiştir.
Bunların büyük kısmı Bulgar, Sovyet ajanlarıdır. Genelkurmay Askeri
Mahkemelerinde yargılanan bu casuslar ve aldıkları cezalar şöyledir:

MİT TARAFINDAN TESBİT EDİLEN CASUSLAR
SIRA NO
ADI SOYADI
UYRUĞU
HİZMET ETTİĞİ ÜLKE
HAKKINDA YAPILAN İŞLEM
1.
İBRAHİMÖZYÜKSEL
TC
BULGARİSTAN
29.01.1944 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
2.
NAİL ŞEKERCİ
BULGAR
"
1945 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.
3.

SALİH TANDIR
TC
"
1945 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.
4.
ALİ KARADUTLU
TC
"
1946 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.
5.
HAKKI ŞİNASİ ARSAL
TC
"
06.06.1946 yılında mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapis cezasına
çarptırılmıştır.
6.
HASAN CANDAR
TC
"
11.09.1948 yılında mahkemeye sevkedilmiş 9 yıl 8 ay hapis cezasına
çarptırılmıştır.
7.
OSMAN ŞİRİNLER
TC
"
1948 yılında mahkemeye sevkedilmiş 30 yıl hapse mahkum edilmiştir.
8.
AHMET ÖZDEMİR
ROMEN
"
1950 yılında mahkemeye sevkedilmiş 23 yıl 4 ay hapse mahkum edilmiştir.

9.
ALİ TEKEFE
TC
"
06.01.1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş10 yıl hapse
mahkum
edilmiştir.
10.
ALİ AKTUNA
TC
"
13.04.1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil
yetersizliğinden beraat
etmiştir.
11.
İSMET KURTULUŞ
TC
"
1951 yılında mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl hapis cezasına
çarptırılmıştır.
12.
HÜSEYİN DURMAZ
TC
"
16.01.1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş17 yıl 6ay hapse
mahkum
edilmiştir.
13.
RAMİZ TOPÇU
TC
"
04.12.1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse
mahkum
edilmiştir.
14.
HÜSEYİN YAVUZ
TC

"
1951 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 3 ay hapse mahkum edilmiştir.
15.
MEHMET EĞRİOĞULLARI
BULGAR
"
26.04.1952 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
16.
OSMAN HASAN OSMAN
BULGAR
"
31.08.1952 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş20 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
17.
KEMAL KUNETLİ
TC
"
11.04.1952 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
18.
RECEP MEHMETOV
BULGAR
"
31.08.1952 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş20 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
19.
KADİR ATEŞLİ
TC
"
09.05.1953 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse mahkum

edilmiştir.
20.
NASUH GÖÇLER
BULGAR
"
16.05.1953 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş24 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
21.
PETER NANOF GUREF
BULGAR
"
07.08.1953 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
22.
HÜSEYİN GÜMÜŞ
TC
"
28.01.1954 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş24 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
23.
AHMET KURTULMUŞ
TC
"
30.05.1954 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş24 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
24.
MAHMUT MİTUŞ
BULGAR
"
20.08.1954 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
25.

MURAT BAKO
TC
"
17.07.1954 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş24 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
26.
EMİN HULUSİ AKÇUR
TC
"
1954 yılında mahkemeye sevkedilmiş, delil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
27.
ALİ DEMİROF
BULGAR
"
29.06.1955 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
28.
ABDİ ŞANSAL
BULGAR
"
1955 yılında mahkemeye sevkedilmiş3 yıl hapse mahkum edilmiştir.
29.
AHMET ERÇETİN
TC
"
1955 yılında mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
30.
DİMİTRİ BUNDUKOS
YUNAN
"

05.07.1957 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş6 yıl 3 ay hapse mahkum
edilmiştir.
31.
MURAT BAKADUR
TC
"
04.05.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
32.
KAMBER YILMAZ
TC
"

06.02.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
33.
MUSTAFA HIZLI
TC
"
04.05.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
34.
SAİM POLAT
TC
"
11.10.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
35.
MEHMET GÜMBÜŞOĞLU
TC
"
25.09.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
36.
HASAN SÜLEYMANOV HAFIZOV
BULGAR
"
26.10.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
37.
KADİR ÇEKTİ
TC
"
18.01.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum

edilmiştir.
38.
HİLMİ ŞİŞMAN
TC
"
27.05.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
39.
DAVUT ÇALIŞKAN
TC
"
30.06.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş15 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
40.
GALİP YENGİL
TC
"
15.08.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
41.
HASAN SUDA
TC
"
27.02.1958 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
42.
İSMAİL ODUNCU
BULGAR
"
1962 yılında mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.
43.
MEHMET AKTAŞ

BULGAR
"
1962 yılında mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.
44.
TEVFİK ÖZTOPRAK
TC
"
05.03.1962 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
45.
HALİL ACAR
TC
"
1962 yılında mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 8 ay hapse mahkum edilmiştir.
46.
NEJAT EROL
TC
"
15.04.1965 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
47.
MEHMET BEKTAŞ
BULGAR
"
1965 yılında mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.
48.
NASUF OSMAN FERHAT
BULGAR
"
1965 yılında mahkemeye sevkedilmiş20 yıl hapse mahkum edilmiştir.
49.

ÜNAL ZÜLKÜFLÜ AKSOY
TC
"
19..07.1972 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl hapse mahkum
edilmiştir.
50.
MEHMET EREL
TC
"
1972 yılında mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.
51.
MÜMİN ALTINAY
TC
"
04.02.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmişdelil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
52.
MUZAFFERÇENGİL
TC
"
12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş27 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
53.
KAMİL MELİH KIRCA
TC
"
12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş7 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
54.
MUSTAFA KEMAL DERMENCİ
TC
"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş7 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
55.
AZİZ ERKAN
TC
"
12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
56.
MEHMET ÇİFTCİ
TC
"
12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş7 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
57.
MEHMET BİLGİN
TC
"
12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş7 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
58.
İHSAN VURAL
TC
"
12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş7 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
59.
AYHAN ÖZALP
TC
"
12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş7 yıl 6 ay hapse mahkum

edilmiştir.
60.
AHMET ÖZCAN
TC
"
15.12.1981 tarihinde mahkemeye sevkedilmişdelil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
61.
ENVER UÇAR
TC
"
1981 yılında mahkemeye sevkedilmiş4 yıl 2 ay hapse mahkum edilmiştir.
62.
ENVER ÇİNKO
TC
"
11.01.1982 tarihinde mahkemeye sevkedilmişdelil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
63.
İSMAİL YILDIZ
TC
"
09.07.1982 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
64.
SAADET YILDIZ
TC
"
09.07.1982 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
65.
GENO PETROVGENOV

BULGAR
"
24.04.1982 tarihinde suçüstü yapılalarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.
66.
VASİL NİKOLOV İVANOV
BULGAR
"
24.04.1982 tarihinde suçüstü yapılalarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.
67.
İVAN PETROV
BULGAR
"
26.09.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmişdelil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
68.
OSMAN GÜNEŞ
TC
"
11.09.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmişdelil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
69.
HÜSEYİN BULUT
TC
"
11.09.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmişdelil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
70.
HÜSEYİNYÜKSEL
TC
"
26.09.1984 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 2 sene6 ay hapse mahkum

edilmiştir..
71.
İBRAHİM GEZER
TC
"
26.09.1984 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum
edilmiştir..
72.
ZEKİ AKÇAY
TC
"
18.10.1984 tarihinde mahkemeye sevkedilmişdelil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
73.
ÇİMŞİT KAYA
TC
"
16.04.1985 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 4 sene 2 ay hapse mahkum
edilmiştir.
74.
AHMET İSMAİLOV OSMANOV
BULGAR
"
1985 yılında mahkemeye sevkedilmişdelil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
75.
ŞEVKET KAFKASLI
TC
SSCB
1940 yılında mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
76.
İBRAHİM HAMZAOĞLU

TC
"
1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 7 yıl hapse mahkum edilmiştir.
77.
HIZIR NAKAŞİDZE
SOVYET
"
1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.
78.
YAKUP AYVAZOĞLU
TC
"
1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 18 yıl hapse mahkum edilmiştir.
79.
ALİ BAYAR
TC
"
1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.
80.
İBRAHİM MEMEDOV
TC
"
1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.
81.
HALİL OĞLU SEYFULLAH
TC
"
1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.
82.
BİNNET OĞLU ŞÜKÜR
TC

"

30.11.1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

83.

ŞAKİR OĞLU BEDRETTİN

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

84.

RECEP OĞLU GENÇALİ

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 8 yıl hapse mahkum edilmiştir.

85.

YAFET OĞLU NURİ

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl hapse mahkum edilmiştir.

86.

HATİCE KARAMAHMUTOĞLU

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 4 yıl hapse mahkum edilmiştir.

87.

ALİ ÜSTÜNBOĞA

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevkedilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

88.

MEHMET EREL

TC

"

1944 yılında mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.

89.

KAZIM GERZADZE

TC

"

1947 yılında mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.

90.

ARAM CHANNESYAN

ERMENİ

"

1949 yılında mahkemeye sevkedilmiş idam cezasına mahkum olmuştur.

91.

GÜLFİDAN LEMZADZE

SOVYET

"

1954 yılında mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl 3 ay hapse mahkum edilmiştir.

92.

NİKOLAY VASİLYEVİÇ İONÇENKO

SOVYET

"

Yapılan suçüstü sonucu 16.05.1956 tarihinde sınırdışı edilmiştir.

93.

VİLFRİED HERBRECHT

ALMAN

"

24.09.1957 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş müebbet hapse mahkum
edilmiştir.

94.

ARMAN GOSTAN VARTANYAN (ALTAN GÜLOĞLU)

TC

"

21.05.1957 yılında mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

95.

KEGAN LEON PULLİ (KERİM MANUKYAN)

ERMENİ

"

21.01.1968 yılında mahkemeye sevkedilmiş. müebbet hapse mahkum edilmiştir.

96.

ADOLF SLOVİK

AVUSTURYA

"

1969 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

97.

NECDET MUALLA

SURİYE

"

1969 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

98.

VLADİMİR MECHTCHERYAKOV

SOVYET

"

10.10.1983 tarihinde suçüstü yapılmış, 12.10.1983 günü sınırdışı

edilmiştir.

99.

RENAT T.BIKMOULUNE

SOVYET

"

22.04.1983 tarihinde casusluk yapması nedeniyle sınırdışı edilmiştir.

100.

MURAT ÇOBAN

TC

"

1984 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.
101.
İOURİ İVANOV
SOVYET
"
24.03.1990 tarihinde suçüstü yapılarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.
102.
NAHİT İMRE
TC
ROMANYA
11.12.1968 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş, önce idama, bilahare 30 yıl
hapis cezasına mahkum edilmiştir.
103.
İSMET TELLİOĞLU
TC
ROMANYA
02.11.1971 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 30 yıl hapse mahkum edilmiştir.
104.
FAİK YUSUF
YUNAN
YUNANİSTAN
1972 yılında mahkemeye sevkedilmiş delil yetersizliğinden beraat
etmiştir..
105.
MUSTAFA HÜSEYİN KATİP
YUNAN
"
05.02.1972 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.
106.
NİKOS BARBACİKİS
YUNAN

"
15.06.1972 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
107.
BARBAROS ÇALTULUOĞLU
TC
"
04.09.1980 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
108.
ALEKSANDR DİAMNDİS
YUNAN
"
22.06.1982 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.suçüstü yapılarak, ülkemizi terketmesi sağlanmıştır.
109.
MÜMİN HAFIZ ALİOĞLU
YUNAN
"
22.03.1992 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş,delil yetersizliğinden beraat
etmiştir.
110.
SEBAHATTİN SAVAŞMAN
TC
ABD
17.12.1977 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 17 yılhapse mahkum
edilmiştir.

111.
TURAN ÇAĞLAR
TC
ABD
16 Mart 1983'de suçüstü yapılarak Amerikalı yetkiliylebirlikte ele

geçirildi. Daha sonra Nisan ayı içinde mahkemeye sevkedileceği sırada
intihar olarak nitelendirilebilecek bir şekilde öldü. Ölümünden önce
alması gereken ilaçları almadığı ortaya çıktı.
112.
İLHAN BARDAKÇI
TC
LİBYA
30.12.1985 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
113.
YUSUF BOZDAĞ
TC
LİBYA
11.10.1994 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş yargılanması devam etmektedir.
114.
ETHEM AKİL
TC
MISIR
04.10.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 13 yıl 4 ay hapse mahkum
edilmiştir.
115.
İBRAHİM ŞEYH İBRAHİM
SURİYE
MISIR
14.10.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş yargılanması devam ederken
firar etmiştir.
116.
İRFAN KAYA ÜLGER
TC
İRAN
21.12.1990 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş tutuksuz yargılanmak üzere

serbest bırakılmıştır.
117.
JAROLLA MUHAMMED
SALİM AHMED
IRAK
IRAK
04.01.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
118.
İBRAHİM ABDULKERİM
MUHAMMED EL SİNDİ
IRAK
"
04.01.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
119.
AHMET ALVER
TC
"
1990 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.
120.
HİCABİ KOÇYİĞİT
TC
"
1991 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.
121.
NECATİ OYAN
TC
"
1991 yılında mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.
122.
AHMET EL RUBEY
IRAK
"

08.10.1993 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 6 yıl hapse mahkum edilmiştir.
123.
AHMET YILDIZ
SURİYE
"
1987 yılında mahkemeye sevkedilmiş 8 yıl hapse mahkum edilmiştir.
124.
MUHAMMED ABDO HALLOUM
SURİYE
"
1987 yılında mahkemeye sevkedilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.
125.
ABDÜLKERİM YILDIZ
SURİYE
"
1987 yılında mahkemeye sevkedilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.
126.
ASIM AYTEK
SURİYE
SURİYE
12.03.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum
edilmiştir.
127.
CEMİL PIRILTI
SURİYE
"
1961 yılında mahkemeye sevkedilmiş, cezaevinden firar etmiştir.
128.
MUHAMMED KHAİR AZKOUR
SURİYE
"
Casusluk yapması nedeniyle 1987 yılında sınırdışı eilmiştir.

129.
AHMET EL ŞEYH
SURİYE
"
1978 yılında casuslukyapması nedeniyle sınırdışıedilmiştir.
130.
N.AWFİ HASAN MERİ
SURİYE
"
1978 yılında casuslukyapması nedeniyle sınırdışıedilmiştir.
131.
ŞERAFETTİN EYÜP ABAZA
SURİYE
SURİYE
1977 yılında mahkemeye sevkedilmiş, 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
132.
SABRİ ABBAS
SURİYE
SURİYE-SSCB-ABD
1978 yılında casusluk yapması nedeniyle sınırdışı edilmiştir.

MİT RAPORU SKANDALI

Dış istihbarat alanında MİT yeni şeyler yapmak istemektedir. Ya da bu
bahane edilerek yeni bir yapılanmaya yolaçılmaktadır. Burada Turgut
Özal'ın Suriye gezisi bir dönüm noktasıdır. Suriye gezisi sırasında Hiram
Abas Başbakan Turgut Özal tarafındankamuoyuna lanse edilir. MİT'in ilk
kendi içinden yetişmiş sivil Müsteşarı'nın Abas olacağı tartışmalarıbu
gezi sıradanda başlar ve devam eder. Bu tartışmalar sürerken 1988 yılının
7 Şubat'ında 2000'e Doğru dergisinin tam metin yayınıyla MİT raporu olarak

kamuoyuna yansıyan skandal patlak verir.
Hiram Abas'ın gördüğü ve iyi olmuş dediği, Cumhurbaşkanlığındaki MİT
temsilcisi Erkan Gürvit'inalıp okuduğu ve kayınpederi olan
Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e sunduğurapor, pek çok elde dolaştıktan sonra
2000'e doğru dergisinde yayınlanmış ve ortalığı karıştırmıştır. Gerçi
raporun ilk ipuçlarını Turgut Özal aylar önce Türkiye ve diğer bazı
gezetelerdeki söyleşilerinde rakiplerine gözdağı vermek için dile
getirmiştir, ancak böyle bir etki beklenmemektedir.
"Banker Bako olayı, polis içindeki çekişme ve yeraltı-polis-kamu
görevlileri ilişkileri" başlığıyla Mehmet Eymür tarafından hazırlanan bu
rapor ve içerdiği bigiler, uzun zaman tartışılır. Rapor'un kamuoyuna
sızması sonucunda Hiram Abas, Mehmet Eymür başta olmak üzere pek çok MİT
mensubu görevlerinden olurlar. Rapor'un doğru olup olmadığından çok, nasıl
olup da hazırlandığı ve basına sızdığı üzerinde durulur. Raporda üst düzey
askeri yetkililer ile ilgili bilgiler bulunmasına sinirlenen Cumhurbaşkanı
Kenan Evren'in tepkisi raporu yazanlara karşıtutumu sertleştirir. MİT'in
iç çekişmeleri, polisteki huzursuzluk ve karışıklıkMİT'i yine asli
görevinden almış, bir büyük girdabın içine koymuştur. Bu raporun
hazırlanması ve kamuoyuna yansımasında elbetteki dönemin Başbakanı Turgut
Özal'ın siyasi hesaplarının ve Cumhurbaşkanı olma isteğinin, insanları bu
yönde şartlandırmasının, vaadlerinin büyük rolü olmuştur. Ancak olaydan en
çabuk sıyrılan ve insanları kaderine terkeden de yine Özal'dır.

MİT bunlara alışkındır. Çünkü patronu olan siyasi otorite tarafından böyle
çalıştırılmaktadır ve her fırtınada yaralar alması doğal karşılanır. Bu
seferki yara da büyük olur. Çünkü raporda Türkiye'nin en üst düzey
yöneticilerindenbahsedilmektedir. Banker Bako bir tefecidir. Bako'nun
Cindoruk'u finanse ettiği ve işlerin asıl patronunun Cindoruk olduğu iddia
edilmektedir. Hüsamettin Cindoruk DYP Genel Başkanı'dır ve Süleyman
Demirel'in emanetçisidir. Üst düzey emniyet yöneticileri raporda
ilişkileriyle boy boy sergilenirler. MİT'in üst düzey yöneticiliğini
yapmış kişilerden, yeraltı dünyasından, İstanbul polisine uzanan bir
ilişkiler ağı raporda ortaya konur. Rapor aynı zamanda yıllar sonra
Türkiye'yi kasıp kavuracak mafya belasının ipuçlarını da vermesi
bakımından ilginçtir. Buaçıdan da yazılanlar doğru çıkmıştır. Rapor
tartışmaları sırasında MİT'in bazıgörevlilerinin Özal ailesinin özel
ilişkilerini düzenlemede; örneğin Zeynep Özal'ın evliliğine mani olunması
işinde,kullanıldığı da belirlenir. MİT' in bazı çalışanları yine siyasi
oyunlarınaracı haline gelirler.Yine devletten çok özel ilişkiler ağının
emir kumandası altına girerler. Özal ailesi, pragmatizmin acıneşteriyle
MİT'i ve diğergüvenlik örgütlerini adeta doğramaktadır.

MİT İLK KEZ DENETLENDİ VE SONUÇ: BU BÖYLE GİTMEZ

Rapor yarasının ardından MİT yine kabuğuna çekilip, suskunluğa gömülür.
Hazırlanan raporla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ve diğer
asker yetkililerin bastırması sonucu Başbakan Turgut Özal bir soruşturma

açtırır. Soruşturma nedense raporda suçlananlar için değil ama raporu
hazırlayanlar için yapılır.

Konuyu inceleme görevi Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'a
verilmiştir. Savaş yanına aldığı ve çok güvendiği iki müfettiş arkadaşı
Hikmet Çetin ve Ömer Türk ile birlikte, MİT'de kendilerine ayrılan odaya
giderek çalışmalarına başlar.İlk iş MİT gibi sorgu konusunda uzman
çalışanların bulunduğu bir kurumda bu profesyonellerin nasıl ifadelerinin
alınacağı üzerinde bir karar verilmesidir. Bunun için odalarına gönderilen
yeminli daktilo dışarıya çıkartılır ve ifade almalara öncelikle çağırılan
kişilerle yapılan uzun havadan-sudan sohbetlerle başlanır:

ABAS AÇIKLIYOR: RAPORU KİM SIZDIRDI

Örneğin Hiram Abas'ın ifadesinin alınmasından önce 20 dakika o gün havanın
kış olmasına rağmen yağmur yağması üzerine yapılan sohbete geçilir. Abas
ustadır. Onave diğer MİT'çilere göre müfettişlerin bu yöntemlerle bir
şey elde etmesi imkansızdır. Abas ifade verirken bir yandan da dalgasını
geçmektedir:

- MİT raporunu kim sızdırdı acaba?

Abas: Kim olacak canım Cumhurbaşkanı Kenan Evren. O daha etüd halindeyken
Cumhurbaşkan'lığındaki MİT temsilcisi damadı Erkan Gürvit aracılığıyla
raporu istedi ve daha sonra basına sızdırdı.

Nasıl olsa müfettişlerin, ülkenin Cumhurbaşkanı ağzına geleniküfür

olarak MİT raporuyla ilgili dile getirdiği bir dönemde gidip kendisine , "
Bu raporu damadınızla birlikte siz mi basına sızdırdınız"diyecek halleri
yoktur. Ama onların da ellerinde kullanacakları kozları vardır...
Tam 102 aktif operasyona katıldığı ifade edilen Abas espirileri, MİT
içindeki hakimiyeti, sorgu tekniğiyle soruşturmacıları etkiler. Ama
onlarda az değildir. Kendisine vatan-millet adına katıldığını söylediği
aktif çatışmalara hangi yetkiyle girdiği sorulur. Öyle ya 12 Mart
döneminden 1992'ye kadar katıldığı çatışmalarda hangi yetki ve sıfatla
bulunmuştur? İşte bu sorunun yanıtı yoktur.

MİT TARİHİNDE HAMBURGER'İN ÖNEMİ

MİT raporuyla birlikte gündeme raporun nasıl basına sızdığı sorusu da
gelir. Bu sorunun yanıtını arayan Kutlu Savaş ve arkadaşları için düğümü
çözecek ipucu bir hamburger yeme öyküsünde yatmaktadır. Basında raporu
yazan kişi İrfan Taştemur'dur. Onun açıklamalarına göre rapor kendisi
İstanbul'dan Ankara'ya çağırılarak götürüldüğü MİT'de önüne konmuştur. O
da bu rapordan öncelikle alıntılar yapmıştır. Bu sırada da MİT mutfağında
hazırlanan hamburgerler'den yemiştir.
İşte bu hamburgerlerin önemi raporun basına sızması öyküsünün anahtarı
olmalarından kaynaklanmaktadır.
Müfettişler raporun basına nasıl sızdığı soruna hep aynı yanıtı
almaktadırlar:
" Basına buraporu Çankaya Köşkü sızdırdı."
Oysaortada bir başka iddia vardır. Bu iddianın araştırılmasına öncelikle

raporun hangi tarihde hazırlandığı araştırılarak başlanır. Rapor Ağustos
ayında hazırlanmıştır. Taslak halindeykenKöske çıkmıştır. Köşke çıkarken
hemen hemen aynı tarihlerde İstanbul ve Ankara'da bazı gazetecilerin
masasına da konmuştur. Ama gazete patronları bu raporun
haberleştirilmesine bir türlü cesaret edememişlerdir. Ancak ilginçtir
raporun bitirildiği tarih 10 Kasım 1987'dir . Bu tarih aynı zamanda
basınasızdığı tarihdirde. Raporun üzerine tarih konulurken basının
şahitliği de sağlanmıştır .

MİT'DE HAMBURGER YEMENİN ZAMANI

Peki ama MİT'de gerçekten hamburgerpişirilmekte midir? Raporun
pişirildiği bilinir ama ya hamburger?... Müfettişlerin kafasındaki soru
budur. Evet MİT'deyapılan araştırmada hamburger pişirildiği de saptanır.
Hamburger pişirilmesinin üst düzey sorumluluğunu da çok ünlü bir soyad
üstlenmiştir: Doğramacı. Bu Doğramacı, YÖK Başkanı meşhur İhsan
Doğramacı'nın yeğenidir.
Müfettişler bir gün dönemin Müsteşarın'a şakayla karışık " MİT'in ünlü
hamburger'inden yemek istediklerini " anlatırlar. Bu isteklerinin derhal
karşılanacağı ifade edilir. Böylece MİT'de hamburger hazırlandığı da
ortaya çıkar. Sorumulusu çağırılır ve hamburger için alınan malzemenin kaç
gün bekletilerek hamburger yapıldığı sorulur. O da bir veya iki gün içinde

malzemenin hamburger yapıldığını söyler. Bunun üzerine hamburger
üretiminin ne zamanbaşladığı alınan malzemeler için tutulan defter
kayıtlardan araştırılır. 1987 yılının Eylül ayından itibaren hamburger
yapılmaktadır. Yani MİT raporunu basına açıklayan İrfan Taştemur'un MİT'e
getirilerek hamburger yedirildiğini söylediği tarihlerde, MİT hamburger
hazırlamaktadır ve İrfan Taştemur'da bu hamburgerlerden yemiş
bulunmaktadır. Ama raporun araştırmasında bu tarihten çok önceleriİrfan
Taştemur'un raporla ilgili bilgilere sahip bulunduğu da bilinmektedir.
Müfettişler bu ayrıntılarla önemli sonuçlar elde etmektedirler. Kutlu
Savaş çalıştıkları odayla ilgili olarak MİT Müsteşarınadaha ilk
günlerden itibaren şunları söyler:
" Bakın efendim ben askeri okullarda ders verdim. Oralardases düzsenleri
vardır ve sınıflar dinlenir. Bu alenen yapılır. Ben de sizin yerinizde
olsum teşkilatımla ilgili çalışan insanların odalarını dinlerim. Bunu da
biz hiç yadırgamayız."

MÜFETTİŞLERİN AÇIĞA ALDIĞI MİT' ÇİLER VE EMEL SAYIN OLAYI

Ayrıca ilerleyen zaman diliminde çalışmalar devam ederken bir başkakarar
da MİT'e bildirilir. Müfettişler sadece ilgilendikleri olaylarla ilgili
konularda arşivdeki bilgileri görmek istemektedirlir. Bunun dışındaki
bilgileri görmeyi uygun bulmumaktadırlar. Bunun içiniki elemanın
görevlendirilerek arşivden istenilen bilgilerin gerekli ayıklamasını
yapması istenir. Bu böyle de olur. Ama soruşturmaya sekte vurmak

isteyenler veya yönlendirme-yanıltmaçabasına girenler derhal açığa
alınacaktırlar. Bu konudaki ceza iki kişiye de uygulanır. Bunlardan birisi
Mehmet Eymür'ün o dönemdeki yardımcısı Korkut Eken'dir. Diğer görevli de
aynı dairede bulunan ve ünlü işadamı Ağa Ceylan'nın dünürü olan diğer
yardımcıdır. Soruşturmanın seyrini beğenmeyen bu ikili müfettişlere bazı
konularda bilgi aktarmamakta direnip soruşturmayı başka yöne çekmek
isteyince, Kutlu Savaş ve arkadaşlarının oluruyla açığa alınırlar.
Soruşturma sırasında eski Genelkurmay Başkanı Necdet Üruğ ile ilgili Emel
Sayın olayı da incelenir. MİT raporunda Üruğ ile Sayın arasında bir gönül
ilişkisinden bahsedilmektedir. Buna ilişkin arşivdeki bilgiler incelenir.
Evet, MİT bir kaynağından gelen duyumu, rapora, arşivdeki dosyasından
alarak aynen aktarmıştır. Ama bu duyum arşive yanlış geçmiştir. Yine
dosyalarda olayın doğrusu bulunmaktadır. Sayın ile Gönül ilişkisi bulunan
kişi bir başkasıdır. MİT arşivindeki bir hatalı yazımın sonucunda Üruğ
paşa ağır yara almıştır. Bir yoruma göre de bu hatalı yazım bilinereko
rapora konulmuş böylece Üruğ'un yıpranması sağlanarak Cumhurbaşkanlığı
seçimlerinde etkisizleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu da Özal'ın yolunu
açmıştır.
Peki ama MİT hangi yetki ve görev anlayışı içinde Necdet Üruğ'u
incelemiştir? Üruğ sıkıyönetim döneminde İstanbul MİT Bölge Başkanlığı'nın

fiilenen üst düzey idarecisidir. Daha sonra da Genelkurmay Başkanı
olmuştur. MİT askeri kişiler ve kurumlar konusunda araştırma yapmak için
bu kurumların yetkilileriyle bir uzlaşmaya varmak durumundadır, çünkü yasa
böyle demektedir. Ama böyle bir anlaşma da yoktur. MİT Ürüğ'u kendi
yöneticiliğini yaptığı zamanlar dahil olmak üzere uzunca bir zamandır
izlemektedir. Ve bu izlemeyi de MİT'in başındaki asker idareciler
bilmektedir. Yani herkes birbiri hakkında bilgi sahibi olmak için MİT'i
kullanmaktadır. Çünkü bu izleme bir istihbarat sızması veya şüpheye
dayanmamaktadır. Arşivler böylece insanlarınözel yaşamları dahil pek çok
bilgiyle dolmakta ve bunlar da asla yokedilmemektedir.
MİT incelenir ve sonuçta iki kişinin açığa alınması ve bir dizi eleştiri
ile dolu olan rapor hazırlanır. Raporda askerlerin bir basamak olarak
gördükleri MİT Müsteşarlığı görevinin bu işin uzmanlarına ve anlayanlarına
bırakılmasının zamanının gelip geçtiği vurgulanır ve MİT'in yetki ve
sorumluluk alanlarının dışında faaliyetlerde bulunduğu belirtilir. Acil
olarak MİT'indevlet hizmetine sokulmasının kaçınılmazılığı anlatılır.
MİT arşivlerinin özel yaşamlarla dolu olduğu da üç sayfalık raporda
yeralır ve bu uygulama eleştirilir. Rapordayeralan hayali ihracat
savlarının doğruluğunu belgeleyecek gerekli dökümanın da arşivlerde
yeraldığı belirtilir.
Bu MİT'in dışardan bir grup tarafından ilk kez denetlenişidir. Ve

sonuçları açısından da çok önemlidir.

MİT HAYALİCİLERİ SAPTAR VE YAZDIKLARI DOĞRULANIR

MİT raporunda yeralan hayali ihracat suçlamalarıyla ilgili olarak yeni bir
soruşturma açılması gelişen olaylar nedeniyle kaçınılmaz olur.

Soruşturmanın sonucunda pek çok iddia doğrulanır. MİT raporu soruşturması
da hayali ihracat soruşturması şeklinde sürdürülür. Ancak Kutlu Savaş
raporunda özellikle polisi çok yakından ilgilendiren suçlamaların
bulunduğu 17. sayfadaki olayların, MİT tarafından belgelendiğini, Başbakan
Turgut Özal'a bildirir. Bildirir ve kararı da ona bırakır:

" Ayrıca MİT raporunda 17. sayfada yeralan iddiaların kontrolü debu
vesileyle yapılmış olmaktadır. Önemle belirtilmelidir kibu konudaki
iddiaların mesnedi vardır ve MİT ilgilileribu konuyu etüdlerine
dercederkengenel olarak konu hakkında doğru enformasyona
dayanmışlardır. Bu konu bu raporumuzun tekliflerinin değerlendirilmesi
çerçevesinde ele alınacağındanetüdün 17. sayfasındaki iddialar ayrıca
ele alınmayacak ve kesinbir ihtiyaç belirlemedikçe bir başka rapora konu
teşkiletmeyecektir."

Turgut Özal da zaten böyle bir soruşturmaya hiç bir zamangerek
duymayacaktır. Sonra gelenler ise onunyolundan hiç çıkmayacaktır.

GİZLİLİK DENİLEN BÜYÜK BALON

Kavga hala devam etmektedir. Ancak burada çok önemli bir sonuç daha
vardır ki gözardı edilmesi mümkün değildir. O da devlet sırrı ve gizlilik
olarak adlandırılan şablonlardır. Gizlilik CIA tarafından ne Watergate'de

ne de İrangate'de sağlanabilmiştir. İngiliz, Fransız Rus gizli servisleri
de benzer skandallarda gizlilik sağlayamamışlardır. MİT için de aynı
şeyler geçerlidir. MİT özelliklebaşkaları adına kullanıldığı zamanlarda,
sır saklayamadığı gibi skandallara malzeme olmuştur. Buradan hareketle
gizli servilerin kime ve neye hizmet ettiklerinin yanı sıra ne adına neyi
sakladıkları ve gizlilik perdesiyle örttüklerinin de iyice tartışılıp ,
aydınlatılması gerekiyor. Eğer bunlar yapılamazsa hem demokrasiler hem de
gizli servisler büyük zarar görüyor. Daha doğrusu halk adına görev yapan
insanlar, halkı aldatmış ve bilgilenmesini engellemiş oluyorlar.Gizliliğe
ne kadar ve nerede ihtiyaç duyulduğununyasalarla iyiden iyiye
sınırlandırılması gerekiyor. MİT raporu ve ardından ortaya çıkan gerçekler
gizlilik tartışmalarının ne kadar önemli olduğunun eniyi örneğini
oluşturmaktadır.

MİT raporuyla ilgili tartışmalar o kadar boyutlanır ki, rahatsızlık
toplumun hemen her kesiminde en ağır şekilde duyulur.Bülent Ecevit eski
günlerin birikimiyle sert eleştiriler getirir: "Mit kapatılır ve yeni bir
MİT kurulur" der. Ecevit'ino döneme ilişkin eleştirileri şöyledir:

ECEVİT: MİT KAPATILIR , YENİ MİT KURULUR"

"MİT'in kaçakçılıkla ilgili konulara eğilmesi bence doğaldır. Delillere
dayalı saptamalar yapması bence uygundur. Ben böyle örgütlerin siyasi
etkilerden ve kişisel hesaplardan uzak çalışmasına büyük önem veririm.

Başbakanlığım döneminde MİT'e hiç bir siyasal görev vermedim, özel görev

beklemedim. Ancak bana verilen raporlarından olabildiğince yararlanmaya
çalıştım. MİT raporları genellikle beni tatmin etmezdi. Somut ayrıntılara
girmekten kaçındıklarını gördüm. Bu da üzerlerinde yaratılan yılgınlıktan
ileri gelmekteydi. Onlara yılgınlıklarını aşmaları için teşvikçi oldum.
Alma yeterince sonuç alamadım. MİT'in bilgi ve değerlendirme dışında aktif
görevlere yöneltilmesini her zaman sakancalı bulmuşumdur. Çünkü böylesine
bir görevden büyük siyasal ve sosyal sakıncalar doğar. bana göre
istihbarat örgütleri açık ve temiz çalışmalar yapmalıdır. Günümüzde
örgütlerin içine sızmadan, ajan provakatör kullanmadan bilgi toplama
olanağı vardır. Ancak eski alışkanlıklardan kolay kolay kurtulunamıyor.
MİT olaylar konusunda önceden bilgi alır ama emniyetin bunların üstüne
gitmek için istediği somut bilgileri vermekten de kaçınır. Ben kendi
dönemimde bunu saptamıştım. Benim zamanımda kaçakçılık konusunda çok iyi
raporlar vermişlerdir. Bunlar beni çok sevindirirdi. Sonuç almak için
Sayın Orhan Eyüpoğlu'na (Dönemin Başbakan yardımcısı) bu raporları
verirdim. Ama haberlerin sızdığı yolunda bilgi alırdım. Türkiye'deki
istihbarat birimleri arasında sağlam bir eşgüdüm gereklidir. MİT
pandoranın kutusu gibi açıldı. Belgeler ve bilgiler gelişigüzel yasadışı
yollardan dağılıyor. MİT'in de pek çok devlet kuruluşu gibi çığrından

çıkmış ve çok tehlikeli, sakıncalı bir biçimde kullanılır duruma gelmiş
olduğu belli. Teorik olarak iki çözüm yolu vardır:
Birincisi MİT kapatılır, yerine daha sağlıklı bir kuruluş yeni bir MİT
oluşturulur. İkincisi; rapor ciddiye alınır ve kasıtlı hazırlanmış olsa da
içeriği tüm iddialar, güven verecek tarafsız bir kurulca araştırılıp
kamuoyu önünde açığa kavuşturulur.
Kurum ağır bir yara almıştır. Başbakan Turgut Özal'ın MİT'in yerine uzunca
bir süredir yeni bir MİT oluşturmak için fırsat kolladığı bilinmektedir.
Raporuniktidara böyle bir fırsat sağlamak üzere tezgahlandığı kuşkusu
zihinlerde uyandı."

KÜSKÜN EMNİYET İLE MİT'ÇİLERİ ,KADER Mİ SİYASİ HESAPLAR MI BARIŞTIRDI

Ancak daha sonra MİT den uzaklaştırılanlar ile MİT raporunda yeralanlar
devletin üst düzey yönetimindeyine bir araya gelirler. Suçlanan Ünal
Erkan Olağanüstü Hal Bölge Valisi, Mehmet Ağar Emniyet Genel Müdürü, Vali
Nevzat Ayaz DYP Milletvekili ve önce Milli Savunma ardından Milli Eğitim
Bakanı olurlar. Mehmet Eymür MİT'e geri döner(Kimi çevrelere göre dönüş,
dönemin Başbakanı Tansu Çiller'in kocası Özer Çiller'in araya girmesiyle
sağlandı. Kimilerine göreyseyeni oluşturulan birimlerde onun yerini
dolduracak eleman sıkıntısı olduğu için dönüş teklifi kendisine
ulaştırıldı.) Korkut Eken ise bir dönem, hakkında rapor yazdığı Mehmet
Ağar'dan gelen iş teklifini kabul edip, polis özel timinin eğitiminden

sorumlu müdür olmuştur.(Korkut Eken ile bir zamanlar aralarından su
sızmayan, kader arkadaşı Mehmet Eymür arasındakiiplerin de bu teklif
nedeniyle ve Eken'in görevi kabul etmesiyle koptuğu belirtiliyor. Eken'in,
MİT'e geri dönen Eymür'ü , kendisini dışırda bıraktığı gerekçesiyle
suçladığı ve kırıldığıaktarılıyor.)

HİRAM ABAS'IN ÖLÜMÜNÜN SIRRI

Herkes görev başındadır, hem de kilit görevleri paylaşırlar. Kimse
hakkında bir soruşturma veya araştırma yoktur. Bir eksik vardır; Hiram
Abas. Abas, 26 Eylül 1990 günü İstanbul'da uğradığı bir suikast sonucu
öldürülmüştür. Bu ölümün üzerindeki sis perdeside hala aralanabilmiş
değildir.

Abas ile ilgili olarak ölümünün ardından, MİT içindeki askeri kanattan
olduğu bilinen kişiler ellerine aldıklarıkağıtlarla, gazeteci gazeteci
gezer ve Hiram Abas'ın uyuşturucu işiyle ilgilendiğini, Yahudi kökenli
olduğunu, MOSSAD'ave batılı servislere bilgi sızdırdığını, adının nasıl
bir melanet anlam taşıdığını anlatıp dururlar. Bunlar haber de olur. Bu
haberler daha sonra oğlu tarafından yalanlanır. Yine MİT içindeki kavgadır
yaşanan. Abas'ın ölümü üzerine yapılan yorumlarda MİT içi hesaplaşmanın en
temel ölüm sebeplerinden birisi olduğu ifade edilir. Öldürülmesinden hemen
önce, çok yakınında bulunan ve ona koruma sağlayan MİT İstanbul

Bölgesi'nin elemanları başka yerlere tayin edilir. Kendisine gönderilen
korumalar kaldırılır.
Bu konudaki bir iddia da;Abas'ın kendisine ateş eden kişileri tanıdığı
için, arabası yavaşladığında onlara selam verdiği şeklindedir. Ancak bu
ispatlanabilmiş değildir. Ama Abas'ın günde en az yüz mermi yakan,
hareketli hedeflere ateş etmeyi seven, isabetli atışları ve iki silahını
birden hızla ateşlemesiyle ünlü "kovboy" çevikliğinin, 103 adet silahlı
çatışmaya girip çıkmışlığının iki kez yaralanmasının getirdiği
tecrübelerin bu yollaetkisiz kılındığı savlanmaktadır. Aslında gizli
servis ateşidir ortalığı dumana boğan. Çünkü ölüm bile bu kavgaları
bitirmeye yetmemektedir. Gizli servisin içinde hesaplaşmalar bu dünyadan,
öbür dünyaya taşınır durur.

MİT NEDEN KOMPLOLAR ÖRGÜTÜ OLARAK TANINIYOR

MİT sürekli olarak bir komplolar ya da senaryolar örgütü gibi
gözükmektedir. Bunda ana etken MİT'in bünyesel sorunlarıdır. İçindeki
grupların faaliyetleridir. Demokratik olmayan, toplum karşısında
sorumluluktan kaçan yapısı ve üzerindeki oyunlara karşı koyma
mekanizmalarının olmayışı sorunun odak noktasıdır. Gerçi bu hemen her Türk
kurumu için geçerli bir eleştiridir. Ancak istihbarat örgütündekiiç
dinamiklerin ayrı biryapısı bulunmaktadır. MİT içindeki çekişmelerin
ortaya koyduğu adlar kimi zaman, ya da çoğu zaman, arkalarına aldıkları
askeri veya siyasi güçlerle,yetki ve sorumluluklarının ötesinde; devleti
kurtarma girişimlerinin önemli bir payandası olabilmektedirler.

MİT'in dearalarında bulunduğu pek çok ülkenin istihbarat servisleri,
henüz bu aracı ya da taşeron kullanma veya kullanılma olarak adlandırılan,
bütün örnekleri yasaları ve ulusal çıkarları aşan, bireylere hizmete dönük
sansasyonlara yolaçan uygulamaların, çıkar savaşlarının önüne geçebilmiş
değillerdir. Oysa bu durumda olmanın verdiği zararları pek çok ülke ve
Türkiye yaşamaktadır. Kamu görevlisi kimliği taşıyan insanlar, birileri
adınabirşeyleri kurtarma hevesine daldılar mı, o kurumlar ve insanlar
tarihin kara sayfalarını yazmaya başlıyorlar. İspanya, İtalya, Amerika,
İngiltere, Yunanistan, Rusya gizli servisleri bazı kişilerin ya da
grupların,çıkarlarının gerektirdiği davranışlarından dolayı, 2000 yılına
girerken ülkelerine ve istihbarat servislerine büyük sıkıntılar
yaşamaktadırlar. Gizli servislerin en başta bunu görüp bu tür karanlıkları
bünyelerinden uzak tutma ve bunları aydınlatma görevleri doğalarında
bulunmalıdır. Çünkü kirlenen sadece kendi tarihleri değil, ülkelerinin
demokrasileri ve hukuk düzenleri olmaktadır.

CIA'NIN BAŞINA GELENLER VE DEMOKRATİK SERVİS İSTEĞİ

Amerikan gizli servisleri kendi ulusunun Başkan seçtiği Kenedy'i
öldürtmekle suçlanmaktadır. Bu az bir leke midir? Bu hangi gizli servisin
altından kalkacağı bir olaydır? Bugün demokratik dünyadaCIA'nın
yıpranmışlığı tüm gizli servislere örnek olmalıdır.CIA en başta kendi

ülkesinde olmak üzere karanlık operasyonları nedeniyleşimşekleri üzerine
çeken ve üzerinde hep tartışmaların bulunduğu bir servis olmaktadır.
Demokrasilerde bu tür olayların artık hoş karşılanamayacağının örnekleri
Amerika'da gözler önüne serilmektedir.
CIA tarihinde ilk kez görevi kötüye kullandıkları gerekçesiyle 10 çalışan
cezalandırılmış, bunlardan iki üst düzey yöneticinin işine son
verilmiştir.CIA tarihinde ilk kez uygulanan bu yönteme neden olan şey
Guatamala'lı bir General ile birAmerikan vatandaşının öldürülmesinin
arkasında CIA'nınbulunduğunun ortaya çıkmasıdır. Bugüne kadar yüzlerce
benzeri olay yaşanmıştır ama ilk kez bir ceza uygulanmaktadır. Görev
sırasında yetkilerini aşan kişileri kollama gibi bir iç direnç geliştiren
gizli örgütlere CIA'daki uygulamaçok önemli bir ders olacaktır.
İşlenen cinayetlere Guatamala'da CIA hesabına çalışan bir Albay'ın
karıştığını bilenve bunu merkez yönetiminden saklayan eski Guatamala ve
Latin Amerika istasyon şeflerigörevden uzaklaştırıldılar. Bu görevden
uzaklaştırılmalardaSenato'da bulunan İstihbarat Komitesi'nin baskıları
çok etkili oldu. bu yeni anlayış için baskının parlamentodan gelmesi çok
önemli bulunmaktadır. Olayla ilgili görülen kişilere de disiplin cezası
verilmiştir. CIA içinde 1991 yılında ortaya çıkan skandal 1995 başlarında
kamuoyuna yansımış ve bu sonuç ortaya çıkmıştır.

CIA içinde pek çok yapay oluşumlar meydana getirilerek ekonomik ve
operasyonel denetimörgüt yönetiminin ve denetiminin dışına
çıkarılmaktadır.Bunun kontrolü çok önemlidir. Çünkü gizli servis
çalışanları demokratik dünyadahangi ülkede olurlarsa olsunlar, kim için
çalışarlarsa çalışsınlar yaptıklarının hesabını vermekzorunda
olduklarını bilmelidirler. Amerikan gizli servisininin (CIA)içinde
oluşturulan ve casus uyduları yerleştirmekle görevli bir birimde (NRO), 1
milyar doların zimmete geçirilmesi olayı ortaya çıkartılmıştır. 30 milyar
dolarlık CIA bütçesi içinde kimbilir kaç kişi ve yapay örgüt, bu paraları
denetimsiz kullanmaktadır. Bunların dünya siyasetine etkilerinin ölçülmesi
bile nedredeyse olanaksız kalmaktadır. Bunun önüne geçilebilmesi ise
kesinkez denetim ve hesap vermekten geçmektedir. Bu sözkonusu örgüt CIA'da
olsa aynıdır, MİT'de olsa aynıdır. Dünyabu kurumların denetimini
yapabilecek örgütlülüklere kavuşmak zorundadır. Gizli servisler silahların
değil bilgilerin çarpıştığı yapılar halihe gelmelidir.

CIA, KGB, MİT, MHP VE KAFKASLARDAÇEÇENLERİN ÖYKÜSÜ

Bu tür skandallarla çalkalanan haberalma birimlerinin değerlendirmeleri ve
istihbarat faaliyetleri de, büyük hatalarla dolu olmaktadır. CIA
operasyonel anlamdaistihbaratta sınıfta kalmıştır. Burnun dibindeki
Haiti'ye askeri çıkarma içinöngördüğü senaryoları tutturamamıştır.
Havaalanına inen Amerikan çıkarma birlikleri savaş beklerken, şaşkın
şaşkın kendilerini zileyen Haitililer ile karşılaşmışlar ve adeta bir
tatbikat yapmışlardır.

CIA son dönemdeTürkiye ile ilişkilerinde özellikle Kafkaslarve Kuzey
Irak konularında hassaslaşmışgözükmektedir. Örneğin Çeçen sorunun MİT
tarafından Rus'yanın başına bela edildiği gibi bir kanıya kapılan Rus'ya,
Türkiye'den giden yardımların kesilmesiniistemektedir. Bu amaçla Rusya
Federal Karşı İstihbarat Servisi Şefi Sergei Stepaşin ile Dış İstihbarat
Servisi Başkanı Yevgeni PrimakovŞubat ve Mart 1995'de MİT'in davetlisi
olarak Ankara'da yaptıkları ziyaretlerde gönüllülerden duydukları
rahatsızlıkları PKK-Türkiye arasındakimücadeleyi de anımsatarak,
Cumhurbaşkanı Demirel'e kadar anlatma olanağı bulmuşlardır. Aynı yönde
istek Temmuz 1995'de Türkiye'ye gelen CIA Başkanı John Deutch tarafından
da dile getirilmiştir. MİT yetkilileriyle görüşmesine, Amerikan basınına
MİT'ininsana dayalı istihbaratta dünyanın en iyi teşkilatı olduğu
şeklinde "Balon" haberler sızdırarak ve bunların Türk basınında
yankılanacağını bilerek, olumlu kamuoyu görüntüleriyle başlayan Deutch,
MİT ile Çeçen gönüllüler arasındaki ayrımıtam yapamamıştır. Aslında
Türkiye, Çeçenistan'a MİT elemanı sevketmemiştir. Ancak Türkiye'deki
Çeçenlerin oluşturduğu gönüllüler aracılığıyla buraya savaşmak için
gönüllüler ve silah gönderilmiştir. Başbakan Çiller kendisiyle görüşen
Çeçen gönüllülere, silah almak için para vermiştir. Çeçen gönüllerin
Ankara'da oluşturdukları gruplarınötesinde bu konuda Tansu Çiller'i

ikna için devreye MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş girmiştir. Türkeş
devreye girer girmez Çiller 20 milyon dolarlıkpara yardımını gönüllülere
aktarmıştır. Bu para silaha çevirilmiş ve gönüllülere silah olarak
uluştırılmıştır.
Ukrayna'nın Ankara Büyükelçiliği aracılığıyla silahlar konsunda ön
görüşmeler yapılmış, daha sonra Ukrayna'dan gelen özel temsilciye bu para
verilmiştir. Özel temsilcigider gitmez de silahlar Ukrayna üzerinden
Çeçensavaşçılara aktarılmıştır. Türkiye'den, Azarbeycan ve Dağıstan
üzerindenÇeçenlere gıda ve giyecek yardımları ile sivil, asker ve polis
gönüllülerin gidişi sağlanmıştır. Ancak bu olaylar sırasında Ruslar ve
diğer Batılı istihbarat servisleri MİT elemanlarını aktif olayların içinde
gibi tahlil etmişlerdir.
Bu arada gönüllüler aracılığıyla toplanan paralar da yine aynı yollarla
silaha çevrilmiştir. Yani Türkiye'deki gönüllülerin faaliyetleri ve
oluşturdukları örgütleri,MİT'in ötesinde ve üstünde faaliyetlerde
bulunmayı başarmıştır. MİT yetkililerinin gönüllülerle yaptığı
görüşmelerde, başkaca bir yardımda bulunulmasının mümkün olmadığını açıkça
ifade ettiği belirtilmektedir. BuradaMİT engelleyici rol oynamamıştır.
Bu çok önemlidir. MİT daha önceki örneklerinde de görüldüğü gibi
istemediği takdirde bu tür olayların organizesine ve yardım sevkine asla
izin vermemektedir. Bunun en güzel örneği Abhazya ile Gürcistan arasında

yaşanan savaş sırasındaMİT gelişmeleri denetlemek ve sınır ötesi yardım
çabalarını engellemekte çok başarılı olmuştur. Ancak bunlar hep hükümetin
isteği doğrultusunda gerçekleşmiştir. O dönemde hükümet içindekiGürcü
Bakanlar ileTürkiye'deki Gürcü etkinliği Refaattin Şahin ile Hasan
Ekinci'nin başınıçektiği bir grup tarafından çok üst düzeyde temsil
edilmiştir. Bu kulislerde olaylara tepkiler konusunda etkili olmuştur.

AZERİ DARBESİ MİT'DEN KELLE ALDI

Türkiye'nin özellikle Kafkaslar ve Orta Asya üzerindeki etkinliği zaman
zaman bölge ülkeleri üzerindeki senaryolar nedeniylealeyhimize
dönmektedir. Rus gizli servisi hala bölgenin en etkin kurumu olarak
operasyonlarındabaşarılı olmaktadır. Örneğin Azarbeycan'da darbeye
karıştığı iddia edilen MİT elemanları ilebölgedeki askeri ve sivil
Türkiye'li danışman kadrosundan önemli bir bölümüsaf dışı bırakılmıştır.
Bölgeye giden ve MİT 'in eski Müsteşar Yardımcılığı görevinde bulunan
Ertuğrul Güven daha sonrabaşarısızlığı bahane edilerek merkeze alınmış,
uzuncasüren bir tartışma ortamının ardından da emekliye ayrılmıştır.
Güven MİT içinde bir personele yapılabilecek en ağır hakaretlerden birisi
olan kadrosunun Başbakanlığa iade edilmesi durumuyla karşılaşmış ve
emekliliğini istemiştir.Bu sırada darbeye karıştığı iddia edilen bazı
MİT görevlileri de yine MİT tarafından Ankara'ya getirilmiştir.

KUZEY IRAK'DA MİT NE YAPAR?

CIA'nin Kuzey Irak üzerindeki kontrolünün ve yönlendirmesinin ise çok
başarılı olduğunubelirtmek gerekmektedir. Türkiye malesef bu bölgedeki
istihbarat oyunlarına bir türlü dur diyememektedir.
CIA'nın 23 yıl üst düzey görevlerinde bulunduktan sonra emekli olan ve
halen de CIA için raporlar hazırlayan Donald Jameson CNN 'nin haftalık
programı Global View'da yapımcı Ralph Beiglaiter 'in sorularını
yanıtlarken: " Artık Kremlin olmadığına göre sizce bugünlerde, haber alma
örgütleri için Dünya'nın en önemli bölgeleri neresi" sorusuna şu yanıtı
veriyor:
" Bosna gibi çok bariz noktaları bir yana bırakırsak bence en önemli
yerlerden biri Türkiye.İnsanlar Türkiye'ye yeterince dikkat etmiyor. Ama
şu anda CIA'yı ben yönetseydim dikkat ederdim. "
CIA'nın bugün en çok dikkat ettiği ülkelerin başında MİT'in geldiği
kaçınılmaz bir gerçek. Peki ama Türkiye bununla mücadele edebiliyor mu? Bu
sorunun yanıtı ne yazık kiolumsuz olmaktadır. Gerçi MGK bu açıklama'nın
ardından hükümete ve dolayısıyla MİT'e bu casus trafiğine karşı dikkatli
olmasını önermiştir. Ama bu açıklama bile Türkiye'nin bu alandaki
yetersizliğinin bir göstergesi , ya da içerdeistihbarat birimi ile
devlet yönetimi arasında biranlaşamamazlık bulunduğunun göstergesi değil
midir?
Kontrespiyonaj faaliyetigizli servislerin en çok tecrübe, eğitim,
teknik ve ekonomik olanak isteyen sabırla,titizlikle sürdürülen

işlerinin başında geliyor. Örneğin ajanların cirit attığı söylenen Doğu ve
Güneydoğu Anadolu Bölgelerimiz'e gelen yabancıların sayısına yıllar
itibariyle şöyle bir bakalım isterseniz:
1993 Yılında Bölgeye Gelen Yabancılar
Ağrı 62.519, Diyarbakır 324, Gaziantep 1096, Hakkari 8573, Kars 4195,
Mardin 8311, Şanlıurfa 3463, Van 159, Şırnak 16. 634, Iğdır 72.279.
1994 Yılında Giriş kapılarına Göre Bölgeye Gelen Yabancılar
Ağrı (Gürbulak)3200, Diyarbakır (Merkez)342,Gaziantep (Islahiye,
Öncüpınar) 138. 236, Hakkari(Esendere) 138.270, Mardin (Nusaybin) 104.
068, Şanlıurfa (Akçakale) 3388,Şırnak (Habur) 14. 299, Iğdır (Dilucu)
69.396.
Bu rakamlara her yıl Türkiye'ye turist olarak giriş yapanları, konferans
için gelenleri,bilimsel inceleme adı altında gelenleri de eklerseniz bu
rakmalarlabaşetmenin zorluğu ortaya çıkacaktır. Ancak bunların iyi
ayıklanarak incelenmesi ve doğru kişilerin peşine düşmek istihbarat
örgütünün kalitesini ve başırısını gösteriyor. Türkiye'de devleti
yönetenler bu başarı konusunda şüpheler dile getiriyorlar.
MİT yetkilileri ise, gelenlerin hepsinin peşine bir adam takmanın
olanaksızlığını ve mantıksızlığınıdile getiriyorlar. Gelenleri geliş
kaynaklarına göre, ilgi alanlarına göre, temasta bulundukları kişilere
göre sınıflandırarak takip ettiklerini dile getiren yetkililer "Türkiye'de
casusların cirit attığı" şeklindekiyaklaşımların hatalı olduğunu ifade

ediyorlar. Onlara göre izlenmesi gerekenler eldeki eleman, teknik durum ve
bütçeyeterliliği içinde izlenip, gözleniyor. Ayrıca " Bu tür abartılı
senaryoları paranoyayavardırmanın da bir gereği yok" diyorlar.
İSTİHBARAT AKAR TÜRK BAKAR
Dünya'da istihbaratın şekil değiştirdiğibu günlerde aslında evindeki
bilgisayarı ile İnternet'e bağlananhemen herkes Türkiye veya bölge
ülkeleriyle ilgili o denli bilgilere ulaşabiliyor kiklasik casusluk
yöntemleriyle uğraşmanın da pek anlamı kalmıyor. Üst düzey konferanslar,
bilimsel geziler, ayrıca ülkelerin birbirlerine haber vererek
gerçekleştirdikleri diplomatik veya haberalmayayönelik istihbarat
gezileri sorunu başka bir boyuttan da gündeme getiriyor. Özellikle Kuzey
Irak üzerinde yürütülen ve 50'den fazla yardım örgütü tarafından kanalize
edilen yardım çalışmalarından ne kadarının istihbarat amaçlı olduğu bile
saptanamamaktadır.
Aslında burada Türkiye'nin karşısına çıkan sorun istihbarat faaliyetinden
çokkışkırtıcı çalışmalar olmaktadır. Bunlarla mücadelede ise bölgede
etkinliği tam oluşturamayanTürk gizli servisinin yeterli olamadığı
açıktır. Burada bölgedeki çok uluslu güçlerin çalışmalarınasınırsız
kolaylıklar getirenve olayların izlenmesini fiilen olanaksız kılan,
planlamadan uzak siyasetçilerimizi eleştirmek gerekiyor. Kuzey Irak'a
herşey Türkiye üzerinden geçiyor. İnsanın aklına Almanların su
kaynkalarını gördükten sonra Türkler için söylediği " Su akar Türk bakar"
sözü geliyor. Biz pek çok olayda olduğu gibi bütün kurumlarımız ve insan

potansiyelimizle önümüzden , avucumuzdan akıp giden olaylara müdahale ve
yönlendirme yerine ya savunmada kalıyor veya suya baktığımız gibi bakmakla
yetiniyoruz.

CIA'NIN UMUDU TÜRKİYE

CIA'nın Ortadoğu operasyonlarının belkemiğini oluşturan ülke Türkiye'dir.

Türkiye ile Amerikan gizli servizsleri arasındaki eğitim, teknik yardım ve
operasyonel anlamdakibirlikte hareket etme anlayışı son 2 yıl içinde
çokça artmış gözükmektedir. Bunun Türkiye aleyhine doğuracağı sonuçlar
konusundaMİT in son derece dikkatli davranması gerekmektedir. " Bu
ilişkilerde çok dikkatliyiz. Biz akıllıyız. Bu aynı zamanda bir akıl
oyunudur ve ülkemiz aleyhine en küçük bir gelişme söz konusu değildir"
savunmalarının kendine güven açısından umut verici ama Amekrikan gizli
servisleriylegirişilen ilişkilerdeki dengeleri korumada yeterli
olmadığı açıktır. Türkiye bu ilişkilerinde 1950 -1960 arasındaki
yıpratıcı, yıkıcıörnekleri iyi incelemeli ve titiz davranmalıdır.

Bağımsızlık ve ulusal politikalarladünyaya açılma konusunda MİT
rakiplerini dost, düşman demedenaşarak ve kendisini istem dışı
kullanmalara karşı savaşarak diğer kurumalar arasında öncü ve lider
olabilme şansını çok iyi kullanmalıdır.

Amerikan açık istihbarat kaynakları Türkiye üzerine çokçasenaryolar
üretmekte, savaş oyunlarında Suriye ile Türkiye arasıdaki su sorununu,
İran ile Türkiye arasındaki rejim sorununu ön plana çıkartmaktadırlar.

Hatta bir ara Amerikan savaş sinaryoları İran'ı cezalandırmada Türkiye'yi
kullanmak üzerine oturtulmuştur. Ancak bu tez MGK da dikkatle incelenmiş
ve Amerikanınbu yaklaşımına dikkat çekilerek İran ile savaştan
kaçınılması gereği üzerinde durulmuştur. Amerikandüşünce üretme
organizasyonları olan Thınk-Thenk'ler özellikle Arap milleyetçiliğinden
İsrail'i kurtarmak amacıylaKürt ve Türk'leri tampon olarak ileri
sürebilecekleri senaryoları üretmektedirler. CIA bütün bu olayların
içinde yeralmaktadır.
İranüzerinde 1994 yılında yapılan istihbarat operasyonlarının, sadece
hükümet aleyhine olan pisikolojikboyutuna yatırılan para 4 milyon
dolardır. 1995 yılında da en az bu kadar paranın harcanacağı
belirtilmektedir.Bu paraların büyük kısmı basın ve propaganda
faaliyetlerine ayrılmış durumdadır.İran bu propaganda da bazı Türk
gazeteciler ile basın organlarının da Amerikalılar tarafındanfinanse
edildiklerini öne sürmektedir. Bu konuda İran'ın Kayhan gazesindebazı
adlar da ileri sürülmektedir.
Irak'da saddam Hüseyin'e karşı 1994 yılındayürütülen operasyon için
harcanan para ise 15 milyon dolardır. Bu paranın daha fazlasının1995
yılında harcanağı kesindir.Ayrıca CIA'ya bu ülkelere karşı girişilecek
operasyonlar için yeni yetkilerin verildiği de bilinmektedir.
Bunlardan Türkiye'nin etkilenmemesi ise mümkün değildir. Bu konuda
hazırlanan ve MGK da ele alınan raporlarda bu oyunun iyiden iyiye

araştırılıp, gözden geçirildiği anlaşılmaktadır. burada açmaz İran'ın bu
oyunları haklı çıkarırcasına Türkiye karşısında takındığı olumsuz tutum ve
tavırlar olmaktadır.
CIA 'nın Guatemala'dakiyasadışı operasyonlarını ortaya çıkartan
Amerikalı Senatör Robert TorricelliCılınton'a gönderdiği mektupta ,
CIA'nın iç dünyasını şöyle tanımlıyor:
" CIA yetkililerinin Amerikan yönetimine ve ülkenin genelinekarşı hiç
bir sorumluluk hissetmediklerini biliyorum."
Türkiye'nin CIA ile ilişkilerinde oldukça dikkatli davranması
gerekmektedir. Daha önceki ilişkilerinin Türkiye'ye ve MİT'e
kaybettirdikleri ortadadır. Türkiye'nin toplam dış borcu 80 milyar
dolardır. MİT'in 1996 bütçe ödeneği 5 trilyon dolayındadır. Bunun dolar
karşığılı 100 milyon dolar etmektedir. Buna örütülü ödenekten aktarılan 5
milyon dolarlıkbir gelir daha eklenebilmektedir.

CIA İLE ÇUVALA GİRİLİR Mİ?

Bu nerdeyse CIA'nın İran ve Irak operasyonları için harcadığı bütçe kadar
bir ödenektir. CIA'nin tahmin edilen bütçesi ise 30 milyar dolar cıvarında
bulunmaktadır. CIA'nın da bağlı olduğu Amerikan UlusalGüvenlik
Ajansı'nın Ortadoğu bütçesini kontrol edenve Türkiye'den de sorumlu olan
6. Dairesi'nin bütçesi500 milyon dolar civarında bulunmaktadır. İstediği
anda kaynak yaratabilen, adam satın almada ve operasyonel tavırlarında bol
para harcaya bilen ve yönetiminden habersiz eylemlerde bulunmak gibi
gelenekleri olan bir gizli servisle mücadele etmenin, veya "dost" olmanın

bedellerinin iyi düşünülmesi gerekmektedir. CIAyeniden yapılanmakta ve
değişmektedir. Uzun zamandan buyanasiyasilerden alamadığı desteği ,
Clınton yönetimi döneminde ortaya çıkan dışpolitika sorunları nedeniyle
yeniden sağlamaya çalışmaktadır. Amerikan politikacıları dış politikadaki
sarsılan dengelerini kurmak için CIA'ya güven ve yenioperasyon yetkileri
vermektedirler.Türkiye'nin de içinde bulunduğu kuşakta Amerika'nın
örtülüistihbarat operasyonlarını arttıracağı bütçesindeki kaynak
artışından net bir şekilde anlaşılmıktadır.
CIA'nın Fransa'dave diğer bütün Avrupa ülkelerinde yürüttüğü casusluk
faaliyetleri ve bunların nitelikleri dikkate alındığında,ekonomik
istihbaratta özellikle de silah sanayi konusunda ne kadar hırçın
olabileceği örnekleriyle önümüzde durmaktadır. Fransız istihbarat servisi
DSTbeş CIA ajanını 1.9 milyar dolarlık bir füze pazarlamasından
kaynaklanan şirketler arası rekabette istihbarat toplama olayında sınır
dışı etmiştir. Aynı tutumlar diğerBatılı ülkelerin gizli servisleri için
de geçerlidir.Türkiye bir pazar ülke olarak , dünyanın en önemli silah
tüketicisi olarak bu türistihbarat savaşlarına karşı dikkatli olmak
zorundadır.
İkinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki soğuk savaş dönemlerinin
alışkanlıkları ve tek kutuplu dünya düzenine alışan Amerika, Avrupada
ciddi sıkıntıların içinde bulunmaktadır. Bunların en önemlisi ekonomik
rekabet koşulları ve Amerika'nın bu alandaAvrupalı şirketlerle gireceği
kavgadır. Amerikan istihbarat örgütleriekonomilerini yakından

ilgilendirenbu ihale yarışlarında kendi firmalarının ön palanda olmasını
sağlamak amacıyla vargüçleriyleçalışmaktalar. Ancak Avrupalı eski
dostların bu çalışmalara artık hoşgörüşle bakmadıkları da bir gerçek.
Özellikle birleşmeden sonra ortaya çıkan ve süper güç olma yolunda dev
adımlarla ilerleyen Almanya ile Avrupa'nın eskihatırı sayılır ülkesi
Fransaekonomik rekabette gizli servislerin kavgasında CIA'ya geçit
vermemekte kararlı gözüküyorlar. Olayların akışının tamamen ekonomik
boyutlara kayması istihbarat çalışmalarında ticari kaygıları birinci
öncelik haline getiriyor. Bu konuda beş Amerikalı casusun Fransa'da ele
geçirilmesi, Amerika'da ticaretyapmaya başlayan Fransız gizli servisinin
şirketlerinin ortaya çıkması yeni istihbarat anlayışına örnek olmaktadır.
Almanların1995 yazında ülkelerine bir ziyaret yapan CIA Başkanı
Deutch'aekonomik istihbarat konusunda sert uyarılarda bulundukları
biliniyor.
Bunların bir araya toplanmasından çıkan sonuç Amerika'nın Avrupada yeni

ortaya çıkan ekonomik güçlerle başının iyiden iyiyedertte olduğudur.
Bunun yanı sıra İngiltere'nin Rusya ile girdiği iyi ilişkiler de yeni kutuplaşmaların habercisi olmaktadır. Ekonomik kavgada pazar ülkelerinin hükümetlerinin ayarlanması ayrıca rüşvet dağıtımı gibi konularda bundan böyle gizli servislerin aktif bir şekilderol alacakları kesindir.

MİT'İN EKONOMİK İSTİHBARAT VE SUÇLARLA İLGİLİ BİRİMİ YOK

Fransa Amerikalı casusların ihale işindeki uygulamaları konusunda AB ülkelerine bir rapor sunarak dikkatlerini çekerken, Amerika da ticari kaygılarını Ticaret Bakanları Ron Brownaracılığıyla açıklamakatadır.
Brown12 Ekim 1995 günü Kongreye sunduğu raporunda 10 yıl içinde 1trilyon dolarlıkyabancı sermaye projelerinin gündeme geleceğini ancak bu pastadan Amerika'nın payına düşen oranın hiç te içacıcı olmadığını aktarmaktadır. Brown, raporundageçmişte 200 ihaleye katılan Amerikan şirketlerindenyarısının ihalelerde diğer firmalar karşısında kaybettiklerini belirtmektedir. Amerikan gizli servisleri bu 100 Amerikan firmasının ihaleleri kaybetmesi için diğer firmaların toplam 36 milyar dolarlık rüşvet verdiklerini iddia etmektedirler. Amerikan istihbarat yapısı artık gücünü ticaret ve ekonomik alanda yoğunlaştırmakadır. Bu amaçla bürokratlar ve işadamları fişlenip izlenmektedir. CIA Japon Tivaret Bakanı Ryutaro ile otomotiv sektöründekiişadamlarının görüşmelerini

dinlemiş ve bilgileri Amerikanişadamlarına aktarmıştır.
Türkiye Avrupa'daen büyük pazar ülke konumunda bulunmaktadır. Teknolojik transfer,altyapı yatırımları, silah alımları ile bu ağız sulandıran ülke bundan böyle ihalelerinde kıyasıya bir istihbarat savaşınasahne olacaktır. MİT'in buna karşı da hazırlıklı bulunması gerekmektedir. MİT halen oluşturamadığı ekonomik istihbarat ve organize suçlarla mücadele birimini bir an önce kurmak zorundadır. Bu konuda kaybedilen zamanlar Türkiye içinbir daha geri getirilemeyecek zararlara yolaçacaktır.
Avrupa'da sıkışan, Rusya karşısında hep tetikte olan; İran, İrak, Suriye nedeniyle İsrail'e yönelecek tehditler konusunda Türkiye'ye ihtiyacı bulunan Amerika içinülkemiz bulunmaz bir nimettir. Kafkaslardaki yeni ekonomik olanaklar bütün bunların yeni ve dayanılmaz sosunu oluşturmaktadır. Türkiye böylesi bir tehlike karşısında Amerika'ya karşı bir an önce istihbarat açıklarını kapatma yoluna gitmelidir. İstihbarat faaliyetlerini Amerika'ya yaslamak tutumundan vazgeçmelidir.

MİT'E BAŞKAN KENDİ İÇİNDEN ÇIKMALI

Uzun zamandır güçlü bir istihbarat teşkilatına duyulanihtiyaç, MİT'in sivilleşmesi isteklerine giderek yaygınlık kazandırmıştır.
Bunun bir sonucu olarak daha sonra Jandarma Genel Komutanlığı'na getirilenTeoman Koman 'ın Müsteşarlığı döneminde MİT basına açılır. Gizli servisin kapılarından içeriye İlk kez 20 Haziran 1990'dabasın toplantısı nedeniylegazeteciler alınır. Bilgisayarlarda gösteriler yapılır.

Bu MİT gezisi sırasında, MİT Müsteşarlığından kışla hizmetine geri dönme
arzunu basına açıklayan Koman, bir soruya şu yanıtı verir:
"Bir müesseyeen faydalı olacak kişi kendi içinden yetişen kişidir, şu
şartla; o makama gelene kadar her basamağı kabiliyeti ölçüsünde tırmanmış
olsun. Ben bu konuda bir adım attım yalnız bir endişem var. Bana sorulan
aynı sorudur: 'Efendim devamlılık göstermiyor askerler' . Ben de diyorum
ki, belki bu dönemde devamlılığı askerler gösteriyorlar. Şimdi
düşünebiliyor musunuz, yeterli politik terbiyeniz yoksa, kendi içinden
yetişen bir MİT müsteşarını bozar yetkili kademeler:' Gelsin 15 sene
kalsın diyoruz.' Bu garantiyi görmüyorum. Ben bugünkü ortamda, bugünkü
politik terbiye ile kısmi devamlılık görüyorum askerler için. Benim mazim
yok, bürokraside ve politikada. Tabii askerlikte var. Ama devlet
kademeleri politik kademeler batı anlamında politik terbiyeye ulaşırlarsa
(terbiye yoktur da demiyorum yanlış anlaşılmasın da) istikrarlı iktidarlar
teşekkül ederse Türkiye'de o zaman iyi hizmet verecek kişi içinden
yetişir. O konuda da bir adım attık. Bir asker müsteşar var.
Yardımcılıklarda bir asker var. O tamamen idari işlerden sorumludur, bir
sivil var, o da tamamen istihbari işlerden sorumludur. Bunu yaparken de
Başbakandan şunu istirham ettim: Ben devlet hizmetinin kimsenin şahsi
mülkü olmadığına inanıyorum, asker sivil ayırımı da yapmıyorum. Pekala,

asker, sivil ne olursa olsun kişi uyum içinde çalışabilir. Bunu ispat
etmek istiyorum. İkincisi bu teşkilata adımını atan genç ve kabiliyetli
insana bir hedefi göstermek istiyorum. Başbakan'a umut ediyorum ki iki, üç
görev nesli sonra, içinden yönetici gelir dedim. Bunun şuanda olması biraz
zor. Sebebi de şu: Bugüne kadar ki sistem idari konularda sivil
yetiştirmemiştir. Nedense askerler ilgilenmiştir. "

UĞUR MUMCU MİT'İ ANLATIYOR: NASIL DİNLENDİK?

Bu MİT gezisini o zaman rahmetli yazar Uğur Mumcu bakın nasıl
değerlendiriyor:

"MİT hepimiz için bir kapalı kutudur. Dün MİT müsteşarı Korgeneral Teoman
Koman, (Top. 1956-5) gazetelerin Ankara temsilcileri ile yazarlara bu
kutunun kapağını birazcık olsun açtı.

Koman, MİT'in çalışmalarıve çalışma yöntemleri konusunda bilgiler verdi.

Bizler de Koman'a aklımızı kurcalayan bütün soruları sorduk. Koman, eski
MİT müsteşarlarının fotoğraflarını gösterip bilgi verirken, ' MİT'in
askeri darbeleri hükümetlere haber vermediği' konusundaki eleştirileri
anımsatarak 1960 yılının müsteşarı Celalettin Tevfik Karasapan'ın sivil
olduğunu ve o gece de gözaltına alındığını söyledi. Sayın Müsteşar' MİT'in
haberi olsa hiç böyle olur muydu?' demek istiyordu. Yemekte söz alarak
Korgeneral Koman'a 27 Mayıs'ın ordu içinde kurulan bir gizli örgüt eliyle
yapıldığını; bu örgütlenmelerden MİT'in haberi olsa, bu gizli örgütün

yakalanacağını; 12 Mart ve 12 Eylülde ise ordunun hiyerarşik bütünlük
içinde yönetime el koyduğunu, Başbakan'a bağlı olan MİT müsteşarlarının 12
Mart ve 12 Eylül darbelerini hükümete haber vermediklerini söyledim.
Koman, 12 mart ve 12 Eylül'ün herkes tarafından bilindiğini söyledi. bunun
üzerine sorumu yineledim. Sorumun , Başbakana bağlı olan MİT'in bu iki
darbeyi hükümete haber verip vermediği olduğunu vurguladım.
MİT Müsteşarı, darbelerin gizli hazırlandığını, bundan MİT'in haberdar
olmayacağını, MİT'in hiç bir devlet kuruluşunda 'istihbarat ' çalışması
yapmadığını anlatarak şöyle konuştu:
- Benim tuhafıma giden şu: İtham çok basit geliyor bana, biraz da komik
geliyor. Git darbeleri haber ver. Komik geliyor bana...
Bu açıklama üzerine aramızda şu konuşma geçiyor:
- Haberi olması doğal değil mi sayın paşam?
- Ama her istihbarat kuruluşunun her bilgiyi yüzde yüz alacağına dair bir
garanti yok.
- O zaman başarısızdır.
12 Mart olduğunda MİT Müsteşarı Korgeneral Fuat Doğu idi. 12 Eylül
olduğundaKorgeneral Bülent Türker.
MİT Müsteşarı Koman, uygar bir asker. Hemen hemen her sorumuzu yanıtladı.
Yanıtlayamayacağı soruları da niçin yanıtlayamayacağını anlattı. Bazı MİT
görevlilerinin adlarının olağanüstü dönemlerde işkenceli sorgulara
karıştığını, 12 Mart dönemindeki ünlü ' Ziverbey Köşkü' örneğini de

vererek, bu uygulamaların MİT yasasına da aykırı olduğunu söyledim.

1960 öncesinde CIA'nın bir süre MİT'in İstanbul'daki dinleme servisi,
sorgu timleri ve Milli Emniyet Okulu görevlilerinin aylıklarını ödediğine,
başında ' Milli'sözcüğü bulunan bir kuruluşta bu tür ilişkilerin
yaratacağı sakıncalara da değindim.

Müsteşar bu konudaki eleştirileri şöyle yanıtladı:

- Bazı anormal dönemler anormal uygulamalar getiriyor. Önemli olan ne öyle
duruma , ne de öyle uygulamaya düşmek. Bugün hiç bir elemanımızın herhangi
bir ücretini yabancı servis vermiyor.

Bu konulardan söz geldi' gizli dinlemeye'... Telefonlar dinleniyor mu?

Müsteşar herkesin dinlenemeyeceğini, bu konuda olanakların sınırlı
olduğunu anlattı; örnekler de verdi. Bazı yabancı servislerin de
telefonları dinleyebileceklerini sözlerine ekledi.

Sıkıyönetim komutanlarının, milletvekillerinin, bakanların bile '
telefonum dinleniyor' diye yakındıklarını çok duydum. Herkesin telefonu
her zaman dinlenmez. Dinleniyor diyen gereksiz bir 'paranoya' içine girmiş
demektir. İyi hoş da gerçekten telefonlar dinleniyor mu?

Benim bu konuda bir tanığım var:

Prof. İhsan Doğramacı!

Korgeneral Koman'a 12 Eylül günlerindebir Danıştay üyesi ile yaptığım
telefon görüşmesinin bir kaç gün sonra YÖK Başkanı Doğarmacı tarafından
bana kelime kelime anlatıldığını söyledim. Konu Prof. Dr. Mümtaz Soysay
ile ilgiliydi.

Prof. Doğramacı Danıştay Başkanı ile Soysal hakkında bir konuşma yapmış;

bu konuşma bana bir danıştay üyesi tarafından telefonda anlatılmıştı.
Bunlar müsteşarın dediği gibi' anormal dönemlere özgü 'normal uygulamalar'
ise pek yakınmayız. Fakat ülkemizde o kadar çok ve sık ' anormal dönem'
yaşanıyor ki, bir türlü normali bulamıyoruz. Başka ülkelerde telefonlar
dinleniyor diye hükümetler düşüyor. Bizde ise telefonları dinleyenlere
neredeyse rütbeler ve ödüller verilecek.
İstihbaratsız devlet olmaz. Milli İstihbarat Örgütünün siyasal amaçlar ve
işkenceli sorgularda kullanılması istihbaratı'da bu istihbaratın
milliliğini'de yaralar. Ve yaralamıştır!
Bu düşüncelerle Sayın Koman'a teşekkür edip, MİT'in 2000 dönümlük arazi
üzerindeki tesisinden ayrıldık.
Komandan sonra sıra eski MİT müsteşarlarında. 12 Mart döneminin MİT
müsteşarı Fuat Doğu, 12 Mart sonrasının müsteşarı Nurettin Ersin, 12
Eylül'ün MİT müsteşarı Bülent Türker ve yardımcısı Recep Ergun
gazetecilerle konuşmazlar mı? Belki anlatacakları vardır? Bizlerin de
onlara soracaklarımız."
Ancak tabikibu basın toplantısı da MİT'i tartışmanın odağından çekmede
yeterli olmamıştır. Çünkü ülkenin istihbarat faaliyetine duyduğu ihtiyaç,
MİT'in yanlış kullanımından kaynaklanan yanılgıları daha da gözler önüne
sermektedir.
KOMAN'INMİT BAŞKAN'I ADAYLARI NE YAPTI?
Koman ayrılarken yerine aday olarak iki sivil yardımcısını sunar.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal ile Başbakan Süleyman Demirel'e bu iki kişinin
adını verir ve ikisinden birinin Müsteşar yapılması konusundaki
düşüncesini iletir. Ama bu iki kişi bir süre sonraMüsteşarlık için
öylesine bir, birbirlerini karalama ve özel yaşamlarına dair kulis ve
kavgabaşlatırlar ki, kendi elleriyle kendi şanslarını ortadan
kaldırırlar. Sonuçta adlarını duyanlar, " aman onlardan uzak duralım "
demek zorunluluğu hissedecek düzeye gelirler. Bunlar Emre Taner ve
Ertuğrul Güven'dir. MİT 'de içinden yetişmiş bir Müsteşar ile çalışma
gibi yıllar yılı içinde sakladığı arzusunu gerçekleştirmeyi başaramaz.

Ortadaki görüntü alışılmış iç kavgadır. Uzlaşma olamadığı için, kişiler
arası yarış adeta bir yoketme savaşına dönüşmüştür.Tam bu sırada bir MGK
toplantısında bu Müsteşar Yardımcılarının yönettiği MİT den gelen ve
Güneydoğu' da çözümün savaş olmadığını belirten görüşler,bu iki ada
ilişkin askerlerinmuhalefetini de ortaya çıkartır.

Bu kavgalar bir süredir rafta tutulan MİT'i ikiye ayırmak gibi düşünceleri
yeniden iktidarın gündemine getirir.

Hatta DYP-SHP koalisyonunda MİT'in ikiye bölünmesi konularındaki
tartışmalar bir Kamu Güvenliği Müsteşarlığı oluşturulması için yasal
prosedürün hazırlanmasına kadar getirilmiştir.

MİT'İ İKİYE AYIRIP MI SAKLASAK, YOKSA....

Bu planlara göre MİT iç istihbarat ile ilgili bir ayrı birim , dış
istihbarat ile ilgili bir ayrı birim olmak üzere ikiye ayrılacaktır. Bu
konudaki çalışmalar halen sürüyor. Ancak nedense istihbarat kurumlarını

birbirlerinden ayrı, koordinasyondan uzak bir şekilde fazlalaştırarak
çalışmaları içinden çıkılmaz bir hale getirdiğimiz konusunda bir eleştiri
yapılmamaktadır.
MİT'i iki ayrı birim olarak yapılandırma konusundaki ilk çalışmalar ve
istekler 1960 darbesi sonrasında dile getirilmiştir. Hatta darbeciler MAH
içindeki 30 çalışanı Emniyet Genel Müdürlüğün'de görevlendirmişlerdir.
Aynı istekler Fuat Doğu zamanında dile getirilmiştir. Doğu da bu konuda
karşılıklı görüşmeyi kabul etmiştir. Yani MİT sadece dış istinbarat ve
kontrespiyonaj ile ilgilenecektir. Geri kalan iç çalışmaları İçişleri
Bakanlığına bağlı birimler gerçekleştirecektir. 1960'lardaki bu çalışmalar
MİT ile İçişleri Bakanlığı yetkililerini aynı masa etrafında bir araya
getirir. Ama masadanbir sonuç çıkmaz. İçişleri Bakanlığı kendi elinde
MİT'in boşaltacağı alanı dolduracak bir istihbarat kardosunun ve
olanağının bulunmadığını ifade eder. MİT içinden kendisine aktarılacak
birimlerle bu çalışmaları yapabileceğini dile getirir.Bu istek de
görüşmelere noktayı koyar. Çünkü MİT İçişleri Bakanlığı'na devredecek bir
tek elemanıve teknik ekipmanı bulunmadığını bildirir. Bu ikiye ayrılma
tartışmaları o zamandan bu zamanadöne döne aynıyla tekrarlanıp
durmaktadır.

İSTİHBARAT DA ÖRGÜT BOLLUĞU VAR, AMA KOORDİNASYON YOK

Türkiye'de bugün MİT, Genelkurmay,İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı,

Jandarma Genel Komutanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, MGK ve
Cumhurbaşkanlığı'nın kendi özel istihbarat birimleri
bulunmaktadır.
Bunlardan Cumhurbaşkanlığının istihbarat biriminin Turgut
Özal'ın
ölümünden bir süre önce lağvedildiği belirtilmekle birlikte bu
konuda
kesin bir bilgi yoktur. Bu çok başlı, birbirinden kopuk ve
koordinasyondan
uzak yapı, görev - yetki - sorumluluk alanlarının belirsizliğinden
kaynaklanan dağılım, istihbarat açığını arttırmaktadır. Hatta
yanlış
istihbarat değerlendirmelerine yolaçmaktadır.
Örneğin Diyarbakır da bir eylem yapılacağı istihbaratını aynı
kaynak kişi
polis istihbarata, MİT'e, Jandarma istihbarata verebilmekte, bir
çok
yerden teyidi alınan istihbarat böylece hatalı bir şekilde güvenilir
olmaktadır. Oysa kaynak aynı kişidir. Çoğu zaman birimlerin
dostuluk ve
dayanışma çerçevesinde birbirlerine ilettikleri istihbaratlar,
merkezde
bir olayıA teyidli istihbarat haline getirmekte, oysa sonuçta tek
kişiye
dayanan istihbaratların büyük kısmı zaman, yer ve kişiler
açısından yanlış
çıkmaktadır. Alınan istihbaratın anında ve kararlıkla
değerlendirilmesi de
sorun olmakatadır. Merkez değerlendirmeleri ve raporların
izlediği
bürokratik gelişim, korkunç hataların ortaya çıkmasına
yetmektedir.Çünkü
bir koordinasyon ve değerlendirme merkezi
bulunmamamaktadır.
Tartışmalar üzerine 23 Ekim 1992 de MİT Müsteşarlığındaki
askeri

yetkililer Müsteşar Teoman Koman ile birliktegörevden çekilirler. MİT'in
başına 20. Müsteşar olarak Büyükelçi Sönmez Köksal getirilir. Köksal bu
görevi Avrupa Konseyi neznindeki daimi baş delege görevini yürütürken
kabul eder. Hükümet ve MGK Köksal'dan önce Ertuğrul Kumcuoğlu'nu bu görev
için düşünmüş ancak Kumcuoğlu bu görevi kabul etmemiştir. Daha sonra
teklif götürülen Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Kuruluşlar Genel Müdürü
Erhan Tuncel de görevi kabul etmeyince görev Sönmez Köksal'a MGK'da
oybirliği ile verilmiştir.Bu önemli bir atamadır. Çünkü MİT'in
sivilleşmesi konusunda yıllardır süren tartışmalarda gelinmek istenen
yolun başlangıcı bu atama olmuştur.

Ancak bu atama öyle kolayca da olmamıştır. Devletin bu konudaki
kararlılığınınpekişmesindeki en önemli etken, askerlerin yeterince güçlü
olduklarına inandıkları bir askeri istihbarat ağının doğmasının yanı sıra,
MİT içindeki etkinlikleri konusundaki kesin kanaatleridir. Ne de olsa
yasalar MİT'i yine asker ağırlıklı bir kurum olan Milli Güvenlik Kuruluna
bağlı kılmaktadır. Gerçi Milli Güvenlik Kurulu bile kendi istihbarat
ağını, MİT içinden kopardığı birimler yoluyla gerçekleştirme konusunda çok
önemli adımlar atmış bulunmaktadır. MGK'nın yenibinası bu amaçla
organize edilmişti

MİT KULİS YAPIYOR: İŞTE BİR MEKTUP ÖRNEĞİ

Sivilleşme aşamasında MİT, elemanları yine bir kıyasıya kulis çalışması

yapmışlardır. Bu konuda gazetecilerden, politikacılara uzanan bir büyük
baskızinciri devreye sokulmuştur. Yani MİT halktan kopuk ama üst düzey
yönetim ve baskı gruplarıyla içiçe bir yapı sergilemektedir. Bakın o dönem
de bir MİT üst düzey elemanı, teşkilatının iç yapısı konusundaki
eleştirilerinive sivilleşme konusundaki görüşlerini bir bakana yazılı
olarak verdiği metinde nasıl anlatıyor:
" Teşkilatın bugünkü yönetimi 1988 yılından bu yanagörev yapmaktadır.
Müsteşarlık makamınaatanan kişinin sivilleşmesi ile MİT'in devlet için,
hükümet için olan problemi halledilmeyecektir. MİT bugün yürürlükte
bulunan 2937 sayılı ' Devlet İstihbaratı ve Milli İstihbarat Teşkilatı
Kanunu' çerçevesinde istihbaratı çok iyi yapabilirdi. Ancak Müsteşarın
bilgi, tecrübe ve kararlılıkla hareketedip, müsteşar yardımcıları ve
başkanlar ile birliktebir ekip çalışması yapması gerekirken, bu
çalışma yapılamamıştır. Müsteşar geldiği ilk günlerde başkanlara' Ben
istihbaratçı değilim, sizler bilirsiniz. Ben MİT'in itibarını sağlamak ve
ihtiyaçlarını temin etmek için dış temaslarımı çeşitlikademeler ile
yapar, sizleremaddi ve manevi yardımlar sağlarım' diyerek daha işin
başında teslim olmuştur.
Bu durum karşısındailgili başkanlar da büyük bir atılım göstermeyerek
ancak günlük işlerin arkasından gitmeksureti ile teşkilatın günden güne
zayıflamasınasebep olmuşlardır. İstihbarat açısından önemli olacak

gelişmelersağlanamamıştır. Bilinen kişiler de pasifize
edilmişlerdir.
Üst ünvanlarayükselmelerini önlemek için , önlerine çeşitli
engeller
çıkarılmıştır.
Bir çok alandaişler bilgisiz, ilgisiz ve yeteneksiz kişilerin eline
bırakılmıştır. bir çok konuda yetki dağılımı tam
anlamıylayapılmadığı
içinmüsteşarlık makamında oturan kişi, hemen hemen bütün
konularda tek
karar sahibidurumuna gelmiştir.
Kendisiyle görüşmek için zamanında randevular
vermediğindeniş birikmesi
ve gecikmeler çalışmalarımenfi yönde etkilemiş ve verimlilik çok
düşmüştür. En azından 1988 den bugüne kadar
kaybedilenzamanın telafi
edilerek , istihbari açıdanbir atılım yapılabilmesi için teşkilatın
başına uygun bir sivil müsteşar atanmasında yarar
bulunmaktadır.
İstihbarat teşkilatıgüçlendirilerek, görevi olan bütün konularda
özellikle yurtdışı ve yurt içibölücü ve yıkıcı faaliyetlerle ilgili
haber toplamakonularında atılım yapılmalıdır.
Aksi takdirde geçmişte görüldüğü gibi yeteneksiz bölge müdür
ve bölge
dairebaşkanları ile haber toplama faaliyeti yürütülemeyecektir.
Geçmiş
zamandakendi beceriksizliklerini, haber toplamadaki
kabiliyetsizliklerini dikkatealmadan bir kısım yetkili makamlara , '
işlerin iyi olacağı ve ülkeninkötüye gittiği' şeklinde haber
yayanlar,
neticedeetkili güçleri harekete geçirecek ortamı da hazırlayarak
ülkeyikurtarma çabalarına girmelerine sebep olmuşlardır. Bu
olayın
artık tekrarlanmaması içinteşkilatın gerçek anlamda sivilleşmesi
gerekmektedir.
Bugün personeladededi 4400 civarında olan teşkilatın yüzde
4.5'u

muvazzaf subay ve assubay olmasına rağmen, yönetim kademelerinde bulunan
subay - assubay ve emeklisubay assubay oranı yüzde 35'in üzerindedir.
Normalindeyönetim kademesindeki oranları da yüzde 5 ila 10 arasında
olmalıdır.
Teşkilatın bugünkü yapısı mutlaka değiştirilmeli ve yeniyapılanmaya
gidilmelidir. Bu da ancakkonuları bilen , personeli tanıyan , zaman
geçirmeden icraata geçebilecek teşkilattan yetişmişbir müsteşarla
mümkün olabilir.
Bugün adı geçen adaylardan
Emekli Orgeneral Burhanettin Bigalı:
1981-1986 yıllarında 5 yıl müsteşarlık yapmıştır.
12 Eylül'ünBayrak Harekatı yazanlarından olduğunu kendisi
söylemiştir. Kenan Evren'in desteklediği ve 3 yıluzatmayla orgeneral
yaptığı kişidir. Sayın Özal'ınBaşbakanlığında işbirliği yapmıştır.
Sempatisini kazanmıştır. Emekli daire başkanıHiram Abas'ın teşkilata
alınması için sayın Turgut Özal ve Kenan Evren'inempozeleri ile müsteşar
yardımcısı olarak atanmasını teklif etmiştir. Bütün olumsuzlukları
kendisineanlatıldığı halde, rütbesi uğruna karşı çıkmamıştır. Kendisini
tanıyanlarca gayet olumsuz nitelenmektedir.
Kendisini kullanmalarıve teşkilatın başkanlar kademesini elde etmek için
teşkilat içindenbazı asker kökenli ve sivil personelce atanması tasvip
görmektedir. Bu suretle bugünküstatüko muhafaza edilecek, müsteşar
Teoman Koman 'ın kurduğu düzendevam ettirilecektir. Ölüm korkusu içinde

teşkilatı sığınma yeri olarak gören bu kişinin teşkilatı geliştirici yönde
bir atılım yapması damümkün görülmemektedir.
Müsteşar olarak atanması düşünülebilecek, teşkilat içindenyetişmiş iki
kişi bulunmaktadır.
Emekli Başkan Nuri Gündeş:
1986 yılında prensip meselesinden emekliliğini istemiştir.(Bu tarihte
Hiram Abas MİT'e dönmüştür: Yazarın notu) Teşkilattaki hizmeti 23 yıldır.
Harp Okulu mezunu olup binbaşılıktan ayrılmıştır. Teşkilatta iç
istihbarat, dış istihbarat, personel konularındaçalışmıştır. Yurtdışı
görevinde bulunmuştur. Fransızca bilir.
Bilgili, çalışkan, halen dinamik ve mesleki bakımdan çok yeteneklidir.
Namusludur ve işkenceyle ilgili olmamıştır. Kendisi hakkında ortaya atılan
olumsuz sözler, geçmişteki rakibi Hiram Abas ve adamlarınıniftirasından
öteye geçmemektedir.Başbakanlık Teftiş kurulu Başkanlığının hazırladığı
MİT raporu soruşturma dosyasındabu husus yer almaktadır. Bu dosyanın
tetkikinde yarar vardır. Teşkilatta müsteşarın görev süresi68 yaşına
kadardır. 66 yaşında olmasına rağmenbu geçiş döneminde Nuri Gündeş'in
müsteşar olarak 2 yıl görevyapmasında büyük yarar bulunmaktadır.
Yeni Başkan Yardımcısı E. Taner:
SBF mezunu olup, 1966 yılından bugüne teşiklatta çalışmaktadır. Bilgili ve
çalışkan olup yalnız iç istihbarat konularındaçalışmış uzman bir
kişidir. Nuri Gündeş'in atanmaması halinde, müsteşarlık için alternatif

olacak en uygun personeldir. Teşkilat dışından atanacak başka bir kişi,
teşkilata adapte olup, uygun bir icraatabaşlaması ve istihbaratın
güçlendirilmesiiçin en az 3 yıl geçecektir. Bugün bu zamanın geçmesine
ne teşkilatın ne de devletin tahammülü olmadığı kanaati hakimdir.
Müsteşar teşkilattan ayrılmasına çok az bir zaman kalmasına rağmen 1992
yılıterfi ve atama listelerini 4 Ağustos 1992 tarihinde çok gecikmeli
yayınlayarak, teşkilattabüyük bir çalkalanmaya sebep olmuştur. Yapılan
pek çokhaksız terfi ve tayin büyük huzursuzluk yaratmıştır. Ayrıca yeni
gelecek müsteşarın yapacağı atılım icraatını da önleyici mahiyette
olmuştur. Eski müsteşarca başkanlık seviyesi içinteklif edilen
atamalarınyapılmasında acele edilmemelidir. Özellikle bunlardan 5
kişi(Vedat D, Dursun Ö, Tarı B, Galip T, İlhami Ü.) müsteşar ileaynı
görüşüpaylaşan kişiler olup, başkanlıkları doldurarak müsteşarın
ayrılışından sonra, askerlerin izlediği MİT politikasını devam ettirecek
ve statükoya bağlı en uygun kişilerdir."

KOLTUK KAVGASINI HARİCİYE KAZANDI

Bu koltuk kavgasında Teoman Koman 'ın içerden Müsteşar olmalarını
sağlamaya çalıştığı Emre Taner ile Ertuğrul Güven birbirleriylekavgada
öylesine acımasızca davranırlar ki ortayaher ikisini de bu göreve
getirmemek için yeterlinedenler çıkmış olur. Sonuçta tartışmalar
sırasında koltuğa bir dışişleri mensubu olan Sönmez Köksal oturur.
Oturduktan sonra da bu iki sivil yardımcıyı görevinden uzaklaştırıp

yurtdışı görevlere gönderir. Bunlardan birisi Azarbeycan'da adı darbe
iddialarına karıştığı için Haydar Aliyev'in bastırmaları sonucu,
Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in ısrarı üzerine, önce Türkiye'ye
getirilir, daha sonra da emekliye ayrılır. Bu kişi Ertuğrul Güven'dir.
Ertuğrul Güven 'in bu tür bir darbe girişiminde rol alırken Türkiye'deki
belirli güç merkezlerinin dışında hareket etmesi mümkün değildir. MİT
içindeki düzeni çok çok iyi bilecektecrübe ve bilgide olan Ertuğrul
Güven'in, teşkilat içindeki veya Türkiye'de en etken yerlerdeki bazı
çevrelerinhaberi olmadan böyle bir girişimde bulunması da mümkün
değildir. Ama sonuçta o ve beraberindeki MİT elemanlarıbu işten zararlı
çıkmışlardır.
MİT kurum içi bir genelgeyle Ertuğrul Güven ile mensuplarının konuşmasına
yasakgetirmiştir. Bir zamanlar MİT'in en tepedeki iki adamından biri
olan Ertuğrul Güven böyleceonca yılın sonunda kaybedip, çekilmek
durumunda kalmıştır.
Diğer yurtdışı görevli olan Emre Taner ise gizli servisin en tepesinden
indiği, görevinde direnmeye ve iş çıkarmaya çalışmaktadır. Sönmez Köksal
dış görevler kanalıylabu iki potansiyel rakibini de Türkiye'nin uzağına,
hem de zorlu ülkelerde mücadelelerin tam ortasına atarak, rahat nefes
almıştır. Bu sırada da kendi kadrolaşmasını gerçekleştirmiştir. Dışişleri

Bakanlığı'ndan kendisine rakip olarak gelişen adlarla da mücadele
etmiştir. Halen bu mücadele sürmektedir. Ancak adları ya da görevleri ne
olursa olsun MİT'i bundan sonra bekleyen tehlike, asker hiyerarşisinden
kurtulurken, en az onlar kadar köklü ve kendilerine özgü kuralları olan
hariciyecilerin lider sultası altına girmek olsa gerektir. MİT'in başına
kendi içinden bir meslek mensubunu getirmekyapılacak en önemli işlerden
birisi olsa gerektir.

Dünya'dagizli servislerde asker-sivil ve liderin kim olacağı çekişmeleri
hep yaşanmaktadır. Batılı ülkelerde de aynısorunlar vardır. Ama orada
bu sorunlar idari nedenlerden çıkmaktadır. Türkiye'dekigibi rejimin
temel etkileşimleri arasında bulunmamaktadır. İstihbarat değişen dünya
gerçekleri gözönüne alınarak yeniden yapılandırılırken özellikle
demokratik istihbarat yapılanmalarında başkanlar sivillerden
seçilmektedir. Örneğin Amerika 'da istihbarat içindeaskeri ağırlık
bulunmasına karşın istihbarat piramidinin en başındaki kişi sivil
olmaktadır. Bu kişi istihbarat örgütünün içinden gelebileceği gibi,
dışardan da atanabilmekte ama belli özellikleri bünyesindetoplamış
olmasına önem verilmektedir.

Bunlar arasında istihbarat işinikavrayabilme özelliği en önemlisidir.

Örneğin İngiltere' de Türkiye'de olduğu gibi bir gizli servis-polis
çekişmesi yaşanmaktadır. Bu nedenle zaman zaman bu iki birim arasındaki
çatışmalar ön plana çıkmaktadır. Türkiye'de olduğu gibi bazı polis

şeflerinin gizli servisin başınagetirileceği yolundaki haberler uzun
zaman tartışılmıştır. Ancak atamagizli servisin içinden yapılmıştır.
Almanya'da gizli servisin başına dışardan kişiler atanmaktadır. Helmut
Kohl gizli servisi rakip partiden bir milletvekiline emanet etmiştir.
Çünkü gizli servis olayıpartiler üstü bir kavramdır. Rusya'da gizli
servislerin başına mutlaka servisin içinden birisi atanır.
CIA'nın başına çoğunlukla içerden yetişmiş veya dışardan istihbarat
faaliyetlerine karışmış veya onları incelemiş uzmanlığı olan kişilerin
örgütün başına gelmesine önem verilir. CIA dışındaki diğer haber alma
örgütlerinin başınaiçerden bir uzman atanmaktadır.FBI ile CIA arasındaki
kavgalar bitmek bilmediği gibi FBI, CIA ve polis arasındaki kavgalarda
dinmeden devam eder. Ama aradaki koordinasyonun mükemmelliği de göz
doldurmaktadır.
Bu sivil veya asker olsun değişmez. Yetenekleriyle sivirilen kişi lider
olur. Hemen bütün gizli servislerde lider seçimi çok ama çok önemlidir ve
büyük gürültüler koparır. Çünkü gizli servisin patronunun kimliği
yapılacak işin niteliğini doğrudan etkilemektedir. Çünkü gizli servislerde
liderlerin etkinliği tartışmasız olmaktadır.

POLİS MİT KAVGASI

Türkiye'dediğer ülkelerde olduğu gibi polis ile istihbarat servisi
arasındaki kavgalar hiç bitmemektedir. Polis istihbaratının eleman ve
teknik açıdan stratejik istihbarat amacıyla oluşturulan MİT ileyarışmak

veya onun alanından bilgi toplamak gibi bir özel gayretinin bulunduğu
ortadadır.
Örneğin SHP' (sonradan CHP) nin 1994 yılı Sosyalis Enternasyonal
Toplantısı için Ankara'ya çağırdığı bir delege, toplantı salonunda polis
istihbaratının dinleme aletlerini bulmuş ve olay bir skandala dönüşmüştür.
Bu toplantının emniyet istihbaratını ilgilendiren yönü yasal çerçevede
bulunmamaktadır.Aynı toplantı MİT tarafından dinlenmiş ve kayıtlara
geçirilmiştir. Peki buna ihtiyaç var mıdır? Bu bir başka ülkede olsa,
örneğin İngiltere, Amerika ya da Almanya ne olurdu? Bu dünyanın her
yerinde bir skandaldır ve sorumlularının hesap vermesi istenir. Ama bizde
küçük gazete haberleri olarak kalmaktadır . Olayın iki yönü vardır.
Birincisi toplantı yasal ve legal midir? Toplantının ev sahipliğini yapan
CHPiktidar ortağıdır. Ama yasalar çiğnenerek toplantısı dinlenmektedir.
Bu skandalın hesabı demokratik ülkelerde zor verilir.
İkinci olay ise madem bu yapılmıştırelinize, yüzünüze bulaştırmanın ,
başarısız olmanın hesabını kim verecektir? Bunu yapan polis istihbaratının
amacı nedir? MİT ile boy ölçüşmek ise tablo ortadadır. Arada bu tür
olayların izlenmesi ve dinlenmesinde kullanılan teknik ve elemandan,
geleneneklere kadar uzanan bir büyükfark bulunmaktadır. Bu iki kusurun

kapatılması için Türk gizli servislerinin yasalar çerçevesinde çalışmalar
yapmasının sağlanması gerekmektedir. Bir de emniyet istihbaratın eleman ve
teknik olanak durumunun acilen takviyesi şarttır. Çünkü dünya böylesi
acemilikleri ve kuraldışılıkları her zaman sineye çeken, geçmiş yıllardan
farklı dönmektedir. Olay sırasında görülmüştür ki sürekli çatışma
halindeki iki teşkilatın; MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bir
koordinasyon içinde birbirleriyle ilgili yetki, görev ve sorumluluk
alanlarının belirlenmesi şarttır.

Böyle olmaması durumunda yaşanılacak şeyler Türk istihbarat servislerini
2000 li yıllara taşımaktan uzak olacaktır. MİT bütün istihbarat
birimlerinin koordinasyonundan sorumlu olmalıdır.

TÜRK İSTİHBARATINDA AFFEDİLMEZ HATA:
KOORDİNASYONSUZLUK

Bu anlamda halen yasada ve fiilen uygulamada bulunmasına karşın işlerlik
kazandırılmayan Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu'nun çalışmalarına
önem verilmeli ve bu kurul çalıştırılmalıdır. Bu, istihbarattaki en büyük
açık olan koordinasyonsuzluğu ortadan kaldıracak bir yapı olarak
gözükmektedir. İstihbarattaMİT'in merkezi yapı olarak öne çıkmasının
nedeni istihbarat geleneğini, uygun elemanları ve teknik yapıyı bünyesi
altında bulundurmasıdır. Bu ve benzeri özellileri MİT'i servisler içinde
öne çıkarmaktadır. Polis istihbarat biriminin oluşumu vegörev alanı
yeniden belirlendiğindesorunlar ortadan kalkacak ve karşılıklı
didişmenin yeriniyardımlaşma alacaktır. Bireylerin kapris ve

hırslarından, çatışmalarından uzak bir yapılanmakaçınılmaz olmalıdır.

Buralara atanacak yöneticiler arasında çatışmaların olmamasına dikkat
göstermek de siyasi iradenin görevi olmalıdır.

Örneğin PKK terörü ilesilahlı , fiili mücadelede bulunması gereken birim
polis teşkilatıdır. Bununla ilgili devlet çapında istihbaratı, özellikle
dış istihbaratı getirecek olanlar ise yasasında da belirtildiği üzere
MİT'dir. Çünkü MİT devlet istihbaratı yapar. Hem de iç ve dış olmak üzere.

Peki polis ne yapmaktadır. Polis MİT ile yarışmamalı, istihbaratını
polisiye olayların seyrine göre şekillendirmelidir. Hırsızlıktan,
uyuşturucuya, sokak çetelerinden, cinayete aklınıza gelecek her türde
suçta polis örgütlenmeli ve etkin olmalıdır. Emniyet istihbaratı, MİT gibi
çalışmaya , onun gibi raporlar düzenlemeye çaba göstermektedir. Hatadır.

Nasıl mı?

POLİS'İN MİT'E NİSPET RAPORUNDA YELTSİN'İN ALKOLİKLİĞİ NEDEN YERALIYOR:

BUNUN KÜRT SORUNU ÜZERİNE ETKİSİ NEDİR?

Gelin Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi'nin hazırladığı çok
önemli bir raporu birlikte okuyup görelim :

"02.04.1993
Ankara

KÜRT SORUNU YENİ BİR DÖNEMECE GİRERKEN...

Ülkemizin de içerisinde bulunduğu yeraltı ve yerüstü kaynakları bakımından
oldukça zengin olan Ortadoğu bölgesinin, bu alanın geçmişten günümüze

kadar hakimiyet ve çıkar çatışmalarının odak noktası haline gelmesine
sebep olduğu bilinmektedir.
Bölge üzerinde, daha fazla çıkar elde etmek amacıyla "Kürt Sorunu"nu bir
koz olarak kullanan ülkelerin, özellikle son yüzyıl içerisinde Kürt
insanını vesile ederek bölgedeki devletlerin başına çorap örmeye
yeltendikleri ve bu stratejilerinde de başarılı oldukları görülmüştür.
Kürtçülük, zaman içerisinde dış dayatmalar ve kendi iç şartlarına uygun
olarak farklı stratejilerin bir parçası olarak değişik taktikler ile
ortaya çıkmıştır. 1900'lü yılların başındaki dernekçilik ve fikirsel
oluşumlar ile 1920-40 arasındaki isyanlar, değişik gayelere hizmet etmiş
ve farklı taktikler kullanmışlardır. Keza, 1960-80 arası kürtçü
faaliyetlerin emrinde oldukları stratejiler ve uyguladıkları taktikler
farklılık arzetmektedir. 1980 sonrasından yakın döneme kadar Kürtçülük,
geçmiş dönemlere göre ayrı bir seyir izlemiştir. Tüm dış etkenlere rağmen
Kürt sorununun gelişiminde ve bugünkü halini almasında kendi iç
dinamiklerinin de rolünü inkar etmemek gerekir.
Son yıllarda, çeşitli batı ülkelerinin de destek ve yönlendirmesiyle
uluslararası platformlarda meşrulaştırılmaya çalışılan kürt sorununun,
yeni strateji ve taktiklerle birlikte ortaya çıktığı ve yeni bir oluşumun
altyapısının hazırlandığı müşahade edilmektedir. Nitekim; Mart 1993 ayının
ortalarında PKK ateşkesi ve Abdullah ÖCALAN ile PSK lideri Kemal BURKAY'ın
Lübnan'da imzaladıkları "Anlaşma Protokolü" bu oluşumun pratik

sonuçlarındandır.
17 Mart 1993 tarihinde terör örgütü PKK lideri Abdullah
ÖCALAN'ın; önce
ABD istihbarat servisleriyle yakın ilişkide olan KYB lideri Celal
TALABANİ
ile birlikte Lübnan'da yaptığı basın toplantısında PKK'nın silahlı
mücadeleyi bırakacağını ve bundan böyle siyasi platformdaki
faaliyetlerine
ağırlık vereceklerini açıklaması, bilahare Avrupa ülkeleri
istihbarat
servisleriyle bağlantısı bulunan PSK (Kürdistan Sosyalist Partisi)
lideri
Kemal BURKAY ile bir protokol imzalaması "Kürt Sorunu"nu yeni
bir dönemece
getirmiştir.
PKK-PSK Protokolü incelendiğinde;
1-"Kürdistan'ın AYNI ve DEĞİŞİK parçalarından yurtsever
örgütler
birbirlerinin varlığına saygı gösterecek" denilerek, yıllardan beri
birbiriyle sürtüşme içerisinde olan bu örgütler, bundan sonra
Kürdistan
olarak adlandırdıkları bölgenin her parçasında tek bir stratejinin
parçaları gibi hareket edeceklerini kabul etmişlerdir. Çünkü
geçmişte
Sovyet, Avrupa ve ABD yanlısı örgütler bulunmakta iken,
Sovyetler
Birliği'nin dağılmasından sonra ABD ve Avrupa anlaştıklarına
göre,
örgütlerin de birleştirilmesinde bir sakınca görülmediği ortaya
çıkmaktadır.
2-"PKK ve PSK, Kuzey Kürdistan yurtsever örgütleri ile
aralarındaki
ilişkilerin iyileştirilmesi ve giderek ortak bir cephenin
oluşturulması
için çaba göstermelidir" maddesi Türkiye'deki kürtçü unsurların
önümüzdeki
dönemdeki muhtemel hareket tarzını ortaya koymaktadır.

3-"Kürt ulusu da her onurlu ulus gibi özgür yaşama, kendi geleceğiyle
ilgili olarak serbestçe karar verme, zulüm ve baskıya karşı direnme
hakkına sahiptir." Bu maddeye ise, her iki örgütün yeni bir oluşum
durumunda kolayca tavır değişikligine gidebilecekleri yönünde bir anlam
yüklendiği anlaşılmaktadır.
Bu üç maddeye ek olarak esas itibarıyla her iki örgütün Türkiye
Cumhuriyeti'nden neler taleb ettigi (9) maddede sıralanmıştır. Sözkonusu
taleplerde dile getirilen hususların, hepsinin, çok değil bir ay öncesine
kadar PKK tarafından şiddetle eleştirilen reformist-teslimiyetçi (!)
istekler olduğu dikkat çekicidir. "Genel Af', "Kürtçe Eğitim", "Kürtçe
basın-yayın" gibi istekleri bir tarafa bırakalım, "Federasyon" kelimesi
dahi, PKK yönetimince geçmişte ihanet ile eş anlamlı olarak
kullanılmaktaydı.

Stratejileri, taktik ve gayeleri itibariyla birbirinden oldukça farklılık
arzeden, geçmişten günümüze birbirleriyle sürekli çatışma halinde bulunan
ve birbirlerine kanlı-bıçaklı düşman görünümünü veren PKK ve PSK'nın
biraraya gelerek, bir anlaşma protokolü imzalamaları devletimiz açısından
oldukça dikkat çekici ve sağlıklı tahlil edilmesi gereken bir durumdur.
PKK-PSK anlaşmasını, yeni dönemin özellikleri ve oluşumlarının ihtiyaçları
çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir.
Bu anlaşmanın niçin gündeme geldiği, hangi iç ve dış etkenlerin
dayatmasıyla yapıldığı, hangi stratejinin bir parçası olduğu, bu anlaşma

sonrasında Kürtçü örgütlerin ne gibi mücadele taktikleri ortaya
koyabileceği gibi hususlara akılcı ve tutarlı cevaplar verilmeden sağlıklı
bir değerlendirme yapılması imkansız görülmektedir.

Ayrıca, bu anlaşmanın;

-Teorik temeli var mıdır?

-Pratikte yaşama şansı nedir?

-Atılan adımlar yeni kazanımlar sağlayabilecek mi?

-İç ve dış etkileri neler olmuştur? Sorularına sağlıklı cevaplar
verildiğinde anlaşmanın muhteviyatını ve arka plandaki hedeflerini çözmek
kabil olacaktır.

Günümüzde, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Körfez krizi sonrasında
Kuzey Irak'ta meydana gelen gelişmeler Kürt sorununun değişik boyutlarda
karşımıza çıkmasına yol açmıştır.

SSCB'nin dağılmasından sonra, "Yeni Dünya Düzeni"ne entegre olma
doğrultusunda Rusya'da gerçekleştirilmek istenen köklü reformlar, ekonomik
altyapısı oluşturulamamış sistem ile bu yapısal degişikliğe hazır olmayan
halk arasında birtakım huzursuzluklar baş göstermesine neden olmuş ve
ileriye dönük planlar sağlıklı bir şekilde uygulamaya konulamamıştır.

Diğer yandan, Rusya'daki reformların yerleştirilmesi için milyarlarca
dolar sarfeden sanayileşmiş batılı ülkeler gerekli kaynak aktarımını
yapmakta tereddüt içerisine girmişlerdir. Bu kaynaklar olmadan da Rusya'da
reformların başarıya ulaşma şansı yok gibidir.

Batılı ülkelerce, bugüne kadar yapılan yardımlarla Rusya'nın "Yeni Dünya
Düzeni"nin bir parçası olarak düzlüğe çıkması bir hayli uzak

görülmektedir. "Yeni Dünya Düzeni"nin sahibi ve dünya jandarmalığına
soyunan ABD başta olmak üzere, sanayileşmiş batılı ülkelerden Rusya'ya
yapılan kaynak aktarımı ya devam edecek, yada Rusya'daki muhafazakar kesim
olarak bilinen eski komünistler yeniden ön plana çıkarak, "Yeni Dünya
Düzeni"ne geçişte meydana gelen çelişkileri ve zorlukları istismar etmek
suretiyle yeniden güçleneceklerdir. Komünistlerin yeniden ön plana çıkarak
güçlenmeleri ise, bugüne kadar sarfedilen çabaların tümden boşa çıkması
demektir.

Alkolik olmasına rağmen alternatifi olmadığı vechile, batı tarafından
desteklenmek zorunda kalman Yeltsin'in, aldığı bütün yardımlara rağmen
mevcut durumu toparlayacak güçte olmadığı bilinmektedir. Bu durum, böyle
devam ettiği müddetçe Azerbaycan'ın haricindeki Bağımsız Devletler
Topluluğu'na mensup ülkelerin, lider ve yöneticilerinin eski
komünistlerden olmaları ve bu devletlerin ekonomik problemlerinin Rusya
Cumhuriyeti'nden daha da ağır şartlara haizliği, yeni bir kömünist
SSCB'nin oluşması için potansiyel teşkil etmektedir.

Neticede, "Yeni Dünya Düzeni"ne entegre olmamış bir Rusya'nın
Balkanlar'dan Kafkaslar'a, Doğu Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar bir yığın
probleme sebep olacağı ve bu problemlerin batılı ülkelere pahalıya mal
olacağı diger bir gerçektir.

Ayrıca ABD, Bosna Hersek olayında da bir ikilemle karşı karşıyadır. Bosna

Hersek'in dünya düzeninin gerektirdiği yöntemler çerçevesinde çözülmesi,
Sırp tezine sıcak bakan Rusya'yı gücendirmekte, Rusları tatmin edecek bir
tavir ise "Yeni Dünya Düzeni" doğrultusunda Ortadoğu, Balkanlar ve
Kafkasya'da yeni bir misyon yüklenilen Türkiye'yi zor durumda
bırakmaktadır. Bosna Hersek meselesinin çözülmesinde en büyük güçlük
sallantıdaki Yeltsin yönetimi ile "Yeni Dünya Düzeni" içinde Türkiye'ye
atfedilen rolde yatmaktadır.

Öte yandan, Sovyetler Birliği'nin dağılmasını müteakip, Asya'daki Türki
Cumhuriyetlerle ilgili çeşitli misyonları yüklenme durumuyla karşı karşıya
gelen Türkiye'nin, beklenen rolü oynaması için istikrarlı bir yapıya sahip
olması gerekmektedir.

Türkiye'nin yalnızca belirtilen hususlarda değil, aynı zamanda Ortadoğu'da
ABD ile çatişmak ve etki alanını Tacikistan'dan Suriye'ye, Afganistan'dan
Pakistan'a kadar genişletmek isteyen İran'ı da dengelemesi istenmektedir.

Fakat bilindiği gibi, özellikle son 10 yıldır muhatap olduğu bölücü terör
Türkiye'yi içte ekonomik ve siyasi istikrarsızlığa iterken dışta da
komşuları karşısında güçsüz duruma düşürdügü veçhile, Türkiye'nin
Ortadoğu, Kafkasya ve Balkanlar'da "Yeni Dünya Düzeni"nin kendisinden
beklediği rolleri oynayabilmesi mümkün görülmemektedir.

Bütün bu gelişmeler Kafkasya, Balkanlar ve Ortadoğu üçgeninde yer alan
Türkiye'nin önemini ziyadesiyle arttırmakta ve önümüzdeki dönemde

Türkiye'nin mutlaka bir istikrar adası haline gelmesini zorunlu kılmakla
birlikte, Türkiye'nin tarihten gelen mirasına sahip çıkarak gerek
Balkanlar'da, gerekse Kafkasya ve Ortadogu'da bölgesel bir süper güç
durumuna yükselmesi ihtimali de batılı güçlerce hiç arzu edilmeyen bir
durumdur.
İşte bu gelişmeler muvacehesinde;
Ortadoğu'da "Yeni Dünya Düzeni"ni kurumlaştırmak isteyen güçlerce, bir
köprübaşı vazifesi görmek üzere düşünülen Kuzey Irak'taki Kürt oluşumunun,
Saddam rejimine alternatif olarak değil, gerektiğinde batının bölgedeki
çıkarlarına muhalefet edebilecek ülkelere (başta Türkiye) karşı önemli bir
koz olmak üzere son derece kontrollü ve amacına uygun kullanılmasının
hedeflendiği değerlendirilmektedir.
Dolayısıyla, PKK'nın Kuzey Irak'ı basamak olarak kullanmasına müsaade
edilmeyip, Kuzey Irak'taki etkin kürt örgütleriyle uzlaştırılarak, bu
oluşumun Türkiye kesimindeki uzantısını PSK gibi esas itibariyle siyasi
mücadeleyi benimsemiş bir örgütün ittifakıyla, tamamlayıcı bir misyon yükl
enmesi öngörülmektedir.
PKK 1992 yılı içerisinde almış olduğu ağır darbeler neticesinde, içerisine
girdiği askeri ve siyasi kriz nedeniyle bu konuda kolaylıkla ikna
edilmiştir. İlk etapta PSK ile ittifaka giren PKK'nın, önümüzdeki dönem
itibarıyla ülkemizde faaliyet gösteren diğer kürtçü unsurlarla da
anlaşmaya varması doğrultusunda emareler görülmektedir.
PKK'nın silahlı terör eylemleri sonucu oluşturulan iç ve dış kamuoyunun

yanısıra, aynı şekilde gelişen ve hazır durumda bekleyen iç ve diş destek
gruplarınca sözde demokratik usuller kullanılarak neticeye varılması
hedeflenmektedir.
Yeni düzenlemede, Kuzey Irak'taki oluşumu destekleyerek koruma altına alan
ABD ve Avrupa'nın, Celal TALABANİ ve Kemal BURKAY'ı devreye sokmak
suretiyle ortak tavır alma cihetine gittikleri değerlendirilmektedir. PKK
ve Abdullah ÖCALAN, ABD ve Avrupa gibi iki büyük süper güçten gelen Kürt
sorununa yeni bir veche verme girişimine, uzun yıllardır kendisine destek
veren Suriye ve İran gibi ülkelere güvenerek karşı çıkamamıştır. Bu
tavrının altında yatan nedenlerin başında, batı ile ilişkilerini bozmak
istemeyen ve üzerindeki terörizme destek veren ülke imajını ortadan
kaldırmayı amaçlayan Suriye'nin, PKK'yı tek başına kontrol altına
almasının imkansızlığı ile İran'ın da batılı güçlerin zaten İslam
Devriminden bu yana giderek artan üzerindeki baskılarına tahammül
edemeyişi gösterilebilir.
Yine, Mart 1993 ayının başında PKK ile Hizbullah örgütleri arasında
sağlanan ateşkesin ise tam bu gelişmeler öncesinde, cereyan eden durumu
farkeden İran'ın Kürt kozunu tamamen batıya kaptırmamak maksadıyla
girişmiş olduğu bir operasyon olarak değerlendirilmesi mümkündür.
Netice itibarıyla Abdullah ÖCALAN'ın, önce Celal TALABANİ ardından da

Kemal BURKAY ile güdümlü ve zorunlu bir anlaşma yapmak zorunda kaldığı
söylenebilir.
Bu değerlendirmelerimize;
-"Yediler" veya "G7" olarak bilinen sanayileşmiş yedi batılı ülkenin son
zirve toplantısında Rusya Cumhuriyeti'ne yapacakları yardımı askıya
almaları,
-Bosna-Hersek'te Rusya ve Türkiye'nin rızasına muhalif olmayacak bir
çözümün acilen gerçekleştirilmesi için ABD'nin yoğun gayretleri,
-Bazı basın organlarına da yansıdığı vechile, ABD Dışişleri Bakanlığınca
yapılan açıklamada "terörist faaliyetlere karşı olmalarına rağmen PKK'nın
silahlı mücadeleyi bırakarak siyasi mücadeleye devam etmesini olumlu
karşıladıklarını ve Kürt Sorunu'nun çözümünde demokratik adımların
atılmasını istedikleri yönünde beyanatları"
-Saddam HÜSEYİN'e alternatif bir lider bulamayan ABD'nin, herşeye rağmen
Saddam'lı bir Irak'ı tercih edebileceğine dair sinyaller vermeye
başlaması,
-Ortadoğu ve Türkiye üzerindeki ABD siyasetini belirlemede etkili olan
"Carnegie Endowment Fondation" Başkanı ve ABD eski Ankara Büyükelçisi
ABROMOWITZ'in önceden planlı, ancak açıklamalara tekabül eden günlere
rastlayan Türkiye ve Kuzey Irak seyahati,
-Güvenlik kuvvetlerimizce hazırlıkları en son aşamaya gelen "Bahar
Operasyonu"nun, teröristleri kökten temizlemese bile, Kuzey Irak

Harekatında olduğu gibi kamuoyu üzerinde oluşturacağı "Güç şov" neticesi,
bölücülüğe temayülü olan kitleleri yılgınlığa dercederek, bölücülügü bir
avuç azinlığın ütopyasından öteye götüremeyecek olmasına rağmen, ABD ve
bazı Avrupa ülkelerinin bölgedeki çıkarlarına ters düşeceği veçhile
gereksiz olduğu imajının yaratılarak, engel olunmak istenmesi hususlarını
mesned olarak gösterilebilir.
Yukarıda arzedilen değerlendirme ve gelişmelerin ise, bu kadar üst üste
gelmesinin tesadüf olarak ele almması mümkün görülememektedir. Görünürde
ve kısa vadede, ülkemizi terör belasından kurtarmaya yönelikmiş gibi
görülen bu plan, ileride ülkemiz aleyhinde büyük açmazları da beraberinde
getirebileceği endişesini uyandırmaktadır.
Bu cümleden olarak;
Günümüzde bir geçiş süreci içerisinde bulunan kürtçü faaliyetlerin, en
azından kısa vadede marjinalleştirilmesi için, eski yapısını terkedip yeni
yapısını henüz oluşturamadığı bu dönemde üzerine ciddiyetle gitmenin uygun
olacağı değerlendirilmektedir.
Bu maksatla ilk etapta; kürtçü unsurların toparlanmasına, manevra
yapmasına ve yeniden yapılanmasına firsat tanınmadan, mutlaka "Bahar
Operasyonu" ile darbelenmesi gerekmektedir.
Bölücü mihrakların elde edebileceği yeni demokratik mevzileri ele
geçirmeden bedef kitleye yönelik olarak, çok yoğun ve sistemli bir şekilde

kültürel ağırlıklı karşı-propaganda faaliyetleri yoğunlaştırılmalı, en
azından sözkonusu mevzilerin denetim altında oluşması sağlanmalıdır.
Almanya haricindeki bazı Avrupa güçleri ve ABD'nce gündemi
belirlendirildiği değerlendirilen bu operasyondan karlı çıkılarak, kürt
sorununun önümüzdeki günlerde ülkemizin başına tekrar problem olarak
çımasına meydan verilmemelidir. Bu meyanda, ülkemizde faaliyet yürüten
bölücü örgütlerin Kuzey Irak kürtleriyle bütünleşmeleri engellenmeli, ülke
içerisindeki üst oluşumları (cepheleşmeler) parçalanmalı ve bu konudaki
tedbirler acilen hayata geçirilmelidir.
Arz."
BU RAPORU YAZMAK İÇİN İSTİHBARATÇI OLMAYA GEREK VAR MI?
Evet , işte size bir rapor. Kendi içinde bir bütünlüğü olmayan, olayların
gelişimini bir köşe yazarı edasıyla yorumlayan, bolca gazete haberine
dayanan bir rapor. Ama bunun adı bir istihbarat raporu. Yazanlar da
istihbaratçılar. Yeltsin'in alkolik olduğu konusunda raporda yeralan bilgi
ise dünya basınından çok sonralarıbu raporda kendine yer buluyor. Neden
bu raporun içinde yeraldığı da anlaşılamayan bu bilgi, emniyet
istihbaratının kime ve nasıl bir nispet içinde bulunduğunu da gözler önüne
sermektedir.
Çünkü yasası ve görevi açısından bu tür istihbarat emniyetin işi değildir.
Yasasına göre emniyet istihbarat ünitesinin görevi " Asayişi sağlamak

üzere ülke seviyesinde istihbarat faaliyetinde bulunmaktır".Bu raporda iç istihbarata ilişkin ne bulunduğu sorusunun yanıtı ise açıktadır. Oysa teröre karşı kişisel yorumlar ve tarihi laf salatalarının dışında, rapora baktığınızda istihbarat adına hiç bir şeyin bulunmadığı ortadadır. Aynı sorun MİT için de geçerlidir.

Sonuçtaistihbarat öğrenilmesi, çözülmesi gereken bir bilmece olarak karşımızda durmaktadır. Burada yapılması gereken şey eksikleri saptayıp iyi organize olarak akıllı, azimli, bilgili, sabırlı elemanları; teknoloji ile birleştirerek elimizdeki istihbarat birimlerini yenilemek olmalıdır.

Bu alanda yapılması gereken en önemli şey ise istihbarat birimleri arasındaki tartışmaları giderip, koordinasyonu sağlamaktır. Ancak burada polis istihbarat ünitelerinin bazı örgütlerin içine sızmadaki başarılarını da görmezlikten gelmemekte yarar vardır. Bu anlamda işlerini bazı kesimlere karşı iyi yaptıkları ortadadır. Ancak sol örgütlere karşı sağlanan başarı, polis içinde çok iyi bir şekilde örgütlendikleri bilinen radikal dinciler ile Türkiye'nin başına bela olan ülkücü mafya gruplarına karşı sağlanamamaktadır.Buna dayetki ve sorumluluk alanlarının dışında çalışma isteğinin yolaçtığı bir gerçektir. Bir de uygulanan eleman politikasının etkisi tartışılmazdır. Türkiye güvenlik birimlerindeki siyasi kadrolaşmaların acısını çokça çekmektedir.

Bu nedenle profesyonelleşilemememekte, kişi ve grupların baskısı altında

kalınmaktadır.
DEMİREL, ÇİLLER KAVGASININ SONUCU: GÜÇ, KÖKSAL'IN
MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın göreve başladıktan sonraki zamanları çokça
Başbakan Tansu Çiller ile bir denge oyunu oynamakla geçmiştir.Köksal
kendisini görevden almak isteyen Çiller'e karşı Cumhurbaşkanı Süleyman
Demirel'den aldığı destek ve medyadaki geniş atağıyla direnebilmiştir. Bu
aşamadakiilk icraatlar Sönmez Köksal'ın makamına sağlam oturmasına
yönelik iç düzenlemelerle dikkat çekmektedir. Bununla askerlerin teşkilat
içindekietkinlik ve personel düzeyleri aşağıya çekilmiş bulunmaktadır.
Teşkilat içinde asker personel oranı yüzde 2.5 lara, yönetim
kademelerindeki etkinlikleri ise yüzde 10 lara çekilmiştir. Genelkurmay
Başkanlığı ile yapılan protokollere görebu oranlar 2000 yılında hemen
hemen sıfırlanmış olacak. Ancak burada asker kökenli bazı uzmanların
düşünülmeden yapılan planlamalar sonucu MİT dışında kalmasından
kaynaklanan sıkıntıların da bugünlerden hissedilmeye başlandığı uzmanlarca
aktarılmaktadır.Ayrıca Köksal kendisine rakip olarak görülen bazı sivil
yöneticileri de MİT içinden dış görevlere göndererek uzaklaştırmıştır.
Ancak gelen yeni kadronun MİT içinden ve sivil unsurlardan seçilmesi
önemlisayılmaktadır. Bu dönem içinde MİT bünyesinde halkın ve devlet
yönetiminin isteklerine yanıt verecek bazı operasyonel düzenlemelere de

gidildiği belirtilmektedir.

APO ŞAM'DAN GETİRİLEBİLECEK Mİ?

Yeni düzenlemelerin bir kısmında halk ve yöneticilerin" MİT neden Apo'yu
Şam'dan getiremiyor" eleştirileri etkili olmuştur. Bu yeni anlayış ve
oluşturulan birim İsrail gizli servisi MOSSAD ajanlarının geçirildiği
türden bir askerieğitimden geçirilmekte ve bu tür operasyonlara hazır
hale getirilmektedir. 1995 yılına kadar MİT içindeAPO'yu Şam'dan veya
dünyanın herhangi bir yerinden alıp getirecek düzeydeeylem yapabilecek
birkadro bulunmamıştır. MİT'in oluşumu daha çok " stratejik-analitik"
istihbarat faaliyetleri üzerinedir. Ancak özellikle PKK terörünün
yarattığı baskı ve diğer istihbarat birimlerinin teşebbüslerine rağmen bu
tür konularda başarı sağlayamaması, MİT içinde böyle bir eğitimi de
zorunlu kılmış durumdadır. Yani 1996 veya en geç 1998yılında APO veya
başka bir hedefe yönelik MOSSAD türü askeri bir operasyonda MİT'in
kullanacağı elemanın yetişmiş olacağı ifade edilmektedir.

Örneğin MİT beşinci kongresini Kuzey Irak'da toplayan PKK'nın bu kongreyi
yaptığı salonun askeri timler tarafından basılmasını ve buradaki lider
kadronun ele geçirilmesinin yararını askeri kaynaklara aktarmıştır. Ancak
askeri kaynakların bu tür bir eylemi gerçekleştirecek yeterli elemana
sahip olmadıklarını belirttikleri ifade edilmektedir. Bu baskın yapılammış

ama sonrasında Milli Güvenlik Kurulu'nun aldığı bir karar ile 35 bin
kişilik bir asker gücüyle Kuzey Irak' da Çelik Harekatı başlatılmıştır. Bu
harekatın başlamasından da ne MİT, ne Dışişleri ne de Bakanlar Kurulu
haberdar olmuştur. Çünkü " Çok Gizlidir " yapılanlar. Oysabölgeye asker
sevkiyatı dahil,harekatın olası başlama günü dahi yerli ve yabancı
basında haber konusu yaplımıştır.

ÇEKİÇ GÜÇ NEDEN GİTMEM DİYOR

Burada yeri gelmişken istihbarat için yaşamsal önemde olan dış politika ve
uluslararası ilişkiler bakımından Türkiye'nin nasılkuşatıldığının da bir
örneğinisergilemekte yarar bulunmaktadır. Türkiye Körfez krizinin
ardından yaşanan ortamda Kuzey Irak konusundaÇekiç Güç adlı çok uluslu
gücün kendi topraklarında konuşlandırılarak Saddam'a gözdağı verimesi
konusunda çok gönüllü davranmıştır. Bu Turgut Özal'ın
Amerika'nın,Türkiye'ye biçtiği yeni rolü kabulü ve isteklerini yerine
getirmesi açısından da çok önemli bir adımdır.

Bugücün bir müddet sonra ne işe yaradığı ise ortaya çıkmıştır. Saddama
gözdağı ve baskı uygulamanın bir aracı olan Çekiç Güç Kuzey Irak'da
oluşturulacak Kürtotonomi bölgesinin temillerini atmıştır. Çekiç Güç
helikopterlerinin aynı zamanda PKK'nın Kuzay Irak'daki kamplarına malzeme
attıkları saptanmıştır. Çekiç Güç ile ilgili olarak dönemin Genelkurmay

Başkanı Doğan Güreş oldukça sert eleştiri ve uyarılarda bulunmuştur. Çekiç
Güç helikopterlerinin bölgedeki PKK kamplarına malzeme atmasının önüne
geçilmesi için Silahlı Kuvvetler bu tür eylemlerde bulunan Çekiç Güç uçak
veya helikopterlerinin düşürüleceğini açıklamıştır. Bütün uçuşlarda Çekiç
Güç uçak ve helikopterlerine Türk subaylarının bindirilmesi zorunlluğu
getirilmiştir. Bu sınırlamalarÇekiç Güç de asker bulunduran ülkelerin
tepsini çekmiştir. Güreş, o dönem yaptığı bir Doğu gezisinde Batman'da
odasında konuştuğu gazetecilere Çekiç Güç'den yakınmış ve bunun
zararlarını anlatmıştır. Ancak Türkiye siyasetçisi, askeri,
istihbaratçısıyla istemediği bu gücü topraklarından çıkarmayı
başaramamaktadır. Çünkü Amerika ve diğer gelişmiş Batalı güçler, buna
karşı ellerindeki her kozu çok ustaca kullanmakta ve hükümeti de,
gözdağıyla etkileyerek Çekiç Güç'ün süresini kendi keyiflerince
uzattırabilmektedirler. Buna karşı bir siyasi otorite de
kullanılamamaktadır.

Şimdi size Çekiç Güç konusunda bir belgeyi sunmak istiyoruz.Belge bu
konuda Türkiye'nin ne keder köşeye sıkışmış durumda olduğunun bir
göstergesidir. Kendi toprağından istemediği, aleyhine çalıştığından emin
olduğubir yabancı askeri misyonu çıkartmak için neler çektiğinin bir
küçük örneğidir.

TÜRKİYE İSTEMİYOR AMA ONLAR İSTİYOR

Büyükelçi Ünal Ünsal Amerika, İngiltere ve Fransa Büyükelçilerine Çekiç

Güç (Provide Comfort) konusundakikaygılarını iletiyor. Aldığı yanıtlar
mı ? ... Gelin hep birlikte okuyalım.
"Sayın Büyükelçi Ünal Ünsal, bugün (30 Aralık), ABD, İngiltere ve Fransa
Büyükelçileriyle ayrı ayrı görüşerek, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin
"Provide Comfort II (PC-II)" Harekatının 30 Haziran 1992 tarihine kadar
uzatılmasına ilişkin 24 Aralık 1991, tarihli kararını resmen duyurmuş ve
bu konudaki örneği ilişik Nota'yı vermiştir. Görüşmelerin özet tutanağı
aşağıda sunulmuştur.
Ünsal, Büyükelçilere, önümüzdeki dönemde, Irak'daki koşulların düzelerek
Provide Comfort harekatının uzatılmasına olan gereksinmenin ortadan
kalkmasını temenni ettiğimizi, ancak, bu gerçekleşmediği takdirde,
Hükümetimizin yeni bir uzatma önerisiyle TBMM'ne gitmesinin güç olacağının
değerlendirildiğini, ayrıca, Siyasi Partilerin de 6 ay sonra tekrar bu
konuyla karşılaşmak istemediklerinin görüldüğünü, bu durumda, Provide
Comfort'un Birleşmiş Milletler veya NATO çerçevesine alınması şeklindeki
bir düzenlemeye gidilmesinin sorunu çözebileceğini düşündüğümüzü, bu
konunun önce ikili düzeyde ele alınmasının uygun olacağını, daha sonra,
danışma mekanizması çerçevesinde görüşülebileceğini ifade etmiştir. Ünsal,
TBMM'nin 24 Aralık 1992 tarihli son uzatma kararında önceki kararlardan
farklı olarak, Hükümete mevzuat çıkarma yetkisinin verildiğini,

Anayasamızın 92. maddesine göre, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası
antlaşmalar uyarınca yapılacak kuvvet konuşlandırmaları için, ayrıca TBMM
izninin alınmasına gerek bulunmadığından, tatminkar bir düzenleme
yapılabildiği takdirde, Hükümetimizce, yeni bir uzatma için, TBMMM'ne
gidilmesine gerek duyulmayabileceğini, ancak, doğal olarak, bu hususta
Şimdiden kesin bir şey söylenemeyeceğini, 6 ay sonraki siyasi koşullara
bağlı olarak, Hükümetimizin konuyu TBMM'ne götürmek isteyebileceğini de
belirtmiştir.

Üç Büyükelçi de, önümüzdeki 6 ay içinde Irak'da şartların düzelmesinin ve
"Provide Comfort"a ihtiyaç bırakmayacak bir durumun ortaya çıkmasının
muhtemel olmadığını ifade etmişlerdir.

ABD BÜYÜKELÇİSİYLE GÖRÜŞME:

ABD Büyükelçisi Richard Barkley, yapılacak danışmaların hangi konuları
kapsayacağını sormuştur. Ünsal, danışmaların, TBMM'nin kararı ışığında
düşünülen yeni düzenleme dahil, bütün konuları içereceğini ifade etmiştir.

Barkley, Körfez Savaşındaki tutumu ışığında, Almanya'nın PC-II'nin NATO
şemsiyesi altına alınmasına nasıl tepki göstereceğini bilemediğini
söylemiştir. Ünsal, iki durumun farklı olduğunu, Körfez savaşında,
İncirlik'in kualisyon kuvvetlerine açılmasının Türkiye'yi tehdit altına
soktuğunu, bu nedenle, talebimiz uyarınca, Almanya'nın çıkardığı

güçlüklere rağmen, AMF'in Türkiye'ye gönderildiğini, bu itibarla, Körfez
Savaşı sırasında NATO'nun olaya müdahil olmasının doğrudan doğruya
tehditle bağlantılı olduğunu ifade etmiştir. Ünsal, büyük ölçüde ABD
katkılarıyla yürütülen PC'nin NATO çerçevesine alınmasına, ABD'nin NATO
içindeki rolünün vurgulanmasını ve NATO'nun uluslararası sorunlarda rol
almasını istemeyen Fransa'nın güçlük çıkarabileceğini; ayrıca, harekat
NATO çerçevesine girdiği takdirde, doğal olarak, bütün müttefiklere söz
hakkı verilmiş olacağını, NATO çerçevesinde bir düzenlemeye gidilmesi
incelenirken bu hususların da gözönünde tutulması gerekeceğini
belirtmiştir. Büyükelçi Barkley, Fransızların göstereceği tepkilerin asla
kestirilemeyeceğini ifade etmiştir.

Büyükelçi Barkley, harekatın uzatılmasından büyük memnuniyet duyduklarını,
bu konudaki güçlüklerin ve yükün ağırlığının Sayın Bakanımızca
üstlenildiğinin bilincinde olduklarını; Meclis toplantısından sonra
kendisini telefonla arayan Sayın Başbakanımızın, kamuoyundaki yanlış
izlenimlerin giderilmesi gerektiğini ifade ettiklerini, kamuoyunu
aydınlatmak için daha aktif faaliyet gösterilmesi gerektiği görüşüne
katıldıklarını, gazeteciler için düzenlenen gezinin başarılı geçtiğini,
belki bu gezilere milletvekillerinin de katılmasının düşünülebileceğini,
herhalükarda, bu alanda Türk tarafının telkinleri uyarınca hareket
edeceklerini kaydetmiştir.

Büyükelçi Barkley, yeni yönetim ile başlayıncaya kadar, fazla bir şey
yapılamayacağını, bununla birlikte, askeri makamların aralarında
görüşebileceklerini, ABD Avrupa Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Oaks'ın
10-12 Ocak'da, Güney Avrupa Müttefik Kuvvetleri Komutanı Oramiral
Boorda'nın da 19 Ocak'da Türkiye'ye geleceğini, anılan ziyaretlerin tüm bu
konuların görüşülmesi için yararlı bir fırsat oluşturacağını söylemiştir.

Siyasi/Askeri İşler Müsteşarı Connell, Genelkurmay Başkanlığı tarafından
yayınlanan "Uygulama Esasları Belgesi"yle ilgili sorunlar bulunduğunu,
bilindiği gibi, Provide Comfort'a katılan güçlere NATO/SOFA'nın
uygulanması gerektiğine
İnandıklarını, buna yer vermeyen bir belgeyi kabul etmelerinin güç
olduğunu söylemiştir. Ünsal, harekat NATO çerçevesine alındığı takdirde,
bu konuda düzenleme yapılmasının da kolaylaşacağını ifade etmiştir.

Connell, PC konusundaki yeni düzenlemenin, 11 Aralık'ta kurulmuş bulunan
danışma mekanizmasında ele alınabileceğini belirtmiştir. Ünsal, belirli
hususlarda, evvela ikili düzeyde bir mutabakata varılmasının yararlı
olacağını ifade etmiştir. ABD Büyükelçisi bu görüşe katılmıştır.

İNGİLİZ BÜYÜKELCİSİYLE GÖRÜSME:

Büyükelçi Peter John Goulden, öngörülen yeni düzenlemenin içeriğini
sormuş,Ünsal, bunun henüz genel bir kavram olduğunu, mevcut sorunların

aşılması için bir çözüm yolu teşkil edebileceğini belirtmiştir. Büyükelçi
Goulden, müttefikler arasında oluşturulan danışma mekanizmasının mümkün
olduğunca kullanılması gerektiğine inandıklarını, önemli bir olay olmasa
bile, düzenli toplantılar yapılarak bilgi alışverişinde bulunulabileceğini
belirtmiştir. Ünsal, bunun yararlı olabileceğini, bu çerçevede, basında
çıkan yanlış haber ve yorumların da ele alınarak, bunların süratle
düzeltilmesi yollarının araştırılabileceğini ifade etmiştir.

Büyükelçi, Genelkurmay Başkanlığının hazırladığı "Operational
Guidelines"ın bazı veçheleri üzerinde mutabakat sağlanamadığının
bilindiğini, dolayısıyla, bu belgenin herkesçe kabul edildiğinin
söylenemeyeceğini, sözkonusu hususlar üzerinde danışmalara gerek
bulunduğunu belirtmiştir.

Büyükelçi bilahare, Meclisde harekata yönelik olarak dile getirilen
eleştiriler ve mevcut yanlış izlenimler konusunda Şunları söylemiştir:

- Kamuoyunda harekat konusunda ifade edilen bazı hususların gerçeği
yansımadığı bilinmektedir.
- Irak'ın toprak bütünlüğününün korunması gereğini vurgulayan bir politika
izlenmesi gerektiğine katılıyoruz.
- Irak'lı Kürtlere bu hususun öneminin söylenmesine devam edilecektir.
- Terörizme karşı kararlı tutumumuz bilinmektedir.
- Danışmaların sürdürülerek, Şimdiye kadar yeterli ölçüde eğilinmemiş
hususların çözüme kavuşturulması önem taşımaktadır.

- Irak'daki gelişmelere ilişkin danışmalara önem veriyoruz. Nitekim,
yapılan her hususta müttefiklerimizi bilgilendiriyoruz. Doğal olarak, bu
konuda Türk tarafının da bize bilgi vermesini arzu ederiz. Örneğin,
Türkiye'nin Kuzey Irak'daki temasları Kürt liderlerle güvenlik
düzenlemeleri konusunda yapılan görüşmelerle ilgili olarak
bilgilendirilmemiz, sizin yaklaşımlarınızı anlamamıza yardımcı olacaktır.
Zaho'da müttefik ülkeler temsilcileri arasında daha yakın bilgi alışverişi
yapılmasından memnuniyet duyarız. Buradaki personelimiz, yapılan temaslar
konusunda münferit raporlar hazırlıyor. Bu raporlar, MCC durum
raporlarında da kullanılıyor. 5-10 Ocak tarihlerinde muhalefetteki İşçi
Partisi liderlerinden Michael Meacher, "Westminster Foundation For
Democracy" adına Kuzey Irak'ı ziyaret edecek. Kendisi, dönüşte Ankara'ya
uğrayarak, temasları hakkında bana da bilgi verecek. Bu bilgileri size de
iletmek isterim.

- Bosna-Hersek konusunda, hiç bir ülke İngiltere ve Fransa kadar çaba
göstermiyor. Yardımın aksamadan sürmesi, güvenli, bölgeler kurulması ve
sözlü tehditler, yaptırım uygulamaları yoluyla Sırplara baskı yapıyoruz."

Ünsal, Meacher'in, Irak'a gitmeden önce, Türkiye için hassasiyet taşıyan
konularda aydınlatılmasının önem taşıdığını ifade etmiş, Goulden, bunun
yapılacağı yanıtını vermiştir. Ünsal, Bosna Hersek konusunda ise, önemli
olanın alınan sonuç olduğunu, saldırıların sürdüğünü, insanların

katledilmesine devam edildiğini belirtmiştir. Büyükelçi Goulden, bu hususu
kabul ettiğini söylemiştir.
Goulden, Bağdat'a Büyükelçi atandığına ilişkin basın haberlerine
değinmiştir. Ünsal, düzelterek, çok yakında Maslahatgüzar göndereceğimizi;
Sayın Başbakanımızın defalarca belirttiği gibi, uluslararası toplumla
birlikte hareket etmek yönündeki politikamızın sürdüğünü, her vesile ile
Irak'a BM kararlarını uygulaması gerektiğinin anlatıldığını, öte yandan,
Türkiye'nin durumunun diğer müttefiklerden farklı olduğunu, Irak'ın komşu
bir ülke olduğunu, bu itibarla, Türkiye'nin Irak'da olup biten hakkında
ilk elden bilgi almasının ve mümkün olduğunca Irak yönetimini etkilemeye
çaba harcayabilecek bir konumda bulunmasının önem taşıdığını belirtmiştir.
Büyükelçi Goulden, bu konuda bazı riskler olabileceğini, Saddam Hüseyin'e,
ABD yönetimini sınadığı, sorunlar çıkardığı, Türk kamyonlarının
bombalandığı bir dönemde, yanlış bir mesaj verilebileceğini söylemiştir.
Ünsal, Irak'a yanlış bir mesaj verilmeyeceğini, Türkiye'nin tutumunu
yumuşattığı konusunda bir izlenime kapılmamasının sağlanacağını ifade
etmiştir. Goulden, bu beyan karşısında memnuniyetini dile getirmiş ve
Maslahatgüzarımızın gidiş tarihi belirlendiğinde, Koalisyon ülkelerine
bilgi verilmesinden müteşekkir kalacaklarını kaydetmiştir.
FRANSA BÜYÜKELÇİSİYLE GÖRÜŞME:
Fransa Büyükelçisi François Dopffer,Ünsal'ın açıklamaları konusunda,

hemen bir yorumda bulunamayacağını, bu hususları Paris'deki diplomatik ve
askeri makamlara ileteceğini belirtmiştir. Büyükelçinin, düşünülen yeni
düzenleme bakımından sadece BM veya NATO çerçevesinin mi öngörüldüğüne
ilişkin sorusuna cevaben, Ünsal, bunların bizim hatırımıza gelen
seçenekler olduğunu, müttefiklerimizin başka yararlı fikirleri olursa,
bunları da incelemeye hazır bulunduğumuzu ifade etmiştir.
Büyükelçi Dopffer, Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın ziyaretinin çok yararlı
geçtiğini, Cumhurbaşkanının özel bir ziyaret için Türkiye'yi seçmesinin
önem taşıdığını, Mitterrand'ın Sayın Başbakanımızla görüşmesinde, -ki bu
görüşme, resmi ziyaret sırasında yapılandan çok daha muhtevalı olmuştur-
Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması gereğini çok kuvvetli ifadelerle
vurguladığını, dün de Fransız Dışişleri Sözcüsünün Irak'ın 32. paralelin
Güneyindeki uçuş yasağını ihlaline ilişkin açıklamasında Irak'ın toprak
bütünlüğünün korunması gereğine yer verdiğini söylemiştir. Ünsal'ın
görüşmenin tutanağını okuduğunu söylemesi üzerine, Dopffer, tutanağın
Sayın Demirel ve Mitterrand arasında kurulan kişisel "rapport"u
yansıtamadığını, bu kişisel ilişkinin çok iyi şekilde kurulmuş bulunduğunu
ifade etmiştir.
Büyükelçi Dopffer, bilahare, ABD'nin Kıbrıs'a silah satışlarını
yasaklaması konusundaki görüşümüzü sormuş, Ünsal, bunun yeni bir uygulama
olmadığını ve pratikte bir etkisi olmayacağının sanıldığını belirtmiştir."

KELLE AVCISI EĞİTİMİ VE SONUÇLARI

Evettopraklarındaki bir askeri gücü kaldırmak için Türkiye böyle
terliyor. Her 6 ayda bir yaşanan sıkıntılar ve herkesten yükselen bu güç
gitsin isteği, ne yazık ki uygulanamıyor. Hükümet kıvranıyor, parlamento
direniyor, kamuoyu karşı çıkıyor ama sonuç alınamıyor. Türkiye'nin
istekleridışında Kuzey Irak'da bir Kürt otonomisi sağlanmış durumda.
Olaylar giderek bir Kürt devletine yöneliyor. Çekiç GüçTürk semalarından
çıkıp Kuzey Irak'a uçuyor, oradan dönüyor. Yıllardır bu böyle sürüp
gidiyor. Türkiye ise ne yapacağını bilemiyor. İşte herşeyi etkileyen
siyasi güç eksikliği böyle kararsızlıklarlagelecek üzerindeki ipotoğini
sürdürmeye devam ediyor.

Bütün bunlar Türkiye'nin içinde bulunduğu karmaşanın bir göstergesidir.
Böyle bir ortamdaTürkiye'nin Kürt terörünün de baskısıyla istihbarat
yapısında yeni eğitim modelleri ve eleman politikaları konusunda aldığı
kararlardoğru mudur? Örneğin " Kelle avcısı eğitimi" konusu iyice
düşünülmüş bir karar mıdır? Yoksabir baskının sonucu mudur? Türkiye
İsrail tipi bir devlet terörü ile yüzünü çevirdiği Batıya veya çağdaş
dünyaya ne kadaryaklaşabilecektir? Bunların değerlendirmesi hiç mi hiç
yapılmamaktadır. Yapılan işlem bir baskının sonucu olarak ortaya
çıkmaktadır. Gününü kurtaran devlet anlayışı gelecek konusunda

belirsizlikleri ve kamburları beraberlerinde taşımaktadırlar.MİT, CIA,
MOSSAD arasındaki ilişkilerin bu kapsamda yeniden gösden geçirilmesi
gerekmektedir.
Ayrıca Sönmez Köksal'ın göreve gelmesinin ardından ortaya MİT'in
yetkilerinin genişletilmesi sorunu çıkmıştır. Ancak gariptir bu tartışmayı
başlatan taraf MİT değildir.
MİT ADINA ONDAN HABERSİZ İSTENEN YETKİYİ KİM KULLANACAK
Hürriyet gazetesindeki bir haberle başlayan tartışmada MİT içinde yeni
yetki isteklerinin geliştiğikamuoyuna yansımıştır. Bu konuda özellikle
Hürriyet gazetesindeki köşesinden Oktay Eşki MİT'i eleştiren yazılar
yazmıştır. Uygulamanın Alman Gestapo teşkilatının çalışmasını
hatırlattığını belirtmiştir. Çok da haksız değildir. Yapılmak istenen MİT
gibi kapalı bir kutu için söz konusu olduğunda nelere varılacağı, Türkiye
gibi ülkelerde pek de bilinememektedir. MİT yurt içinde ve dışında
kişileri gözaltına alma , tutuklama ve sorgulamayani operasyon düzenleme
yetkisi istemektedir.Ancak bu zaten MİT'in iç hizmet yönetmeliğinde
bulunan bir yetkidir. Dış operasyonel faaliyetlerde MİT'in bu yetkisi
vardır ve kullanmaktadır. Bu yetkinin kaynağıyasasının kendisine
tanıdığı yönetmelik düzenlemesiylehalledilmiştir. MİT iç operasyonel
çalışmalarında da elemanlarını gerekirse en az polis kadar yetkili

kılabilmektedir. Bu da yineyönetmeliğinden gelen bir uygulama
yetkisidir. Ancak iç operasyonlardaşart Müsteşarın bu operasyon için
izin vermesidir. Gerçi MİT'in yasal zemin arayışı mutluluk vericidir.
Ancak bu uygulamanın sınırsızlıklarından endişelenen aydınlar ve kamuoyu
olumsuz tepki verince bu istek konusunda yeni bir yasal metin gündeme
getirilememiştir. Tartışmalar halen devam ettirilmektedir. MİT'in elinde
bulunan bir yetkinin tekrar verilmesini istemenin ne gibi bir amacı
olabilir? Yanıtlanması gereken soru budur. Kendilerine bu soruyu
yönelttiğimiz MİT yetkilileri bu konuda herhangi bir taleplerinin
bulunmadığını, kamuoyundaki tartışmaların kaynağının kendileri olmadığını
belirtmektedirler. Hangi kaynakların MİT adına bu talepleri dile getirdiği
de bilinememektedir. Ancak yapılan yorumlariki temel yapıdan oluşan bir
istihbarat teşkilatı isteğinin bunda etkili olduğu şeklindedir. Özellikle
sadece dış istihbarat alanında çalışması istenen MİT'indiğer
birimlerinin dağıtılması yönündeki isteklilerin bu talepleri gündeme
getirdiği ifade edilmektedir.

Operasyon yetkisi konusunda Yeni Forum dergisinde -Kasım 1994- emekli
General Suat İlhanşunları yazmaktadır:

" İstihbarat, kısacasıhaber- bilgi toplama ve değerlendirme işlemi,
kuruluşların hattakişilerin her tür faaliyetlerinde ilk ihtiyaçlarını ,
çalışmalarının ilk adımını oluşturması gerekir. bütün alanlardagörülen
hızlı değişim ise istihbarat ihtiyacınıgün gün arttırıyor. Yapılan ve

yapılmakta olansayısız deney sonuçlarından veya çalışma birikimlerinden
yararlanılmadan bir işe başlanması düşünülemez. Aynı deneyleri yapıp, aynı
birikimlere ulaşmak için zaman ve güç harcanması istihbarat çalışmaları
ile önlenebilir. İstihbarat zannedildiği gibi , sadece güvenlik için
yapılan bir gizli çalışma değil, her konunun ihtiyacı olan ve özel eğitimi
gerektiren bir hizmet ve meslek alanıdır.Bütün kurumlarda ve faaliyet
alanlarında ilerleme sağlanması içinson bilgilere sahip olunması
gerekir. Ne yazıkki sivil istihbarat işleri için ne bir okul,
üniversitelerimizde ne bir bölüm, ne bir kürsü bulunuyor. Hatta konu ile
ilgili bir kaç günlük seminer dahi düzenlenmiyor. Kurumlara istihbaratla
ilgili değil birim teşkili, sorumlu küçük bir memur bile atanmıyor.
Elbetteki bunların olmadığı yerde istihbarat da olmaz. Bu büyük eksikliğin
sorumlusu bilgi yetersizliği olan politikacılar ve üst düzey
bürokratlardır. Yaratılan boşluğun yasal sorumlusu ise kamu kuruluşu
olarak MİT dir. Yokluklar, boşluklar akla şu soruyu getiriyor: Bütün bu
özel ve kamu kurumları istihbarat yapmadan mı çalışıyorlar? Şüphesiz
ihtiyaçların zorlamasıyla birşeyler yapılıyor. Ancak sistemsiz , ilkesiz
ve dağınık olarak çalışılıyor. Hatta çoğunlukla yapılan işin istihbarat
olduğu dahi bilinmiyor. Vurgulamaya çalıştığımız husus özel olarak
eğitilmiş personelle yapılan teşikilatlı, kurumlaşmış istihbarat
faaliyetleridir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiliyor. Sanayi
toplumu için istihbarat ihtiyacı ilgililerce anlaşılmaya , yetersiz de

olsa önlemler alınmaya başlanmıştır. Girmekte olduğumuz bilgi toplumunun
temel girdisi de ürünü de bilgidir. Girdi bilgilere dünyanın neresinde
olursa olsun sahip olabilmek için gelişen iletişim tekniğinden
olabildiğince yararlananan, her düzeyin ihtiyacına uygun bir istihbarat
kuruluşu gerekir. Bakanlıklar diğer kamukurumları ve örgütlü toplum (
sivil toplum) kurumlarıdahil bütün kuruluşların kendi alanlarında
dünyadaki gelişmelericok yakından izlemeleri , gelişmeleri için bilgi
toplamaları zorunludur. Araştırma faaliyetlerine ayrılan kaynak oranları
gelişmişliğinölçüsü olarak değerlendiriliyor. kendi konumuzda
başkalarının yaptıklarını araştırmaları izlemeden, başkalarının ulaştığı
noktaları kendi araştırma çalışmalarımız için hareket noktası yapmadan
harcanacak emek ve zamana kayıp gözüyle bakılabilir. Çağı yakalamak, çağa
ulaşmak, gelişmeleri gecikmeden izleyebilmek ve özgün katkılarda
bulunmakla mümkün olabilir. Araştırma ve geliştirme dahil her konu, her
alan , her kurum kendiihtiyacına yönelik bilgi toplama sistemini,
kısaca istihbarat ağını kurmuş olmalıdır.
Milli eğitim çalışmalarımızı örnek alabiliriz: Bakanlıkta bilgitoplama
ve yaymagenel müdürlüğü kurulmalı ve dış dünyada eğitim konusunda
yapılan çalışmalar yakından izlenmeli, yayma biriminin çıkaracağı bülten,
dergi ve kitaplarla bakanlığın birimlerine eğitim alanındaki yenilikler,
gelişmeler duyurulmalıdır. bütün bakanlıklar ve kurumlar benzer ihtiyaç

içerisinde bulunuyorlar.
Bilgi toplama görevi verilenler ilk iş olarakyurt dışı görev isterler.
Gerekçe tam bir aldatmacadır. Artık güvenlik dışı bilgilerin yüzde 99'u ha
tta tamamı her yerde bulunabilenaçık kaynaklardan elde edilebiliyor.
Yurtdışına kimseyi göndermeden konuyla ilgili yayınlar elde edilerek
tercüme ve değerlendirmeleri yurt içinde yapılabilir.Yurtdışında dışişleri
bakanlığı personeli ve askeri ateşelerin dışında kalan görevlilerin
yaptıkları işleri görenlen bilir. Nasıl seçiliyorlar ve ne iş yapıyorlar
gerçekten incelemeye değer. Ataşelerin diplomatlarla uyumlu çalışmalarını
sağlayacak bir yönetmelik Ulusu hükümeti tarafından yayımlandı.
Uygulanmadığı gibi aransa bulunabileceğini sanmıyorum.
Her toplantıda ilk söz istihbaratın olmalıdır.
İstihbarat konusunu son günlerde tekrar gündeme getirilen MİT görevleri
sebebiyle ele alıyorum.
MİT önceleri stratejik istihbarat yapardı. Bütün konular ilgi alanına
girerdi.Aslında kurum olarak gene öyle. Fakat bu ölçüde yaygın bir
çalışma günümüzde mümkün değil. Eskiden de gereğince yapılamıyordu.
MİT esas olarak iç ve dış güvenliğe yönelik haber ve bilgi toplamalı,
diğer alanların sadece tehdit yaratan yönleri konusunda,kurumlardan
toplayacağı haber ve bilgilere dayanarak değerlendirme çalışmaları
yapmalıdır. MİT eskiden olanın aksine, bakanlıklara ve diğer kurumlara

sürekli olarak bilgi vermemeli, onlardan bilgi almalı, bu kurumlar MİT'in
güvenlik çalışmaları için kaynak oluşturmalıdır. bakanlık ve kurumlar
ihtiyaçların, kuracaklarıbilgi toplama sisteminden kendileri
karşılamalı, güvenlikle ilgiliolan konu ve bilgileri MİT'e
ulaştırmalılar.
Bugüne kadar MİT 'in görevleri üzerinde tartışmalar, her defasında
faaliyet alanının daraltılması ile sonuçlanmış, bir çok konudaeli kolu
bağlanmış ve bazı alanların sahipsiz kalmasınasebep olunmuştur.
MİT'egözaltına alma ve operasyon yetkisi verilmeye çalışılması
yadırganıyor.
Sorgulamasız istihbarat olmaz. Gözaltınaalmadan da sorgulama yapılamaz.
İstihbaratta iz üzerindeyken başkasının gelip operasyon yapmasını beklemek
da mümkün değildir. Dünyada bu yetkileri elinden alınmış bir teşkilat
olduğunu sanmıyorum; çünkü çalışamaz ve işini yapamaz.
Yunan istihbarat teşkilatının Türkiye'ye karşı yaptıkları ortada.
Türkiye'de yasal olarak, yapılanlara cevap verecek kuruluş bulunmuyor. Bir
ülke , bir toplum bu kadar sahipsiz bırakılamaz.MİT istihbarattan başka
şey yapmaz derseniz, pisikolojiksavunma gibi devler devi bir toplum
ihtiyacı bile öksüz kalır. Yasalarla hak verilmesinden korkmamalı. Yanlış
yapanı cezalandırma yolunu açmak gerekir.Yoksa yeni yeni kuruluş
ihtiyaçları çıkar veya toplumu ve ülkeyidış güçler kemirir dururlar."
İlginç bir yazı. Aslında istihbarat üzerine yapılan bir kısım
değerlendirmeler doğru olmakla birlikte, MİT in bu tür yetkilerinin

bulunduğunu bilmesi gereken bir uzmanın neden bunu varolan bir şeyi yok
sayarak savunduğunu anlamakzor olmaktadır.
İSLAMCILAR NASIL BİR MİT İSTİYOR
Bu tartışmalara islamcı kesimde uzak duramamaktadır. Türkiye için MİT
tarafından yapılan tehdit unsuru sıralamasında 1995için PKK' ile atbaşı,
hatta ondan bile bir adım önde bulunduğu raporlara geçirilen şeriat
istekçisi islamcılar, MİT'e büyük ilgi duyangrupların başında geliyor.
Bu ilgi karşılıklı olarak devam ediyor. Örneğin MİT ANAP döneminde tarikat
ehli olan ve islamcı emniyet kadrolaşmasıyla ünlü İçişleri Bakanı
Abdülkadir Aksu ile diğerislamcı -muhafazakar bakanlara ve bürokratlara
Türkiye'de yükselen islami terör eylemleri konusunda brifing verdiğinde bu
kadro anlatılanları gülerek karşılamıştır. Ancak 1993-1994 yıllarında
islami terör Türkiye'de gerçekten etkili ve başedilmesi zor bir yapı
haline gelmiştir.
İslamcı kesimin MİT içindekideğişimle ilgili görüşü 12 Aralık 1994 günü
Zaman gazetesinde yer almıştır. Araştırmacı Mehmet Yale imzasıyla çıkan
yorumda şu görüşlere yer verilmiştir:
" Son günlerdebasında MİT ile ilgili bir çok haber ve bazı
değerlendirmeler çıkıyor. Daha önceleri MİT, CIA ilişkilerine dikkat
çekilirken şimdilerde MİT-MOSSADilişkileri gündemde. Gerekçe Türkiye'nin

içişleriyle ilgili; yani terörle mücadele. PKK terörü, şimdilik
senaryoları Türk filmine benze de ' islami terör ' dedikleri şeyle
dengelenmek isteniyor. Bunun için yeni bir birim oluşturulduğu, bu birimin
kuruluşunu haklı çıkaracak provakate eylemlerin her zaman için söz konusu
olabileceğiöne sürülüyor. Bu sebeple bazı zinde güçlerin Terör ile
Mücadele Kanun Tasarısını zaruri gördükleri vekanunlaşmasını istedikleri
ifade ediliyor. Kısacası MİT'in dışa yönelik olarak ve dış istihbarat için
çalışmasını, kuruluş felsefesine de dikkat çekilerek bazı güç odaklarının
istemediği açık. Halbuki artık MİT'in dışa açılacağı, gençleşeceği ve
Dışişleri Bakanlığı ile müşterek çalışacağı yolundaki haber ve umutlar,
son günlerdeetkili bir varlık göstermeyen bazılarımız adına çoklarını
sevindirmişti.

Netice olarak, sivil başkanı Sönmez Köksal Bey'leMİT'te reform bir kez
daha gündemegelmişti. MİT 'in artık dışa açılacağı ve Dışişleri
Bakanlığı ilekoordineli çalışacağı söyleniyordu. Bunun için MİT'te daha
fazla sivilleşmeye, daha fazla gençleşmeye ve daha fazla fonksiyonerliğe
gidilecekti. Fakat bu reform istekleri anlaşılan bazılarını rahatsız etti.
Kendi ülke çıkarları için tehlikeli bir gelişme olarak görenler oldu.
Türkiye çıkarları bir kez daha rafa kaldırılacak gibi gözüküyor. Halbuki
buna kimsenin hakkı yok.Demokratikleşme olarak takdim edilen tasarının
yasallaşması durumundaülkenin iç bünyesinde yepyeni ve kapanması zor

gedikleraçılacak. Bu endişe geniş halk kesiminde çok yaygın. Keşke
MİT'te reform fırsatı kaçırılmasıydı. Bu reforma paralel olarak sivil
istihbarat kurumları da takviye edilebilseydi. Yine de umutluyuz. Sağduyu,
birbirimizle boğuşmayı ve ülkeyi telafisi imkansızkamplara ayırmayı
reddediyor."

İslamcı kesim MİT üzerinde çok hassas davranmaktadır. Bunda en zor
ulaşabildikleri kurumların başında MİT'in yeralmasının payı büyük olsa
gerektir. MİT içinde islamcı kesime en yakın bulunan müsteşar Burhanattin
Bigalı olmuştur. Bigalı görevini sona erdirmeden önce Suudi Kralı'nın özel
davetiyle Suudi Arabistan'agitmiş, burada Kral Fahd ile birlikte kutsal
yerleri gezerek hacı da olmuştur. Dönüşünde de MİT içinde ilk kez mescit
açtırmıştır. Mescit önceleri sadece müsteşarlıkta görevli erler için
kullanıma açılmıştır. Daha sonra buna isteyen memurların ve büro
personelinin de katılabileceği belirtilmiştir. Cuma günleri de toplu
namazların kılınması uygulaması gelmiştir. Bu namazlar Diyanet İşleri
Başkanlığı'nın görevlendirdiği imamlar tarafından kıldırılmıştır. Ancak
uygulamada Bigalı'dan sonra değişiklik olmuş, namaz kılmak isteyen erler
için mescit açık tutulmuş, ancak diğer personele kapatılmıştır.

Bigalı'nın dönemi MİT içinde sorunsuz geçmiştir. Bigalı veda konuşmasında
:

" Ben teşkilatın etkinliğini bir sis gibi yoğun, şefaflığını ise bir tül

gibi sağladım" diyerek dönemini özetlemiştir.
Bu konudaislamcı çevrelerin başlarına gelen her olayı MİT adıyla
açıklamaya çalışmaları da bir başka ilgi çekici noktayı oluşturmaktadır.
DRAMATİK BİR ÖLÜM ÖYKÜSÜ VE MİT'İN YAZILI AÇIKLAMASI
Nurcu cematin önde gelen adlarından Yeni Asya Gazetesi veyayınlarının
sahibi Mehmut Kutlular'ın 17 yaşındaki kızı Vildan Kutlular, aşırı dozda
aldığı uyuşturucu sonucunda yaşamını yitirinceMehmet Kutlular, kızının
"MİT tarafından öldürüldüğünü" iddia etti. Bu iddia karşısında MİT
tarihinde çok ender kullandığı yazılı açıklama yoluna başvurarak olayla
ilgili iddiaları reddetti.
Kutlular, kızını MİT'in öldürdüğünü iddia ederken şunları söyler:
" 28 yıldır basın dünyasında. 38 yıldırda Nurcu hareketin
vitrinindeyim. Devletin belli bir ideolojisi var.Devletin bugün en çok
korktuğu şey, irticadır, şeriattır, islamiyetin gelmesidir. Şimdiye kadar
değişik zamanlarda bir çok tehdide ve anlaşma önerisine maruz kaldım. Beni
öldürseler kahraman yapacaklar. Cemaatte birbirine kenetlecek ve daha
güçleneceti. Ancak beni yaşarken öldürmeyi, itibarımı kırmayı tercih
ettiler. Cemaate 'Büyüttüğünüz adama bakın , kızı eroinman, ailesi
perişan, namusu perişen imajıyaratmak istediler. "
Peki Kutlular, MİT'in kızına karşı böyle bir hareket
gerçekleştirebileceğini nereden anlamış olabilir. Klasik ve geçerli bir

yola başvurmuş;mafyaya gitmiş. Evet mafyaya. Kutlular İstanbul'da
uyuşturucu işiyle uğraşan bir mafyaya başvurarak kızına eroini şırınga
eden Hayri Adıgüzel adlı kişiyle ilgili bilgi ister. Bakın sonrasında
neler oluyor. Kutlularanlatıyor:
" Kızıma eroin verdiği söylenen şu Hayri Adıgüzel hakkındabana bilgi
getirin dedim. O da kabul etti. Bana ertesi gün telefon etti. ' Abi beni
bu işe karıştırma 'dedi. Düşünün bu adamın işleri zaten bu. Bu adamlar
polisten korkmaz ama MİT'ten çekinir bunlar. Demekki işin içinde MİT var."
Evet Kutlular uyuşturucu mafyasından aldığı böyle bir tiyo ile olayın
arkasında MİT'in olduğunusavunuyor.
MİT ise buna tarihinde ikinci kez (ilk açıklamaİlhami Soysal'ın
kaçırılması olayıyla ilgili) yaptığı genel yazılı açıklama yoluyla yanıt
veriyor:
" Yeni Asya Gazetesinin 21 Eylül 1995 tarihli baskısındaVildan'ı MİT
öldürdü başlıklı bir haber yeralmıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet
Kutlular'ın açıklamalarına dayanansözkonusu habere bazı dergi ve
gazetelerde yer vermiştir. Mehmet Kutlular'ın cemaati karşısında düştüğü
üzücü durumu saptırmak amacıyla milli bir kuruluş olanMİT'i hedef olarak
göstermesi esef vericidir. MİT inançlara ve özgür düşünceye saygı
gösterilmesini şiar edinmiş milli bir kuruluştur. MİT çalışanları
Anayasa'da yansımasını bulan Atatürk ilkelerine, çağdaş düşünceye ve

laikliğe inançla bağlıdır. Mehmet kutlular tarafından yapılan muhayyel ve
herhangi bir dayanağı olmayan haberle MİT Müsteşarlığının hiç bir bağı
olmadığı ve bu doğrultuda yasal haklarını kullanacağı kamuoyuna saygı ile
duyurulur."

Evet, her ideoloji ve inanç sisteminin kafasındaki ve elinde olmasını
istediği MİT farklı farklı. Bazen de her olaydan sonra suçlanabilecek bir
MİT'in elde olması hayırlı ve karlı gelmektedir insanlara.

YUNAN İSTİHBARATI KORKUSUYLA YAPILMAK İSTENEN

Ama herkesin üzerinde birleştiği bir konu MİT'in bugüne kadar yanlış
işlerde ve istihbarat dışı faaliyetlerde kullanılarak yıpratıldığı. Bunun
için de bir yeniden yapılanma ve MİT'in demokratikleştirilmesi ilkesinde
herkes hem fikir gözüküyor. Peki MİT demokratikleşirse Yunan istihbaratı
bizi yutar mı? Bu bazı kafalardakigarip, nedenleri anlaşılamayan bir
soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle bazı çevrelerce Yunan
istihbaratı Türkiye'deki her olayın faili gibi gösterilerek bir yerlere
varılmak istenmektedir. "Yunan istihbaratının Türkiye üzerine yaptıkları"
gibi söylemlerle ortaya çıkanlar;yaşlı, asker - sivil çekişmesi dorukta
olan ve elemanları arasındaki çatışmalar kaosa dönüşen Yunan
istihbaratının, Türkiye'de büyük eylemler yapabilmesinin mümkün olmadığını
bilmelidirler de. Bu konunun uzmanlarının değerlendirmesibu yöndedir.

Hele Yunan istihbaratının 1995 İstanbul Gaziosmanpaşa olaylarında

kışkırtıcılık yaptığını söyleyenlere, yerli ve yabancı uzmanlar sadece
gülerek yanıt vermektedirler. Ancak Yunan gizli servisinin yaptıkları diye
başlayan cümlelerde bunların ne yaptıkları konusunda bir bilgi
verilmemektedir. PKK destekli politikalar Yunanistan'ın resmi görüşüdür ve
bu yönde bütün Yunan kurumları çalışmaktadır. Yunan pisikozu ile
yaratılmaya çalışılan hava MİT'de bugünkü yolun dışında başka bir
yapılanma arayanların bulunduğunu gözler önünesermektedir. Bu korkuya
dayanan bir yapılanmadır. Doğru olan şey ise duygusallıktan ve yanlış
yönlendirmelerden kaçınarak yeniden yapılanmaktır. En önemlisi MİT
açısından demokratikleşme ve sivilleşme treninin bu kez kaçırılmamasıdır.
Bunun önüne korkulardan bir duvar örülmemesi gerekmektedir.
Bu fırsatın da kaçırılması durumundaözellikle Ortadoğu, Balkanlar ve
Kafkasya'da Türkiye'yi önemli sorunların beklediği bir dönemde, Türkiye en
büyük kötülüğü yine kendi eliyle kendisine yapmış olacaktır. Çünkü
buralarda halen devam eden sıcak çatışmaların ötesinde büyük bir
istihbarat ve nüfuz alanı yaratma çabası hatta kavgası bulunmaktadır. Bu
kavgada Türkiye'nin rakipleri arasında Amerika, Rusya, Almanya, İngiltere
ve Fransa gibi ülkeler yeralıyor. MİT'in rakipleri de bu ülkelerin gizli
servisleri olmalıdır.

RUSLAR TÜRKİYE'YE NASIL BAKIYOR

Rus gizli servisi1995 de piyasaya çıkardığı " Beyaz Kitap-Rus Gizli
Servisleri" adlıkitap da Türkiye üzerine ilginç analizler yapmaktadır.
Ruslara göre Türkiye; Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan , bütün Kafkasya
açısından bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehdit giderek ilgi artışı
şeklinde gelişmektedir.Rusya'nın bölgedeki etkinliği zayıfladığında bunu
dolduracak ülke de Türkiye'dir. İran 'ın bu konuda bir şansı
bulunmamaktadır. Rusların bu değerlendirmelerinde ilginç olan bir nokta
ise Türkiye'nin Batıçıkarları ile birlikte bölge üzerinde Rus
çıkarlarına karşı olduğununvurgulanmasıdır. Oysa bölgedeki petrol
konusunda Türkiye'nin etkinliği konusunda Batı da ikiye bölünmüş
durumdadır. Bu konuda İngiltere Ruslardan yana tavır almış durumdadır. 137
seçilmiş devlet görevlisi tarafından yazılan kitapta Türkiye'nin NATO
üyeliğininRus çıkarlarına karşı kullanılabileceği de dile
getirilmektedir. Ayrıca Orta Asya üzerindeki konvansiyonel silah
dengesinin "Şimdilik" Rusya'nın lehinde olduğu ancak bunun her an
değişebileceği de bu rapor kitap da kaydedilmektedir. Bu bölgede Türkiye,
İran ve Afganistan'ınetkinlğine dikkat çekilmektedir.
Dile getirilen kaygılar karşısında Rusya'nın bölgedeki etkinliğini korumak
için rakip gördüğü Türkiye üzerindeistihbarat oyunlarına başvuracağı
açıktır.Bir tehlike daha önlem için MİT'i beklemektedir.

LOJMAN İSTİHBARATÇILARI

MİT kaynaklarını en rasyonel şekilde kullanmak durumundadır. Oysa MİT

kendisine sağlanan ekonomik olanaklardan önemli bir bölümünü son derece
plansız ve gereksiz olarak lojman yapımına harcamıştır.
Örneğin 1980 sonrası bütçe ödeneklerinin (Örtülü ödenekten gelen
istihbarat harcamaları hariç) yüzde 90'nı lojman yapımında harcanmıştır.
Oysa MİT elemanlarının lojmanlarda oturtulması bir başka büyük sakıncayı
oluşturmaktadır. Askerler tarafından 1978 sonrasında elemanların evlerine
gidiş ve gelişlerinde terör nedeniyle ortaya çıkan sorunlar üzerine
başlatılan uygulama, yine asker gelenkelerde varolduğu gibi devam
ettirilmiştir ve ttirilmektedir.Bu uygulama gizliliği ortadan kaldırmakta
ve 1920 li yıllardaki (P) teşkilatının içine düştüğü sorunları yeniden
yaşanır kılmaktadır. Tarihinden ders alması gereken en önemli kuruluş MİT
olsa gerektir. Lojmanlarına hapsolan, toplumla ilişkilerini sınırlayan,
sosyalleşemeyen ve gelişimin karşısına kabuğuna çekilmiş, muhafazakar
anlayışların kalesi gibi dizi dizi lojmanlar ile çıkan bir istihbarat
örgütü başarılı sayılabilir mi?
Teşkilatın ideolojisi olarak aktarılan milliyetçiliği kabartılmış merkez
sağ ve sol yapılanma, kendine uygun eleman modelini de bugünkü yapıda
oturtmuş gözükmektedir. Sönmez Köksal'ın bizzat TBMM de yürüttüğü kulis
çalışmaları sonrasında 11 Kasım 1994 günü TBMM 'ye sunulanve MİT
çalışanlarının emeklilik ve kıdem esaslarını yeniden düzenleyen yasa

teklifi yeniden yapılanmaya ve 2000'li yılların genç elemanlarına
teşkilyat içinde kadro açma amacını taşımaktadır.
MİT TARİHİNDEKİ EN BÜYÜK KADRO OPERASYONU
Yapılan operasyon MİT içinde bugüne kadar yaşananlar arasındakien büyük
kadro operasyonu olma özelliğini taşımaktadır. Kalıcı düzenlemeleri
içermektedir.Sonuçta yaklaşık 600 kişi emekliye ayrılmıştır. DYP, SHP,
ANAP'ın ortak imzasıyla verilen teklife göreMİT bünyesinde kadro
karşılığı sözleşmeli çalıştırılan personel dahil (MİT içinde bir ikilik
nedeni de sözleşmeli personel uygulaması olmuş ve bu nedenle fazla para
alanlar kurum içindeeleştirilmiştir) memurlardan:
1- Müsteşar Yardımcısı, Başkan, Hukuk Müşaviri, Öğretim Kurulu Başkanı,
Başkan Yardımcısı, Hukuk Müşavir Başyardımcısı, Müşavir Başmüfettiş,
Öğretim Kurulu Üyesi , Başmüşavir ; 60 yaş.
2- Daire Başkanı, Hukuk Müşavir 1. sınıf yardımcısı, Başmüfettiş, Öğretim
Üyesi, Müşavir; 58 yaş.
3- 1. Sınıf İstihbarat Uzmanı, 1. Sınıf Uzman,Hukuk Müşaviri 1. Sınıf
Yardımcısı, Müfettiş,Öğretim Üyesi, Müşavir, Savunma Sekreteri, Daire
başkan yardımcısı, Öğretim Üyesi Yardımcısı; 56 yaş.
4- 2. Sınıf İstihbarat Uzmanı, 2. Sınıf Uzman, Hukuk Müşavir 2. Sınıf
Yardımcısı, Müfettiş Yardımcısı, Öğretim Üyesi Yardımcısı; 54 yaş
5- Diğer kadrodakiler; 52 yaşlarını dolduranlar emekliye ayrılırlar.
Bu yasayla MİT de amaçlanan olay eskiyi temizlemek ve genç kalmayı

sağlamaktır.Yasayla ilgili MİT gerekçesi ise şöyledir:
" Sözü edilen nitelikteki ağır çalışma şartlarıaltında 25 yaşında
teşkilatta göreve başladığı varsayılan yüksek öğrenim görmüş bir personel,
Mıt personel yönetmeliğinin yükselme esaslarına göre, hiç yıl kaybına
uğramaksızın ünvan yükselmesi yaptığı kabul edilse dahi, 30-31 hizmet yılı
sonu 56 yaşında üst yönetim kademesi olan başkanlığa yükselebilmektedir.
Bu süre içerisinde halen şube müdürü, daire başkan yardımcılığı
ünvanlarını aşamamış bir personelin, hangi kadro ünvanında görev yaparsa
yapsın, normal yaş haddi olan 65 yaşına kadar randımanlı bir mesaide
bulunması mümkün olmamaktadır. Kaldıki, teşkilat personelinin tamamı fikri
çalışma yapan kişiler olmayıp önemli bölümünün de fiziki güçlerinden
istifade edilmektedir. bilhassa bu kişiler belli yaştan sonra teşkilat
çalışmalarında arzu edilen katkıyı sağlayamamaktadırlar. Bu nedenlerle
maddede belirtilen yaş hadleri getirilmiştir.
Memuriyet süresini 65 yaş süresini hedefleyerek göreve başlamış bulunan
kapsama dahil personel bakımından ilk defa uygulanacak bu nitelikteki bir
mevzuat değişikliğine yumuşak geçişi sağlamak için getirilen geçici madde
hükmüyle de kanunun uygulaması yayımı tarihinden 6 ay sonraya
bırakılmıştır. Ancak yayımını izleyen iki ay içerisindebirinci madde ile
belirlenen yaş hadlerini dolduranlar ile 5434 sayılı kanunun 39.
maddesinin b fıkrası kapsamına girenlerdenemektliye ayrılmak için

başvurarak emeklilikleri onaylananlara yüzde 30 daha fazla emekli
ikramiyesi ve ayrıca 65 yaşına göre erken emeklilikleri dikkate alınarak
her erken yıl için toplam 12 maaşı geçmemek üzere bir maaş daha emekli
ikramiyesi ödenmesi öngörülmüştür."

ADAM YEME MAKİNASI

İşte burada MİT açısından bir büyük tehlike daha vardır. MİT emeklisini
unutan ve ondan yararlanmasını bir türlü beceremeyen, emeklisine hakkını
veremeyen bir uçurum olarak karışımıza çıkmaktadır. Dünyanın hiç bir
istihbarat teşkilatında görülmeyen savurganlık MİT'de yaşanır. Eğitimini
tamamlamış, olgunlaşmış ve tamanlamıyla istihbaratçı olmuş denilebilecek
yaştaki ve hizmet süresindeki elemanlar emekli edilirler. Sonra da
unutulurlar. Herkes onlardan kaçar. MİT, elemanlarını en hoyratça harcayan
istihbarat kurumudur. Emekli olanlar bir daha eski birimlerine giremezler.
Yolda arkadaşlarıyla karşılaşsalarçoğu zaman görmezden gelinirler.
Emeklilerinin deyimiyle MİT onları " Sıkılmış bir limon gibi görüp"
gereğini yapar.

MİT bu yasa maddesinin kulisini iyi yapar ama Başbakan Tansu Çiller
çıkartamadığı bir yasa maddesini de yasaya ekleyince iş karışır. TBMM de
oluşanöfkeyle yasa meclisten geçmez. Ama Kararname olarak yürürlüğe
konur. Bunun sonucunda da 550 kişi emekliye ayrılır. Ancak bunlardan 100

kadarı daha sonra geri çağırılarakgörevler verilir. Bu da bir planlama
eksikliğidir ve MİT içinde tartışmalara yolaçar. Geri çağrılanlar
karşısındaemekli olanlar aşağılanmış duygusuna kapılırlar. Çünkü gizli
serviste çalışmanın pisikolojik yönüpek çok şeyin üzerindedir. Onlar
çoğu kezalacakları bir hizmet belgesi karşılığında milyarları hatta
canlarını bile verirler. Bu onların şerefli bir çalışan olduklarının
göstergesidir çünkü.Çünkü gizli servisde çalışırken adı üzerinde en
küçük bir şüphe bulunan kişi için yaşam, dayanılmaz olmaktadır. Hele
zamansız görevden alınanlar, yeri değiştirilenler, emekli edilenler, işine
son verilenlerdenbir kısmı bunu gururlarına yediremeyip intihar bile
etmiştir.

MİT VE İSTİHBARAT EĞİTİMİ

MİT'te eğitim Amerikan ve Alman ekolleriyle yapılmıştır. Alman ekolüyle
başlanan eğitim anlayışı 1950'li yıllardan itibaren CIA'nın destekleriyle
Amerikan tarzına dönmüştür. MİT eğitimi öncelikle fiziki yeteneklerin
gelişimi ile istihbarat teorik eğitimine dayalı yapılmaktadır. Türk
üniversitelerinin önemli adlarının bir kısmı MİT için öğretmenlik
yaparlar. MİT çalışanlarına strateji tayini, analiz yeteneği ve ulusal -
uluslararası dengelere ve sorunlara bakışın tarihsel ve çağdaş temel
yaklaşımlarını öğretmektedirler. Bu öğretmenler gerçekten yetkin
kimselerdir. Ancak onların da bir "MİT elemanı" değerlendirmesi
bulunmaktadır. Kendileriyle görüştüğümüz öğretim elemanları,MİT
elemanları için ana başlıklarla şunları dile getidiler:

- MİT ne yazıkki bir polis örgütü havasında bulunmakta. Ancak bugünkü
polis örgütünün eğitiminden ve seçiciliğinden daha yüksek kalitede eleman
düzeyine sahip. Ancak bu seçicilikte askerler kadar titiz olmadıkları
görülüyor.
- MİT elemanlarının eğitiminde çağdaş istihbarat anlayışına karşı direniş
veya buna karşı tezlerin ağırlığı hemen kendisini hissettirmektedir.
Özellikle hakim havanın muhafazakar anlayış olduğu hemen göze
çarpmaktadır.
- Bilgi toplamanın yöntemleri ve kaynaklarla girilecek diyaloglar
konusunda büyük eğitim açığı gözlenmekte.

AİLE ŞİRKETİ GİBİ İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ

MİT içinde uzun yıllardır eleman politikasının ana dayanağını dışarıya
kapalı yapı oluşturmaktadır.Bundan kestedilen kurum içi eleman
politikasıdır. MİT' e en çok personel sağlayanlar yine MİT' elemanlarıdır.
Yani içe dönük yapı egemendir. Dışardan yani aile içi ilişkileri olmadan
sağlanan elemanların ise, yine aileleri önemlidir. BuradaMİT elemanı
olmak için MİT'in güvenilir bulduğu en az iki kaynaktan referans
getirilmesi şartını da unutmamak gerekir.
MİT halkın içinde, onunla birlikte olacak elemanlar yerine, bir seçilmiş
aileler kurumu gibi ortaya çıkmaktadır. Eleman politikasında en belirgin
yanlış budur. MİT torpille eleman alınan ender istihbarat örgütlerinden
biridir.
Ancak 1980 sonrasında MİT ilk kez elemanlarını gazetelereverdiği

ilanlarlasınava çağırmış ve işe almıştır. Bu sınavlarda istenilen
niteliklerin oldukça parlak olması dikkat çekicidir. Bu geçmiş
yılların
aksine eleman alımındaki kıstasların değiştiğini gözler önüne
sermektedir.
Akraba kayrımcılığının çok üst düzeyde olduğu bilinmektedir.
Son yıllarda
artık bir aileden en çok 3 kişinin kurumda çalışabileceği yönünde
kararlar
alınmak zorunda kalınmıştır. Ama bu kuralı delerek 6-7 kişiye
kadar
akrabalarını kurum içine yerleştiren üst düzey yöneticiler de
bulunmaktadır. Son dönemekadar lider kadrolardaki bazı zayıf
elemanların buralara ulaşabilmesindeki etken gücünbu iç
kayırımcılık
olduğu vurgulanmaktadır.

MİT MEMURU OLMADA DÖRTLÜENGEL

MİT'e alınacak kişiler için dört aşamalı bir eleme mekanizması
bulunmaktadır. MİT'e girmek isteyenler önce yazılı, ardından
sözlü
sınavları kazanmak zorundalar. Yazılı ve sözlü sınavlarda ayrıca
dil bilen
elemanseçimi de yapılmaktadır. Burada 1995 yılına kadar MİT'in
elinde,
Türkiye'ye komşu ülkelerin dillerini konuşabilen çok az sayıda
eleman
bulunduğunubelirtmekte yarar bulunmaktadır. MİT özellikle
yabancı dil
bilen eleman sıkıntısını had safhada çekmektedir. Bu nedenle
açılan
sınavlarda dil bilen eleman tercih edilmektedir.
Sınavları kazanan adayların mensup olması için öncelikli engel
güvenlik
soruşturmasından geçmeleri olmaktadır. Bu güvenlik
soruşturmasında
doldurtulan formdayeralan soyağacı ve kişinin ilişkileri iş

incelenmektedir. Arşiv taraması yapılmaktadır. Kimi zaman altı aya kadar
sürebilen güvenlik soruşturmaları yapıldığı belirtilmektedir. Bu
soruşturmalardan sonra MİT içindeoluşturulan sınıflarda öğrencilere
istihbarat,beden gelişimi, bilgisayar kullanımı, pratik uygulama gibi
alanlarda tam bir yılı kapsayacak bir eğitim verilmektedir. Bunun 5 ayı
teorik derslerle, diğer zamanlar ise teori-pratik derslerin birlikte
görülmesi olarak geçmektedir. Sonra öğretmenler kurulu toplanarak bu
öğrencilerle ilgili son değerlendirmelerde bulunmakta ve mensup
yapılacaklarla, olamayacakları notlandırarak ayırmaktadırlar. Mensup
yapılamayacaklar daha sonra kadroları Başbakanlığa iade edilerekbaşka
kuruluşlarda görevlendirilmek üzere MİT ile ilişkileri kesilmektedir. Bir
MİT mensubu için en ağır görevhakaretlerinden birisi kadrosunun
Başbakanlık 'aiadesi olmaktadır. Bu bir yıllık eğitimin sonunda
başarılı olanlara ise mensup olarak yemin ettirilmektedir.

MİT ÇİLİNGİRİ GÖREV BAŞINDA

MİT içinde geçen eğitim sürecinde takip, buluşma, mesaj alma , mesaj
verme, güvenlik kontrolleri, bilgi toplama gibi alanlarda pratik
uygulamalara yer verilmektedir. Bunlar için kullanılan mekanlarkamu
kuruluşları olmaktadır. MİT bünyesinde yapılacak işlerin uzmanlık
alanlarına göre profesyoneller de yetiştirilmektedir. Örneğin diğer
ülkelerde de olduğu gibi, elçilikler ve yabancı misyonla ilgili yerlere
girip, çıkabilecek profesyonellikte elemanlar eğitilmektedir. Bunlar

kapıları açıp, kapatmak, kasaları açabilecek hünerle donanmak,
bilgisayarların dilinden iyi anlamak, iyi fotoğraf ve fotokopi çekmek,
girilen mekanı aynıyla korumak ve diğer özellikleri içinde barındıran
gruplar olarak yetiştirilmektedirler.
Türkiye'de yeralan elçiliklerin kasalarını ve binaları incelemek ,
buralardan belge çıkartmak için oluşturulan ekipler çok rahat bir şekilde
bu tür yerlere girip çıkabilmektedir. Ancak bazen kötü sürprizler onları
bekleyebilmektedir. Ankara'da bir İngiliz misyonundaelegeçen böyle bir
ekip, zor anlar yaşamış olsa gerektir. Olay kayıtlara adi hırsızlık vakası
olarak geçmiştir. Ayrıca bu tür binalara dinleme aletleri yerleştirmek
için eğitim alan ve işinde çok uzman olan elemanların daMİT içinde
bulundukları bilinmektedir. Tıpkı diğer gizli servislerde olduğu gibi MİT
de bu alanda önemli bir eleman birikimini yaratmıştır. MİT'in uyguladığı
yöntemlerin hepsi, yurtdışında Türk yetkilileri ve Türkiye'nin
misyonlarına karşı da uygulanmaktadır. Ve işin doğası gereği uygulanmaya
devam edecektir.
Bu olaylardan en ilginç olanlarından biri deMehmet Ali Aybar'ın başına
gelendir. Aybar TİP (Türkiye İşçi Partisi) milletvekili iken, T.B.M.Mde
23 Aralık 1970 tarihinde gündem dışı bir konuşma yaparak partisinin
teşkilatlarına gönderdiği yazıların açılarak okunduğunu bunun da MİT
tarafından yapıldığını belirtir. Bunun kanıtı da TİP Genel Merkezi'nin

İzmir il teşkilatına gönderdiği bir yazının açılarak içine MİT evrakının
konmuş olmasıdır. MİT'den istenenbir güvenlik soruşturması evrakı TİP'in
yazışma zarfları açıldığında yanlışlıkla İzmir teşkilatının yazısı yerine
konulmuştur. MİT 'in yazısında "Milli Emniyet Başkan Yardımcısı İzzettin
Cebe" imzasını taşıyan ve Maliye Bakanlığında Uzman olarak çalışan İbrahim
Uzun adlı bir memurla ilgili güvenlik soruşturması isteği vardır.
Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'dir. Maliye uzmanının MİT tarafından
soruşturulmasının gerekçesi de Kuşadası-İzmir sahil yolunun güzergahının
Demirel ailesinin büyük hissedarı olduğuve Şevket Demirel'in de Yönetim
kurulu Başkanı bulunduğu Kuştur tatil köyü çıkarları doğrultusunda
değiştirildiği iddialarını dile getirmesidir. Uzun, Doğan Avcıoğlu'na
yazdığı mektupda tatil köyünün hazine arazisi üzerine kurulu bulunduğunu
da belirtmektedir. İbrahim Uzun Devrim Gazetesi'nde olayın kamuoyuna
duyurumsanı istemektedir. Avcıoğlu'da bunu yerine getirmiştir. MİT işte bu
konuda İbrahim Uzun ile ilgili ideolojik durum ve bağlantılı bulunduğu
kişilerle ilgili araştırma yapmaktadır. Bunu da dönemin iktidarını
ellerinde tutanlar istemektedir. Ancak olay yanlışlıkla zarfa konan MİT
talimatı nedeniyle bozulmuştur. Ortalık karışır. Aybar bir açıklama
yaparak MİT'in partisiyle ilgili tasarrufunu kamuoyuna duyurur. Bunu ispat
edeceğini bildirir. Zarf ve içinden çıkanlar emin olarak bilinen TİP

kasasına konulur. Ancak karışıklığa neden olan MİT elemanları aynı gece
TİP'in kasasını açıp kendi raporları alıp, karışan mektubu zarfın içine
yerleştirirler.
Aybar ertesi gün raporun açıklamasını yapamaz. Çünkü MİT, raporunu
"ışınlamıştır". Bu tür olaylar dönemin iktidarlarının baskıları ve
kullanım serbestileri içinde sıkça yaşanır.
MİT içinde aktif istihbarat , yani büro dışı görev yapan eleman sayısı
1500-2000 kişi civarındadır. Bunların asıl eğitimleri ise istihbarat,
fizikiyetenek ve güçlerinin arttırılması şeklinde gelişmektedir. Kurumu
en az yıpratan ama olaylardan en çok zarar gören kesim olarak bu
çalışanlar gösterilmektedir. MİT'in bir de bunların dışında sokakta,
farklı işlerde görev yapan kişiler arasından seçtiği elemanları
bulunmaktadır. Bunların işkolları farklı farklı olmaktadır. Örneğin
bunlardan birisi ünlüeleman Mahir Kaynak' tır. Daha sonra deşifre olunca
"mensup" kadrosuna geçirilmiştir. Elemanlar için en önemli şey iyi
gizlenebilmektir. MİT bu kişileri korumakta, parasal ihtiyaçlarını
karşılamakta ve onlardan bilgi toplamaktadır. Bunların kimlik
açıklamaları, yaptıkları işle ilgili bilgi vermeleri kesinlikle yasaktır.

SİMİTÇİ'DEN MİT'Çİ YE ALINGANLIK KÖPRÜSÜ

Ancak bunlardan farklı olarak MİT mensupları resmi görevli olarak
gittikleri yerlerde kimliklerini göstererek kendilerini tanıtmak
zorundadırlar. Kimliklerinde paralel ve meridyenlerle bölünmüş Dünya fonu
üzerinde Türkiye haritasını kuşaklayan ay, yıldız ve Atatürk portesi
bulunmaktadır. Beyaz ve mavi zemin üzerine oturtulan bu kimlikte MİT

yasasına atıfta bulunulunarak kendilerine istedikleri konularda yardım
etmenin yasal zorunluluk olduğu emir olarak hatırlatılmaktadır.
Bu çalışmada genel anlamda personel veya, kurum mensubu şeklinde
algılanıp, tanımlanan "MİT elemanı" adlandırması, teşkilat bünyesinde daha
farklı bir anlamda kullanılmaktadır. Kadrolu, bordrolu devletmemuru olan
kişiler için; MİT içinde kullanılan tanımlama, "MİT mensubu"dur. MİT
elemanı ise, gizli servisin; teşkilat bünyesinin dışında kullandığı
ajanlar için dile getirilen bir söyleniş olmaktadır. Bu arada yeri
gelmişken MİT mensuplarının en çok alındığı şeylerin başında kendilerine,
" MİT' çi" denilmesi olduğunu belirtmek gerekiyor. Onlara göre bu sesleniş
"simitçi" den çağrışımla oluşturulan bir tanımlama. Bu nedenle eski
Müsteşar Teoman Koman, gazetecilere MİT'in kapısını açtığında, bu konudaki
gizli servisin alınganlığını aktararak; yazarların köşelerinde "MİT'çi"
diye yazmamalarını istemiştir. Buradabir noktayı da belirtmek
gerekmektedir. MİT, mensuplarının; yani kadrolarında bulunançalışanların
, bordroluların adlarını çoğu kez açıklamaktadır. Ancak dışardan
kullanılan elemanların kimlikleri açıklanmamaktadır. Hatta bu konuda
başbakanlara bile bilgi verilmemekte, ajanların kod adları veyaolay
içindeki yerlerine uygun senaryo adlarıolaylar anlatılırken
belirtilmektedir.

İSTİHBARAT PARA DEMEKTİR

İstihbarat faaliyetleri çok masraflı çalışmalardır. MİT'e örtülü ödenekten

aktarılan para miktarlalarının da arttırılarak yeni bir yapılanmanın
gereklerini sağlayacak düzeye getirilmesi şarttır. MİT'in ihtiyaç duyduğu
paranın iyi saptanıp aktarılması bazı diğer gizli servislerin içine
düştüğü uyuşturucudan para elde etme, silah kaçakçılığı ya da bilgi satma
gibi yöntemlerin MİT'in uzağında kalmasını sağlayacaktır.
Gerçi bugüne kadar bazı MİT elemanları ve mensuplarının adları bu tür
olaylara karışmıştır. Ancak bunların ne kadarının kurumsaldüzeyde
gerçekleştiği bilinmemektedir. Bunu araştıracak bir birim de
bulunmamaktadır. MİT bunları bir kaç aşamalı ve sıkı işleyen kendi
otokontrol mekanizmasıyla takip etmektedir.Bu tür parasal kaynaklar
açısından dasıkı bir denetim mekanizmasının getirilmesi gerekmektedir.
Çünkü bu hastalıkların içine düşen istihbarat servisinin ulusal çıkarları
yokolmaktadır. Bunun örnekleri diğer gizli servislerde
bulunmaktadır.Parasal kaynakların iyi değerlendirilmesi bu konudaki iyi
planlamadan geçmektedir. Bunun için öncelikle lojman yapımı gibi
harcamalardan da vazgeçilerek istihbaratabunu sağlayacak insana ve
tekniğe yatırım yapılması gerekmektedir. MİT'in lojman konusundaki
yapılanması adeta bir çılgınlığa dönüşmüş durumdadır.Neredeyse bütün MİT
personeli lojmanda oturur hale gelmek üzeredir. Kaynakların önemli bir
kısmı buna harcanmaktadır. Haberalma dünyasında sık sık ifade edilen "
İstihbaratçı açık, faaliyeti gizlidir" sözünü, MİT yöneticileri

elemanlarını şehir merkezlerindeki lojmanlarda toplayarak birazabartıp,
yanlış algılamış olsalar gerektir. Örneğin Ankara'daMİT Müsteşarlığının
kampüs alanı mantar gibi biten lojmanlarla çevrilmiş durumdadır. Burasıyla
ilgili olarak otobüslerdeve dolmuşlarda muavinlerin " Var mı MİT
lojmanlarında inecek" diye bağırışmalarıişin ne kadar hafife alındığının
göstergesidir.
MİT UÇAĞI NASIL KULLANILMALI?
MİT harcamalarında bazı öncelikleri deiyi saptamak durumundadır. Örneğin
1994 yılındaMİT'e alınan jet için 10 milyon dolar ödenmiştir. Bu jetin
öncelikler arasındaki birinciliğini tartışmadan kurtaracak şey onu
gerçekten istihbarat alanında kullanmak olacaktır. Çünkü günümüzde
istihbarat para demektir. Peki harcanacak paranız var iken onu istihbarat
yerine başka alanlara yatırıyorsanız, size başarılı istihbaratçı denir mi?
Bu sorunun yanıtını MİT içinde herkesin düşünmesi ve yaptığı harcamalar
sonucundakullandığı araçların fayda paydasını maksimuma çıkartaması
gerekmektedir. Bu uçakda böyle kullanılmalıdır. Çünkü jet alındığında
MİT'in elinde 2 adet Chasna tipi uçak daha vardır. Bir de MİT helikopteri
bulunmaktadır. Bu iki uçaktan birisi Trabzon'dan kurye göreviyle Ankara'ya
gelirken 6 kişilik yolcu ve mürettebatıyla düşmüştür. Jet de bundan sonra
alınmıştır.
Uçakların operasyonlarda kullanıldığı alanlar giderek artmaktadır. Bazı

MİT görevlilerinin de organize edenler arasında bulunduğu iddia edilen bir
darbe girişiminde MİT, Jet uçağını en verimli bir şekilde kullanmak
olanağını bilmiştir. Azerbaycan'da1995 yılında Haydar Aliyev'e karşı
düzenlenen darbe girişimi sırasında, Müsteşarın özel uçağı bir hayat
kurtarmıştır. Darbenin düzenleyicileri içinde yeralan ve Azerbaycan'dan
çıkışı sorun olan Ferman Demirkol bu uçak ile Bakü'den MİT elemanları
tarafından alınmış ve Türkiye'ye getirilmiştir. Bu darbe girişiminin Türki
Cumhuriyetlerden sorumlu Devlet Bakanı Ayvaz Gökdemir'in koordinasyonunda
gerçekleştiği ileri sürülmüş, ancak bu iddialar yalanlanmıştır. Buna karşı
oldukça fazla sayıda Türk yetkilinin bu darbeye karışmış olması ilginçtir.
Azerilerce, Türkiye'nin Bakü Büyükelçisi başta olmak üzere Azarbaycan'daki
MİT görevlisi de bu darbe girişiminin içinde yeralmakla suçlanmıştır. Bu
nedenle Ankara'ya çekilen bu MİT görevlisi daha sonra Cumhurbaşkanı
Demirel'in de bastırması sonucu emekliye sevkedilmiştir. Bakü'den MİT
uçağıyla çıkartılan ve ülkücü olarak tanınan Ferman Demirkol'un da MİT
adınagörev yapanlardan birisi olduğu ileri sürülmektedir.

İSTİHBARATA PARA ÇOK , AMA YA DENETİM

MİT yöneticilerinin deyimiyle özel koşullar yüzünden teşkilatın parasal
sorunları hiç kalmamış gibidir. Aslında Türkiye'nin içinde bulunduğu

ekonomik darboğaz düşünülürse PKK'nın yarattığı terör ortamı nedeniyle
yaşanan bu para bolluğu, kavgaları azaltmamıştır. Yine deMİT kurumlar
arasında devlete karşı mali yükümlülüklerinititizlikle yerine getiren
yapıların başında yeralmaktadır. MİT'in belediyelere su, elektirik,
maliyeye vergi borcunun olmadığı belirtilmektedir. MİT, çalışanlarının
istihbarat amaçlı kullandıkları paraların takibini de geliştirdiği
otokontrol mekanizmaları ile yapmaktadır. Örneğin biristihbarata ödenen
paranın karşılığındaalınan bilgi ve sonrasında verilecek para merkezi
ve bölgesel denetim raporlarıyla izlenmektedir.
Ancakgenelde farklı istihbarat kurumlarının ortaya çıkardığı istihbarat
harcamaları konusundaki dağınıklık ve boşluk hemen her uzmanın yakındığı
bir konu olarak aktarılmaktadır. İstihbarat için harcanan paraların iyi
kontrolü de malesef yeterince ve zamanında yapılamamaktadır. Örneğin
Diyarbakır'daki bir MİT elemanı PKK konusunda kendisine bilgi getiren A
kaynağına bunun karşılığı para ödemektedir. Oysa aynı kaynakaynı haber
için Emniyet İstihbaratından, JİTEM(Jandarma İstihbaratından) ve
bölgede görev yapan diğer istihbarat birimlerinden de para alabilmektedir.
A kaynağı bu istihbarat karışıklığı ve dağınıklığı sayesinde paralarını
cebe indirirken, istihbarat teyidini detekil olmasına karşın çoğul gibi
göstererek sağlamaktadır. Sonuçta bütün istihbarat elemanlarımız

atlatılmakla ve paralarını kaybetmekle kalmayıp büyük yanlışlara da
yolaçabilmektedirler. Bu denetimi zor ama kesin kez yapılmasında büyük
fayda bulunan bir olaydır. Bununsağlanması için istihbarat birimleri
arasında sıkıkoordinasyonun bulunması gerekmektedir. Bu istihbarat
birimleri arasındaki en büyük eksiktir.

MİT'in parasal kaynaklarının denetimi şimdilerde daha önemli
bulunmaktadır. Çünkü MİT bütçesini desteklemek üzere şirketleşme ve
vakıflar oluşturma yoluyla ek kazanımlar yaratmaya çabalamaktadır. Bu
yasal şirket oluşturma ve para kazanma yolları çok önemlidir. Bu sonradan
oluşturulan şirketlerindenetimi Amerika'da bile büyük sorunlara
yolaçmaktadır. Bu nedenle şirketlerin denetiminin çok iyi,hem de çok çok
iyi yapılmasıgerekmektedir. MİT halen personel ve dayanışma olarak bir
vakıf kurmuştur. Bu vakfa bağlı olarak faaliyet gösterenMİTAN adlı bir
sigortacılık şirketi ile Birleşik İnşaat A.Ş adında iki bilinen şirket
işletilmektedir. Bunların da sıkı denetimleri gelecekte karşılaşılabilecek
sorunların çözümünde şimdiden önemli olacaktır.

MİT ekonomik istihbarat alanında da henüz hiç bir şey yapabilmiş değildir.

Oysa bu alandaki istihbarat çalışmaları yeni gelişen bir olgu değildir.

Dünyada ilk istihbarat çalışmalarının temelinde ekonomikkaygılar
yatmıştır. Örneğin 19 uncu yüzyılın iyi istihbarat servislerinden biri de
hayret edilecektir; Nathan Rotschild özel bankacılık firmasıdır. Bu firma

kredi açarken ve diğer hizmetlerinde müşteri hakkında iyi bilgi sahibi
olmaya çok dikkat etmiş ve istihbarat sistemi sayesinde başarıya
ulaşmıştır. 1815 Waterloo savaşının sonucu henüz Avrupada öğrenilmemişken,
N. Rotschild, Prusyalılarla, İngilizlerin Napolyan Bonapart'a galip
geldiklerini haber almış, bu haberi değerlendirmesini bilmiş, elindeki
resmi hisse senetlerini piyasaya sürmüştür. N. Rotschild'in iyi haber
aldığını bilen diğer banka ve müesseseler, İngilizlerin savaşı
kaybettiğine, hisse senetlerinin daha da düşeceğine hükmederek, derhal
ellerindeki resmi senetleri düşük fiyatla elden çıkarmışlardır. Kısa bir
zaman sonra N. Rotschild bütün senetleri çok düşük fiyatla toplamış ve
muazzam bir servet sahibi olmuştur. Bu olaydan 60 yıl sonra yani 1875 de,
Nathan Rotschild'in akrabasından Lionel Rotschild, tanınmış ingiliz devlet
adamı Disraeli ile yemek yerken, kendisine gizli bir mesaj getirilmiştir.
Bunda, Mısır Hıdivinin Süveyş kanalı hisse senetlerinin satılık olduğu
bildirilmiştir. Lionel, Disraeli'yi haberdar etmiştir. Hisse senetlerini
satın almak için 44 milyon dolara ihtiyaç bulunduğunu buna karşın
Parlamento tatilde olduğu için Disraeli'nin bu parayı derhal bulması
mümkün olamamıştır. Lionel, hisse senetlerini İngiliz hükümeti adına satın
almış ve Kıbrıs adasını da İngiltereye katan, Disraeli'nin başarısını
sağlamıştır. İngilterenin Mısır üzerindeki nüfuzu da bu tarihte
başlamıştır. Lord Beaconsfield Benjamin Disraeli (1804 - 1881) Londrada

doğmuş bir romancı ve devlet adamıdır.Rotschild'lerin istihbarat işinde
güvercin ve balon kullandıkları da bilinmektedir. Ayrıca bu dönem içinde
gazeteler veekonomik bültenlerin hazırlanmasında da güvercin ile daha
sonra da telgraf hızından son derece yararlanılmıştır.

EKONOMİK İSTİHBARATIN ÖNEMİ

Ekonomik istihbarat konusunda önemli bir örnek de Türkiye'de Amerikan
Büyekelçiliği de yapan Hupe'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında Japon
tarımını yoketmek konusundaki başarısıdır Ancak o dönem istihbarat
alanındaki Amerikan yetersizliği de dikkate değerdir. Amerikan
yönetimlerinin istihbarat konusundaki bilgileri toplayıp analiz ettikleri
bir büroları dahi yoktur. ÇünküAmerika'lılar İkinci Dünya Savaşına kadar
istihbarata gereken önemi vermemişlerdir. Nitekim Amerikan Dışişleri
Bakanı Stimson 1929 yılında Amerikan kriptanaliz bürosunu kapatmış,
"centilmenler, başkalarının mektuplarını okumayın" demiştir. Fakat 2 nci
Dünya Savaşında Savunma Bakanı olan aynı şahıs, kapattırdığı büroyu
açtırmakla kalmamış Amerikan gizli servisini geliştirme konusunda
çabalamıştır..

1945 Şubatında Deniz Kuvveütleri Komutanı James Forrestal, istihbaratı
bir kurum haline getirmeye ve bu teşkilatın başına,otuz yıllık
istihbaratçıZacharias'ı oturtmaya karar verir. Zacharias, Japonya
hakkında çeşitli kaynaklardan derlenen bilgileri inceler ve bir tablo

çizer. On iki maddeden oluşan bu tablodan çıkardığı siyasi sonuca göre
Roosevelt'e sunulmak üzere bir rapor hazırlar. Raporda şu tavsiyeler
vardır:
"Japon anavatanına büyük sayıda kuvvetle taarruza geçip ağır zayiat
vermektense, japon yüksek komutanlığının savaş gücünü kırmak, düşmanı
kayıtsız şartsız teslime mecbur etmek lazım ve mümkündür."
İşte tam bu sırada , Japon halkı hakkında araştırma yapmak üzere
Pensilvanya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden Dr. Robert Strausz
Hupe görevlendirilir. Japon halkının yiyecek konusunda sıkıntı çektiğini
dikkate alan Dr. Hupe,gübre konusu üzerinde durur.Bunun Japonya'ya kuzey
Afrika'dan ithal edildiğini, fakat müttefiklerin Cezayir ve Fas'a asker
çıkarmaları üzerine, buralardan gübre ithalinin durduğunu, bununla beraber
Japonya'da ztarımsal alanda bir buhran görülmediğini saptar. Japon'ların
nereden gübre bulduğunu araştıran, kitaplar, ansiklopediler karıştıran
Hupe, Pasifik Okyanusunda Nauru adında küçük bir adada fosfat bulunduğunu
öğrenir. Japonların gübre ihtiyaçlarını buradan karşıladıkları sonucuna
varır. Hupe, çıkardığı sonucu askeri makamlara ulaştırır ve adanın
bombalanmasını teklif eder. Yapılan hava keşifleri, Hupe'nin çıkardığı
sonucun doğru olduğunu gösterir, bunun üzerine ada bombalanır, Japonya'da
tarımsal üretim felç olur.

Bunlar günümüzde ekonomik ve teknolojik casusuluk kuralları içinde en saf
örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ruslar teknolojik casusluk
sayesinde her yıl bütçelerine milyarlarca dolarlık katkıyapmaktadırlar.
Bu landaki savaşbilim adamlarını ve profesyonel şirket yöneticilerini
istihbarat elemanı haline getirmiştir. Artık dünyada tenloji casusları
etkindir. CIA 2000 yılının istihbaratının ekonomik alanda olacağını
açıklamış ve bu alanda çalışmalara yöneldiklerini ve hedeflerinin de
kendilerini bu alanda zorlayan, ekonomik alanda büyük bir savaş verdikleri
pasifik kuşağı olduğunu açıklamıştır. Yeni yüzyılın casusları arasında
daha çok bilimadamı ve ekonomik analizci bulunacaktır. Türkiye ise buna
bugüne kadar hiç hazırlıklı değildir.O kadar ki MİT yeterli elemanı
bulunmadığı için PKK kaynaklı kara para aklama olayları ile yurtdışı
kökenli islami ekonomik suçlar karşısındaetkisiz kalmaktadır. Bu tür
suçlarda denetim dışardan sağlanan elemanlar aracılığıyla yaptırılmaya
çalışılmaktadır. bunlara bir örnek Faisal Finanskonusundaki yüzlerce
ihbara rağmen gerçekleştirilemeyen soruşturmalardır.

MİT'İ PARLAMENTO DENETLEMELİ

AyrıcaMİT bu düzenlemeler arasında artık öncelikle parlamenter denetime
açık bir kuruluş haline getirilmek zorundadır. TBMM tarafından bütçesi

denetlenecek, yaptığı çalışmalar hakkında bilgi istenebilecek bir MİT,
daha sağlıklı işleyecektir. Bununla gizliliğin önlenmediği ve
operasyonların tehlikeye girmediği bu şekilde çalışan diğer teşkilatların
yaptığı çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Dünyanın önde gelen istihbarat
teşkilatları parlamenter denetimlere açık olarak çalışmaktadırlar. Bu
onların zararına değil, aksine yararına sonuçları ortaya çıkarmaktadır.
Şimdi hiç kimsenin CIA'nın Amerikan parlamentosu tarafından denetlendiği
için kötü çalıştığını idda edecek durumu yoktur. MİT için yeni bir yasal
düzenlemenin yapılmasıve mensuplarının tanımından, çalışma alanlarına
ve en önemlisi de kime bağlı olarak çalışacağının net bir şekilde ortaya
konması gerekmektedir.
MİT'in TBMM ce denetlenir bir kurum haline gelmesi de bu yasal
düzenlemeyle sağlanmalıdır. Burada TBMM denetimindenkastedilen CIA'da
olduğu gibi parlamentodaoluşturulacak özel komisyondur. Yoksa bugün çok
iyi bilinmektedir ki yeraltı dünyası, hatta düşman ülkelerin
sempatizanları ile uyuşturucu kaçakçıları, kara para aklayıcıları,
ekonomik baskı gruplarının temsilcileri de parlemantolara sıza
bilmektedirler.
Parlamentolar içinde gizli servisleri sıkıntıya sokabilecek örnekler de
yaşanmaktadır. Örneğin MİT daha sonra bakanlık yapan bazı DYP
milletvekilleri hakkında 1987'de yeraltı dünyasının ünlü adları arasında
bulunmaları nedeniyle bir rapor düzenlemiş, ama o kişilerin ne

milletvekili ne de bakanolmaları engellenebilmiştir. Bu handikaplar da
gözardı edilmemektedir. MİT'in dünyanın gereklerine ve içinde bulunduğumuz
bölgenin koşullarına uygunyapılandırılması bu düzenlemelere bağlıdır.
MİTtoplumda veya parlamentoda devletin ulaşılmaz kurum veya kişilerinin
aracı gibi görülmemelidir. MİT ulusal bir yapı haline gelmeli ve toplumun
mozaiklerine karşı savaş-savunma stratejileri üretmekten vazgeçmelidir.
Burada tehdit değerlendirmelerinde ele alınan kıstasların yeniden gözden
geçirilmesiüzerinde durmak gerekmektedir. Tehdidin kökeni veya
yöneldiğietnik, siyasal, kültürel kaynaklar topyekün suçlanmak yerine
içlerindeki hastalıklı unsurlarla mücadele edilmesinin sağlanması
gerekmektedir. Alevileri, islamcıları, solcuları veya diğer grupları
tehdit unsuru olarak görüp mücadele etmek MİT'in görevi olmamalıdır. MİT
hastalığı ve hastalıklı unsurları sosyolojik, pisikolojik, ekonomik
açılardan tahlil eden ve uyaran birim olmalıdır.MİT siyasileri,
yötenleri ve özellikle parlamentoyu atlatılması, yenilmesi gereken bir
yapılar zinciri olarak görmemelidir. Kaynağını parlamentodan, halktan
almayan hiç bir yapının MİT üzerinde denetimi olmamalıdır. MİT iktidar
maşası olarak görülmemelidir.

DEMOKRATİK MİT DIŞINDA ÇÖZÜM YOK

Bugün için MİT teknik olanaklar açısından bölgedeki pek çok ülke
istihbarat servisinden daha da iyi koşullara sahiptir. Türkiye'nin en

büyük bilgisayar ağıMİT tarafından işlerlik kazandırılmak
üzeredir.
İnsanları izlemek , dinlemek için gerekli teknik olanak MİT'e
getirilmiş
durumdadır. MİT dinleme konusunda uzman teknisyenlere ve
aletlere
sahiptir. Ancak MİT için çizilecek ufuk, bölgenin istihbarat
birimlerinin
üzerine çıkarılmalıdır.
MİT'in hiyerarşik yapılanması demokratikleştirilmelidir. Bu da
parlamentoya düşen bir görevdir. Sadece Başbakana ya da
askerlerin
oluşturduğu kurullara brifing ve bilgi veren bir MİT, içindeki
hasatalıkları söküp atamaz. Onlara yenilir. MİT'in ilacı
demokratikleşmedir. MİT gölgedekilerin değil, halkın ve onu
aydınlatan
çağdaş güçlerin kurumu olmalıdır.
MİT için demokratikleşme demek eğitimli, bilgili ve üreten
insanların
içinde yer alabilecekleri bir yapı demektir. Toplumun özlemi de
bu olsa
gerektir. Bugün eleman alımındaçok yabancı dil bilen,
Türkiye'nin önde
gelen üniversitelerinin mezunlarıın tercih ettiği bir MİT ile dünün
MİT'i
arasındaki fark açıktır. MİT başkanının seçiminden, atanmasına,
içindeki
terfi ve görev allanlarının saptanmasındanyeni alanlara
yönelmeye kadar
baştan sona revizyona tabi tutulması gerken bir kurumdur.
Örneğin MİT
Müsteşarı'nıniçerden birkişi olması gelişimini hızlandıracaktır.
Çünkü
istihbaratıbilen insanlarla bilmeyenler arasındaki farkı kapatmak
uzunca
bir süre istemektedir. Ama bunaiç dinamiklerinin de izin vermesi

gerekmektedir. MİTmunsuplarına birbirlerinin yaptığı muhalefet kadar
hiç kimsemuhalefet yapamamaktadır. Oysa Alman ekolünde gizli servisin
başındaki kuşu bugün olduğu gibi muhalefet partisinin bir mensubu
olabilmektedir. Amerika'da istihbarat ile uğraşmışveya ona bulaşmış üst
düzey bürokratlar veya özel sektörün yetenekli temsilcileri bu koltuklara
oturmaktadır. İngiltere'deiçerden seçim yoluyla gizli servisin başı
belirlenirken özellikle az gelişmiş ülkelerde askerlergizli servislerin
patronu olmaktadırlar.

MİT'in demokratikleşmesi için yeni bir yasal düzenleme ile istihbaratı
bilen ve onayön çizebilecek; içerden yetişmiş bir kişinin Müsteşar
olmasıkaçınılmazdır. Ama bunun için mutlaka parlamenter denetimin
oluşturulmasışarttır. Hepsinden önemlisi siyasi otorite ne istediğini
bilmeli ve gizli servisinin önüne hedefler koymalıdır. bunlar ekonomik
ağırlıklı ve bilgi ile teknolojiye dönük unsurları içermelidir. Gizli
servise hırsız, polis oyunu oynatmaktan vazgeçilmelidir.

MİT ile ilgili olarak toplumdaki yanlış bilgilendirmeden kaynaklanan
beklentiler ve bunların sonuçta gerçekleşmediğinin görülmesi de içte
MİT'e bakış açısında ciddi sorunlar yaratmıştır. Halk her cinayet olayını,
hatta hırsızlık olaylarının çözümünü dahi MİT'den beklemekte, bu
gerçekleşmeyince de MİT hakkındakaramsar inançların içine girmektedir.

Halkının güvenini yitiren bir istihbarat örgütünün ayakta kalması ancak
dikta rejimlerinde yaratılan korkularla sağlanabilir. Demokrasilerde
halkın sevgisi ve güveni şarttır. Bu sevgi ve güvenin karşılıklı olması
kaçınılmazdır. Halkına karşı kullanılan örgütler güdük ve çağdışı aile
şirketleri olarak kalmaya mahkumdurlar. MİT halkı için çalıştığını artık
kanıtlamak zorundadır.

ASKER MİT'İ NEDEN BIRAKTI

Askeri disiplinlerin günümüz gizli servislerinin çalışmalarında başarı
sağlamadığı ortadadır. Türkiye'de MİT askeri yaklaşımlar nedeniyle pek çok
yetenekli elemanını kaçırmıştır. Bir istihbarat uzmanı Askeri Akademide
istihbaret dersi verdiği bir subayı bir kaç ay sonra kendisinin üstünde
bir makamda amir konumunda görebilmektedir. Bunun yarattığı sakıncaları
MİT hep yaşayan bir kurum olagelmiştir. Bugün MİT'in en önce kurtulması
gereken şeyaskerlerden miras kalan idari yapısı ve çalışma tarzıdır.
Bilginin ve aklın her silahtan daha da üstün bir değer olduğunun
kesinleştiği çağımızı yakalayamayan bir MİT, sorunları çözemeyeceği gibi,
kendisibir bataklık haline gelir. Bu bataklık içine kimin ne zaman
düşeceği ise hiç belli olmaz. Bugün MİT istihbarat alanında kendi içinde
askeri ağırlığı giderek azalan bir kuruluş olarak gözükmektedir. Burada şu
sorunun yanıtını vermek gerekir. Askerler MİT'i neden bırakmışlardır. Evet

MİT'i askerler bırakmıştır. Neden mi? Çünkü MİT ile işleri bitmiştir.
Kendilerine yeni bir istihbarat birimi oluşturmuşlardır da ondan. Bugün
devlet istihbaratında askerlerin ağırlığı en üst düzeydedir. Askerlerin
yeni oluşturdukları istihbarat birimleri teknik açıdan MİT ten bile
ilerdedir. Dış istihbaratta olsun iç istihbaratta olsun bu yeni birimler
etkili olmaktadırlar. MİT dışlanmakta ve büyük bir hatanın içinde
illegalize olmuş yeni bir istihbarat yapılanmasıyla sorunların üzerine
gidilmesine çalışılmaktadır. Bugün telefon dinlemeden, pek çok
kontrgerilla faaliyetine kadar hemen her olayda bu yeni askeri istihbarat
birimlerinin etkinliği vardır. MİT bu yeni birimin gölgesinde kalmaktadır.
Bu yeni birim de çalışırken diğer Türk istihbarat servisleri gibi MİT'in
adanı kullanmaktadır. Örneğin Mardin'de MİT tarafından öldürüldüğü ileri
sürülen 5 vatandaşın ölümününün ardından yapılan soruşturmada, öldürme
olayınıMİT reddetmiş ve kişilerin bu yeni askeri istihbarat oluşumuna
teslim edildiğini anlatmışlardır. Olayla ilgili dosya Diyarbakır DGM'de
bulunmaktadır ve soruşturma devam etmektedir.
Bugün askeri örgütlenme içinde yapılan yeni istihbarat oluşumu büyük
hatalar içermekte ve gelişmesine izin verilmeyen Türk haberalma
servislerinin tarihi gelenekleri dahi yokedilmektedir. Askerler özellikle
Güneydoğu konusunda MİT'i inisiyatifsiz bırakmışlardır. Zaten yeni servise

ihtiyacın nedeni de PKK ve Kürt sorunu karşısında, MİT'in askerlerin
istediği oranda başarılı olamaması gösterilmektedir.
ASKERİ İSTİHBARAT BİLGİ TOPLAMAYA DEĞİL CEZALANDIRMAYA YÖNELİK
Ancak burada askerlerin istihbarat ile cezalandırıcı yapıları birbirine
karıştırdıklarını da söylemek gerekmektedir. Bugünkü yeni askeri
istihbarat yapısının komuta kademesini Milli Güvenlik Kurulu Genel
Sekreterliği'nin oluşturduğu iddia edilmektedir.. Bu kurul kendi iç
yapılanmasında MİT'den kopardığı kadroların yanı sıra özellikle son 5
yılda büyükatak yapan JİTEM yani Jandarma İstihbarat servisini de yurt
içinde ve dışında kendi belirlediği etkinlik içinde kullanmaktadır. Bu
kullanımın direkt olarak Kuvvet Komutanlıklarına bağlı olmaması da dikket
çekicidir. JİTEM'in faaliyetleri konusunda son derece endişe verici
bilgiler bulunmaktadır.
Bu konudaYzb. Ş.Dönmez, Jandarma İstihbarat Timlerinin ayrı bir birim
olmadığını, ayrı bir kuruluşlarının bulunmadığını, normal askeri birlikler
içerisinde yer aldıklarını bunların ayrı bir teşkilatlanma kanunlarının
bulunmadığını TBMM deki bir araştırma komisyonuna söylemiştir. Yani JİTEM
yasalarla oluşturulmuş bir ayrı , bağımsız istihbarat birimi değildir.
Peki ama dayanakları nelerdir. JİTEM oluşturulurken 2803 sayılı Jandarma
Teşkilatı Görev ve Yetkileri Kanununun 5.maddesi yine aynı yönetmeliğin 5,

44, 46, 42, 84. Maddeleri ve 6815 sayılı kanunun 4.maddeleri dayanak
konusu yapılmıştır. Kuruluş gerekçesi olarak terörle ilgilihaber toplama
faaliyetleri gerekçe gösterilmektedir. Remsiyette bu istihbarat birlikleri
Jandarma Asayiş Komutanlığına bağlıdırlar. İstihbarat olayında terör ve
uyuşturucu başta olmak üzere diğer kaçakçılık olayları amaçtır. Bunların
istihbaratlarının verildiği yerler ise askeri ve sivil amirlikler olarak
gösterilmektedir. TBMM komisyonunun bu konudaki görüşü iseolayın ne
kadar endişe yaratıcı bir boyuta ulaştığının göstergesidir:
" Komisyonumuza verilen bilgi bile devletin organlarının kanunlarla
sınırları çizili görev ve yetkilerini aşarak ve bir takım yasal
boşluklardan istifade ederek yeni kurumlaşmaya gittiğini iyi bir örnek
teşkil etmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere 2937 Sayılı Kanunun 4/a
Maddesine göre yıkıcı, bölücü terör ve Devlet, Cumhuriyet aleyhine
faaliyetler hakkında devlet çapında istihbarat toplayıp, bunları yetkili
makamlara ulaştırmak Milli İstihbarat Teşkilatının görevidir. Görevli ve
yetkili bu makam olduğu halde, Devletin başka organlarının bu veya başka
organların görevine giren konularda yeni düzenlemelere giderek kendi görev
ve yetkilerini aşmalarının karışıklığa yolaçacağı hertürlü izahtan
varestedir. Kaldı ki bu kadar çok birimin yetkili ve görevli olmadığı
halde bu alanda faaliyet göstermesi kimin ne olduğunun, ne yaptığının

anlaşılamamasına da yol açmaktadır. Bu ortamdanda en iyi bir şekilde
devlet ve Cumhuriyet aleyhine faaliyet gösteren provakatörler ve terör
örgütleri istifade etmektedir. Devletin bir takım organlarının yetkiyi ve
görev sınırlarını aşarak faaliyet göstermeleri neticesinde ortaya çıkan bu
karışık durumda terör örgütleri bir takım şaiyalar ileri sürerek
vatandaşın kafasını bulandırmaktadır. Yukarıda itirafçılarla ilgili
bölümde belirtildiği gibi bu konuda da Devletin yetkisiz ve görevsiz
birimleri yaptıkları hareketlerle adeta bu söylentilere çanak tutmaktadır.

JİTEM'in yetki ve görevsiz olduğu halde polis mıntıkasında polisten
habersiz operasyon yapması ve benzeri olaylar neticesinde vatandaşın
kafasında bir takım soru işaretlerinin oluşmasına sebebiyet verilmektedir.

Ayrıca buna benzer bir takım olaylardan dolayı, vatandaşlar arasında
JİTEM'in itirafçıları kullandığı ve bunlardan dolayı da yasa dışı bir
takım işlere karıştığı yönünde iddialar bulunmaktadır. Bunların silah ve
uyuşturucu kaçakcılığına karıştıkları iddia edilmektedir."

JİTEM NEDEN ADINI DEĞİŞTİRİYOR

Evet, JİTEM konusundakiyargılar kaygı yaratıyor. JİTEM'i kamuoyuna
duyuran ve daha sonra da canından olan ve JİTEM'in kurucuları arasında
yeralan emekli Binbaşı Cem Ersever olayı bu konudaki kaygıları haklı
çıkarak niteliktedir. Ersever ve bir takım arkadaşları JİTEM de
çalıştıktan sonra, kaza mı; yoksa bir sabotaj mı olduğu hala açıklık

kazanmayan bir uçakdüşmesi olayında yaşamını yitiren eski Jandarma Genel
Komutanı Eşref Bitlis'in ölümünün ardından ordudaki görevlerinden
ayrılmışlardı. 30 kişi oldukları belirtilen bu JİTEM ci subaylardaha
sonra PKK ile mücadelede kitaplar yazarak, gazetelere açık kimlikleriyle
beyanatlar vererek yeni bir yol seçtiler. Ancak bir süre sonra Ankara
civarında bu ekibin lider kadrosu ölü olarak bulundu. Bu ölü bulunma
olayının ardından JİTEM'in nasıl bir örgüt olduğu da ortaya çıktı. Aslında
örgüt istihbarat nitelikli bir yapılanmadan çok,askeri polis nitelikle
bir kurum gibi gözükmektedir. Görevi PKK ile ilgili bilgi ve sabotaj
eylemleridir. Ama sonuçta kontrol dışı, cezalandırmaya ve rant elde etmeye
yönelik öylesine olaylar yaşanmıştır ki, JİTEM adını değiştirerek ve
yapısını saklayarak bunlardan kurtulmaya çabalamaktadır.

Cem Ersever Suriye, İran ve Irak gizli servisleri başta olmak üzere hemen
bütün gizli servislerle ilişkiye giren, para kaynakları ve ilişkileri
belli olmayan bir kişidir. Bu karanlık dünyanınsavaşçısı JİTEM
içindeyken de girdiği ilişkilerde tam kontrol altında tutulamamıştır.

Ölümünden önce avukatınaöldürüleceğinden bahsederek Suriye veya
Arnavutluk'da yaşamak istediğini söylemiş ve Saddam Hüseyin dahil Kuzey
Iraklı kürt liderler ve ileri gelenlerden aldığı hediyeleri kendisine
göstermiştir. Şimdi böylesine bir istihbarat işinindoğruluğunu savunmak
mümkün müdür?Ersever hakkında açılan askeri sırları açıklama ile ilgili

davadan da son derece çekindiğini saklamamıştır. İçeriye girmek onun için
ölüm gibi bir olaydır. Ama daha davası bitmeden öldürülmüştür.
Suriye İstihbarat Teşkilatı El Muhaberat'ta bir süre çalıştıktan sonra PKK
lideri Abdullah Öcalan'ın kontrolünü sağlamak amacıyla onun sekreterliği
görevine getirilen Neval Boz adlı kadın casus da Ersever tarafından
JİTEM'e kazandırılmıştır. Ancak Boz'un Ersever ile olan ilişkisi aşka
döşüşünce Boz 1 yılı aşkın süreyle Türkiye'ye bilgi aktarmasına karşın
Suriye'den ayrılıp Türkiye'ye geçmiştir.Ersever Boz ve Mustafa Deniz
adlı ajanlarla birlikteöldürülmüştür. Ersever'in öldürülmesindeki en
büyük etkenkonuşması ve JİTEM ile ilgili çok sayıda bilgiyi basına
aktarması olmuştur.

JİTEM,HİZBULLAH VE DİĞERLERİ

JİTEM, Hizbullah adlı islami terör örgütünün Van ilindekibazı
kamplarında PKK ile mücadelede bulunsun diye bu örgütünbazı elemanlarına
yardımcı olmakla da suçlanmaktadır. Bu konudaki suçlamaları TBMM Faili
Meçhul Siyasal Cinayetleri Araştırma Komisyonunaaktaran dönemin Batman
Emniyet Müdürü görevden alınmıştır. JİTEM kontrol mekanizmalarının dışına
çıkabilmektedir. Bu birimson derece büyük bir serbesti içinde
telefonları dinlemektedir.
Örneğin PKK lideri Abdullah Öcalan ile görüşme yapmak ve kendisine
geçmişinde MİT ile ilişkili bir görevi bulunup bulunmadığını sormak için
Kürd-Ha Ajansı aracılığıyla bir randevu girişiminde bulunduk.

Bir süre sonra da bu görüşmenin olacağı yönünde sinyaller bize ulaşmaya
başladı. Hazırlıklarımızı yaparken bir gün üst düzey bir subayın telefonla
ardığını bildirdiler. Daha doğrusu bu subayın telefonda bu röpörtaj ile
ilgili olarak dile getirdiği ve her sözcüğünün sonuna eklemekten
kaçınmadığı " öldürülürsünüz" sözcüğüyle yoğunlaştırılmış konuşmayı
bildirdiler. Hemen bu subaydan randevu talep ettim. Görüşmeye gerek
olmadığını söyleyeceklerini belirttiğini dile getirmesine karşın ısrarım
üzerine randevu verdi.

Randevuya gittiğimde, daha görüşmemizin birinci dakikası içinde eline
aldığı not defterinden bir sayfa çevirerek " yazdır bakalım o randevu
işini kimlerle hallettiniz, adları neler" dedi. Birden şoke
oldum.Toparlayıp:

"Ben bir gazeteciyim, muhbir değilim. Ben size isim falan yazdırmam"
dedim. "O halde görüşme bitti, haydi güle güle" dedi.

Isarar ettim. Elindeki not defterini ve kalemini bırakmadan, gözlerini
gözlerimdenhiç kaydırmadan sözlerini sürdürdü:

"Oraya gidemezsiniz. Giderseniz geri dönemezsiniz. Dönerseniz o ropörtajı
yayınlayamazsınız. Yayınlarsanız dava açılır, mahkeme mahkeme
süründürürüz. Hatta o ropörtajı yaparsanız öldürülürsünüz, oradan sizi
kurtaramayız. Sizi orada öldürecekler..."

Her lafın altından "öldürülürsünüz ve cezaevi" sözcükleri çıkıyordu. Israr
randevu işini kimlerin ayarladığı noktasında düğümleniyordu. Cezaevi ve

öldürülmekten korkan kişilerin Türkiye gibi ülkelerdegazetecilik
yapamayacaklarını anlatıyordum ki, yeni bir şok dalgasıyla karşılaştım.
Komutan elinin altındaki iki lacivertklasörü gösterip:
"İşte burada tüm yaptığınız telefon konuşmaları. Kiminle nasıl temas
ettiğiniz, bütün görüşmeleriniz" deyiverdi. Şaşkınlığım daha da büyüdü.
Komutan "sadece sizin değil onların da bütün konuşmaları var burada" diye
devam etti.
Şaşkınlığım daha daartmıştı. Demek telefonların dinlenmesi olayı, bu
kadar kolaylıkla ve alalade bir şeymiş gibi insanların önüne
çıkartılabiliyordu. Gözlerim lacivert klasörlerde kalmıştı:
" Kürd-Ha diye bir ajans var. Almanya'da açık adresi , telefonları var.
Oraya başvurunca size yanıt veriyorlar. Ama telefonların dinlenmesi
Anayasal suç" diyebildim.
Komutan " ama suçluların, telefonlarını dinlemek değil" dedi.ve allahtan
ekledi, " biz onların telefon konuşmalarında sizin talebinizi öğrendik. Ve
bu adamla (Apo'yu kastediyor) konuşulmasını istemiyoruz".
Daha sonra aynı komutanla 15 dakikalık randevumuz 2 saati aşkın samimi bir
konuşma şekline dönüştü. "Vatan hainliği ve vatanseverlik" dahil pek çok
konudakarşılıklı görüşlerimizi aktardık. Ne için böyle bir çalışma
yaptığımızı anlattım. Gazetecinin böyle bir olaya nasıl bakması gerektiği
konusunda uzun uzun konuştum. Bütün bunların sonunda asker olmayan
yetkililer de araya girmeyi ihmal etmediler. Kısacası Apo ile röpörtaj

istenmiyordu. Bunu bize net bir şekilde anlattılar. Biz de net bir şekilde
anladık.
Sonuçta da biz bu kitabın veya hazırlayacağımız belgeselin içine koymayı
düşündüğümüz o röpörtajı gerçekleştiremedik. Evet bunu yapamadık. Abdullah
Öcalan'a gidip "Senin MİT ile bir ilişkin oldu mu? Seni geçmişte polis
veya MİT muhbir olarak kullandı mı?" diye soramadık.
Bu soruları sorup yanıtlarını alsaydık acaba bundan kim , nasıl bir zarar
görürdü? Bugün bu konuda söylenecek sözler kurumları veya kişileri ne
derece tahrip edebilirdi. Ya da bugünün gerçeklerini değiştirebilirdi?
Evet askeri istihbarat bütün teknik ve personel yapılanmasıyla telefon
dinlemesinden, diğer istihbarat ve cezalandırma yöntemlerine kadar
Türkiye'de şu an en aktif örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Ama eksiği
hemen göze çarpmaktadır. İstihbarat örgütü gibi gözüken yapılanmanın
aslında daha çok Alman gizliservisi Gestapo türünde olduğunu; cezaya,
takibe dönük askeri polis şemasının ve çalışma yöntemlerinin bulunduğunu
belirtmek gerekmektedir. Pisikolojik istihbarat doğal olarak bunun
ayrılmaz bir parçası olmaktadır. MİT bütün bu gelişmeler içinde çekildiği
girdabı ya tanımlamakta zorluk çekmekte ya da derdini anlatamamanın aczi
içinde bulunmaktadır. Aslında JİTEM ve benzeri örgütler askeri yapıların

içindehemen her dönemde ortaya çıkmakta ve yaptıklarıyla bir süre sonra
onu kontrolleri altında tutacaklarına inanları bile korkutmayı
başarmaktadırlar. Nitekim JİTEM'de aynı korkunun sonucu olarak lağvedilmiş
ama, ortadan kaldırılamamıştır. 1995 yılının Mart'ın dan itibaren bu
birimde görev alanlar başka illere atanmışlardır. Ama yaptıklarından
kaçının yasal, kaçının yasadışı olduğu konusu soruşturulmamıştır. Bunlar
araştırılma gereği dahi duyulmadan kapatılmıştır.
Bu birimi oluşturanlar, ona görev verenler ortada yoktur. JİTEM'de görevli
oldukları söylenen ve keyfi adam öldürdükleri açıklanan özellikle PKK
itirafçısı devşirmelerle ilgili soruşturmalar da yoktur. Örneğin
Türkiye'de hiç bir savcı veya güvenlik birimi kod adı "Yeşil" olan ve
onlarca cinayetin faili olarak gösterilen Ahmet Demir adlı kişiyi
bulamamıştır.
Jitem kanalıyla yapılan çalışmaların istihbarat veya haber toplama
faaliyetiyle ilgisinin olmadığı da ortadadır. Bir görevliyi önce parayla,
sınırsız yetkiyle ve hukukun üstünde görev anlayışlarıyla tanıştırıp,
sonra da ' Artık senburada değil şurada görev yapacaksın, bizim
talimatımıza kadar da bu teşkilat lağvedilmiştir. Eylem yapma' demek, o
görevliyi durduracaksa veye geçmişte yaptıklarını unutturacaksa ne ala...
Ama dünyada bunun böyle olmadığı bütün denemelerde görülmüş bir gerçektir.
Nitekim kapatıldığı belirtilen örgüt, bir süre sonra yeniden oluşturularak
faaliyete sokulmuştur.

JİTEM konusundabir önemli örnek ODTÜ'de yaşanmıştır. ODTÜ'de
öğrencilerin 15 Mart 1995 tarihinde JİTEM kimliği ile yakaladıkları ve
provakatör olduğu iddiasıyla kamuoyuna tanıttıkları Ümit Yalazlı gerçekten
JİTEM elemanı çıkmıştır. JİTEM elemanını yakalayan ve kimliğini açıklayan
öğrenciler hakkında daha sonra dava açılmıştır.

ASKERİ İSTİHBARAT YENİDEN ÖRGÜTLENİYOR

1995 yılında yapılan terfilerle eski MİT Müsteşarlarından Teoman Koman
Orgeneralliğe yükseltilerek Jandarma Genel Komutanlığı görevine
getirilmiştir. Bu görev değişimiyle birlikte ordu istihbaratında yeniden
yapılanmaya dönük ilginç gelişmeler izlenmektedir. Örneğin ordu içinde
"İstihbaratSınıfı" subay eğitimine başlanmıştır. Bununla Sovyetlerdeki
GRU (Askeri İstihbarat) türü bir yapılanmaya gidileceği ifade
edilmektedir. Bu yapılırken ordu istihbaratındaki yapılanmaların sivil
denetimin dışında gelişmesi ve önemli bir istihbarat potansiyeli bulunan
ancak geleneği ve kontrol mekanizmaları olmayan yeni oluşumların ortaya
çıkmasının iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.
Çünkü JİTEM örneğibütün başarısızlıkları ve yolaçtığı sorunlarla
gözönünde bulunmaktadır. Ancak Türkiye'nin yenilenen ve yetkileri
yasalarda belirtilen sınırlarda kalabilecek iyi bir askeri istihbarat
birimine de büyük ihtiyacı bulunduğugerçektir. Bu durumda ordu içinde
darbeve cunta faaliyetlerinde bulunanların ortaya çıkartılmasında belki

önemli bir yol alınabilir. Ayrıca silah ve savunma sanayinde gelişen
teknolojilerin izlenmesinde, transferinde ve büyük ihalelerde Türkiye'nin
çıkarlarının korunmasında bundan büyük ölçüde yararlanmak olanakları
bulunmaktadır. Terör eylemlerine karşı kullanılacak timler ile bunların
eğitimi konularında da bu birimler beyin gücünü arttırıcı, bilgiyi ön
planaçıkartıcı ve koordinasyonu sağlayıcı çalışmalar yapabilmeledirler.

Ama bütün bunları MİT ve diğer istihbarat servislerinin üstünde veya
altında değil, eşit ve kendi sınırları içinde yapabilecek bir yapılanmaya
gidilmeledir.

MİT HALKTAN KOPUK

Yetki-sorumluluk alanları açısından şefaflaşmış bir MİT, görev alanına
neyin girip, nelerin girmediğini topluma anlatmalı ve yanlış anlaşılmaları
önlemelidir. Yanlışa yolaçanları bulup ortaya çıkarmakkonusunda da yine
MİT in sorumluluk ve yetkileri bulunmaktadır. Gerçi özellikle askeri
yapılar içinde MİT'in istihbarat faaliyetinde bulunması yasal olarak
kısıtlanmıştır. MİT sadece askerlerin istediği alanlarda ve yapılan
protokollere bağlı kalarakgösterilen yerde ve kapsamda istihbarat
çalışması yapabilmektedir. Bugünkü kaos gibi gözüken ortam da asker, sivil
ayrımının kesinleşmiş ve keskinleşmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Sivilleşmenin sancıları ve geçiş dönemi yaşanmaktadır . Ancak bu dönemde
kontrol mekanizmasını elinde bulundurması gereken savcıların ve diğer
adalet mensuplarının görevlerini yerine getirip, denetim mekanizmalarını
açık bulundurduklarını söylemek de mümkün olmamaktadır. Olsaydı bu kadar
çok faili meçhul cinayetin büyük bir kısmı aydınlanır ve bunları
işleyenlerin devlet içindeki uzantılarına ulaşmak mümkün olurdu.Bu
alanda bir temiz toplum özleminin benimsenmesine daha uzun yılların
gerektiğigözükmektedir.

İlişkilerdeki açıklık, istihbaratı güçlendiren doğru kaynaklara götüren
bir unsurdur. Malesef MİT'in yapılanmasında böyle bir anlayış söz konusu
olmamıştır. Oysa MİT'in adam kaçıran, izleyen, dinleyen, öldüren, sindiren
bir teşkilat olduğuhavasını topluma bu kapalılık ve hatalı uygulamaları
yerleştirmektedir. Çağdaş istihbarat teşkilatlarında olduğu gibi MİT'in,
fikir üreten, bilgi toplayan bir yapı haline getirilmesi kaçınılmazdır.

Gerektiğinde yasal statüsünün getirdiği diğer görevleri de yerine
getirebilecek gücünün bulunduğu halka anlatılmamaktadır. Bunun da
sorumlusu yine MİT'in kendisidir. Kendisini anlatamayan bir gizli servis
elbetteki olumsuz tartışmaların odağı olacaktır. Açık yürekli ve
demokratik yapılanmadan yana olmak sorunların çözümünde önem taşımaktadır.

Bugüne kadarki uygulamalar yanlış kanıları doğrulayacak hataları

içermektedir. Amaözür dilemesini ve hatalarından arınmasını bilen
teşkilatlar büyümektedir.MİT demokratikleşmelidir. Bundan kasıt karanlık
yönü yokedilmiş, parlamenter denetim mekanizmalarına açık ve yaptıklarının
hesabını verebilecekyeni bir yapılanmadır.
MİT halka kendini anlatmalıdır. Bunun yolu da güçlü bir halkla ilişkiler
ağının kurulmasından geçmektedir. Hala MİT'in böyle bir biriminin halka
açık bir şekilde bulunmaması, bir basın sözcüsünün dahi olmaması çağdaş
kuralların ne kadar gerisinden gelinmekte olduğunun bir göstergesi
sayılabilir. Oysa dünyada istihbarat hizmetlerinin korkuya dayalı ve
duvarlar arkasında saklanarak yapıla gelirliği artık terkedilmiştir.
Önemli olan bilgi, bilgiyi değerlendirme, geleceğe ilişkin en sağlıklı
senaryoları üretme ve bunu yerine getirecek ortamı yaratma çabasıdır.
Bunun da tek yolu uygun eğitim, eleman seçimi ve yapılanmadan geçmektedir.

MİT KUYUDAN ADAM ÇIKARIYOR

MİT kimi zaman, kim ve ne için kullanıldığı bilinmeyen bir örgüt görüntüsü
sergilemektedir. Örneğin ünlü Türk Koskotas Dosyası olarak adlandırılan
Türksat uydusu ve buna bağlı ihaleler ile ilgili müfettiş araştırmalarının
birinde, PTT yetkililerinin Türkiye'nin ilk ve o dönem için tek özel
kuruluşu olan ve dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın oğlu Ahmet Özal'ın
da ortağı bulunduğu televizyon şirketine yasalara aykırı olarak bir verici

ve eleman tahsis ettikleri saptanır. Müfettişlere ifade everen PTT Genel
Müdür Yardımcısı kendisine vericiyi bir yerden söküp bir başka yere
nakletme emriyle eleman tahsisini Genel Müdürün emrettiğini söyler. Genel
Müdür de ifadesinde müfettişlere MİT'ten gelen talimat üzerine böyle bir
uygulama yapıldığını anlatır. Bunun üzerine dönemin Ulaştırma Bakanı'nın
imzasıyla MİT'e başvurularak böyle bir talepte bulunulup bulunulmadığı
sorulur. Gelen cevabın altında dönemin asker müsteşarının imzası vardır ve
" Böyle bir talep de bulunulmamıştır" denilir. Müfettişlereaynı asker
MİT Müsteşarı " Bizim PTT'den böyle bir yardım istememize gerek yok, bunu
biz kendi elemanlarımızla da yapabilirdik" de demiştir.Bu yanıt üzerine
PTT Genel Müdürü mahkemeye verilir. Mahkeme sürerken MİT'e bir kez daha
sorulur böyle bir isteğin olup olmadığı konusunda görüş istenir. Aynı
müsteşar bu kez şu yanıtı gönderir " İlk yazımızda her ne kadarböyle bir
talep olmamıştır demişsek de o dönemin koşulları içinde böyle bir talep
söz konusu olabilmiştir."

Sizce şimdi kim, kimi,ne için kullanıyor gibi sorulara gerek kalmakta
mıdır?

İSTİHBARAT FAALİYETLERİTARTIŞMAYA AÇILMALIDIR

MİT bugüne kadar kapalı bir kutu gibi durmuş, ona yaklaşmak,
uygulamalarını eleştirmek bir kaç örneği dışında hiç gerçekleşmemiştir.

MİT ya yerden yere vurulmakta ya da korkulmaktadır. Sağlıklı bir tartışma
ve değerlendirme için ne ortam ne de yeterli belge ve bilgi elde mevcut
değildir. Bugün Türkiye'nin istihbarat çalışmalarının tarihsel bir
süzgeçten geçirilerek tartışmaya açılmasında büyük yararlar vardır. Bu
konudaki tartışmalar; skandallar ve savaşlar döneminde değil, barış
ortamlarında ve duygusallıktan uzak kalınarak yapılmalıdır.
Demokratikleşmenin en önce yaşanması gereken yer MİT olsa gerektir. Çünkü
fikirlerin özgür tartışılmadığı, klasik emir komuta zincirlerinin hakim
olduğu yapılardan bugünkü dünyayı anlamasını ve buna uygun istihbarat
senaryoları üretmesini ve gerçekleştirmesini beklemek hata olur.
Artık önümüzde kaoslar ve bölgesel konumu ile Dünya için taşıdığı önem
yüzünden 2000 yılına çok zor şartlar altında girecek bir Türkiye vardır.
İç dengeleri ve dinamikleri oturmamış, kurumlaşamamış, sanayileşememiş,
Cumhuriyet rejiminin gereklerini ifade özgürlüğü, hukuk anlayışı,eğitim ve
sağlık sistemleri açısından yerine getirememiş bu toplum 20 yüzyıl boyunca
savaşların, didişmelerin tam ortasında oldu. 21. yüzyılda da aynısını
yaşayacaktır. Buna hazırlıklı olmalı ve yeniden tüm alanlarımızda süratle,
sağlam temeller atarak ilerlememiz gerekmektedir.
20 yüzyıldasavaşlarda milliyetçilik veya ideoloji adına ölen insanların
toplam sayısı 170 milyondur. Üçüncü bin yıl daha ağır ekonomik koşullar ve

paylaşım-milliyetçilik akımlarıyla geliyor.Bu kargaşaya en hazırlıklı
bulunması gereken iki kurumumuz TBMM ve MİTolmalıdır. TBMM Türkiye'nin
demokratik parlamenter sisteminin yüreğidir. Bu kurum bilgili ve saygın
insanlarıntoplandığı ve egemenliği halkatan başkasına teslim etmeyecek
yüreklilikteki siyasetçilerle donanmalıdır. Donanmak zorundadır. MİT ise
bu yapının bilgi bankası olmalıdır. MİT tarih yazmayacaktır. Ancaktarih
yazacak olan parlamentoyu bilgi ve belgeyle donatacaktır.

TÜRK KGB'Sİ NASIL DAĞITILDI

2000'li yılların MİT'inin yeni yapılanması aslında birsavunma şeklinde
gelişmiştir. Sönmez Köksal'ın Başkanlığı'nda oluşturulan bu yeni
yapılanmada ana hedef MİT'in parçalara ayrılmasını önlemekşeklinde
olmaktadır. Bu yeni yapılanmaya gidilmeden önce, Başbakan Tansu Çiller'in
MİT Müsteşarını değiştirememekten kaynaklanan sıkıntılarını aşmak için
oluşturduğu Kamu Güvenliği Başkanlığı (KGB) olayını incelemekte fayda
bulunmaktadır. Çünkü bu MİT'e karşı etkili olamayan bir siyasinin neler
yapabileceğinin de göstergesidir.

MİT için düşünülen iki başlı yapıların tersine burada, onu dışlayan veya
tek istihbarat ünitesi olması özelliğiniortadan kaldıran bir proje
olarakKGB ele alınmıştır. KGB terör ile müceadele alanıyla sınırla
kalmamakta bütün devlet istihbaratınıbünyesinde toplamakta ve
koordinasyonunu sağlamaktadır. KGBelemanları ve Başkanlığına atanan

Şadi Ergönenç çalışmaya hazırken, Cumhurbaşkanı Demirel'de daha öncebu
kuruluşla ilgili yasayı imzalamışken, gelişen olaylar sonucu yeni yapı
birden dağıtılır. Çünkü MİT bu olaydan son derece rahatsız olmuştur.
Yasasını ilgililere hatırlatır. Cumhurbaşkanı üzerinde özellikle kredisi
çok yüksek bulunan Müsteşar Sönmez Köksal devreye girer ve Dışişleri
Bakanlığı başta olmak üzere diğer kuruluşlardan toplanan elemanlar göreve
başlatılmazalar.
Demirel:" Devletin iki başlı bir istihbarat ile yönetilmesi sakıncalı"
diyerek KGB'nin kuruluşuna karşı çıkar. TansuÇiller partisinin içinde
ve hükümet etmedeki muhaliflerinin sayısı çoğaldığından, Demirel ile iyi
geçinmek ve başka sorunlarla uğraşmamak için MİT'i "by pass" edecek yeni
yapılanmasından vazgeçer. MİT'i, KGB gibi hatta daha ileri düzeylerde
çalıştırmak varken, devlet yönetimindeki hesaplaşmalarınkurumlara
yansıması ve hesaba, kitaba göre değil "adama göre muamele" sonucu,
olaylar farklılaşa bilmektedir.

MİT 2000 YILI İÇİN NASIL YAPILANDIRILDI?

Devlet düzeyinde istihbarat yapmak yükümlülüğünesahip olan MİT, yeni
düzenlemede deöncelikle yasasından kaynaklanan ağırlığını ve bağlarını
korumaktadır.. Bunlar Cumhurbaşkanı, Başbakan, Milli Güvenlik Kurulu ve
Genel Sekreteri, Genelkurmay Başkanı olarak sıralanmaktadır. MİT bu yapıya

bilgi aktarmak zorundadır. Kurum Başbakan'a bağlı olarak çalışmaktadır. Bu
yasasından kaynaklananbir zorunluluktur. Yeniden yapılandırılan iç
düzenleme ise şöyledir:
Müsteşar en etkili ve tek söz sahibi konumundadır. Bu konumla yetki ve
sorumluluk sınırları iyiden iyiye belirgin duruma getirilmiştir.
Müsteşar'ın altındave ona bağlı hizmet veren yeni yapılanmada ise;
- İstihbaratBaşkanlığı
- Operasyon Başkanlığı
- Pisikolojik İstihbarat Başkanlığı
- Elektronik Teknik İstihbarat Başkanlığı
- Bilgi Sistemleri Başkanlığı
- İdari İşler Başkanlığı
- Personel Başkanlığı
- Eğitim Başkanlığı
yer almaktadır.
Yeni yapılanmadaeskisinden farklılaştırılan şey, istihbarata bir bütün
olarak bakılması konusudur. MİT yeni yapılanmasında istihbaratıiç ve dış
olarak tasnif etmemekte ve bunları kendi alt dallarına ayırmamaktadır. Bu
amaçla oluşturulan İstihbarat Başkanlığı:
A) Tehditler
B) Kontrespiyonaj
C) Stratejik İstihbarat
olarak kendi içinde yapılandırılmış durumdadır.Bu ünite istihbaratı
hangi alandan gelirse gelsin toplayacak ve değerlendirme, koordinasyon
çalışması için Stratejik İstihbaratbirimine aktaracak, bilginin
olgunlaştırılarak alıcıya sunulması bu birim tarafından
gerçekleştirilecektir. İstihbarat Başkanlığı bir nevi MİT içindeki bilgi

havuzu haline getirilmiştir.
Yeni oluşturulan Operasyon Başkanlığıise şimdilik yurtdışı istihbarat
çalışmalarıyla görevlendirilmiş bulunuyor.
Bu birimlerin altında da yine 13 ildeki Bölge Başkanlıkları yeralmaktadır.
Bölge Başkanları aynı zamandadirek olarak Müsteşar'a bağlı
bulunmaktadırlar.
Ayrıca 1995 yılı içinde gerçekleştirilen yeni bir uygulamayla MİT
binalarınınkorunmasında askerlerin rolü giderek azaltılmaktadır. MİT
binalarının korunması için içerde özel birkoruma birimi oluşturulmuş
durumdadır. Bu birimGenelkurmay ile yapılan protokole bağlı olarak zaman
içinde askerlerin boşalttığı yerlerdekoruma işini üstlenmektedir. Bu
birimin korumayı tamamen ele almasının Genelkurmay'la yapılan görüşmelerin
sonucuna bağlı olacağı kaydedilmektedir.
MİT içinde belki en temel sorun eğitim konusunda ne gerekli altyapı
yatırımlarının ne de akademik gelişimin yeterince olmamasıdır. MİT
üniversiteler, bağımsızbilgi üretecek ve üreten kuruluşlar, uzmanlar ile
ilişkide sıkıntısı olan bir kuruluştur. Kendi içindekieğitim
koşullarının da yetersizliği ortadır. MİT bilgi üreten kuruluş denilince
kendisine bağlıama bünyesinin dışında faaliyet gösteren kruluşları
algılamaktadır. Bağımsız karar mekanizmaları hala onu ürketmektedir. Bu
alandaki eksikliklerin MİT içinbüyük sorunlara yolaçacağı kesindir.
Ayrıca bu konudaki yatırımlar MİT'in demokratikleşmesinin de anahtarı

olacaktır. Ama bütün eleştirilere ve olaylara karşın MİT'iveya
mensuplarını değerlendirirken ortalama değerleri ve "Balıkların baştan
koktuğu" gerçeğini gözardı etmemek gerektiğini bir kez daha vurgulamakta
yarar bulunuyor.

SÖZ MİT'İN

Bu kitap hazırlanırken MİT yetkilileri ile uzunca bir zamana yayılan ve
epeyce güç geçen ikna görüşmelerimiz sonrasında, yetkililer bazı konularda
açıklamalar yapmayı kabul ettiler. MİT Müsteşarlığı'na gönderdiğimiz
yazılı sorularımızdan bir kısmına yanıt verilmiştir. Verilen yazılı
yanıtları aşağıda sunacağız.

Ancak bu arada MİT'in bugün tamamen sivil hale gelen üst düzey yönetiminin
diyaloğa yakın, bilgi ve tecrübe birikimleriyle insanı etkileyen,
açıklıktan yana amabunu nasıl yapacaklarının yöntemi konusunda henüz
kararsız havalarını da aktarmakta yarar bulunuyor. Bu arada bazı
yöneticilerin açıklık konusundaki atak tavırları vegeç kalındığı
yolundaki görüşleri de MİT gibi kapalı bir kutu içinde hemen dikkat çekici
oluyor.

Yeni yönetim 1967 yılından buyana MİT içinde görev alan kimselerden
oluşuyor. Bu kişiler MİT'in ilk sivilkadroları da aynı zamanda. Bu
kadrolarteşkilat içinde uzun süren bir mücadeleden sonra, merkeze
ulaşabilmişler. Yetenekleri sınanmış bu kadrolar 2000 li yılların
istihbarat örgütünün yaratılmasında Türkiye'nin şansını yansıtmaktalar.

Tabii sistem içinde neyi ne kadar başarabilecekleri her zaman tartışmaya

açık bulunmaktadır. Çünkü MİTTürkiye ile birlikte değişimin sancılarını
için için kaynayarak çekmektedir.
Bu yönetici kadrosu kendilerine ilettiğimiz soruların yanıtlanması ve
MİT'in açılımı konusunda istekli ama ortaya çıkacak sonuçtan da ürken bir
görüntü sergilediler. Müsteşar Sönmez Köksal da diplomat titizliği
nedeniyle bu havanın oluşumunda etkili oldu. Karşılarına ilk çıktığımızda
" Niye şimdi? Neden böyle bir konu? " gibi sorularla uzunca bir zaman
mücadele etmek durumunda kaldık. Ancak zaman içerisinde gelinen nokta ve
sonuç sivillerin , hele işinde uzman sivillerindeğişime daha yatkın
olduklarını bize gösterdi.
MİT'in ilkleri arasına girecek olan soruların yanıtlanması ve bizimle
başlattıkları diyalogların, diğer araştırmacı ve gazetecilere de
yansıması, bunun giderek gelişmesi demokratik sistem ve bunun önemli bir
unsuru olan gizli servis açısından geliştirici özellikler taşıdığı
yadsınamaz bir gerçektir. Yeniden düzenlenen teşkilat yasasınınbu
ihtiyaçlarayanıt verecek şekilde yöneticileri rahatlatması
gerekmektedir. Yasa yapanların bunu gözardı etmemesi lazımdır.
Halen bir basın sözcüsü bulunmaması nedeniyle, sorularımıza verilen
yanıtların altındabir kişinin adı değil, MİT Müsteşarlığı'nın resmi
görüşü doğrultusunda teşkilatın adı bulunmaktadır. Ancak önümüzdeki
yıllarda MİT'in bir basın sözcüsünün bulunacağı ve halka açık bir büronun

faaliyete geçirileceği konusunda yöneticilerin kararlı olduklarını da
gözledik. Geçmişte bu yönde yapılan bir uygulamanın olumsuz sonuç
vermesininkendilerini bu konuda daha temkinli kıldığını görüşmelerimiz
sırasıda bize aktardılar.

MİT yeniden oluşturulurken Türkiye'nin yenilenmiş ve güçlü bir kalesi
konumunda olmalıdır. Yıpratılan değil yapılandırılan ve geleceğe güçlü bir
şekilde hazırlanan MİT için çalışılmalıdır. Aksinin Türkiye için
yaratacağı sonuçlar bir felaket olacaktır.

İşte MİT'in kendine yönelik eleştirilere, daha doğrusu ilettiğimiz
sorulardan bir kısmına verdiği yanıtları. Diğer bir deyişle 68 yıllık
tarihinde ilk kez "söz savunmanın":

MİT'E SORDUKLARIMIZ VE YANITLARI

-MİT içinde yıllar itibariyle asker sivil dengesinasıl oluşmuştur?
Bugünkü yapıda asker eleman ve yöneticiler ile sivil kökenli eleman ve
yöneticilerin MİT içindeki sayısal ve yetkisel ağırlıklarıne yöndedir?

Yanıt: Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilatı'nın kuruluş tarihinden itibaren
teşkilatın başınagetirilen şahısların kimlikleri incelendiğinde, şöyle
bir tablo ile karşılaşıyoruz:

Milli Emniyet Hizmeti Reisleri

____

1- Şükrü Ali Ögel (Asker) 06.01.1927 - 31.07.1941
2- Naci Perkel (Asker) 01. 08. 1941 - 03.09. 1953
3- Behçet Türkmen (Asker) 03.09. 1953 - 27.03. 1957
4- Emin Çobanoğlu (Vekil- Asker) 27.03.1957 - 21. 11. 1957
5- Hüseyin Avni Göktürk (Sivil) 21.11. 1957 - 21.07. 1959
6- Ahmet Salih Korur (Vekil-Sivil) 21.07. 1959 -02.10. 1959
7- Celalettin Tevfik Karasapan (Sivil) 02.10. 1959 - 29.05. 1960
8- Ziya Selışık (1. Gelişi - Asker) 01.06.1960 - 17.01.1961

Ziya Selışık (2. Gelişi- Asker) 29.08.1964 - 13.07.1965
9- Naci Aşkun (Sivil) 17.01.1961 - 18.08.1962
10- Fuat Doğu (Asker) 01.09.1962 - 25.08.1964

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarları

1- Avni Kantan (Vekil- Asker) 14.07.1965 - 07.04.1966
2- Fuat Doğu (Asker) 02.03.1966 - 23.07. 1971
3- Nurettin Ersin (Asker) 02.08.1971 - 25.07.1973
4- Bülent Türker (Vekil- Asker) 26.07.1973 - 27.02.1974
Bülent Türker (2. Gelişi- Asker) 26.09.1974 - 24.11.1974
5- Bahattin Özülker (Asker) 28.02.1974 - 26.09.1974
6- Hamza Gürgüç (Asker) 25.11.1974 - 13.07.1978
7- Adnan Ersöz (Asker) 13.07.1979 - 19.11.1979
8- Bülent Türker (Asker) 19.11.1979 - 07.09.1981
9- Burhanettin Bigalı (Asker) 07.09.1981 - 14.08.1986
10- Hayri Ündül (Asker) 05.09.1986 - 29.08.1988
11- Teoman Koman (Asker) 29.08.1988 - 27.08.1992
12- Sönmez Köksal (Sivil) 09.11.1992- Görevde

Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilatı döneminde 11 Milli Emniyet Hizmetleri
Reisinin 7 si asker kökenli 4'ü sivildir.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'nın kuruluşundan itibaren 12
Müsteşarın sadece biri (Halen Müsteşar olan Sönmez Köksel) sivildir.

Bu durum zamana, şartlara ve ihtiyaçlara göre asker ve sivil kökenli
şahısların istihbarat teşkilatının yönetimine getirildiklerini
göstermektedir.

Zaman zaman teşkilatın başına asker kökenli şahısların getirilmesi
sebebiyle, teşkilatın idari ve mesleki kadrolarında asker kökenli
şahısların miktarlarındadeğişiklikler olduğu bir vakadır. Ancak, bu
miktarın tek rakamlıyüzdeleri geçmediği bir gerçektir.

Halen, Genelkurmay Başkanlığı ile yapılan bir protokol çerçevesinde,
uzmanlık ve kullanım alanlarının yarattığı zorunluluk sebebiyle, asker
kökenli personel ihtiyaç duyulan alanlarda istihdam edilmektedir.
" BATIDA ASKER SAYISI DAHA ÇOK"
Ancak Batılı demokratik servislerde bu oran çok daha yüksektir. Meseleye
asker sivil gibi bir ayrımdan değil,ülke çıkarları ve ihtiyaçlara cevap
vermesi açısından yaklaşmak gerekir.
- MİT'in sivilleşmesi kavramını nasıl yorumluyorsunuz? Bu kavram size neyi
ifade ediyor? Ya dabunun eksikleri nelerdir?
Yanıt: MİT'in sivilleşmesi kavramının yanlış şekilde kullanıldığını
görebiliyoruz. Sivilleşmeye asker, sivil kimlikleriyle bakılmaması
gerekir. Sivilleşme beyinlerde,demokratik sisteme olan inançta, kültürel
bir birikimde aranmalıdır. Bugün personelimizde yerleştirmeye çalıştığımız
kimlik de budur. O itibarla, böyle bir kavramın yanlış kullanıldığı
kanatindeyiz.
Özellikle istihbarat çalışmalarında, göreve göre eniyi kadronun
oluşturulması önemlidir. Bu kadro içinde, çeşitli eğitim dallarından
personel olacağı gibi, asker veya asker kökenli görevliler de bulunabilir.
Dikkat edilecek husus, devletin MİT Müsteşarlığından beklediği yasal
görevlerin siyasi otoritenin yetki ve sorumluluğu çerçevesinde yerine
getirilmesidir.
- MİT'in Dünya istihbarat örgütleri arasındaki yeri konusundaki düşünceniz
nedir? Sıkça eleştirilen dışa açılamama ve diğer istihbarat örgütleriyle
özellikle deBatılı istihbarat örgütleriyle mücadele edememe

eleştirilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
Yanıt: Her ülkenin koşulları değişikolduğu gibi istihbarat
kuruluşlarının teşkilatlanma,faaliyet ve işlevlerinde de değişiklik
vardır.
Dünya İstihbarat Teşkilat örgütleri arasında MİT'in yeri
konusunda bizim
değerlendirme yapmamız isabetli olmaz. Ancak,şunu
söylemekle yetinmek
mümkün. Saygın bir yeri vardır. Çağımız gelişen ihtiyaçlarına
cevap
verebilen milli- bölgesel - uluslararasıçıkarlarımızı koruyabilen
bilgi - tecrübe - teknik açıdan gelişmiş ve yeterli kuruluşlara
sahip
bir istihbarat teşkilatının yaratılması istikametinde sonuç alıcı
çalışmalar yapılmakta olduğunu söyleyebiliriz.
- MİT'in Türkiye'nin bulunduğu coğrafya'daki etkinlği
konusundaki
düşünceleriniz nedir? Özellikle Ortadoğuda görev yapan diğer
istihbarat
örgütleriyle MİT'i kıyasladığınızda neler söyleyebilirsiniz?
Yanıt : Bulunduğumuz coğrafyada Türkiye'nin vazgeçilmez
önemi giderek
artamaktadır. Bu durum MİT'nında önemini açıklayabilir.
Teşkilatı her yönüyle geliştirme gayretlerimizbu istikamettedir. Şu
hususa dikkati çekmekte yarar görüyoruz:
Bölge ülkelerinin servisleri, çoğunlukla bağlı oldukları
yönetimlerden
kaynaklanan yetkileri kullanabilmektedir. Sorunları, tehditleri ,
değerleri çok farklılıklar gösterir. Bu sebeple, belirtilen noktaları
dikkate almayan kıyaslamalar doğru sonuçları vermez.
TÜRKİYE CASUSLARIN EĞİTİM ALANI MI?
- Türkiye özellikle deGüneydoğu illerimiz gerçekten casuslar
açısından
bir eğitim alanı gibi kullanılmakta mıdır? Türkiye'yi bu alanda
eğitim
içinpilot ülke gibi gören istihbaratçıların görüşleri ve açıklamaları
konusunda ne düşünüyorsunuz?

Yanıt: Türkiye'nin özellikle Güneydoğu'nun bulunduğu coğrafyadaki önemi
değerlendirildiğinde sorunun cevabı kendiliğinden ortaya çıkar.Ancak '
eğitim alanı gibi kullanma' ifadesinin yanlış kelime seçimi veya önyargılı
değerlendirme sonucu olduğunu özellikle vurgulamak gerekir. Zaman zaman
medyada dabenzer haberler işlenebiliyor.
Söz konusu bölgeyle ilgili olan her ülkenin istihbarat elde etme
gayretleri olacaktır. Bizim görevimiz de bu çalışmaları tespitve
imkanlar çerçevesinde önleyebilmektir.
-MİT karşı istihbarat konusunda başarılı mıdır? Eksiklikleri var mıdır?
Bu konuda yasal düzenlemelere ihtiyaç duyuyor musunuz? Bunlar nelerdir?
Yanıt: MİT karşı istihbarat konusunda tarihi içinde çok başarılı hizmetler
yapmıştır. Devlet olarak , millet olarakgurur duyacağımız faaliyetler
yürütülmüştür ve yürütülmektedir.
İtiraf etmeliyiz kibaşdöndürücü şekilde gelişen olaylar konusunda
kontrespiyonaj dediğimiz çok önemli çalışmaların,aynı hızla etkinliğinin
arttığını söyleyemeyiz. Bugün istihbarata karşı koyma olayını,olması
gereken önemledeğerlendiriyoruz ve nitelik değiştiren kontrespiyonaj
konseptini olayların iç ve dış bağlantıları çerçevesinde değerlendirerek
çalışmalarımızı şekillendiriyoruz.
Gelişen teknoloji, hızla bütünleşendünyamızda karşı istihbarat
faaliyetleri ve tedbirlerinin amaca uygun şekildegeliştirilmesinin
güçlülüğü ve önemi açıkça görülebilmektedir.Çalışma şartları itibariyle

yasal bir sıkıntı mevcut değildir. Ancak, devlet sırrı kavramını değişen
şartlara göreilgili yasalarda tanımlanması ve bu sırrın unsurlarının
daha sarih bir şekildeaçıklığa kavuşturulmasının yararlı olacağını
mütala ediyoruz.

" YETENEKLİ GENÇLERİ ALMAYA DEVAM EDİYORUZ"

-MİT içinde yeni bir yapılanmanın başladığı gözlendi. Eleman alma
politikalarından ,istihbarat toplama yöntemlerine kadar pek çok alanda
yaşanan bu değişimle yaşananşey nedir? MİT'e nasıl bir yapı kazandırmaya
çalışıyorsunuz?Bu konuda sizi zorlayan veya yaptıklarınızı kolaylaştıran
unsurlar nelerdir? Örneğin MİT'in personel politikası ve istihbarat
gelenekleri sizin içinbu anlamda ne ifade ediyor?

Yanıt:MİT içinde yeni bir yapılanmanın başlatıldığı doğrudur. çünkü
Dünyada herşey süratle değişmektedir. Bütünleşmeye rağmenayrılıklar ve
çıkar farklılıkları daha da artmaktadır.

Türkiye gelişmekte olan bir ülke olarak, demokratik sistemiyleOrtadoğu,
Kafkaslar, Orta Asya, Balkanlar gibitüm dünyayı saran çok önemli
bağlantıları ile laik ve çağdaşyönetim anlayışı ve hedeflerinin yanı
sıra, Müslüman ve Hırıstiyanülkeleri arasındaki yeri, yarattığı çeşitli
vasatlardaki rolleri sebebiyle, bir çokülke tarafından dayanışma
kurulmak istenenveya gelişimi engellenmek istenen bir büyük ülke. MİT
ortaya çıkan bu ihtiyaçlaracevap verebilme durumunda olmak zorundadır,
olacaktır.

Sözkonusu ihtiyaçlaracevap verebilen bir personel kadrosu yaratabilmek
için lisan bilen, yetenekli gençleri almaya devam ediyoruz. Eğitim ve
teknik imkanları geliştiren çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Terörizme karşı
mücadelede daha aktif , yüksek analiz kabiliyeti yaratıcı, gelişmeden
tekaddüm eden istihbaratüretimini sağlayıcı bir teşkilatlanma ve
istihbaratkültürü oluşturma gayretlerimizi sürdürmekteyiz.
Bahsekonuçalışmalarda karşılaştığımız bünyesel ve teşkilat dışı
zorlukların olmadığını söyleyemeyiz.Ancak, aldığımız desteklerin hedefe
ulaşmadaönemli şekilde kolaylaştırıcı bir vasat yarattığını
memnuniyetle ifade edebiliriz.

" PKK İLE MÜCADELEDE DİĞER KURUMLARDAN GERİ DEĞİLİZ"

- PKK ile yapılan mücadelede MİT'in başarısız olduğu ve istihbarat
toplayamadığı eleştirisini nasıl karşılıyorsunuz? Bu eleştiriler de hiç mi
haklılık payı yok, ya da MİT eleştirilirken kantarın topu fazla mı
kaçıyor? PKK konusundaMİT istihbaratta zorlanıyorsa veya zorlandıysa
bunun nedenleri nedir? MİT istihbarat veriyor da bunungereği yerine
getirilemiyorsa bu konuda sorunun kaynağı olarak neleri görüyorsunuz, ne
düşünüyorsunuz?

Yanıt:PKK ile yapılan mücadelede devlet topyekün mücadele vermektedir.
MİT'dabu mücadelede istihbarat yönüyle katkılarını sürekli geliştirme
gayreti içindedir. MİT'e yönelik her eleştiriyeyapıcı sonuçlar
çıkarılabilmesi yönüyleyaklaşıyoruz. Ancak, ifade edildiği gibi bazen
kantarın topu fazla kaçırılabiliyor.

Bir terör örgütüne yönelik, mücadelenin çeşitligüçlükleri mevcuttur.
Karşımızda etnik kimlikle haklarını savunduğunu iddia ettiğiinsanları,
çocukları, kadınları acımasızcaöldüren bir cinayet organizasyonu var.
Mücadele alanının coğrafikdurumu, teröristlere uygun şartlar yaratıyor.
Bölgesel ve uluslararası etkiler ile bünyesel bazı sorunlar tehdidi artıyor.
PKK terörü ile mücadelede, devletin diğer kuruluşlarından daha geride
olduğumuzusöylemek mümkün değildir. Herşeyin arzulanan seviyede
olmadığını da biliyoruz.Ancak tehdidin her safhasındaki gelişiminin,
önceden tespit edilip, ilgililerin uyarılmasındaki fonksiyonumuzun kullanılmasında başarılı olduğumuzusöyleyebiliriz.
Terör ile mücadelede; her ülkenin istihbaratın temininde ve güvenlik
kuvvetlerince kullanımında güçlüklerle karşılaştığı bir gerçektir.
Edinilen tecrübeler, eğitim ve teknolojikgelişmelerle, ortaya çıkan eksiklikler kapatılmaktadır.

" MİT SADECE KENDİİMKANLARIYLA İSTİHBARAT ÜRETİYOR"

- Türkiye'de istihbarat açısından yaşanan sorunlar nelerdir? Bu sorunların
aşılmasındaöncelikle yapılmasını istediğiniz şeyler konusunda bilgi
verir misiniz?

Yanıt: Türkiye'deistihbarat açısından yaşanan en büyük sorun, devlet
çapında istihbarat üretmekle yasal olarak sorumlu olan MİT'na, ilgili
kuruluşların kanuni sorumlulukları olan bilgi akışını, yeterince yerine

getirememeleridir.Bu durum MİT'nı sadece kendi imkanları ile istihbarat
üretmeye zorlarken, çeşitli yönlerden güçlükler yaratabilmektedir. Keza;
tarihi süreç içinde, ülkemizde ortaya çıkan siyasi sorunlar sebebiyle
çeşitli kesimlerde MİT'na karşıortaya çıkan tepkiler, olması gereken
kamuoyu desteğinde zaafiyetler yaratabilmektedir. Zaman zaman siyasi
destek konusunda dahi yetersizlikler veya belirsizlikler olduğunu ifade
edebiliriz.Gerçekte MİT milli bir kuruluş olarak, tüm ülkeyi , tüm
halkımızı kucaklamakta olup, her kesimin desteğine ihtiyaç duymaktadır.

"ELEMAN TASFİYESİ SÖZ KONUSU DEĞİL"

- Emekli Sandığı yasasında yapılan yeni bir düzenleme ile MİT
elemanlarının çalışmalarına ilişkin esasları yeniden düzenlemek gereğini
neden duydunuz?Yasanın gerekçesinde " İstihbarat elemanlarının erken
yıpranmasını" uygulamanın nedeni olarak sunuldu. Ancak özellikle islami
kesimin yayın organlarındabu yasa ile MİT içinde bir eleman tasfiyesinin
gerçekleştirileceği ve bunun dateşkilat içindeki İslamcılara yönelik
olacağı iddiaları yer aldı. Bu yasal düzenlemenin gerekçesi nedir? Bundan
kaç kişi etkilenecektir? Bu yasa ile yapılmak istenen bir tasfiye hareketi
midir?

Yanıt: Emekli Sandığı yasasında yapılan düzenlemeye gerekçe olarak
gösterilen " İstihbarat elemanlarının erken yıpranması" hususu doğrudur.

Sürekli stresli yaşam yıpratıcı bir rol oynamaktadır.Erken emeklilik
kararı teşkilatın büyük çoğunluğu tarafından desteklenmiştir. Ancak erken
emeklilikkararı, yeni uygulamaya soktuğumuz meslek sınıfı yaratma
çalışmalarının datemelini oluşturmaktadır. Boşalan kadrolar yerine
genç, lisan bilir, çağımızın ihtiyaçlarına cevap verebilecek insanlarla
doldurulmaktadır.Emekli olanların tecrübelerinden yararlanma konusunda
dahassasiyet gösterilmektedir.
Bir eleman tasfiyesi kesinliklesöz konusu değildir. Esasen emekli
olanların büyük çoğunluğunu idari ve destekhizmetleri ünitelerinde
çalışanlar oluşturmaktadır.Hele hele emekli işlemlerinin islamcılara
yönelik olduğu iddialarını en hafif deyimiyle maksatlı olarak
netilendiriyoruz.
Aynı yaş sınırı Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet kuvvetleri, PTT
mensupları ve gümrük teşkilatımız için desöz konusudur. Bu meslek
sahiplerinin çalışma koşullarının yarattığı sosyal ve hukuki bir sonuçtur.
MİT, T.C. Devleti'ninAnayasal sistemi çerçevesinde , laik , özgür
düşünceninöneminin bilinci içerisinde, inanışlara saygılı bir kuruluş
olarak , her kesime güven verebilecek bir yapıdadır.
"LAİKLİĞE BAĞLILIK BAZI KESİMLERDE SIKINTI YARATIYOR"
- Son dönemde MİT'e yönelik eleştirilerin büyük bir kısmı islami kesimden
geliyor. Bunun analisini nasıl yapıyorsunuz?
Yanıt: Yukarıda da ifade edildiği gibi, MİTinsanların inançlarına ve

özgür düşüncelerine saygıgösterilmesini prensip olarak benimsemiştir.
Ancak inançların ve özgür düşüncenin, Anayasa düzenini hedef alan siyasi
amaçlar için, terörizmin hedefleriiçin, yasal yollar dışında istismar
edilmesine yönelik faaliyetleri izlemek de başlıca görevleri arasındadır.
MİT kuruluşundan buyana, Atatürk ilkelerine , çağdaş düşünceye ve laikliğe
sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Bu durumun bazı kesimlerde rahatsızlık
yarattığı, kendilerine yönelik çalışma içindeolduğumuz endişesini
yarattığını müşahade ediyoruz. Ancak islami kesimden geleneleştirilerin
büyük çoğunluğunun yanlış bilgilenmeden kaynaklandığı söylenebilir.
" MİT HALK TARAFINDAN GERÇEK BOYUTLARIYLA TANINMIYOR"
- Türk halkı MİT'i doğru olarak tanıyor ve beklentilerini MİT'in
çalışmalarına göremi yönlendiriyor? MİT'in görevi nedir, bunu yaparken
nasıl çalışır?Yasasından kaynaklanan sorumlulukları ile toplumun
beklentileri arasındaki farklılıklar nelerdir? Örneğinhalk arasındaki
beklentihırsızlık olayından, cinayete kadar pek çok konuda MİT'in
suçluları yakalayacağı şeklinde gelişmektedir. MİT'in böyle birgörevi
var mıdır? MİT ne yapar?
Yanıt:MİT' nın halkımız tarafından, gerçek boyutları ile tanındığı
söylenemez. Çeşitli dönemlerinyarattığı sorunlar, yanlış bilgilenme,
yanlış medyatik yönlendirmeler, MİT konusunda tereddütler ve olumsuzluklar

yaratabilmektedir.
Ülkemize yöneliktehdit unsurlarının, MİT 'nın imajını yıpratıcı planlı
çalışmalarının da ,belirtilen olumsuzlukların ortaya çıkmasında önemli
payı vardır.
MİT'nın görev vesorumlulukları 2937 sayılı "Devlet İstihbarat
Hizmetleri Milli İstihbarat Teşkilatı" yasası ile tespit edilmiştir. Bu
kanuna göre MİT'nıngörevleri şu şekilde belirlenmiştir:
"A)Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne,
varlığına, bağımsızlığına,güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli
gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştanyöneltilen
mevcut vemuhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını
devlet çapındaoluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan,
Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli
kuruluşlara ulaştırmak
B) Devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve
yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli
Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak.
C) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi
için Milli Güvenlik kurulu ve Başbakana tekliflerde bulunmak.
D) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbaratve istihbarata karşı koyma
faaliyetlerine teknik konulardamüşavirlik yapmak ve koordinasyonun
sağlanmasınayardımcı olmak.
E) Genelkurmay Başkanlığı'ncaSilahlı Kuvvetler için lüzum görülecek

haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığı'na
ulaştırmak.
F) Milli Güvenlik Kurulu'ndabelirlenecek diğer görevleri yapmak.
G) İstihbarata karşı koymak.
Milli Güvenlik Teşkilatı'na bu görevler dışında görev verilemez ve bu
teşkilat devletin güvenliği ile ilgili istihbarat hizmetlerinden başka
hizmet istikametlerine yöneltilemez.Milli İstihbarat Teşkilatı
birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları Başbakancaonaylanacak bir
yönetmelikle belirtilir. "
Yasanın hükmünden de anlaşılacağı gibi MİT polisiye görevler dışında
hizmet vermekte olupgüvenlik ve stratejik istihbarat üretiminin
yanısıra, istihbarata karşı koyma ve pisikolojik istihbarat faaliyetleri
ile devletimizin güvenlik politikalarının tespiti ve uygulamalarına önemli
katkılardabulunmaktadır.
2000'Lİ YILLAR İÇİN NE YAPILIYOR
- 2000'li yıllarda Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafyanın özellİklerini
gözönüne alırsak MİT'in hazırlıkları hangi yöndedir.Dünyada istihbarat
örgütlerinin ulaştığı ve hedeflediği yapılanmalar ne yönde gelişmektedir,
MİT bunlara karşınasıl bir hazırlık içindedir?
Yanıt: MİT büyüyen bölgesel bir güçolan Türkiye'nin çağdaşlaşmayı hedef
seçen bir Türkiye'nin, uluslararası ilişkileri gelişen ve saygınlığı olan
bir Türkiye'nin istihbarat örgütü olma durumundadır. Güvenlik, terörizmle
mücadele ve stratejik istihbarat konularının yanısıra, uyuşturucu-silah

kaçakçılığı ile mücadelede, artan nükleer, biyolojik, kimyasal silah
tehdidinin önlenmesinde, yerini almak zorundadır. Gayratlerimiz bu
istikamette şekillendirilmektedir.

- MİT'in eleman politikası nedir? MİT nasıl eleman almaktadır? Bunlar
nasıl eğitimden geçerilmektedir?

Yanıt: MİT ihtiyacına uygun eleman temini politikasını planlı şekilde
uygulamaktadır. bir çok istihbarat teşkilatındada olduğu gibi kapalı
şekilde tavsiyeüzerine eleman alımı yöntemi yerine açık ilanlarla
personel teminiyoluna gidilmektedir. Daha geniş kitlelere ulaşarak,
daha nitelikli personel teminiyönünden, bu uygulamanın faydalı olduğu
anlaşılmıştır.

Meslek sınıfı içinde, ihtisas bölümlerinin ihtiyaçduyduğu eğitim
dallarından çeşitli imtihan yöntemleriyle seçilerek alınan personel, özel
eğitimlerden geçirildikten sonra. aday memur olarak göreve
başlatılmaktadır. Meslek için eğitim, ilgili kuruluşlardan ve uzmanlardan
yararlanılarak en üst düzeydeve bir süreklilik içinde verilmektedir.

" YABANCI ÖRGÜTLERLE İLİŞKİLERİ SİYASİ OTORİTE BELİRLER"

- MİT bir dönem, özellikle 1955-1960 yılları arasında yabancı istihbarat
birimlerinden hizmet karşılığı aldığı paralar nedeniyle çokça
eleştirilmişti. Bugün diğer istihbarat birimleri ile aranızdaki
ilişkilyerin ekonomik boyutunu hangi düzeyde ve hangi çerçevede
tutuyorsunuz.? Diğer istihbarat teşkilatlarıyla ilişkilerinizin boyutu
konusunda bilgi verir misiniz?

Yanıt: MİT'in yabancıistihbarat örgütleriyle ilişkilerinin çerçevesini,
kanuni görevlerinin sınırlarını , milli çıkarları ve siyasiotoritenin kararları belirler.

Yabancı istihbarat teşkilatlarıyla eğitim ve teknolojik konularda işbirliği yaptığımız kuruluşlar vardır. Ancak bu ilişkilerimizin milli çıkarlarımızı zedelemesi söz konusu değildir.

MİT'nınherhangi bir istihbarat örgütüyle ilişkilerini münferit şekilde
ele almak yanıltıcı olur. Türkiye'nin çıkarlarının gerektirdiği ihtiyaçlar çerçevesinde , ilgili olan her ülkenin istihbarat teşkilatı ile
ilişki kurabiliriz.

- CIA ile MİT arasındakiilişkiler hep tartışma konusu olagelmiştir.
1950'li yıllardaki istihbarat elemanlarının CIA'da eğitimgörmeleri, daha
sorada operasyon boyutundu gelişen yardımlaşmalar tartışılmıştır. Buna
karşın MİT iki CIA köstebeğini Sebahattin Savaşman ile Turan Çağlar'ı da
ele geçirmiştir. Bugün bu ilişkilerin düzeyinedir, bu ilişkilerde sizin
amaçladığınız düzey yakalanmış mıdır? İlişkileri hangi boyutta tutmayı
istiyorsunuz?

Yanıt: İstihbarat teşkilatlarının, yabancı servislerle ilişkileri demokratik sisteme sahip her ülkede eleştiri konusu olabilmektedir.

Ülkelerarası ilişkilere, siyasi şartlara, medyatik habarciliğe göre de
sözkonusu eleştiriler ortaya çıkmaktadır.

Ülkelerarası ilişkilerin niteliği, güvenlik sorunlarıyla ilgili işbirliği şartları, servislerarası ilişkilerin derecesini etkilemektedir. Milli çıkarların tayiinde roloynadığı ihtiyaçlar çerçevesinde, karşılıklı işbirliği konuları da şekillenmektedir.

MİT'nınyabancı servislerle olan irtibatlarının mahiyetini, belirten çerçeve içinde değerlendirmek gerekir.

Şunu özellikle vurgulamak isteriz: Yabancı istihbarat teşkilatlarıyla
ilişkiler çok hassas bir konu olup, istihbarat teşkilatlarının özel
uzmanlıkkonuları içerisinde öncelikli öneme sahiptir. Bu duruma devlet
yönetiminde de gerekli hassasiyet gösterilmelidir.

" MİT'İN İSTİHBARATDAKİ MERKEZİ ROLÜ DAHA İYİ ANLAŞILACAK"

-Türkiye'de istihbarat alanında gözlenen en büyük eksiklerden biri
koordinasyonsuzluk ve dağınık istihbarat yapısı. Örneğin yasada yer
almasına karşınMİT'nın Başkanlığında ve koordinasyonu altında
toplanması gereken İstihbarat Koordinasyon Kurulu toplanamıyor,
çalıştırılamıyor. Bunun yerineküçük ve yetersiz toplantılar yapılıyor.
Bu kurul neden çalıştırılamıyor? Bunun ortaya çıkardığı eksiklikler
nelerdir?

Yanıt:Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu'nun yasada öngörülen amaçlar
çerçevesinde çalıştırılamadığı doğrudur. Bundabelki de ortaya çıkan yeni
durumlar da rol oynamış olabilir. AncakMİT'nın istihbarat üretiminde ve
koordinasyonunda, merkezi rolünün zaman içindedaha da iyi anlaşılacağını
zannediyoruz.

"ÇOĞU ZAMAN SUSKUN KALMAK AĞIR BİR YÜK DEĞİL Mİ?"

- Türkiye'de istihbaratçı olamak nasıl bir duygu?

Yanıt: İfadesi çok güç. Çeşitli çevrelerce sevilen, ilgi duyulan,yardım
edilmek istenen; çekinilen-uzak durulan; nefret edilen-kaçınılan (gizli
karanlık bir organizasyon olarak değerlendirilebilin); sürekli disiplin

isteyen bir işte çalışma; sürekli stres içinde olma; sürekli ülkenin milli
sorunları ile ilgilenme; her zaman objektif davaranabilme; hedeflerin,
yanlış bilgilenmelerin saldırıları karşısında, çoğu zaman suskun kalma;
çok ağır bir yük değil mi?
- MİT'in özellikle halkla ilişkiler alanında çok zayıf olduğu eleştirileri
var. Bununasıl karşılıyorsunuz, bu konuda bir yapılanmaya gidecek
misiniz? MİT kendisini halka anlatabiliyor mu?
Yanıt: MİT'nın halkla ilişkilerinde eksikliklerimiz olduğu doğrudur. Bu
konuda bazı çalışmalar yapmaktayız. Ancak gizli çalışan bir istihbarat
teşkilatının halkla ilişkilerinin, bir bankanın halkla ilişkileriyle
benzer olması da mümkün değil.
Bu konuda en doğru yöntemleri kullanma arayışını sürdürürken yaptığımız
hizmetlerle, halkımızla ilişkilerimizi en iyi şekilde
geliştirebileceğimize inanıyoruz.
MİT YENİ BİR DARBEYİ HABER VERİR Mİ?
- Türkiye'de askeri darbeler ile MİT'in bunları sivil birimlere haber
verip vermemesi konusu hep tartışılmıştır.Bu konuda sizin düşünceleriniz
nelerdir? MİT darbeler karşısındabağlı bulunduğu sivil yetkilileri
haberdar edebilmiş midir? Edemediyse bunun nedenleri nelerdir?
Yanıt: Bu tartışmaların bugün cevaplandırılmasının doğru olamayacağını
düşünüyoruz. Ancak tartışmaların, iddia eddilen tarihlerdeki tarafları
doğruları açıklayabilir.
Bir istihbarat teşkilatının darbeler karşısında sivil yetkilileri
uyarmaması gibibir durumun günümüzde tartışma konusu dahiyapılmaması

gerektiğini düşünüyoruz.
- MİT askeri yapılar içinde istihbarat çalışması yapabilmekte midir? Bunu
engelleyen düzenlemeler mevcut mudur?
Yanıt: Askeri yapılar içinde istihbarat faaliyetleri, Genelkurmay
Başkanlığı ile yapılan işbirliği çalışmaları ileşekillenmektedir.
-MİT elemanlarının çalışma koşulları özellikle emeklilik durumunda alınan
ücretlerin yetersizliği büyük eleştirilere yolaçıyor. Bunu düzeltmek
anlamında girişimleriniz var mı?
Yanıt: MİT mensuplarının çalışma şartları gerçekten çok yıpratıcı.
Mensuplarımızın güvenli ekonomik şartlara kavuşturulmasının öneminin
bilinci ile hareket edilmektedir. Ancak emeklilik maaşının yeterliliği
konusu, devletin bu konudaki genel uygulamalarıyla bağlantılı bir
husustur. Biz mevcut yetersizlikleri, MİT vakfını güçlendirerek aşma
gayreti içindeyiz.
-MİT'in bugünkü personel sayısı nedir? Bu yeterli midir?
Yanıt: MİT'nın personelsayısı konusunda bir açıklama yapamıyoruz.
Türkiye'nin ihtiyaçları personel sayısının arttırılmasını zorunlu
kılmaktadır.Planlı şekilde nitelikli personel alımı çalışmalarımız
devam etmektedir.
"TELEFON DİNLENMESİ ÇOK SINIRLI VE ZORUNLU HALLERDE KULLANILMAKTADIR"
- MİT'in teknik açıdan bugün bulunduğu nokta nedir? Bilgisayar ve diğer
kriminal teknoloji açısından olanakları nelerdir?
Yanıt: MİT'nı teknik açıdan ve bilgisayar kullanımı yönünden, ihtiyaç
duyulan seviyeye ulaştırma gayretlerinde önemli mesafeler alınmıştır.

Önümüzdeki dönemlerde bu çalışmaların sonuçlarının alınması, teşkilatımız
ve devletimiz için dikkati çeken bir gelişme sağlayacaktır.

- Bir dönem MİT'in en büyük rakipleri arasında bulunan Rus gizli servisi
ile bugün başlattığınız diyalog oldukça ilginç. Bu iki rakip teşkilatın
bugünkü diyaloglarından beklentiniz nedir? Bu önemli girişim konusunda
bilgi verir misiniz?

Yanıt: Türkiye ve Rusya'nın ilişkileri tarihin her döneminde önemini
korumuştur. Ülkelerimizin karşılıklı çıkarları ve ilişkileri çerçevesinde,
her iki servisin işbirliği önem kazanmaktadır.

- Türk insanının kuşkucu yönü oldukça gelişmiş bulunduğundan, hemen herkes
telefonunun MİT tarafından dinlendiği gibi bir kanıya sahiptir. MİT nasıl
telefon dinlemektedir? Bunun kuralları nelerdir? Herkesintelefonu
dinlenir mi? Özellikle politikacılarımız zaman zaman telefonlarının
dinlenmesinden yakınmaktadırlar, bu eleştirileri siz nasıl
karşılıyorsunuz. Oldukçamasraflı ve çok elemanlı bir uğraş olan telefon
dinleme olayını MİT kime karşı ve ne için kullanmaktadır? MİT'in son 5
yılda kaç telefonu dinlediğinisayısal olarak açıklamak mümkün müdür?

Yanıt: Her ülkede istihbarat servislerinin telefon dinlediği
bilinmektedir.Önemli olan dinlemenin şekli ve niteliğidir. Telefon
dinlenmesi yasal sınırların yanısıra , pahalı ve çok sayıda personel
kullnamını gerektirir. Bu sebeple çok sınırlı ve zorunlu hallerde
kullanılması gerekli bir yöntemdir.

Bugün için MİT'nın telefon dinlemelerinin yasal çerçevede "Milli güvenliği
tehdit eden hedeflerle sınırlı olduğunu ve çok hassas şekilde
kullanıldığını", sıkı kurallara ve kontrole tabi olduğunu söyleyebiliriz.

" MİT YASASINDA DÜZENLEME İHTİYACI VAR"

-MİT yasasında yeni düzenlemeler gerekli midir? Gerekli ise bunlar
nelerdir?

Yanıt:Mit yasasında yeni düzenlemeler yapılması ihtiyacını biz de
duymaktayız. Bu konuda bazı hazırlıklarımız da var. Öncelikle, ilgili
kuruluşların devlet çapındaistihbarat üreten MİT'na yeterli ve düzenli
bilgi akışınısağlaması, diğer istihbarat birimleriyle olan görev
çakışmalarının ortadan kaldırılması, merkezi koordinasyon, yabancı
istihbarat örgütleriyle ilişkilerin merkeziliği gibi konuların yeniden
düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

- Endüstri casusluğu, ekonomik istihbarat ve ekonomik suçlarla mücadele
alanında MİT yeni yapılanmalara gedecek mi? Bunlar konusunda bilgi
verebilir misiniz?

Yanıt: Endüstri casusluğu, ekonomikistihbarat ve ekonomik suçlarla
mücadele gibi konular, bütün istihbarat teşkilatlarının gittikçe daha
yoğun biçimde ilgi alanı içerisine girmektedir.Ancak bu ve benzeri
konular uzmanlaşmayı zorunlu kılmaktadır. Sürdürülen çalışmalarımızın bu
istikamette şekillendiğini belirtebiliriz.

- MİT'in ikiye ayrılarak iç ve dış istihbaratçalışmaları yapmasına
yönelik hazırlıklar ve tartışmalar konusundaki düşünceniz nedir? MİT ikiye

bölürse mi daha iyi çalışır?
Yanıt: Türkiye'nin jeo-stratejik konumu, bölgesel sorunlar, bölgesel ve
uluslararası çıkar çatışmalarının etkilediği vasatlardaki bağlantıları, iç
ve dış tehditlere bir bütün olarakyaklaşılmasını zorunlu kılmaktadır.
Diğer güvenlik kuruluşlarının, görev çerçeveleriyle bağlantılı olan
istihbaratçalışmalarının sınırlarının belirlenmesi ve kuruluşarlarası
koordinasyon ile stratejik anlamda istihbaratın MİT bünyesinde
merkezileştirilmesinin zorunluğu farklı şeyllerdir.
Yaşanılan tecrübeler, stratejik anlamda güvenlik istihbaratı ile stratejik
istihbarat konularının, ülkemiz için ayrı kuruluşlarla takip edelmesinin
mahzurlu olacağını göstermektedir. Biz belirtilen sakıncaları ortadan
kaldırıcı yenibir teşkilatlanmayı gerçekleştirmiş durumdayız. İstihbarat
Başkanlığı bünyesinde , iç ve dış tehditlerin bağlantılarını daha etkili
şekilde ortaya çıkarabilecek bir yapılanmaya gidilmiştir.
- Bazıçevreler MİT'in lağvedilerek yerine yeni bir teşkilatın
oluşturulmasını zaman zaman gündeme getiriyorlar. Bu konudaki düşünceniz
nedir? Türkiye'nin yeni bir istihbarat birimine mi, yoksa MİT'i
güçlendirecek değişimlere mi ihtiyacı var?
Yanıt: MİT'nı kimin lağvetmek istediği konusundabir fikrimiz yok. Olsa
olsa, bunu çalışmalarımızdan rahatsızlık duyanlar hayal ediyorlardır.
Ancak sorunuzdada ifade edildiği gibi, MİT' nı güçlendirecek değişimlere
ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Teşkilat olarak bu çalışmaları başlatmış

bulunuyor ve bu yönde de hızla ilerliyoruz. İhtiyacımız her çevrenin,
MİT'ndan milli olma vasfına uygun şekildedesteğini esirgememesidir.

" DÜNYA'DA TARTIŞILMAYAN İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ YOKTUR"

- MİT neden her tartışmanın ortasında bir günah keçisi gibikalıyor,
kendini anlatma ve savunma anlamında eksiklik nereden kaynaklanıyor?

Yanıt: Dünyada tartışılmayan istihbarat örgütü yoktur. Sadece otoriter
rejimlere sahip ülkelerde tartışma gündemine girmez.
MİT'nın tartışma ortamında sıksık " günah keçisi" tabirinizde de ifadesini
bulan bir konuma sokulmak istendiği muhakkaktır.Bu durum bir yönüyle
bilgilendirme ve bilgilenme eksikliğinden ortaya çıkabilmektedir. Ancak
MİT'nın ilgi alanına giren hedeflerin yanlendirmelerinin de bu tür
kampanyalardaönemli rol oynadığını biliyoruz. Bu alanda bu tartışma
ortamına girmekten kaçınmamız konumumuzdan ve ilgi alanlarımızın
özelliğinden kaynaklanmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKÇA:

ÖRSAN ÖYMEN : Bir İhtilal Daha Var (İstanbul Milliyet Yayın A.Ş. Eylül
1986)

CÜNEYT ARCAYÜREK: Bir İktidar Bir İhtilal, Müdahalenin Ayak Sesleri,

Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi, Darbeler Ve Gizli Servisler (Ankara,
1984-1985- 1986- 1989. Bilgi Yayınevi)
ALPAY KABACALI: Türkiye'de Siyasal Cinayetler (İstanbul, Altın Kitaplar
Yayınları , Nisan 1993)
HASAN UYSAL: Gizli Örgüt Nasıl Kurulur (İstanbul, Boyut Yayınevi, Mayıs
1987)
VİKTOR OSTROVSKY- CLAİRE HOY: Mossad İhanet Çemberi (İstanbul, Hikmet
Neşriyat, Çeviri Ahmet Arslan, Kasım 1990)
UĞUR MUMCU: Kürt Dosyası (İstanbul, Tekin Yayınevi, 1993)
FATİH GÜLLAPOĞLU: Tanksız Topsuz Harekat (İstanbul, Tekin Yayınevi, 1991)
TURAN GÜNEŞ: Araba Devrilmeden Önce (İstanbul, Kaynak Yayınları, Nisan
1983)
SITKI ULUÇ: Gizli Servis Öyküleri (Ankara, İmge Kitapevi ,1994)
DOĞAN AVCIOĞLU: Devrim Ve Demokrasi Üzerine (İstanbul, Tekin Yayınevi,
1980)
TRUMAN: Hatıralarım (Ankara, Ulusal Basımevi, Çeviri: Cihad Baban,Semih
Tuğrul, 1968)
SABAHATTİN SAVAŞMAN: 3. Adam Anlatıyor MİT, CIA İlişkisi (İstanbul,
Kaynak Yayınları, 1990)
ERGUN HİÇYILMAZ: Teşkilat-ı Mahsusa'dan MİT'e (İstanbul, Varlık
Yayınları, 1990)
İSMAİL BERDUK OLGAÇAY: Tasmalı Çekirge, (Milliyet Yayınları, İstanbul
1990)
KENAN EVREN: Kenan Evren'in Anıları 6. Cilt (Milliyet Yayınları, İstanbul

1992)
UĞUR MUMCU: Gazi Paşaya Suikast (İstanbul, Tekin Yayınevi, 6. basım 1993)
ÇGD YAYINLARI: Bir Basın Emekçisi Rafet Genç(Ankara, Ağustos 1990)
TEVFİK ÇAVDAR: Özgürlük Kavgasında Yaşayan Geçmiş (Ankara, AycaYayını,
1982)
MEHMET EYMÜR: Analiz Bir MİT Mensubunun Anıları (İstanbul, Milliyet
Yayınları, Ağustos 1991)
UĞUR MUMCU: Kazım Karabekir Anlatıyor (İstanbul, Tekin Yayınevi, 8. basım
1993)
KARA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI YAYINI: Türkiye'de Yıkıcı Ve Bölücü Akımlar(
Ankara, 1982)
WINSTON CHURCHILL: Anıları-İstiklal Savaşında (İstanbul , Yeni İstanbul
Kültür Yayınları,1969)
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI YAYINLARI: Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (Ankara,
II. cilt 2. kısım ,2. kitap- II. cilt 1. kitap Birinci Çatalca Muharebesi-
I. cilt Balkan Harbi-Balkan harbi Edirne Kalesi Etrafında Muharebeler-
Kafkas Cephesi Harekatları ile ilgili ciltler, 1993)
Aynı kurum yayınları : Dr. Kadir Kasalak ; Milli Mücade'de Manda Ve Himaye
Meselesi, 1993.
Aynı kurum yayınları: Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler II ve III. ciltler.
Aynı kurum yayınları : Em. Tümg. Muzaffer Erendil; Çağdaş Ortadoğu
Olayları, 1992
Aynı kurum yayınları:Almancadan çeviri, Em. Kur, Alb. İbrahim Ulus; Hans

Adolf Jacobsen 1939-1945 Kronoloji Ve Belgelerle İkinci Dünya Savaşı, 1992
Aynı kurum yayınları: Almancadan ceviri Em. Tuğ. Gen. Fahri Çeliker; Carl
von Clausewitz, Harp Üzerine,1991.
Aynı kurum yayınları: Dr. Hamit Pehlivanlı; Kurtuluş Savaşı İstihbaratında
Tedkik Heyeti Amirlikleri, 1993.
Aynı kurum yayınları: Dr. Hamit Pehlivanlı; Kurtuluş Savaşı İstihbaratında
Askeri Polis Teşkilatı, 1992.
Milli Savunma Bakanlığı : Savunma Politikasıve Türk Silahlı Kuvvetleri
(Beyaz Kitap l993)
BÜLENT ÇUKUROVA: Kurtuluş Savaşında Haberalma ve Yeraltı Çalışmaları(
Ankara, Ardıç Yayınları 1994)
Marmara Brifingi Devletin Gözüyle Sol ve Sağ Örgütler (İstanbul, Kaynak
Yayınları 1995)
FAHRİ YAZICI: Tahran, Yalta ve Potsdam Konferansları (İstanbul, Sinan
Yayınları 1972- Çeviri)
GAZİ AHMET MUHTAR PAŞA: Anadolu'da Rus Muharebesi(İstanbul, Petek
Yayınevi , Yayına Hazırlayan Enver Yaşarbaş)
YURİŞ AŞATOVİÇ PETROSYAN:Sovyet Gözüyle JönTürkler (Ankara, Bilgi Yayınevi
Nisan 1974, Çeviri, Mazlum Beyhan, Ayşe Hacıhasanoğlu)
FAİRFAX DOWNEY : Kanuni Sultan Süleyman (İstanbul, Kültür Bakanlığı
Yayınları, 1975- Çeviri: Enis Behiç Koryürek)
ANDRE CLOT : Muhteşem Süleyman (İstanbul, Milliyet Yayınları, 1987-
Çeviri. Turhan Ilgaz)
jOHN BARRON:KGB (Sümer Kitapevi Yayınları, 1995)

NAİL GÜRELİ: İki 1 Mayıs 10. Yılında 1 Mayıs Katliamı (İstanbul, Gür
yayınları)
BERNARD THOMAS: Tarih Boyunca Polis Kışkırtmaları (İstanbul, Koza
Yayınları,Eylül 1975- Çeviren: Ali Avni Öneş)
MEHMET DÖNER: CIA'nın Oyunları ve Üçüncü Adam Ecevit (İstanbul, M
Yayınları, 1974)
Başbakan Ecevit 'le Sohbet (CHP Yayınları, Milliyet Gazetesi Başyazarı
Abdi İpekçi'nin11.2. 1974 tarihinde Başbakan Bülent Ecevit ile yaptığı
söyleşi)
T. İŞ BANKASI YAYINLARI: Yıldızın Parladığı Anlar (Ankara, Çeviri Burhan
Arpad)
UĞUR MUMCU: Kürt İslam Ayaklanması (İstanbul, Tekin Yayınevi, 10 basım
1993)
İLHAMİ SOYSAL: Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler (İstanbul, Gür Yayınları,
1985)
BAŞBAKANLIK YAYINLARI: Beyaz Kitap,Türkiye Gerçekleri Ve Terörizm,(
Ankara, 1973 ve 1983 yıllarındaki iki ayrı yayın)
M. EMİN DEĞER: CIA Kontrgerilla Ve Türkiye (Ankara , Mart 1979)
EROL ULUBELEN: İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye (İstanbul, Çağdaş
yayınları, Eylül 1982)
Dr. PHILIP H: STODDARD: Teşkilat-ı Mahsusa (İstanbul , Arba Yayınları,
Çeviren:Tansel Demirel, Kasım 1993)
CEMAL PAŞA: Hatıralar (İstanbul, Çağdaş Yayınları, Tamamlayan ve
Düzenleyen Behçet Cemal, Nisan 1977)

KAZIM ÖZTÜRK: Atatürk'ün TBMM Gizli Ve Açık Oturumundaki Konuşmaları (
Ankara, Kültür Bakanlığı yayınları, 2 cilt , 1992)
BERNARD LEWIS: Modern Türkiye'nin Doğuşu (Ankara, Türk Tarih Kurumu
Basımevi, 1993)
LİVİA ROKACH: İsrail'inKutsal Terörü, İsrail Başbakanlarından Moshe
Sharett'in Özel Güncesinden(İstanbul, Belge Yayınları-24, 1984)
CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE ANSİKLOPEDİSİ: 52. fasikül, İlitişim Yayınları
,İstanbul.
TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'ETÜRKİYE ANSİKLOPEDİSİ: 4. cilt. İlitişim
Yayınları İstanbul.
TÜRKİYE 1923-1973ANSİKLOPEDİSİ: 3. cilt, Kaynak Kitaplar, İstanbul.
ANA BRİTANNİCAANSİKLOPEDİSİ: Ana Yayıncılık A.Ş
DÜNYA CASUSLUK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ: 4 cilt. Artel Yayınları İstanbul.
TBMM GİZLİ CELSE ZABITLARI: Türkiye İş Bankası Yayınları 4 cilt. Sanem
Matbaası Ankara, 1985.
M. KEMAL ATATÜRK: Nutuk (Ankara, Atatürk'ün Doğmunun 100. Yılını Kutlama
Koordinasyon Kurulu yayını, 1981)
ALİ FUAT TÜRKGELDİ: Görüp İşittiklerim (Ankara , Türk Tarih Kurumu, 1987)
AHMET RIZA BEY: Meclis-i Mebusan ve Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey'in Anıları
(İstanbul, Arba Yayınları , Temmuz 1988)
TARİH VE TOPLUM DERGİLERİ 1, 3, 4, 7, 13. ciltleri Doğan Koloğlu, D.r
Hasan Ünal, Prof.Dr. Taner Timur, Ahmet Mehmetefendioğlu'nun makaleleri
(İletişim Yayınları)

BARRY RUBİN: İstanbul Entrikaları (Türkiye Baskısı, Milliyet Yayın A.Ş,
Ağustos 1994. Çev: Selim Atalay.)
ZIBIGNİEV BREZİNSKİ: Kontrolden çıkmış dünya (İş Bankası yayınları, 1994)
BİGE YAVUZ : Kurtuluş Savaşı Döneminde Türk Fransız İlişkileriFransız
Arşiv Belgeleri Açısındın 1919-1922(Türk Tarih Kurumu Basımevi -Ankara
1993)
NİMET ARZIK: Tek at, Tek mızrak Anılar-3 (Kaynak yayınları, İstanbul
1985)
SELAHATTİN ÜLKÜMEN:Emekli Diplomat Selahattin Ülkümen'in anıları
Bilinmeyen Yönleriyle Bir Dönemin Dışişleri (Gözlem Gazetecilik Basın Ve
Yayın A.Ş. İstanbul 1993)
HASAN RIZA SOYAK :AaTürk'ten Hatıralar (Cilt 1,Yapı Kredi Bankası
Yayınları-İstanbul,1973)
MİRALAY MEHMET ARİF BEY:Ayıcı Arif'in Anıları, Anadolu İnkılabı, Milli
Mücadele Anıları 1919-1923 (Yayına Hazırlayan Bülent Demirbaş , Arba
Yayınları, İkinci Baskı 1992)
ÇERKES ETHEM: Anılarım (Berfin Yayınları, Ekim 1994)
KENAN ESENGİN: Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı (Ulus Basımevi 1969
Ankara)
FETHİ OKYAR: Üç Devirde Bir Adam (Yayına Hazırlayan Cemal Kutay, İstanbul
Tercüman Yayınları,1980)
İSMET GÖRGÜLÜ: On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922 (Türk Tarih Kurumu
Yayını,Ankara 1993)

NAİL GÜRELİ: Gerçek Tanık Korkut Özal Anlatıyor (Milliyet Yayınları-Eylül
1994)
ERGUN AYBARS: İstiklal Mahkemeleri (Bilgi Yayınevi, 1975 Ankara)
ERGUN HİÇYILMAZ: Osmanlıdan Cumhuriyete Gizli Teşkilatlar (Altınkitaplar
Yayınevi, Kasım 1994)
TÜRKÇE SÖZLÜK: Türk Dil Kurumu A-J 1. Cilt (Türk Dil Kurumu Yayınları,
Ankara 1988)
SADİ BORAK : Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk(Kitapcılık Tic. Ltd.
Yayınları-1966, İstanbul)
KAZIM KARABEKİR: İstiklal Harbimizin Esasları (Sinan Matbaası Neşriyat
Evi, 1933-1951)
KEMAL ARIBURNU: Atatürk ve Çevresindekiler (Türkiye İş Bankası
Yayınları,1994 Ankara)
KAZIM ÖZALP-TEOMAN ÖZALP: Atatürk'ten Anılar (Türkiye İş Bankası
Yayınları, İkinci Baskı 1994 -Ankara)
KAZIM ÖZALP: Milli Mücadele 1919-1922 (Türk Tarıh Kurumu Yayınları 1988,
Ankara)
MEHMET ÖNDER: Atatürk'ün Almanya ve Avusturya Gezileri (Türkiye İş
Bankası Yayınları 1993, Ankara)
CEMAL KUTAY: Çerkes Ethem Dosyası 2 cilt (Boğaziçi Yayınları 1990,
İstanbul)
AZİZ YAKIN: İstihbarat, Casusluk ve Casuslukla Mücadele (Dışişleri
Akademisi Yayınları, sayı 3, 2. Baskı -Ankara 1969)
SABİHA GÖKÇEN : Atatürk'le Bir Ömür (Kaleme alan Oktay Verel - Altın
kitaplar 1994, İstanbul)

FERİDUN KANDEMİR: Medine Müdafaası, Peygamberimizin Gölgesinde Son Türkler
(Nehir Yayınları 1991-İstanbul)
NACİ KAŞİF KICIMAN:Medine Müdafaası Yahud Hicaz Bizden Nasıl Ayrıldı (
Sebil Yayınları , İkinci Baskı - İstanbul 1976)
PAUL DUMONT: Mustafa Kemal Çev: Zeki Çelikkol (Kültür Bakanlığı Yayınları
, Ankara 1993)
MASAYUKI YAMAUCHI: Hoşnut Olmamış Adam- Enver Paşa Türkiye'den Türkistan'a
(Bağlam Yayıncılık- 1995 İstanbul)
ŞEVKET SÜREYYAAYDEMİR: Makedonya'dan Orta Asyaya Enver Paşa (Remzi
Kitapevi -1972 , İstanbul 3 Cilt)
13 Haziran 1988 (Bulvar Gazetesi) Mehmet Eymür ile -Oktay Balamir'in
söyleşisi -MİT Raporu üzerine.
8 Haziran 1988 (Sabah Gazetesi) Hiram Abas- Güngör Mengi'ye anlattı.
21 Ocak 1994 (Milliyet Gazetesi) Türk görevliye suikast iddiası- Cenan
Kocahakimoğlu olayı.
1 Aralık 1988 (Dökümanlar, NOKTA ve diğer basın kuruluşlarının ekleri)
MİT Raporu ve basın haberleri.
Kasım 1994 (Yeni Forum Dergisi) Suat İlhan 'ın makalesi -İstihbarat
Açığımız-
11. Kasım .1994 (TBMM Başkanlığı) MİT çalışanlarıyla ilgili yasa
önerisi.
24 Kasım 1994 (Hürriyet Gazetesi) Sedat Ergin'in makalesi- MİT'te köklü
reform-
12 Aralık 1994 (Zaman Gazetesi) Mehmet Yale'nin makalesi - İstihbarat ve

MİT'te reform-
Ağustos-Eylül 1994 (Aktüel Dergisi) MİT Skandalları, Bir Gizli Servisin
Kirli Çamaşırları -Dizi-
1994 (Panorama Dergisi) Kapak konusu -Milli İstihbaratta Kaos-
9 NİSAN 1988 (Cumhuriyet Gazetesi) CIA'dan Milli Emniyet'e Maaş.
21 Haziran 1990 (Cumhuriyet Gazetesi) MİT'te açıklık dönemi.
21 Haziran 1990 (Cumhuriyet Gazetesi) Uğur Mumcu'nun Kapalı Kutu adlı
makalesi.
15 Ocak 1990 (Güneş Gazetesi) MİT'e CIA Modeli - Nurcan Akad-
2-8 Ağustos 1987 (İkibin'e Doğru Dergisi) Mister Komplo Hiram Abas.
16-17 Mayıs 1988 (Cumhuriyet Gazetesi)MİT yasası üzerine veMİT'in üç
paradoksu adlı makaleler- Dr. Hikmet Özdemir-
6 Ağustos 1989 (İkibin'e Doğru Dergisi) Mehmet Eymür'ün büyük suçlaması.
19-25 Haziran 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Makamlar Yıprandı MİT Çöktü.
10 Nisan 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Bir daha MİT'çi olmam: Mahir
Kaynak ile söyleşi.
12-18 Haziran 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) MİT Raporu'nun seyir Defteri
ve Olaylarla Hiram Abas CIA, MOSSAD işbirliği.
20-26 Mart 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) İspata Çağırıyoruz.
28 Şubat 5 Mart (İkibin'e Doğru Dergisi)MİT yatak odamızda ve Çürüme var
meclis el koymalı.
21-27 Şubat 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi)MİT Raporunda Özal parmağı:
Kıritik Kırıkkale Toplantısı.
27 Şubat 1988 (Güneş Gazetesi) Orhan Duru'nun makalesi- Karanlık

Dehlizlerde-
21 Şubat 1988 (Hürriyet Gazetesi) Ecevit: MİT kapatılır yeni bir MİT
kurulur.
22 Şubat 1988 (Tercüman Gazetesi) Yavuz Donat'ın makalesi: Muhalefet
Penceresinden-
7-13 Şubat 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Ayaz'ın ayağını MİT kaydırdı.
10 Şubat 1985 (Nokta Dergisi) Milli İstihbarat Teşkilatı
30 Mart 1980 (Hürriyet 8. gün eki) Doğan Koloğlu'nun araştırması- Sessiz
Mutluluk MİT-
9-15 Ekim 1978 (Yankı Dergisi) Org. Adnan Ersöz- Kapı Aralanıyor-

Bu yazılı kaynakçalara ek olarak kitap hazırlanırken 50'yi aşkın kişiyle
görüşmeler yapılmış ve bunlardan çıkartılan sonuçlara kitapta yer
verilerek ,düşünceler yorumlanmıştır.

DİĞER GİZLİ SERVİSLER NASIL ÇALIŞIYORLAR

1980' li yıllarda uzmanların kanısıdünyanın en aktif çalışan ve en çok
ajan kullanan örgütü Sovyetler Birliği istihbaratıdır. CIA ikinci, Batı
Almanya üçüncü, İngiltere dördüncü, Doğu Almanya beşinci, Fransa ise 6.
sırada gelmektedir. Bu dönem bütün bu dev istihbarat örgütleriyle MİT,
çoğunlukla karşı saflarda mücadele etmek durumunda kalmıştır.1990 larda
ise ön plana çıkan bir istihbarat servisi bulunmamaktadır. Ancak
çatışmalar artmış, gizli servisler arasındaki kavgalar boyut

değiştirmiştir. Bu örgütleri tanımakta, tarihçeleri hakkında bilgi sahibi
olmakta yarar bulunmaktadır. Bu daha doğru değerlendirmeler yapmamamızı
sağlayacaktır.Bu amaçla kitabın bu bölümünde seçilmiş gizli servislerin
tarihsel gelişimi konusunda derlediğimiz bilgileri aktarmanın yararlı
olacağını düşündük.

ALMAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Prusya'yı,Avrupa'nın büyük devletleri arasına sokan Kral Büyük Frederik
(1712-1786) bir devletin iç ve dış güvenliğininistihbarat olmadan
olmayacağını o zamanlardan anlamış ve önmeler almıştır. Özellikle de
askeri istihbarata çok önem vermiştir. Dönemin kusursuz örgütleri arasında
sayılan istihbarat servisini özenle oluşturmuştur. Alman Birliğinin
kurucusu ve Avrupa'nın şekillenmesinin mimarlarından Bismark'da (
1815-1898) Frederik in yolundan yürümüş, ayrıca siyasi istihbarat açığını
dabu alana verdiği büyük önem sayesinde kapatmayı bilmiştir. Yani
Hitler'in iktidara gelişine kadar Almanya'da güçlü ve kusursuz çalışan iki
büyük istihbarat oluşumugerçekleştirilmiştir. Bunlardan birisi
Genelkurmay istihbaratı (Abwehr), diğeri siyasi istihbaratı yönlendiren
Alman Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Servisi'dir. Bu iki kuruluş organize
halde ve beraberce çalışmışlardır.

Hitler'de istihbarata son derece önem vermiştir. Abwehr onun döneminde 5
şube olarak şöyle organize olmuştur:

1- Geheimer Meldedienst adı verilen organizasyon. Bu şube espiyonaj ve

kontrespiyonaj (casusluk ve karşı casusluk) ile görevliydiler. Bu şubenin
emrinde kara, hava ve deniz birlikleri ve olanakları vardır. Ayrıca bu
alanlarda uzmanlaşmış çok sayıda personele sahiptiler.
2- Sabotaj işleri: Bu şubece yerine getirilmiştir. Bu alanda uzman
bombacılar, özellikle elde tutulur bunların rahat kullanabilecekleri ve
değerlendirecekleri bomba türleri geliştirmişlerdir. Özelikle bomba
patlatma ve yerleştirme konusunda bu şube uzmandırlar. 1960 dan sonra
Almanların bukonudaki uzmanlıklarından Türk asker ve sivil
istihbaratçıları da eğitimler yoluyla yararlandırılmışlardır.
3- Güvenlik olarak adlandırılan bu şube Almanlara karşı girişilecek
sabotaj ve diğer casusluk faaliyetlerinin eylemlerine karşıorganize
olmuştur.
4- Dış ülkelerdeki faaliyetlerle bu şube ilgilidir. Bunlar adam kaçırma,
elde etme ve organizasyonları sağlamakla görevlidiler.
5- Bu şubenin görevi ise merkez koordinasyonunu sağlamak ve eşgüdüm içinde
sorunsuz çalışılmasını gerçekleştirmektir.
Almanlar istihbaratı hep çok önemsemiştirler. 1939 yılındayalnız
Berlin'de Abwehr'de ünlü casus şefi Canaris'in emrinde çalışan ajan sayısı
(Bunlara V= Vertrauen= mutemet denirdi)10 binin üzerindeydi. Bunlara
hizmet veren teknik uzman kadrosunun sayısı ise 18 bini aşıyordu. Ajan V
ler ünlü Majino hattı planlarını ele geçirmişlerdir.Canaris'in emrindeki
bu kadro ayrıca 1937-1939yılları arasında İngiliz, kara, deniz ve hava
kuvvetlerine ait çok önemli planları , bilgileri, savaş düzenlerini

öğrenip bu güçlerin hareket ve idari yapılarına kadar bütün bilinmeyenleri
çözmüşlerdir.
Hitler Abwehr'e ilaveten1933 yılında saldığı dehşetiyle ünlü olan
Gestapo (Geheime Staatspolizei) adlı devlet gizli polis teşkilatını
kurmuş ve 1939 da bütünpolis servislerini merkezileştirme yoluna
giderekbu yapıyı dev bir organizasyon haline getirmiştir. Buna da RSHA
(Reichsicherheitshauptamt)adı verimiştir.Ancak Abwehr de çalışmalarına
devam etmiştir. Alman Güvenlik Yüksek Dairesi olarak adlandırılabilecek
olan RSHA veya Alman casusluk ve mukabil casusluk teşkilatı başlıca 7
daireden oluşmuştur. Bunlar:

1. Daire: Personel
2. Daire: İdari ve ekonomik işler
3. Daire: Parti işleri
4. Daire: Gestapo (rejim düşmanları, kilise ve yahudilerle mücadele ve yurda girip çıkanları kontrol)
5. Daire: Kripto- cinayet polisi, devlet organizmasıyla ilgili işler
6. Daire: Dış istihbarat espiyonaj
7. Daire: Dini ve ideolojikçalışmalar-belgeler, biyografiler, arşiv.

Hitler ordularının 2. Dünya Savaşında yenilmelerinin ardından Almanya'nın
ikiye bölünmesi üzerine zafer kazanan devletler öncelikle RSHA'yı
dağıtmışlardır. Ortadan kalkan RSHA'nın yerine ikiye bölünen Almanya'da
Doğu ve Federal Alman istihbarat teşkilatları yeniden örgütlenmiştir. İki
Alman istihbaratı artık iki düşmandır.

FEDERAL ALMAN İSTİHBARAT TEŞKİLATI

BUNDESNACHRİCHTENDİENST (BND) = Federal Almanya İstihbarat Servisi=
Gehlen teşkilatı.
Münih'e bağlı Pullach'da, General Von Gehlen'in idaresinde kurulan Federal
İstihbarat Servisinin emrinde 10 bin uzman ve ajan çalışıyordu ve bütçesi
de 40 milyon markın üzerindeydi. General Gehlen'in çok kısa bir süre önce
teşkilattan ayrılmasına rağmen Gehlen Teşkilatı adıyla da anılan Federal
Alman'ya İstihbarat Servisi, küçük hücreler şeklinde örgütlenip
çalışmıştır. Dost veya düşman ayırd etmeden aynı titizlikle çalışan
teşkilat Almanya'nın özel statüsü gereği bu yıllarda CIA ile de büyük
paslaşmalar ve dayanışmalar içinde çalışmıştır.
Almanlar iç istihbarat konusunda iseözel olarak oluşturdukları " Batı
Almanya Anayasasını Koruma Ajansı"ndan yararlanmaktadırlar. Bu kuruluş
aynı zamanda karşı casusuluk örgütü olarak da faaliyet
göstermektedir.Amerika'daki FBI'ya denk olan kuruluşun karargahıKöln'e
bağlı Ehrenfeld'de çalışmalara başlamıştır. Merkez teşkilatında bine yakın
görevlinin bulunduğu kuruluşa o zamanlar polis teşkilatı ile askeri
istihbarat da yardım vermiştir.
Alman istihbaratında askeribölüm çok önemlidir. Çünkü burada oluşturulan
ve FOİ (Field Operations İntelligence) adı ile anılan grup vurucu güçtür
ve eylemleri yapar. Eylemlerinde ünlü ve acımasızlığıyla bilinen bir
güçtür.

Karargahı Bonn'da bulunan BUNDESKRİMİNİLAMT dacasusulukla mücadele eder.

Bu birimin çok ünlü laboratuvar ve teknik olanakları vardır.

Almanya'nın savaş sonrası statüsü gereği CIA Frankfurtta, Berlinde,

Stuttgart'da bürolar açmıştır. Frankfurt'taki CIA bürosu DAD (Department

of Army Detachment), Münih'teki büro SD (Special Detachment) adını,
Stuttgart ve Berlin gibi yerlerdeki bürolararı ise US Mission (ABD
Misyonu)adını alırlar. Bunların ana amaçları komünizme karşı mücade
etmektir. Bu kapsamda Narodno Turudoyoz Soyuz adlı anti komünistRus
müyteci teşkilatına öğretmen verirler.Bu dönemde Almanlar ile CIA nın
işbirliği sonucu 1949 da Hür Hukukçular Birliğikurulur. Bu birlik Batıya
ilticaları teşvik eden bir istihbarat yan kuruluşudur.

Alman makamları 1968 yılında yaptıkları bir açıklamada ülkelerinde 15-16
bin kadar casusun Doğu Bloku lehine çalıştığını sandıklarını, 1967 yılında
bunlardan 167 , 1968 de de 350 kişinin yakalanarak mahkemeye
sevkedildiğini belirtmişlerdir.

BND'ninkuruluş yasası bulunmamaktadır. 12 Temmuz 1955 tarihli Bakanlar
Kurulu Kararınadayanılarak kurulmuştur. BND içinde yaklaşık 7 bin
personel görev yapmaktadır. 1995 de BND'nin Başkanlık koltuğunu Başbakan
Kohl, muhalefet partisinden bir milletvekilinevermiştir. BND
değerlendirmelerinde Almanya'yı bir süper güç olarak yorumlayıp ona göre
analizler ve eylemler planlamaktadır.

BND bugün askeri istihbarat, siyasi istihbarat, teknolojik ve bilimsel
istihbarat, dış istihbarat, terörizm, uluslararası kaçakçılık, illegal
geçişler ve Almanyaya sığınmalar konusunda istihbarat çalışmaları
yapmaktadır. İnsan, teknoloji, değerlendirme, idari işler, güvenlik,

merkezi faaliyetler olarak yapılanan BND etkinliği çok güçlü bir
istihbarat örgütü konumunda bulunmaktadır.
Almanya'da önemli bir kurluşta Federal Anayasayı Koruma
Teşkiltı (BfV)
dir. 3 bini aşkın personeli ile çalışan kurum, 27 Eylül 1950 de
kurulmuştur. Teşkilatın iç yapılanmasındaher ana ünite, toplama
ve
kıymetlendirmeolarak iki bölümde konumlanmıştır. Toplama
bölümleri
operasyonları yürütmektedir. Eyaletlerin teşkilatları ile işbirliği bu
bölümlerde esasdır.

1. daire arşiv işleri ve üniteler arası koordinasyon,
2. daire sağ terör ve radikal sağcı örgütlenmelerle ilgilenir,
3. dairesol terör ve radikal sol örgütlenmelerle ilgilenir,
4. dairekontr espiyonaj ile ilgidir
5. daire araştırma ve güvenlik ile ilgili işleri yürütür
6. daire idari işlerle sorumludur.

16 eyalette örgütlenmiş durumda bulunan BfV demokratik
yapının
korunmasından da sorumludur. Eyaletlerde örgütlü bulunan
LfVadınrdaki
servisler ise bağımsız hareket etmekle birlikte , aralarındaki
koordinasyonu BfV gerçekleştirmektedir.

DOĞU ALMANYA İSTİHBARAT SERVİSLERİ

MFS = Doğu Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığı.

Almanların ayrılmasının sonunda Sovyet nüfuz alanında kalan
Doğu Almanya
casusluğun adeta yüreği olmuştur. Öyküleringerçeklerle karıştığı
olaylar
yaşanmıştır casusluk adına Doğu ve Batı Almanya arasında.
Doğu Almanya'da
gizli servis geleneğini geliştiren ve burasını Avrupa yani Batı
dünyası
içinde bir ileri karakol gibi kullanan Moskovadır.
1950 yılında mevcut oluşumların tek çatı altında toplanmasıyla
Doğu

Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığı kurulmuştur. KGBbu bakanlığı
oluşturduğu bir konseyle kontrol altında tutmuştur. Bakanlığın emrinde 22
bin subay, 5 bin polis, 3 binkomünist partili memur çalışmıştır.
karargahı Doğu Belirlin'de Normannenstrasse'de bulunan MFS'in Batı Almanya
'da adam kaçırmave öldürme , yıkıcı faaliyet ve propaganda işlerinde
kullandığı 16 bini aşkın ajanının bulunduğu bilinmektedir. İstihbarat
bakanlığınınbaşlıca daireleri ve görevleri şunlar olmuştur:
1. Daire : Doğu Almanya ordusuiçinde iç istihbarat yapmak, askerlerin
rejimesadakatini sağlamak.
2. Daire : Batılı ülkelerde casusluk faaliyetlerinde bulunmak.
3. Daire : Sovyet işgal bölgesinde her türlü ekonomikfaaliyet sahasında
casusuluk çalışması yapmak.
4. Daire : Din ile mücadele müesselere ortadan kaldırma.
"R" Dairesi : Berlindeki müttefik askeri misyonların faaliyetlerini
izlemek.
MFS ayrıca idarecilerin güvenliğini sağlamak amacıyla 6300 kişilikbir
muhafızkıtası da oluşturmuştur.
Ayrıca HVA= Ana İstihbarat Dairesi adı altında Doğu Almanya Komünist
İstihbarat Teşkilatı adı altında Batılıülkelerde casus şebekeleri
kurmakve istihbarat işleriyle görevli bir birim daha vardır. HVA MFS'e
bağlı bir birimdir amaayrıca bir casusuluk okulu da vardır. Bu
teşkilatların koordinasyonundanise VFK = Koordinasyon Dairesi adı
verilen birim sorumludur. Bu da bir gizli servis gibi çalışır. Elbe nehri
üzerindeki Klietz'de bir casus okulları faaliyet göstermiştir. Bunların

teknik laboratuvarlarında gizli mürekkepler ve sahte belgeler üretimi
gerçekleştirilmiştir. Doğu Alman gizliservisi belge üretiminde oldukça
başarılı ve ünlü bir servis olmuştur.Bu konu gizli servislerde büyük
önem taşımaktadır.

Ancak bu iki servisin kanlı bıçaklı günleri Doğu ve Batı Almanya'nın
birleşme kararının ardından tek çatı altında ortak çalışmaya dönmüştür. Bu
birleşme sırasında Doğu Alman casuslarla Batı Alman muhbirler büyük
sıkıntılar çekmişler ama Batı Alman istihbarat çatısı altında birleşmeyi
başarmışlardır. Çok geniş bir arşivi bulunan MfS ile 1991birleşmesinden
sonraçıkan durum sonucunda Alman Anayasayı Koruma Teşkilatı sorumlu
kılınmıştır. Arşiv bilgilerinin incelenmesi görevi bu teşkilata
verilmiştir.

Bu birleşmeden ortaya çıkan bilgi ve ilişkiler ağı dünyanın en büyük
istihbarat arşivini ortaya çıkarmıştır. Önümüzdeki dönemde Almanların
bundan kaynaklanan güçlerini diğer ülkeler üzerinde kullanacaklarından hiç
şüphe yoktur. Arşiv bulgileri içinde Türklere ait bilgilerin çokça olması
da doğaldır. Yani önümüzdeki günlerde Almanya hesabına casusluk yapacak
Türklerin sayısında bir artışın olması da doğaldır.

AMERİKAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Amerikabügün dev bir yapı olan gizli servislerine öyle eski zamanlarda
kavuşmuş değildir. Amiraka'nın devamlı bir istihbarat teşkilatına

kavuşması 1947yılında yayınlanan Milli Güvenlik Kanunu ile olmuştur.

Bundan önce ortaya çıkan ihtiyaçlar özel sektörde bu konuda uzmanlaşmış
kişiler ve eldeki olanaklar genişletilerek karşılanmaya çalışılmıştır.

Amerika'da faal olan tam 9 istihbarat birimi bulunmaktadır o yıllarda.

Bunlar:

CIA(Merkezi İstihbarat Ajansı), NSC (Milli Güvenlik Konseyi), DIA (
Savunma İstihbarat Ajansı), NSA(Milli Güvenlik Ajansı), G2 (Kara
Kuvvetleri İstihbarat Servisi), ONI (Deniz Kuvvetleri İstihbarat
Servisi), A2 (Hava Kuvvetleri İstihbarat Servisi), INR(Dışişleri
Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Bürosu), AEC(Atom Enerjisi Komisyonu),
FBI (Federal İnceleme Bürosu) dırlar.

CIA NASIL OLUŞTU

Pearl Harbor baskınından sonra (Japonlar bu baskında savaş kurallarına
uymadıkları, savaş ilan etmeden önce saldırdıkları için 1994 yılında
Amerika'dan özür dilediler) 11 Temmuz 1941 yılında Başkan Roosevelt ilk
Amerikan istihbarat servisi olan OCI (Office of Coordınatorof
Informatıon- Haberalma Eşgüdüm Bürosu) ı kurmuş, teşkilatınbaşına
General William J. Donovan 'ı getirmiştir. 1942'deyapı ikiye ayrılmış
OSS olarak stratejik istihbarat ve OWI olarak savaş istihbaratını
değerlendirme ofisi olmuştur.

Bu zamana kadar elbetteki Amerikan ordusunun ve dışişlerinin de diğer
ulasların olduğu gibi birer istihbarat bölümü vardır, ama bütün bu
istihbarat elemanlarınınelde ettikleri bilgileri bir merkezde toplayıp

değerlendirecek, yorumlayacak bir büroyoktur.Bu koordinasyonsuzluk
Amerikalılara pek çok şeyi yitirmeleri sonucunu doğurmuştur.
OCI'nin beklentilere yanıt verememesi üzerine Roosevelt'in verdiği destek
ile 13 Haziran 1942 de kuruluş kanunu olan 9182 sayılı icra yönergesi ile
OSS (Stratejik Hizmetler Ofisi) yürürlüğe girmiştir.Örgütün ikinci
büyük ünitesini oluşturanDavid Bruce yönetiminde Özel Danışma Servisi
(SI) ile OSS'nin en gizli bölümü olarak faaliyet göstermiştir. CIA'nın
fikir babası olan Allen Dulles da bu en gizli birimin çatısı altında
yetişmiştir.
Savaş sonrasında Amerika'da barış ortamında bir gizli servise ihtiyaç olup
olmayacağı tartışılmış ve bu tartışmalar üzerine 1945'de Truman OSS'i
lağvetmiş ama 1946'da NIA yanı Uluslararası Casusluk Ajansını kurmuş, bu
da daha sora Merkezi Casusluk Grubu (CIG) adını almıştır. 1947'de CIG ın
yerini CIA almıştır. İlk CIA başkanı da Amiral Hillenkoetter olmuştur.
Amerikan Başkanına, Milli Güvenlik Konseyi'ne ve Amerikan Kongresi Özel
Komisyonlarına karşı sorumlu olan CIA'nın görevleri şunlardır:
- Milli güvenliği ilgilendiren istihbarat alanlarında NSC(Milli Güvenlik
konseyi) yi aydınlatmak
- Milli güvenlikle ilgili istihbaratıkoordine etmek ve değerlendirmek
- Mevcut istihbarat kuruluşlarınıortak ilgilendiren ve koordinasyonu
gerektiren işleri yapmak
-Milli Güvenlik Kurulu'nun vereceği görevleri yerine getirmek

CIA 5 büyük daireden oluşturulmuştur. Bunlardan üçü normal yollardan gizli
veya açık haber toplar. Dördüncü daire araştırma ve tahlil yapar ve gelen
bilgileri sınıflandırır, beşinci daire ise haberleri yorumlar,
değerlendirir, raporlardüzenler. CIA'ya bağlı olarak oluşturulan Covert
Activities (Gizli etkinlikler) adlıbir de eylem servisi bulunmaktadır.
Bu servis diğer istihbarat servislerinde olduğu gibi adam öldürme,
kaçırma, sabotaj, saklama gibi işleri yürütür. Bu bölüm CIA'da en etkili
birimlerin başında yeralır. Bir ara dünyada karabasan gibigörülen bu
birimin adam öldürme yetkisi Başkan Jimmy Carter zamanında
sınırlandırılmıştır. Ancak daha sonra bu sınırlama kaldırılmıştır.
CIA'nın arşivi ise mükkemel özelliktedir. Bütün dünyadan toplanan yazılı
ve görsel malzeme burada tasnif edilip arşivlenmekteve isteyene
bilgisayarlar aracılığıyla kısa zamanda sunulmaktadır.
Amerikan istihbarat birimlerinden biri olan NSA (Milli Güvenlik Ajansı)
1970'lerde emrinde 8 bini asker yaklaşık 20 bin personel çalıştırmıştır.
Yine aynı yıllardaki bütçesi yarım milyar dolardır. Haberleşme alanında
faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. İstihbarat alanında:
a- Devletin bütün şifrelerini çözer (Amerikan ordusundakikripto
bürosuna Mİ-8 adı verilmiştir)
b- Amerikan şifre ve kodralarını hazırlar ve zaman zaman değiştirir
c- Bütün Dünyadaki dinleme tesislerive uzay teknolojisi aracılığıyla
devletlerin telsiz haberleşmelerini dinler, saptamalar yapar
d- Düşman unsurlarınradar ve savunma tesislerinin yerlerini saptar ve

asker kaydırmaları anında izleme grevlerini yerine getirir.
NSA'nın merkez bürosunda4 birim bulunur. Bunlar:
1- PROD (Office of Production). Bu birim toplanan mesajları çözer,
yorumlar. ADVA, GENS, ACOM, ALLO, NPRO rumuzlu şubeleri vardır. ADVA
şubesi gelişmiş Sovyet şifreleri ve diplomatik kodları üzerine çalışır.
GENS şubesi alalade Sovyet şifre ve kodlarını, ACOM komünizmi seçmiş
Asyalı ülkelerin şifre ve kodlarını, ALLO ise müttefik ve tarafsız
devletlerin kod ve şifreleri üzerine çözüm çalışmaları yapar. NPRO şubesi
ise işbirliği yapılan istihbarat teşkilatlarının gönderdiği şifre ve
kodların çözümü ile bunlara teknik yardım sağlanması konusunda
çalışmalarda bulunmuştur.
2- R/D (Research and Development). Bu araştırma bölümüüç şubeden
oluşturulmuştur. Bunlar REMP (Kripto alanında çalışır), RADE (iletişim
ve teknolojisi üzerine çalışmalar yapar), STED (Şikreler konusunda
araştırma yapar).
3- COMSEC. Bu büro Amerikan şifre sistemininggüvenliğinden sorumludur.
4- SEC (Personnel Department). Bu büro ise tüm çalışanların
güvenirliklereni kontrol eder. Teşkilata giren bütün elemanlar öncelikle
yalan makinesinde testten geçirilir. Bu bölüm sadakat kontrolleri de
yapar.
Amerika'da istihbarat konusunda ayrıca Savunma Bakanlığına bağlı bir T-7
adlı bir dairebulunmaktadır. Bu daire muhtemel bir bakterive kimya

savaşıiçin araştırmalar yapmaktadır. G2 ye bağlı CİC (Karşı istihbarat
ürünü) adlı bir karşı casusluk birimi bulunmaktadır.
Amerika'da Merkezi İstihbarat Başkanı (DCI) , dış istihbarat konularında
Başkanın ve Ulusal Güvenlik Konseyi'ninbaş danışmanı konumundadır.
CIA'nın başkanlığını yürüttüğü gibi bu kişi aynı zamanda kendisine bağlı
istihbarat topluluğuna ait sorumlulukların yerine getirilmesinde
hizmetlerine ihtiyaç duyulan diğer bir kısım personelin de amiri
konumundadır.
Amerikan istihbarat yapısında bugün bulunan kuruluşlar şöyledir:
Merkezi İstihbarat Teşkilatı, Ulusal Güvenlik Teşkilatı, Savunma
İstihbarat Teşkilatı, Ulusal Keşif Bürosu, Merkezi Tasarı Bürosu,
Dışişleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Bürosu, Askeri İstihbarat
Servisleri (Kara, Deniz , Hava, Deniz Piyade) Federal Soruşturma Bürosu,
Hazine ve Enerji Bakanlıkları İstihbarat Büroları.
Amerikan gizli servislerinin amaçlarının dışında çalıştıkları konusundaki
tartışmalar üzerine CIA'nın faaliyetlerini izlemek üzere Senato tarafından
19 Mayıs 1976 tarihinde " Senato İstihbarat Yüksek Komitesi " (SSCİ)
oluşturulmuştur. Senato'nun bu uygulaması Amerikan Parlamentosunun
Temsilciler Meclisi kesiminde de benimsenmiş ve 14 Temmuz 1977 tarihinde
de Meclis İstihbarat Daimi Yüksek Komitesi (HPSCİ) kurulmuştur.
Bu komiteler Amerikan gizli servislerinin skandallara yolaçan yasa dışı
uygulamalarından yüzlercesini ortaya çıkarmışlar ve CIA'nın çalışmaları

üzerindeki en etkili denetim organları haline gelmişlerdir.

FRANSIZ İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Dünyada etkin bir istihbarat servisi de Fransızlara aittir. Fransızların
istihbarat servisinin kurucusu XII. Louis'in başmüşaviri Kardinal
Rıchelıeu dur. Richelieu'nun attığı temeller XIV. Louis zamanında Kardinal
Mazarın tarafından tamamlanıp geliştirilmiştir. Bunların ardından askeri
casuslukta büyük başarı sağlayan ve Fransız gizliservisini
sağlamlaştıran kişi Napolyon olmuştur.Ancak bu dönemlerin ardından İkinci
Dünya Savaşına kadar Fransız gizli servisinin çok büyük başarılarının
olduğunu söylemek mümkün değildir. Fransızların istihbarat çalışmalarını
Genelkurmay yürütmektedir. Bu istihbarat anlayışında4 servis
çalışmalarını sürdürmektedir. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Fransız
istihbaratı dağınık, tembel ve değerlendirmelerden yoksun çalışmıştır.
Ancak İkinci Dünya Savaşısonrasında bu durum değişmiştir. Fransızlar
bütün istihbarat alanlarında ilgili birimler oluşturmuşlar ayrıca bir
Milli Emniyet (Surete Nationale) adlı genel istihbarat örgütü
kurmuşlardır.İçişleri Bakanlığına bağlı olan bu kuruluş, ayrı birimler
yerine tek merkezden yönetim esasına göre oluşturulmuştur. Kuruluş beş
kısımdan oluşmuştur. Bunlar şöyle sıralanmaktadır:

1- Adli polis.1970 lerde 17 bölgede iki bine yakın kadrosuyla hizmet
vermiştir.

2- Kırpolisi. bu kadrolar taşrada görev yapmışlardır ve jandarma ile
birlikte çalışmışlardır

3- Ulusal GözlemeMüdürlüğü DST (Direction de la Surveillance du
Territoire) bir karşı casusluk servisidir.1942 yılında işgal zamanı
lağvedilmiş, fakat 1945'de yeniden faaliyete geçirilmiştir. 1970'lerde
1200 memur çalıştıran DST sert, etkili bir servistir. DST'nin 1947-1961
yılları arasında 473 kişiyi mahkemeye sevkettiği, 1300 kişiyi sınırdışı
ettiği, 75 diplomatın Fransa'dan geri çağrılmasına yolaçtığı, şüpheli 2700
yabancının Fransaya girmesine mani olduğu, 30 Fransızı vatandaşlıktan
attırdığı,120 gazete ve dergiyi kapattırdığı, 140 cemiyetin kapısını
mühürlettiği açıklanmıştır. Bu rakamlar servisin çalışmaları hakkında bir
fikir verse gerektir.

4- Genel İstihbarat (RG- Renseignements Generaux) teşkilatıise politik
ve ekonomikhaberler başta olmak üzere bütün istihbarat değerleri ilgi
alınana girer ve ülkedeki yabancıları kontrol eder. Fransada faal
durumdakiajanların saptanmasına çalışır. RG arşivlerinde 1970 yılların
başında 400 binden fazla kişi hakkında arşiv bilgisi bulunduğu
bilinmektedir. Aynı yıllar içinde Fransız polisinin arşivlerindeki fiş
sayısı da 10 milyonun üzerindedir. Fransız gizli polisi sendikacılardan,
işadamlarına,yabancı gazetecilerden devlet ve bilim adamlarına kadar
herkesin fişini tutmaktadır.

5- CRS olarak adlandırılan (Compagnies Republicanıes de Securite) seyyar
polis teşkilatıda olaylara müdahale için hazır güç olarakçalışır.
Fransızlarca da itiraf edilmektedir ki teknik açıdan çok üstün olmamakla

birlikte merkezi sistemi ve kulandığı yöntemler açısından Frarsız servisi
dünya istihbaratservisleri arasında ön sıralarda yeralabilmektedir.
Fransızistihbarat sisteminde en önemli şey muhbir veya haber kaynağı
için getirilen olanaklardır. Fransızlar bu iki unsuru teminat altına alan
ve koruyan bir sistem kullanmaktadırlar. Onların suçlarını affeder ve
korurlar. Oysa diğer ülkelerde bu durum genellikle az bir cezaveya en
hafif yoluyla göz hapsi olarak uygulanmaktadır.
Fransa'da bugün iki ana istihbarat yapılanması gözlenmektedir. Bunlardan
biri Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü olarak adlandırılan DGSE'dir.2 nisan
1982 tarih ve 82?306 sayılı kararname ile kurulan birim Savunma bakanlığı
çatısı altında örgütlenmiştir. Bilgilerini Milli Savunma Sekreteryası
(SGDN), Cumhurbaşkanı Özel Genel Kurmayı ve Başbakan iledirekt bağlı
olarak , bütün istihbari birimlerle koordineli çalışmak zorulluğundadır
DGSE'de 5 bine yakın eleman görev yapmaktadır. Casus avcılığı bu birimin
görevleri arasındadır. DGSE bir Genel müdür,ve ona bağlı istihbarat,
teknik, strateji, operasyon ve idari işlerbirimleri tarafından
çalıştırılmaktadır.
Fransız istihbarat yapısının temel ikinci yapılanması ise 22 Aralık 1982
yılında 82/1100 sayılı kararname ileyeniden düzenlenen DST dir. Bu
kökleriniçok eskilere götürebileceğimiz istihbarat yapılanması Fransa

içindeher türlü operasyonda en etkin kurumdur. Son dönemde ekonomik
istihbarata karşı koyma ve teknolojik casusluk konusunda da
uzmanlaşmaktadır.

İNGİLİZ İSTİHBARAT SERVİSLERİ

İngiliz gizli servislerinin temeli Kral 8. Henri'nin Adalet BakanıThomas
Cromwelltarafından 1530 da atılmıştır. Daha sonra gelen Kral 3.
George'unBaşmüşaviri Wıllıma Pıtt oluşturulan servisi yeniden düzenlemiş
ve eksiklerini gidermiştir. Bu krallık geleneğinin devamını Birinci Dünya
Savaşı'na kadar getirirsek, 1914 öncesi İngiliz istihbaratının temelini
oluşturan gizli servisleri şöyle sıralamak mümkündür.

a) Özellikle siyasiistihbarata önem veren Dışişleri Bakanlığı istihbarat
servisi(Foreign Office İntelligence Service)

b) Askeri istihbarat çalışmalarını yürüten Milli Savunma istihbarat
servisi (War officeİntelligence Service)

c) Sömürgelerin İngiltere'ye karşı tavırlarını, tasavvur ve gayelerini,
orlardakialeyhte gelişmeleri , milliyetçilik hareketlerini ve
buralardaki karşı sabotaj hareketleriniorganize eden Sömürgeler
Bakanlığı isitihbarat servisi (Colonial İntelligence Service)

d) Ekonomik , endüstriyel ve ticariistihbaratı yürüten, devlet
organizasyonu içindeki olumsuz akımları saptayan da Ticaret Bakanlığı
istihbarat servisidir: (Board of Trade İntelligence Service).

Bu servise bağlı olarak bir de "Heyecanlı Haberler Bürosu" bulunmaktadır
odönemde. Bu büro 1916 yılında Alman ve İngiliz donanmaları arasında
Sakarejak'dayapılan savaşı İngilizler kazandığı halde , Amerikalılara
savaşı İngilizlerin kaybettiği , Almanların kazandığı şeklinde

duyurmuştur. Buun üzerine İngiliz hisse senetlerinin değeri borsada müthiş
bir şekilde düşmüştür. İngiliz ajanları bunun üzerineborsada çok düşük
fiyattan İngiliz senetlerini toplamışlar, ertesi gün İngilizlerin savaşı
kazandıkları ortaya çıkınca İngiltere bu iki günlükkazancını o dönemin
600 bin liraya kadar çıkartma olanağına kavuşmuştur.
Ancak İngiltere'de Dıoşişlerine bağlı gizli servis uzunca bir süre
eleştirilmiş ve bunun sonucunda da Dışişleri Siyasi İstihbarat Servisi
dağıtılmıştır.Ancak Çek buhranının ardından tekrar oluşturulmuştur.
1938'de İngiltere'nin istihbaratına ayırdığı para 400.000 Sterlindir. Bu
paranın büyük bir kısmıda ajanlarla mücadeleye ayrılmıştır.
1970 lerde yeniden yapılandırılan İngiliz gizli servisleri şöyle
sıralanmaktadır:
1- Askeri İstihbarat servisleri:
Mİ: (Military İntelligence) Kara Ordusu istihbarat servisidir Mİ-1 den
Mİ-12 kadar uzanan şubeleri bulunmaktadır. Mİ-11 gizli siyah propaganda
ile görevlidir.
Nİ: Deniz Kuvvetlerinin istihbarat servisidir. Amerikalıların ONİ adlı
kuruluşunun karşılığıdır. Deniz Kuvvetlerini ilgilendirenalanlarda
casusluğa karşı savaşır. Güvenlik tedbirlerini alır ve şifreleri korur.
Aİ: Hava Kuvvetlerinin istihbarat servisidir.
İngilizlerin en önemli istihbarat oluşumları ise Special Branch ya da
Special İntelligence adını verdikleri özelistihbarat birimidir. Bu birim
1829'daRobert Peel'in çıkarttığı bir yasayla kurulmuş olan Scotland

Yard adlı Londra polis teşkilatının ilgili birimlerinden
oluşturulmuşturulmuştur. Bu birimler iç güvenlik ile yabancıları kontrol
gibi görevlerin yanısırabir de Kraliyet ailesini korurlar. Bu teşkilatın
casusulkula ilgili birimleri karşı casusluk ile ilgili denetimleri de
yaparlar. 1961 yılında Portland'dafaaliyetteki ünlü Rus casus şebekesini
ortaya çıkartarak bu alandaki ünlerini pekiştirmişlerdir.

İngiliz istihbaratında önemli bir birim de Mİ-5 adı verilen ve doğrudan
doğruya Başbakan'a bağlı olarak çalışan casusluk servisidir. Bu birim
casusulukta her alandaetkinlik gösterir ve Başbakanın korunmasından
sorumludur. British Counterintelligence olarak da adlandırılır. Karşı
casuslukalanındaki ünü ile tanınır.

İngiliz Dışişleri Bakanlığıbinasında çalışmalarını yürüten ve MI-6
olarak adlandırılanistihbarat servisi ise sadece pozitif espiyonaj
konusu ile uğraşır.

İngilizler ayrıca Supply Mınıstry Security Service olarak adlandırdıkları
ve İaşe Bakanlığı bünyesinde bulundurdukları bir gizli servis ile deAtom
enerjisi ve füze teknolojileri konusundacasusluğa karşı mücadele
verirler. Ayrıca oluşturdutkları çok ileri teknolojiyle donattıkları
bakteriyolojik ve kimyalaboratuvarlarını da bir kimsyasal savaşa karşı
hazırlık için kullanırlar.

Bütün bu birimlerin birbirleriyle ilişkileriniüçler konseyi adı verilen
ve İkinci Dünya Savaşı sırasında oluşturulan bir koordinasyon ünitesi
sağlar. Bu koordinasyon ünitesiaslında bizdeki Milli İstihbarat
Koordinasyon Kurulu'na benzeridir. Bütün bunlara ilaveten İngilizlerin

dünyanın her yerindeki ekonomik, siyasi ve askerielemanları da ayrı ayrı
birer gizli servis elemanı gibi çalışır ve bilgi toplarlar.
İngilizler ekonomik casusluk alanında da önemli yollar katetmişlerdir.
1968 yılı sonunda Edward Boyle adlı muhafazakar bir mebus İngiliz Avam
Kamarasınaendüstriyel casuslukla ilgili bir yasa teklifi vermiştir. Bu
nedenle yapılan açıklamalara göre İngiltere 'de endüstri alanında
casusuluğu önleyici bir yasanın mevcut olmaması yüzünden 1970 li yılarda
yılda 70 milyon sterlin kayıp verilmiştir. Endüstriyel sırların gizli
tutulması için yapılan bu masraflara rağmen yine de casusluk önlenememekte
endüstriyel casuslar, telefon dinlemek, gizli seçikler yapmak ve adamlar
satın almak, çalmak yollarıylarakiplerinin geliştirdiği ürünlerin
teknolojilerini çalmaktadırlar.
Bunlar arasında bir ünlü kuruluş da dünyada çok saygın bir yeri bulunan
yayın organı BBC'dir. BBC'nin dinleme servisi İngiliz istihbaratında çok
önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin 1958 Lübnan iç savaşı sonunda
Amerikalıların Lübnan'a, İngilizlerin Ürdün'e çıkartmalarına karsı Sovyet
lideri Kuruçev'in batıya salladığı tehditların blöf olduğunuBBC ortaya
çıkarmıştır. BBC yaygın dinleme ve tahlil markezleri sayesinde Kuruçef'in
Sovyetlerdeki konuşmalarının tamamını dinlemiş, bunlarda savaşa dair hiç
bir ışık bulunmadığını anlayınca, halkın pisikolojik olarak savaşa değil
tahıl üretimini arttırmaya davet edildiğini ortaya çıkartarak batıyı

rahatlatmıştır.
Bugün İngiliz istihbaratyapılanmasında J.I.C olarak tanımlanan Birleşik
İstihbarat Komitesi en etkin konumdadır. Bu teşiklat bütün kamu kesiminin
uyacağı günlük raporları hazırlar. "Kırmızı Kitap"olarak adlandırılan bu
raporlar ulusal istihbarat bilgilerinin analiz edilmiş halini oluştur.
Bunun dışında İngiltere deşu servisler de bulunmaktadır:
1- İstihbarata Karşı Koyma ve GüvenlikServisi (M.I.5)
İçişleri Bakanına bağlı olarak çalışmakta ve sıkı bir denetim mekanizması
işletilmeye çalışılmaktadır.
2- Özel İstihbarat Servisi S.I.S (M.I.6)
Askeri istihbarat servisidir. 1985 den sonra terör için özel eğitimli
timleriyle tanınmıştır.Hazırladığı terör ve uyuşturucu kaçakçılğı
raporları ünlüdür.
3-Hükümet Muhabere Karargahı (G.C.HQ.)
İstihbaratKomitesinin saptadığı ihtiyaçlar doğrultusunda haberleşme
istihbaratını yapmakla görevli birimdir. Şifreler ve çözümleri bu burumun
en tecrübeli olduğu daldır.
4- Savunmaİstihbarat Servisi (D.I. S)
Bütün askeri yapının istihbaratını üreten bu kuruluş dört temel bölümden
oluşmaktadır.

MISIR POLİS VE İSTİHBARAT SERVİSLERİ
Birleşik Arap Cumhuriyetindeki polis servislerini 5'e ayırarak incelemek
mümkündür.:
1- Muhaberat el Asıme adı verilen genel istihbarat servisi .
Bu servis düşman ajanlarını soruşturmak, casusluğa karşı koymak, askeri
tesisleri, özellikle Kahire - Süveyş yolu üzerindeki füze fabrikalarını ve

Garp El Kebir'deki Füze rampalarını korumakla
görevlendirilmiştir.
Sabotaj, tedhiş ve tahrip işinde uzman elemanlar ile çalışır.
2- Bu birime bağlı özel gizli polus:
Uluslararası alanda çalışan ajanlarıidare eder, dışistihbarat
yapar. Bir
Arap imparatorluğukurma yolunda gizli çalışmaların yürütücüsü
olarak
görevlendirilmiştir.
3- MuhaberatEl Harbiye :
Ordunun kara, hava ve deniz istihbarat servislerinin 1965 yılında
birleşmesinden sonra meydana gelen bir askeri istihbarat
servisidir ve
uluslararası alada faaliyet gösterir. Her türlü istihbarat alanında
çalışır.
4- Emniyet Genel Müdürlüğü:
İç istihbarat konuları ve güvenlikle uğraşır.
5- Cumhurbaşkanlığı İstihbarat servisi:
Nasır zamanında oluşturulan bu servis koordinasyon ünitesi gibi
zalışır ve
Cumhurbaşkanının güvenliğini sağlamakla görevlidir. Bütün
birimlerden
gelen istihbarat bilgilerinin değerlendirildiği yer de yine burasıdır.
Nasır zamanında Arapların birliği konusundayapılan çalışmalar
için bu
gizli servislere olağanüstü paralarayrılmış ve çalışmalarına
destek
verilmiştir. Pek çok eylemonlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu
örgütlerin başkanlığını da yapan Mahmud Halil 1956 yılında
Beyrutta
ateşemiliter muavini ikenotomobili içinde polis tarafından yapılan
aramada otomobilinin içinde patlayıcıların bulunduğu
saptanmıştır.Mısır'ın
Adisababa Büyükelçiliği ateşemiliteri Ahmet Hilmi, 1956 da
hükümet
aleyhtarı aşiretlere silah dağıtmıştır. Ürdünde'ki Mısır
ateşemiliteri

Salal el Mustafa , Kral Hüseyin'i öldürtmek için hazırlattığı bombayla
bürosunda oynarken havaya uçmuştur. Mısır gizli servisi özellikle
Arap -İsrail savaşında sınıfta kalmıştır. İsrail'in gizlice
Çekoslavakya'dan uçak satın aldığını öğrenemeyen gizli servis Arap
ordularının yenilmesinde etkenlerdin biridir. İsrail istihbaratı Arap
istihbaratını dize getirmiştir. Sovyetlerin savaşa müdahale etmeyeceğini
öğrenip İsrail Başbakanına aktaranİsrail gizli servisi olmuştur. İsrail
gizli servisi Arap ordularının içine kadar sızıp bütün hareketlerinin
harita üzerindeki koordinatlarını dahi elde etmişlerdir.
Arap ordularının Hava Kuvvetleri Komutanı İsrail gizli servisi tarafından
elde edilmiştir. Bunun sonucunda devriye uçakları indirilmiş, Nasır'ın
emri dinlenmemiştir. 5 Haziran 1967 taaruzundan bir gece evvelüs
komutanlarının ziyafetve eğlencede olduklarını saptayıp Telaviv'e
bildiren İsrail gizli servisi taaruzun başarısındaki en büyüketken
olmuştur. Mısır birliklerininyerlerini belki Mısırlılardan bile iyi
bilen gizli servislerinin çalışmaları sonucunda yine İsrailliler olmuştur.
İsrail gizli servisi ayrıca kara propaganda ilepanik yaratmada ve karşı
unsurlarıharekete geçirmede de başarılı olmuştur.

SOVYET İSTİHBARAT SERVİSLERİ

16. yüzyılda Çar Korkunç İvan (4) zamanında Rus hanedanına ortak
olabilecek soyluları incelemek ve bertaraf etmek amacıyla kurulan Rus
polis teşkilatı, Çar 1. Nikola zamanında Rus egemenliği altındaki
milletlerin hareketlerinin kontrolunu üslenen bir jandarmateşkilatı

şekline bürünmüştür. Oysabu teşkilat Çar'ın isteklerini yerine getiren
bir gizli iç istihbarat örgütüdür. Bu örgütün 3. şubesi Gestapo kadar
ünlüdür ve korku salmıştır.Gestapo gibi vatandaşları sorgulama,
gözaltına alma, hapse atma yetkisi bulunan bu şube adam öldürme
eylemlerile de tanınmıştır. Bu kötü şöhretten kurtulmak için 1890'da
teşkilat adınıOHRANA olarak değiştirmiştir. Bu aslında tüm yasa dışı
yollara başvuran ve yetkilerini aşan kötü şöhretli teşkilatların sık sık
başvurdukları bir kamufleden başka bir şey değildir. OHRANA Bolşevik
devriminin hemen ardından katıldığı seri katliamları unutturmak için
kapatılmış ve aynı teşkilat Polonyalı DJERZINSKInin telkinleri üzerine
20 Aralık 1917'de kurulan ÇEKA'ya katılmıştır. ÇEKA örgütü 1918'den sonra
yasal olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. ÇEKA da kötü şuhretini
1922'de GPU olarak değiştirdiği adı ile temizlemeyeçalışmış, bu da
olmayınca 1924 yılında OGPU adını almak gereğini hissetmiştir. 1934'de ad
NKVD olmuştur. Bu ad değiştirmelerin nedeni yasaların dışına çıkan
örgütlerin halk desteğini yitirmesi ve kanserli birer hücre haline
dönüşmesidir.

Ruslar bu gizli servislerine ilaveten NKGB yi oluşturmuşlar daha bonra bu
Bakanlık olarak geliştirilen ve sırf istihbarat ile ilgilenen bir birim
olanMGB'ye dönüşmüş bu adda 1946 Martında Bakanlık olarak KGB adını
almıştır. Askeri istihbarat dışındaki bütün istihbarat faaliyetleri

KGB'dedir. Askeri istihbaratı ise Kızılordu'nunistihbarat servisi GRU
nun yetki alanındadır. Bu arada 1968 yılında bir süre önce Stalin
tarafından dağıtılan ve NKGB'nin değişik adlarından biri olan MVD yeniden
canlandırılmıştır.
Rus gizli servislerinin en önemli destekçesi ve canlardıcısı Stalin
olmuştur. Mükemmel bir istihbarat servisi oluşturan Stalin İkinci Dünya
Savaşı öncesinde 6 servis ile çalışmıştır. Bunlar özellikle operasyonel
çalışmalar yapan :
1- Kızılordu 4. bürosu
2-NKVD'nin dış ülkeler servisleri
3-Siyasi istihbarat kısmı Narkomindel
4- Endüstriel ve ticari istihbarat kısmı(Dış ticaret bakanlığına bağlı
idi)
5- Komünist Enternasyonal'in istihbarat kısmı
6- Bütün bu istihbarat çalışmalarının koordinasyonunu yapan ve
değerlendirmeleri gerçekleştirenve polit büroya aktaran stratejik analiz
servisi olan Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreterliği Gizli İşler
Dairesi.
Bu büroların çalışmaları sırasında Rusya İkinci Dünya Savaşında olağanüstü
başarılar elde edebilmiştir.
Bugün dünyada 600 binden fazla Rus casusu olarak görev almış insanın Rus
toprakları dışında yaşadığı tahmin edilmektedir. bunların en az 100 binin
sabotaj, adam kaçırma ve öldürme işlerinde uzman olduğu sanılmaktadır.
1970 yılının başında Amerikan Dışişleri eski Bakanı C Herter Sovyet ajan

sayısının 300 bin FBI Başkanı E. Hoover ise 400bin olduğunu tahmin
ettiklerini açıklamışlardır.

Rusların asıl ünlü ve önemli istihbarat servislerinin başında yeralan KGB
sine bakmadan evvel KGB'ye kadar olan süreçteki adlarıyla bir kez daha bu
oluşumlara bakmak gerekmektedir. Önemli olan istihbarat örgütünün çokluğu
veya azlığı değildir. Önemli olan bir koordinasyon ve görüş birliği içinde
olayı yönlendirmek ve yönetmektir. İşte çoklu istihbarat yapısının
altından kalkarak bunda başarılı olan Rusya'nın KGB'ye kadar geçirdiği
istihbarat serüveninde örgütlerin adları:

RAZVETKA: İstihbarat servisi

OXPAHA: Koruma ve korunma servisi

ÇK= ÇEKA: İhtilal aleyhtarlığı ve sabotajla mücadeleolağanüstü
komisyonu(1918-1922) Bu öneleri VEÇEKA yani bütün Rusların olağanüstü
komüsyonu olarak anılmıştır.

GPU: Devlet siyasi dairesi (1922)

OGPU: SSCB halk komiserleri kurulu nezninde bedBirleşik Devlet Siyasi
Dairesi(1922-1934).

NKVD: İçişleri Halk Komiserliği.

NKGB: Devlet Güvenlik Halk Komiserliği

MVD : İç istihbarat işleriyle ilgili siyasi polis.

MGB: Dış istihbarat ile ilgili Devlet Güvenlik Bakanlığı.

KGB: Bakanlar kurulu nezninde Devlet Güvenlik Komitesi

Bugün dünyanın en önde ve ünlü teşkilatları arasında bulunan KGB ise 1970
lere kadar olan dönemde 3 daire'den oluşan bir yapıyla şöyle
çalışmaktadır:

Birinci Daire(Pervoye Upravleniye):

a) Birinci Şube: Bütün Dünyada ki ajanlarını kontrol eder aldığı ve analiz

ettiği haberleri Komünist Partisi Merkez Komitesine ulaştırır. Her alanla
ilgili ayrı bölümler vardır. 11. bölüm NATOile ilgilidir ve 70 li
yılların başında burada görevli olanmemur sayısı 800 ün
üzerindedir.Burada görev alan uzmanlar Baltık kıyılarındaki Borgensee
casusuluk okulundayetişmiş kimselerdir.
b) İkinci Şube: Dış ülkelerdeki ajanlar için gerekli her türlü sahte
belgeleri hazırlar.
c) Üçüncü şube: Casus şebekelerini idari anlamda kontrol eder,
aralarındaki koordinasyonu sağlar ve Sovyet aleyhtarı unsurları etkisiz
hale getirir.
Birinci daireye bağlı olarak çalışan SPO komünist karşıtlarını, DTO
ulaştırma yollarına karşı sabotajları, KRO Sovyet aleyhtarlığını, EKO da
ekonomiksabotajlara karşı istihbarat çalışmalarını yürütür.
İkinci Daire (Vtoroye Upravleniye):
Özellikle eylemci uzmanlardan oluşan ve sabotaj konusunda etkili olan peçk
çok istihbarat birimini içinde barındıran bu daire casusları, casus uçak
ve gözlemeleri, askeri sırları, gemileri izler ve yurtdışındaki Sovyet
vatandaşlarını gözler.
Üçüncü Daire (Kontr Razvediatelnoye Upravleniye)
Bu daire karşı casusluk ile görevlidir. Bu daireye Kuruçev zamanında onun
dış politikasını uygulamada yardımcı olacak KORZİGS adlı bir birim ilave
edilmiş ama sonradan Kuruçev'in ölümüyle bu ortadan kalkmıştır. Bu alanda
Ruslar çok etkili olmuşlardır.
KGB'nin ZAPİSKİ adını alan arşivinin de bir benzeri daha yoktur. Bu arşiv

dünyanın en önemli belge ve dökümantasyon merkezlerinden birini
oluşturmaktadır.

1990 yılında yaşanan kapitalizme dönüş süreci ve ülkelerin birlikten
ayrılarak bağımsız hale gelmeleri sonucunda Rus istihbaratı da yeniden
yapılandırıldı. 1991 darbesinden önce 420 bin personeliylebin bütün
olarak çalışmalar yapan KGB'nin1 nolu dış istihbarat, 2 nolu
istihbarata karşı koyma ve 16 nolu kod ve sinyal çözücü birimlerinin
dağıtılması ve 20 binin üzerinde çalışanının da istifa etmesiyle yeniden
örgütlenmek zorunluluğuortaya çıkmaktadır.

Şu an kopuk ve dağınık görüntü içinde çalışan Rus istihbaratının içinde
daha çok asker kökenli yöneticinin bulunduğuidare masrafların arttığı ve
kaliteli istihbaratın toplanamadığı belirtiliyor.

Rus istihbaratı şu an 6 ana servis tarafından yürütülüyor:

Federal Güvenlik Servisi (FSB): KGB'den daha zayıf olmasına karşın son
zamanlarda terörizm ve organize suçlarla savaşmada daha çok yükümlülük
elde etti. Başkanı General Barsukof.

Dış İstihbarat Servisi(SVR): Etkinliğini Rusya'nın içinde bulunduğu ağır
ekonomik koşullar nedeniyle dondurmuş durumda. Başkanı Yevgeni Primakov

Federal Devlet Haberleşme ve Enformasyon Bürosu (FAP): Devlet Başkanına
bağlı olarak çalışıyor:Başkanı Albay A. Stravoitov.

Sınır Kuvvetleri: KGB'nin eski sınır birlikleri birimi.

Başkanlık Güvenlik Servisi (SBP):1993'de Khorzakov'un yönetimi altında
kuruldu.

Askeri İstihbarat Servisi(GRU):En eski ve değişimlerden en az etkilenen
birim. Başkanı Tuğgeneral Tedor Ladygin.
Rus Federal Güvenlik Servisi (FSB)'ninbaşına General Mikail Barsukov'un
getirilmesinin ardından siyasetle daha sıcak ilişkilerin oluşmaya
başladığı gözlenmektedir.

İTALYAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Dünya gizli servislerinin atak yılı İkinci Dünya Savaşı olmuştur. Gizli
servisler uşkularından uyanmış ve hiper aktif hale gelmişlerdir. Bu
gelişmelerden etkilenen İtaylan gizli servisi de küçük ataklara başlar.
Birinci Dünya Savaşı sonunda İtalyanların ana istihbaratları diplomatık
kanallardır. 30 kişiyi geçmeyen Deniz kuvvetleri ikinci bürosu istihbarata
bakmaktadır. Amaaralarında casus olmayan 30 kadar personele sahiptirler.
Daha sonra bu büro eleman takviyesiyle genişletilirkenİstanbul, Madrit
ve Şanghay'da öncü bürolar, ardından da Amerika, Portekiz ve diğer
ülkelerdegenişleme büroları oluşturulur.
Bu ikinci şubenin 4 ana birimi vardır.

B: Dinleme ve kripto ile görevli olan birim. Diğer adı karanlık odadır.

D: İstihbarat ile görevli birimdır.

C: Koordinasyon , tahlil ve değerlendirme birimidir.

E: İstihbarata ve casusluğa karşı koymayla görevli birimdir.

1960 da yapılanbir tahmine göre Berlin'den sonra en çok casus
barındıran kent Roma olmuştur. Roma da tam 39 gizli servisin faaliyet
gösterdiği ve 15 bin civarında casusunbulunduğu sanılmaktadır. Buna

karşı İtalyanlar bir gizli servis reorganizasyonu gerçekleştirmişler ve
bu alanda başarılı olmuşlardır.
İtalyan gizli servisi askeri unsurlarla birlikteçalışmıştır. SIFAR adlı
birim İtalyan gizli servisini, CS adlı birimİtalyan güvenlik birimi
Garabinieri içinde oluşturulmuş ve karşı casusluk alanında örgütlenmiştir.
Bu birim1961 yılının Ocak ayında Puglia'daki NATO üssünün planlarını
Arnavut diplomatı Koko'yaveren İtalyan yüzbaşı Spada'yı suçüstü
yakalamıştır. Ayrıca Centro Cina ajansının binasındaaramaları sonucu 6
Çinli casusu yakalayıp sınır dışı etmeyi başarmışlardır. Ayrıca 1964
yılında Mordehay Luki veya Josef Dahan adlıİsrail casusunu ele geçirerek
bir sandık içinde Mısır uçağı ile Roma'dan kaçırmak isteyen Mısırlı
diplomat casus Salim Osman el Sayid ile Mohammed Moneim el Neklavi'nin
planlarını alt üst etmişlerdir. Bugün de dünyanın önemli gizli servisleri
arasında sayılmaktadırlar.
1967 yılında adını SİD olarak değiştirenSIFAR, daha sonra 1977 yılında
politize olduğu için yeniden yapılandırılıp adı da SISMI (Servizio
İnformazioni e Sicurezze Militare)olarak yenilemiştir. Daha sonra
09.05.1978de bugün faaliyette olan SİSDE adlı Demokratik İstihbarat ve
Güvenlik Servisikurulmuştur. Bunun ardından da CESİS adlı Güvenlik ve
İstihbarat Servisleri İcra Komitesi, SİSMİ ve SİSDE arasında
koordinasyonu sağlamakamacıyla oluşturulup faaliyete geçirildi.

JAPON GİZLİ SERVİSLERİ

1911 yılında İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulan Japon özel polis
servisi TOKKO(Tokubetsu Koto Keisatsu) solcu akımlarla mücadele
amacıyla yani iç isitihbarat işi ön planda olmak üzere kurumuştur.
1920'den itibaren Japonlar Amerika'da casusluk yapmak için harekete
geçtiler. Bu casusluk faaliyeti 1935'dedeniz ateşesi Yamaguşi zamanında
son derece etkin bir noktaya ulaşır. Yamaguşi bazı Amerikalıları ajan
olarak kullanmak ister.William Thompson, John Farnsworth gibi iki
askerle bir sivil 'e hizmet teklif eder. Ama bunda başarı sağlayamamıştır.
Özelpolis (TOKKO) 1932'de organize edilir. TOKKO başlıca 4 daireden
oluşur.
1- Aşırı akımları izler
2- Japonya'daki yabancıları takip eder.
3- Japonya'daki Korelileri izler
4- Sansür işleriniyürütür.
Şanghay, Londra, Berlin'de bürolar açmış olan TOKKO idarecileri iç
istihbarat yanında dış istihbarata da önem vererek Milli Savunma
konularındasıkı güvenlik tedbirleri almışlardır. Görev ve yetki alanında
dış istihbarat servisi KEMPEİ (İkinci büro)ile birlikte çılışmalar
yaparlar. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Japonya'da gizli servisler,
bağımsız daireler olarak çalışan, başlıca 4 oluşumdan ibarettir:
A- Dışişleri Merkezi İstihbarat Bürosu: İstihbarat daha ziyade
diplomatlarca yapılırajanlara yazılı emirleri diplomatlar verir;
yabancı ülkelerdeki bölge ajanlarını dışişleri tayin eder , elçiliklerde

bunlara bürolar tahsis eder , muhaberelerini sağlar, maaşlarını
öder.
Mesela Washington'daki Japon ikinci katibi TERASAKİ , Amerika
kıtasındaki
japon istihbarat servisinin başkanlığını yapar.
Ancak istihbarat servislerinin sefaretlerde bulunmasının
sakıncaları
barışta meydana çıkmıştır. Savaşta ise durum feci olmuştur. Zira
1941 de
Amerika'daki Japon elçiliği kapatılınca buradaki şebeke de
dağılıvermiştir.
B- Donanma ikinci bürosu:Japon istihbaratının önemli bir
servisidir,
Pearl Harbor 'unhazırlanmasında büyük rol oynamıştır.
C- Kara Kuvvetleriİstihbarat Servisi: (Genelkurmay Şube 3) Bu
servisin
Japon anavatanıdışında, mesala Kuantung (Mançurya) da
adeta bağımsız
kolları vardır.
D- Kontrespiyonaj ile görevi 4. büro: Bunun da KEMPEİ TAİ (
Kara Ordusu
Gizli Polisi) TOKKOKA (Anavatan polis siyasi kısmı) adlı iki
şubesi
vardır.
Yukarda sayılan bu servislere ek olarak Japonya'da 1970 lere
kadar Tokyo
Sanayi Koruma Enstütüsü adını taşıyan bir ekonomik
kontrespiyonaj okulu da
oluşturulmuştur. Enstitünün başkanlığını yapanlar
arasındaJaponya'nın
eski Ankara BüyükelçilerindenTadaşi Kurihara da vardır.
Rivayetlere göre yalnız Tokyo'da 380 özel müesse,bütün
Japonya'da ise
1970 rakamlarıyla ekonomik ve endüstriyel alanlarda 10 bin kişi
casusluk
yapmaktadır. Japon yasaları imalatçıyı sanayi erbabınıekonomik
ve

endüstriyel casusluğa karşı koruyacak hükümleri ihtiva etmediği için böyle
bir okul veya enstütünün kurulması kaçınılmaz olmuştur.Enstitüye
çalışmalarında bir çokjapon istihbarat uzmanı yardım etmektedir. Japon
istihbaratında ana unsur ekonomi ve teknoloji alanlarındaki istihbarat
faaliyetleridir.